

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

no. 5

Met belangstelling hebben de ondergetekenden kennisgenomen van de vragen en opmerkingen van de fracties van de AVP, FUTURO en MEP inzake het onderhavige ontwerp en de daarmee samenhangende aangelegenheden. Op deze vragen en opmerkingen wordt hieronder zoveel mogelijk in dezelfde volgorde als die van het verslag ingegaan. Voor het overzicht zijn de vragen uit het verslag in deze nota genummerd en cursief afgedrukt. Aangetekend zij hierbij dat de vragen en opmerkingen waarop niet is ingegaan, bespreking zullen vinden tijdens de openbare behandeling van het onderhavige ontwerp.

De leden van de AVP-fractie hebben de navolgende vragen gesteld.

Minister van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

1. *Kan de minister aangeven hoeveel tijd nodig is voordat de meerjarige investeringsagenda aan de Staten van Aruba gepresenteerd zal worden?*

De AVP-fractie informeert naar de tijd die nodig is om een investeringsagenda aan de Staten te kunnen voorleggen. Hierbij kan worden opgemerkt dat zowel de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie als een externe deskundige momenteel aan een concept werken van een meerjarige investeringsagenda. De verwachting is dat deze gelijktijdig met het aanbieden van de ontwerpwetgeving voor de instelling van het investeringsfonds kan worden gepresenteerd.

2. *Investeringsen dienen niet alleen financieel onderbouwd te zijn, maar ook realistisch uitvoerbaar binnen de administratieve en technische capaciteit van Aruba. Hoe wordt geborgd dat de investeringstoewijzing afgestemd is op de uitvoeringscapaciteit van het land?*

De fractie is uit zorgen over de afstemming tussen investeringstoewijzing en uitvoeringscapaciteit. Deze zorg wordt door ondergetekende belast met Financiën gedeeld, waardoor ook het instellen van een investeringsfonds nodig is. Met de invoering van dit investeringsfonds wordt allereerst beoogd om de

uitvoering flexibeler te maken, hetgeen de uitvoeringscapaciteit ten goede komt. Daarnaast maken een investeringsagenda en investeringsprogramma's het mogelijk om de beperkte uitvoeringscapaciteit—zowel binnen de overheid als bij private partijen—meerjarig en planmatig in te zetten.

3. *Welke middelen zijn in de begroting opgenomen voor toeristische diversificatie bijvoorbeeld eco-, agro-, of cultuurtoerisme?*

Voor toeristische diversificatie zijn in de ontwerp-Landsbegroting 2026 geen specifieke middelen opgenomen. In de begrotingen van het TPEF en ATA Sui Generis worden daarentegen wél middelen geraamd die gericht zijn op investeringen in de toeristische sector. De middelen voor toeristische diversificatie lopen via inkomsten Aruba Tourisme Authority ontvangen uit de toeristenheffing.

4. *In het kader van een mogelijke handelsoorlog wordt gesproken over een mitigatiestrategie. Naast het verschaffen van inzicht in de mogelijke effecten houdt de overheid ook financieel rekening met de gevolgen. Waar is dit in de OB2026 terug te vinden?*

In de ontwerp-Landsbegroting 2026 is binnen het ministerie van Financiën een bedrag van Afl. 7.060.000 voor het “*emergency fund*” geraamd onder goederen en diensten om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen. Ook het gebruik van de extra buffers binnen de sociale fondsen maakt deel uit van de mitigatiestrategie.

5. *In 2026 wordt de hoofdsom van veertien leningen afgelost. Kan de minister het parlement voorzien van een overzicht van deze leningen, met daarbij de vermelding of het lokale dan wel internationale leningen betreft, alsook de bedragen en de specifieke aflossingsdata?*

Dienaangaande kan worden opgemerkt dat de leningen zijn gedetailleerd opgenomen in een bijlage bij de begroting. Ter verduidelijking wordt hierbij een overzicht verstrekt van de binnen- en buitenlandse leningen voor 2026.

Aflossingen 2026		
Lening	BINN	BUIT
22-1988-3	-	0.44
47-1994-7	-	0.13
69-1999-3	-	0.05
90-2004-5	6.60	-
123-2011-2	100.00	-
135-2013-1	45.00	-
144-2014-2	-	55.80
154-2015-4	-	19.13
158-2016-3	132.20	-
167-2018-5	-	10.80
177-2020-6	-	82.79
186-2021-4	-	50.60
187-2021-5	-	98.86
195-2023-4	-	45.78
	283.80	364.37

6. *Kan de minister aangeven wanneer het systeem van schatkistbankieren zal worden ingevoerd?*

De commerciële aspecten van het schatkistbankieren bevinden zich momenteel nog in ontwikkeling. De economische implicaties hiervan zijn nog niet volledig inzichtelijk en daarnaast moet het bijbehorende wetgevingstraject verder worden uitgewerkt. Het streven is een implementatie in 2026, maar gezien de complexiteit kan invoering meer tijd vergen.

7. *In 2025 zal het investeringsfonds worden ingesteld. De ministerraad heeft inmiddels een conceptadvies ontvangen van de Directie Financiën en de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie. Wanneer kan het parlement een kopie ontvangen van de uiteindelijke vormgeving van dit fonds?*

De AVP-fractie is verder benieuwd naar de vormgeving van het investeringsfonds. Na advies van de Raad van Advies omtrent de instellingsverordening van dit fonds zal de ontwerp-landsverordening aan de Staten worden voorgelegd. Dit zal hopelijk nog vóór het einde van het jaar plaatsvinden, zodat het fonds begin 2026 operationeel kan zijn.

8. *Al geruime tijd wordt gesproken over een lokaal digitaal betaalplatform. Kan de minister aangeven vanaf wanneer dit platform operationeel zal zijn? Kan de minister tevens aangeven wat de kosten per transactie zullen zijn, en of deze kosten onafhankelijk zijn van de bank waar vandaan of waar naartoe de transactie wordt verricht?*

Dit digitale betaalplatform is een project van de Centrale Bank van Aruba. De kosten per transactie én de kostendragers maken deel uit van het project; deze

worden in het ontwikkelingsproces vastgesteld en, indien nodig, aangepast. Dit stadium is nog niet bereikt.

9. *Met betrekking tot de naleving van de Landsverordening Algemeen Pensioen: kan de minister aangeven wie uiteindelijk verantwoordelijk zal zijn voor de controle, en op welke wijze deze controle zal plaatsvinden?*

De Sociaal Verzekeringsbank van Aruba (SVb) is de verantwoordelijke instantie voor de controle op de Landsverordening Algemeen Pensioen en is tevens belast met het opzetten van een controlesysteem. SVb werkt momenteel nog aan de ontwikkeling van dit systeem. De Sociale Verzekeringsbank wordt belast met de bestuurlijke handhaving van de Landsverordening Algemeen Pensioen. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van het werknemers- en werkgeversbestand, dat de Sociale Verzekeringsbank bijhoudt in het kader van de uitvoering van de landsverordeningen ziekte- en ongevallenverzekering.

10. *De United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean (UN-ECLAC) heeft een onderzoek verricht en via het Landspakket zal de implementatie plaatsvinden. Is de minister voornemens om in overleg te treden met de Bank Associatie teneinde tot een oplossing te komen met betrekking tot de aanschaf van cryptovaluta, aandelen, handelen in FOREX et cetera? De Centrale Bank van Aruba (CBA) heeft immers duidelijk aangegeven dat zij niet de bottleneck vormt.*

Cryptovaluta — en in het bijzonder stablecoins — ontwikkelen zich in hoog tempo en worden wereldwijd steeds meer aanvaard als betaalmiddel. Het is hierbij niet de taak van de minister om op eigen initiatief oplossingen te zoeken, aangezien deze ontwikkeling niet als een bedreiging wordt beschouwd. Dit plan wordt vormgegeven in samenwerking met alle betrokken partijen uit de bancaire sector. Op deze manier kan Aruba zich tijdig en zorgvuldig positioneren binnen de toekomst van de internationale kapitaal- en waarestromen.

Het rapport van ECLAC wordt gebruikt als basis voor het project in het Landspakket “Implementatieplan FinTech-sector Aruba” met als doelstelling om uiterlijk eind Q1 2026 een operationeel en uitvoerbaar implementatieplan op te leveren voor de ontwikkeling van de randvoorwaarden ter ondersteuning van een FinTech-sector op Aruba. De opdracht luidt als volgt: Opstellen van een uitvoerbaar implementatieplan waarin prioritaire acties, noodzakelijke

wetsaanpassingen, capaciteitsversterking, governance structuren, en fasering zijn uitgewerkt, inclusief tijdspad, actoren en benodigde middelen. Een consultant met expertise op het gebied van FinTech-beleid, regelgeving en implementatie zal ingehuurd worden die de ECLAC-rapporten analyseert en op basis daarvan een concreet, uitvoerbaar implementatieplan opstelt. Alle relevante stakeholders zullen hierbij betrokken worden.

11. *Voor de verhoging van de pensioenen door bijstelling van de reparatietoelage is een bedrag van 70.000 (in AFL 1.000) geraamd. Kan de minister aangeven: (1) of de uit te voeren inkomenstoets reeds gereed is?*

De inkomenstoets met betrekking tot de verhoging van de pensioenen door bijstelling van de reparatietoelage is nog niet afgerond.

12. *Wat de hoogte van de verhoging zal zijn?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 11.

13. *Per welke datum deze verhoging zal ingaan?*

Hierbij wordt opgemerkt dat de beleidsintentie is om de reparatietoelage uiterlijk vóór het einde van het tweede kwartaal van 2026 te hebben verhoogd.

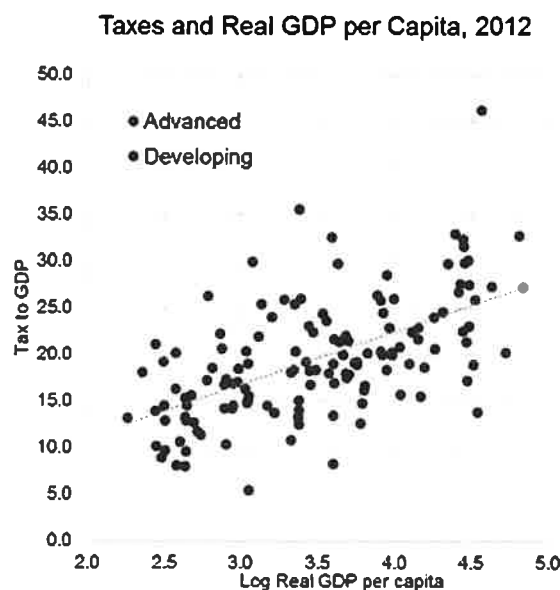
14. *De collectievelastendruk ligt in 2023 al op 34,1% van het BBP, één van de hoogste in de regio. Welke plannen heeft de regering om deze druk te verlagen?*

Opgemerkt moet worden dat in de hiervoor genoemde constatering een aantal belangrijke aspecten onderbelicht blijven, met name het hoge bbp per capita van Aruba ten opzicht van de regio, het relatieve constante karakter van de collectievelastendruk van Aruba en de structureel hogere collectieve voorzieningen die Aruba biedt in vergelijking met de andere landen.

De correlatie tussen het inkomen (reëel bbp per capita) van een land en de collectievelastendruk wordt in het onderstaand spreidingsdiagram¹ weergegeven. In het kort, landen met een hoger inkomen innen doorgaans meer belasting- en premiebatens in percentage van het bbp dan landen met een lager inkomen.

¹ <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp16234.pdf>

Aangezien Aruba een hogere bbp per capita heeft dan het regionale gemiddelde, mag verwacht worden dat de collectievelastendruk van Aruba hoger ligt dan in de andere landen.

In de onderstaande tabel wordt de collectievelastendruk van Aruba voor de periode 2016-2026 gepresenteerd. De collectievelastendruk van Aruba over deze periode is gemiddeld 33,5%. Hoewel de collectievelastendruk van Aruba hoger ligt dan het gemiddelde voor de regio, dient opgemerkt te worden dat deze over de jaren relatief constant is gebleven. Daarnaast laat de collectievelastendruk na 2023 een lichte daling zien.

Collectieve lastendruk Aruba (in % van het bbp)											
<i>x AWG mln.</i>	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	B 2025	OB 2026
Belastingen Land Aruba	1068	1082	1135	1228	935	936	1166	1430	1565	1531	1549
AOV/AWW premies	270	281	287	311	263	289	316	344	371	375	383
AZV premies	238	242	241	262	224	239	262	281	297	304	613
BAZV ontvangsten	118	133	160	215	149	181	222	236	219	299	
Totaal	1694	1738	1823	2015	1571	1646	1965	2291	2452	2509	2545
Collectieve lastendruk	32%	31%	31%	34%	36%	32%	34%	36%	35%	34%	34%

Verder dient vermeld te worden dat de hogere lastendruk van Aruba² mede te verklaren is door de structureel hogere collectieve voorzieningen die het Land Aruba biedt, onder andere op het terrein van gezondheidszorg, onderwijs, infrastructuur en openbare veiligheid. Deze voorzieningen vertegenwoordigen

² Directe en indirecte belastingen, deviezenprovisie, premies AOV/AWW en opbrengsten AZV.

een maatschappelijk rendement dat in de regio uitzonderlijk is en versterken de sociale en economische basis van de samenleving.

De in de begroting voor 2026 geraamde overschotten zijn essentieel voor een structurele afbouw van de overheidsschuld. Het realiseren van deze overschotten vergt echter dat de huidige hoge collectievelastendruk in stand blijft. Dit gezegd hebbende, is het van belang om te waken voor mogelijke negatieve effecten van de belastingdruk op de koopkracht, investeringen en internationale concurrentiepositie van Aruba. Een te hoge druk kan het groeivermogen van de economie aantasten en daarmee juist de houdbaarheid van de overheidsfinanciën ondermijnen.

De regering van Aruba heeft zich ingezet om de hoge collectieve lastendruk in de komende jaren nadrukkelijk te koppelen aan een duidelijk pad van schuldafbouw en efficiëntieverbetering in collectieve uitgaven. Verder zal periodiek getoetst moeten worden in welke mate de samenleving en de economie de lasten kunnen dragen, rekening houdend met inflatie, koopkrachtontwikkelingen en de concurrentiepositie van het toerisme. Op die manier kan een balans worden gevonden tussen de noodzakelijke consolidatie van de overheidsfinanciën en het borgen van de economische veerkracht en sociale stabiliteit van Aruba.

15. *Welke effecten verwacht de regering van de hoge lastendruk op de koopkracht en de concurrentiepositie van Aruba?*

Zoals eerder opgemerkt bij vraag 14 heeft Aruba over de jaren heen een relatief constante collectievelastendruk. Over de periode 2016-2026 is de collectievelastendruk van Aruba gemiddeld 33,5%. Ook laat de lastendruk een lichte daling zien na 2023.

Een stijgende lastendruk zou theoretisch gezien een negatief impact hebben op de koopkracht, omdat het besteedbaar inkomen wordt gebruikt om belastingen en premies te betalen. Echter dragen bedrijven en toeristen ook bij aan de collectieve lasten (via winstbelastingen, toeristische belastingen, en andere indirecte belastingen), welke geen negatief invloed heeft op de koopkracht van de lokale bevolking maar vormen wel een belangrijk deel van de totale lastendruk. Daarnaast dient vermeld te worden dat door de overheid recentelijk ingevoerde maatregelen (i.e. verlaging van inkomstenbelasting per januari 2025 en verhoging van de reparatietoeslag in mei 2025) een positieve impact hebben op de

koopkracht van de bevolking. Een hogere lastendruk kan ook de concurrentiepositie van Aruba aantasten, omdat bedrijven hogere kosten hebben, en investeringen kunnen worden afgeremd, waardoor concurreren moeilijker kan worden. Verder kan een hogere lastendruk bedrijven ervan weerhouden om extra personeel aan te nemen, zeker uit het buitenland, omdat potentiële werknemers minder bereid kunnen zijn om hoge belastingen over hun salaris te betalen. Dit gezegd hebbende, zal de overheid de ontwikkeling van de collectievelastendruk van Aruba blijft monitoren voor het geval dat deze ver boven het historische gemiddelde dreigt uit te komen.

16. *Hoeveel bedraagt het totaal aan buitengewone inkomsten in 2026 (incidenteel) en hoe verhouden die zich tot structurele inkomsten?*

Het merendeel van de geraamde opbrengsten is van structurele aard. Incidentele inkomsten daarentegen zijn inkomsten die niet voortkomen uit de normale, dagelijkse bedrijfsvoering, maar het gevolg zijn van eenmalige of onregelmatige gebeurtenissen. De geraamde Nederlandse middelen in 2026 voor de uitvoering van Landspakket-projecten ter waarde van Afl. 0,75 miljoen zijn incidentele middelen aangezien het Landspakket van tijdelijke duur is. Verder wordt Afl. 50.000 geraamd aan incidentele middelen DIP en Afl. 150.000 voor incidentele terug storting ex artikel 10 en terugvordering van onterechte bijstand.

17. *Hoe worden belastingachterstanden en ontduiking in kaart gebracht en wat wordt er gedaan om deze terug te dringen?*

De Belastingdienst heeft de afgelopen periode forse vooruitgang geboekt bij het wegwerken van de achterstanden in de aanslagregeling inkomstenbelasting (IB) en winstbelasting (WB). Inmiddels zijn er geen achterstanden meer in de reguliere aanslagregeling. Dit betekent dat burgers en ondernemers hun aanslagen weer binnen de afgesproken termijnen ontvangen.

De uitbetaling van restituties over 2024 verloopt eveneens volgens planning. Tot en met september 2025 is een totaalbedrag van Afl. 14,9 miljoen aan terugbetalingen aan belastingplichtigen verricht. Hiermee krijgen belastingplichtigen geld terug waar zij recht op hebben, en wordt tegelijkertijd de compliance en het vertrouwen in de Belastingdienst versterkt.

Ook bij de bezwaarafhandeling en de inning worden de eerder opgelopen achterstanden stap voor stap teruggebracht. Hiervoor is extra capaciteit ingezet, zijn werkprocessen geoptimaliseerd en is de digitale ondersteuning verder uitgebreid. Hierdoor kunnen bezwaarschriften en invorderingen sneller, consistent en zorgvuldiger worden afgehandeld. Tot en met september 2025 zijn in totaal 76.519 bezwaarschriften afgerond. De Belastingdienst werkt daarnaast actief aan het in kaart brengen en terugdringen van belastingontduiking. Dit gebeurt door middel van data gedreven risicoselecties, waarbij analyses van aangifte- en betaalgedrag helpen om onregelmatigheden tijdig te signaleren. Ook worden gegevensuitwisseling en samenwerking met andere overheidsinstanties en internationale partners versterkt, zodat grensoverschrijdende constructies beter kunnen worden opgespoord. Door deze gerichte aanpak kan de Belastingdienst sneller optreden tegen bewuste ontduiking.

18. *In 2026 bedragen de rentelasten Afl. 292,5 miljoen Welke maatregelen worden genomen om de afhankelijkheid van herfinanciering te verminderen en de schuldpositie structureel te verbeteren?*

Er is maar één manier om de afhankelijkheid van herfinanciering te verminderen, namelijk door leningen daadwerkelijk af te lossen. Werkelijk afbetalen – en dus niet herfinancieren – kan op twee manieren plaatsvinden: door het genereren van eigen middelen (begrotingsoverschotten) of door het kwijtschelden van schulden. Aan de eerste optie wordt momenteel gewerkt. Wat betreft kwijtscheldingen: het kwijtschelden van commerciële leningen is gebruikelijk voor landen in financiële nood. Met kwijtschelden worden specifieke leningen en bijhorende rentes verlaagd, maar het leidt vervolgens tot een drastische inkorting op de capaciteiten om verder te lenen (bijvoorbeeld voor investeringen). Kwijtscheldingen dragen ook bij aan een toename van de rente op nieuwe lening. Voor Aruba is kwijtschelding van commerciële leningen geen optie waardoor de afhankelijkheid op herfinancieringen een gegeven blijft.

19. *Hoe verklaart de regering dat het tekort van 1,1% van het BBP de norm van 1% uit de LAft overschrijdt? Welke maatregelen worden genomen om dit tekort alsnog binnen de norm te brengen?*

Het financieringssaldo van het onderhavige ontwerp bedraagt een overschot ter waarde van +1.2% van het BBP, oftewel: Afl. +85,9 miljoen. Er is dus geen sprake

van een tekort. Verdere maatregelen ter inperking van een eventueel tekort is in het geval van dit ontwerp niet nodig, aangezien het een overschot inhoudt.

20. *Waarom wordt er nog steeds zo sterk gerekend op dividenduitkeringen van de Centrale Bank (CBA), terwijl dit volgens het CAft een onzekere en niet-structurele bron is?*

In de begroting worden de verwachte middelen geraamd, ongeacht of deze structureel of incidenteel van aard zijn. Voor wat betreft de dividenduitkeringen van de CBA zijn deze geraamd op basis van de door de CBA verwachte uitkeringen. Indien de verwachte uitkeringen in de komende jaren afnemen, zullen deze ramingen hierop worden aangepast.

21. *Welke concrete stappen neemt de regering om de begroting meer beleidsgericht te maken in plaats van louter voortbouwen op historische patronen?*

Het kabinet AVP-FUTURO streeft ernaar de beleidsprioriteiten, oftewel de beleidsprogramma's uit het regeerakkoord, cijfermatig te koppelen aan het beschikbare budget van het Land. Dit geeft de Staten, de toezichthouders en de burgers inzicht in waar en waarvoor de schaarse middelen van het Land worden ingezet. De introductie van deze nieuwe wijze van ramen en verantwoorden is in overeenstemming met de geldende Landspakketafspraken tussen Nederland en Aruba. en zal geschieden middels het identificeren van de na te streven beleidsdoelen, het vertalen ervan naar concrete meetbare beleidsactiviteiten en vervolgens deze activiteiten te koppelen aan het budget. De beleidsintentie is om al in de begroting voor het dienstjaar 2027 deze nieuwe ramings- en werkwijze te introduceren in Landsbegroting.

Minister van Volksgezondheid, Sociale Zaken, Ouderenzorg en Verslavingszorg

22. *Veel mensen hebben een verblijfsvergunning gekregen maar kunnen zich niet bij het Censo/bevolkingsregister inschrijven waardoor ze niet ingeschreven zijn bij de AZV met alle gevolgen van dien. Kan de Minister toelichten hoe uw Ministerie meedenkt aan mogelijke oplossingen voor dit probleem?*

Momenteel wordt gewerkt aan oplossing van de alhier beschreven problematiek. Intussen geldt dat wanneer deze mensen zich bij een zorgaanbieder melden, wordt medisch noodzakelijke zorg verleend.

23. *Kan de Minister toelichten wat uw visie is voor wat betreft korte termijn aanpak voor de uitdagingen binnen verslavingszorg?*

Er zijn diverse uitdagingen op het terrein van verslavingszorg. De visie omvat het versterken van de reeds aanwezige zorg en het creëren van oplossingen, zowel lokaal als regionaal (bijvoorbeeld via samenwerking met het buitenland), voor de ontbrekende zorg.

24. *Hoe wordt de financiering van het Dr. Horacio Oduber Hospitaal (HOH) en de benodigde modernisering geborgd binnen deze begroting, gegeven de druk op exploitatiekosten?*

De financiering van het Dr. Horacio Oduber Hospital (HOH) verloopt niet via de begroting van het Land, maar via het Uitvoeringsorgaan AZV (UO AZV). Het ziekenhuis ontvangt een lumpsum van de UO AZV, terwijl de vrijgevestigde specialisten op basis van contracten met de UO AZV worden bekostigd. Zowel exploitatie als modernisering zijn daarmee binnen het AZV-stelsel geborgd.

25. *Welke maatregelen worden genomen om de tekorten in verpleegkundigen en medisch specialisten op te vangen en uitstroom naar het buitenland tegen te gaan?*

Om de tekorten aan medisch specialisten op te vangen, wordt ingezet op het creëren van opleidings- en specialisatietrajecten voor landskinderen in Nederland, in samenwerking met onder andere het LUMC. Zo is er onder meer geïnvesteerd in opleidingen voor KNO-artsen en neurologen. Daarnaast wordt gewerkt aan het Project Duurzaam Medisch Specialistisch Zorgmodel, waarin onder meer wordt onderzocht wat de voorkeursscenario's zijn voor een duurzame positionering en contracteren van medisch specialisten (loondienst of vrije vestiging). De eerste fase van de uitvoering hiervan vindt plaats middels een Memorandum of Understanding (MOU). Dit nieuwe contractensysteem moet bijdragen aan het behoud van specialisten op Aruba.

Voor verpleegkundigen lopen daarnaast onderhandelingen over een indexering van de salarissen, zodat het beroep aantrekkelijker wordt gemaakt.

26. *Hoe worden de wachtlijsten voor specialistische zorg (bijvoorbeeld oncologie, chirurgie, geestelijke gezondheidszorg) in 2026 aangepakt?*

Het verlagen van de wachttijd voor medisch specialistische zorg is een continue aandachtspunt en het oplopen van wachtlijsten wordt gemitigeerd door het verder definiëren, monitoren en rapporteren van normen voor wachttijden, het creëren van de juiste verwachtingen bij patiënten, versterking van de 1e lijn ter ontlasting van de 2e lijn, het efficiënter inrichten van het afsprakensysteem en het verlagen van het percentage no-shows, uitbreiding van het aantal fte van (medisch) specialisten en het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden met als doel het bevorderen van behoud van het huidige zorgpersoneel en het aantrekken van schaars zorgpersoneel.

Daar waar er grote uitschieters zijn, worden deze door de AZV met de instellingen besproken en waar nodig worden er middelen beschikbaar gesteld om tijdelijke aanvulling te verzorgen teneinde de zorg te kunnen borgen. Bij structurele behoeften – als de wachtlijst structureel een uitschieter is – wordt dit ook besproken om dit binnen de begroting alsnog aan te passen.

27. *Op welke manier wordt preventie van chronische ziekten (NCD's), zoals diabetes en hart- en vaatziekten, versterkt en hoe wordt dit gekoppeld aan sportprogramma's en gezonde voeding (in samenwerking met KOJIS en VOSOV sociaal beleid)?*

De versterking van preventie van chronische ziekten richt zich op een brede aanpak van gezonde leefstijl. De Directie Volksgezondheid heeft recent een plan ter bestrijding van obesitas gepresenteerd, dat ter behandeling aan de ministerraad is voorgelegd. Dit plan voorziet in een multisectoriële aanpak, waaronder versterking van het concept Gezonde Scholen in samenwerking met het ministerie van KOJIS. Daarmee wordt preventie van NCD's nadrukkelijk gekoppeld aan sportprogramma's en gezonde voeding. Het plan vormt de basis voor verdere acties en samenwerking ter bestrijding van NCD's.

28. *Hoeveel middelen zijn er concreet gereserveerd voor mentale gezondheidszorg en hoe wordt dit vertaald naar capaciteit in de praktijk?*

Via AZV is Afl. 19,4 miljoen beschikbaar gesteld voor geestelijke gezondheidszorg. Daarnaast is in de landsbegroting een bedrag van Afl. 5,5 miljoen opgenomen voor Stichting Hunto, specifiek gericht op geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg.

29. *Hoe waarborgt de minister dat de introductie van nieuwe medicijnen en behandelingen tijdig beschikbaar komt voor patiënten in Aruba, rekening houdend met beperkte schaalgrootte en inkoopkracht?*

De toelating van nieuwe medicijnen en behandelingen in Aruba verloopt via de Inspectie Volksgezondheid, die toeziet op de veiligheid en kwaliteit. Vervolgens zorgt de AZV voor de bekostiging, op basis van medische noodzaak en kosteneffectiviteit.

30. *Welke budgettaire ruimte is in 2026 voorzien voor de voorbereiding en uitvoering van een mantelzorgwet en een ouderenzorgwet?*

Ten behoeve van het kunnen garanderen van de kwaliteit van de opvang, ondersteuning en zorg die zowel in de verzorgingshuizen als in de centra voor dagopvang zou worden geboden, is in samenwerking met Inspectie Volksgezondheid een serie aan additionele kwaliteitseisen opgezet die zouden moeten worden toegevoegd aan de Landsverordening Verzorgingshuizen teneinde via het vergunningenstelsel, aanbieders van (langdurige) zorg te kunnen bewegen richting het implementeren van de nodige maatregelen om te kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen.

Een ouderenzorgwet en een mantelzorgwet vormen niet deel uit van het lange termijnbeleid. Op advies van zorgorganisaties en experts uit Nederland is ook afgezien van het introduceren van additioneel wetgeving (Wet Langdurige Zorg) die het zorglandschap gecompliceerder zouden kunnen maken (zoals in Nederland).

31. *Wordt hierin een langetermijnvisie meegenomen die inspeelt op de vergrijzing van Aruba en hoe onderscheidt dit zich van de aanpak van de vorige regering?*

Ten tijde van het indienen van de wenselijkheidsbegroting is inderdaad rekening gehouden met een lange termijnvisie met betrekking tot de vergrijzing van Aruba en de kosten die daarmee gepaard zullen gaan. Het is van groot belang dat er blijvend wordt geïnvesteerd in de extramurale zorg, aangezien dit een cruciale rol speelt in het waarborgen van toegankelijke en kwalitatieve ondersteuning voor ouderen. Het beleid kan als volgt worden samengevat:

Het garanderen van de kwaliteit van de intramurale zorg middels het, conform wettelijke kaders bekostigen van instellingen die zorg bieden aan ouderen die

langdurige zorg en ondersteuning behoeven, terwijl op middellange termijn wordt gewerkt aan de herstructurering van het aanbod in de intramurale setting teneinde passende zorg te kunnen bieden en efficiënter gebruik te kunnen maken van de beschikbare middelen (zowel financiële middelen als personele capaciteit).

Het investeren in en structureren van de extramurale zorg, zodat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen middels het bieden van gepaste zorg aan huis en het ondersteunen van mantelzorgers.

Het huidige beleid richt zich op zorg en ondersteuning van ouderen volgens de sociale benadering, waarbij de kwaliteit van leven en de wensen van ouderen centraal staan. Ouderen worden actief betrokken bij de ontwikkeling van programma's voor activering en ondersteuning, in samenwerking met experts op het gebied van mantelzorg, dementiezorg en palliatieve zorg. Om dit te realiseren, wordt geïnvesteerd in de (her)structurering en optimalisering van de ouderenzorg, zodat structurele knelpunten worden aangepakt en de kwaliteit kan worden verbeterd. Duurzame financiering is hierbij essentieel om ouderen nu en in de toekomst een goede levenskwaliteit te kunnen garanderen.

32. *Wat is de financiële impact van de geplande verhoging van pensioenen en hoe wordt dit gedekt binnen de begrotingsruimte 2026?*

Voor de uitvoering van de Landsverordening reparatietoeslag houdt dit de post overdrachten (reparatietoeslag) met Afl. 54.770.000 is verhoogd, waarvan Afl. 26.530.000 voor het volledige jaareffect van de per 1 mei 2025 verhoogde reparatietoeslag en Afl. 28.240.000 aanvullend om de reparatietoeslag verder in 2026 te kunnen verhogen.

33. *Welke visie hanteert de minister en/of de regering voor een duurzaam en toekomstbestendig pensioenstelsel en in hoeverre is dit structureel anders dan het beleid van de vorige kabinetsperiode?*

Deze vraag wordt staande de openbare vergadering beantwoord.

34. *Hoeveel middelen zijn beschikbaar voor sociale woningbouw en renovatieprojecten in 2026 en hoeveel woningen zullen daadwerkelijk worden opgeleverd?*

Hieronder volgt een overzicht van de woningbouwprojecten die de FCCA momenteel in voorbereiding heeft, afhankelijk van de beschikbaarheid van financiering. Door versnelling van bepaalde trajecten kan de aangegeven doorlooptijd van deze projecten worden verkort.

Projecten in Voorbereiding					
Aantal	Type		Project	Begin	Eind
71	Woningen	Huur	Rijtjes Woningen te Rooibosal	2026	Nov-27
50	Appartementen	Huur	Kas Paloma	2026	Nov-27
45	Appartementen	Huur	Oud Tivoli - 45-60 appartementen en 160 parkeerplaatsen	2027	2028
94	Appartementen	Huur	Kas Paloma	2027-2028	2029
30	Appartementen	Huur	Woning on the Hill- WegKustBatterij	2027	2028
290					

Het proces van het ontwerpen van een verkavelingsplan tot aan de oplevering van de woningen is momenteel opgedeeld in twee fasen. De eerste fase betreft het verkavelingstraject, dat gemiddeld twaalf maanden in beslag neemt voordat de bouwvergunning wordt verleend. De tweede fase omvat de uitvoering van zowel de infrastructurele als de bouwkundige werkzaamheden, met een gemiddelde duur van veertien maanden.

De overheid streeft ernaar om beide trajecten aanzienlijk te verkorten. Het verkavelingstraject zal worden teruggebracht van twaalf naar zes maanden door verbeterde coördinatie en digitalisering van procedures. De uitvoeringsfase zal worden verkort van veertien naar tien maanden, onder meer door het stimuleren van alternatieve en duurzame bouwsystemen. Hierdoor kan de totale doorlooptijd van ontwerp tot oplevering worden teruggebracht tot circa zestien maanden, waarna de woningen daadwerkelijk bewoonbaar zijn.

De huidige projectkosten bestaan uit bouwkosten van gemiddeld Afl. 2.850 per vierkante meter en infrastructurele kosten van circa Afl. 400 per vierkante meter, wat resulteert in totale kosten van Afl. 3.250 per vierkante meter. Op basis van deze cijfers blijkt dat de reservering van Afl. 20 miljoen door de vorige regering ontoereikend is voor de bouw van 200 woningen. Met dit bedrag zouden slechts ongeveer 87 woningen gerealiseerd kunnen worden.

Gezien de werkelijke veel grotere behoefte aan sociale woningen, zal het Kabinet AVP-Futuro niet volstaan met de bouw van 87 woningen. Het kabinet is voornemens een meerjaren huisvestingsbeleid te voeren, te beginnen in 2026,

gericht op het voorzien in de behoefte aan woningen voor de diverse inkomensgroepen en leeftijdscategoriën woningzoekenden.

De FCCA – dat zich primair zal richten op de bouw van sociale woningen- heeft momenteel 68 woningen in aanbouw en streeft ernaar jaarlijks circa 200 woningen te realiseren. Het merendeel van de geregistreerde woningzoekenden bij de FCCA behoort tot de lagere inkomensgroepen en tot de oudere leeftijdscategorie, waardoor de vraag naar huurwoningen aanzienlijk groter is dan naar koopwoningen.

Aangezien de FCCA over onvoldoende eigen middelen beschikt, is externe financiering noodzakelijk. Met de huidige commerciële rente van circa 5,5% per jaar is sociale woningbouw zonder overheidssteun financieel niet haalbaar. Daarom wordt onderzocht of de overheid een zachte lening van Afl. 23 miljoen aan de FCCA kan verstrekken. Deze lening zou kunnen worden aangevuld met commerciële financiering, waarmee een totaal investeringsbudget van circa Afl. 46 miljoen beschikbaar komt. Met dit bedrag kan naar verwachting de realisatie van ongeveer 200 sociale woningen worden verzekerd.

35. *Hoe garandeert de regering dat deze doelstellingen worden gehaald, mede gezien eerdere ervaringen waarbij beloften niet volledig waargemaakt konden worden?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 34.

36. *Hoeveel middelen zijn geoormerkt voor armoedebestrijding en verlaging van de kosten van levensonderhoud, waaronder energie, voedsel en water?*
37. *Welke visie ligt ten grondslag aan deze maatregelen: betreft dit louter korte termijn compensatie of ook structurele hervormingen?*
38. *Hoeveel middelen worden specifiek gereserveerd voor jeugd en onderwijsprogramma's, in het bijzonder voor preventieve programma's rond gezondheid, sport en welzijn?*

Programma	Omschrijving	Bedrag (AWG)
Scol Saludabel	Programma ter bevordering van een gezonde leefstijl binnen scholen.	45.000
Voorlichtingscampagnes	Preventie door middel van campagnes en educatie over het belang van gezonde leefstijl.	7.100
EKD – Elektronisch Kind Dossier	Biedt beter inzicht in de ontwikkeling van kinderen, ondersteunt preventie door data-analyse, vroegtijdige onderkenning en begeleiding.	63.500
Subsidie aan WGK	Structurele ondersteuning van het WGK ten behoeve van jeugd en preventie.	261,772

39. *Hoe worden deze investeringen verbonden met gezondheidsbevordering en hoe onderscheidt dit beleid zich van de losse initiatieven van de vorige regering?*

De huidige investeringen zijn direct gekoppeld aan gezondheidsbevordering door programma's die gezonde leefstijl stimuleren (Scol Saludabel, voorlichtingscampagnes,) en door het gebruik van het EKD voor vroegtijdige signalering en preventie. In tegenstelling tot de losse initiatieven van de vorige regering zet het huidige beleid zich in op samenhang, structurele financiering en duurzame resultaten, waardoor gezondheidsbevordering breed en toekomstgericht wordt verankerd.

40. *Hoeveel procent van de totale begroting 2026 is gereserveerd voor de gezondheidszorg en hoe verhoudt dit bedrag zich tot de begroting van 2025 in zowel absolute als relatieve cijfers?*

Voor een zuivere vergelijking is het nodig om onderscheid te maken tussen curatieve zorg (gefinancierd via het AZV-fonds) en publieke gezondheidszorg (gefinancierd uit algemene middelen op de Landsbegroting). Het is niet geheel duidelijk op welk van beide de vraag precies doelt. Voor de curatieve zorg begroot AZV in 2026 uitgaven van Afl. 567,9 miljoen, bestaande uit Afl. 544,8 miljoen aan zorgkosten (3.4% meer dan 2025) en Afl. 23,1 miljoen aan beheerskosten (6.9% meer dan 2025). Voor de publieke gezondheidszorg bedraagt de raming voor 2026.

41. *Welke beleidskeuzes liggen ten grondslag van het budget voor 2026 en in hoeverre wijkt deze koers af van die van de vorige regering?*

De beleidskeuzes zijn in lijn met de uitgangspunten van het regeerprogramma, waarin het algemeen belang centraal staat. Het beleid is gericht op het bevorderen van het welzijn van alle inwoners, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbaren onder meer via maatregelen ter versterking van de koopkracht en sociale zekerheid. Deze koers verschilt duidelijk van die van de vorige regering, waarbij onvoldoende aandacht werd besteed aan het welzijn van de bevolking, met als gevolg een toename van sociale problemen.

42. *Welke concrete maatregelen neemt de regering om de oplopende kosten van medisch transport en buitenlandse verwijzingen, in het bijzonder naar Colombia, terug te dringen zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van zorg?*

De regering zet in op zogeheten reverse referrals, waarbij specialisten naar Aruba komen om patiënten hier lokaal te behandelen. Zo worden kosten voor transport en buitenlandse verwijzingen beperkt, terwijl de zorgkwaliteit behouden blijft.

43. *Bestaat er een structurele visie om lokaal meer zorgcapaciteit op te bouwen zodat Aruba minder afhankelijk wordt van buitenlandse medische verwijzingen?*

De doelstelling van het zorgstelsel is dat AZV-verzekerden toegang hebben tot kwalitatief hoogwaardige en cliëntgerichtheid zorg. Dit laatste houdt in zoveel mogelijk zorg dicht bij huis. Daar waar specialistische zorg lokaal georganiseerd kan worden op een verantwoorde en doelmatige wijze, zal in dat aanbod worden geïnvesteerd. Gezien de schaalgrootte van Aruba zal er altijd sprake zijn van behoefte aan zorgaanbod in gespecialiseerde tertiaire centra in het buitenland.

Het standpunt van de AZV is naast verantwoorde en doelmatige wijze, er ook wordt getoetst hoe bestendig de geleverde zorg zal zijn in de lokale setting, m.a.w. hoe kwetsbaar is de zorg bij het mogelijk uitvallen van schakels vanwege logistieke aspecten en hoe toegankelijk kan de zorg in het buitenland worden geregeld als de zorg tijdelijk niet meer toegankelijk is op Aruba. Tevens stimuleert de AZV om naast de zorg structureel lokaal aan te bieden ook nog om via missies – tijdelijk – de expertise naar Aruba toe te trekken en alsnog de patiënten hier de zorg te verlenen die ze nodig hebben. Echter er is altijd combinatie van materiaal, apparatuur, locatie en expertise en niet altijd kan deze naar Aruba worden gehaald op een financieel verantwoorde wijze.

44. *In hoeverre voorziet de begroting 2026 in structurele investeringen in preventie, waaronder suikertaks, het programma 'Scolnan Saludabel' en mentale gezondheidszorg, en welk percentage van het zorgbudget is hieraan toegewezen?*

De Afdeling Gezondheidsbevordering heeft als kernopdracht het bevorderen van bewustwording, het verstrekken van voorlichting en het stimuleren van positieve en gezonde gedragsverandering binnen de samenleving. Ter verwezenlijking van deze doelstellingen wordt het budget van de Afdeling Gezondheidsbevordering verdeeld onder de diverse samenwerkende afdelingen en partners. Deze middelen worden aangewend voor de ontwikkeling en uitvoering van Health Promotion materialen, campagnes en informatieve initiatieven.

Op dit moment is er voor het begrotingsjaar 2026 geen specifieke post opgenomen voor de implementatie van een suikertaks. De SSA beschikt jaarlijks over een totaalbudget van Afl. 45.000,00 onder de HP & JGZ afdeling ten behoeve van de uitvoering van haar activiteiten. Dit bedrag was consistent voor jaren 2023 2024-en 2025.

De impact van geestelijke gezondheid op gedragsverandering en motivatie wordt erkend, en de aanpak van dit vraagstuk is opgenomen binnen de sectie Preventie van NCD's. Op basis van verschillende programma's en samenwerkingsverbanden wordt een budget van Afl. 2.500,00 toegewezen, specifiek bestemd voor campagnes op het gebied van geestelijke gezondheid.

De preventieactiviteiten, gericht op het bevorderen van bewustwording, educatie en gedragsverandering, worden volledig gefinancierd uit het budget van de Afdeling Gezondheidsbevordering van de DVG.

NOTA: In het onderstaande overzicht wordt een nadere toelichting verstrekt, aangevuld met informatie over andere, vergelijkbare kortlopende projecten die momenteel op scholen worden uitgevoerd (zie hierna).

4330 Onder de JGZ begroting	4.Gezonde School Programma: Ondersteunen van Projecten en/of activiteiten van het Gezonde School aanpak. Dit project is een samenwerking (MB) van Min. Onderwijs, Sociale Zaken & DVG Het project zal scholen stimuleren en begeleiden om zelf te werken aan een gezonde leefstijl op school. Jaarlijkse bijeenkomst alle scholen, incl workshops, internationale spreker 15,000.00 Interventies en workshops voor leerlingen, schoolteam en ouders 20,000.00 Branding en promotiemateriaal gezondeschool ahv Communicatie Plan 7,500.00 Overige bijeenkomsten (zoals met partner organisaties) 2,500.00 5.Voorlichtingsmateriaal voor gezondheidsonderzoeken op scholen 3,000.00 Bij de jaarlijkse preventieve gezondheidsonderzoeken (PGO) op kleuter- en basisscholen wordt het volgende voorlichtingsmateriaal gebruikt: Campagne kwaliteitswetten en Lv toelating zorgaanbieders en workshops of meetings met relevante stakeholders om dit systeem effectief te introduceren 1,350.00 folder 'Pieu' over luizenbehandeling en preventie (2000x) 1,250.00 flyer 'Con ta cu e peso di bo yiu' over BMI van het kind (6000x) 1,500.00		
--------------------------------------	--	--	--

4330	Afdeling Gezondheidsbevordering: Met interventies en/of activiteiten de Arubaanse populatie meer controle over hun eigen gezondheid te geven en zodanig de kwaliteit van leven en de gezondheid te verbeteren. Belangrijk is om hiermee zo vroeg mogelijk te beginnen. 1. Implementatie plan Chronische Ziekten (NCD's) In samenwerking met PAHO is in 2019 een plan opgezet om chronische ziekten (kanker, diabetes, hart-en vaatziekten en long aandoeningen) en dienst risico factoren (ongezonde voeding, weinig beweging, alcohol, roken en luchtvervuiling) op een nationaal, integraal en multisectoriële manier aan te pakken. Afdeling HP is een ondersteunende partner voor het Stuurgroep NCD; Meet materialen (suiker, meet lindjes, BMI) Awareness campaign 2. Mental health voorlichting Mental health krijgt erg weinig aandacht op Aruba terwijl de problemen aanzienlijk zijn. Health Promotion zal zich focussen op algemene voorlichtingen voor mental health en herinnering van world mental health day. Voorlichting	20,000.00 2,500.00
------	---	--

Algemene info scolnan saludabel;

Scol Saludabel Aruba (SSA) Is een gezondheidsbevorderingsprogramma dat zich richt op de doelgroepen leerlingen, beroepskrachten op school (leerkrachten, ander schoolpersoneel) en ouders. Dit gebeurt in samenwerking samenwerkende kennis- en preventiepartners. Er wordt gezamenlijk gewerkt aan het creëren van een samenleving waarin kinderen en jongeren gezond kunnen leven en leren.

Momenteel nemen 17 scholen van het primair onderwijs (kleuter en basisonderwijs) deel aan het SSA programma.

Dit is 30% van het totaal aantal scholen (56) van de DPS en de schoolbesturen SKOA en SPCOA.

De Indeling gekozen thema's en aantal scholen:

- Voeding & Mondgezondheid (1 school),
- Bewegen & Sport (3 scholen)
- Sociaal emotioneel welbevinden (7 scholen)
- Hygiëne & Fysieke Veiligheid (3 scholen)
- Natuur & Milieu (1 school)
- 2 scholen moeten nog een thema kiezen.

Gezonde School Adviseurs (GSA): Totaal 15 GSA voor de 17 scholen. De GSA begeleiden de scholen in de uitvoering van het SSA-programma middels de Gezonde School Aanpak. (Samenwerking GSA, partners met interventieaanbod en de Gezonde School Coördinator die het aanspreekpunt is op de school en van het schoolgezondheidsteam).

In 2026 hoopt een aantal scholen een Themacertificaat "Scol Saludabel Aruba" te kunnen behalen. Onze voornemens zijn dat meer en meer scholen op een planmatige, integrale, structurele en duurzame wijze werken aan gezondheidsbevordering en preventie op school, wat de kern van de Gezonde School Aanpak! Voor een blijvend effect en gedragsverandering is het nodig het thema in de gehele school aandacht krijgt: in de signalering (van zorgproblemen), lesstof (educatie voor leerlingen), fysieke en sociale omgeving (ouders, beroepskrachten, schoolomgeving) en in het schoolbeleid (borging). Er vindt ook continu evaluatie plaats (bijvoorbeeld tussentijdse metingen).

45. *Waarom is gekozen voor deze accenten en hoe onderscheidt dit beleid zich van de aanpak van de vorige regering?*

Er wordt ingezet op het versterken van de capaciteit binnen de kerngebieden van het ministerie, zodat de kwaliteit en continuïteit van dienstverlening beter gewaarborgd blijven. Dit gebeurt door het optimaliseren van bestaande middelen en het efficiënter inzetten van personeel en samenwerkingsstructuren.

In vergelijking met vorige jaren onderscheidt deze begroting zich door een meer duurzame en geïntegreerde benadering, gericht op structurele versterking in plaats van tijdelijke oplossingen.

46. *Hoeveel middelen zijn specifiek vrijgemaakt voor opleiding, training en beloning van zorgprofessionals zoals verpleegkundigen, praktijkondersteuners en medisch specialisten?*

Opleiding en training worden vaak door de instellingen vanuit de begroting/ lumpsum betaald en daar heeft het UO AZV geen directe zicht. Hetzelfde geldt voor de beloning van professionals/ medewerkers van de instellingen. De volgende posten zijn dus additioneel.

	2025	2026
Training en opleiding		
Personeelsbehoud	9.896.025	3.500.000

47. *Hoe garandeert de regering dat deze investeringen daadwerkelijk ten goede komen aan zorgverleners en niet voornamelijk in infrastructuur verdwijnen?*

Indien de vraag wordt gesteld in het kader van additionele middelen welke door het UO AZV beschikbaar zijn gesteld voor personeelsbehoud: Dit wordt gegarandeerd doordat deze middelen enkel worden vrijgegeven op het moment dat de gecontracteerde zorginstellingen kunnen aangeven op welke wijze deze middelen worden gealloceerd ter verbetering van de arbeidsvoorwaarden van de werknemers. Deze middelen moeten zicht vertalen in verhoging van de personeelskosten, blijkend uit de gecontroleerde jaarrekeningen van de respectievelijke instellingen.

48. *Hoe wordt de digitalisering van de gezondheidszorg, inclusief de Aruba Health App, elektronische patiëntendossiers en telezorg, gefinancierd en geborgd in de begroting 2026?*

De digitalisering van de gezondheidszorg wordt op verschillende manieren geborgd. Het onderhoud van de Aruba Health App is in de ontwerp-Landsbegroting 2026 opgenomen onder de Directie Volksgezondheid. Voor de elektronische patiëntendossiers geldt dat de verantwoordelijkheid en financiering bij de afzonderlijke zorginstellingen zelf ligt.

49. *Welke waarborgen zijn voorzien om de privacy en de veiligheid van patiëntgegevens te beschermen?*

De volgende maatregelen zijn toegepast in de nieuwe Aruba Health App:

- Toestemming en waarheidsgetrouwe informatie: Bij installatie wordt expliciet akkoord gevraagd voor de privacy- en gebruiksvoorwaarden, evenals de waarheidsgetrouwe invulling van onboarding informatie. Zonder dit kan de app niet gebruikt worden. Biometrische beveiliging: Toegang tot de app (onboarding) is beveiligd met gezichtsherkenning en levendigheidscntrole, of een PIN -code, om onbevoegde toegang te voorkomen.
- Dataminimalisatie: Alleen noodzakelijke gegevens worden verwerkt, wat de kans op blootstelling van onnodige informatie bij een datalek vermindert.
- Wettelijke naleving en certificering: SETAR, ISO27001 -gecertificeerd en gebruikmakend van AWS Cloud-technologie, verwerkt de gegevens lokaal en volgens alle relevante privacywetgeving.
- Derde partijen: Aangesloten derden zijn verantwoordelijk voor de beveiliging van gegevens binnen hun eigen systemen, zoals vastgelegd in hun privacy verklaringen.

50. *Welke aanvullende maatregelen worden getroffen om de crisisrespons (meldkamer 911, DVG, CMO, Rode Kruis) te versterken en welk bedrag is hiervoor in de begroting opgenomen?*

Gedurende de pandemie had de ambulancedienst als voorwaarde dat een huisarts een vermoedelijke covid-19 patiënt eerst moest zien voordat de patiënt getransporteerd kon worden. Hierdoor sloten de huisartsen een overeenkomst met Rode Kruis om de patiënt te kunnen zien. Rode Kruis werd door 911 gebeld in zo'n geval. Hierdoor had RKA een rol. DVG had geen overeenkomst gesloten met Rode Kruis.

Tweede scenario is dat bij een aangekondigde crisis komen de middelen vanuit CMO. CMO kan door zijn proces middelen vragen om een crisis te beheersen en te bestrijden. Als aanvullende maatregelen kan genoemd worden dat er werd gewerkt aan de huidige wetgeving, LIZ. Dit om de respons en preventieve maatregelen die genomen moeten worden te versterken gedurende een pandemie. Deze wijzigingen zijn in samenwerking met CMO, een beleidsmedewerker van uit bureau MinVSOV en DVG als beleid directie uitgewerkt.

51. *Hoeveel extra capaciteit wordt met dit budget opgebouwd en hoe onderscheidt dit zich van de begrotingen van de vorige jaren?*

Er wordt geen extra capaciteit met dit budget opgebouwd.

52. *De verhoging van de Afl. 250 toeslag voor AOV'ers geldt voor iedereen, ook voor hoge inkomens. Waarom kiest de regering niet voor een inkomensafhankelijke variant, zoals het CAft aanbeveelt?*

Voorgenomen is om in de toekomst een inkomenstoets toe te passen, zodat de reparatietoeslag enkel wordt toegekend aan gepensioneerden die volledig afhankelijk zijn van de AOV en de AWW.

53. *Welke impact hebben de geplande koopkrachtmaatregelen (Afl. 74 miljoen) op de totale consumptie, wetende dat dit slechts 2,2% van de gezinsconsumptie vertegenwoordigt?*

Opgemerkt dient te worden dat volgens de Raad elke rechtstreekse bijdrage van de overheid aan huishoudens ter grootte van 1 procentpunt van het geprojecteerde bbp voor 2026 een bedrag van circa Afl. 74 miljoen vertegenwoordigt, wat overeenkomt met 2,2 procent van de totale geprojecteerde gezinsconsumptie. Deze zienswijze is macroecononisch van aard en is geen weerspiegeling van de te ontvangen koopkrachtondersteuning door de overheid. Het bestrijden van armoede en het gerichte koopkrachtversterking betreft primair kwetsbare bevolkingsgroepen, waaronder gepensioneerden en personen met een minimuminkomen. Sinds 2011 is de inzet van de Landsverordening reparatietoeslag een belangrijk beleidsinstrument voor koopkrachtondersteuning aan pensioenuitkeringsgerechtigden. Het bedrag aan reparatietoeslag als aandeel van het totaal ontvangen uitkering dat varieert tussen de 26- 29% van

het totaal van het maximaal te ontvangen uitkering in het geval van een AOV-uitkering en tussen de 29- 43% van het totaal van het maximaal te ontvangen uitkering in het geval van een AWW-uitkering weerspiegelt de groei in de bestedingsruimte van gepensioneerden en daarmee het positief effect op hun consumptie.

AOV-uitkering	Maximaal ouderdomspensioen	Reparatietoelag voor 1 mei 2025	Reparatietoelag na 1 mei 2025	Totaal	Aandeel
Getrouwd of samenwonend echtpaar, per persoon	1,091	200	250	1,541	29%
Alleenstaande	1,296	200	250	1,746	26%
getrouwde niet-samenwonende persoon of een ongehuwde die samenwoont	1,091	200	250	1,541	29%

weduwepensioen	Maximaal weduwepensioen	Reparatietoelag voor 1 mei 2025	Reparatietoelag na 1 mei 2025	Totaal	Aandeel
Tot 39 jaar	588	200	250	1,038	43%
Van 40 tot 48 jaar	789	200	250	1,239	36%
Van 49 tot en met 62 jaar	996	200	250	1,446	31%
Van 63 tot en met 65 jaar	1296	200	250	1,746	26%

Daarom is het van belang om naast de macroeconomische impact, ook inzichten te hebben op de impact van de inzet van koopkrachtondersteuning op microeconomisch niveau. Circa 22.000 pensioengerechtigden hebben de verhoging van de reparatietoelag met Alf. 250 extra per 1 mei 2025 ontvangen. Dit is gelijk aan circa 20 procent van de Arubaanse populatie uitgaande van een populatie van 108.348 in kwartaal 1 van 2025 conform het Centraal Bureau voor de Statistiek.

54. *Wordt overwogen om andere gerichte steunmaatregelen in te voeren die effectiever koopkracht versterken, zoals subsidies op basisbehoeften of gerichte belastingverlaging?*

Conform de Prijzenverordening worden de verkoopprijzen van de producten in het basispakket gereguleerd. Voor alleen de categorieën koffie, thee en babyvoeding is er nog sprake van 6 procent invoerrechten. Gelet op dat voor alleen drie categorieën producten in het basispakket sprake is van een heffing van 6procent aan invoerrechten zal het verlagen naar 0 procent worden verkend. Ten einde, in geval van sterke stijging van de internationale prijzen van de producten in het basispakket, valt het verkennen van een mogelijke toelage aan de consumenten ook onder koopkrachtondersteuning aan de burgers. Voor het toekennen van subsidies dient deze te voldoen aan de Subsidieverordening met de kritische kanttekening dat mogelijke subsidies aan bedrijven mogelijk de concurrentie kan verstoren door het toetreden van de overheid.

Gerichte belastingverlaging dient verder verkend te worden. Bij het verlagen van het eerste belastingtarief, dat voorheen 10 procent bedroeg, naar 0 procent hoeven belastingplichtigen met een jaarlijks inkomen tot Afl. 64.930 geen loon- of inkomstenbelasting te betalen. Deze fiscale aanpassingen leiden naar verwachting tot een stijging van het besteedbaar inkomen en dragen bij aan een toename van de particuliere consumptie met circa Afl. 46 miljoen.

Minister van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport

55. *Kan de Minister een lijst geven van de scholen die in 2026 aan de beurt komen voor een groot onderhoud?*

DOW is de nulmeting voor het primair onderwijs aan het afronden. Dit zal een beeld scheppen voor de prioritering en een investeringsplan voor de onderbouw in samenhang met een meerjarig onderhoudsplan. Hetzelfde geldt voor het voortgezet onderwijs. De nulmeting voor het voortgezet onderwijs wordt bekostigd door het TWO. De voorbereidingen voor de renovatie van Reina Beatrix zijn gereed en de aanbesteding zal binnen twee weken starten.

56. *Kan de Minister een overzicht geven van schoolgebouwen of onderdeel van scholen die eigenlijk bijna afgekeurd zijn en die snel een oplossing moeten krijgen?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 55. In de tussentijd zijn er een aantal werkzaamheden gaande voor de reparatie van gevaarlijke en onacceptabele infrastructurele situaties, o.a. bij de Xander Bogaerts School en Hilario Angela.

57. *Kan de Minister aangeven welke partijen, bijvoorbeeld schoolbesturen, hoofden of DOW of andere diensten, dit soort gevallen moeten doorgeven?*

Normaliter zijn de DTI en DOW belast met de beoordeling van de staat van de gebouwen. Een dergelijke beoordeling kan plaatsvinden op verzoek van schoolbesturen, stichtingen, DPS in overeenstemming met de Directie Onderwijs, of op initiatief van de minister. Conform de huidige wet- en regelgeving heeft de minister van Publieke Werken en Volksgezondheid de taak om toe te zien op de gezondheid en veiligheid van schoolgebouwen.

58. *Kan de Minister toelichten wat de huidige situatie is voor wat betreft de modulaire ruimtes op de parkeerplaats van Mon Plaisir Mavo school? Is er een evaluatiemoment of dit een goede oplossing is?*

Dit is een tijdelijke oplossing. DEA, de schoolbesturen en Bureau MinKOJIS zijn in contact om de ervaringen rondom de gebouwen te evalueren en waar nodig aanpassingen te brengen en verdere plannen te bespreken voor nieuwe huisvesting.

59. *Kan de Minister toelichten of er momenteel naar een andere oplossing wordt gekeken voor Mon Plaisir Havo?*

Deze vraag kan bevestigend worden beantwoord. Momenteel wordt gekeken naar andere mogelijke oplossingen voor de Mon Plaisir school.

60. *Veel ouders en ook schoolbesturen hebben zich uitgesproken over het aanbod van Nederlands op de basisscholen. Wat zijn de plannen om deze verder invulling te geven vanuit uw Ministerie?*

De aandacht voor het Nederlands op de basisscholen is gericht op het aanbod van de nieuwe didactiek van Nederlands als vreemde taal. Daartoe zal geïnvesteerd worden in gedigitaliseerd materiaal dat NVT-didactiek toepast en de leerlingen van deze tijd aanspreekt. Vanaf klas 2 lezen de kinderen ook in het Nederlands. Daarnaast vinden er professionalisering plaats die de docent in staat stelt de juiste didactiek te gebruiken bij de instructie in het Nederlands en het geven van het vak Nederlands. De focus en visie blijft het bieden van meertalig onderwijs.

61. *Futura bestaat niet meer en de campagnes om scholen mee te laten doen met digitale projecten evenmin. Hoe zal uw Ministerie invulling geven aan het verder bevorderen van digitale infrastructuur en projecten op scholen?*

Momenteel is men bezig met een inventarisatie per district van de benodigde digitale infrastructuur. Verder is men ook bezig met een kostenraming voor de implementatie van digiborden en devices ten behoeve van digitalisatie binnen het onderwijs. Er is een plan van aanpak bij het TWO ingediend voor het ontwikkelen van onder andere digitale leermiddelen voor Papiamentu en Nederlands als vreemde taal. Er wordt op dit moment gewerkt aan een

professionaliseringsprogramma voor docenten ten behoeve van het bevorderen van een modernere uitvoering van het onderwijs. Meerdere projecten zullen in 2026 door het ministerie worden geleid.

62. *In het kader van innovatie, wat zijn de concrete projecten of materiaal die zowel primair als voortgezet onderwijs vanuit uw Ministerie baat bij hebben?*

Het ontwikkelen van digitale leermiddelen Papiamento en Nederlands als vreemde taal. Project Digiborden, Tech labs en coderen op school. Docentprofessionalisering op verschillende gebieden die het nieuwe leren in de 21ste eeuw bevorderen.

63. *Zal er vanuit uw Ministerie schoolbesturen stimuleren om zonnepanelen voor hun scholen te plaatsen? Hoe zou uw bijdrage daaraan kunnen zijn?*

Momenteel is men bezig met de nodige onderzoeken met betrekking tot de mogelijke kosten en besparingen bij het plaatsen van zonnepanelen. Pas nadat het onderzoek rond is, kan een beeld geschetst worden over een mogelijke bijdrage.

64. *Er waren verschillende diensten opgericht zoals 'Departamento di Mucha y Hoben' die ten behoeve van jeugd en jongeren campagnes voerden. Wat is hun stand van zaken en heeft U een andere visie voor ze?*

Het Departamento di Mucha y Hoben zal in het kader van een herstructurering worden opgeheven. In plaats daarvan wordt een Bureau Kinderopvang opgericht dat zich specifiek zal richten op de coördinatie en uitvoering van beleid (inclusief onderwijskundig) en de activiteiten op het gebied van kinderopvang. Met deze herstructurering wordt beoogd het beleid doelmatiger en efficiënter in te richten, met blijvende aandacht voor de belangen en ontwikkelingen van onze jeugd. De overige diensten en stichtingen die onder de portefeuille van Jeugd vallen blijven onverminderd actief en zullen campagnes blijven voeren ten behoeve van de jeugd. Momenteel is het ministerie actief bezig, in coördinatie met andere betrokkene ministeries, met de nodige voorbereidingen voor het instellen van een Nationale Jeugdcommissie die een ondersteunende rol zal hebben in de totstandkoming van een jeugdbeleid.

65. *Wat zullen concrete projecten voor 2026 zijn voor het bevorderen van herkenning van uitblinkers in sport en jeugd?*

Er wordt momenteel gewerkt aan de verdere uitwerking van projecten op dit terrein. Daarbij kan worden ingezet op samenwerking met scholen, sport- en jeugdorganisaties en federaties om talenten tijdig te signaleren en gericht te ondersteunen in hun verdere ontwikkeling, indien met 'herkenning' wordt bedoeld op vroegtijdige talentidentificatie. Schoolsport, Weganan Intersular, Premio Excelencia den Deporte, en Education USA spelen hier een belangrijke rol.

66. *Hoe kan Aruba werken aan het stimuleren van startkwalificatie voor onze jeugd voordat ze op de arbeidsmarkt gaan?*

Op dit moment wordt gewerkt aan een aanbod voor BBL-opleidingen bij de EPI die aansluiten op de behoeftes van de arbeidsmarkt. Verder wordt gewerkt aan het flexibiliseren van tweedekansonderwijs (AVO) en uitbreiding van het aanbod binnen het beroepsonderwijs. Ook bij de SPO wordt gewerkt aan de trajecten voor een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Daarnaast werkt momenteel het ministerie in samenwerking met het ministerie van Toerisme, aan het introduceren van een eerder verworven competentie traject/project voor de Horecasector.

67. *We hebben op Aruba een tekort aan docenten. Hoe kunnen IPA en UA hieraan bijdragen? Wat zijn de plannen op dit gebied?*

Op dit moment wordt een verkort traject aangeboden aan leerkrachten met 4-8 lesbevoegdheid voor het behalen van een 4-12 lesbevoegdheid. Er wordt op dit moment gekeken naar oplossingen voor docenten van het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs. Het is de bedoeling dat zowel IPA als UA betrokken worden bij de nascholing, bijscholing en eventuele omscholing van docenten.

68. *Zullen de salarissen van de docenten in het Voortgezet Onderwijs ook worden meegenomen in fase 1 van de herstructurering van de salarissen?*

Deze vraag kan bevestigend worden beantwoord. Het Voortgezet Onderwijs is ook meegenomen in fase 1 van de herstructurering van salarissen van het onderwijspersoneel.

69. *Op pagina 11 van de OB2026 staat vermeld dat in de onderhavige begroting middelen zijn vrijgemaakt om de bezoldiging van kaderpersoneel en onderwijzend personeel te verbeteren en om het E-Government project uit te voeren. Op pagina 12 wordt bij II.1. 'Toename personeelslasten' echter enkel gesproken over de implementatie van een nieuwe salarisstructuur voor het onderwijspersoneel en de verbetering van de rechtspositie van administratief kaderpersoneel. Aangezien op pagina 12 geen duidelijke vermelding is opgenomen met betrekking tot het E-Government project, luidt de vraag of er hierbij ook rekening is gehouden met het personeel van de DIA en eventuele nieuwe medewerkers die nodig zijn voor de uitvoering van het E-Government project. Zo ja, wat is het specifiek gealloceerde bedrag voor het DIA-departement?"*

In de huidige fase (voorbereiding/pilot) voeren we het E-Government-traject primair uit met de bestaande capaciteit van DIA en de interdepartementale stuurgroep. We houden expliciet rekening met een latere behoefte aan taak-specifieke profielen. Op dit moment is er nog geen afzonderlijk, specifiek bedrag gealloceerd aan het DIA-departement voor extra FTE's binnen het E-Government-project. De reden is dat we eerst de architectuur, governance en pilotresultaten afronden, waarna de exacte formatie (FTE-raming per rol) kan worden vastgesteld. Er zal naar verwachting in 2026 een voorstel worden uitgewerkt met: de concrete FTE-behoefte per functieprofiel, het bijbehorende personeelsbudget (inclusief eventuele begrotingswijziging), en opties om de salarisstructuur in de overheid aantrekkelijker te maken voor ICT-profielen (werving & behoud).

70. *In het kader van innovatieve geletterdheid, vaardigheden, training en leertrajecten wordt gesproken over 'verschillende doelgroepen, leeftijdsgroepen en inclusie'. Denkt de overheid eraan om dergelijke trajecten via de Centro di Bario's/MFA's aan het publiek aan te bieden? Zijn hier kosten aan verbonden? Betreft dit een plan voor 2026 of maakt dit deel uit van een meerjarenplan? En wanneer kan worden verwacht dat hiermee van start wordt gegaan?*

Op dit moment wordt gewerkt aan de allocatie van middelen voor het uitbreiden van het professionaliseringsaanbod en stimuleren van lifelong learning and development middels non formeel onderwijs via EPE en het Center for Lifelong Learning (UA) en de Centro pa Desaroyo Profesional Continuo (IPA). In het beroepsonderwijs wordt met OABA gewerkt aan een aanbod voor gedetineerden in KIA, en BBL-opleidingen niveau 1 en 2. Via de EPI wordt gewerkt aan

maatwerk voor verschillende instanties. In 2026 zullen ook verschillende naschoolse programma's geïntroduceerd worden in verschillende bario's voor jongeren van 12 tot 18 jaar.

71. *Met betrekking tot het Innovatie Kenniscentrum: kan de minister aangeven wat de plannen zijn met betrekking tot de personele invulling en benodigde mankracht van dit centrum?*

Het centrum richt zich op cursussen en begeleiding in digitale geletterdheid en "computational thinking" om Aruba's digitale paraatheid te versterken op meerdere niveaus (leerlingen, docenten, publiek/werkzoekenden, ambtenaren/SME's).

72. *Voor het moderniseren van het onderwijssysteem en de implementatie van het E-Government project is een bedrag van 176.735 (in AFL 1.000) gealloceerd. Kan de minister aangeven welk specifiek deel hiervan bestemd is voor de implementatie van het E-Government project?*

De regering kan aangeven dat de gehele toegewezen middelen vanuit de EU zullen worden ingezet voor een breed pakket aan innovatieprojecten, waarvan het E-Governmentprogramma een belangrijk onderdeel vormt. Een aanzienlijk deel van deze middelen zal worden benut voor de implementatie van het interoperabiliteitspilotproject tussen overheidsdepartementen, dat de technische basis vormt voor digitale dienstverlening.

Daarnaast maakt dit deel uit van een groter innovatie-implementatieplan waarin ook een change management-strategie is opgenomen, met nadruk op opleiding en bewustwording binnen het ambtelijk apparaat, evenals digitale weerbaarheid en vaardigheden bij jongeren. Voor deze laatste groep wordt ingezet op digitale geletterdheid, coderen, digitale gereedheid om de volgende generatie van technisch vaardige burgers voor te bereiden.

Op dit moment kan nog geen exacte uitsplitsing van bedragen per onderdeel worden gegeven, aangezien de financiële verdeling binnen de verschillende innovatiesectoren nog in overleg met de EU en betrokken departementen wordt vastgesteld.

73. *Kan de minister specificeren voor welke doeleinden deze middelen (voor E-government) zijn gereserveerd?*

De middelen die voor het E-Governmentproject zijn gereserveerd, worden in hoofdzaak ingezet voor de uitvoering van het interoperabiliteitspilotproject, dat later zal worden uitgebreid naar andere overheidsorganisaties. Daarnaast dienen de fondsen ter ondersteuning van de ontwikkeling van de digitale architectuur, de standaardisatie van gegevensuitwisseling en software-interfaces (API's), en de centralisatie van ICT-systemen en infrastructuur binnen de overheid.

Deze onderdelen vormen samen de technische en organisatorische basis voor een toekomstbestendige digitale overheid, waarin systemen efficiënt samenwerken en burgers sneller, veiliger en transparanter kunnen worden bediend.

74. *Is het bovendien niet de bedoeling dat de middelen afkomstig van de Europese Unie worden ingezet voor de implementatie van het E-Government project?*

Deze vraag kan bevestigend worden beantwoord, alle EU-middelen zullen ingezet worden voor de implementatie. De middelen van de Europese Unie zijn bedoeld als budgettaire steun aan de regering van Aruba. Deze steun is echter nadrukkelijk gekoppeld aan het bevorderen van digitale transformatie en innovatie binnen de publieke sector. Inderdaad zullen deze middelen in belangrijke mate worden ingezet voor de implementatie van het E-Governmentproject, met bijzondere focus op het interoperabiliteitssysteem (Conexion), de standaardisatie van digitale processen, en de modernisering van de ICT-architectuur en infrastructuur van de overheid. De EU-financiering fungeert daarmee niet alleen als financiële ondersteuning, maar ook als strategische impuls om de overheid efficiënter, transparanter en beter toegankelijk te maken voor burgers en bedrijven.

75. *In de Memorie van Toelichting wordt Cyber Security meerdere malen genoemd, onder meer onder het ministerie van Justitie. Tevens is bekend dat zowel de VDA als de NCTVI hierin een rol en verantwoordelijkheid hebben. Kan de minister aangeven welk ministerie respectievelijk departement uiteindelijk de eindverantwoordelijkheid zal dragen voor het aanpakken van cybersecurity of bestrijding van cyberdreigingen?*

Cybersecurity zal onder het ministerie belast met Justitie vallen, met de VDA als leidende coördinerende autoriteit. De VDA vervult momenteel al de rol van CISO-kwartiermaker en bouwt het eiland brede stelsel verder op. NCTVI borgt nationale crisiscoördinatie bij zware cyberdreigingen. De kwartiermaker van de CISO is ook lid van de Nationale Taskforce voor E-government.

76. *In augustus 2024 is een delegatie van Aruba naar New York gereisd om samen met Mastercard een prototype van een betaalapplicatie te ontwikkelen. Met deze applicatie zouden burgers zowel diensten kunnen aanvragen als betalingen kunnen verrichten. Kan de minister aangeven wat de huidige status van deze applicatie is, en wanneer kan worden overgegaan tot de daadwerkelijke bouw ervan?*

Het betrof een conceptuele verkenning en geen bouwpad. Er is geen vervolgonwikkeling voorzien. Een bouwbesluit kan pas worden genomen nadat binnen het bredere E-governmentprogramma keuzes zijn gemaakt op het gebied van architectuur, juridische inrichting en inkoop.

77. *Kan de minister aangeven welke E-Government mijlpalen in 2026 behaald dienen te worden?*

In 2026 richt de uitvoering van het e-Governmentprogramma zich primair op twee mijlpalen: de uitvoering van het pilotproject voor interoperabiliteit en de voorbereiding van de conceptwetgeving. De interoperabiliteitspilot omvat de operationele koppeling tussen DEACI, DBSB, DIMAS en DIMP via het Conexion-platform, inclusief het gebruik van gestandaardiseerde API's en beveiligde infrastructuur. Parallel hieraan wordt gewerkt aan de concept-Digitale ID-verordening (verificatie en authenticatie) en de conceptverordening elektronische transacties (digitale handtekening en authenticatie), als juridische basis voor digitale dienstverlening. Het jaar 2026 markeert daarmee de overgang van ontwerp en voorbereiding naar daadwerkelijke implementatie en standaardisering van digitale processen binnen de overheid.

78. *Kan de minister aangeven wanneer een beslissing zal worden genomen over het formaat van het Nationale Uniek Persoonsnummer (NUP), en per wanneer de daarvoor benodigde wetswijzigingen gereed zullen moeten zijn voor de introductie ervan?*

De beslissing over het formaat van het Nationaal Uniek Persoonsnummer (NUP) zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2026 worden genomen. Dit besluit zal worden voorbereid in samenhang met het ontwerp van de Digitale ID-verordening, waarin de technische en juridische vereisten voor identificatie en authenticatie worden vastgelegd.

De wetswijzigingen die nodig zijn voor de invoering van het NUP — waaronder aanpassingen in de Identiteitskaartenverordening en het Bevolkingsregisterbesluit — zullen naar verwachting uiterlijk in het derde kwartaal van 2027 gereed moeten zijn voor behandeling door de Staten.

Bij de uitwerking van het NUP zal nadrukkelijk worden aangesloten op bestaande internationale referenties, zoals de Nederlandse DigiD-structuur en de EU eIDAS-verordening, om herontwikkeling te voorkomen en interoperabiliteit binnen het Koninkrijk en met Europese standaarden te waarborgen.

79. *Nieuwe salarissen en subsidies (+ Afl. 5 miljoen) Hoe wordt dit geld gekoppeld aan betere kwaliteit? Minder uitval, minder tekort, betere resultaten, meer tevreden leerlingen en docenten.*

Er wordt momenteel gewerkt aan een uitvoeringsdocument voor het schooljaar 2026/2027, waarin onder andere de klassengrootte wordt meegenomen. Het maximaal aantal leerlingen per klas wordt verlaagd van 28 naar 24 leerlingen in een klas. Daarnaast zijn middelen gealloceerd voor 1 extra psycholoog te MDC, 1 extra inspecteur te DIO, 1 extra beleidsmedewerker te DEA en 1 extra SMW'er te DPS. Het werken aan onderwijskwaliteit vindt op holistische wijze plaats. Hierdoor zijn er aanvullende investeringen gedaan om gezamenlijk te kunnen werken aan de randvoorwaarden die nodig zijn om de onderwijskwaliteit te verhogen. Verder wordt ook gewerkt aan de richtlijnen voor normjaartaak waarbij binnen de jaartaak de ruimte wordt gemaakt voor docentprofessionalisering.

80. *Speciaal onderwijs (+28%) Waarom zo'n grote stijging? Meer instroom, inclusie, extra zorg? Welke concrete doelen worden bereikt in 2026–2027?*

In de personeelsstaat 2026 van Scol Soeur Juliette is een omissie geconstateerd, waardoor de raming van de personeelskosten te hoog zijn. Deze omissie zal uiteraard gecorrigeerd worden.

81. *Avond- en beroepsonderwijs (+83%) Welke nieuwe trajecten zijn erbij gekomen? Hoeveel deelnemers, welke sectoren en hoeveel vinden daarna werk?*

Nr.	Opleiding	Niveau
1	Cr. 25741 – Assistent dienstverlening	1
2	Cr. 25742 – Assistent horeca, voeding of voedingsindustrie (BBL)	1
3	Cr. 25740 – Assistent bouwen, wonen en onderhoud	1
4	Cr. 25745 – Assistent mobiliteitsbranche	1
5	Cr. 25744 – Assistent metaal-, elektro- en installatietechniek	1
6	Cr. 25887 – Koelmonteur	2
7	Cr. 25607 – Medewerker ICT support	2
8	Cr. 25737 – Eerste monteur elektrotechnische industriële installaties en systemen	2
9	Cr. 25668 – Basis technicus voertuigen en mobiele werktuigen	2
10	Cr. 25498 – Helpende zorg & welzijn	2
11	Cr. 25736 – Eerste monteur elektrotechnische industriële installaties en systemen	3
12	Cr. 27004 - Art & Design	4
13	Cr. 25744 – Assistent metaal-, elektro- en installatietechniek -KIA – lassen (PROJECTBASIS)	1

Vier van de bovengenoemde trajecten zijn nieuwe trajecten inclusief de niveau 1 opleiding te KIA. Een aantal van de opleidingen zijn BBL-opleidingen, waardoor de studenten al aan het werk zijn gedurende het traject. De afgestudeerde studenten worden begeleid in het zoeken van een baan. Alle afgestudeerden hebben op dit moment een baan.

82. *Universiteit van Aruba (+19%) Waar gaat dit extra geld precies naartoe? En welke resultaten gaat UA daarvoor rapporteren?*

Op het eerste gezicht lijkt het alsof de Universiteit van Aruba (UA) in 2026 een verhoging van 19% vanuit de Landsbijdrage zal ontvangen. Dit beeld ontstaat wanneer men de daadwerkelijke ontvangen bijdrage van 2025 vergelijkt met de nieuwe toekenning voor 2026. In werkelijkheid is dit echter geen plotselinge stijging, maar eerder een inhaalslag en correctie op reeds gemaakte kosten en meerjaren verplichtingen. In 2025 heeft de UA Afl. 17,2 miljoen aangevraagd voor structurele kostenverhogingen en de indexeringen die werden geïmplementeerd eind 2024 en 2025. Werving van nieuw personeel voor de Masteropleidingen van OGM en SISSTEM, inclusief de PhD-kandidaten die eerder met UNDP-middelen zijn gestart. Voor 2025 werd daadwerkelijk uiteindelijk slechts Afl. 16,04 miljoen toegekend. Hierdoor moesten bepaalde uitgaven, die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van onze plannen, reeds binnen het bestaande budget worden opgevangen.

Voor 2026 is de hogere toekenning dus grotendeels toe te schrijven aan:

- Personeelskosten, waar bovengenoemde inclusief de implementatie van het Functiehuis en de nieuwe salarisstructuur brengen additionele kosten met zich mee;
- Operationele kosten, met name de indexeringen van 2024 en begin 2025 waar vacatures niet konden worden ingevuld;
- Beperkte investeringen, zoals de exploitatie van het Maria Conventgebouw en het nieuwe (SISSTEM) laboratorium dat in 2026 operationeel zal zijn, die essentieel zijn voor de groei in studentenaantallen en nieuwe opleidingen.

Daarnaast worden extra middelen ingezet waar de benodigde structureel ondersteuning noodzakelijk is voor het behouden van kwalitatief hoger onderwijs, groei en innovatie:

1. Continue kwaliteitsverbetering van onderwijsprogramma's en accreditatieprocessen;
2. Anticiperend naar de groei van de studentenpopulatie en de benodigde faciliteiten;
3. Verdere opstart van het Research Center;
4. Verdere uitbreiding van het Center for Lifelong Learning (CLL) voor onder andere aanvulling aan de behoefte van de markt naar professionalisering van kaderpersoneel met trainingen en cursussen;

5. Ontwikkeling van interfacultaire programma's, die verder bij zullen dragen aan interdisciplinair en innovatief onderwijs;
6. Versterking van rapportage- en verantwoordingsmechanismen, waaronder de jaarrekening en kwartaalrapportages conform de eisen van de publieke sector.

De UA staat bovendien open voor overleg met de overheid over eventuele aanvullende rapportagevormen. De Universiteit van Aruba bevindt zich in de afrondende fase van haar Meerjaren Strategisch Plan 2025–2035 (Multi-Annual Corporate Strategy).

83. *Innovatie & EPI Open (+63% / +92%) Welke digitale/innovatie resultaten zijn in 2026 klaar? Bijvoorbeeld digitale identiteit, cyberveiligheid, AI.*

De verschillen tussen de begroting 2025 en ontwerp-Landsbegroting 2026 worden grotendeels veroorzaakt door de diverse overhevelingen gedurende het jaar 2025.

84. *DUOS (+31%) Komt dit door meer subsidies of door inefficiëntie? Hoe snel worden aanvragen afgehandeld?*

De toename van de kosten van DUOS betreft de personeelskosten. De personeelskosten nemen toe als gevolg van een overplaatsing bij DUOS.

85. *Dalingen (Onderwijs –9%, IPA –6%, EPI Economie –5%, Techniek –3%) Wat wordt minder gedaan? En hoe voorkomt u dat de kwaliteit daaronder lijdt?*

De verschillen tussen de begroting 2025 en de ontwerp-Landsbegroting 2026 worden grotendeels veroorzaakt door de diverse overhevelingen gedurende het dienstjaar 2025.

86. *Naschoolse opvang >12 jaar & mentale gezondheid: Waar, wanneer en hoeveel plaatsen? Welke professionele standaarden (ratio's, training, doorverwijzing keten)?*

Over de laatste drie maanden zijn er scenario's geëvalueerd voor naschoolse opvang voor de doelgroep vanaf 12 jaar en ouder. Op basis van deze scenario's wordt momenteel gewerkt aan een project dossier voor uitvoering in partnerschap met verschillende NGO's.

87. *Flexibele leerpaden: Hoeveel leerlingen verwacht u in 2026 in maatwerktrajecten? Hoe meten we de terugkeer/uitval, certificering en arbeidsmarkt-koppeling?*

Er wordt gewerkt aan de uitbreiding van het aanbod van OABA. Deze uitbreidingen zijn gerelateerd aan de behoeftes van de arbeidsmarkt. Deze behoeftes worden bepaald door de PEL. Verder wordt in het voorjaar van 2026 een traject gestart van een mbo-opleiding te KIA. Aan dit traject wordt een re-integratie traject gekoppeld. Verder krijgen de studenten die afstuderen begeleiding bij de aansluiting op de arbeidsmarkt.

88. *AI in het onderwijs: Welke privacy-/ethiekkaders, data-eigenaarschap en veiligheidseisen gelden er? Wat zijn de pilots en externe evaluatiecriteria?*

De minister kan aangeven dat er momenteel geen specifiek privacy- of ethiekkader voor AI-gebruik in het onderwijs op Aruba bestaat. Het ministerie bereidt een publieke consultatie voor om, in samenspraak met onderwijsinstellingen en samenleving, de basisprincipes voor verantwoord en ethisch AI-gebruik vast te stellen. Deze principes richt zich op privacybescherming, data-eigenaarschap en veiligheid in lijn met internationale normen zoals de AVG en eIDAS. In 2026 worden eerste pilots gestart, gericht op taalondersteuning, toegankelijkheid en docentassistentie.

89. *Governance & register: Wanneer gaat het centraal registratiesysteem live en welke indicatoren (deelname, vrijwilligers, blessurepreventie) publiceert u?*

De voorbereidingen voor het centraal registratiesysteem zullen in het eerste kwartaal van 2026 plaatsvinden. Zodra er meer bekend is voor wat betreft de indicatoren e.d. zal dit met het de Staten worden gedeeld. Wel kan er worden medegedeeld dat er momenteel gewerkt wordt aan de ontwikkeling van een nationaal activiteitenregister. Dit traject start met een centraal overzicht van alle sportactiviteiten op Aruba en zal daarna worden uitgebreid met andere vormen van activiteiten, zoals kunst en cultuur. Wij vinden het belangrijk dat deze informatie op een toegankelijke en overzichtelijke manier beschikbaar wordt gesteld aan het publiek. De website is momenteel in ontwikkeling en naar verwachting zal het platform begin 2026 (januari) live gaan.

90. *Gelijke kansen: Wat is het budget en de KPI-set voor vrouwen/meisjes en mensen met een beperking (participatie, trainerscertificering, toernooien)?*

Gelijke kansen in de sport is een belangrijk uitgangspunt. Er moet worden gewerkt aan het exacte budget en de KPI-set voor vrouwen/meisjes en mensen met een beperking in overleg met de betrokken partners. Daarbij zal er uiteraard worden gekeken naar specifiekere aspecten zoals participatie, trainerscertificering en toernooien. Zodra deze kaders en nog meer bekend is zullen de Staten daarvan op de hoogte worden gesteld. In de afgelopen maanden hebben wij daarnaast overleg gevoerd met het Aruba Paralympic Committee en Special Olympics Aruba om hun specifieke behoeften te bespreken.

91. *Sportinfrastructuur: Welke prioritaire locaties (wijken/scholen) worden in 2026 opgeknapt of bijgebouwd, met welke ramingen en onderhoudscontracten?*

- C.D. Frans Figaroa
- Pos Chikito Ball Park
- C.D. Guillermo P. Trinidad (laatste fase)
- Project Herstelling tientallen Minuturfelden in verschillende buurten
- Tentatief honkbal park O'stad

Raming: bevindt zich nog in de voorbereidingsfase.

Onderhoudscontracten: op dit moment nog niet van toepassing.

92. *Salaris-subsidies (4616): Is de groei structureel (schalen/periodieken/CAO) of eenmalig (inhaal)? Hoe voorkomt u automatische volumegroei zonder kwaliteitsborging?*

Om automatische volumegroei zonder kwaliteitsborging te voorkomen, wordt de subsidierelatie jaarlijks geëvalueerd.

93. *Kostentransparantie: Krijgen wij vanaf 2026 een uniforme product-/prestatie raming per instelling (input, output, uitkomst) in de MvT?*

De begroting wordt opgesteld op basis van een uniform format. Voor 2026 blijft de begroting conform het huidige format.

94. *Welke middelen zijn in 2026 gereserveerd voor onderwijs en jeugd innovatieprojecten (bijvoorbeeld digitale transformatie, studiebeurzen)?*

Voor 2026 worden binnen het onderwijs en jeugdbeleid meerdere innovatieprojecten voorbereid, waaronder initiatieven op het gebied van digitale transformatie, leerkrachtontwikkeling en technologische vaardigheden. Deze omvatten onder meer coderen, “computational thinking” digitale geletterdheid, en train-the-trainerprogramma’s. Daarnaast worden verdere projecten en financiële ramingen momenteel geëvalueerd, waaronder digitale leeromgevingen, onderwijsinnovatie in samenwerking met de Universiteit van Aruba, en programma’s ter stimulering van jong talent in technologie en duurzaamheid. De definitieve budgetverdeling wordt vastgelegd na afronding van deze evaluatiefase.

95. *Hoeveel van de onderwijsbegroting gaat naar verbetering van basisonderwijs en middelbaar onderwijs versus hogere studies en internationale samenwerking?*

Uit deze begroting blijkt dat 89% wordt toegewezen aan het onderwijs; daarvan is het overgrote deel bestemd voor het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs.

96. *Welke rol speelt innovatie in het onderwijsbeleid van 2026, bijvoorbeeld via digitalisering of onderzoeksprojecten in samenwerking met de Universiteit van Aruba?*

De minister kan aangeven dat innovatie een centrale rol speelt in het onderwijsbeleid voor 2026. In 2026 wordt gewerkt aan de integratie van digitale vaardigheden, coderen en “computational thinking” binnen het curriculum van het primair en voortgezet onderwijs. Deze vernieuwing wordt ondersteund door een train-the-trainer-programma, gericht op het versterken van de digitale en didactische capaciteit van leerkrachten.

Daarnaast worden, zou in samenwerking met de Universiteit van Aruba, onderzoeksprojecten en pilots opgezet rond digitale leermiddelen, AI-ondersteunde leeromgevingen en onderwijsinnovatie, zodat beleid en praktijk elkaar versterken. Het uiteindelijke doel is een duurzaam digitaal leerecosysteem waarin innovatie structureel onderdeel wordt van het Arubaanse onderwijssysteem

Minister van Justitie, Integratie en Openbaar Vervoer

97. *De Directie Wetgeving en Juridische Zaken (DWJZ) kampt met een tekort aan mankracht. Staat de minister ervoor open om, ter ondersteuning van DWJZ, juridische expertise uit het buitenland (lees: Nederland) aan te trekken c.q. in te huren?*

De DWJZ kampt inderdaad met een tekort aan menskracht voor alle taakgebieden, waaronder wetgevingjuristen. De duurzame oplossing hiervoor is echter niet het aantrekken van externe ondersteuning uit bijvoorbeeld Nederland. Immers, deze ondersteuning is per definitie van tijdelijke aard, waarbij ook nog – zo leert de inmiddels ruime praktijk – onvoldoende kennisoverdracht aan het lokale personeel plaatsvindt. Dat laatste komt overigens ook omdat er simpelweg niet genoeg juristen bij DWJZ meer zijn aan wie kennis en expertise kan worden overgedragen. Voor een duurzame oplossing van het huidige en inmiddels ernstige tekort aan juristen bij DWJZ is het vooral noodzakelijk dat wordt geïnvesteerd in de arbeidsvoorwaarden en werkvoorzieningen van die juristen. Bij de werving van met name ervaren juristen is het gebleken dat de salarisvoorwaarden van de overheid voor kaderpersoneel niet aantrekkelijk meer zijn ten opzichte van met name de zogenaamde semi-publieke sector en het Bestuurskantoor.

De afgelopen drie jaar heeft dit geleid tot het vertrek van maar liefst 6 al dan niet ervaren wetgevingsjuristen naar de semi-publieke sector (2), de Algemene Rekenkamer (1) en het Bestuurskantoor (3), terwijl één wetgevingsjurist tegenwoordig als externe wetgevingsconsultant werkzaam is voor dezelfde overheid. Een aantal van deze wetgevingsjuristen heeft nota bene de Caribbean Center for Legislation-opleiding gevolgd op kosten van de overheid. Anderen dan DWJZ plukken nu de vruchten hiervan. Ook bij de afdeling Beleid & Advies zijn over dezelfde periode 2 ervaren beleidsjuristen vertrokken, waarvan één naar de semi-publieke sector en één naar de (geheel door het Land gefinancierde) Mededingingsautoriteit. De laatste heeft ook de Caribbean Center for Legislation-opleiding gevolgd. Het moge duidelijk zijn dat het aantrekken van externe ondersteuning uit bijvoorbeeld Nederland dit probleem niet gaat oplossen.

98. *Wanneer wordt de Nationale Veiligheidsstrategie aan het parlement aangeboden en welke KPI's worden gehanteerd (respons-tijden, cyber-incidenten, recidive, verkeersdoden)?*

Het Nationaal Centraal Bureau Terrorismebestrijding, Veiligheid en Interpol Aruba (NCTVI) heeft in 2022 een aanvang gemaakt met de ontwikkeling van een Nationale Veiligheidsstrategie (NVS), met als doel het uitzetten van een lange termijnkoers ten aanzien van nationale veiligheid. De NVS fungeert daarbij als een strategische agenda waarin dreigingen en risico's voor de nationale veiligheid worden geïdentificeerd en beoordeeld, en waarin wordt nagegaan in hoeverre bestaande structuren en capaciteiten voorzien in een integrale en gecoördineerde aanpak. Deze strategie beoogt de weerbaarheid van Aruba structureel te versterken, waarbij flexibiliteit en aanpasbaarheid aan veranderende omstandigheden essentieel zijn.

In samenwerking met de Nederlandse NCTV is in dat kader een plan van aanpak opgesteld, dat in 2022 is aangeboden aan het toenmalige bestuur. De uitvoering van dit plan heeft tot op heden nog geen doorgang kunnen vinden, mede vanwege onduidelijkheden over de verdeling van bevoegdheden binnen het domein van rechtshandhaving en veiligheid en de noodzaak hiervan. Binnen de huidige regeringsperiode is veiligheid opnieuw als prioriteit aangemerkt. In dat verband wordt onder meer ingezet op versterking van coördinatie, interdepartementale afstemming en informatie-uitwisseling. Kort na het aantreden van het huidige kabinet zijn de justitiële overleggen, die in de afgelopen jaren niet of slechts beperkt hebben plaatsgevonden, hervat. Deze structurele afstemming wordt als essentieel beschouwd voor het realiseren van een toekomstbestendige en samenhangende aanpak binnen de rechtshandavingsketen en vormt een noodzakelijke randvoorwaarde voor onder andere de totstandkoming en implementatie van een Nationale Veiligheidsstrategie.

In lijn met de ontwikkelingen binnen het Koninkrijk wordt bij de totstandkoming van de Arubaanse NVS tevens aansluiting gezocht bij de bredere Rijksbrede Veiligheidsstrategie (RbVS). Deze strategie voorziet in een geïntegreerd dreigingsbeeld en een Koninkrijksbrede strategische inzet, waarin ook de nationale en buitenlandse veiligheid in samenhang worden beschouwd. Ten aanzien van de gehanteerde KPI's kan worden opgemerkt dat deze zullen worden vastgesteld in het kader van de verdere ontwikkeling van de NVS. Een concrete datum voor aanbieding van de Nationale Veiligheidsstrategie aan het parlement is op dit moment nog niet vast te stellen. De verdere uitwerking is in voorbereiding en zal gefaseerd plaatsvinden, in afstemming met alle relevante partners binnen het veiligheidsdomein.

99. *Aruba beschikt momenteel niet over een eigen Cyber Crime-Unit. De minister van justitie heeft als doel een dergelijke unit in te richten. Hoeveel middelen zijn precies gereserveerd voor het inrichten van de Unit?*
100. *In de Memorie van Toelichting wordt Cyber Security meerdere malen genoemd, onder meer onder het ministerie dat verantwoordelijk is voor Innovatie. Tevens is bekend dat zowel de VDA als de NCTVI hierin een rol en verantwoordelijkheid hebben. Kan de minister aangeven welk ministerie respectievelijk departement uiteindelijk de eindverantwoordelijkheid zal dragen voor het bestrijden van Cyber Security?*

In de Memorie van Toelichting wordt terecht aandacht besteed aan het onderwerp cybersecurity, een thema dat in toenemende mate van belang is voor zowel de nationale veiligheid als de continuïteit van vitale processen binnen de overheid en samenleving. Voor een goed begrip van de verantwoordelijkheidsverdeling is het van belang onderscheid te maken tussen de begrippen cybersecurity en cybercrime, die in de praktijk vaak door elkaar worden gebruikt, maar verschillende onderdelen van het digitale veiligheidsdomein betreffen. Cybersecurity betreft de voorfase van digitale dreiging, waarin wordt ingezet op het vergroten van de weerbaarheid van systemen, netwerken en vitale infrastructuur tegen digitale risico's zoals sabotage, spionage en verstoringen. Het gaat hierbij om preventie, detectie en het versterken van beveiligingsmaatregelen op nationaal niveau. Cybersecurity is dus geen onderwerp dat wordt "bestreden", maar een strategisch en technisch middel ter bescherming van de samenleving tegen digitale dreigingen.

Cybercrime daarentegen betreft strafbare feiten gepleegd via of met behulp van digitale middelen. De bestrijding van cybercrime valt onder het domein van rechtshandhaving en opsporing en betreft de taak van politie en justitie. Met betrekking tot de rollen van de VDA en de NCTVI geldt het volgende: De Veiligheidsdienst Aruba (VDA) heeft als doelstelling het bevorderen van de fundamentele belangen van Aruba, waaronder het waarborgen van het voortbestaan van democratische rechtsorden, de integriteit van het bestuur, de interne veiligheid en andere vitale belangen van Aruba en, waar nodig, het Koninkrijk der Nederlanden. De VDA is belast met het identificeren en analyseren van dreigingen die de nationale veiligheid kunnen schaden, waaronder digitale dreigingen. De VDA levert in dit kader strategische analyses, risico-inschattingen

en inlichtingenproducten ten behoeve van het besluitvormingsproces binnen de overheid. Het NCTVI vervult voornamelijk een coördinerende rol op het gebied van nationale veiligheid en is verantwoordelijk voor de beleidsmatige afstemming en strategische coördinatie. Binnen het aandachtsgebied cybersecurity omvat de taak van het Nationaal Centraal Bureau Terrorismebestrijding, Veiligheid en Interpol Aruba (NCTVI) onder meer: het identificeren en aanduiden van dreigingen en risico's op het gebied van cybersecurity en cybercrime; het ontwikkelen van beleid en het opstellen van bestuurlijke rapportages gericht op digitale veiligheid; het bijdragen aan een optimale crisisbeheersing en crisiscommunicatie bij incidenten of dreigingen in het digitale domein. De verantwoordelijkheden op het gebied van cybersecurity liggen daarmee, afhankelijk van het aspect, bij verschillende instanties. De VDA en de NCTVI opereren ieder vanuit hun eigen mandaat, in nauwe onderlinge samenwerking, binnen de context van nationale veiligheid. De rol van het ministerie dat verantwoordelijk is voor Innovatie ziet primair op de bredere digitale infrastructuur, digitale transformatie en (mogelijk) technische aspecten van cybersecurity binnen de overheidsdienstverlening.

Ten aanzien van de vraag welk ministerie de “eindverantwoordelijkheid” draagt voor het bestrijden van cybersecurity, kan worden opgemerkt dat deze formulering niet geheel correct is. Cybersecurity is een complex en dynamisch vakgebied. Het effectief waarborgen van digitale veiligheid vraagt om een geïntegreerde en multidisciplinaire aanpak, waarbij verschillende actoren binnen de rechtshandavings- en veiligheidsketen nauw samenwerken. Het versterken van de samenwerking en het (verder) formaliseren van de onderlinge verantwoordelijkheden is een prioriteit binnen het ministerie van Justitie.

101. *Welke wettelijke aanpassingen zijn in 2026 nodig voor elektronische detentie, klokkenluidersbescherming en transparantie normen?*

Elektronische detentie vereist waarschijnlijk aanpassing van het Wetboek van Strafvordering en waarschijnlijk ook van de Landsverordening penitentiaire beginselen. De bescherming van klokkenluiders zal waarschijnlijk in een eigenstandige landsverordening geregeld moeten worden aangezien klokkenluiders zowel in de publieke als de private sector voor kunnen komen. Het is de ondergetekenden verder niet duidelijk wat de leden van de fractie aan het woord precies bedoelen met ‘transparantie normen’.

102. *Kan de Minister toelichten wat er gedaan gaat worden om de Rijbewijs afdeling in Santa Cruz te verbeteren bijvoorbeeld voor wat betreft het gebouw, het personeel en de dienstverlening?*

Recentelijk heeft de minister van Justitie een bezoek gebracht aan de afdeling Rijbewijzen waarbij kennis is genomen van een zeer uitdagende infrastructurele situatie. Dit is direct aanleiding geweest om het personeel te informeren dat ze naar een pand gelegen aan de Dominicanessenstraat zullen verhuizen zodat een optimale dienstverlening kan worden verleend.

103. *Hoe wordt het structurele gat opgevangen door het wegvallen van rijksbijdragen ondermijning /KIA (Afl. ~7,9 miljoen minder middelen)?*

Het is niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld. KIA ontvangt (helaas) geen gelden uit Rijksbijdragen ondermijning.

104. *Wat is de meerjarige financiering route voor gevangenis nieuwbouw (Capex/Opex-impact) en welk scenario dekt risico's van uitstel?*

105. *Welke formatie-uitbreiding is gepland voor cybercrime-unit en Landsrecherche, en welke opleidingsplan (met NCTV/Politie NL) zijn vastgelegd?*

106. *Hoe worden dataveiligheid en privacy geborgd bij AI-toepassingen in de meldkamer?*

AI wordt vooralsnog niet ingezet in de meldkamerprocessen.

107. *Wat is de businesscase voor Arubus/Aruparking/Arutram (kostendekkingsgraad, handhaving, route-optimalisatie), en wanneer wordt deze aan de Staten aangeboden?*

De businesscase voor Arubus, Aruparking en Arutram maakt deel uit van het bredere traject om de mobiliteitssector financieel te versterken.

- Arubus N.V. heeft jaarlijkse uitgaven van circa Afl. 14 miljoen tegenover een Landsbijdrage van Afl. 8 miljoen (van de totale Landsbijdrage van Afl. 10.5 miljoen). De onderneming opereert nagenoeg kostendekkend, maar beschikt niet over middelen voor structureel onderhoud en vlootvernieuwing.

- Aruparking N.V. telt momenteel vier vaste medewerkers en drie gedetacheerden van Arubus. De handhaving is recent hervat; voertuigen worden wekelijks weggesleept en boetes opgelegd. De eerste positieve effecten op de inkomsten zijn zichtbaar.

- Arutram N.V. genereert geen inkomsten. De samenwerkingsovereenkomst met APA N.V. (CPF) werd sinds 2018 niet verlengd. Er wordt onderzocht of deze entiteit beter kan worden ondergebracht bij APA of ATA.

De geïntegreerde businesscase wordt naar verwachting in 2026 aan de Staten voorgelegd, na goedkeuring door Raad van Commissarissen en de aandeelhouder.

108. *Hoe wordt toegankelijkheid voor personen met beperking geborgd in concessies/vergunningen?*

Toegankelijkheid voor personen met een beperking wordt beperkt geborgd via het beschikbare materieel. Een deel van de bussen beschikt over een lage instap en oprijplaat, maar actieve begeleiding van passagiers met een beperking behoort niet tot de standaard werkwijze. In de huidige concessies of vergunningen zijn hierover geen specifieke bepalingen opgenomen. Bij toekomstige herzieningen kan worden overwogen om minimale toegankelijkheidseisen formeel vast te leggen.

109. *Hoe wordt de therapeutische capaciteit in de justitiële keten (jeugd/forensisch) geborgd, inclusief contractering en kwaliteitsmonitoring?*

Dit wordt gerealiseerd door middel van nauwe samenwerking met Respaldo en Stichting Hunto.

110. *Welke prestaties worden gevraagd aan door Voogdijraad gefinancierde stichtingen bij de lichte subsidiedaling?*

Per begrotingsjaar wordt voor elke stichting die via de beleidsdirectie Voogdijraad wordt gesubsidieerd een programma van eisen opgesteld en besproken met de stichting. Dit afhankelijk van de vastgestelde begroting door Land. In geval van een lichte daling, waar de Voogdijraad op dit moment niet van op de hoogte is, zal de DVR in gesprek met de Stichting gaan en afstemmen wat voor invloed dit heeft op de te leveren prestaties. In zo een geval dient dit in de PVE opgenomen

te worden. Indien de lichte daling niet een invloed heeft op de prestatie worden geen wijzigingen doorgevoerd in de programma van eisen.

111. *Hoeveel staatsbedrijven hebben nog geen actuele jaarrekeningen ingediend en hoe wordt dit opgelost in 2026?*

Momenteel zijn de jaarrekeningen van alle staatsbedrijven actueel.

112. *Wordt er in 2026 gewerkt aan een nieuw governance-kader voor staatsbedrijven, bijvoorbeeld met strengere regels rond benoemingen, rapportage en transparantie?*

Deze vraag kan bevestigend worden beantwoord.

113. *Welke mechanismen bestaan er om te controleren dat subsidies en steunbedragen aan staatsbedrijven doelmatig worden besteed en niet leiden tot structurele verliezen?*

In principe hebben de staatsbedrijven een Raad van Commissarissen die een toezichthoudende rol vervullen.

114. *Is er een concreet plan om de structurele afhankelijkheid van overuren aan te pakken binnen de justitieketen? Kunt u dit plan ook delen met de Staten van Aruba?*

Momenteel zijn er plannen om op korte termijn de overuren gradueel terug te dringen. Zodra het plan gereed is zal dit met de Staten worden gedeeld.

115. *Wat is de te verwachten capaciteit uitstroom van personeel in 2026, 2027 en 2028 bij de Landsrecherche, KPA, KIA en Brandweer?*

De verwachting van de personele uitstroom bij de Landsrecherche, het Korps Politie Aruba (KPA), het Korps Inlichtingen en Opsporing (KIA) en de Brandweer voor de jaren 2026, 2027 en 2028 is op dit moment niet volledig kwantitatief vast te stellen. De uitstroom binnen deze diensten wordt beïnvloed door diverse factoren, waaronder pensionering, natuurlijk verloop, arbeidsmarktontwikkelingen en interne reorganisaties. Deze variabelen verschillen per organisatie en wijzigen door de tijd heen.

116. *Wat betekent het uitblijven van wetgevingsjuristen in 2026 voor het Land? Wat is de gewenste capaciteitsstroom van wetgevingsjuristen in fte's 2026, 2027 en 2028?*

Het niet kunnen beschikken over voldoende wetgevingsjuristen in 2026 en daarna, heeft uiteraard een grote negatieve impact op het wetgevingswerk van Aruba en het voorgenomen beleid van de regering voor zover daarvoor wetgeving noodzakelijk is. Gedacht kan worden aan de diverse beleidsvoornemens van het Kabinet AVP-FUTURO die in wetgeving vertaald moeten worden, zoals de corporate governance van semipublieke entiteiten, de regeling van "short term vacation rentals" waaronder Airbnb en de herziening van economische en fiscale wetgeving. Daarnaast dienen diverse belangrijke onderdelen van het Landspakket, waaronder het materieel beheer en de hervorming van het overheidsapparaat, nog in wetgeving vertaald te worden. Tenslotte kan worden gewezen op het Ruimtelijke Ontwikkelingsplan met Voorschriften (ROPV) waarvan de huidige versie op 1 september 2026 zal vervallen en vervanging vooralsnog voor de hand ligt. Het uitblijven van voldoende ervaren wetgevingsjuristen in 2026 betekent dat een groot aantal wetgevingsvoornemens niet of slechts met grote vertraging uitgevoerd kunnen worden, terwijl op een aantal beleidsterreinen, zoals volksgezondheid, inmiddels zelfs sprake is van een complete stilstand om de simpele reden dat er bij DWJZ geen wetgevingsjurist meer is om die projecten te trekken. Het inhuren van externe ondersteuning zal dit ernstige probleem maar slechts gedeeltelijk oplossen. Naast de hierboven aangeduide tijdelijke aard van die ondersteuning, die bovendien niet zelden kostbaar is, leert de ervaring dat de aangeleverde producten van afwisselende kwaliteit zijn. Hierdoor moeten zij vaak worden aangepast of zelfs geheel herschreven. Dit uiteraard met inachtneming van de beschikbare capaciteit bij DWJZ.

117. *Wat is de prognose op dit moment van het aantal plekken in het gevangeniswezen (per afdeling) dat we de komende jaren tekortkomen, afgezet per jaar?*

Volgens het formatierapport van de DGWA dient de dienst te beschikken over 335,5 fte bestaande uit executief en administratief personeel. Het personeelstekort bedraagt op dit moment ruim 70% onder het executief personeel, dat wel zeggen bewakers en beveiligers, en ruim 30 % onder het administratief personeel. De DGWA heeft tevens te maken met een vergrijzend personeelsbestand. In 2026 vertrekt 1 executieve medewerker (ploegcommandant), in 2027 vertrekken 2 executieve medewerkers

(ploegcommandanten) en in 2027 vertrekken er 3 (2 ploegcommandanten en 1 coördinator beveiliging). Het natuurlijk verloop onder het administratief personeel is in voornoemde jaren als volgt: 1 consultant scholing en arbeid (2026), 1 assistent medewerker facilitaire zaken (2027), 1 interieurverzorgster (2028). Volgens het formatierapport DGWA zou de ratio van gevangenisbewaarder – gedetineerde in het KIA 1:8,5 moeten bedragen. Dit valt binnen internationale standaarden van 1:5 voor een maximale beveiliging en 1:10 voor een minimale beveiliging. De huidige ratio van gevangenisbewaarder – gedetineerde in het KIA bedraagt echter 1:23. Ook als er gekeken wordt naar de feitelijke dagelijkse postbezetting in de ochtenddienst in een afdeling als het Huis van Bewaring en op de Strafafdeling is er sprake van een verhouding personeel op gedetineerden van 1:20 – 1:25.

FORMATIERAPPORT	REALITEIT	FORMATIERAPPORT	REALITEIT
Afdeling Beveiliging	Afdeling Beveiliging	Afdeling Detentie	Afdeling Detentie
5 coördinatoren beveiliging	5 coördinatoren beveiliging	24 ploegcommandanten	17 ploegcommandanten
68 Penitentiair Beveiligers (PB-ers)	16 Penitentiair Beveiligers (PB-ers)	115 Penitentiair Inrichtingswerkers (PIW-ers)	33 PIW-ers

118. *Wat is het te verwachten personeelstekort in fte in het gevangeniswezen voor de jaren 2026, 2027 en 2028?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 117.

119. *Welke acties worden momenteel ondernomen om het personeelstekort in het gevangeniswezen te verminderen?*

In de overbruggingsjaren naar het betrekken van een nieuwe penitentiaire inrichting dient het gevangenis personeel aanzienlijk te worden uitgebreid, opdat

bij het betrekken van de nieuwe inrichting kan worden voldaan aan o.a. de CPT-normen voor bejegening van gedetineerden. Het voornemen is om op de begroting 2026 middelen te reserveren voor nieuwe aspiranten die bij de DGWA/ICN kunnen worden tewerkgesteld.

120. *Wat is de gewenste capaciteitsstroom in het gevangeniswezen in 2026, 2027 en 2028?*

Gedurende de komende drie jaren dienen er ruim 80 penitentiair inrichtingswerkers en ruim 50 penitentiair beveiligers te worden aangenomen om het in het formatierapport genoemde aantal personeelsleden te realiseren en te kunnen voldoen aan internationale normen.

121. *Wat betekent het uitblijven van investeringen in het gevangeniswezen? Hoeveel middelen komt het gevangeniswezen in 2026 naar verwachting te kort?*

Voor het jaar 2025 heeft het gevangeniswezen (DGWA) een wenselijke begroting ingediend van Afl. 32.815.100, waarvan Afl. 11.605.400 was voorzien onder begrotingspost 4300 Diensten en goederen. Bij het vaststellen van de begroting van het Land Aruba voor het begrotingsjaar 2025, is de DGWA slechts een bedrag toegekend, inclusief een korting van 10%, van Afl. 8.446.000, wat neerkomt op een reductie van Afl. 3.159.400. In de najaarsnota heeft de DGWA, voor de tweede suppletoire begroting, vervolgens een aanvullende begroting aangevraagd voor essentiële projecten die direct verband houden met infrastructuur, veiligheid en continuïteit van de bedrijfsvoering binnen het gesticht. Voor het begrotingsjaar 2026 is onder dezelfde post Afl. 12.266.900 opgenomen in de wenselijkheidsbegroting. Indien echter dezelfde bezuiniging wordt toegepast als in 2025 (namelijk goedkeuring van slechts Afl. 8.446.000), zal DGWA opnieuw geconfronteerd worden met een tekort van Afl. 3.820.900.

Jaar	Gewenst budget (Afl.)	Toegekend (Afl.)	Tekort (Afl.)
2025	11.605.400	8.446.000	3.159.400
2026	12.266.900	(verwacht) 8.446.000	3.820.900

Het uitblijven van noodzakelijke investeringen heeft zowel operationele als maatschappelijke consequenties, waaronder:

1. Beperkte uitvoering van onderhouds- en veiligheidsprojecten:
Achterstallig onderhoud aan gebouwen, beveiligingssystemen en infrastructuur zal toenemen, wat veiligheidsrisico's creëert voor personeel en gedetineerden.
2. Belemmering van moderniserings- en digitaliseringsinitiatieven:
Lopende trajecten voor digitalisering van operationele processen, ICT-veiligheid en personeelsbeheer kunnen niet worden voltooid.
3. Vertraagde implementatie van rehabilitatie- en opleidingsprogramma's:
Bezuinigingen beperken de mogelijkheid tot uitvoering van programma's gericht op resocialisatie, arbeidstraining en onderwijs.
4. Toename van operationele risico's en inefficiëntie:
Door het ontbreken van middelen voor diensten en goederen ontstaat een situatie waarbij essentiële leverancierscontracten en onderhoudswerkzaamheden niet tijdig kunnen worden verlengd of uitgevoerd.

Het gevangeniswezen zal in 2026 naar verwachting een tekort van circa Afl. 3.8 miljoen ondervinden indien de begroting voor "Diensten en goederen" wederom wordt vastgesteld op het niveau van 2025. Zonder aanvullende investeringen komt zowel de veiligheid als de continuïteit van de dienstverlening van het gevangeniswezen onder druk te staan.

122. *In juni 2025 is gestart met de samenwerking met de UNOPS voor de ontwikkeling van een business case voor de bouw van een nieuwe gevangenis. Op welke wijze wordt de Staten van Aruba tussentijds geïnformeerd over de voortgang, de financiële risico's en haalbaarheid van dit project?*

Na het opleveren van de businesscase door UNOPS in januari 2026 en de daaropvolgende fase zal er meer duidelijkheid zijn over deze aspecten waarover de Staten zullen worden geïnformeerd.

123. *Welke concrete criteria hanteert de regering om te bepalen of de business case leidt tot daadwerkelijke realisatie van de nieuwe gevangenis en hoe wordt de Staten van Aruba bij de afweging betrokken?*

Deze vraag wordt staande de openbare vergadering beantwoord.

124. *Wat is de gewenste capaciteitsinstroom voor een cybercrime unit in fte in 2026?*

De exacte gewenste capaciteitsinstroom voor een cybercrime-unit in 2026 wordt momenteel uitgewerkt als onderdeel van de bredere versterking van de digitale opsporingscapaciteit. De benodigde formatie hangt samen met de aard en omvang van de taken, de technologische ontwikkelingen, de regionale samenwerking en de beschikbaarheid van specialistisch personeel op de arbeidsmarkt.

125. *Kan er toegelicht worden of er een stijgende of dalende trend is voor verkeersboetes? Kunt u ons voorzien van een overzicht hiervan?*

De politie houdt het aantal verkeersovertredingen en verkeersboetes nauwlettend bij en voert hierop gerichte controles uit.

126. *Hoe waarborgt het ministerie dat verkeersveiligheidsbeleid niet enkel gericht is op repressie, maar ook op preventie en gedragsverandering bij weggebruikers?*

Het ministerie streeft ernaar dat verkeersveiligheidsbeleid een integrale aanpak kent, waarin preventie, gedragsbeïnvloeding en handhaving elkaar aanvullen. Repressieve maatregelen zoals verkeersboetes en controles zijn slechts één onderdeel van dit beleid.

127. *Welke concrete meetbare doelstellingen en tijdslijnen stelt het ministerie om de verkeersveiligheid structureel te verbeteren, en hoe wordt hierover transparant verantwoording afgelegd?*

Op 17 oktober 2025 is bij ministeriële beschikking door de minister van Justitie de Commissie Verkeersveiligheid ingesteld. In de beschikking worden de volgende diensten aangewezen als gezamenlijke commissie:

- De voorzitter, aangewezen door de minister;
- De korpschef van het Korps Politie Aruba, of een door hem aan te wijzen officier;
- De hoofdofficier van justitie, of een door hem aan te wijzen officier;
- Het hoofd van de Dienst Technische Inspectie, of een door haar aan te wijzen medewerker;

- De directeur van de Directie Wetgeving en Juridische Zaken, of een door hem aan te wijzen medewerker.

128. *Hoe gaat de regering monitoren dat de introductie van het "Flex"-systeem met betrekking tot het recent ingevoerde Legalisatieproject Arbeidsinspectie niet leidt tot verdringing van lokale werknemers of een daling van arbeidsvoorwaarden?*

De behoefte op de arbeidsmarkt is groter dan het lokale aanbod kan aanbieden. Er wordt een whole of society/government approach toegepast bij deze beleidsinvoering. Dit impliceert dat behalve alle relevante overheidsdiensten, tevens dialoog en consultatierondes plaats vindt met relevante actoren, waaronder de werkgeversorganisaties. De verwachting is dat de arbeidsvoorwaarden voor allen, inclusief de lokale werknemers, juist zullen verbeteren.

129. *Welke concrete berekeningen zijn gemaakt over de financiële gevolgen voor AZV en SVB van het reguleren van een grote groep die tot nu toe buiten het systeem viel?*

Er is gewerkt met mogelijke scenario's. Bij een regulering van 5000 migranten, en ervan uitgaande dat de werknemer minimaal het vigerende minimumloon zullen gaan verdienen, zou dat aan sociale premies op jaarbasis betekenen (AOV/AWW en AZV): minimaal Afl. 29.125.650,00 opbrengen. (Bron: directeur svb). Dit bedrag is exclusief de bijdrage welke ontvangen zal worden vanwege inzet op de arbeidsmarkt door familieleden en studenten, welke thans ook in de gelegenheid worden gesteld om werkzaam te zijn in loondienst (spoor 2).

130. *Hoe voorkomt de regering dat dit beleid een aanzuigende werking heeft op nieuwe migranten die hopen in de toekomst ook via regularisatie een vergunning te verkrijgen?*

Door juiste informatievoorziening en consistente/effectieve (strafrechtelijke en bestuursrechtelijke) handhaving.

131. *Welke maatregelen worden genomen om streng en effectief op te treden tegen werkgevers die alsnog gebruik maken van illegale arbeid in plaats van het volgen van dit traject?*

Hiervoor wordt verwezen naar het antwoord op de vorige vraag.

132. *Hoe garandeert de regering dat migranten die geregulariseerd worden niet alleen rechten verkrijgen, maar ook daadwerkelijk hun plichten nakomen, zoals het betalen van premies en belastingen?*

Door samenwerking en uitwisselingsprotocollen met relevante partners en actoren en ernaartoe te werken naar een geïntegreerde manier van uitwisselen van informatie (E-Government) en een effectieve nacontrole en handhaving.

133. *Op welke manier gaat de regering toezicht houden dat studenten met verblijfsstatus hun studie daadwerkelijk volgen en niet in plaats van studeren een reguliere arbeidsplaats innemen?*

Bewijs van inschrijving van het erkende onderwijsinstituut en door samenwerking met de diverse onderwijsinstellingen.

134. *Op welke wijze wordt de Staten van Aruba tussentijds geïnformeerd over de voortgang, de financiële risico's en haalbaarheid van dit tijdelijke beleid?*

De minister van Justitie is bereid informatie te verstrekken en een presentatie te verzorgen.

135. *De naleving van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) blijft een grote uitdaging. Welke financiële en personele middelen zijn nodig voor werving, opleiding en uitrusting van toezichthouders en welke planning hanteert de regering om deze capaciteit daadwerkelijk operationeel te krijgen?*

De ondergetekenden wijzen erop dat Aruba geen "Algemene Plaatselijke Verordening (APV)" kent zoals bijvoorbeeld de gemeenten in Nederland, wel een Algemene Politieverordening. Verwezen kan worden naar AB 1995 no. GT 8. De door deze leden geschetste situatie bij de naleving van de Algemene Politieverordening komt de ondergetekenden te vaag of onbekend voor, waardoor zij niet op in kunnen gaan.

136. *Welke waarborgen worden getroffen om de balans te bewaren tussen enerzijds het faciliteren van legale arbeidsmigratie en anderzijds het tegengaan van illegaal verblijf?*

Het beleidsthema arbeidsmigratie wordt door de regering integraal benaderd en aangepakt. Handhaving (bestuursrechtelijk en strafrechtelijk) is onderdeel van het integrale aanpakken van dit vraagstuk. Dit maakt ook deel uit van de plannen van aanpak voortvloeiende en gefinancierd vanuit het Landenpakket (onderdelen E en H).

137. *Kan de regering toelichten welke concrete bedragen in de begroting 2026 gereserveerd zijn voor de modernisering van de meldkamer infrastructuur?*

Dit onderwerp heeft de aandacht van de minister en waar mogelijk zal het nodige ingezet worden om de middelen hiervoor te alloceren.

138. *Kan de minister toelichten op welke termijn de oprichting van de Directie Justitie zal worden gerealiseerd?*

De oprichting van de Directie Justitie is onderdeel van lopende hervormingen.

139. *Hoeveel fte's zijn er volgens de minister nodig voor de oprichting van de Directie Justitie?*

De exacte formatie in fte's voor de oprichting van de Directie Justitie moet worden uitgewerkt.

140. *Hoeveel vierkante kilometer is beschikbaar voor woningbouw en commerciële woningen?*

141. *Is er een tijdlijn voor de invoering van wetgeving met betrekking tot Airbnb?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 116.

142. *Kan de minister de herstructurering uitleggen die in de conceptbegroting 2026 wordt genoemd?*

143. *Is er een tijdslijn gedefinieerd voor de herstructurering?*

144. *Hoeveel ontvangt de Fundacion Futura in 2026 en wat zijn de concrete KPI's die eraan verbonden zijn?*

Minister van Toerisme, Transport en Arbeid

145. *Er is recentelijk een MOU gesloten met verschillende stakeholders van Toerisme. Kan de Minister toelichten aan welke afspraken daarin gewerkt zal worden?*

De MOU heeft tot doel om een dialoog te starten tussen relevante stakeholders over een mogelijke tijdelijke stop op de bouw van nieuwe accommodaties voor toeristen.

146. *Kan de Minister toelichten of er een tijdspad aangegeven is in de doelstellingen van deze MOU?*

Dienaangaande wordt opgemerkt dat op dit moment is geen tijdspad gedefinieerd waarbinnen de dialoog dient plaats te vinden.

147. *Voor wanneer denkt de Minister om met een CEO van AAA te komen aangezien er een interim aangesteld is?*

De onderhandelingen zijn inmiddels afgerond en de naam van de nieuwe CEO is zeer recentelijk aangekondigd in de pers.

148. *Wat is de strategische visie voor toerisme in 2026-2030 en hoe vertaalt dit zich in concrete begrotingsprioriteiten?*

De visie van de minister belast met Toerisme richt zich op het bevorderen van gemeenschapsgerichte ervaringen, het stimuleren en integreren van digitale innovatie binnen de sector en het aangaan van strategische partnerschappen die natuur-inclusieve ontwikkeling prioriteren. De missie van de minister is om de

wereldwijde aantrekkingskracht van Aruba als een duurzame en inclusieve bestemming te versterken.

149. *Hoe draagt het toeristisch beleid bij aan het vergroten van gedeelde welvaart en duurzame groei voor de lokale bevolking?*

Door het budget voor bestemmingsbeheer op het eiland te verhogen. In concrete termen betekent dit dat aanvullende middelen worden ingezet ter ondersteuning van lokale initiatieven die werknemers en ondernemers beter verbinden met onze gasten.

150. *Wordt er geïnvesteerd in toeristische infrastructuur (strand onderhoud, signage, openbaar vervoer)?*

De A.T.A. stelt budget beschikbaar voor het onderhoud van stranden in samenwerking met DOW en TPEF. Hiertoe wordt o.a. de 'Cherrington Machine' ingezet, die klein vuil zoals sigarettenpeuken, bierdopjes uit het zand zeeft en verwijderd. Dit onderhoud vindt plaats op de stranden die het meest worden bezocht waaronder: Arashi, Eagle Beach, Bushiri, Surf Side, Rodgers' Beach en Baby Beach. Voor overige stranden wordt er regelmatig -in samenwerking met DOW- geïnventariseerd waar verder onderhoud aan stranden noodzakelijk is en vervolgens actie ondernomen. Verder investeert de A.T.A. ook in verfraaiing en vervanging van 'gazebo's en palapa's' op diverse stranden die bezoek aan de stranden stimuleert, maar ook onderhoud waarborgen. Op de meeste stranden van Aruba zijn er borden geplaatst met het doel een gedragscode voor de strandbezoekers te bevorderen. Deze borden worden door de A.T.A. onderhouden en op basis van onderzoek en noodzaak aangepast of uitgebreid.

151. *Zijn er plannen om Bushiri Beach toegankelijker te maken en te verfraaien en de stranden te onderhouden zodat cruisepassagiers en lokale mensen beter gebruik van kunnen maken?*

Momenteel wordt er gespecialiseerd onderzoek uitgevoerd met betrekking tot waterstromingen en het aangelegde schiereiland bij Bushiri. Het in het verleden aangelegde schiereiland bedoeld voor de bouw van een hotel heeft gevolgen gehad voor de vorming en erosie van de nabijgelegen kuststrook. Het doel van

het onderzoek is om vast te stellen welke duurzame acties kunnen worden overwogen om dit gebied beter toegankelijk te maken als strandbestemming.

152. *Kan de Minister aangeven hoe het gaat met de ontwikkelingen in San Nicolas voor wat betreft de economische ontwikkelingen en veiligheid van de stranden of zwemplekken?*

De A.T.A. is op de hoogte van een aantal plannen van het ministerie van Economische Zaken om de economie in en rond San Nicolas te stimuleren. Zelf investeert A.T.A. in evenementen zoals het 'Food Truck Festival' en de 'Art Fair' om economische activiteit en toeristische beweging binnen dit gebied te bevorderen. In de omgeving van Sero Colorado is de A.T.A. nauw betrokken bij de ontwikkelingen ter verbetering en verfraaiing van infrastructuur en recreatieve activiteiten die economische voortgang zouden kunnen stimuleren zoals tennis courts en de aanleg van een restaurant/sportbar. Momenteel worden er nieuwe palapa's aangelegd op Rodgers' Beach, en wordt het bestaande faciliteitengebouw volledig vernieuwd. Op Baby Beach zijn alle palapa's en gazebo's recentelijk volledig vernieuwd. De A.T.A. waarborgt tevens het onderhoud van deze faciliteiten. Met betrekking tot de veiligheid wordt er geïnvesteerd in zwemboeien bij Baby Beach en mogelijk ook Rodgers Beach in 2026. Daarnaast is de Aruba Hospitality & Security Foundation (AH&SF) voornemens een onderzoek te doen naar uitbreiding van haar succesvolle project 'Tourism Security Patrol Aruba' in gebieden die momenteel nog niet worden bestreken, waaronder Baby Beach en Rodgers Beach. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met het Korps Politie Aruba.

153. *Hoeveel geld wordt in 2026 begroot voor toeristische promotie?*

154. *Kan de Minister aangeven of de toeristenbelasting aan herziening toe is? Zo ja, wat is uw visie hierover?*

De toeristenheffing en de werking daarvan worden gemonitord door de minister. De effectiviteit van de toeristenheffing in relatie tot de algemene structuur van de overheidsfinanciën is een onderwerp dat door de minister van Financiën zal worden geëvalueerd. Niettemin is het belangrijk op te merken dat niet alleen de belasting zelf moet worden gemonitord, maar vooral hoe de middelen worden verdeeld en besteed. Dit proces wordt momenteel opgevolgd, en er wordt gewerkt

aan een visie en richtlijnen die aansluiten bij het regeerprogramma van het Kabinet AVP-FUTURO.

155. *Welke maatregelen worden genomen om de negatieve impact van massatoerisme te beperken?*

Voortbouwend op eerdere inspanningen zal de Aruba Tourism Authority (A.T.A.) haar strategie voortzetten met focus op productkwaliteit, effectieve marketing, luchtverkeersverbindingen en marktdiversificatie, volgens het 'high value, low impact' toerismemodel. Dit houdt onder andere in dat er extra aandacht voor de kwaliteit van de vakantiebeleving door gerichte investeringen in het toeristisch product. Het doel is bezoekers aan te trekken die meer besteden, een hoger inkomen hebben en bereid zijn te investeren in een hoogwaardige ervaring op Aruba — zogenaamde 'affluent' bezoekers.

Vorig jaar heeft de A.T.A. haar vierde Multi-Annual Corporate Strategy (MACS) ontwikkeld. A.T.A.'s ambitie richting 2035, met concrete stappen uitgestippeld t/m 2030, wordt geleid door vijf strategische pijlers:

1) Quality of Life & Place; 2) Quality of Experience; 3) Quality of Economic Impact; 4) Quality of Natural Environment and Cultural Heritage; en 5) Quality of Organization. De strategische doelstellingen zijn in lijn met het principe van high-value, low-impact toerisme, dat de basis vormt voor duurzame toeristische ontwikkeling op Aruba.

156. *Is er beleid of budget voorzien om de balans te proberen te herstellen tussen vakantieverhuur en de woningmarkt voor lokale mensen?*

De Aruba Tourism Authority (A.T.A.) hecht groot belang aan het onderwerp "short-term vacation rentals" en heeft door de jaren heen haar ondersteuning aangeboden aan onder meer de Belastingdienst om de inning van toeristenbelasting bij deze accommodaties te verbeteren. In 2016 vond tevens overleg plaats met de gemeente Amsterdam over hun belastingafspraken met Airbnb om best practices te leren. Daarnaast werd een Memorandum of Understanding (MOU) met Airbnb in november 2016 en 2019 ondertekend. Hierin werden afspraken vastgelegd over (i) datadeling, (ii) belasting- en heffingsinning door Airbnb namens verhuurders, (iii) regulatoire zaken en (iv) marketingmogelijkheden. Vanwege beperkingen in het platform en de bestaande wetgeving kon dit echter niet volledig worden uitgevoerd.

Daarnaast heeft de A.T.A. werksessies georganiseerd met hosts, NGO's en overheidsinstanties om inzicht te krijgen in de sector en ideeën te verzamelen.

De huidige status en vervolgstappen zijn gericht op samenwerking met Avenu. Avenu zou fungeren als verlengstuk van de Belastingdienst en zich richten op de incasso van buitenlandse huiseigenaren.

Omdat vakantieverhuur meerdere ministeries en beleidsterreinen raakt, is een geïntegreerde aanpak essentieel. Door deze gecombineerde strategie streeft de minister ernaar innovatie te stimuleren, een eerlijk speelveld te waarborgen, inkomsten te verhogen en tegelijkertijd de woningmarkt en het welzijn van de lokale gemeenschap te beschermen.

157. *Hoe wordt het toerismebeleid verbonden met EPB/MBO/HBO-onderwijs en arbeidsmarktbeleid?*

A.T.A. biedt haar assistentie op dit vlak, maar is niet de primaire autoriteit belast met het voornoemde beleid. Op het gebied van onderwijs werkt de A.T.A. aan een culinair opleidingsplan, in strategische samenwerking met de SEP-bescholen en het EPI. Daarnaast heeft de A.T.A. deelgenomen aan de meest recente sessie van het 'Plataforma Educacion y Labor', waar zij haar inzichten deelde tijdens de validatievergaderingen over het schoolprogramma. Deze sessies hadden tot doel het curriculum beter af te stemmen op de huidige ontwikkelingen binnen de toeristische sector en de vaardigheidskloof bij pas afgestudeerde studenten te verkleinen. Bovendien betreft A.T.A. studenten van de Hospitality-opleiding bij evenementen, zoals Auténtico. Hun deelname telt mee voor hun studiepunten en biedt hen waardevolle praktijkervaring in een realistische werkomgeving

158. *Wordt er begroot voor uitbreiding of aanpassing van luchtvaartstrategie?*

In lijn met het toeristisch beleid en de strategie van Aruba speelt de Aruba Tourism Authority een cruciale rol bij het behouden van bestaande luchtverbindingen en het ontwikkelen van nieuwe routes. Het totale budget voor 'Airlift Support' is gericht op zowel de ondersteuning van onze huidige luchtvaartpartners als op het veiligstellen van toekomstige verbindingen die bijdragen aan de 'marktdiversificatiestrategie' van A.T.A. Een concreet voorbeeld is de introductie van non-stop vluchten vanuit Argentinië, die vanaf januari 2026 zullen

worden uitgevoerd. Deze nieuwe verbinding onderstreept de inzet om nieuwe markten te versterken en hoogwaardige bezoekersstromen te laten groeien. Het budget voor 'Airlift Support' bedraagt 8.6% van de totale Marketing- en Promotiebudget.

159. *Hoe staat het met nieuwe grotere vliegtuigen voor intereilandelijke vluchten tussen de ABC eilanden? Is er ook gekeken naar samenwerking met luchtvaartmaatschappijen zoals TUI die ook naar deze eilanden vliegen?*

Hierbij kan worden opgemerkt dat grotere vliegtuigen zijn niet altijd geschikt of rendabel voor intereilandelijke vluchten (korte vluchten). Men krijgt in zulke gevallen 2.5 landingen per vlieguur hetgeen zeer kostbaar wordt voor grotere vliegtuigen. De huidige inzet is het zoveel mogelijk faciliteren van nieuwe of bestaande luchtvaartmaatschappijen die geïnteresseerd zijn om tussen de eilanden te vliegen. Momenteel is de Directie Luchtvaart bezig met het certificeren van een nieuwe luchtvaartmaatschappij die zich in Aruba gaat vestigen.

160. *Is er gekeken naar rechtstreekse vluchten van de KLM vanuit Aruba zodat ze ook op Aruba kunnen tanken?*

De vluchten van de KLM van en naar Aruba worden al jaren lang gecombineerd met Bonaire. Deze "dual-destination" methodiek heeft als groot voordeel dat er een dagelijkse verbinding tussen Amsterdam en Aruba kan worden aangeboden, hetgeen een hogere graad van connectiviteit betekent tussen Aruba en Europa.

161. *Hoe wordt de samenwerking tussen uw Ministerie, ATA en APA, luchtvaartmaatschappijen en de private sector geborgd binnen de begrotingsdoelstellingen?*

Het ministerie onderhoudt regelmatig contact met alle relevante stakeholders. Daarnaast zijn verschillende commissies en werkgroepen actief in de verschillende domeinen binnen de luchtvaart- en toeristische sector, waaronder het Airlift Committee en de het National Facilitation Committee. Hoewel deze gremia samenwerking en afstemming bevorderen, blijft elke stakeholder financieel verantwoordelijk voor de eigen begroting en voor het behalen van de bijbehorende begrotingsdoelstellingen.

162. *Hoe groot is de totale begrotingspost voor toerisme in 2026 en hoe verhoudt dit bedrag zich tot 2025?*

Indien dit betrekking heeft op de begroting van de ATA, dan is deze momenteel nog in behandeling bij de ATA.

163. *Welke beleidsmatige keuzes verklaren deze veranderingen en hoe onderscheiden deze zich van het beleid van de vorige regering?*

Verwezen wordt naar het antwoord op de voorgaande vraag.

164. *Welke concrete middelen zijn voorzien voor duurzaam toerisme en diversificatie van markten, en welk percentage van het budget wordt hieraan besteed?*

De volledige inzet van het budget van de Aruba Tourism Authority (A.T.A.) voor 2026 is gericht op het bevorderen van duurzaam toerisme en marktdiversificatie, in lijn met het high value, low impact toerismemodel. Dit model streeft naar een evenwicht tussen economische groei, de kwaliteit van de bezoekerservaring en het behoud van milieu en gemeenschap. Een belangrijk onderdeel hiervan is de zogenoemde replacement strategy: Aruba herdefinieert zijn doelgroepen — niet enkel op basis van leeftijd of inkomen, maar ook op waarden, normen en 'mindset'. We richten ons op de high-value bezoeker: gasten die meer besteden, langer verblijven en de visie op verantwoord toerisme omarmen. In de Verenigde Staten richt de A.T.A. zich bijvoorbeeld op slechts 10% van de reizigers die aan dit profiel voldoen, terwijl ook in Latijns-Amerika en Europa een vergelijkbare strategische verschuiving wordt doorgevoerd. Op deze wijze wordt het volledige marketing- en promotiebudget van de A.T.A. ingezet om een veerkrachtig, verantwoord en toekomstbestendig toerismemodel te realiseren.

165. *Welke visie hanteert de regering: groei in volume of juist groei in kwaliteit, en hoe verhoudt dit zich tot de koers van de vorige regering?*

Een belangrijk onderdeel hiervan die niet door de vorige regering is opgenomen is de herdefiniëring van high value bezoekers. Voorheen werden bezoekers uitsluitend beoordeeld op hun bestedingen, zonder dat er geschikte indicatoren waren om hun verantwoordelijkheidsgevoel te meten. In de nieuwe visie wordt high value breder geïnterpreteerd. Naast bestedingen wordt nu ook gekeken naar gedrags- en waardeaspecten, zoals: de mate waarin bezoekers zich

verantwoordelijk gedragen op het eiland, waaronder hun bijdrage aan natuurbescherming, deelname aan culturele initiatieven, steun aan lokale bedrijven en de bredere economie..

166. *Hoeveel wordt er in 2026 geïnvesteerd in de veiligheid van toeristen, waaronder verkeersveiligheid, strandveiligheid en medische first response-capaciteit?*

De minister werkt momenteel samen met verschillende publieke (waaronder de Aruba Hospitality & Security Foundation) en private stakeholders, aan de ontwikkeling van een nationaal toeristisch veiligheidsbeleid. Dit beleid richt zich op de veiligheid van zowel bezoekers als inwoners, zowel op land als op zee. Daarnaast zal het TPEF tevens bijdragen aan de uitvoering van een onderzoeks- en evaluatiecomponent binnen deze beleidsontwikkeling, specifiek onder de pijler Veiligheid. Dit zal te zijner tijd verder worden gecommuniceerd.

167. *Is er sprake van een integrale veiligheidsvisie en hoe onderscheidt dit zich van het eerdere, meer reactieve beleid?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 166.

168. *Hoe draagt de begroting 2026 bij aan de ontwikkeling van een gezondheidstoerisme sector, inclusief samenwerkingen met lokale ziekenhuizen, AZV en buitenlandse klinieken?*

Dit onderwerp vormt geen integraal onderdeel van het plan van A.T.A. voor 2026. Het vereist nader onderzoek, er zijn in het verleden wel impulsen, initiatieven en verzoeken aan de A.T.A. gepresenteerd rondom specifieke aspecten van dit onderwerp, maar deze hebben tot op heden niet tot concrete afspraken of acties geleid. De A.T.A. blijft zich ondertussen richten op de verdere ontwikkeling van high-value niches — zoals culinair toerisme, wellness en bruiloften — als onderdeel van de strategie om waardevolle bezoekers aan te trekken, bestedingen te verhogen en kwalitatieve onderscheidende ervaringen te bieden.

169. *Welke concrete projecten zijn hiervoor begroot en hoe worden deze onderscheiden van eerdere intenties die niet zijn gerealiseerd?*

Verwezen wordt naar het antwoord op de voorgaande vraag.

170. *Wordt er in 2026 extra geïnvesteerd in marketingcampagnes om het imago van Aruba als kwalitatief hoogwaardige bestemming te versterken?*

In 2026 is de minister, via de A.T.A. voornemens om extra te investeren in marketingcampagnes die het imago van Aruba als kwalitatief hoogwaardige bestemming verder te versterken. Deze campagnes zijn gebaseerd op een segmentatie-gerichte aanpak, waarbij A.T.A. zich richt op high-value doelgroepen over alle communicatiekanalen heen. Dit betekent dat A.T.A. niet streeft naar massabereik, maar selectief communiceert met bezoekers die passen binnen Aruba's premium positionering: gasten die langer verblijven, hogere bestedingen en waardering hechten voor authenticiteit, natuur en cultuur. De creatieve boodschap wordt daarbij specifiek afgestemd op deze doelgroepen — zowel in 'tone-of-voice', in visuals, als in de keuze van kanalen die worden ingezet — zodat zij worden aangesproken op hun beleving en motivaties. Hiermee wordt het gewenste imago van Aruba als hoogwaardige bestemming versterkt. Hierbij kan tevens verwezen worden naar het antwoord bij vraag 164.

171. *Hoeveel middelen worden geoormerkt voor Noord-Amerika, Europa en Latijns-Amerika, en hoe wordt hierbij gestuurd op kwaliteit en hogere bestedingen in plaats van enkel kwantiteit aan bezoekers?*

Hierbij wordt verwezen naar het antwoord op vraag 164.

172. *Hoeveel belastingopbrengst wordt in 2026 verwacht van de toeristenbelasting? Waarom is deze lager dan in 2025?*

De totale opbrengst van de toeristenbelasting wordt in 2026 geraamd op Afl. 254,8 miljoen, een stijging van 7,7% ten opzichte van de prognose voor 2025. Hiervan is 57% bestemd voor de Aruba Tourism Authority, 2.2% voor TPEF en de resterende 40.8% voor de overheid van Aruba.

173. *Hoe worden de inkomsten van de toerismesector aangewend in het bredere kader van duurzame ontwikkeling en lokale economische versterking?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 164.

174. *Welke rol speelt de toerismesector in het financieren van de kosten van infrastructuur en afvalbeheer, gezien de druk die massatoerisme op de eilandeconomie en leefomgeving legt?*

De A.T.A. investeert, in samenwerking met onder meer TPEF en DOW, in het onderhoud en de schoonmaak van stranden, het beheer van afvalverwerking en recycling, en houdt daarbij de milieuaspecten nauw in de gaten.

Minister van Infrastructuur, Energie en Telecommunicatie

175. *Kan de Minister toelichten wat uw beleid gaat worden met betrekking tot illegale dump plekken zoals bij Santa Martha waarbij de burens vooral erg last van hebben en de situatie daar onveilig wordt voor de burens omdat er geen controle is welke afval daar gestort wordt?*

Momenteel wordt beoordeeld hoe dit beter te ondervangen om de situatie en de veiligheid te bedwingen

176. *Kan de Minister aangeven hoeveel opties voor erfpachtterreinen zijn uitgegeven zijn tussen 2020-2025 en hoeveel daadwerkelijk gebruik daarvan hebben kunnen maken?*

Volgens de data van DIP zijn er tussen 2020 en 2025 totaal 259 verzoeken ingediend voor erfpachtopties. Van deze verzoeken zijn slechts 6 daadwerkelijk omgezet in erfpachtpercelen en uitgewerkt tot concrete projecten.

177. *Kan de Minister aangeven hoeveel opties voor commerciële panden uitgegeven zijn tussen 2020-2025?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 176.

178. *Er zijn mensen die meer dan 10 jaar lang zitten te wachten voor een stuk grond, hoe kan men dit uitgifte systeem verbeteren volgens uw visie?*

Het beleid dat momenteel wordt geformuleerd, is gericht op de behoefte die thans blijkt. Redenen waarom dit ook in kaart wordt gebracht op dit moment. Momenteel kan worden vermeld dat bij het opstellen van het beleid, bij de toewijzing van terreinen, in toenemende zal worden afgestemd op de behoeften van jonge

gezinnen en starters op de woningmarkt. De regering erkent dat deze groepen vaak te maken hebben met een beperkte financiële draagkracht en een beperkte toegang tot de reguliere woningmarkt, waardoor zij in de praktijk moeilijker in staat zijn een eigen woning te verwerven. Om deze reden worden jonge gezinnen en starters nadrukkelijk aangemerkt als doelgroepen die bijzondere aandacht verdienen binnen het volkshuisvestingsbeleid. Bij de uitgifte van kavels wordt daarom gewerkt aan het opstellen van transparante selectiecriteria, zodat het proces eerlijk en doelgericht verloopt. In het herziene beleid wordt nadrukkelijk prioriteit gegeven aan:

- Starters op de woningmarkt
- Huishoudens met een middeninkomen
- Personen zonder eigen woning of grondbezit

De selectiecriteria zullen onder meer gebaseerd zijn op inkomensgegevens, gezinssamenstelling, woonbehoefte en het ontbreken van alternatieve huisvestingsmogelijkheden. Daarnaast wordt gekeken naar sociale binding met de gemeenschap en de mate waarin het project bijdraagt aan duurzame en betaalbare woningbouw.

179. *Kan de Minister toelichten of AWSS hun website heeft verbeterd ten opzichte van ED-card?*

De website voor de ED-kaarten behoort tot de Immigratiedienst Aruba en valt daarmee onder het Land Aruba. Aruba Wastewater Sustainable Solutions (AWSS) is uitsluitend verantwoordelijk voor het betalingsplatform, waarbij het ED-Cardplatform als hulpmiddel wordt gebruikt voor het innen van de Sustainability Fee van USD 20. De volledige invoering van de ED-Card is opgedeeld in twee fasen met in totaal drie trajecten. De verbetertrajecten (fasen) binnen het geautomatiseerde ED-Card-systeem, waaronder de vrijstellingen voor de betaling van de Sustainability Fee, zijn als volgt te onderscheiden:

Fase 1A (sinds 4 juli 2024): De betaling werd verwerkt via een link na registratie bij OEDC, zonder verificatie, waardoor passagiers de ED-Card konden ontvangen zonder betaling.

Fase 1B (sinds 6 december 2024): De nieuwe ED-Cardwebsite maakt verificatie via de Censo-database mogelijk, waarbij reizigers eerst moeten betalen voordat zij de ED-Card ontvangen.

Vrijstellingen voor herhaalreizigers – 7 juli 2025

Automatische verzending van het betalingsbewijs van de Sustainability Fee – 12 september 2025

Beveiligd vrijstellingsplatform/dashboard voor studenten – 22 oktober 2025

Verwerking van groeps- of gezinsbetalingen (gecombineerde betaling) – 22 oktober 2025

De laatste fase, te weten fase 2, moet nog worden ingevoerd. De implementatie hiervan vereist de medewerking van o.a. de Directie Luchtvaart, aangezien het de bedoeling is om de ED-Card te integreren in het onboardingproces van de luchtvaartmaatschappijen.

180. *Wie controleert de inkomsten van ED-cards? Kan de Minister dit toelichten wat er al gedaan is met betrekking tot dit onderwerp?*

De inkomsten van de Sustainability Fee worden volledig beheerd en gecontroleerd door medewerkers van AWSS, met name van de afdelingen Customer Service en Financiële Administratie. Dagelijks controleren deze medewerkers op chargebacks en terugbetalingsverzoeken door aansluiting te maken tussen de informatie uit Radex (het grenscontrolebeheersysteem) met hulp van Immigratiedienst Aruba, het ED-Cardplatform en het betalingsplatform. De systemen Radex en ED-Cardplatform staan onder het beheer van de Immigratiedienst en vallen daarmee onder het Land Aruba. Door een vergelijking te maken tussen het aantal binnenkomende reizigers (Radex en EdCard-platform) en de ontvangen betalingen wordt de volledigheid van de omzet bewaakt. Eventuele verschillen worden sinds juli 2025, na de invoering van het dashboard (Beheer overzicht), gedetailleerd verklaard aan de hand van de uitzonderingen zoals gedefinieerd in de Landsverordening. Tot slot worden de financiële cijfers van AWSS gecontroleerd door een openbare accountant. De eerste goedkeurende controleverklaring over het boekjaar 2024 zal naar verwachting binnenkort worden afgegeven.

181. *Kan de Minister toelichting geven over de kortetermijnoplossingen voor de stank dicht bij Amsterdam Manor?*

Bij de RWZI Bubali is inmiddels een korte termijn maatregel toegepast voor de verbetering van het proces. Hiermee is de stankoverlast opgelost. Hedendaags is er geen stankoverlast meer te ervaren in de omgeving.

182. *Welke concrete projecten van FCCA in 2026 worden gefinancierd (locaties, aantal woningen, budgetten) en hoe wordt hun sociale impact gemeten?*

Geplande projectontwikkeling woningen voor 2026 – 2027. FCCA beschikt over een team van wijkbeheerders die verantwoordelijk zijn voor het dagelijks toezicht op de staat van onderhoud, de leefbaarheid en de veiligheid binnen de FCCA-wijken. Deze wijkbeheerders voeren op regelmatige basis inspectierondes uit waarin zij de toestand van woningen, het functioneren van de openbare voorzieningen en de algemene netheid van de omgeving beoordelen.

Tijdens deze opnames signaleren zij tijdig vervuiling of onveilige situaties en koppelen deze bevindingen direct terug aan de betrokken afdelingen binnen FCCA. Hierdoor kan snel worden ingegrepen en worden herstelwerkzaamheden efficiënt ingepland. Naast de technische controle hebben wijkbeheerders ook een sociale rol: zij onderhouden contact met bewoners, stimuleren verantwoordelijk gedrag in het gebruik en onderhoud van woningen, en fungeren als eerste aanspreekpunt bij klachten of meldingen uit de buurt.

Hieronder volgt een overzicht van de woningbouwprojecten die de FCCA momenteel in voorbereiding heeft, afhankelijk van de beschikbaarheid van financiering. Door versnelling van bepaalde trajecten kan de aangegeven doorlooptijd van deze projecten worden verkort.

Projecten in Voorbereiding					
Aantal	Type		Project	Begin	Eind
71	Woningen	Huur	Rijtjes Woningen te Rooibosal	2026	Nov-27
50	Appartementen	Huur	Kas Paloma	2026	Nov-27
45	Appartementen	Huur	Oud Tivoli - 45-60 appartementen en 160 parkeerplaatsen	2027	2028
94	Appartementen	Huur	Kas Paloma	2027-2028	2029
30	Appartementen	Huur	Woning on the Hill- WegKustBatterij	2027	2028
290					

Het proces van het ontwerpen van een verkavelingsplan tot aan de oplevering van de woningen is momenteel opgedeeld in twee fasen. De eerste fase betreft het verkavelingstraject, dat gemiddeld twaalf maanden in beslag neemt voordat de bouwvergunning wordt verleend. De tweede fase omvat de uitvoering van zowel de infrastructurele als de bouwkundige werkzaamheden, met een gemiddelde duur van veertien maanden. De overheid streeft ernaar om beide trajecten aanzienlijk te verkorten. Het verkavelingstraject zal worden teruggebracht van twaalf naar zes maanden door verbeterde coördinatie en digitalisering van procedures. De uitvoeringsfase zal worden verkort van veertien naar tien maanden, onder meer door het stimuleren van alternatieve en duurzame bouwsystemen. Hierdoor kan de totale doorlooptijd van ontwerp tot oplevering

worden teruggebracht tot circa zestien maanden, waarna de woningen daadwerkelijk bewoonbaar zijn.

De huidige projectkosten bestaan uit bouwkosten van gemiddeld Afl. 2.850 per vierkante meter en infrastructurele kosten van circa Afl. 400 per vierkante meter, wat resulteert in totale kosten van Afl. 3.250 per vierkante meter. Op basis van deze cijfers blijkt dat de reservering van Afl. 20 miljoen door de vorige regering ontoereikend is voor de bouw van 200 woningen. Met dit bedrag zouden slechts ongeveer 87 woningen gerealiseerd kunnen worden. Gezien de grotere behoefte aan sociale woningen, zal het Kabinet AVP-Futuro niet volstaan met de bouw van 87 woningen. Het kabinet is voornemens een meerjaren huisvestingsbeleid te voeren die van start gaat in 2026. Dit beleid is gericht op het voorzien in de behoefte aan woningen voor de diverse inkomensgroepen en leeftijdscategorieën woningzoekenden.

De FCCA – dat zich primair zal richten op de bouw van sociale woningen- heeft momenteel 68 woningen in aanbouw en streeft ernaar jaarlijks circa 200 woningen te realiseren. Het merendeel van de geregistreerde woningzoekenden bij de FCCA behoort tot de lagere inkomensgroepen en tot de oudere leeftijdscategorie, waardoor de vraag naar huurwoningen aanzienlijk groter is dan naar koopwoningen. Aangezien de FCCA over onvoldoende eigen middelen beschikt, is externe financiering noodzakelijk. Met de huidige commerciële rente van circa 5,5% per jaar is sociale woningbouw zonder overheidssteun financieel niet haalbaar. Daarom wordt onderzocht of de overheid een zachte lening van Afl. 23 miljoen aan de FCCA kan verstrekken. Deze lening zou kunnen worden aangevuld met commerciële financiering, waarmee een totaal investeringsbudget van circa Afl. 46 miljoen beschikbaar komt. Met dit bedrag kan naar verwachting de realisatie van ongeveer 200 sociale woningen worden verzekerd.

183. *Hoeveel middelen zijn er gereserveerd voor onderhoud en vernieuwing van wegen door DOW, en welke districten krijgen prioriteit? Daarnaast wil ik weten of de minister rekening heeft gehouden met de extra aandachtspunten die in de Staten zijn besproken zoals verkeersveiligheid, verlichting, voet- en fietspaden, drainage problemen en schoolomgevingen en of er aanpassingen zijn gemaakt in de planning en begroting om deze zaken op te vangen?*

In de begroting van DOW is een bedrag van Afl. 2,5 miljoen gereserveerd voor het onderhoud van wegen. Bij het bepalen van de prioriteit voor onderhoud en vernieuwing hanteert DOW de volgende criteria:

1. Wegtype – onderscheid tussen wijkwegen, ontsluitingswegen, toeristische routes en hoofdwegen.
2. Conditie van de weg – beoordeling op basis van de staat (matig, slecht, zeer slecht).
3. Patchfrequentie – hoe vaak er noodherstellingen (patching) zijn uitgevoerd.
4. Anciënniteit – leeftijd van de weg sinds de laatste volledige vernieuwing.
5. Geografische spreiding – verdeling van onderhoudswerkzaamheden over de verschillende districten om evenwicht te behouden.

Op basis van deze criteria wordt per district de prioriteit bepaald, waarbij de hoofdwegen en wegen met een slechte of zeer slechte conditie de hoogste urgentie krijgen. Het bovenvermelde bedrag vanuit de DOW begroting is echter niet voldoende om structureel de wegen weer op peil te brengen.

Met betrekking tot de extra aandachtspunten die in de Staten zijn besproken:

- Drainageproblemen: DOW heeft een meerjarenplanning opgesteld om de bestaande knelpunten in de waterafvoer structureel aan te pakken.
- Verkeersveiligheid, voet- en fietspaden en schoolomgevingen: bij het opstellen van onderhouds- en verbeteringsprojecten houdt DOW rekening met deze aspecten, en waar mogelijk worden aanpassingen geïntegreerd binnen het beschikbare budget en de geplande werkzaamheden.

184. *Hoeveel wordt geïnvesteerd in straatverlichting en verkeersveiligheid, en hoe wordt dit afgestemd met Justitie (DTI, meldkamer) en KOJIS (schoolroutes)?*

185. *Hoe wordt de terugval in dividendopbrengsten van SETAR en Utilities opgevangen, en welke alternatieve inkomsten worden ontwikkeld?*

Ten opzichte van de begroting 2025 zijn de dividendopbrengsten van Setar en Utilities in totaal circa Afl. 7 miljoen lager. De lagere dividendopbrengsten zijn meegenomen in de totale begrotingsraming. De effecten daarvan worden opgevangen binnen het geheel van de overheidsfinanciën, door middel van herprioritering van uitgaven en optimalisatie van andere inkomstenbronnen.

186. *Wat is de status van de Fast Ferry-terminal en pier in San Nicolas: welke studies zijn afgerond, welke middelen zijn beschikbaar, en wat is de beoogde startdatum?*

In samenwerking met de regering van Curaçao is een verzoek recentelijk ingediend aan TWO-NL voor de financiering van het inhuren van een geschikte ferry- exploitant die de concrete rapporten, met randvoorwaarden en advies voorstellen voor de uitvoering van het project. TWO zal de deskundige advies financieren.

187. *Hoe wordt de ontwikkeling van het RDA-terrein in San Nicolas voorbereid, en met welke ministeries (KOJIS, VOSOV, JIOV) wordt dit gecoördineerd?*

Sinds juni 2025 is er een nieuwe directeur benoemd die binnenkort een nieuw plan zal presenteren.

188. *Hoe wordt voorkomen dat nieuwe buurt- en woningprojecten van FCCA en DOW snel verloederen door gebrek aan beheer en onderhoud?*

Om te voorkomen dat nieuwe buurt- en woningprojecten van FCCA en DOW snel verloederen door een gebrek aan beheer en onderhoud, is een goede afstemming tussen de betrokken diensten essentieel. Bij de ontwikkeling van nieuwe wijken door FCCA wordt niet alleen geïnvesteerd in de aanleg van de infrastructuur, maar dient ook rekening te worden gehouden met de structurele onderhoudskosten die hieruit voortvloeien. DOW adviseert dat bij dergelijke investeringsprojecten in infrastructuur jaarlijks circa 3% van het totale investeringsbedrag wordt opgenomen in de begroting van DOW. Dit percentage is nodig om het vereiste preventieve en correctieve onderhoud te kunnen uitvoeren en zo het kwaliteitsniveau van de infrastructuur in stand te houden. Een duidelijke taakverdeling en financiële planning tussen FCCA, DOW en andere betrokken instanties is dus van belang om een duurzaam beheer van de nieuwe woonwijken te waarborgen. Indien bij nieuwe infrastructurele investeringsprojecten een jaarlijks bedrag van 3% niet wordt toegewezen aan de DOW, FCCA of betrokken instantie voor onderhoud, wordt het moeilijk om verloedering tegen te gaan.

189. *Hoeveel middelen zijn concreet gereserveerd voor de energietransitie en welke projecten (zonne-energie, energie-efficiëntie, infrastructuur) worden in 2026 uitgevoerd?*

190. *Hoe worden de projecten in San Nicolas (woningbouw, ferry, RDA, markt) geïntegreerd tot één coherent plan met meetbare doelen en duidelijke verantwoordelijkheden?*

191. *De minister heeft eerder aangegeven dat het vorige kabinet een schuld van ruim 1,3 miljoen heeft achtergelaten. Kan de minister aangeven of deze openstaande schuld inmiddels is afgelost?*

De vraag bevat geen nadere specificatie over de aard van de genoemde schuld. Eventuele financiële verplichtingen die onder verantwoordelijkheid van het ministerie vallen, worden afgehandeld binnen de reguliere begrotings- en verantwoordingscyclus.

192. *Heeft er inmiddels een overleg plaatsgevonden met de Dienst Openbare Werken (DOW) om een concrete planning op te stellen voor het asfalteren van de wegen in de wijken (barrios)?*

Er heeft reeds overleg plaatsgevonden over de planning voor het asfalteren van wegen in verschillende wijken (barrios). DOW is momenteel bezig met het uitvoeren van een Pavement Condition Index (PCI) test om concrete en objectieve data te verzamelen over de huidige staat van het wegennet. Op basis van deze resultaten, in combinatie met de door DOW gehanteerde prioriteitscriteria (zoals wegtype, conditie, patchfrequentie, anciënniteit en geografische spreiding), zal een geactualiseerde en onderbouwde planning worden opgesteld voor het asfalteren en onderhouden van de wegen in alle districten. Deze aanpak zorgt ervoor dat beschikbare middelen op een transparante en efficiënte manier worden ingezet, gericht op de wegen met de grootste onderhoudsbehoefte.

193. *Er is aangekondigd dat er onderzoek zal worden verricht naar de mogelijkheid om de verwerkingsinstallatie van Bubali te verplaatsen naar Parkietenbos. Kan de minister verduidelijken of het de bedoeling is om de bestaande installatie daadwerkelijk te verplaatsen, of wordt er overwogen om in Parkietenbos een geheel nieuwe verwerkingsinstallatie te bouwen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 774,

194. *Hoeveel middelen zijn in de begroting 2026 gereserveerd voor het onderhoud van infrastructuur en hoe verhoudt dit zich tot de achterstand in onderhoud?*

In de begroting van DOW voor 2026 is Afl. 1,3 miljoen opgenomen voor asfaltonderhoud. Volgens het Masterplan Wegenonderhoud 2022 is circa Afl. 18 miljoen per jaar nodig voor duurzaam beheer. DOW overlegt met Financiën en andere instanties over een meerjarige financieringsstructuur.

195. *Wat is de stand van zaken van de aangekondigde Nationale Infrastructuurplanning en wanneer wordt deze aan het Parlement gepresenteerd?*

De voorbereiding van de investeringsagenda vindt plaats onder coördinatie van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI), in samenwerking met de betrokken ministeries en diensten, ten behoeve van het Investeringsfonds.

196. *Welke concrete investeringen in duurzame energie zijn opgenomen in de begroting 2026, en hoe dragen die bij aan het doel om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verlagen?*

197. *Hoeveel budget is gereserveerd voor de modernisering van telecommunicatie-infrastructuur (bijvoorbeeld 5G, breedband)?*

Het project Vervanging Anritsu Spectrum Analyser MS 2724B (Afl. 357.584,00) en de aanschaf van Spectrum Management Software van de ITU (USD 15.000,00). Beide uitgaven zijn voorzien binnen de begroting van DTZ voor 2026.

198. *Hoeveel van de opbrengst van de \$20 toeristenheffing (Afl. 45 miljoen per jaar) is in de begroting 2026 al toegewezen aan projecten van AWSS?*

Momenteel bestaan er voornemens om in 2025 investeringen te realiseren ter waarde van circa Afl. 60 miljoen. Deze investeringen maken deel uit van de strategische meerjarenplanning van AWSS en zijn gericht op het verbeteren van de operationele betrouwbaarheid, duurzaamheid en milieuprestaties van de bestaande installaties. Voor een nadere toelichting op deze investeringen wordt verwezen naar het antwoord bij de volgende vraag, waarin de onderliggende motivatie en financiële onderbouwing nader worden uiteengezet.

199. *Hoe wordt deze geldstroom gecontroleerd en verantwoord in de begroting, gezien het feit dat AWSS een overheids-NV is?*

Gezien het feit dat AWSS een publieke taak uitvoert, heeft dit geleid tot de ontwikkeling van een bijzonder bedrijfsmodel. In dit geval genereren de investeringen voorlopig bijna geen omzet en kunnen zij derhalve moeilijk dienen als onderpand voor de lening. Hierdoor is in de businessmodel er vanuit gegaan van een non-recourse loan, waarbij de geldverstrekkers zich primair richten op de inkomsten uit de Sustainability Fee van USD 20, en minder op de activa van AWSS. Het bedrijfsmodel is zodanig opgesteld dat 50% van de totale opbrengsten uit de Sustainability Fee wordt aangewend voor operationele kosten (OPEX). De overige 50% is bestemd voor investeringen, aflossing van de leningen, inclusief renteverplichtingen, en voor het opbouwen van financiële buffers. Dit teneinde te voldoen aan de overeengekomen financiële ratio's met de geldverstrekkers en om de financiële weerbaarheid van de organisatie te versterken.

200. *Welke investeringen zijn begroot voor de Parkietenbos-incinerator en welke alternatieven (bijv. mobiele incinerators, Waste-to-Energy) worden meegenomen?*

Er is geïnvesteerd in twee incinerators en twee mobiele incinerators, die momenteel onderweg zijn naar Aruba. Deze zullen allereerst worden ingezet om de bestaande achterstand in de verwerking van medisch afval en sludge weg te werken. Daarna zullen ze structureel worden ingezet voor de verwerking van diverse afvalstromen, waaronder medisch afval, sludge, kadavers van dieren, verlopen vleesproducten, vertrouwelijke documenten, in beslag genomen goederen, en andere materialen die niet op Ser'i Teishi kunnen worden gestort. (Totale investering: circa Afl. 12–13 miljoen). Daarnaast is in de begroting voor 2026 voorzien in de aanschaf van een derde nieuwe incinerator, om redundantie binnen de dienst te waarborgen en de verwerkingscapaciteit verder te vergroten. Dit is noodzakelijk om de bovengenoemde afvalstromen zo snel mogelijk en op verantwoorde wijze te kunnen blijven verwerken. (Begrote investering: circa Afl. 4–5 miljoen).

201. *Wat zijn de kosten en tijdlijn voor de afvoer/verwerking van de 50 containers met medisch afval die nog opgeslagen zijn?*

202. *6.3.4. Versterking service uitvoerende diensten: Kan de minister de financiële besparingen en de besparingen gerelateerd aan verwerkingstijd kwantificeren*
203. *Pagina 65 tekst gerelateerd aan de samenwerking tussen DIP, DOW, WEB en Elmar wordt bevorderd ...” is SETAR niet inbegrepen. Is dit per abuis?*
204. *Kan de minister meer informatie geven over overdracht van rioleringssysteem van FCCA naar de RWZI. Zijn er momenteel bottlenecks en wat zullen de te verwachten voordelen zijn?*
205. *Kan minister Staten informeren over de status AWSS na oprichten?*

De overdracht van activa en erfpachtgronden aan AWSS dient nog formeel te worden geconcretiseerd middels een landsbesluit. De desbetreffende ontwerpbesluiten en onderliggende adviezen bevinden zich thans bij de ministerraad ter verdere behandeling en goedkeuring. In oktober heeft PKF een uitgebreid verslag van hun doorlichting ingediend. Deze beoordeling heeft betrekking op de periode van 1 juli 2024 (de start van de operationele activiteiten van AWSS) tot 1 juli 2025, en omvat een multidisciplinaire analyse over de volgende domeinen:

- Organisatiestructuur en governance
- Financiële processen en interne beheersing
- Human Resources en loonadministratie
- Transitie van overheidsentiteit naar naamloze vennootschap (N.V.)
- Naleving van de (concept) Corporate Governance Code en de CGC van Utilities Aruba N.V.
- Informatievoorziening en IT-systemen
- Het is nu de verantwoordelijkheid van de huidige leiding van AWSS om de bevindingen uit dit rapport te vertalen naar een concreet verbetertraject, gericht op verdere professionalisering, versterking van interne processen en structurele borging van goed bestuur binnen de organisatie.

206. *Wat zijn de concrete plannen voor oplossing van problemen bij AWSS ten aanzien van stankoverlast, waterkwaliteit, volume afvalwater.*

AWSS beheert drie RWZI's rond Aruba; RWZI Bubali, RWZI Parkietenbos, en RWZI Zeewijk. Geen van de drie RWZI's veroorzaakt momenteel stankoverlast. In 2025 is veel aandacht besteed aan het verbeteren van de waterkwaliteit bij alle drie de RWZI's, het is al flink verbeterd en wordt continue gemonitord. Er wordt verder gewerkt aan optimalisatie en verbeteringen, zodat de waterkwaliteit binnenkort voldoet aan de geldende irrigatienormen en het vervolgens kan worden verkocht aan landbouwers.

207. *Welk type fiscale voordelen de minister voorstelt aan de commerciële sector om financiering tegen lage rente te stimuleren.*
208. *Duurzaam energie is niet per se goedkoop. Hoe gaat de regering garanderen dat de prijzen niet stijgen (excl. marktwerking/fluctuatie op wereldmarkt)*
209. *Het windpark in Uirama had technische voordelen voor WEB met het beheer van de schommelingen in windsnelheid. Wordt er gedacht aan uitbreiding van het windpark bij Uirama?*
210. *Pagina 67 - B2: Het Eagle LNG-contract is niet verlengd en daarmee effectief geannuleerd. Welke voorwaarden waren niet vervuld?*
211. *Wat zijn de plannen voor de verwerving van LNG voor WEB? Is er een tijdelijk hiervoor? D4. Het Eagle LNG-contract is geannuleerd. Is het punt verouderd?*
212. *Het Eagle LNG-contractproces is doordrongen van controverse en speculatie. Directeurs werden ontslagen omdat ze weigerden te tekenen met Eagle, hoewel dit was opgedragen door Utilities Aruba. Wordt er een onderzoek ingesteld hierover?*
213. *Uitbreiding van solarpark te Sunrise is gedeelte van WEB-strategie maar uitvoering was door UA tegengehouden. De stafvereniging van WEB (VWI) had een klacht ingediend bij het Openbare Ministerie. Zal de minister hier een onderzoek instellen?*

214. *Zal het verplaatsen van RWZI Bubali naar RWZI Parkietenbos invloed op het flora y fauna (natuur)?*

Het in staat houden van Bubaliplas wetland is afhankelijk van de dagelijkse toevoer van het behandelde water afkomstig van de RWZI Bubali.

215. *Is de minister op de hoogte dat Elmar ook elektriciteitsproducent beoogt te worden? Wat is het standpunt van de minister hierover?*

216. *Hoeveel FTE's is er te kort bij telecommunicatie? En op welke afdeling en werkzaamheden heeft dit effect?*

De Dienst Technische Zaken (DTZ) kampt reeds geruime tijd met een ernstig personeelstekort dat de uitvoering van haar wettelijke taken onder druk zet. De huidige formatie telt 26 plaatsen, waarvan slechts 14 zijn ingevuld. De openstaande vacatures betreffen onder meer functies binnen de afdelingen Inspectiezaken, Etherbewaking, Beleidszaken, Secretariaat, Vergunningenadministratie, Financiële Administratie en Juridische Zaken.

217. *Wat is de huidige tijdlijn of verwerkingstijd voor goedkeuring van het verkavelingsplan? Hoeveel land (km²) is momenteel nodig? En hoeveel terrein is nodig in de toekomst (komende 10 jaar)?*

De huidige doorlooptijd is ongeveer een jaar, voornamelijk als gevolg van personeelstekort bij overheidsinstanties en vertragingen in advies van nutsbedrijven.

218. *Wat voor werkzaamheden zijn beschikbaar voor LBO-niveau werkzaamheden?*

De werkzaamheden op LBO-niveau binnen de infrastructuursector sluiten goed aan bij de beleidsfocus van de minister om de woningbouw te stimuleren. Praktisch en technisch geschoold personeel is essentieel voor de uitvoering van bouw- en onderhoudsprojecten, waaronder grondwerk, wegeaanleg, nutsvoorzieningen en ondersteunende bouwactiviteiten.

219. *Is er voldoende werk voor LBO'ers in dat vakgebied?*

Er blijft behoefte aan LBO-geschoolden in deze sector, mede gezien de prioriteit om de woningbouw te versnellen en duurzame leefomgevingen te realiseren. Het streven is om via opleiding, leer-werktrajecten en samenwerking met het bedrijfsleven voldoende lokale vakmensen in te zetten voor deze groeiende bouwopgave.

220. *Welke afdeling heeft een tekort aan personeel en wat zijn de specifieke werkzaamheden die aandacht vragen?*

Alle diensten binnen de overheid kampen met structurele onderbezetting, wat leidt tot vertragingen, inefficiëntie en een grotere werkdruk voor het bestaande personeel.

Minister van Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur

221. *Het streven van het kabinet is om in een periode van vier jaar minstens 500 betaalbare woningen te bouwen. Kan de minister aangeven of hierbij uitsluitend sprake is van traditionele woningen, of dat er tevens wordt gedacht aan de bouw van flatgebouwen, met inachtneming van de noodzaak tot behoud van groengebieden?*

Het is de bedoeling dat er woningen worden gebouwd voor diverse doelgroepen, zoals sociale huurders, young professionals en gepensioneerden. Uiteraard zullen de bouwprojecten rekening houden met de bestaande groengebieden, zoals vastgesteld in het ROPV.

222. *Hoeveel geld is in de begroting 2026 toegewezen aan Directie Cultuur en welke doelen worden daarmee gefinancierd?*

In de begroting 2026 is een bedrag van Afl. 7.146.000,- toegewezen aan Directie Cultuur. Een groot deel hiervan is bestemd voor subsidies en voor ondersteuning van culturele activiteiten, uitgevoerd door NGO's. De gelden komen ten goede aan het cultuurbeleid als drager van waarden, zelfkennis en maatschappelijke samenhang.

223. *Kan de Minister uitleggen of er een oplossing is gevonden voor de inschrijvingen bij de Censo?*

Door het Hoofd van de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister is medegedeeld dat het probleem met de inschrijvingen afhankelijk is van diverse factoren die buiten de invloedssfeer van de betreffende dienst liggen. Zo is er onder meer sprake van een overvloed aan inschrijvingsaanvragen, wat veel tijd in beslag neemt. Daarnaast worden personen aan wie een verblijfsvergunning is verleend, geïnstrueerd zich binnen zes weken in te schrijven. Verder kampt de dienst met een lage personeelsbezetting. Daarbij mag niet uit het oog worden verloren dat het hier gaat om een complexe en minutieuze procedure, die niet snel kan worden afgehandeld. Het ministerie zal naar aanleiding hiervan een overleg voeren met het Hoofd, zodat gezamenlijk kan worden toegewerkt naar mogelijke oplossingen.

224. *Kan de Minister uitleggen hoe het met herbebossing ('reforestation') op Aruba gaat en wat de voordelen daarvan kunnen zijn?*

Het Nationale Herbebossingsprogramma wordt momenteel ontwikkeld in nauwe samenwerking met belangrijke stakeholders, waaronder de Directie Natuur en Milieu (DNM), de Aruba Conservation Foundation (ACF), Santa Rosa (DLVV) en lokale NGO's. Het programma is erop gericht een participatieve, gestructureerde en wetenschappelijk onderbouwde aanpak voor herbebossing te realiseren, met bijzondere aandacht voor geschikte locaties, bodemomstandigheden en het gebruik van inheemse en genaturaliseerde soorten. Herbebossing levert een belangrijke bijdrage aan het herstel van aangetaste ecosystemen, bevordert biodiversiteit, verbetert de water- en bodemkwaliteit en vergroot de natuurlijke schaduw en leefbaarheid in gemeenschappen. Daarnaast biedt het programma concrete mogelijkheden om te bewegen richting eco-toerisme en een regeneratief ontwikkelingsmodel, met kansen voor vrijwilligerswerk (voluntourism) en bewustwording onder burgers, scholen en het bedrijfsleven.

225. *Aruba heeft een overschot aan auto's, wat zal uw Ministerie samen met andere ministeries hieraan kunnen doen in het kader van het milieu?*

Het ministerie is zich bewust van de milieuproblemen die voortvloeien uit het toenemend aantal voertuigen op het eiland, zoals uitstoot en verkeerscongestie. De aanpak hiervan vereist nauwe samenwerking met andere ministeries, waaronder Transport, Economische Zaken en Energie. Het ministerie zal in samenwerking met betrokkenen, maatregelen ondersteunen die bijdragen aan

schonere en duurzamere mobiliteit, waaronder de overgang naar elektrische voertuigen.

226. *Wat zijn de afspraken vanuit uw Ministerie voor wat betreft het organiseren van Carnaval door SMAC?*

Het doel van de afspraken met SMAC is om het Carnaval uit te voeren en te promoten en de samenwerking tussen de culturele en toeristische sector te versterken. Een ministeriële beschikking werd opgesteld waarin aan SMAC voor de duur van één jaar de bevoegdheid wordt verleend om alle activiteiten rondom Carnaval te organiseren en te leiden. Daarnaast is een overeenkomst van opdracht gesloten met SMAC, waarbij zij belast worden met de promotie van het Carnaval tegen een vergoeding van Afl. 50.000,-. Deze werkwijze is gebaseerd op dezelfde aanpak als gehanteerd destijds door Kabinet Eman I en II.

227. *Illegale dumps moeten aangepakt worden, wat is uw kortetermijnvisie hiervoor?*

Er is momenteel een inventarisatie gaande van alle illegale stortplaatsen. Het doel is om deze op korte termijn te sluiten, te verbieden en te sanctioneren. Daarnaast bestaat het plan om op specifieke locaties vaste inzamelpunten ("dump stations") in te richten.

228. *Hoe kunnen natuur- en milieubewustwordingscampagnes op scholen zichtbaar kunnen zijn?*

De gemeenschap is betrokken bij de planning en de uitvoering van het natuurbeleid. Voor het veranderen van een natuur-inclusieve mind set is een lange adem nodig. Dus het betrekken van de gemeenschap bij de uitvoering blijft een belangrijk punt. Ook gepaste voorlichting over onze natuur, de inheemse planten en dieren alsmede over de voortgang van burger participatie. Burgers en in het bijzonder vooral scholen, worden ook opgeroepen om deel te nemen aan citizen science projecten in de natuur, zoals het Midi Mata project, waarbij gevraagd wordt om de dikte van bomen op 1.5 meter hoogte te meten en in te zenden met het oog op mogelijke bescherming als monumentale bomen. Meer citizen science projecten en bewustwordingdcampagnes zullen volgen.

De leden van de AVP-fractie behouden zich het recht voor om nadere vragen te stellen gedurende de openbare behandeling.

De leden van de FUTURO-fractie hebben de navolgende vragen gesteld.

De fractie Futuro hoopt in deze Landsbegroting 2026 een duidelijke koers van onze regering te zien: een koers waarin elk besteed florin wordt beschouwd als een investering, niet enkel in de economie, maar in ons land en vooral in onze mensen. De fractie Futuro hoopt in de kracht van ons toerisme als belangrijke motor van onze economie, maar leren uit onze geschiedenis dat wij niet kunnen steunen op slechts één pijler. Daarom vraagt fractie Futuro om slimme bestedingen die bijdragen aan diversificatie, duurzaamheid en het versterken van ons 'human capital': onze jeugd, onze gezinnen, onze ouderen.

De fractie Futuro gelooft dat begrotingscijfers niet enkel cijfers zijn, maar keuzes die direct het leven van onze mensen beïnvloeden. Achter elk artikel en elke post staat de vraag: investeren wij werkelijk in ons 'human capital'? In de kracht van onze jeugd, de waardigheid van onze ouderen, de veerkracht van onze gezinnen? Want alleen door te investeren in mensen – in onderwijs, sport, cultuur, welzijn en duurzaamheid – bouwen wij aan een Aruba dat veilig, rechtvaardig en toekomstbestendig is.

Daarbij vraagt fractie Futuro nadrukkelijk of deze begroting in balans is: richten wij ons weliswaar op economische ontwikkeling, omdat we dit nodig hebben om in onze mensen te investeren, maar behouden wij ook het morele kompas van duurzaamheid, sociale rechtvaardigheid en leef kwaliteit? Alleen in die balans kunnen we waarmaken dat vooruitgang niet enkel wordt afgemeten in cijfers, maar in de kracht en waardigheid van onze samenleving.

De vragen van Fractie Futuro is als volgt onderverdeeld, in vragen (over):

- Begrotingsnota 2026
- Memorie van Toelichting
- per Ministerie
- adviesstukken

Begrotingsnota 2026

Koopkracht en kwetsbare groepen

229. *De regering benadrukt koopkrachtversterking, maar de Raad wijst terecht op de beperkte ruimte die de overheid hierin kan spelen. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat juist de meest kwetsbare groepen, gezinnen in armoede, alleenstaande ouders, ouderen en jongeren zonder perspectief, effectief bereikt worden, zodat*

koopkrachtversterking niet slechts in brede cijfers zichtbaar is, maar concreet voelbaar wordt in de samenleving?

Het Kabinet AVP-FUTURO zet in op het bestrijden van armoede en het versterken van de koopkracht van de bevolking. Het regeerakkoord van het Kabinet AVP-FUTURO onderstreept dat iedereen op Aruba recht heeft op een waardig bestaan, ongeacht leeftijd, inkomen of achtergrond. Het Koopkrachtplan vormt een belangrijk onderdeel van de aanpak om armoede te bestrijden. Het koopkrachtplan is primair gericht op kwetsbare groepen zoals gepensioneerden en mensen met een minimuminkomen.

Investerings in jeugd en menselijk kapitaal

230. *In de suppletoire begroting 2025 is een motie aangenomen om een interministerieel fonds voor naschoolse programma's in te richten, gericht op sport, cultuur, wetenschap en persoonlijke ontwikkeling van onze jeugd. Kan de regering toezeggen dat vanuit de Afl. 50 miljoen aan investeringen in 2026 ook middelen worden toegewezen aan het welzijn van de mensen, en in het bijzonder aan de ontwikkeling van onze jeugd, zodat zij hun maximale potentieel kunnen bereiken, wereldburgers kunnen worden, en we tegelijkertijd voorkomen dat jongeren in criminaliteit of sociale problematiek terechtkomen?*

Het kabinet onderschrijft het belang van investeringen in naschoolse programma's die gericht zijn op sport, cultuur, wetenschap en de persoonlijke ontwikkeling van de jeugd. Ter ondersteuning van dit beleid zijn tevens structurele investeringen in basisvoorzieningen van groot belang. Daarom heeft het kabinet als beleidsprioriteit om via het Investeringsfonds diepte-investeringen te financieren en uit te voeren, met als doel de kwaliteit van de publieke randvoorwaarden, waaronder de basisvoorzieningen, structureel te verbeteren en te waarborgen. De allocatie van middelen voor beleidsterreinen zoals naschoolse programma's vindt plaats via uitgaven aan goederen en diensten en/of via subsidies.

De mate van afhankelijkheid van toerisme en de noodzaak tot economische diversificatie.

231. *De Raad van Advies waarschuwt opnieuw dat onze eenzijdige afhankelijkheid van het toerisme een groot structureel risico vormt. Welke concrete stappen gaat de regering in 2026 zetten om de economie te diversifiëren richting duurzame*

sectoren, zoals innovatie, circulaire economie, creatieve industrie en kennisontwikkeling, zodat de Arubaanse samenleving minder kwetsbaar wordt bij externe schokken?

De diversificatie van de economie van Aruba vereist een lange termijnstrategie. Onderdeel hiervan is de inzet van het Landspakket als beleidsinstrument om in samenwerking met Nederland de nodige beleidsinterventies uit te voeren. Het bevorderen van de commerciële landbouw, de creatieve industrie en financiële technologie berust op concrete beleidsacties in het Landspakket. Voor het bevorderen van de commerciële landbouw zal een Agri-Innovation Park (AIP) worden ontwikkeld en opgezet met een solide basis is een onderzoek verricht, door het gerenommeerd internationaal bedrijf Priva, naar de economische kansen voor commerciële kasteelt op Aruba waarbij gericht is op het ontwerpen van een uitvoerbaar plan dat technologische, markt- en financiële inzichten combineert, met bijzondere aandacht voor haalbaarheid, schaalbaarheid en impact. Dit onderzoek is verricht met financiële ondersteuning van Nederland d.m.v. het Landspakket. De resultaten van het onderzoek die in het rapport worden beschreven is recentelijk op 17 juni 2025 gepresenteerd aan het publiek middels een informatieve bijeenkomst. Om niet enkel uit te gaan van theoretische gewasmodellen of voorkeuren, is het bedrijf Priva ingehuurd voor het verrichten van het onderzoek naar economische kansen voor commerciële kasteelt op Aruba waarbij Priva een grondige analyse heeft gemaakt van de daadwerkelijke importcijfers van verse groenten en fruit op Aruba. Door te kijken naar wat er daadwerkelijk geïmporteerd wordt (naast naar wat verkocht wordt) ontstaat een betrouwbaarder beeld van de structurele marktvraag en van het volume waarin deze gewassen lokaal geconsumeerd worden. Op basis hiervan heeft Priva een shortlist opgesteld van de meest kansrijke gewassen die in kassen onder lokale omstandigheden rendabel geteeld kunnen worden. Daarbij is ook gekeken naar klimaateisen, waterverbruik, teeltcycli en marktprijzen. Deze aanpak zorgt ervoor dat het AIP zich richt op gewassen met bewezen afzetpotentieel, waardoor de commerciële slaagkans van telers aanzienlijk toeneemt en het project beter aansluit bij de bestaande voedselbehoefte van de Arubaanse bevolking. Ook in het kader van het ontwikkelen en opzetten van het AIP is een programma-manager ingehuurd voor het uitvoeren van voorbereidende werkzaamheden en voor de realisatie en coördinatie van drie onderzoeken marktanalyse & haalbaarheidsstudie AIP, Financieel, exploitatie en organisatorisch model voor het AIP, Technisch ontwerp en beheer van het AIP, en een gedetailleerd voorbereidingsplan voor de realisatie en exploitatie van het AIP. Inmiddels is de

aanbesteding voor de drie onderzoeken met succes afgerond. Naar verwachting zullen de resultaten van deze onderzoeken in het eerste kwartaal van 2026 worden aangeboden.

Het doel van het is om de basis te leggen voor een duurzame en innovatieve landbouwsector op Aruba. Het park zal bijdragen aan het vergroten van de lokale voedselproductie, het verminderen van de importafhankelijkheid, en het bevorderen van voedselzekerheid door moderne technologieën en ondersteuning te bieden aan agrarische ondernemers. Aanvullend ter bevordering van de commerciële landbouw werd een Agrifund in samenwerking met Qredits Microfinanciering Aruba opgericht voor financiering tegen aantrekkelijke voorwaarden. Ter bevordering van de (financiële) kennis en ondernemerschap kunnen bestaande of toekomstige agrarische ondernemers deelnemen aan de Agri Business Academy in samenwerking met Qredits Microfinanciering Aruba.

Voor het bevorderen van de Creatieve Industrie is recentelijk het Plan van Aanpak goedgekeurd voor het opstellen van het CCI-beleid inclusief strategische visie en actieplan die middels het Landspakket zal worden uitgevoerd. De doelstellingen hiervan zijn: Het uitvoeren van een mapping van de creatieve en culturele industrie (CCI-sector) om de huidige stand van zaken in kaart te brengen. Het opstellen van een CCI-beleid, inclusief een strategische visie en actieplan, en een voorstel voor een organisatiestructuur die de implementatie van dit beleid op effectieve wijze ondersteunt. Het opstellen van een aanvullend adviesrapport met aanbevelingen voor mogelijke incentives, zoals subsidies, fiscale voordelen of andere stimuleringsinstrumenten, ter ondersteuning van de implementatie van het actieplan. Hiervoor heeft TWO-Nederland een bedrag van USD151,200 gealloceerd. Op 12 augustus jl. heeft de minister belast met Economische Zaken officieel de het eindrapport ontvangen over de risico's, belemmeringen en kansen van de FINTECH-sector, en ook de evaluatie van de impact van Blockchain Technology en Cryptocurrency. Het onderzoekstraject is ruim een jaar geleden gestart. Om de ontwikkeling van FINTECH in Aruba te stimuleren, zal samen met Nederland via het Landspakket gewerkt worden aan een implementatiestrategie op basis van het eindrapport.

Vastgesteld kan worden dat de noodzakelijke stappen worden gezet voor de ontwikkeling van nieuwe economische sectoren, waarbij het van urgent belang is dat deze trajecten succesvol worden afgerond en concreet bijdragen aan de diversificatie van de Arubaanse economie.

232. *De regering geeft aan dat het ontwerp ten aanzien van een investeringsfonds in september 2025 aan de Raad zou worden aangeboden. Genoemde investeringsfonds zou onder andere de afhankelijkheid van de toeristische sector beperken en nieuwe sectoren aanwakken. Welke sectoren denkt de regering hiermee te gaan aanwakken? Zijn er reeds (samenwerkings-)initiatieven gestart?*

De diversificatie van de economie is een van de beleidsterreinen waarop de strategische, meerjarige investeringsprojecten zijn gericht. Prioritaire sectoren zijn onder andere commerciële landbouw, de financiële technologie, de creatieve sector en de blauwe economie. Ten overvloede kan worden opgemerkt dat op 3 december 2025, heeft de Raad van Advies het advies uitgebracht op de ontwerp-Landsverordening Algemeen Investerings- en Ontwikkelingsfonds.

233. *De Raad van Advies benadrukt dat oplopende kosten structureel moeten worden aangepakt. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat de noodzakelijke discipline in de overheidsfinanciën niet leidt tot een rem op broodnodige sociale investeringen, maar juist in balans wordt gebracht met duurzame ontwikkeling, sociale vooruitgang, goed onderwijs, kansen voor onze jeugd, de gezondheid van onze mensen en de bescherming van onze natuur?*

Het Kabinet AVP-FUTURO zet duurzaam openbare financiën in als een strategisch instrument ter ondersteuning van de inclusieve en duurzame ontwikkeling van Aruba. Met handhaving van budgetdiscipline verankerd binnen een robuust financieel kader dient het realiseren van duurzaam openbare financiën continue bij te dragen aan het verbeteren van de welvaart en het welzijn van alle burgers. De welvaart en het welzijn van alle burgers vormen de uitgangspunten en de strategische doelen van de beleidsaanpak van het Kabinet AVP-FUTURO.

234. *De Raad van Advies wijst erop dat de draagkracht van onze infrastructuur, natuur en samenleving al geruime tijd wordt overschreden, met negatieve gevolgen voor milieu, lokale bevolking en de kwaliteit van het toeristisch product. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat toekomstige investeringen niet uitsluitend economische groei nastreven, maar ook duurzaamheid, natuurbehoud en leef kwaliteit centraal stellen, zodat de samenleving en toekomstige generaties meeprofiteren?*

De holistische structuur van een investeringsfonds maakt de planning en uitvoering van meerjarige investeringsprogramma's mogelijk en draagt bij aan

een investeringsfonds met sterke beleidscoördinatie, doordat investeringsinitiatieven gebundeld en afgestemd worden binnen één programmatisch kader.

Memorie van Toelichting

Sociale en inclusieve ontwikkeling (Ministerie van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport; Ministerie van Volksgezondheid, Sociale Zaken en Ouderenzorg en Verslavingszorg)

235. *Hoe zorgt de regering ervoor dat het streven naar een begrotingsoverschot van +1% bbp hand in hand gaat met blijvende investeringen in onderwijs, jeugd, welzijn en sociale zekerheid?*

Dienaangaande kan worden opgemerkt dat momenteel wordt gewerkt aan de randvoorwaarden van het onderwijssysteem. Deze randvoorwaarden hebben te maken met het equiperen van het onderwijsbestel met de nodige professionals te werken aan de onderwijskwaliteit, leerlingenzorg, het maken van beleid en ontwikkelen leermiddelen en curriculum die meegaat met de moderne tijd. Verder wordt ook gewerkt aan een aanbod van de professionalisering. Door het onderwijsbestel te versterken kunnen noodzakelijke analyses en evaluaties worden uitgevoerd om de effectiviteit en efficiëntie van het systeem te beoordelen. Het versterken van het onderwijsbestel is reeds in gang gezet. Tevens lopen de voorbereidingen voor structurele investeringen in de benodigde infrastructuur.

236. *Welke stappen worden gezet om kansenongelijkheid onder jongeren verder terug te dringen en de kwaliteit van ons onderwijs duurzaam te versterken?*

Er wordt in 2026 geïnvesteerd in het verhogen van de onderwijskwaliteit, leerlingenzorg, leermiddelen ontwikkeling, docentprofessionalisering, uitbreiding van aanbod in het beroepsonderwijs en pilotprogramma's voor basisonderwijs, en de versterking van het leren lezen en schrijven in Papiamento en de vreemde taaldidactiek voor het aanleren van de Nederlandse taal. Op het gebied van tweedekansonderwijs is gewerkt aan de flexibilisering van het avondonderwijs met flexibeler overgangsnormen en de gefaseerde introductie van gepersonaliseerd onderwijs. Verder is gewerkt aan een uitbreiding van onderwijsaanbod te Openbare Avondleergangen. Openbare avondleergangen biedt onderwijsprogramma's op ABO niveaus 1 tot en met 4.

Op het gebied van speciale onderwijsbehoeften cluster 1 tot en met 3 wordt gewerkt aan het uitbreiden en verduurzamen van ondersteuning aan de leerlingen. Voor wat betreft Cluster 4 is een verbetertraject gaande om de onderwijskwaliteit te doen verhogen. Voor wat betreft algemeen voortgezet onderwijs, is het beleid op dit moment in revisie. Er wordt een re-integratie traject te KIA ingevoerd waarbij gedetineerden een entreeopleiding samen met een re-integratie traject kunnen volgen. Op het gebied van leerlingenzorg en onderwijskwaliteit wordt geïnvesteerd aan de randvoorwaarden door de Dienst Inspectie van het Onderwijs, Directie Onderwijs en Multidisciplinair centrum. Verder wordt gewerkt aan het aanpakken van kansen ongelijkheid vanaf de kinderjaren middels een meer gestructureerde beleidsmatige invoering van voorschoolse educatie.

Op het gebied van Hoger Onderwijs wordt momenteel gewerkt aan de randvoorwaarden voor het invoeren van flexibele leertrajecten.

237. *Op welke manier wordt de bescherming van natuur en leefomgeving geïntegreerd in de investeringsagenda, gezien de risico's van klimaatverandering en externe schokken voor ons eiland?*

Economische weerbaarheid en duurzaamheid (Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector; Ministerie van Toerisme, Transport en Arbeid)

238. *De economische vooruitzichten laten 1,7% groei in 2026 zien. Hoe wordt deze groei vertaald naar tastbare verbeteringen in de koopkracht en het dagelijks welzijn van onze burgers?*

In vergelijking met 2025 is in 2026 nog sprake van het volledige jaareffect van de per 1 mei 2025 verhoogde reparatietoeslag. In lijn met de visie en doelstellingen van het regeerprogramma zal een koopkrachtplan worden uitgevoerd per 1 januari 2026. Dit plan is gericht op het structureel versterken van de koopkracht van alle burgers, met specifieke aandacht voor kwetsbare groepen, waaronder gepensioneerden, werknemers met een minimumloon, personen met een fysieke of mentale beperking die hen belemmert om te werken, en huishoudens die zorgen voor personen met een dergelijke beperking. Het koopkrachtplan wordt per 1 januari 2026 geïmplementeerd. In onderhavige ontwerp is Afl. 50 miljoen gealloceerd voor de financiering van het koopkrachtplan. Uiteraard worden de Staten van Aruba te zijner tijd geïnformeerd over het Koopkrachtplan.

239. *De begroting spreekt over verduurzaming en inclusieve groei. Welke concrete projecten of investeringen worden hiervoor in 2026 gerealiseerd, naast het toerisme als belangrijkste pijler?*

Naast toerisme gerelateerde projecten zijn er ook projecten op het gebied van duurzame energie, primaire sector en huisvesting gepland voor 2026.

240. *Hoe wordt de positie van lokale bedrijven, in het bijzonder het MKB, versterkt zodat zij beter bestand zijn tegen internationale prijsstijgingen en handel schokken?*

De overheid onderzoekt momenteel beleidsinterventies om het potentieel van importmarkten in de regio te benutten met als doel de economie minder kwetsbaar te maken voor externe schokken. Tegelijkertijd blijft het van belang te onderkennen dat Aruba, als kleine en open economie, in hoge mate afhankelijk is van import. Internationale ontwikkelingen zullen daarom altijd invloed blijven uitoefenen op Arubaanse ondernemingen, zowel groot als klein. Uiteraard zullen de Staten van Aruba zullen te zijner tijd worden geïnformeerd over het beleid.

Geopolitieke risico's en handel (Ministerie van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport; Ministerie van Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur)

241. *Hoe bereidt de regering Aruba voor op mogelijke verstoringen in handel, toerisme en energievoorziening als gevolg van spanningen in de regio en wereldwijd?*

Het oprichten en implementeren van een koopkrachtplan is beleidsprioriteit in het regeerprogramma 2025-2028 van het Kabinet AVP-Futuro. De ministerraad heeft reeds al sinds 17 april jl. ingestemd met het aangaan van het ontwerpen van een koopkracht plan waarna in de ministerraad van 24 oktober 2025 het koopkrachtplan is vastgesteld. De uitvoering hiervan zal in 2026 plaatsvinden, waarvoor in de ontwerpbegroting voor het dienstjaar 2026 een bedrag van Afl. 50 miljoen zal worden gealloceerd voor de financiering van het koopkrachtplan. Dit bedrag is structureel van aard. Het koopkrachtplan is een essentieel instrument in het bredere beleid gericht op de bestrijding van armoede en richt zich primair op kwetsbare bevolkingsgroepen, waaronder gepensioneerden en personen met een minimuminkomen. Daarnaast zal verder worden gewerkt om de weerbaarheid van Aruba tegen externe schokken te vergroten.

242. *Welke scenario's en maatregelen liggen klaar voor het geval importprijzen sterk stijgen of toerisme terugvalt door internationale crises?*

243. *Hoe benut de regering de samenwerking binnen het Koninkrijk en met internationale partners om deze risico's gezamenlijk op te vangen en de weerbaarheid van Aruba te vergroten?*

De regering van Aruba erkent het belang van nauwe samenwerking binnen het Koninkrijk, de EU en met internationale partners om risico's gezamenlijk op te vangen en de weerbaarheid van het land te versterken. Hiertoe wordt actief deelgenomen aan bestaande Koninkrijksbrede overlegstructuren en samenwerkingsmechanismen. Daarnaast maakt Aruba gebruik van de mogelijkheden van haar partnerschap status met de EU, aldus de OCT status, waar mogelijkheden zijn voor kennisuitwisseling, capaciteitsopbouw en financiële ondersteuning.

Belastingen en compliance (Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector)

244. *De regering wil nieuwe inkomsten genereren via 'vacation rentals' en formalisering van de informele economie. Hoe wordt dit op een evenwichtige manier gedaan, zonder de middenklasse en kleine ondernemers onnodig te belasten?*

Het reguleren van de markt voor short-term vacation rentals en het terugdringen van de informele economie — vertonen duidelijke raakvlakken. Het uitgangspunt dat iedere economische activiteit formeel aan de economie dient deel te nemen, vormt de rode draad in beide benaderingen. Bij de inzet van fiscale instrumenten wordt ernaar gestreefd de middenklasse en kleine ondernemers niet onnodig te belasten, zodat naleving wordt bevorderd zonder het ondernemerschap te ondermijnen.

245. *Kan de regering toelichten welke effecten worden verwacht van het legaliseren van specifieke arbeidskrachten zonder vergunning, zowel op de economie als op de samenleving?*

246. *Welke maatregelen worden genomen om de groep gelegaliseerden in te burgeren voor wat betreft het leren van Papiaments, de Arubaanse cultuur, de rechten en plichten van alle burgers?*

247. *De regering verwacht een positief effect van het legaliseren van ongedocumenteerde arbeidskrachten op de inning van leges en de afdracht van sociale premies. Hoe verhoudt het positief effect tegenover de kosten? Te denken valt aan medische kosten gedekt door de AZV, arbeidsongeschiktheid, ziektekosten, enz.*

De gemiddelde leeftijd van alle migranten die een aanvraag in 2025 hebben aangevraagd is 35 jaar. De te verwachten kosten gelet op de relatief lage leeftijd bij migranten, zijn naar verwachting minder dan de te verwachten bijdrage.

248. *Welke acties worden ondernomen om belasting- en premiecompliance structureel te verbeteren, en hoe wordt de capaciteit van de Belastingdienst hiervoor versterkt?*

De Belastingdienst zet sterk in op het bevorderen van voluntary compliance: het principe dat burgers en bedrijven hun fiscale verplichtingen uit eigen beweging, juist en tijdig nakomen. Deze aanpak is de kern van een moderne en duurzame belastingheffing: voorkomen is beter dan herstellen.

Om dit te bereiken, richten we ons op duidelijke communicatie, transparante processen en toegankelijke dienstverlening. Door begrijpelijke informatievoorziening, vooraf ingevulde aangiften (BBO) en digitale hulpmiddelen te bieden, maken we het voor belastingplichtigen eenvoudiger om aan hun verplichtingen te voldoen. Daarnaast zorgen gerichte voorlichtingscampagnes en persoonlijke ondersteuning ervoor dat onbedoelde fouten worden voorkomen.

Tegelijkertijd erkennen we dat de Belastingdienst nog steeds kampt met capaciteitsuitdagingen, met name op het gebied van controle, inning en bij de FIOT. De krapte op de arbeidsmarkt en het aantrekken van gespecialiseerd personeel, bijvoorbeeld data-analisten, fiscalisten en opsporingsambtenaren, blijft een punt van aandacht.

Om de belasting- en premie compliance structureel te verbeteren en de uitvoeringscapaciteit te versterken, worden verschillende acties ondernomen:

1. Gerichte werving en opleiding:

Er wordt actief geworven voor cruciale functies op het gebied van de inning en toezicht. Daarnaast wordt geïnvesteerd in gerichte opleidingstrajecten en kennisoverdracht, zodat nieuwe medewerkers snel effectief inzetbaar zijn.

2. Slimmere inzet van data en technologie:

Door gebruik te maken van geavanceerde data-analyses, risicomodellen en digitale signaleringstools kan de beschikbare capaciteit doelmatiger worden ingezet. Dit helpt om risico's beter te prioriteren en toezicht meer risicogericht vorm te geven.

3. Procesoptimalisatie en digitalisering:

Processen binnen de controle en inning worden gestroomlijnd, zodat medewerkers minder tijd kwijt zijn aan administratieve handelingen en meer tijd kunnen besteden aan inhoudelijk toezicht.

4. Versterking samenwerking binnen en buiten de Belastingdienst:

Binnen de Belastingdienst wordt nauwer samengewerkt tussen toezicht, inning en de FIOT. Extern wordt informatie-uitwisseling met andere overheden en internationale partners uitgebreid om grensoverschrijdende ontduiking effectiever te bestrijden.

Door deze gecombineerde inzet, namelijk een sterke focus op vrijwillige naleving, versterking van toezichtcapaciteit en gerichte technologische ondersteuning werkt de Belastingdienst aan een toekomstbestendige organisatie waarin belasting- en premie compliance structureel wordt verbeterd.

Begrotingsdiscipline en investeringen (Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector)

249. *Hoe zorgt de regering ervoor dat de beschikbare investeringsruimte niet alleen naar schuldafbouw en personeelslasten gaat, maar ook gericht wordt ingezet voor strategische investeringen in economie en welzijn?*

Het Kabinet AVP–FUTURO heeft in het regeerprogramma 2025-2028 een bewuste keuze gemaakt in de koerswijziging van de ontwikkeling van Aruba die zorg zal dragen voor de transformatie naar een sociaal rechtvaardige en economisch veerkrachtige samenleving. De kern van deze koerswijziging is het bevorderen van het duurzaam verdienvermogen dat de afhankelijkheid van de eenzijdige economie van Aruba vermindert en actief inzet op het stimuleren van een inclusieve economie voor een eerlijkere inkomensverdeling zodat alle burgers kunnen meedelen in de (economische) welvaart. Het investeringsfonds

heeft tot doel het duurzaam versterken van het verdienvermogen van Aruba, door het (co)financieren van investeringsprojecten die bijdragen aan:

1. De diversificatie van de economie;
2. De leefbaarheid in alle districten;
3. Bevordering van duurzame ontwikkeling, innovatie en inclusieve economische groei.

250. *Welke criteria hanteert de regering bij de inzet van investeringsmiddelen om structurele kwetsbaarheden, zoals de afhankelijkheid van toerisme en import, te verminderen?*

De besteding van middelen uit het investeringsfonds wordt uitsluitend toegestaan voor meerjarige investeringsprojecten die aantoonbaar bijdragen aan deze doelstellingen en die voldoen aan de volgende inhoudelijke criteria:

- a) Beleidsmatige aansluiting op de prioriteiten van het Regeerprogramma;
- b) Aantoonbare doeltreffendheid op economisch en of maatschappelijk vlak;
- c) Doelmatigheid van de inzet van middelen;
- d) Naleving van duurzaamheidscriteria;
- e) Aantoonbare uitvoerbaarheid binnen een redelijke termijn;
- f) Borging van transparantie, monitoring en verantwoording.

251. *De Memorie van Toelichting spreekt over ‘policy-based budgeting’. Hoe wordt dit in de praktijk toegepast en hoe wordt de voortgang hierover transparant gerapporteerd aan de Staten en de samenleving?*

De introductie van ‘policy-based budgeting’ is een Landspakket project van thema A en is gericht op een verdere versterking van de uitoefening van het budgetrecht van de Staten door voor het eerst te laten zien voor welke beleidsactiviteiten publieke middelen ingezet worden in een begrotingsjaar. Dit zal de vraag “waarvoor worden de belastingmiddelen ingezet” uiteindelijk beantwoorden. Daarover zal vervolgens ook in de uitvoeringsrapportages van het Land gerapporteerd worden, en zal ook de verantwoordelijke beleidsministers verantwoording aan de Staten moeten afleggen. Dit verhoogd de inzicht van de Staten en zodoende kan de Staten hun budgetrecht nog beter gaan toepassen. Naar verwachting zal deze wijze van begroten vanaf begroting 2027 incrementeel geïntroduceerd worden.

Veiligheid en stabiliteit (Ministerie van Justitie, Integratie en Openbaar Vervoer; Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector)

252. *Welke maatregelen worden genomen om, gezien de toegenomen geopolitieke spanningen, de stabiliteit van ons financiële systeem te versterken en de nationale veiligheid te waarborgen?*
253. *Hoe worden internationale samenwerkingsverbanden, binnen het Koninkrijk, in de regio en met instellingen zoals het IMF, benut om de economische en sociale weerbaarheid van Aruba te vergroten?*

Begrotingsrisico's en uitvoering (Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector)

254. *Hoe pakt de regering structurele risico's zoals achterstanden bij begroting en jaarrekening concreet aan, en welke investeringen in ICT en menskracht zijn hiervoor in 2026 voorzien?*

Op dit moment heeft het Land geen achterstanden meer in het tijdig aanleveren van begrotingen bij de Staten. Het Land levert de begroting al vier jaar tijdig aan voor en of op 1 september bij de Staten. Wat betreft de achterstanden van de productie van de jaarrekeningen, dit heeft meer te maken met een structureel tekort aan vakbekwame krachten en bij het vinden ervan hun te kunnen behouden. Via het Landspakket (projecten thema A) heeft Aruba tijdelijke middelen ontvangen voor het inhuren van tijdelijke vakbekwame krachten om de achterstanden weg te werken. Inmiddels is al het concept-jaarrekening van dienstjaar 2023 opgesteld, en wordt nu gewerkt aan het opstellen van het concept-jaarrekening van dienstjaar 2024. Naar verwachting zal laatstgenoemde in december 2025 opgeleverd worden. Dit betekent dat in 2026 Aruba een tijdige lopende planning- en controlecyclus zal hebben. Om dit structureel zo aan te houden zal wel gewerkt moeten worden aan een structurele oplossing voor het tekort aan en het behouden van vakbekwame krachten in de functies van de financiële kolom van het Land.

255. *Welke waarborgen worden ingebouwd zodat onverwachte juridische claims, bijvoorbeeld rond medische kosten en sociale fondsen, de begrotingsstabiliteit niet ondermijnen?*

Een standaard onderdeel van Landsbegroting is de risicoparagraaf van de Memorie van Toelichting van het onderhavige ontwerp. Daarin wordt van tevoren aangegeven welke mogelijke budgetrisico's er zijn, en hoe deze eventueel ondervangen zullen worden als zij zich zouden materialiseren. Dit met als einddoel om juist de begrotingsstabiliteit niet te ondermijnen.

Mutaties en uitgavenontwikkeling (Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector; Ministerie van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport)

256. *De mutaties 2025-2026 laten extra uitgaven zien voor koopkrachtversterking. Hoe wordt verzekerd dat deze middelen niet alleen tijdelijke verlichting bieden, maar ook bijdragen aan structurele verbetering van gezinnen en jeugd?*

Het Kabinet AVP-FUTURO zet in op het bestrijden van armoede en het versterken van de koopkracht van de bevolking. Het regeerakkoord van het kabinet AVP-FUTURO onderstreept dat iedereen op Aruba recht heeft op een waardig bestaan, ongeacht leeftijd, inkomen of achtergrond. Het Koopkrachtplan vormt een belangrijk onderdeel van de aanpak om armoede te bestrijden. Het koopkrachtplan is primair gericht op kwetsbare groepen zoals gepensioneerden en mensen met een minimuminkomen.

257. *Bij de extra middelen voor personeelslasten, waaronder de terechte salarisverhoging van leraren: hoe zorgt de regering ervoor dat dit gepaard gaat met verdere kwaliteitsverbetering van onderwijs en versterking van het ambtelijk apparaat?*

De eerste fase van de salarisverhoging voor docenten betreft de gelijktrekking van de salarissen in het primair onderwijs ten opzichte van het voortgezet onderwijs gebaseerd op het bezit van een bachelors of een masters diploma. Naast deze gelijktrekking gaat het om een verhoging met één trede voor alle andere onderwijsschalen, de tegemoetkoming van docenten die binnen 3 jaar met pensioen zullen gaan en de het meenemen van directeurstoelagen in pensioenopbouw. In deze fase werden de voorgestelde schalen gebenchmarkt aan de BRA schalen en de bijbehorende diploma-eisen.

In fase 2 zal een verder salariscroei direct gerelateerd zijn aan prestaties en professionalisering. Via een bevorderingsbeleid zullen docenten werken aan hun eigen ontwikkelingsbehoeften en het terugdringen van handelingsverlegenheid met betrekking tot (speciale) onderwijsbehoeftes van leerlingen. Verder wordt

gewerkt aan het versterken van de zorgstructuur bij het MDC, beleidsmakers bij de DEA en onderwijsinspecteurs bij de Dienst Inspectie van het Onderwijs

Financiering en schuldbeheer (Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector; Centrale Bank van Aruba)

258. In 2026 moet circa Afl. 650 miljoen worden geherfinancierd. Welke strategie volgt de regering om dit op een verantwoorde manier te realiseren, samen met Nederland, de Centrale Bank en andere internationale instellingen, zodat de schuld duurzaam beheerd blijft?

De aflossingen in 2026 zullen uit twee bronnen worden voldaan, te beginnen met eigen middelen (overschotten). Het restant van de balans zal geherfinancierd moeten worden. In 2026 zal herfinanciering via Nederland nog niet aan de orde zijn omdat de Rijkswet Houdbare Overheidsfinanciën Aruba (HOFA) op dat moment nog niet in werking is getreden. Dit houdt in dat Aruba volledig zelfstandig verantwoordelijk zal zijn voor het beheer en de oplossing van haar eigen financiële en bestuurlijke aangelegenheden.

De keuze is, in overeenstemming met de schuldbeheerstrategie, om het surplus te gebruiken voor de aflossing van vervallende buitenlandse leningen. Een substantieel deel van de buitenlandse aflossingen kan met het overschot worden afbetaald. De binnenlandse leningen zullen lokaal worden geherfinancierd. Er worden geen middelen van de markt ontnomen (geen sprake van 'crowding out') en ook de binnenlandse beleggers worden op deze manier niet benadeeld. De uiteindelijke verdeling tussen binnen- en buitenlandse herfinanciering zal afhangen van de marktomstandigheden en de op dat moment geldende rentevoeten.

259. *Overschotten bij AZV en SVB worden genoemd als potentiële bron voor schatkistbankieren. Hoe waarborgt de regering dat deze middelen veilig en verantwoord worden ingezet, zonder risico's voor de liquiditeit en verplichtingen van deze fondsen?*

De overschotten van AZV en SVB worden jarenlang gestort op bankrekeningen bij commerciële banken, welke deze middelen vervolgens gebruiken om leningen uit te geven. Bij het systeem van schatkistbankieren is dat fundamenteel niet anders: in plaats van dat de middelen bij commerciële banken worden aangehouden, worden zij bij de regering gestort, onder

dezelfde voorwaarden en termijnen als bij commerciële banken. Dit brengt geen verandering in de liquiditeit van de fondsen teweeg: de fondsen behouden immers hun eigendomsrecht op de middelen, omdat de regering deze middelen niet van hen onttrekt.

260. *Hoe wordt de afhankelijkheid van commerciële buitenlandse leningen beperkt in een context van mogelijk stijgende internationale rentetarieven?*

Het schuldbeheer van het land is al jaren gericht op het verlagen van de buitenlandse deel van de nationale schuld. Het land had in voorgaande jaren aanzienlijke tekorten en had geen andere keuze dan ook in het buitenland te lenen. Die jaren zijn voorbij. Dit betekent feitelijk dat opgebouwde buitenlandse leningen geleidelijke en op een verantwoord manier moeten worden weggewerkt. Het aflossen van buitenlandse leningen met binnenlandse middelen gaat echter gepaard met een deviezenuitstroom. Het terugbrengen van de buitenlandse leningen moet daarom op een prudente wijze gebeuren. Doel moet zijn om de omvang van de buitenlandse leningen terug te dringen tot een niveau waarbij de risico's die aan dat soort leningen verbonden zijn binnen aanvaardbare proporties worden gebracht.

Geopolitieke onzekerheden (Ministerie van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport; Ministerie van Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur)

261. *Welke scenario's heeft de regering uitgewerkt voor het geval dat spanningen met Venezuela leiden tot verstoringen van handel, luchtverbindingen of energievoorziening?*

In het huidige scenario wordt verondersteld dat de spanningen geen verstorende invloed zullen hebben op de handel, luchtverbindingen of energievoorziening.

262. *Welke maatregelen zijn voorzien om de begroting te beschermen tegen prijsschokken op de oliemarkt, bijvoorbeeld door de oorlog in Gaza-Israël of spanningen in het Midden-Oosten?*

Prijsschommelingen op de oliemarkt kunnen zowel tot hogere als lagere prijzen leiden en daarmee invloed uitoefenen op het algemene prijsniveau op Aruba. Bij het opstellen van de begroting wordt daarom uitgegaan van een realistische inschatting van zowel de ontvangsten- als de uitgavenramingen, om een optimale

inzet van schaarse publieke middelen te waarborgen zonder de burgers onnodig te belasten. De verwachte inflatie-effecten zijn daarbij verwerkt in de meerjarenraming voor de post goederen en diensten.

263. *Hoe wordt de samenwerking met CAft en andere Koninkrijkspartners benut om geopolitieke risico's gezamenlijk in kaart te brengen en te mitigeren?*

Investeringsfonds en CAft-aanbevelingen (Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector)

264. Hoe ziet de regering de verdere uitwerking van het investeringsfonds, en op welke manier wordt parlementaire controle en transparantie daarbij geborgd?

De fractie is benieuwd naar de verdere uitwerking van het in te stellen investeringsfonds en op welke wijze het toezicht door de Staten evenals de transparantie van het fonds zelf geborgd wordt. Het is allereerst de bedoeling om aan de Staten vóór het einde van het jaar een ontwerp-landsverordening strekkende tot instelling van dit fonds voor te leggen. Onderdeel van deze wetgeving zal zijn rapportages aan de Staten over de voortgang van investeringsagenda, investeringsprogramma's en investeringsprojecten.

265. Welke prioriteit krijgen de investeringsdomeinen, onderwijs, klimaat, infrastructuur en sociale cohesie, als de uitvoeringscapaciteit beperkt blijkt te zijn?

De fractie maakt zich ook zorgen over de mate waarin onderwijs, klimaat, infrastructuur en sociale cohesie van de nodige prioriteit kunnen genieten bij een beperkte uitvoeringscapaciteit. Het moge duidelijk zijn dat uit de met het investeringsfonds samenhangend investeringsagenda de prioriteitstelling zal moeten blijken. Bij deze prioriteitstelling hoort uiteraard een gedegen afweging over de capaciteitsinzet plaats te vinden. De mogelijkheid bestaat evenwel om, gezien het een fonds betreft, om de beperkte capaciteit over meerdere jaren en op planmatige wijze in te zetten.

266. *Hoe wordt gewaarborgd dat het investeringsfonds daadwerkelijk leidt tot structurele groei en sociaal rendement, en niet tot een toename van de schuldenlast?*

De fractie vraagt zich af hoe het in te stellen investeringsfonds zal leiden tot structurele groei en maatschappelijk rendement, en niet tot schuldenlasttoename.

Hier zij allereerst aangegeven dat er geen direct verband bestaat tussen het investeringsfonds en schuldaanwas. Schuldaanwas wordt namelijk bepaald door het financieringssaldo. De bestedingen van het investeringsfonds vormen weliswaar onderdeel van dit geheel, maar zijn geen apart en doorslaggevend element hierin. Wat betreft groei en maatschappelijk rendement wordt dit voorafgaand aan het investeringsbesluit gemaakt bij de individuele beoordeling van projectvoorstellen.

267. *Wanneer wordt de meerjarige lastenraming en de schuldpresentatie voor de gehele collectieve sector, inclusief AZV en SVB, aan de Staten beschikbaar gesteld, zoals aanbevolen door het CAft?*

Een algemeen aanvaardbare definitie van de collectieve sector zal binnenkort worden afgerond. Op dit moment is er echter nog geen definitieve datum vastgelegd.

Per Ministerie

Ministerie van Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur

Algemene koers & Gemeenschappelijk Goed

268. *In de beleidstoelichting wordt sterk ingezet op het principe van het gemeenschappelijk goed en brede welvaart. Hoe gaat de regering dit principe concreet vertalen naar meetbare doelstellingen en indicatoren (bijvoorbeeld welzijnsmonitor, brede welvaartscijfers), zodat beleid niet enkel op economische groei wordt afgerekend maar ook op sociaal en ecologisch welzijn?*

De regering onderschrijft het belang van brede welvaart als leidend principe, waarbij vooruitgang niet enkel in economische groei wordt gemeten, maar ook in sociaal, cultureel en ecologisch welzijn. Binnen dit kader werkt de regering, samen met partners zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), de Centrale Bank van Aruba (CBA) en de Universiteit van Aruba (UA). Daarnaast onderzoekt de regering nauwere samenwerking en op termijn oprichting van een Centraal Planbureau (CPB), dat zal bijdragen aan structurele analyse en monitoring van brede welvaart en duurzame ontwikkeling. Zo wordt het principe van het Gemeenschappelijk Goed steeds beter concreet verankerd in beleid, met

meetbare doelstellingen die ook de samenhang tussen economie, samenleving en natuur weerspiegelen.

269. *Hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat de beschikbare middelen in 2026 optimaal worden benut om tastbare en duurzame resultaten te behalen op het gebied van burgerparticipatie, bestuurlijke kwaliteit en inclusieve ontwikkeling?*

Het ministerie van Algemene Zaken is voornemens om via een model van burgerorganisaties de participatie, inclusieve ontwikkeling en het beheer te versterken. Een uitgebreide toelichting volgt zodra het plan gereed is voor uitvoering.

Natuur & duurzaamheid

270. *De koers “Groeï met de natuur” vraagt om herstel van ecosystemen en langetermijnvisies op ecologische veerkracht. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat herstelmaatregelen (zoals mangroves, riffen, droge bossen) niet enkel herstellend (‘restorative’) zijn, maar ook echt regeneratief bijdragen aan nieuwe veerkracht, biodiversiteit en voedselzekerheid?*

Onder leiding van het ministerie heeft DNM in samenwerking met DLVV, ACF en andere stakeholders een Tree mix choice system uitgewerkt die naast natuurbehoud- en versterking ook rekening houdt met planten die als voedsel voor de gemeenschap kunnen dienen. Bij de uitvoering van dit systeem worden groepen van planten aangebracht die zowel elkaar versterken en soorten die reeds in de omgeving staan.

271. *Hoe borgt de regering dat investeringen in natuur en milieu bijdragen aan een langetermijnvisie voor ecologische veerkracht, biodiversiteit en voedselzekerheid?*

De regering benadrukt het belang van natuur-inclusieve ontwikkeling. Waarbij investeringen in natuur en milieu bijdragen aan een langetermijnvisie voor ecologische veerkracht, biodiversiteit en voedselzekerheid door de uitwerking die natuur heeft op real estate waarden, microklimaat in de omgeving, verhoging van mentaal welzijn van de omwonenden en andere regulerende, productieve en culturele diensten van natuur. Deze natuur-inclusieve ontwikkeling zal voortgezet worden in het Build with Nature beleid, waar bestaande natuur behouden wordt tijdens de nieuwe ontwikkeling en aangevuld met te planten bomen.

272. *Hoe gaat de regering de bevolking structureel betrekken in dit natuurbeleid, zodat er ook een mindsetverandering en bewustwording ontstaat over duurzaam leven en ondernemen?*

De gemeenschap is betrokken bij de planning en de uitvoering van het natuurbeleid. Voor het veranderen van een natuur-inclusieve mind set is een lange adem nodig. Dus het betrekken van de gemeenschap bij de uitvoering blijft een belangrijk punt. Ook gepaste voorlichting over onze natuur, de inheemse planten en dieren, over de voortgang van burger participatie. Burgers worden ook opgeroepen om citizen science projecten in de natuur uit te voeren, zoals het Miti Mata project, waarbij burgers gevraagd worden om de dikte van bomen op 1.5 meter hoogte te meten en in te zenden voor mogelijke bescherming als monumentale bomen. Meer citizen science projecten zullen volgen.

273. *De begroting voorziet Afl. 5,9 miljoen voor de Directie Natuur en Milieu, inclusief Afl. 3,5 miljoen subsidie voor Parke Arikok. Hoe gaat de regering deze middelen inzetten om natuurbeheer niet enkel defensief, maar ook regeneratief te maken (herstel + nieuwe groei van ecosystemen)?*

De begroting is een weerspiegeling van het natuurbeleid. Het natuurbeleid wordt onder leiding van het ministerie vormgegeven en is in het National Biodiversiteit Strategisch Actie Plan beschreven. Daarnaast is in dit plan ook opgenomen het streven om natuur te herstellen en een natuur positieve ontwikkeling te stimuleren, door onder andere een natuur-inclusieve ontwikkeling te bevorderen.

274. *Wat is de stand van zaken v.w.b. watersport en de vervuiling van Aruba's stranden en wateren? Hoe denkt de regering een evenwicht te kunnen bevorderen tussen tour operators en de bescherming van de natuur?*

Aruba heeft een ROP, maar nog geen MSP (Marine Spatial Planning). De beperkte ruimte die we hebben dienen we zo doelgericht mogelijk en effectief te gebruiken. Aangezien het streven van verschillende stakeholders is om een around the island MPA in te stellen (bijvoorbeeld Bonaire met zones) is er afstemming nodig om de zee gebruikers ruimte te geven rekening houdende met de kwetsbare natuurgebieden.

275. *De regering benoemt dat cultuur een drager moet zijn van waarden, gemeenschapsvorming en kritische dialoog. Welke concrete projecten of programma's zullen in 2026 worden gefinancierd om dit te realiseren (bijvoorbeeld educatieve programma's, publieke kunst, samenwerkingen met lokale artiesten)?*

Het cultuurbeleid bevindt zich nog in ontwikkeling. Voor 2026 is het voornemen om programma's zoals Ban Caya Bek voort te zetten, alsook om wijkgerichte lezingen en culturele conferenties te organiseren die bijdragen aan gemeenschapsvorming, waardeversterking en kritische reflectie. Verdere culturele initiatieven worden uitgewerkt in het nieuwe cultuurbeleidskader.

276. *San Nicolas is de kern van Aruba's culturele identiteit en de thuisbasis van veel families die nazaten zijn van de trans-Atlantische slavernij en handelsstromen. Hoe gaat de regering in 2026 cultuur- en erfgoedbeleid inzetten om deze gemeenschap extra kansen te bieden via educatie, erfgoedprojecten, certificering van talenten en duurzame arbeidsmarktintegratie?*

Het cultuur- en erfgoedbeleid is momenteel nog in ontwikkeling. In 2026 wordt, in samenwerking met Nederland en met gebruik van middelen voor het herstel van het slavernijverleden, ingezet op initiatieven die de gemeenschap van San Nicolaas versterken. San Nicolaas zal daarin een centrale rol spelen.

277. *In het kader van de lopende gesprekken binnen het Koninkrijk over het slavernijverleden is het belangrijk dat bewustwording niet beperkt blijft tot symbolische gebaren. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat dit proces ook leidt tot structurele heling en versterking voor het land als geheel, met bijzondere aandacht voor de mensen en families, onder andere in San Nicolas, die generaties lang de doorwerking van dit verleden hebben ervaren? Wordt er gewerkt aan programma's die naast bewustwording ook sociale en economische kansen, educatie en gemeenschapsofbouw bieden?*

Het beleid op dit terrein is nog in ontwikkeling. De regering streeft ernaar dat de verwerking van het slavernijverleden leidt tot structurele heling en versterking van de samenleving als geheel. In samenwerking met Nederland worden middelen ingezet voor deze programma's.

278. *De middelen voor Musea (–19%) en Monumentenbureau (–10%) dalen aanzienlijk. Hoe gaat de regering met beperkte middelen toch zichtbare impact realiseren op cultureel erfgoed en bewustwording van geschiedenis, ook in relatie tot het Koninkrijk en gesprekken rond herstel?*

De afname betreft personeelskosten en afschrijvingskosten en zijn het gevolg van de wijze van begroten van deze kosten. Het musea en het monumentenbureau ontvangen bovendien voor bepaalde restauraties van monumenten specifieke middelen uit andere bronnen. Dit maakt het mogelijk om het cultureel erfgoed en de geschiedenis te bevorderen.

279. *Tientallen monumenten en pleinen staan in een staat van verval. Hoe gaat de regering deze monumenten tegen verdere achteruitgang afschermen? En waarom zijn er geen gelden voor reparaties en opknappingen gereserveerd?*

In tegenstelling tot de beweerde stelling staan een aantal monumenten op de lijst om op korte termijn gerestaureerd te worden. De Willem III toren en de watertanks te Kibaima zijn enkele voorbeelden hiervan. Bovendien is in de begroting een investeringsfonds opgenomen van waaruit op basis van een meerjarige investeringsagenda projecten zullen worden gefinancierd. De concrete invulling daarvan zal plaatsvinden.

Sociale cohesie & Sociaal Vormingstraject

280. *De beleidstoelichting legt nadruk op rechtvaardigheid, cohesie en brede welvaart, en noemt de versterking van kwetsbare groepen. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat jongeren die een Sociaal Vormingstraject (SVT) doorlopen, niet alleen tijdelijk begeleid worden maar ook structureel perspectief krijgen via onderwijs, certificering van vaardigheden en duurzame plaatsing op de arbeidsmarkt?*

Jongeren die het Sociaal Vormingstraject succesvol doorlopen, zullen via het ministerie van Sociale Zaken worden begeleid in hun traject naar toetreding tot de arbeidsmarkt.

281. *Hoe wordt het beleid afgestemd met andere ministeries (bijvoorbeeld Onderwijs en Sociale Zaken) zodat SVT's een duurzame schakel worden in jeugdontwikkeling, en niet slechts een kort traject?*

Alle diensten die ressorteren onder de betreffende ministeries zijn met elkaar verbonden. Elke school zal een sociaal werkster in dienst hebben, zodat het Sociaal Vormingstraject (SVT) en het onderwijs op elkaar aansluiten.

282. *Hoe wordt gegarandeerd dat beschikbare subsidies en middelen voor sociale programma's effectief worden ingezet zodat jongeren en kwetsbare groepen ook daadwerkelijk perspectief ervaren?*

De toegekende subsidies worden gealloceerd met als doel de sociale cohesie en brede welvaart binnen onze maatschappij te bevorderen. Dit impliceert tevens dat er wordt geïnvesteerd in toekomstige, sterke generaties van burgers.

Bestuurlijke samenhang & financiën

283. *De kosten van de Hoge Colleges van Staat stijgen naar Afl. 23,8 miljoen. Hoe wordt verzekerd dat deze middelen bijdragen aan transparantie, checks & balances en betere beleidskwaliteit?*

De Hoge Colleges van Staat zijn onafhankelijk in hun begroting en in de uitvoering van hun werkzaamheden. De verhoging stelt hen echter in staat om meer ondersteuning te bieden aan deze pijlers, doordat zij beter zijn toegerust.

284. *Bureau Burgerlijke Stand levert Afl. 5,5 miljoen aan inkomsten, maar de kosten dalen naar Afl. 7 miljoen (-2%). Hoe wordt dit benut om niet enkel paspoorten/ID's uit te geven, maar ook digitale innovatie en betere burgerdienstverlening te realiseren?*

Het huidige kabinet is voornemens om in de toekomst E-Government diensten te lanceren. Wij zijn ervan overtuigd dat deze aanpak zal bijdragen aan een verbetering van de dienstverlening aan burgers. Bovendien is in de tweede helft van dit jaar geïnvesteerd in modernisering van de ICT van Censo. Het gaat hierbij onder meer om de vervanging van sterk verouderde apparatuur voor onder andere het printen van ID- en rijbewijs kaarten en een upgrade van het klantverwijssysteem.

285. *De Directie Buitenlandse Betrekkingen stijgt met Afl. 0,8 miljoen (Caricom/ACS). Hoe ziet de regering dit budget bijdragen aan internationale samenwerking die ook direct voelbaar is voor de Arubaanse samenleving?*

De verhoging van het budget van de Directie Buitenlandse Betrekkingen is mede bedoeld om de samenwerking met de CARICOM en de Association of Caribbean States (ACS) te versterken en de positie van Aruba binnen de regio verder uit te bouwen. De regering benadrukt dat de Caricom-landen vaak met vergelijkbare uitdagingen te maken hebben als Aruba – zoals klimaatverandering, energieafhankelijkheid, voedselzekerheid en economische diversificatie. Door nauwer samen te werken, kunnen landen in de regio kennis, middelen en capaciteit bundelen en zo meer bereiken dan ieder land afzonderlijk.

San Nicolas & regionale ontwikkeling

286. *Hoe gaat de regering in lijn met de koers draagkracht, kwetsbaarheid en veerkracht ervoor zorgen dat San Nicolas uitgroeit tot een centrum van cultuur, duurzame bedrijvigheid en sociale innovatie?*

De regering is voornemens nieuw leven te blazen in San Nicolas. Een voorbeeld hiervan is de investering in de nieuwe bushalte in het stadscentrum. Daarnaast staat de opschoning van het terrein van de voormalige raffinaderij centraal op de agenda, nadat de Staten van Aruba unaniem een motie hebben aangenomen die de herbestemming van het terrein mogelijk maakt. Hierdoor ontstaan er nieuwe perspectieven voor San Nicolas.

In het Landspakket Aruba is de ontwikkeling van de Orange Economy benoemd als een strategische richting voor economische diversificatie en duurzame groei. In lijn met deze koers is het wenselijk dat de verdere ontwikkeling van San Nicolas wordt beschouwd als een pilootgebied waarin de uitgangspunten van de Orange Economy, creativiteit, innovatie en gemeenschapsversterking, concreet kunnen worden toegepast. De denkrichting van de regering beweegt zich daarbij langs twee sporen: Enerzijds de cultureel-economische verankering van San Nicolas als centrum van creatieve bedrijvigheid en cultureel erfgoed; anderzijds het bevorderen van sociale innovatie en lokale veerkracht, zodat economische ontwikkeling hand in hand gaat met maatschappelijke versterking.

Deze denkrichting weerspiegelt de ambitie om de doelstellingen van het Landspakket draagkracht, kwetsbaarheid en veerkracht te vertalen naar een duurzame toekomstvisie voor San Nicolas en zijn gemeenschap.

287. *Hoe wordt ervoor gezorgd dat het HBK San Nicolas een krachtige schakel blijft in de dienstverlening aan gezinnen en jongeren, en ook bijdraagt aan bredere lokale ontwikkeling?*

De optimale werking van de MFA's staat hoog op de agenda van de regering. Daarom zal de dienstverlening die via de accommodatie in San Nicolas wordt aangeboden nauwlettend worden gemonitord.

288. *De HBK's spelen een cruciale rol in de nabijheid en toegankelijkheid van dienstverlening voor burgers in alle districten. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat deze kantoren, ongeacht verschillen in middelen per locatie, voldoende worden ondersteund om hun rol als eerste aanspreekpunt voor burgers te vervullen en ook mee te werken aan bredere doelen zoals sociale cohesie, participatie en digitale dienstverlening?*

Het idee achter de Multifunctionele Accommodaties is dat sociale cohesie, participatie en digitale dienstverlening toegankelijk worden gemaakt. Alleen al het feit dat deze accommodatie zich in de directe omgeving bevindt, draagt bij aan deze doelstellingen. De optimale werking van de MFA's staat hoog op de agenda van de regering. Daarom zal de dienstverlening die via deze accommodaties wordt aangeboden, nauwlettend worden gemonitord.

Ministerie van Koninkrijksrelatie, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport

Koninkrijksrelaties & Internationale Samenwerking

289. *Samenwerking binnen het Koninkrijk en met de EU kan grote voordelen opleveren. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat deze samenwerking niet alleen bestuurlijk blijft, maar ook direct voelbaar wordt in het welzijn en de welvaart van de Arubaanse bevolking?*

De regering streeft ernaar de samenwerking binnen het Koninkrijk en met de Europese Unie te versterken op een wijze die tastbare voordelen oplevert voor de Arubaanse bevolking, en die niet alleen op bestuurlijke, maar ook op maatschappelijke, en economische gronden wordt gewaardeerd. Dit gebeurt door investeringen in duurzame projecten op verschillende terreinen, zoals het onderwijs, innovatie en maatschappelijke ontwikkeling, mede gefinancierd via EU-fondsen en in nauwe samenwerking met partners binnen het Koninkrijk.

Enkele voorbeelden zijn het vergroten van het aanbod van uitwisselingsprogramma's voor studenten en leraren, zodat meer Arubanen internationale ervaring en nieuwe vaardigheden kunnen opdoen; gezamenlijke innovatie- en ondernemerschapsprojecten binnen het Koninkrijk en de EU, zoals de ontwikkeling van e-Government om publieke diensten te verbeteren en programma's voor jeugdontwikkeling en maatschappelijke participatie vooral met betrekking tot sport, samenwerking met gemeentes en andere organisaties op gebied van bijvoorbeeld Zorg, Douane etc. Daarnaast wordt ingezet op het vergroten van lokale capaciteit, zodat Arubaanse organisaties, bedrijven en jongeren actief kunnen deelnemen aan deze initiatieven. Zo wordt de samenwerking niet alleen bestuurlijk, maar draagt zij direct bij aan meer kansen, kennis en welvaart voor de Arubaanse bevolking.

290. *Hoe ziet de regering de balans tussen noodzakelijke financiële discipline binnen het Koninkrijk en de ruimte die Aruba nodig heeft om te investeren in sociale vooruitgang, onderwijs en jeugdontwikkeling?*

De regering streeft naar een evenwichtige benadering tussen noodzakelijke financiële discipline binnen het Koninkrijk en de ruimte die Aruba nodig heeft om te investeren in sociale of maatschappelijke vooruitgang. Gezonde overheidsfinanciën vormen de basis voor duurzame groei, terwijl (structurele) investeringen in o.a. onderwijs, jeugd en sport essentieel blijven voor de welvaart van Aruba. De Arubaanse regering werkt aan structurele hervormingen voor financiële verantwoordelijkheid en duurzame groei die meer ruimte kan creëren voor nodige investeringen in de genoemde gebieden.

291. *Binnen de EU bestaan diverse fondsen voor digitalisering, onderwijs, uitwisselingsprogramma's, groene transitie en jeugdprogramma's. Hoe gaat de regering deze middelen strategisch benutten ten gunste van Aruba's burgers, zodat investeringen leiden tot banen, innovatie, samenwerkingen en betere publieke diensten?*

De regering wil de beschikbare EU- en Koninkrijk fondsen strategisch inzetten om projecten te realiseren die direct bijdragen aan de Arubaanse duurzame ontwikkeling. Via investeringen in o.a. digitalisering waaronder E-government, onderwijs en jeugdprogramma's zoals Erasmus+, Sport bijvoorbeeld Johan Cruyff Foundation, Jantje Beton en Krajicek Foundation wordt gestreefd naar meer mogelijkheden voor werkgelegenheid voor de Arubaanse burger. Daarnaast wordt

gewerkt aan het vergroten van de lokale kennis en capaciteit om EU- en Koninkrijk fondsen effectief aan te vragen en te beheren. Zo worden EU- en Koninkrijk fondsen en investeringen omgezet in concrete verbeteringen in publieke diensten en nieuwe kansen gecreëerd voor de Arubaanse samenleving. De Arubaanse regering streeft naar meer werkgelegenheid, innovatie en versterkte samenwerking tussen overheid, Arubaanse instellingen, Koninkrijk en EU-fondsen.

292. *Geopolitieke ontwikkelingen (klimaat, veiligheid, migratie) raken ook Aruba. Hoe gaat de regering via samenwerking binnen het Koninkrijk zorgen dat Aruba weerbaar en toekomstbestendig blijft, en dat de mensen hier beschermd zijn tegen risico's maar ook profiteren van nieuwe kansen?*

293. *Vertrouwen en synergie met Nederland en de andere eilanden worden als prioriteit genoemd. Hoe wordt dit concreet vertaald in gezamenlijke projecten die zichtbaar bijdragen aan werkgelegenheid, sociale bescherming en duurzame groei voor de bevolking van Aruba?*

Het versterken van de relatie met Nederland en de andere Caribische eilanden is cruciaal voor een sterker Koninkrijk. Daarom wordt vertrouwen en synergie binnen het Koninkrijk door de regering als prioriteit beschouwd. De regering is van mening dat synergie en vertrouwen kan behaald worden door open communicatie, gezamenlijke doelen, transparante samenwerking en het delen van kennis tussen de landen onderling. De regering streeft ernaar om onder andere projecten te ontwikkelen die de onderlinge werkrelaties versterken, zoals kennisuitwisseling en initiatieven op Koninkrijksniveau en ook initiatieven creëren die de positie van de NL OCTs binnen de EU benut. Daarnaast zal aandacht worden besteed op het gebied van jeugd, onderwijs en sport, door samenwerkingsmogelijkheden binnen het Koninkrijk te creëren. Verder, door te investeren in initiatieven met Koninkrijkspartners, zal dit leiden naar het gezamenlijk profiteren van expertise, netwerken en middelen binnen het koninkrijk. Dit zal de synergie vergroten en het vertrouwen tussen de partners versterken waaruit tastbare projecten zullen voortvloeien.

Onderwijs, Jeugd & Preventie

294. *Hoe gaat de regering het onderwijs zo innoveren dat kinderen ook les krijgen in integriteit, financiële geletterdheid, digitale en mediabewustzijn, coping-mechanismen, mentale gezondheid, seksuele vorming en bescherming van natuur en oceanen?*

De genoemde onderwerpen zijn in de curricula van alle schooltypen in meer of mindere mate opgenomen. Het knelpunt ligt bij het ontbreken van geschikt lesmateriaal dat de docent in de klas kan gebruiken en het tekort aan docenten, coaches en mentoren die hiervoor zijn bijgeschoold. Voor het primair onderwijs is WizzArt in ontwikkeling als digitaal leermateriaal. In het AVO wordt aandacht besteed aan persoonlijke vorming en het beroepsonderwijs heeft recentelijk het programma loopbaan- en burgerschap ingevoerd waarin deze onderwerpen naar voren komen.

Het AFY-programma van de Universiteit van Aruba biedt voor jongeren uit het voortgezet onderwijs interessante elementen van de hierboven genoemde onderwerpen. Momenteel wordt onderzocht hoe deze onderwerpen eerder kunnen worden aangeboden aan jongeren binnen het voortgezet onderwijs. Het UN programma Inner Development Goals dat gekoppeld is aan de SDG's wordt tevens onderzocht om te bezien wat vandaaruit overgenomen kan worden en geadapteerd kan worden voor de jeugd van Aruba.

295. *Hoe denkt de regering life skills binnen het curriculum te kunnen integreren zodat kinderen een breed en alomvattend onderwijs op school krijgen zodat ze dan ook straks brede en alomvattende vaardigheden ontwikkelen als onafhankelijke burgers, voor verdere studies en het leven in het algemeen?*

Dienaangaande wordt verwezen naar het antwoord op de vorige vraag.

296. *Op welke wijze wordt STEM in het basisonderwijs geïntroduceerd om deze aantrekkelijker voor kinderen, maar in het bijzonder voor meisjes, die minder in technische richtingen worden gestuurd, te maken?*

Het nieuwe curriculum voor het primair onderwijs (kerndoelen) heeft verschillende doelen die gericht zijn op het onderwijzen van de STEM vakken. Leerkrachten dienen op dit terrein te worden geprofessionaliseerd en materialen dienen hiervoor te worden aangeschaft en ontwikkeld.

297. Hoe gaat de regering uitvoering geven aan het principe 'happy teachers, thriving students', door niet alleen het salaris van docenten (Afl. 132,9 miljoen personeelslasten in 2026) af te ronden, maar ook te voorzien in ondersteunende functies zoals psychologen, sociale werkers en leerlingbegeleiders op scholen?

Er zijn middelen vrijgemaakt voor een extra psycholoog, sociale werker (DPS), ook bij de MDC is al op korte termijn een nieuwe psycholoog in dienst genomen en andere middelen zijn beschikbaar gesteld, voornamelijk te ondersteuning van cluster 1 tot en met 4 kinderen. Daarnaast wordt per onderwijstype gewerkt aan richtlijnen waarin uren voor docent professionalisering worden opgenomen, zodat aan de specifieke onderwijsbehoeften van deze tijden te kunnen voldoen.

298. *In de beleidsnota wordt gesproken over een integrale jeugdbenadering. Hoe gaat de regering concreet voorkomen dat jongeren afglijden naar criminaliteit of drugs, en dit omzetten in kansen via onderwijs, sport, cultuur, muziek, STEM en innovatie?*

De regering zet in op een integrale jeugdbenadering door naschoolse programma's voor jongeren waarbij onderwijs, sport, cultuur, muziek, STEM en innovatie centraal staan. Door jongeren actief perspectief en kansen te bieden op deze terreinen, wordt voorkomen dat zij afglijden naar de criminaliteit of drugsproblematiek. Met deze aanpak versterken we talentontwikkeling en dragen wij bij aan een gezonde en veilige en toekomstgerichte samenleving.

299. *Hoe wordt vrijwilligerswerk door kinderen en jongeren geïntegreerd in beleid, zodat zij leren zich te ontwikkelen tot wereldburgers en verantwoordelijke burgers voor Aruba?*

Op dit moment wordt het nog niet middels het formeel curriculum aangestuurd. Wel is men bezig met inventarisatie van wat er al op dit gebied op verschillende scholen wordt gedaan middels een non-formeel curriculum en bestaande partnerschappen. Er wordt op dit moment wel onderzocht hoe vrijwilligerswerk geïntegreerd kan worden middels non-formele activiteiten en formele activiteiten, bijvoorbeeld bij de EPI als een curriculum onderdeel. Momenteel is men bezig te onderzoeken hoe de validatie van deze non-formele activiteiten plaats kan vinden zodat ze binnen het formeel curriculum erkend kunnen worden.

300. *Wordt overwogen om een innovatief monitoringsysteem te ontwikkelen dat jongeren vanaf de prenatale fase tot 24 jaar volgt, om beleidsmatig preventief te kunnen ingrijpen en kansen te versterken?*

Er wordt momenteel gewerkt aan een analyse van de behoeftes van het onderwijs, bekeken vanuit een kindlijn van 0 tot en met 25 jaar. Op het niveau van randvoorwaarden worden de nodige aanpassingen gedaan en nieuwe projecten ingebed in het onderwijssysteem. Op basis van deze analyses wordt gedacht aan een monitoringsysteem, dat nog nader uitgewerkt moet worden.

301. *Hoe wordt de eerder aangenomen motie voor naschoolse programma's concreet uitgevoerd, zodat deze structureel bijdragen aan sociale bescherming, talentontwikkeling en het voorkomen van jeugdrisico's?*

Er wordt gewerkt aan de vernieuwing en versterking van naschoolse programma's, in nauwe samenwerking met NGO's en stichtingen. Hierbij ligt de nadruk op STEM/STEAM, sport, cultuur, muziek, met als doel dat jongeren meer kansen krijgen voor talentontwikkeling en sociale bescherming, en om risico's op jeugdzorgproblematiek en criminaliteit te verkleinen.

302. *Hoe gaat de regering de middelen voor schoolorganisaties (zoals SKOA met Afl. 49,0 miljoen, SPCOA Afl. 20,2 miljoen, SMOA Afl. 6,5 miljoen, SEPB Afl. 1,8 miljoen in 2026) koppelen aan meetbare verbeteringen in kwaliteit, inclusie en innovatie?*

Op het niveau van randvoorwaarden niveau is de Dienst Inspectie van het Onderwijs uitgebreid met een extra inspecteur. Het is de bedoeling om nulmetingen uit te voeren per onderwijstype en schoolbestuur, zodat waar nodig verbeterplannen kunnen worden opgesteld. Momenteel wordt een analyse gedaan naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de ingezette middelen per schoolbestuur en onderwijstype.

Innovatie & Digitalisering

303. *Hoe gaat de regering innovatie inzetten om niet alleen de economie, maar ook de overheidsdienstverlening te verbeteren, door transparantie te vergroten, dienstverlening te versnellen en corruptierisico's te verkleinen?*

De regering ziet innovatie en digitalisering als sleutel tot een transparante, efficiënte en integere overheid. Door overheidsprocessen te digitaliseren worden handmatige tussenstappen en papieren procedures verminderd, wat leidt tot snellere dienstverlening en tegelijkertijd de kans op corruptie verkleint doordat de menselijke tussenkomst bij transacties afneemt.

Digitale systemen met geautomatiseerde logging en audit rails vergroten de transparantie en naleving, omdat elke handeling traceerbaar wordt. Burgers krijgen bovendien meer regie over hun eigen gegevens, kunnen inzage krijgen in wie hun data gebruikt en voor welk doel, en kunnen digitale transacties betrouwbaar verifiëren.

Innovatie wordt daarbij gericht ingezet via veilig ontworpen digitale loketten, interoperabele systemen en de stapsgewijze invoering van digitale identificatie en ondertekening. Deze ontwikkelingen versterken het publieke vertrouwen, verkorten doorlooptijden en maken het bestuur transparanter, efficiënter en minder kwetsbaar voor misbruik.

304. *Binnen de beleidsagenda is opgenomen dat Aruba een kenniscentrum innovatie wil ontwikkelen. Hoe wordt dit centrum concreet ingevuld zodat het niet enkel theorie blijft, maar tastbare voordelen oplevert voor jongeren, ondernemers en burgers?*

Samen met de UA wordt op dit moment gewerkt aan een ontwerp voor een research lab waar maatschappelijke vraagstukken ter onderzoek door instanties aangeleverd worden. De studenten zullen samen met professionals hun bijdrage leveren door middel van onderzoek en toekomst georiënteerde oplossingen ter verbetering van deze maatschappelijke vraagstukken. Dit wordt als een onderdeel van de opleiding van de student beschouwd.

305. *De Directie voor Innovatie krijgt in 2026 Afl. 730.200. Hoe gaat de regering dit budget concreet gebruiken om digitalisering en innovatie toe te passen in onderwijs, zorg en jeugdbeleid, zodat dit leidt tot tastbare verbeteringen voor burgers?*

De regering kan aangeven dat het toegewezen budget van Afl. 730.200 in 2026 gericht wordt ingezet om concrete digitale vooruitgang te realiseren binnen onderwijs, zorg en jeugdbeleid, met directe voordelen voor burgers, zoals communicatiecampagnes, workshops en projecten waarmee digitale diensten

worden gekoppeld en burgers geïnformeerd worden over hun gebruik. Samen vormt dit pakket de ruggengraat van Aruba's digitale transformatie, met tastbare verbeteringen in snelheid, transparantie en toegankelijkheid van publieke diensten.

306. *De regering investeert in digitale infrastructuur, AI en data. Hoe wordt ervoor gezorgd dat deze innovaties worden gebruikt voor maatschappelijke doelen zoals onderwijsverbetering, jeugdzorg, gezondheidszorg en milieu, en niet alleen voor technische vooruitgang?*

De regering waarborgt dat investeringen in digitale infrastructuur, AI en data gericht blijven op maatschappelijke doelen zoals beter onderwijs, sterkere jeugdzorg, efficiëntere gezondheidszorg en milieubescherming. Alle mogelijke projecten worden daarom beoordeeld op maatschappelijke impact, ethiek, privacy en transparantie, niet enkel op technische innovatie.

Digitale middelen worden ingezet om leerresultaten te verbeteren, zorgprocessen te versnellen en beleid beter te onderbouwen met data. Hiervoor moet Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uitgevoerd worden en publieke consultaties georganiseerd om burgers en instellingen te betrekken.

Zo wordt gegarandeerd dat digitalisering en AI bijdragen aan structureel duurzame ontwikkeling, vertrouwen in de overheid en een hogere levenskwaliteit voor alle inwoners van Aruba. Daarnaast is de overheid in samenwerking met de KVK in gesprek betreft het oprichten van een nationale commissie AI voor Aruba.

Op dit moment wordt AI getest ter ondersteuning van het rapporteren over leerlingenzorg en testen ten behoeve van het verlagen van wachttijden te MDC. Verder is de Directie Onderwijs samen met de Dienst Inspectie van het Onderwijs bezig met het inrichten van een digitale infrastructuur waarbij data gebruikt verzamelt kan worden over en binnen het onderwijssysteem. Deze data zal ten behoeve van beleidsontwikkeling in het onderwijs en alle ondersteuningsmechanismen gebruikt worden. Het is de bedoeling dat alle leerlingvolgsystemen van alle scholen op dit systeem worden aangesloten.

Bepaalde onderwijstypes maken al gebruik van licenties. Momenteel wordt gewerkt aan de introductie van lokale leermiddelen via licenties, aan docentprofessionalisering op het gebied van digitale geletterdheid en het

beschikbaar maken van programma's voor coding en AI literacy voor jongeren in samenwerking met NGO's.

307. *De technologie ontwikkelt zich snel. Hoe gaat de regering de technologie inbouwen in het onderwijs zodat onze kinderen hiervoor goed voorbereid zijn voor hun tijd gedurende de schoolperiode, de studentenperiode en later als professionals?*

De regering erkent dat snelle technologische ontwikkeling vraagt om onderwijs dat toekomstgericht en digitaal vaardig is. Daarom wordt in 2026 gewerkt aan een integraal digitaliseringsprogramma voor het onderwijs, waarin technologie structureel wordt ingebouwd in het leerproces vanaf de basisschool tot en met het hoger onderwijs.

Leerlingen leren digitale basisvaardigheden, coderen en computational thinking, zodat zij niet alleen gebruikers maar ook ontwerpers van technologie worden. Via train-the-trainer-programma's worden leerkrachten ondersteund om deze vaardigheden op een toegankelijke en praktijkgerichte manier in hun lessen te integreren.

In samenwerking met de Universiteit van Aruba worden daarnaast onderzoeks- en innovatieprojecten opgezet rond digitale leermiddelen, AI in onderwijs en data-ondersteunde leerontwikkeling. Zo wordt de brug geslagen tussen onderwijs en de arbeidsmarkt van de toekomst.

Het uiteindelijke doel is dat elke leerling en student op Aruba wordt voorbereid op een wereld waarin digitale kennis, kritisch denken en technologische innovatie essentieel zijn voor persoonlijke groei en professionele kansen.

Bepaalde onderwijstypes werken al met licenties. Momenteel wordt gewerkt aan de introductie van lokale leermiddelen via licenties, docentprofessionalisering op het gebied van digitale geletterdheid en het beschikbaar maken van programma's codering en AI literacy voor jongeren door samenwerking met NGO's. Daarnaast vindt momenteel een revisie van de kerndoelen plaats, waarbij digitale geletterdheid en AI worden geïntegreerd in het formele curriculum.

Er wordt ook gewerkt aan de introductie van devices vanaf leerjaar 4 van het basisonderwijs, ter bevordering van digitale geletterdheid voor docenten en de

maatschappij via modules van LevenLang Ontwikkelen die aangeboden worden door verschillende instituten.

308. *De upgradering van leerkrachten en docenten hangt samen met de introductie van technologische apparatuur. Hoe worden de leerkrachten en docenten voor deze nieuwe technologie geüpgraded? Hoe wordt het curriculum, de methodologie van lesgeven en de pedagogiek aan deze nieuwe technologische wereld aangepast?*

De regering investeert gericht in de ontwikkeling en versterking van leerkrachten en docenten, zodat zij optimaal kunnen werken met nieuwe technologische middelen in het onderwijs. In 2026 wordt hiervoor een nationaal train-the-trainer-programma uitgerold, waarin docenten worden opgeleid in digitale didactiek, gebruik van technologische leermiddelen, coding en computational thinking.

Deze trainingen worden ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit van Aruba en internationale partners, zodat zowel de inhoudelijke kennis als de pedagogische toepassing aansluiten bij moderne onderwijsmethoden.

Tegelijk wordt het curriculum herzien om digitale vaardigheden en kritisch technologisch denken structureel in alle leerjaren op te nemen. De onderwijsmethodologie verschuift daarbij van klassieke kennisoverdracht naar actief, projectgericht en probleemoplossend leren, ondersteund door technologie.

Zo ontstaat een onderwijsmodel waarin docenten digitaal zelfverzekerd zijn, leerlingen technologie leren begrijpen én verantwoord gebruiken, en het onderwijs als geheel beter aansluit op de digitale samenleving van de toekomst. Via de TWO is er een plan van aanpak ingediend voor een pakket aan professionalisering trajecten voor het onderwijsveld (in afwachting van een reactie van de TWO).

Bepaalde onderwijstypes werken al met licenties. Momenteel wordt gewerkt aan de introductie van lokale leermiddelen via licenties, docentprofessionalisering op het gebied van digitale geletterdheid en het beschikbaar maken van programma's coding en AI literacy voor jongeren in samenwerking met NGO's. Daarnaast vindt een revisie van de kerndoelen plaats. In deze revisie wordt digitale geletterdheid en AI meegenomen binnen het formeel curriculum.

Verder wordt gewerkt aan het introduceren van devices vanaf leerjaar 4 van het basisonderwijs en aan het bevorderen van digitale geletterdheid voor docenten en de maatschappij via LevenLang Ontwikkelen modules die worden aangeboden door verschillende instituten.

Onderwijsinstellingen & Hoger Onderwijs

309. *Voor de Universiteit van Aruba (UA) is Afl. 19,1 miljoen voorzien in 2026 (+19%). Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat dit leidt tot een rol als kenniscentrum voor duurzaamheid, beleid en innovatie, met tastbare impact op de Arubaanse samenleving?*

Op het eerste gezicht lijkt het alsof de Universiteit van Aruba (UA) in 2026 een verhoging van 19% van de Landsbijdrage zal ontvangen. Dit beeld ontstaat wanneer men de daadwerkelijke ontvangen bijdrage van 2025 vergelijkt met de nieuwe toekenning voor 2026. In werkelijkheid betreft dit geen plotselinge stijging, maar eerder een inhaalslag en correctie op reeds gemaakte kosten en meerjaren verplichtingen. In 2025 heeft de UA Afl. 17,2 miljoen aangevraagd voor structurele kostenverhogingen en de indexeringen die werden geïmplementeerd eind 2024 en begin 2025. Werving van nieuw personeel voor de Masteropleidingen van OGM en SISSTEM, inclusief de PhD-kandidaten die eerder met UNDP-middelen zijn gestart. Voor 2025 werd daadwerkelijk uiteindelijk slechts Afl. 16,04 miljoen toegekend. Hierdoor moesten bepaalde uitgaven, die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van onze plannen, reeds binnen het bestaande budget worden opgevangen.

Voor 2026 is de hogere toekenning dus grotendeels toe te schrijven aan:

- Personeelskosten, inclusief de implementatie van het Functiehuis en de nieuwe salarisstructuur, die additionele kosten met zich meebrengen;
- Operationele kosten, met name de indexeringen van 2024 en begin 2025 waar vacatures niet konden worden ingevuld;
- Beperkte investeringen, zoals de exploitatie van het Maria Convent-gebouw en het nieuwe (SISSTEM) laboratorium dat in 2026 operationeel zal zijn, zijn essentieel voor de groei van studentenaantallen en nieuwe opleidingen.

Daarnaast worden extra middelen ingezet voor de structurele ondersteuning die noodzakelijk is voor het behouden van kwalitatief hoger onderwijs, groei en innovatie:

1. Continue kwaliteitsverbetering van onderwijsprogramma's en accreditatieprocessen;
2. Anticiperend naar de groei van de studentenpopulatie en de benodigde faciliteiten;
3. Verdere opstart van het Research Center;
4. Verdere uitbreiding van het Center for Lifelong Learning (CLL) voor onder andere aanvulling aan de behoefte van het markt naar professionalisering van kaderpersoneel met trainingen en cursussen;
5. Ontwikkeling van interfacultaire programma's, die verder bij zullen dragen aan interdisciplinair en innovatief onderwijs;
6. Versterking van rapportage- en verantwoordingsmechanismen, waaronder de jaarrekening en kwartaalrapportages conform de eisen van de publieke sector.

De UA staat bovendien open voor overleg met de overheid over eventuele aanvullende rapportagevormen.

De Universiteit van Aruba bevindt zich in de afrondende fase van haar Meerjaren Strategisch Plan 2025–2035 (Multi-Annual Corporate Strategy).

310. *Het Instituto Pedagogico Arubano (IPA) ontvangt Afl. 8,0 miljoen. Hoe wordt gewaarborgd dat dit voldoende is om toekomstige leerkrachten goed op te leiden en de professionalisering van docenten te versterken?*

Momenteel wordt onderzocht hoe het aanbod van de IPA kan worden uitgebreid. Zodra de mogelijkheden bekend zijn, zullen de benodigde middelen hiervoor beschikbaar worden gesteld.

311. *Het IPA valt nog steeds onder het landsverordening voortgezet onderwijs, terwijl het IPA een hoger onderwijsinstelling is. Welke stappen worden ondernomen om het IPA onder het juiste wettelijke kader te onderbrengen?*

Momenteel is men in gesprek met de partijen om de mogelijkheden te onderzoeken.

312. *Er is al lange tijd gediscussieerd over de mogelijke fusie tussen de UA en de IPA. Deelt de regering de mening dat deze twee instellingen gefuseerd moeten worden? Indien van wel, hoe denkt de regering deze te gaan verwezenlijken?*

De regering is overtuigd dat er ruimte voor meer en betere samenwerking bestaat, van een mogelijke fusie is nog niet met de instellingen besproken.

313. *Het EPI ontvangt samen bijna Afl. 24 miljoen voor de verschillende sectoren. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat deze opleidingen beter aansluiten op de arbeidsmarkt en jongeren toekomstbestendige vaardigheden meegeven?*

Samen met onder andere PEL wordt momenteel onderzoek gedaan naar de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en de behoeften van de arbeidsmarkt.

314. *Het EPI is over de laatste jaren doodgebloed waardoor MAVO-leerlingen weinig tot geen doorstroommogelijkheden hebben om een MBO-opleiding te gaan volgen. Hoe gaat de regering het EPI versterken om te voorkomen dat opleidingen worden geschrapt?*

Het beleid voor het AVO is momenteel in revisie, waarbij ook de Mavo-visie wordt meegenomen. Bij de EPI wordt momenteel gewerkt aan overeenkomsten tussen EPI en buitenlandse scholen om de uitvoering van het onderwijs te versterken. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar gemaakt voor het inzetten van personeel om BBL-opleidingen te coördineren en ter versterking van het middenmanagement op de school, zodat er gewerkt kan worden aan het optimaliseren van onder andere het leerproces binnen de EPI.

315. *Ongeveer 14+ bedrijven die opleidingen verzorgen hebben zich in Aruba gevestigd, zes daarvan verzorgen medische opleidingen. Hoe denkt de regering deze bedrijven te gaan reguleren, de uitgegeven diploma's te gaan controleren en het niveau van het onderwijs te gaan waarborgen?*

Medische hogere opleidingsinstituten die op Aruba zijn gevestigd, dienen door geaccrediteerd te zijn door de overheid erkende buitenlandse accreditatieorganen. Alleen op basis van deze geaccrediteerde status kunnen zij via een specifiek opgezette procedure formele erkenning door de Arubaanse overheid verkrijgen.

Sport & Samenleving

316. *IBiSA ontvangt Afl. 6,7 miljoen, waarvan Afl. 2,4 miljoen voor subsidies aan sportorganisaties (ASU, Comite Olimpico, Fundashon Maneho Facilidanan*

Deportivo). Hoe gaat de regering waarborgen dat deze middelen leiden tot meer jeugdparticipatie en preventie van sociale problemen?

De regering waarborgt dat de beschikbare middelen leiden tot meer jeugdparticipatie en tot preventie van sociale problemen door deze te koppelen aan het nationale jeugd- en sportbeleid. Op basis van lopend onderzoek zal bovendien meer duidelijkheid komen over het daadwerkelijk gebruik van deze fondsen. Het beleid van de regering stelt duidelijke prioriteiten en stimuleert samenwerking met sportorganisaties en stichtingen. Een sportraad, die binnenkort wordt ingesteld, zal hierbij een advies- en verbindende rol vervullen, zodat kwaliteit en vernieuwing gewaarborgd zijn. Daarnaast wordt ingezet op het stimuleren van programma's die jongeren actief betrekken in sport, cultuur en talentontwikkeling, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. Tot slot zal monitoring en evaluatie plaatsvinden om te verzekeren dat de beschikbare middelen doelgericht en effectief worden ingezet.

317. *Hoe wordt sport structureel geïntegreerd in de naschoolse programma's, zodat jongeren niet alleen hun talent ontwikkelen, maar ook beschermd worden tegen criminaliteit en middelengebruik?*

Het ministerie beschouwt het als het meest effectief dat sport binnen naschoolse programma's aan te bieden via een aanpak waarbij sportclubs naar de kinderen toe komen. Dit neemt onder andere vervoersproblemen voor sommige jongeren weg en maakt deelname voor meer kinderen toegankelijk. Hoewel dit nog niet volledig is gerealiseerd, vormt dit het uitgangspunt voor verdere ontwikkeling en verbetering van de naschoolse sportprogramma's. Activiteiten worden bij voorkeur naar de kinderen toegebracht.

318. *Hoe wordt de sportinfrastructuur onderhouden en vernieuwd met de beschikbare middelen, zodat scholen, verenigingen en kwetsbare groepen hier structureel gebruik van kunnen maken?*

De sportinfrastructuur kan alleen effectief worden onderhouden en vernieuwd wanneer er duidelijke en duurzame onderhoudsplannen bestaan. Daarom is het belangrijk dat scholen, verenigingen en andere beheerders worden gestimuleerd en ondersteund om dergelijke onderhoudsplannen op te stellen en uit te voeren. Momenteel worden diverse stappen ondernomen om ervoor te zorgen dat de beschikbare middelen doelgericht worden ingezet en dat de sportfaciliteiten

structureel toegankelijk blijven voor iedereen, inclusief kwetsbare groepen. Tevens wordt vermeld dat er momenteel een audit gaande is bij FFD om duidelijkheid te krijgen voor wat betreft het verbruik van middelen die bestemd zijn voor het beheer en onderhoud van verschillende sportfaciliteiten. Er zijn verschillende sportfaciliteiten die onder het beheer zijn van FFD maar die vanwege gebrek aan structurele onderhoud in zorgwekkende staat verkeren.

Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

Middelen & Inkomsten

319. *De middelenbegroting van FEPS stijgt in 2026 naar Afl. 1,75 miljard, een toename van Afl. 87,1 miljoen (+5%) t.o.v. 2025. Kan de regering aangeven welke concrete beleidskeuzes bijdragen aan deze groei en hoe deze extra middelen direct voelbaar worden in de samenleving?*

De stijging in de middelenbegroting is grotendeels toe te schrijven aan de geprojecteerde economische groei. Op fiscaal gebied zijn er geen nieuwe maatregelen geïntroduceerd die een extra last voor de samenleving zouden betekenen.

320. *De raming van directe belastingen stijgt in 2026 met Afl. 14,1 miljoen naar Afl. 641,6 miljoen. Hoe wordt geborgd dat deze stijging niet louter door belastingdruk komt, maar door echte economische groei en verbreding van de belastinggrondslag?*

Vergeleken met de begroting zoals voorgesteld in de Najaarsnota 2025, stijgt de raming van de directe belastingen met Afl. 4,1 miljoen. Deze netto stijging is voornamelijk toe te schrijven aan hogere projecties voor de winstbelasting en de grondbelasting.

- Winstbelasting: De toename is een direct gevolg van de economische groei, maar ook van een aantal maatregelen die vanaf 1 januari 2023 zijn ingevoerd die onderdeel uitmaakten van de fiscale hervorming van 2023, waarbij onder andere beperkingen zijn ingevoerd op afschrijving van onroerend goed in de vennootschap en renteaftrekbeperkingen.

- Grondbelasting: De stijging vloeit voort uit een versterkte inzet op compliance, waaronder het registreren van voorheen niet-geregistreerde onroerende zaken voor de grondbelasting.

321. *De indirecte belastingen stijgen met Afl. 38,9 miljoen naar Afl. 869,2 miljoen. Hoe waarborgt de regering dat deze lastenverhoging niet onevenredig zwaar drukt op de koopkracht van burgers en de concurrentiepositie van lokale bedrijven?*

De stijging van de indirecte belastingen komt vooral door de geprojecteerde economische groei en een strenger compliance beleid, niet door nieuwe maatregelen. Om de koopkracht van burgers te beschermen en de concurrentiepositie van lokale bedrijven te behouden, moet de regering gerichte maatregelen nemen. Dit kan onder meer door kwetsbare huishoudens te compenseren, prijzen actief te monitoren en ondernemingen te ondersteunen bij kostenstijgingen. Alleen door een evenwichtige aanpak kan worden voorkomen dat lastenverhogingen leiden tot verminderde bestedingsruimte en verlies aan economische dynamiek.

Uitgaven & Kosten

322. *De totale uitgaven van FEPS worden voor 2026 geraamd op Afl. 619,2 miljoen, waarvan bijna de helft (Afl. 292,5 miljoen, 47%) aan rentelasten. Hoe gaat de regering deze afhankelijkheid van rentelasten structureel verminderen om meer ruimte te creëren voor sociaal en economisch beleid?*

De rentelasten kunnen uitsluitend op twee manieren worden verlaagd: ten eerste door de omvang van de schulden (de q-component) te reduceren; ten tweede door de rentevoet (de p-component) te verlagen. Een verlaging van de omvang kan worden gerealiseerd door schuldkijschelding of door het genereren van begrotingsoverschotten. Aangezien Aruba hoofdzakelijk commerciële leningen kent, is schuldkijschelding geen optie. Wel is het mogelijk de omvang daadwerkelijk terug te brengen door inzet van begrotingsoverschotten — hierin ligt het belang van het realiseren van een surplus.

Wat betreft de prijscomponent: deze wordt volledig bepaald door het vrije marktmechanisme. Aruba kan daar slechts beperkte invloed op uitoefenen, onder meer door de kredietwaardigheid te versterken en daarmee de belangstelling van investeerders te vergroten — hetgeen de rol is van ratings en rating-agentschappen. Aruba geniet momenteel van een hoge kredietwaardigheid, hetgeen bijdraagt aan een optimale prijsvorming van haar financieringsinstrumenten. In rapporten wordt expliciet vermeld dat deze

verbeterde ratings mede voortvloeien uit versterkt fiscaal beheer, begrotingsoverschotten en een degraderende schuldquote richting BBP.

323. *De personeelslasten bedragen Afl. 75,5 miljoen, een stijging van 1,6%. Tegelijkertijd zien we dalingen bij bepaalde diensten zoals de Belastingdienst (–Afl. 2,2 miljoen, –5%). Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat bezuinigingen niet leiden tot capaciteitsverlies bij cruciale uitvoeringsorganisaties?*

De regering is gestart met het voorbereiden van een nieuw beleid en is voornemens om vanaf 2026 verbeteringen aan te brengen aan de bezoldingsstructuur in cruciale kaderfuncties in het overheidsapparaat en om nieuw personeel te kunnen aantrekken alsmede het bestaande personeel te behouden met betere concurrentievoorwaarden ten opzichte van de externe markt.

324. *De kosten bij de Centrale Accountantsdienst (CAD) stijgen fors van Afl. 2,2 miljoen naar Afl. 6 miljoen (+171%) door inhuur van externen. Hoe borgt de regering dat dit leidt tot structurele versterking van de controlefunctie, en niet enkel tot tijdelijke lastenverhoging?*

De verhoging van de kosten bij de CAD voor de versterking van de controlefunctie is van structurele aard, en zal in de volgende begrotingen terugkeren.

Beleidsuitvoering & Transparantie

325. *De deviezenprovisie wordt in 2026 geraamd op Afl. 74 miljoen. Kan de regering toelichten hoe deze inkomsten worden benut en in hoeverre dit duurzaam en stabiel blijft gezien de geopolitieke en economische risico's?*

De deviezenprovisie maakt onderdeel uit van de algemene middelen en is niet aan specifieke kosten gekoppeld. De opbrengsten uit de deviezenprovisie vloeien voort uit de economische activiteiten van de lokale economie en zijn een deel van de inkomsten van het Land. Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat deze opbrengsten zullen afnemen.

326. *De Centrale Bank van Aruba draagt in 2026 Afl. 59,4 miljoen af, een stijging van 113% ten opzichte van 2025. Hoe duurzaam is deze groei, en hoe wordt ervoor gezorgd dat dit niet ten koste gaat van de weerbaarheid van de bank zelf?*

De uitkering van CBA in 2026 is gebaseerd op de opgave van de CBA zelf. Naast de begrote uitkering van Afl. 59,4 miljoen reserveert de CBA ook een deel van het resultaat over 2025.

327. *Het ministerie geeft aan te willen inzetten op kostenbeheersing en versterking van financiële discipline. Hoe wordt dit concreet gemonitord, en welke meetbare indicatoren (KPI's) worden daarvoor ingezet?*

Het versterken van financiële discipline wordt bereikt door consistent te houden aan de regels van de Comptabiliteitsverordening 1989, de Landsverordening Aruba Financieel Toezicht en ook door het hanteren van de regels van budgetdiscipline. Door dit te doen en continu te monitoren (o.a. door te rapporteren in de uitvoeringsrapportages) kan men de kosten effectief beheersen.

Revitalisatie & Monitoring (San Nicolas en Oranjestad)

328. *Voor de revitalisatie van de centra van San Nicolas en Oranjestad zijn in de eerste fase projecten gestart met onder andere 82.500 euro (EU-fonds via Landspakket). Hoe gaat de regering concreet monitoren dat deze projecten worden afgerond, en niet blijven steken in politieke aankondigingen zonder eindresultaat?*

Het ministerie van Economische Zaken werkt sinds het vorige kabinet aan de revitalisatie van het centrum van Oranjestad en het centrum van San Nicolas. Er wordt een paralleltraject gevolgd waarbij aan de ene kant gestart is met een aanpak gericht op concrete actie waarbij de overheid aan de hand van gefaseerde projecten in de infrastructuur van genoemde centra investeert om zodoende investeringen van de private sector te stimuleren. Aan de andere kant werkt het ministerie van Economische Zaken samen met Nederland door middel van het Landspakket, thema Economie, aan het ontwikkelen van een economisch ontwikkelingsplan voor het centrum van Oranjestad en San Nicolas. Door middel van financiering vanuit Nederland voor technische assistentie. De geraamde kosten zullen door Nederland gefinancierd worden.

329. *Wat zijn de meetbare mijlpalen en tijdslijnen voor de tweede en derde fase van deze revitalisatieprojecten, en hoe wordt de Kamer periodiek geïnformeerd over de voortgang en de besteding van middelen?*

Het ministerie monitort continu de voortgang van de projecten en de besteding van de middelen, waarbij afwijkingen tijdig worden gesignaleerd en aangepakt. Voorts, het lijkt erop dat in de vraagstelling een vergissing is gemaakt door te verwijzen naar de Kamer, terwijl dit naar alle waarschijnlijkheid betrekking heeft op de Staten.

330. *De revitalisatie van het centrum van Oranjestad richt zich op leegstand, leefbaarheid en stimulering van economische activiteiten. Hoe wordt concreet gemeten of deze projecten leiden tot meer bedrijvigheid en minder leegstand, en welke evaluatiemomenten zijn voorzien?*

De regering van Aruba heeft recentelijk een intentieverklaring (LOI) ondertekend met een groep investeerders die zich specifiek richt op de herontwikkeling van het stadscentrum van Aruba. Dit initiatief, tot stand gekomen in samenwerking tussen de regering en de OIG-groep, vormt een veelbelovend signaal van de gezamenlijke inzet en vastberadenheid om het stadscentrum te revitaliseren en opnieuw tot een dynamisch en aantrekkelijk gebied te maken. De OIG-groep heeft ambitieuze en vernieuwende plannen gepresenteerd, vergezeld van substantiële investeringsvoorstellen, die in nauwe samenwerking met de overheid zullen worden uitgevoerd met als doel nieuw leven te brengen in het hart van Oranjestad.

331. *Voor de revitalisatie van San Nicolas is de eerste fase opgestart en deels afgerond. Hoe waarborgt de regering dat dit traject verdergaat tot de einddoelen worden behaald en niet blijft steken in losse projecten of politieke symboliek?*

De regering is vastbesloten om de revitalisatie van San Nicolas duurzaam te verankeren. De eerste fase, met onder meer de verbreding van trottoirs en vergroening van het centrum, was een belangrijke start, maar vormt slechts de basis. De revitalisatie opgenomen in de meerjarenbegroting en het regeerprogramma AVP-Futuro, zodat continuïteit ook op lange termijn verzekerd is. De uitvoering gebeurt in nauwe samenwerking met lokale partners, van ondernemers en stichtingen tot bewoners, zodat de ontwikkeling van San Nicolas niet alleen van de overheid komt, maar gedragen wordt door de gemeenschap

zelf. Zo wordt gegarandeerd dat de revitalisatie geen symbolisch project blijft, maar een blijvende verandering die San Nicolas opnieuw tot bloei brengt. Economisch, sociaal en cultureel.

332. *Hoe gaat de regering de voortgang monitoren (met duidelijke KPI's zoals nieuwe ondernemingen, werkgelegenheid, culturele activiteiten) zodat de Staten en de gemeenschap transparant kunnen volgen of de investeringen werkelijk resultaat opleveren?*

De regering van Aruba onderhoudt op regelmatige basis (wekelijks) overleg met de OIG-groep en haar vertegenwoordigers over zowel lopende als toekomstige projecten die zich richten op de duurzame herontwikkeling van het stadscentrum van Oranjestad. Deze structurele samenwerking sluit nauw aan bij de nieuwe visie van de regering, waarin economische diversificatie, stedelijke vernieuwing en duurzame groei centraal staan.

In de afgelopen maanden is de belangstelling van investeerders en ondernemers om bij te dragen aan de revitalisering van het stadscentrum aanzienlijk toegenomen. Deze toegenomen interesse weerspiegelt een hernieuwd vertrouwen in de toekomst van Oranjestad en onderstreept het potentieel van het stadscentrum als een dynamische kern van economische, sociale en culturele activiteit.

De verwachte toename van nieuwe ondernemingen in het stadscentrum zal een positief multiplicatoreffect teweegbrengen binnen de lokale economie. Dit zal niet alleen leiden tot de creatie van nieuwe werkgelegenheid, maar ook tot de ontwikkeling van ondersteunende voorzieningen en infrastructuur die bijdragen aan een leefbare en aantrekkelijke stedelijke omgeving. Hierbij wordt gedacht aan de integratie van moderne kantoor- en woonruimtes (zowel korte als lange termijn), horecagelegenheden, en diverse commerciële en recreatieve initiatieven.

Met deze ontwikkelingen zet de regering, in samenwerking met haar publieke en private partners, een belangrijke stap richting de verwezenlijking van haar visie op een veerkrachtige, inclusieve en toekomstbestendige stadskern, waarin welzijn, ondernemerschap en duurzaamheid hand in hand gaan.

333. *Wordt er een lange termijn beheerplan opgesteld (onderhoud, participatie van ondernemers, culturele instellingen en bewoners) zodat de revitalisatieprojecten*

niet verzanden na afronding van de bouwwerkzaamheden, maar blijvend bijdragen aan sociale cohesie en economische groei?

Als onderdeel van het project binnen het Landspakket “Inhuur adviseur en assistent voor het opstellen van een economisch ontwikkelingsplan voor het centrum van Oranjestad en het centrum van San Nicolas inclusief bijbehorende actieplannen en aanvullend incentivesadvies”, zal een ‘governance-structure’ aanbevolen worden ter ondersteuning van de implementatie van het actieplan voor de economische ontwikkeling van zowel het centrum van Oranjestad en die van San Nicolas.

Ministerie van Toerisme, Transport en Arbeid

Middelen & Inkomsten

334. *De middelen van TTA dalen in 2026 met Afl. 23 miljoen (–39%), vooral door lagere winstafracht ATA. Hoe robuust is het verdienmodel van ATA op lange termijn, en welke alternatieve inkomstenbronnen overweegt de regering om de afhankelijkheid van één enkele speler te verminderen?*

De vraagstelling is feitelijk onduidelijk. De ATA doet geen directe afdracht van winst aan TTA.

335. *De toeristenheffing (TPEF) levert in 2026 Afl. 3,8 miljoen op. Kan de regering aangeven hoe deze middelen gericht en aantoonbaar worden besteed aan versterking van de toeristische productbeleving, en niet uitsluitend aan cosmetische of korte termijn projecten?*

De visie van de regering is om deze middelen strategisch toe te wijzen aan projecten die op een duurzame manier bijdragen aan de versterking van het toeristisch product, met een nadruk op de renovatie en het onderhoud van bestaande infrastructuur. Nieuwe investeringen worden alleen goedgekeurd wanneer zij bijdragen aan bezoekersstromenbeheer, milieubescherming en sociale meerwaarde. Deze aanpak wordt ondersteund door de ontwikkeling van een beoordelingsmatrix voor TPEF-projecten, waarin de visie van zowel de minister als de regering wordt geïntegreerd, in overeenstemming met de memorie van toelichting en andere relevante adviezen. Bestaande richtlijnen per pijler

zullen eveneens worden versterkt om te waarborgen dat elke pijler projecten ontvangt die direct bijdragen aan haar doelstellingen.

De Belastingdienst heeft bevestigd dat de toeristenheffing voor 2026 wordt geraamd op Afl. 4,8 miljoen. Het is belangrijk om op te merken dat de TPEF-middelen een percentage van deze heffing vertegenwoordigen en daarom jaarlijks moeten worden herzien op basis van de meest recente ramingen. Dit proces is onder de vorige minister niet gebeurd.

336. *Kan de regering verantwoorden of het TPEF ook kan worden ingezet voor maatschappelijke knelpunten die direct de toeristische ervaring raken, zoals:*

- *structurele aanpak van het zwervhonden probleem, dat niet alleen overlast veroorzaakt bij bezoekers én bewoners, maar ook een negatieve indruk achterlaat over een zogenaamde 5-sterren eiland;*
- *preventieve investeringen in jongeren, om te voorkomen dat sociale problemen en criminaliteit de veiligheid en reputatie van Aruba als bestemming ondermijnen?*

Dienaangaande kan worden opgemerkt dat dit niet de oplossing biedt voor elk probleem in verband met zwervhonden en -katten. Voor 2026 wordt echter al gewerkt aan een eiland brede aanpak van het zwervdierenprobleem via een gecoördineerde Trap-strategie.

Binnen de pijler 'Awareness' is er ruimte voor dergelijke initiatieven. Dit onderdeel is in het verleden onderbelicht gebleven, met een te eenzijdige focus op infrastructurele investeringen. Met de TPEF-middelen willen wij organisaties stimuleren die kennis en ervaring hebben op dit terrein, zodat zij plannen en projectvoorstellen kunnen indienen voor financiering. Op deze manier kunnen we niet alleen het toeristisch product en de veiligheid van Aruba versterken, maar ook het sociale welzijn binnen de gemeenschap bevorderen.

Kosten & Uitgaven

337. *De personeelslasten dalen met 5% terwijl toezicht en regulering (short term rentals, arbeidsuitbuiting, luchtvaartveiligheid) juist toenemen. Hoe garandeert de regering dat er voldoende capaciteit en expertise aanwezig blijft om beleid daadwerkelijk te handhaven?*

De verlaging van de personeelslasten houdt verband met natuurlijke uitstroom en een optimalisatie van interne processen. Tegelijkertijd wordt de inzet van middelen efficiënter ingericht, onder andere door digitalisering, interdepartementale samenwerking en gerichte scholing. Op deze manier blijft de noodzakelijke capaciteit en expertise voor toezicht en handhaving behouden binnen het beschikbare budgettaire kader.

338. *Bij de Directie Luchtvaart dalen de middelen met Afl. 0,5 miljoen (-7%), onder andere door minder externe inhuur, terwijl modernisering en ICAO-verplichtingen juist meer investeringen vragen. Hoe voorkomt de regering dat dit leidt tot risico's in de luchtvaartveiligheid en internationale reputatie?*

De Directie Luchtvaart (Land Aruba) kan, zoals gepland, in 2027 een ICAO-audit verwachten. Ter voorbereiding daarop dienen in de jaren 2025 en 2026/2027 aanzienlijke werkzaamheden te worden verricht. Een beperking van de beschikbare middelen – zoals personeel, deskundig advies en opleidingen – zal het uiteindelijke resultaat van de ICAO-audit in 2027 niet ten goede komen. Om een positief auditresultaat te waarborgen en de continuïteit van de luchtvaartveiligheid te garanderen, is het van belang dat de Directie Luchtvaart over voldoende middelen blijft beschikken. Het wordt dan ook aanbevolen om de huidige capaciteit te behouden en, waar mogelijk, te versterken door tijdige inzet van expertise, gerichte opleidingen en adequate personele ondersteuning.

De aanleiding om in het verleden te starten met het proces tot verzelfstandiging van de Directie Luchtvaart, was de noodzaak om de vliegveiligheid van en naar Aruba structureel te waarborgen. Luchtvaartveiligheid vormt een essentieel onderdeel van de nationale infrastructuur en is van vitaal belang voor de toeristische sector en daarmee voor de gehele Arubaanse economie.

Door de Directie Luchtvaart meer operationele zelfstandigheid te geven, werd beoogd de slagvaardigheid, deskundigheid en continuïteit van het toezicht op de luchtvaartsector te versterken. Dit moest bijdragen aan robuuster veiligheidsmanagementsysteem, snellere besluitvorming en een effectievere uitvoering van de internationale verplichtingen voortvloeiend uit de ICAO-standaarden en -aanbevelingen (SARPs).

339. *Bij de Directie Scheepvaart stijgen de middelen naar Afl. 2,5 miljoen (+6%), deels voor promotie en voorlichting. Hoe wordt voorkomen dat deze middelen alleen naar campagnes gaan en niet naar concrete versterking van veiligheid, innovatie en duurzame maritieme bedrijvigheid?*

Bij de post Goederen en Diensten is er sprake van een kostenstijging tot Afl. 161.300. Voor wat betreft de opbrengsten ten opzichte van 2025 is er geen verandering. De kostensoort 4330 Voorlichting en Promotie is ongewijzigd gebleven, namelijk Afl. 26.600. Er heeft derhalve geen mutatie plaatsgevonden. Een deel van de totale beschikbare middelen wordt ingezet voor voorlichting en promotie Afl. 26.600). Verder wordt zorgvuldig bewaakt dat de uitgaven plaatsvinden in lijn met het door de minister vastgestelde beleid inzake maritieme veiligheid en beveiliging. Het uitvoeren van voorlichtings- en bewustwordingscampagnes is onlosmakelijk verbonden met de versterking van de maritieme veiligheid.

Beleidsuitvoering & Toekomstwaarde

340. *De regering wil het hotelbouwstop handhaven om de druk op natuur en infrastructuur te beperken. Hoe wordt dit juridisch verankerd en gecontroleerd, en welke alternatieve vormen van toeristische ontwikkeling (bijvoorbeeld culturele, educatieve en gemeenschapsgerichte initiatieven) worden actief gestimuleerd?*

Het kabinet bevestigt het voornemen om de hotelbouwstop te handhaven, conform het regeerprogramma waarin de nadruk ligt op natuur-inclusieve en duurzame toeristische ontwikkeling. Tegelijkertijd stimuleert het kabinet alternatieve vormen van toeristische ontwikkeling die bijdragen aan de lokale gemeenschap en diversificatie van het toeristisch product. Hierbij ligt de focus op culturele, educatieve en gemeenschapsgerichte initiatieven, waaronder creatieve hubs, musea, natuurgerichte recreatieprojecten, en duurzame herontwikkeling van bestaande infrastructuur, zoals stadsvernieuwing in Oranjestad en San Nicolas.

341. *De regering is voornemens het toerisme van kwantiteit naar kwaliteit te transformeren. Met de stijging van de kosten van levensonderhoud, kan deze transformatie naar kwaliteit voor de lokale bevolking nog verergeren. Hoe gaat de regering waarborgen dat het volk weinig financieel nadelige consequenties zal lijden en dat lokalen van het succes en rijkdom van de toeristische industrie ook kunnen profiteren?*

De overgang naar een hoogwaardig toerismemodel richt zich niet alleen op het verhogen van de koopkracht van bezoekers, maar ook op de wijze waarop deze

ten goede komen aan Aruba. Nieuwe KPI's zullen succes meten op basis van bezoekersgedrag, impact op de gemeenschap en de lokale economie, zorg voor het milieu en culturele participatie. Deze indicatoren zullen worden opgenomen in het toerismebeleid en gecommuniceerd met de ATA, zodat zij deze kunnen naleven en de benodigde onderzoeksvragen kunnen ontwikkelen om dit in hun jaarlijkse rapportages te beantwoorden.

342. *De privésector klaagt dat de cost-of-doing-business (invoerrechten, winstbelasting, personeelskosten) te hoog is en deze blijft maar stijgen. Hoe kan de regering de cost-of-doing-business verlagen, of anders beperken, zodat bedrijven kunnen (blijven) groeien en uitbreiden maar dan niet ten koste van de werknemers of de consumenten?*

343. *De administratieve lasten voor bedrijven zijn ook een punt van zorg voor de privésector. Te denken valt aan de jaarlijkse verplichtingen om manpowerplanning, personeelsopgaven en andere formulieren in te leveren. Hoe gaat de regering de toenemende administratieve last voor werkgevers verminderen?*

De regering erkent de zorg over de toenemende administratieve lasten voor werkgevers. Met de ontwerp-landsverordening houdende regels voor de registratie van werkgevers en zelfstandigen zonder personeel (Landsverordening registratie werkgevers en zelfstandigen zonder personeel) wordt beoogd deze lasten te moderniseren en te verminderen. De ontwerp-landsverordening vormt de basis voor de nieuwe databank Labora, waarmee informatieverplichtingen worden vereenvoudigd en digitaal afgehandeld kunnen worden. Momenteel wordt het nader rapport opgesteld. De databank Labora is sinds 2022 operationeel met basisfunctionaliteiten, maar de volledige implementatie kan pas plaatsvinden na inwerkingtreding van deze landsverordening.

344. *Is de regering van plan een online databestand te creëren van zowel werknemers als werkgevers/bedrijven? Dit om de controlewerkzaamheden van arbeidscontroleurs efficiënter en doelgerichter te maken?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 342. De ontwerp-landsverordening houdende regels voor de registratie van werkgevers en zelfstandigen zonder personeel (Landsverordening registratie werkgevers en zelfstandigen zonder

personeel) en de databank Labora (zie vraag 109) zullen een grote bijdrage leveren in het werk van de arbeidscontroleurs.

345. *Hoe gaat de regering de arbeidscontroleurs in hun werkzaamheden versterken om consistenten en diepgaander controles op bedrijven te kunnen uitvoeren?*

De regering werkt aan versterking van de arbeidscontroleurs (arbeidsinspectie) door uitvoering te geven aan de aanbevelingen uit de peer review van november 2024, uitgevoerd door de Nederlandse Arbeidsinspectie. Deze aanbevelingen worden gefaseerd geïmplementeerd via het implementatieplan van de Directie Arbeid en Onderzoek (DAO). De minister van Toerisme, Transport en Arbeid biedt hierbij zijn volledige ondersteuning.

346. *Voor short-term vacation rentals wordt een vergunningplicht ingevoerd. Hoe wordt gegarandeerd dat deze regeling daadwerkelijk bijdraagt aan transparantie, veiligheid en fiscale rechtvaardigheid, en niet leidt tot ontwijkgedrag of ongelijke behandeling tussen grote en kleine aanbieders?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 342.

347. *De regering wil toeristische spreiding naar minder ontwikkelde regio's stimuleren. Welke meetbare indicatoren (nieuwe ondernemingen, toename culturele activiteiten, verblijfsduur, extra werkgelegenheid) worden gehanteerd, en hoe wordt dit jaarlijks gerapporteerd aan de Staten?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 342.

348. *De TPEF-middelen zouden ook benut kunnen worden voor investeringen die de levenskwaliteit van bewoners én de aantrekkelijkheid voor bezoekers versterken, zoals:*
- veilige en schone publieke ruimten,*
 - versterking van gemeenschapsactiviteiten en culturele evenementen,*
 - preventieprogramma's die jongeren perspectief bieden en zo overlast en criminaliteit verminderen.*

Verwezen kan worden naar het antwoord bij vraag 349.

349. *Overweegt de regering om TPEF expliciet op die manier te koppelen aan bredere maatschappelijke meerwaarde?*

Voor een uitgebreid antwoord, wordt verwezen naar het antwoord bij vraag 335.

350. *Voor de mogelijke geïntegreerde holdingstructuur van luchthaven en haven: hoe wordt geborgd dat dit leidt tot efficiëntere samenwerking en transparantie, en niet tot extra bureaucratie of risico's voor publieke verantwoording?*

Opgemerkt kan worden dat er geen sprake is van de genoemde omstandigheden.

Ministerie van Volksgezondheid, Sociale Zaken, Ouderen en Verslavingszorg

Algemene middelen & beleid

351. *De middelenbegroting van VSZOV daalt in 2026 met Afl. 43,8 miljoen (-83%) naar Afl. 9,0 miljoen, vooral door het overhevelen van baten (zoals ATA-winstafdracht en reserves) naar MinTTA. Hoe gaat de regering deze scherpe daling opvangen, zodat cruciale preventie-, zorg- en welzijnsprogramma's niet onder druk komen te staan?*

De fondsen die betrekking hebben op de niet-belastingopbrengsten worden conform de nieuwe LIM van 2026 op de begroting van het ministerie belast met Toerisme geraamd. Deze fondsen waren niet specifiek bestemd voor de financiering van preventie- zorg of welzijnsprogramma's. De financiering van de genoemde programma's komen niet in gevaar, aangezien deze programma's worden bekostigd uit zowel de belastingopbrengsten als de niet-belastingopbrengsten van Land Aruba.

352. *Niet-belastingopbrengsten vallen bijna volledig weg (-Afl. 44,9 miljoen). Hoe wordt dit verlies opgevangen zonder dat preventieve en sociale programma's in gevaar komen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 352.

353. *De totale uitgaven van het ministerie worden voor 2026 geraamd op Afl. 194,9 miljoen (-3%). Hoe garandeert de regering dat deze verlaging niet ten koste gaat*

van kwetsbare groepen zoals kinderen, ouderen en mensen met verslavingsproblemen?

Opgemerkt kan worden dat er is geen enkele garantie. De verlaging houdt verband met de inkorting van 10% op het budget van 'Goederen en Diensten' en 'Overdrachten'.

354. *Welke meetbare indicatoren (KPI's) gebruikt de regering om te monitoren of middelen daadwerkelijk bijdragen aan betere gezondheidszorg, sociale bescherming en preventie?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1253.

Zorg & preventie

355. *Retributies en leges voor de Dienst Besmettelijke Ziekten dalen met 13% (van Afl. 160.000 naar 140.000). Hoe wordt gewaarborgd dat vaccinaties toegankelijk blijven voor alle gezinnen, ongeacht inkomen?*

Vaccinaties zullen toegankelijk blijven voor alle gezinnen ongeacht inkomen en indien nodig kan overheveling worden uitgevoerd vanuit een andere begrotingspost. De raming voor 2026 ligt iets lager dan de realisatie van 2025. De stijging in 2025 was grotendeels toe te schrijven aan hogere kosten binnen de PPD, voornamelijk veroorzaakt door een toename in DIMAS-aanvragen.

Om de toegankelijkheid van vaccinaties voor alle gezinnen te waarborgen en binnen het beschikbare budget te blijven, zijn drie maatregelen genomen: optimalisatie van voorraadbeheer, overheveling van middelen binnen bestaande budgetposten en interne efficiëntiemaatregelen om besparingen te realiseren zonder de kwaliteit van de zorg te beïnvloeden.

356. *De personeelslasten dalen met 9% (-Afl. 3,5 miljoen). Betekent dit een inkrimping van capaciteit in zorg- en sociale diensten, en hoe wordt dit opgevangen?*

De daling in personeelslasten doet zich voornamelijk voor bij de volgende diensten:

- Opvangcentrum Drugsverslaafden
- Bureau Ondersteunend Verslavingszorg
- Sociaal Psychiatrische Dienst

De reden hiervoor is dat de voormalige ministers van Justitie en Sociale Zaken en die van Volksgezondheid en Toerisme de middelen van deze diensten hebben uitgehold ten gunste van Stichting Hunto, die de taken van deze overheidsdiensten zou moeten overnemen. Dit wordt opgevangen doordat Stichting Hunto deze werknemers direct in dienst kan nemen en de taken met betrekking tot verslavingszorg uitvoert.

357. *Subsidies en doeluitkeringen stijgen naar Afl. 65,3 miljoen (+4%). Hoe garandeert de regering dat deze middelen niet alleen zorg leveren, maar ook preventief bijdragen aan het tegengaan van dakloosheid, geweld en jeugdcriminaliteit?*

De stijging van subsidies en doeluitkeringen tot Afl. 65,3 miljoen (+4%) is niet alleen bedoeld om curatief zorg te leveren maar zal ook preventief worden ingezet. Preventie is namelijk cruciaal om de bestaande zorgkosten onder controle te houden. De structurele sociale problemen zoals dakloosheid, geweld en jeugdcriminaliteit zullen op diverse manieren worden aangepakt zoals het bevorderen van samenwerking van bijvoorbeeld Sociale zaken, Korps Politie Aruba, stichtingen en onderwijsinstellingen. Op die wijze kunnen signalen van o.m. huiselijk geweld of schoolverzuim vroegtijdig worden opgepakt. De minister heeft tevens bijzondere aandacht voor initiatieven die dakloosheid, geweld en criminaliteit op jonge leeftijd trachten te voorkomen in bijvoorbeeld buurtcentra. Organisaties die subsidies ontvangen dienen jaarlijks te rapporteren wat helpt om inzicht te krijgen in hun resultaten en impact. Op die wijze kan worden geëvalueerd welke interventies werkelijk resultaat boeken. De minister benadrukt dat preventief optreden, samenwerking tussen de betrokken instanties en doelgericht beleid essentieel zijn in het belang van de Arubaanse samenleving waar het welzijn van eenieder aandacht behoeft.

358. *De begroting vermeldt een toename van subsidies aan instellingen van openbaar nut (onder anderen FAVI, FEPO, Wit Gele Kruis). Hoe wordt gecontroleerd of deze instellingen effectief bijdragen aan preventie en maatschappelijke weerbaarheid?*

De stichtingen worden jaarlijks beoordeeld op basis van SMART-geformuleerde indicatoren uit het programma van eisen, die aansluiten op het overheidsbeleid rond preventie en maatschappelijke weerbaarheid. De behaalde resultaten bepalen of subsidies worden voortgezet, aangepast of verhoogd. Daarnaast neemt DVG als pilot deel aan de implementatie van het Three Lines Model, met

als doel de risicobeheersing en financiële controle bij gesubsidieerde instellingen verder te versterken.

359. *Hoe waarborgt de regering dat de extra middelen voor deskundig advies (bijv. Afl. 142.000 bij Ouderenzaken) leiden tot concrete verbeteringen in beleid en wetgeving, en niet verzanden in rapporten zonder opvolging?*

Middelen voor deskundig advies hebben in 2025 geleid tot een rapport betreffende de huidige en toekomstige kosten van ouderenzorg, dat als basis zal worden gebruikt voor beleid ten aanzien van de (duurzame) bekostiging van ouderenzorg.

Daarnaast is gewerkt aan:

1. De opzet van zorgzwaartepakketten om de zorgbehoefte van ouderen op een gestandaardiseerde wijze in kaart te brengen
2. De opzet van een nieuwe vragenlijst ten behoeve van de indicering en toewijzing van ouderen die zorg behoeven
3. De opzet van (nieuwe) kwaliteitseisen voor intramurale zorginstellingen

In 2026, zullen de middelen, onder andere, gebruikt worden ten behoeve van het inhuren van technische experts op het gebied van de bekostiging van de ouderenzorg, de structurering van de intramurale zorg en de opzet van wetgeving in het kader van een meldpunt voor ouderenmishandeling.

Geweld, dakloosheid en verslaving

360. *De begroting toont een verlaging bij het Opvangcentrum Drugbestrijding van Afl. 2,8 miljoen naar 1,6 miljoen (-42%). Hoe wordt dit verantwoord in een tijd waarin drugs- en alcoholproblematiek samenhangt met geweld en criminaliteit? Welke aanvullende maatregelen neemt de regering om opvang en rehabilitatie duurzaam te garanderen?*

In het kader van de verdere verzelfstandiging van Stichting Hunto zijn de personeelskosten, met name van contractanten, verschoven naar de outputsubsidie van Stichting Hunto. Stichting Hunto kon hierdoor deze contractanten direct in dienst nemen. Het beleid van de overheid is erop gericht alle stichtingen die werkzaam zijn op het gebied van verslavingszorg te ondersteunen.

361. *Welke concrete methoden gaat de regering inzetten om structureel huiselijk geweld, femicide en geweld tegen vrouwen terug te dringen?*

In dat kader wordt gewerkt aan de uitbreiding van de 'Código de Protección', zodat meldingen van mishandeling en geweld effectiever kunnen worden opgevolgd. Daarnaast zijn extra middelen gealloceerd aan Fundación Contra Violencia Relacional (FCVR) ter ondersteuning van de structurele aanpak van femicide en geweld tegen vrouwen. De regering blijft samen met betrokken partners inzetten op preventie, bewustwording en versterking van de zorgketen, met als doel herhaling en verergering van geweldssituaties te voorkomen.

362. *Welke rol ziet de regering voor de gesubsidieerde instellingen (raming Afl. 65,3 miljoen) om niet alleen zorg te verlenen, maar ook preventief te werken aan de aanpak van dakloosheid, mentale problemen en geweld?*

De regering erkent de cruciale rol van gesubsidieerde instellingen in het bieden van zorg én in het voorkomen van maatschappelijke problemen zoals dakloosheid, mentale gezondheidsklachten en geweld. Met een raming van Afl. 65,3 miljoen worden deze instellingen niet alleen financieel ondersteund in hun dagelijkse dienstverlening, maar ook actief gestimuleerd om hun preventieve rol te versterken. Zij worden aangemoedigd om vroeg signalering en preventieprogramma's op te zetten, nauwer samen te werken met elkaar, met scholen, wijken en de eerstelijnszorg om risico's tijdig te onderkennen alsmede om nazorg- en begeleidingstrajecten aan te bieden die terugval effectief helpen voorkomen. Daarnaast wordt het delen van data en praktijkgerichte inzichten van belang geacht om beleid beter te onderbouwen en bij te sturen. De regering verwacht van deze instellingen een actieve bijdrage aan een geïntegreerde aanpak die verder reikt dan noodopvang en curatieve zorg, en daadwerkelijk bijdraagt aan duurzame oplossingen voor complexe sociale vraagstukken.

363. *Wordt er gewerkt aan een geïntegreerde aanpak van verslavingszorg, dakloosheid en geestelijke gezondheidszorg, zodat kwetsbare groepen niet steeds van loket naar loket gestuurd worden maar echt geholpen worden?*

Zekerheidshalve kan worden bevestigd dat hieraan wordt gewerkt.

364. *Hoe gaat de regering de maatschappelijke impact van verslaving monitoren (bijvoorbeeld op jeugd, veiligheid en toerisme), en welke preventieve programma's worden ingezet om nieuwe generaties te beschermen?*

De regering neemt de maatschappelijke impact van verslaving zeer serieus, binnen alle lagen van de bevolking en binnen alle leeftijdscategorieën en zeker ook waar het gaat om de effecten op jongeren, veiligheid en het imago van ons toerisme. Om grip te krijgen op deze problematiek wordt ingezet op gerichte monitoring en versterkte preventie.

Monitoring vindt plaats via gegevensverzameling en analyse, in nauwe samenwerking met scholen, zorginstellingen, stichtingen, NGO's, politie en justitie.

Het belang van preventie wordt niet alleen onderkend maar ook zeker benadrukt en vormt een belangrijk deel van het beleid. Onder andere voorlichting op scholen en georganiseerde evenementen, met nadruk op weerbaarheid en bewustwording, zijn hier voorbeelden van. Het meer zichtbaar maken van de reeds beschikbare hulp, het versterken van deze beschikbare hulp en het creëren en verruimen van hulp heeft prioriteit. Denk hierbij bijvoorbeeld aan snellere toegang tot ondersteuning via jeugdzorg en de geestelijke gezondheidszorg. De inzet van de regering benadrukt dat voorkomen beter is dan genezen. De bescherming van onze jeugd en samenleving heeft de hoogste prioriteit.

Ouderen & medicijnen

365. *Bij de directie Ouderenzaken stijgen de uitgaven in 2026 met Afl. 3,8 miljoen (+12%). Welke concrete verbeteringen mogen ouderen hiervan verwachten in hun dagelijkse zorg en ondersteuning?*

De extra middelen zullen worden ingezet voor:

1. De opzet van een pilotproject ten behoeve van de opzet van twee hele-dag Pasadia's;
2. De financiële ondersteuning van projecten ten behoeve van de (fysieke) activering van ouderen;
3. De opzet van een pilotproject ten behoeve van de toetsing van een alternatieve wijze van bekostiging van de intramurale zorg;

4. De ondersteuning van SABA.

366. *Hoe denkt de regering de wachtlijst voor specialisten te gaan verlagen? Momenteel moet een patiënt 3 à 4 maanden wachten voordat ze een afspraak krijgen met een specialist.*

Het verlagen van de wachttijd voor medisch specialistische zorg is een continue aandachtspunt en het oplopen van wachtlijsten wordt gemitigeerd door het verder definiëren, monitoren en rapporteren van normen voor wachttijden, het creëren van de juiste verwachtingen bij patiënten, versterking van de 1e lijn ter ontlasting van de 2e lijn, het efficiënter inrichten van het afsprakensysteem en het verlagen van het percentage no-shows, uitbreiding van het aantal fte's van (medisch) specialisten en het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden met als doel het bevorderen van behoud van het huidige zorgpersoneel en het aantrekken van schaars zorgpersoneel.

Daar waar er grote uitschieters zijn, worden deze met de instellingen besproken en waar nodig worden er middelen beschikbaar gesteld om tijdelijke aanvulling te verzorgen teneinde de zorg te kunnen borgen. Bij structurele behoeften – als de wachtlijst structureel een uitschieter is – wordt dit ook besproken om dit binnen de begroting alsnog aan te passen.

367. *Hoe denkt de regering het probleem van vergrijzing aan te gaan pakken? Momenteel is een wachtlijst voor 150 patiënten voor SABA. Bijna 1 op de 4 inwoners is 65+. Momenteel hebben wij op Aruba 20.437 personen die 65+ zijn.*

De speerpunten van het overheidsbeleid ten aanzien van ouderen kunnen als volgt worden samengevat:

1. Het bevorderen van de (sociale) participatie van ouderen
2. Het bestrijden van eenzaamheid en sociale isolatie bij ouderen
3. Het ondersteunen en bevorderen van de zorg aan huis (door het ondersteunen van zowel mantelzorgers als formele zorgverleners), zodat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen
4. Het ondersteunen en bevorderen van de zorg in instellingen (met het oog op het vergroten van de toegankelijkheid en het verbeteren van de kwaliteit van de zorg)
5. Het actief betrekken van ouderen bij de opzet, implementatie, monitoring en evaluatie van het ouderenbeleid

368. *Hoe denkt de regering het probleem van de chronische ziektes aan te gaan pakken? Zoals diabetespatiënten die sterk aan het groeien zijn, maar ook de casus van kankerpatiënten is sterk aan het toenemen.*

Om de hoge prevalentie chronische ziekten aan te pakken is het “National Multi-Sectoral Action Plan for the prevention and control of Non-Communicable Diseases 2020-2030” ontwikkeld in samenwerking met de Pan American Health Organization. Dit plan richt zich op de 4 meest voorkomende chronische ziekten (hart- en vaatziekten, kanker, diabetes en longaandoening) en de bijbehorende risicofactoren (dieet, beweging, roken en alcoholgebruik). Obesitas en overgewicht zijn sterk gerelateerd aan deze chronische ziekten.

Ter illustratie van de mate van invloed van overgewicht en obesitas op chronische ziekten: meer dan 80% van de mensen met diabetes type 2 hebben overgewicht of obesitas en ongeveer 40% van alle kankerdiagnoses zijn gerelateerd aan overgewicht of obesitas. Kortom, lichaamsgewicht is een belangrijke risicofactor op het ontwikkelen van chronische ziekten. Om deze reden en vanwege de hoge prevalentie van obesitas (46% van de Arubaanse bevolking is obees) is er een “obesitas preventie en controle implementatieplan 2025-2030” ontwikkeld. Wanneer obesitas wordt aangepakt, wordt automatisch de kans op het ontwikkelen van chronische ziekten en/of complicaties verminderd.

Tevens is er in 2024 een Nationale Stuurgroep Diabetes gestart, met als doel de diabeteszorg te verbeteren en intensiveren, conform het Nationale Zorgakkoord 2023. Onderdeel van deze stuurgroep is het opzetten van een 1.5 lijn zorg diabetes via een multidisciplinaire aanpak. Hiervoor is een financiering aanvraag geschreven aan de tijdelijke werkorganisatie Nederland (TWO). Deze aanvraag is gehonoreerd, wat betekent dat in 2026 een pilotstudie van start gaat om de 1.5 lijn zorg op te zetten. Dit is een mijlpaal voor de diabeteszorg op Aruba. Ook wordt er op World Diabetes Day een campagne gelanceerd die gericht is op de bewustwording van suikerrijke drankjes en zal deze campagne doorlopen tot het einde van 2025.

Betreft de prevalentie van kanker, is naast het plan voor verlaging van overgewicht en obesitas ook extra aandacht voor het terugdringen van roken en alcoholgebruik. Dit zijn ook belangrijke risicofactoren van kanker. Dit gebeurt in de vorm van strengere wetgeving van onder andere de legale leeftijd voor alcohol en tabaksgebruik en bewustwordingscampagnes. Daarnaast is sinds begin 2025

het bevolkingsonderzoek uitgebreid met baarmoederhalskanker en darmkanker, wat de prevalentie van kanker (in een verder gevorderd stadium) kan terugdringen. Als laatste is men bezig met het opzetten van een nationale kankerregistratie op 4-landen niveau in samenwerking met het RIVM. De implementatiefase is begonnen en het doel is om in 2027 een nationale kankerregistratie te hebben. Dit geeft ons meer inzicht in hoeveel kankergevallen er precies zijn (dit weten wij momenteel niet) en hiermee kan er gericht beleid en programma's ontwikkeld worden om het aantal kankergevallen te verlagen.

369. *De regering heeft een deel van de medicijnen teruggegeven waardoor ouderen die niet meer zelf hoeven te betalen, maar enkele middelen ontbreken nog steeds. Wanneer wordt dit traject volledig afgerond zodat geen enkele oudere onnodig kosten draagt?*

Het proces verloopt conform de officiële adviescommissies en wordt aansluitend via de DWJZ geformaliseerd.

370. *Hoe worden ouderen structureel beschermd tegen eenzaamheid, mishandeling en financiële uitbuiting, en welke rol spelen de subsidies en uitkeringen daarbij?*

De volgende projecten zullen in 2026 worden gerealiseerd:

1. De opzet van een pilotproject ten behoeve van de opzet van twee hele-dag Pasadia's (ter bestrijding eenzaamheid en sociale isolatie en ter ondersteuning mantelzorgers) met behulp van subsidies
2. De financiële ondersteuning van projecten ten behoeve van de (fysieke) activering van ouderen (ter bestrijding eenzaamheid en sociale isolatie) met behulp van subsidies
3. De opzet van een meldpunt voor ouderenmishandeling

371. *Is de regering bereid om, samen met zorginstellingen, een langetermijnplanning voor vergrijzing op te stellen dat niet alleen curatief, maar ook preventief en sociaal is ingericht?*

Er kan worden vermeld dat de extramurale zorg tezamen met diverse (zorg)organisaties en professionals in de extramurale setting, waaronder de huisartsen, het Wit-Gele Kruis, de particuliere zorgverleners, de centra voor dagverblijf/-besteding, het Rode Kruis en de ouderenorganisaties teneinde samen te werken aan preventie en ondersteuning van ouderen en mantelzorgers.

372. *Hoe gaat de regering het instrument van integrale monitoring (vanaf pre-natale zorg tot 24 jaar) concreet vormgeven, zodat kinderen en jongeren beter gevolgd en ondersteund worden in hun ontwikkeling op school, in de zorg en in hun sociale omgeving?*

Momenteel wordt binnen de betrokken ministeries en ketenpartners gewerkt aan het verkennen van de mogelijkheden om de bestaande registraties, programma's en initiatieven beter op elkaar af te stemmen. Hierbij wordt gekeken naar hoe gegevensuitwisseling en samenwerking tussen onderwijs, zorg en sociale diensten verder kunnen worden versterkt. Het streven is om te komen tot een gefaseerde aanpak, waarbij in eerste instantie wordt voortgebouwd op bestaande structuren en projecten. De verdere uitwerking en vormgeving zullen plaatsvinden in nauwe samenwerking met de relevante stakeholders, zodat het systeem aansluit bij de realiteit en behoeften van de praktijk. De regering blijft zich inzetten voor een integraal kind- en jeugdbeleid, waarin monitoring niet als doel op zich wordt gezien, maar als een middel om ieder kind optimale ontwikkelingskansen te bieden.

Bij de afdeling Jeugdgezondheidszorg (DVG) wordt gewerkt aan de totstandkoming van een elektronisch kinddossier (EKD), dat een centrale rol zal spelen in de monitoring van kinderen vanaf geboorte tot de leeftijd van 24 jaar. Dit dossier wordt gekoppeld aan meerdere instanties en instellingen van de verschillende domeinen waaronder gezondheid, sociaal, veiligheid, om een integraal beeld te creëren en betere ondersteuning te bieden. Het EKD zal fungeren als knooppunt dat onderwijs, gezondheid, zorg en welzijn samenbrengt, waardoor professionals eerder kunnen signaleren en gericht ondersteuning kunnen bieden.

373. *Hoe kan een deel van de middelen en subsidies worden gericht op preventieve programma's die voorkomen dat jongeren afglijden naar criminaliteit, verslaving of schooluitval?*

De regering erkent het belang van preventieve maatregelen. Op dit moment worden al diverse maatschappelijke organisaties en stichtingen gesubsidieerd die zich inzetten voor jeugdondersteuning, begeleiding en voorlichting op dit terrein.

(Zoals bijvoorbeeld FADA en Tienda di Educacion). Binnen de bestaande beleidskaders wordt voortdurend bekeken hoe de beschikbare middelen zo doelgericht mogelijk kunnen worden ingezet, met bijzondere aandacht voor programma's die zich richten op vroegtijdige signalering, versterking van weerbaarheid en het bevorderen van positieve jeugdontwikkeling. De regering blijft in overleg met de betrokken partners om te bezien hoe preventieve initiatieven verder kunnen worden versterkt, binnen de beschikbare middelen en prioriteiten van het sociaal beleid.

De regering zal een deel van de middelen specifiek inzetten voor preventieprogramma's die jongeren actief betrekken in onderwijs, sport, cultuur en talentontwikkeling. Door deze gerichte inzet en monitoring wordt voorkomen dat jongeren afglijden naar criminaliteit, verslaving of schooluitval.

374. *Wordt er samengewerkt met scholen, sport- en cultuurorganisaties om jeugdprogramma's te versterken en kinderen te helpen hun volledige potentieel te bereiken?*

Inderdaad, er is samenwerking tussen het ministerie van Sociale Zaken en het ministerie van Onderwijs om gezamenlijk aandacht te besteden aan de versterking van jeugdprogramma's. Daarbij wordt erkend dat scholen, sport- en cultuurorganisaties een essentiële rol vervullen in het bevorderen van de persoonlijke ontwikkeling, sociale weerbaarheid en het welzijn van kinderen en jongeren. De regering werkt actief samen met scholen, sport- en cultuurorganisaties om jeugdprogramma's te versterken. Dit integrale partnerschap biedt jongeren meer kansen om hun talenten te ontwikkelen en ondersteunt hen in het bereiken van hun volledige potentieel. De inzet is erop gericht om onderwijs, sport en sociale ontwikkeling hand in hand te laten gaan, zodat jongeren hun volledige potentieel kunnen bereiken binnen een stimulerende en veilige omgeving.

375. *Hoe wordt de effectiviteit van jeugdgezondheidszorg gemeten, zeker gezien de beperkte inkomsten uit leges (Afl. 300.000)?*

De JGZ valt onder de Directie Volksgezondheid en werkt vanuit deze context samen met scholen en kinderopvangcentra. De effectiviteit wordt gemeten aan de hand van bereik en deelname aan consultaties (Wit Gele Kruis (WGK)), vaccinaties, groeimetingen en gezondheidsscreening. Daarnaast zijn er

epidemiologische monitors vanuit DVG en het CBS Aruba die gezondheidsindicatoren van jeugd en adolescenten bijhouden, zoals vaccinatiegraad, voeding, overgewicht, mentale gezondheid en schoolparticipatie. Daarnaast wordt gekeken naar kwaliteitsnormen, bijvoorbeeld of de richtlijnen van de Pan American Health Organization en de WHO die gevolgd worden.

De beperkte inkomsten uit leges hebben geen enkele invloed op de effectiviteit van de jeugdgezondheidsprogramma's. Hoewel er op Aruba vooralsnog geen specifieke wetenschappelijke studie is uitgevoerd naar de kosteneffectiviteit van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ), tonen talrijke internationale studies, onder andere uit Nederland en België, overtuigend aan dat de JGZ een zeer kosteneffectieve vorm van preventieve zorg is. Ook in landen met vergelijkbare structuren, zoals de "well-baby clinics" en schoolgezondheidsdiensten, wordt deze effectiviteit bevestigd. De JGZ vormt een essentieel onderdeel van het publieke gezondheidsstelsel en richt zich op het bevorderen en beschermen van de gezondheid en ontwikkeling van alle kinderen en jongeren tot achttien jaar. Zij biedt onder meer vaccinaties, groei- en ontwikkelingsmonitoring, screenings op aangeboren aandoeningen, en ondersteuning bij psychosociale en opvoedkundige vraagstukken. De hoge toegankelijkheid en brede deelnamegraad, doorgaans meer dan 90% van de doelgroep, maken de JGZ tot een uniek preventief netwerk binnen de samenleving. De inzet van evidence-based richtlijnen en de ontwikkeling van het Elektronisch Kind Dossier (EKD) zullen bovendien bijdragen aan verdere wetenschappelijke onderbouwing en continue kwaliteitsverbetering van de jeugdgezondheidszorg op Aruba.

376. *Hoe denkt de regering het probleem van ontgroening te gaan aanpakken? Momenteel hebben wij een sterke daling gezien in de afgelopen 5 jaar na de Covid pandemie. Geboortecijfers 2020 waren 1052, 2021 was het 1019, 2022 was het 915, 2023 was het 856 en 2024 was het 850. Nu 2025 is het 382 van januari tot juni 2025.*

De dalende geboortecijfers vormen een uitdaging voor de Arubaanse samenleving en economie. Deze trend is niet alleen op Aruba zichtbaar, maar wereldwijd. Op internationaal vlak worden verschillende strategieën ontwikkeld, zoals een betere werk-privébalans, betaalbare kinderopvang en gerichte ondersteuning van gezinnen. Voor Aruba dient onderzocht te worden welke

maatregelen binnen onze context het meest effectief kunnen zijn, in samenwerking met relevante partners.

377. *Wanneer denkt de regering de hiepriek te gaan invoeren bij pasgeboren baby's? Zodat wij vroegtijdig bepaalde ziektes kunnen behandelen. Zoals ziekte van schildklier of bijnier en een vorm van bloedarmoede (sikkelcelziekte) en een aantal stofwisselingsziekten.*

De regering erkent het belang van de hiepriek als onderdeel van vroegtijdige opsporing en preventieve gezondheidszorg bij pasgeborenen. Op dit moment is de AZV echter nog bezig met het verder verfijnen en optimaliseren van de bestaande drie screeningsprogramma's. Zodra deze trajecten volledig zijn geconsolideerd en de uitvoering stabiel verloopt, zal worden bezien op welke wijze en binnen welk tijdpad uitbreiding met aanvullende screening, zoals de hiepriek, op verantwoorde wijze kan plaatsvinden.

378. *Wanneer denkt de regering de gezonde scholen te gaan uitbreiden?*

Het programma Scol Saludabel Aruba en het team van Gezonde School Adviseurs (15 GSA), die momenteel 17 scholen, wat overeenkomt met circa 23% van het totale aantal van 75 scholen op Aruba, ofwel 30% van de 56 scholen die onder de schoolbesturen DPS, SKOA en SPCOA vallen, begeleiden in het uitvoeringsproces van de Gezonde School Aanpak (SSA), streven ernaar het aantal deelnemende scholen in de periode 2025–2026 uit te breiden van 17 naar 30 scholen. Uiteindelijk is het doel dat alle scholen op Aruba gebruik kunnen maken van deze integrale en vraaggerichte aanpak.

Binnen het programma zijn inmiddels 8 nieuwe Gezonde School Adviseurs (GSA's) opgeleid, waarmee het totaal aantal GSA's is toegenomen tot 15. Het doel blijft om de SSA in de komende jaren verder uit te breiden. In het eerste en tweede kwartaal van 2026 zal de nadruk echter liggen op het verstrekken van themacertificaten aan de scholen die hun vastgestelde competenties hebben behaald.

Voor verdere opschaling van het programma is het noodzakelijk om de ondersteunende structuren te versterken, de functie van GSA's te formaliseren en te voorzien in de benodigde middelen, mankracht, training en verdere professionalisering.

De uitbreiding vindt gefaseerd plaats, rekening houdend met de capaciteit van het aantal GSA. Deelname aan het SSA-programma is niet verplicht; scholen kunnen zelf beslissen of zij gebruik willen maken van de vraaggerichte ondersteuning. Belangrijk blijft dat de Gezonde School Aanpak de inzet op preventie en gezondheidsbevordering op scholen centraal stelt.

Door proactieve promotie van preventie en gezondheidsbevordering hopen we meer scholen te bereiken. Voor scholen die al actief bezig zijn met deze thema's, kan de SSA dit verder versterken door de integrale aanpak te bieden. Proactieve inzet betreft onder andere het bevorderen van fysieke en mentale gezondheid, preventie van mediamisbruik en verhoging van mediawijsheid, gezonde leefstijl, genotmiddelenpreventie en versterking van seksuele gezondheid.

Arbeid, middelen en transparantie

379. *Welke waarborgen zijn er dat de bezuinigingen bij personeelslasten niet leiden tot capaciteitsverlies bij cruciale uitvoeringsorganisaties zoals Inspectie Volksgezondheid en Sociale Zaken?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 356. De bezuinigingen in personeelslasten hebben geen invloed op genoemde overheidsinstanties.

380. *De Directie Volksgezondheid stijgt in kosten naar Afl. 18,7 miljoen (+3%). Welke prioriteiten worden hiermee gefinancierd en hoe meet de regering de maatschappelijke opbrengst?*

De stijging is voornamelijk te merken bij de post Subsidies en Doeluitkeringen, waarbij de stichting Wit Gele Kruis een verhoging ontvangt van de subsidie voor een bedrag van Afl. 449.100,00. De stijging in de begroting van de Directie Volksgezondheid wordt ingezet voor een aantal strategische investeringen die gericht zijn op preventie, digitalisering, kwaliteitsverbetering en toekomstbestendige dienstverlening. Allereerst wordt geïnvesteerd in het versterken van de organisatie zelf, onder meer door het faciliteren van trainingen voor beleidsmedewerkers, IT-personeel en de bedrijfsvoering op het gebied van bio-veiligheid, dataveiligheid en monitoring van beleidsresultaten. Daarnaast wordt het IT-systeem van DVG geüpgraded, inclusief ondersteuning via HP

System Care en vervanging van verlopen licenties, om de continuïteit en cybersecurity te waarborgen.

De health App zal worden geëvalueerd op haar effectiviteit en mogelijkerevans aangevuld. Ook wordt voorzien in noodzakelijk onderhoud van de DVG-gebouwen, waaronder de vervanging van het sterk verouderde elektriciteitssysteem ter voorkoming van operationele risico's. Verder worden de subsidies voor FAVI, FEPO en WGGK verhoogd, zodat hun preventieve en maatschappelijke taken op het gebied van volksgezondheid verder kunnen worden versterkt. Op het gebied van onderzoek werd in 2025 de eerste fase van de Total Diet Study (TDS) uitgevoerd. In 2026 worden middelen gereserveerd voor chemische analyses van de 20 meest geconsumeerde voedingsmiddelen om blootstelling aan schadelijke stoffen zoals pesticiden en zware metalen in kaart te brengen.

Tot slot ondersteunt de HP-afdeling in 2026 diverse bewustwordingscampagnes voor bevolkingsonderzoeken gericht op de preventie en vroegtijdige opsporing van baarmoederhals-, borst- en darmkanker.

381. *Hoe wordt voorkomen dat middelen zoals voor huisartsenopleiding (Afl. 750.000 via landspakket) incidenteel blijven en niet structureel bijdragen aan versterking van de eerstelijnszorg?*

De middelen voor de huisartsenopleiding (Afl. 750.000 via het landspakket) worden ingezet voor boven formatieve opleidingsplaatsen, aanvullend op de structurele instroom van jaarlijks 3 HAIOS in de reguliere opleiding. Het Landspakket dient dus om, gezien het verwachte toekomstige tekort, extra kandidaten op te leiden ter structurele versterking van de eerstelijnszorg. Daarnaast is de opleiding opengesteld voor regionaal opgeleide kandidaten met een band met Aruba, wat de retentie en duurzame inbedding in de Arubaanse eerstelijnszorg vergroot. Daarmee voorkomen we dat de inzet incidenteel blijft: de reguliere instroom borgt continuïteit, terwijl de boven formatieve plekken de capaciteit tijdig en gericht vergroten.

382. *Hoe worden de bijdragen aan het Dr. Horacio Oduber Hospitaal (Afl. 40,3 miljoen) gekoppeld aan betere zorgkwaliteit, kortere wachttijden en toegankelijkheid voor iedereen?*

De bijdrage van Afl. 40,3 miljoen aan het Horacio Oduber Hospital is een gerichte investering in de gezondheid en veiligheid van zowel de Arubaanse bevolking als de bezoekers van ons eiland. De middelen worden ingezet om noodzakelijke bouwkundige en technische tekortkomingen te verhelpen die de kwaliteit en continuïteit van de zorg onder druk hebben gezet. Hiermee wordt voorkomen dat de ziekenhuiscapaciteit afneemt en dat wachttijden voor patiënten toenemen. Deze investering stelt het ziekenhuis in staat te voldoen aan internationale normen op het gebied van veiligheid, infectiepreventie en patiëntcomfort. Zo blijft kwalitatieve en toegankelijke zorg voor iedereen op Aruba gewaarborgd. Daarnaast versterkt deze samenwerking tussen het Land, SOGA en het ziekenhuis het onderlinge vertrouwen en de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een duurzaam en toekomstbestendig zorgsysteem.

383. *Wat is de visie van de regering op samenwerking met NGO's en kerken in preventieprogramma's (verslaving, jeugd, dakloosheid), zodat middelen effectiever worden ingezet?*

Samenwerking is van essentieel belang om de zorg te versterken en om middelen efficiënter in te zetten. De regering benadrukt zeer de noodzaak tot samenwerking: zowel middels het versterken van bestaande als het creëren van nieuwe samenwerkingen. Zo wordt ook overlap in aangeboden diensten en zorg en daarmee gepaard gaande efficiëntere inzet en bewaking van (financiële) middelen beter gehandhaafd.

Ministerie van Infrastructuur, Energie en Telecommunicatie

Infrastructuur & Wonen

384. *Hoe gaat de regering bij de herziening van de ROPV waarborgen dat de procedures voor gronduitgifte en vergunningverlening niet alleen sneller en transparanter worden, maar ook recht doen aan een eerlijke verdeling van kansen voor inwoners die hun eerste woning willen realiseren?*

Het beleid dat momenteel wordt geformuleerd, is gericht op de behoefte die thans blijkt. Redenen waarom dit ook in kaart wordt gebracht op dit moment. Reeds nu, nu dat ook is gebleken kan worden vermeld dat bij het opstellen van het beleid, bij de toewijzing van terreinen, in toenemende zal worden afgestemd op de

behoeften van jonge gezinnen en starters op de woningmarkt. De Regering erkent dat deze groepen vaak te maken hebben met een beperkte financiële draagkracht en een beperkte toegang tot de reguliere woningmarkt, waardoor zij in de praktijk moeilijker in staat zijn een eigen woning te verwerven. Om deze reden worden jonge gezinnen en starters nadrukkelijk aangemerkt als doelgroepen die bijzondere aandacht verdienen binnen het volkshuisvestingsbeleid.

Bij de uitgifte van kavels wordt daarom gewerkt aan het opstellen van transparante selectiecriteria, zodat het proces eerlijk en doelgericht verloopt. In het herziene beleid wordt nadrukkelijk prioriteit gegeven aan:

- Starters op de woningmarkt
- Huishoudens met een middeninkomen
- Personen zonder eigen woning of grondbezit

De selectiecriteria zullen onder meer gebaseerd zijn op inkomensgegevens, gezinssamenstelling, woonbehoefte en het ontbreken van alternatieve huisvestingsmogelijkheden. Daarnaast wordt gekeken naar sociale binding met de gemeenschap en de mate waarin het project bijdraagt aan duurzame en betaalbare woningbouw.

385. *Wordt in de nieuwe ROPV vastgelegd dat renovatie en goed onderhoud van bestaande woningen dezelfde prioriteit krijgen als nieuwbouw, zodat verloedering en hoge energielasten voorkomen worden?*

Indien hiermee rekening wordt gehouden, zal dit middels een landsverordening plaatsvinden en niet via de ROPV. Het ROPV richt zich primair op de ruimtelijke ordening van grondgebruik en legt regels vast voor de bestemming en inrichting van gebieden. Renovatie en onderhoud van bestaande woningen vallen in principe buiten de directe reikwijdte van het ROPV, aangezien dit de verantwoordelijkheid is van de bewoners of eigenaren. In gevallen van ernstige bouwkundige gebreken of verloedering biedt de bouwverordening een juridisch kader om in te grijpen, bijvoorbeeld door het opleggen van onderhoudsverplichtingen of het nemen van maatregelen zoals sloop bij onveilige situaties. Hoewel het ROPV zelf geen directe bepalingen bevat over woningonderhoud, wordt bij de herziening wel gekeken naar samenhang met andere beleidsinstrumenten, zodat de ruimtelijke ordening ook indirect bijdraagt aan het voorkomen van verloedering en het bevorderen van energie-efficiëntie,

bijvoorbeeld via stimulering van duurzame bouw en renovatie in bestemmingsregels.

386. *Zal de regering bij erfpacht- en kaveluitgifte sociale voorwaarden opnemen, zoals verplichtingen tot onderhoud, het betaalbaar houden van woningen, en het creëren van leer- en werkplekken voor jongeren in de bouwsector?*

Het implementeren van sociale voorwaarden zoals onderhoudsverplichtingen kan een uitdaging zijn, omdat deze vaak worden gezien als lasten in plaats van prikkels. De betaalbaarheid van woningen is grotendeels markt gedreven en valt buiten de directe controle van de overheid. Er kan echter vooruitgang worden geboekt door middel van rehabilitatieprogramma's en samenwerking met de bouwsector, waarbij 'Enseñansa pa Empleo' als waardevolle partner kan worden beschouwd.

387. *Hoe worden bij de herziening eisen opgenomen voor hittebestendigheid, waterbeheer en energiebesparing, zodat woningen en wijken niet alleen goedkoper, maar ook leefbaarder worden op de lange termijn?*

Dit problematiek heeft directe gevolgen voor bewoners, aangezien duurzame investeringen vooraf kapitaal vereist, hetgeen leidt tot hogere initiële huisvestingskosten. Bij de herziening van het ROP wordt zeker nadrukkelijk aandacht besteed aan duurzaam en klimaatbestendig bouwen. Dit betekent dat er in de nieuwe beleidskaders eisen worden opgenomen voor:

- Hittebestendigheid: door het stimuleren van groene infrastructuur, schaduwrijke openbare ruimtes en bouwmaterialen die minder warmte vasthouden.
- Waterbeheer: via maatregelen zoals regenwateropvang, infiltratievoorzieningen en het voorkomen van wateroverlast in woonwijken.
- Energiebesparing: door het bevorderen van energie-efficiënte bouwmethoden, isolatie en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen te stimuleren.

388. *Op welke manier wordt in de ROPV-herziening geborgd dat nieuwe wijken direct aansluiten op efficiënte nutsvoorzieningen (elektriciteit, water, telecom), waardoor woonlasten beheersbaar blijven en verspilling wordt tegengegaan?*

Dit doel kan worden bereikt door het sluiten van overeenkomsten tussen nutsbedrijven, projectontwikkelaars en de overheid die als tussenpersoon optreedt. Bij de herziening van het ROPV wordt nadrukkelijk ingezet op ruimtelijke efficiëntie en duurzame infrastructuurontwikkeling. Een belangrijk uitgangspunt is het principe van inbreiding boven uitbreiding: waar mogelijk wordt gebouwd binnen bestaande wijken en infrastructuur, zodat nieuwe woningen direct kunnen aansluiten op bestaande nutsvoorzieningen zoals elektriciteit, water en telecom. Door deze aanpak worden woonlasten beheersbaar gehouden, wordt verspilling van middelen voorkomen en wordt de leefbaarheid van de wijken versterkt. Daarnaast wordt in het planproces nauw samengewerkt met nutsbedrijven om tijdige en kostenefficiënte aansluiting te garanderen bij nieuwe ontwikkelingen. Deze integrale benadering draagt bij aan een toekomstbestendige woonomgeving waarin ruimtelijke ordening, infrastructuur en sociale behoeften met elkaar in balans zijn.

389. *Welke maatregelen worden overwogen om te voorkomen dat schaarse bouwgrond en kavels worden misbruikt voor speculatie of commercieel gebruik (zoals Airbnb), terwijl ze bedoeld zijn voor betaalbare huisvesting?*

Dit punt is deels opgenomen in de ROPV. Er wordt voorgesteld om een controlemechanisme te implementeren bij overheidsdiensten, zoals DIMP, om naleving te waarborgen.

390. *Kan in de ROPV verankerd worden dat gebiedsontwikkeling gekoppeld wordt aan wijkvoorzieningen (sport, onderwijs, opvang, groen), zodat nieuwe projecten bijdragen aan sterke gemeenschappen en kansen voor jongeren?*

Om sterke gemeenschappen te bevorderen, wordt voorgesteld dat de integratie van wijkvoorzieningen (zoals sport, onderwijs en groen) een vast onderdeel vormt van de toetsingscriteria van het DIP bij verkavelingsplannen. Binnen het ROP/ROPV wordt gebiedsontwikkeling planmatig benaderd, waarbij de bestemmingen van wijken en zones in kaart worden gebracht. Tot nu toe lag de nadruk vooral op infrastructuur en kaveluitgifte. Wat ontbrak, was een structurele koppeling met maatschappelijke investeringen, zoals voorzieningen voor sport, onderwijs, kinderopvang en groen. In de herziening van het ROPV wordt daarom nadrukkelijk gekeken naar het integraal ontwikkelen van wijken, waarbij ruimtelijke planning hand in hand gaat met sociale infrastructuur. Dit betekent dat

nieuwe woonprojecten niet op zichzelf staan, maar worden ingebed in een bredere visie op leefbaarheid, gemeenschapsvorming en kansen voor jongeren. Door deze koppeling te verankeren in het ROPV, wordt gebiedsontwikkeling een instrument voor duurzame en inclusieve groei, waarbij de fysieke ruimte ook sociale waarde genereert.

391. *Wordt renovatie en levensduurverlenging gelijkwaardig behandeld aan nieuwbouw, met eisen voor energie, hittebestendigheid en waterbeheer?*

Regels m.b.t. duurzaamheid zullen in het nieuwe bouw- en sloopbesluit worden meegenomen voor zowel nieuwbouw als renovatie van bestaande gebouwen. Dit nieuwe bouw- en sloopbesluit is echter nog niet van kracht en moet nog verder beschreven worden in samenwerking met DWJZ. Voor overheidsprojecten is de DOW bezig met het toepassen van het LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) systeem, waar duurzaamheid de nodige aandacht en invulling krijgt. Het streven is om het Staten renovatieproject, thans in uitvoering, als eerste pilot en LEED project te doen. Aanvullend is de DOW bezig met het opstellen van een beleidsstuk voor de implementatie van LEED in overheidsprojecten op een structureel en duurzame wijze.

392. *Komt er bij erfpachtuitgifte een verplichting tot onderhoud en energieprestaties met handhaving?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 387.

393. *FCCA: welke jaarlijkse doelen zijn er voor renovatie (aantal, kosten per woning, energiebesparing, comfort)?*

Hieronder volgt een overzicht van de woningbouwprojecten die de FCCA momenteel in voorbereiding heeft, afhankelijk van de beschikbaarheid van financiering. Door versnelling van bepaalde trajecten kan de aangegeven doorlooptijd van deze projecten worden verkort.

Projecten in Voorbereiding					
Aantal	Type	Project		Begin	Eind
71	Woningen	Huur	Rijtjes Woningen te Rooibosol	2026	Nov-27
50	Appartementen	Huur	Kas Paloma	2026	Nov-27
45	Appartementen	Huur	Oud Tivoli - 45-60 appartementen en 160 parkeerplaatsen	2027	2028
94	Appartementen	Huur	Kas Paloma	2027-2028	2029
30	Appartementen	Huur	Woning on the Hill- WegKustBatterij	2027	2028
290					

Het proces van het ontwerpen van een verkavelingsplan tot aan de oplevering van de woningen is momenteel opgedeeld in twee fasen. De eerste fase betreft het verkavelingstraject, dat gemiddeld twaalf maanden in beslag neemt voordat de bouwvergunning wordt verleend. De tweede fase omvat de uitvoering van zowel de infrastructurele als de bouwkundige werkzaamheden, met een gemiddelde duur van veertien maanden.

De overheid streeft ernaar om beide trajecten aanzienlijk te verkorten. Het verkavelingstraject zal worden teruggebracht van twaalf naar zes maanden door verbeterde coördinatie en digitalisering van procedures. De uitvoeringsfase zal worden verkort van veertien naar tien maanden, onder meer door het stimuleren van alternatieve en duurzame bouwsystemen. Hierdoor kan de totale doorlooptijd van ontwerp tot oplevering worden teruggebracht tot circa zestien maanden, waarna de woningen daadwerkelijk bewoonbaar zijn. De huidige projectkosten bestaan uit bouwkosten van gemiddeld Afl. 2.850 per vierkante meter en infrastructurele kosten van circa Afl. 400 per vierkante meter, wat resulteert in totale kosten van Afl. 3.250 per vierkante meter. Op basis van deze cijfers blijkt dat de reservering van Afl. 20 miljoen door de vorige regering ontoereikend is voor de bouw van 200 woningen. Met dit bedrag zouden slechts ongeveer 87 woningen gerealiseerd kunnen worden.

Gezien de werkelijke veel grotere behoefte aan sociale woningen, zal het Kabinet AVP-Futuro niet volstaan met de bouw van 87 woningen. Het kabinet is voornemens een meerjaren huisvestingsbeleid te voeren, te beginnen in 2026, gericht op het voorzien in de behoefte aan woningen voor de diverse inkomensgroepen en leeftijdscategorieën woningzoekenden.

De FCCA – dat zich primair zal richten op de bouw van sociale woningen- heeft momenteel 68 woningen in aanbouw en streeft ernaar jaarlijks circa 200 woningen te realiseren. Het merendeel van de geregistreerde woningzoekenden

bij de FCCA behoort tot de lagere inkomensgroepen en tot de oudere leeftijdscategorie, waardoor de vraag naar huurwoningen aanzienlijk groter is dan naar koopwoningen.

Aangezien de FCCA over onvoldoende eigen middelen beschikt, is externe financiering noodzakelijk. Met de huidige commerciële rente van circa 5,5% per jaar is sociale woningbouw zonder overheidssteun financieel niet haalbaar. Daarom wordt onderzocht of de overheid een zachte lening van Afl. 23 miljoen aan de FCCA kan verstrekken. Deze lening zou kunnen worden aangevuld met commerciële financiering, waarmee een totaal investeringsbudget van circa Afl. 46 miljoen beschikbaar komt. Met dit bedrag kan naar verwachting de realisatie van ongeveer 200 sociale woningen worden verzekerd.

394. *Welke transparante selectiecriteria gelden voor kavels, met prioriteit voor starters en middeninkomens?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 384.

395. *Hoe worden nutsvoorzieningen (WEB, Elmar, telecom) geïntegreerd zodat woonlasten dalen (smart meters, vraagsturing, waterbesparing)?*

Dit kan bereikt door het sluiten van overeenkomsten tussen nutsbedrijven, projectontwikkelaars en de overheid die als tussenpersoon optreedt. FCCA werkt actief aan het verlagen van de woonlasten voor haar huurders door het energie- en watergebruik efficiënter te maken en nauwer samen te werken met de nutsbedrijven van Aruba, waaronder WEB, Elmar, AWSS en SETAR. Binnen nieuwe en lopende projecten worden structureel maatregelen getroffen die bijdragen aan een lager verbruik, meer comfort en een duurzamere woningvoorraad. Alle projecten van FCCA worden in nauwe samenwerking uitgevoerd met de betrokken nutsbedrijven. In deze overleggen worden vraagstukken rond efficiënt gebruik, kostenbesparing en duurzame toepassingen gezamenlijk besproken en afgestemd. Door deze integrale aanpak wordt bij elk nieuw project gekeken hoe nutsvoorzieningen slimmer kunnen worden ingezet om de woonlasten te verlagen.

Bij de meest recente projecten zijn slimme meters (smart meters) geïnstalleerd, waarmee huurders hun elektriciteitsverbruik realtime kunnen monitoren. Dit bevordert energiebewust gedrag en levert een besparing op in de maandelijkse energiekosten. Daarnaast heeft FCCA in nieuwe projecten technische voorbereidingen getroffen voor de installatie van zonnepanelen. In overleg met

Elmar wordt onderzocht hoe deze systemen kunnen bijdragen aan lagere elektriciteitskosten voor bewoners en gelijktijdig voordeel opleveren voor de woningcorporatie door lagere operationele energielasten.

Verder worden bij nieuwbouwprojecten ramen met antisol-glas toegepast om woningen koeler te houden en zo het energieverbruik voor verkoeling te verminderen.

FCCA voert gesprekken en analyses met AWSS over het benutten van gezuiverd water uit waterzuiveringssystemen. Het doel hiervan is om de druk van rioolwater op Aruba te verminderen en het mogelijk te maken om de groenvoorzieningen binnen FCCA-projecten te bewateren tegen lagere kosten.

Daarnaast worden bij renovatie en nieuwbouw waterbesparende voorzieningen geplaatst, zoals toiletten met laag spoelvolumen. Deze maatregelen dragen bij aan een lager waterverbruik per woning en helpen tevens om de belasting van het rioleringsstelsel op Aruba te beperken.

396. *Gezien de middelenraming bij DIP en DLV (ca. Afl. 24,6 miljoen en 4,1 miljoen in 2026): hoe wordt gewaarborgd dat deze middelen ook écht bijdragen aan integriteit, transparantie en toegankelijkheid van grondbeleid?*

Hoewel een aanzienlijk deel van de middelen bij DIP is gereserveerd voor planschadeverplichtingen, worden de resterende budgetten doelgericht ingezet voor digitalisering en procesverbetering. Zo legt de regering het fundament voor een transparant, controleerbaar en toekomstbestendig grondbeleid. De afgelopen jaren is de digitalisering van de werkprocessen bij DIP onvoldoende van de grond gekomen, wat mede heeft geleid tot de huidige achterstanden. De regering zal daarom de volledige digitalisering van dossiers, besluitvorming en communicatie met aanvragers versneld implementeren. Een geïntegreerd digitaal stelsel maakt het mogelijk om:

- de voortgang van dossiers realtime te volgen;
- alle transacties te registreren en openbaar te rapporteren;
 - statistische analyses te genereren voor beleidsmonitoring en publieke verantwoording.

Voor DLV wordt de implementatie van het nieuwe stelsel TERENO uiterlijk per in januari 2026 afgerond. Dit stelsel vormt de ruggengraat voor digitale vastgoedinformatie en ondersteunt ook de DIP bij het nauwkeurig vastleggen van uitgifte- en erfpachtdossiers.

De regering erkent dat de huidige achterstanden bij DIP onaanvaardbaar zijn. Om de dienstverlening te verbeteren en de toegankelijkheid te vergroten, wordt een taskforce ingesteld die zich richt op het wegwerken van de bestaande achterstanden (met name bestemmingswijzigingen, precario's e.d.).

De regering werkt parallel aan:

- de afronding van nieuw beleid voor de uitgifte van erfpachten (commercieel en residentieel);
- herziening van relevante wet- en regelgeving, waaronder:
 - o Retributie- en Leges besluit DIP;
 - o invoering van afwijzingsgronden in de Woon- en Sloopverordening;
 - o actualisatie van de Landsverordening grensregeling, zodat moderne technologie (zoals drones en GPS-coördinaten) effectief kan worden ingezet. Deze wettelijke updates versterken de rechtszekerheid, verminderen willekeur en maken toezicht en handhaving effectiever.

De reorganisaties van DOW, DIP en DLV bevinden zich in een pril stadium. Voor DLV ligt de focus op stabilisatie en digitalisering vóór eventuele verzelfstandiging, naar voorbeeld van de modellen op Curaçao en Sint-Maarten. Voor DIP ligt de nadruk op versterking van de interne processturing, capaciteitsuitbreiding en digitalisering. De regering streeft ernaar dat deze trajecten leiden tot een “nieuwe DIP”: een transparante, moderne dienst die verantwoording kan afleggen over elk besluit. Kortom, de inzet van middelen bij DIP en DLV is niet louter bedoeld om achterstanden op te lossen, maar vormt een structurele investering in integriteit, transparantie en efficiëntie. Door digitalisering, beleidsvorming en organisatorische versterking samen te brengen, wordt het fundament gelegd voor een duurzaam, controleerbaar en rechtvaardig grondbeleid.

397. *Hoe borgt de regering dat de aanzienlijke ontvangsten uit erfpacht en verhuur (samen ruim Afl. 23,5 miljoen) worden terug geïnvesteerd in duurzame woningbouw en onderhoud?*

De ontvangsten uit erfpacht en verhuur, samen circa Afl. 23,5 miljoen, vloeien in de algemene middelen van de begroting en zijn niet specifiek geoormerkt voor herinvestering in woningbouw of onderhoud.

Jeugd, wijken en veiligheid

398. *Kan er een wijkgericht investeringsprogramma komen (sport, opvang, leerwerkplaatsen bouw/techniek) met meetbare doelen (schooluitval, jeugdoverlast, instroom werk)?*

Dit kan in samenwerking met andere ministeries verder worden verkend, om te bepalen welke integrale aanpak en middelen hiervoor beschikbaar kunnen worden gesteld.

399. *Hoe worden aannemers verplicht om jongeren op te leiden en te plaatsen, en hoe wordt dit na 6/12 maanden gemeten?*

De lokale aannemers kunnen niet verplicht worden om jongeren op te leiden, maar er kunnen wel samenwerkingsverbanden aangaan met de aannemers.

400. *Wordt bij gebiedsontwikkeling geëist dat voorzieningen voor jeugd, sport en naschoolse opvang standaard geïntegreerd worden in plannen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 390.

Energie

401. *Hoe worden kwetsbare huishoudens ondersteund bij lagere energierekening (isolatie/koeling, zonnepanelen voor sociale huur, slimme koeling), in plaats van alleen tariefmaatregelen?*

402. *Kan een wijk-voor-wijk renovatieprogramma (met meterkast-upgrades, ventilatie, zon-op-dak) starten, te coördineren met FCCA en scholen/klinieken?*

Raffinaderijterrein en bodem

403. *Wat is de saneringsstrategie (risicogebieden, tijdpad, financiering, 'polluter pays'-pogingen, publiek-private opties), en hoe wordt tijdelijk gebruik veilig georganiseerd?*

404. *Komen er openbare dashboards over voortgang, kosten en toekomstige bestemmingen (bijvoorbeeld energie-campus, bedrijvigheid met lage milieulast)?*

Afval en water

405. *Wat is het faseringplan om te stoppen met verbranding/storten zoals nu, met concrete mijlpalen voor voor-scheiding, verwerking en hergebruik (percentages 2026–2030)?*

Vooralsnog is de focus van Serlimar gericht op het ophalen van met name huishoudelijk afval. Voorscheiding en hergebruik heeft zeker de aandacht, maar hiervoor zullen ook de nodige investeringen gedaan moeten worden. Daar zijn momenteel geen financiële middelen voor.

406. *Welke financieringsmix (heffingen, producentenverantwoordelijkheid, 'pay-as-you-throw') wordt ingezet zodat verwerkers werkelijk de capaciteit kunnen uitbreiden, zonder schokeffect op huishoudens?*

Vooralsnog wordt een standaard financieringsmix gehanteerd.

Telecom en digitalisering

407. *Wetgevingsmodernisering: welke artikelen worden in 2026 aangepast (vergunningen, spectrum, kwaliteitseisen, consumentenbescherming) en wat is de planning tot inwerking?*

De minister heeft het voornemen om het traject van wetgevingsmodernisering. Daarbij wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor de vernieuwing, inclusief de fasering richting 2026. Momenteel wordt onderzocht op welke wijze de benodigde technische ondersteuning en financiële middelen kunnen worden verkregen om dit traject zorgvuldig en efficiënt uit te voeren. In dat kader worden gesprekken gevoerd met relevante partners en instanties om de uitvoering technisch en organisatorisch te ondersteunen.

408. *Hoe wordt de inning van achterstanden bij telecomrechten structureel gemaakt (capaciteit DTZ, ICT-systeem, desnoods uitbesteding) en waar wordt de extra opbrengst voor ingezet (digitale overheid)?*

Het proces wordt geautomatiseerd via het platform JOIN. Parallel hieraan wordt gestart met het invullen van de benodigde vacatures. Daarnaast wordt onderzocht of de inhaalwerkzaamheden voor achterstanden kunnen worden uitbesteed binnen de beschikbare middelen.

409. *5G-uitrol: welke eisen stelt Aruba aan dekking, open toegang, cyber-veiligheid, noodcapaciteit, en betaalbaarheid voor kleine bedrijven?*

De regering erkent het strategisch belang van een zorgvuldige en toekomstgerichte uitrol van 5G voor de economische en maatschappelijke ontwikkeling van Aruba. Bij de verdere implementatie wordt gestreefd naar een evenwichtige aanpak waarin dekking, open toegang, cyberveiligheid, noodcapaciteit en betaalbaarheid centraal staan.

Het doel is een betrouwbaar, veilig en inclusief netwerk te realiseren, dat brede deelname aan de digitale economie mogelijk maakt. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de toegankelijkheid van de digitale infrastructuur voor kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's), zodat ook zij kunnen profiteren van de voordelen van 5G-technologie.

SETAR ondersteunt de nationale 5G-uitrol met nadruk op brede toegankelijkheid, veiligheid en operationele veerkracht.

Kernprincipes:

- o Dekking: Conform de licentievoorwaarden dient SETAR een landelijke dekking te waarborgen. De 5G-uitrol heeft daarom prioriteit voor een volledige landelijke dekking, inclusief buitengebieden, om optimale bereikbaarheid voor alle inwoners en bedrijven te garanderen.
- o Open toegang: Het netwerk is gebaseerd op de internationale 3GPP-standaard, wat samenwerking met strategische partners mogelijk maakt en bijdraagt aan een toekomstbestendig digitaal ecosysteem.
- o Cyberveiligheid: SETAR beschikt over een gespecialiseerd Cybersecurity Team, verantwoordelijk voor de bescherming van alle systemen en netwerken. Dit team volgt internationale best practices om de integriteit, vertrouwelijkheid en beschikbaarheid van het volledige netwerk, inclusief 5G, te waarborgen.
- o Noodcapaciteit: Het 5G-netwerk is ontworpen met redundante infrastructuur en duidelijke noodprotocollen om essentiële communicatie tijdens calamiteiten te garanderen.

o Betaalbaarheid: Er zal geen tariefverschil zijn tussen 5G en bestaande netwerken (LTE, 3G, etc.), zodat 5G toegankelijk blijft voor zowel bedrijven als particuliere gebruikers, inclusief kleine ondernemingen.

410. *De middelen van DTZ dalen in 2026 met Afl. 7 miljoen (-36%). Hoe gaat de regering dit opvangen zonder de transitie naar modern telecombeleid en 5G te vertragen?*

In 2025 waren incidentele middelen geraamd van Afl. 7 miljoen vanwege de inning van achterstallige concessiegelden van Digicel. De raming van de middelen in 2026 is weer op het reguliere niveau.

Financiering & samenhang

411. *MinIET samen met FEPS een meerjaren investeringsagenda publiceren waarin elk project laat zien: maatschappelijke baten (gezondheid, lagere woon-/energielasten), risico's, exploitatie en onderhoud?*

412. *Hoe worden EU-/Kingdom-middelen en publiek-private constructies benut, zónder te vervallen in dure garanties of prijs-lock-ins?*

Bij de inzet van EU- en Koninkrijksmiddelen en bij publiek-private samenwerkingen ziet de regering erop toe dat middelen doelmatig worden besteed en financiële risico's worden beperkt. Door zorgvuldige beoordeling en contractvorming wordt voorkomen dat wordt vervallen in kostbare garanties of langdurige prijsafspraken.

413. *Welke indicatoren worden per project gepubliceerd (doorlooptijd vergunning, oplevering, kosten/kWh, energierekening, renovaties per wijk, banen voor jongeren) en hoe vaak krijgt de Staten een voortgangsrapport?*

De gestelde vraag is vrij algemeen, aangezien indicatoren en rapportagefrequentie per project verschillen. In het algemeen kan gesteld worden dat het van belang is dat relevante gegevens over voortgang, oplevering, kosten en maatschappelijke effecten worden vastgelegd en gedeeld. De Staten worden hierover periodiek geïnformeerd via de reguliere verantwoordings- en begrotingscyclus.

Koppeling met zorg, welzijn en veiligheid

414. *Worden scholen, zorgposten en opvanglocaties meegenomen in de bouw- en energieplannen (koeling, schaduw, wateropvang, veilige routes), zodat leer- en herstelomgevingen verbeteren?*

Bij de ontwikkeling van bouw- en energieplannen wordt nadrukkelijk rekening gehouden met publieke voorzieningen zoals scholen, zorgposten en opvanglocaties. Aspecten als koeling, schaduw, wateropvang en veilige toegang maken deel uit van de bredere inzet om duurzame, gezonde en veilige leer- en herstelomgevingen te bevorderen. De uitvoering hiervan vindt plaats in nauwe samenwerking tussen de betrokken ministeries.

415. *Kan MinIET helpen bij huisvestingstrajecten voor mensen uit opvang/afkick die stabiele woonruimte nodig hebben (quota in sociale projecten, renovatie van leegstand), met monitoring van herinstroom?*

De huisvesting van personen die uit opvang- of rehabilitatietrajecten komen, vraagt om een integrale aanpak. Het ministerie kan binnen lopende woning- en renovatieprojecten bijdragen door samen te werken met de verantwoordelijke sociale en zorginstanties. Daarbij wordt gestreefd naar duurzame en stabiele woonoplossingen, waarbij monitoring van herinstroom onderdeel kan zijn van de bredere sociale begeleiding.

Governance & transparantie

416. *Komt er een projecten-dashboard (open data) dat alle grote MinIET-projecten toont met budget, mijlpalen, vertragingen en verantwoordelijke eenheid; inclusief 'lessons learned' per kwartaal?*

Er is momenteel geen publiek dashboard beschikbaar, maar de overheid is voornemens om dit in de toekomst te ontwikkelen en te implementeren. Als dienst houdt DOW een overzicht van geplande en gerealiseerde werkzaamheden/projecten die in kwartaalrapportages zullen worden vermeld en die vervolgens ook te vinden zullen zijn in het jaarverslag. In middellange termijn zal met het ArcGIS programma dashboards kunnen worden gecreëerd voor DOW projecten.

417. *Welke exit-criteria gebruikt de regering om projecten te stoppen of bij te sturen als prestaties achterblijven (kostenoverschrijding, onvoldoende baten, juridische vertraging)?*

Conform paragraaf 14 van de UAV 2012 behoudt de opdrachtgever (het Land) zich het recht voor om de uitvoering van het werk voortijdig te beëindigen indien de aannemer zijn contractuele verplichtingen niet nakomt. Daarnaast kunnen in de overeenkomst aanvullende voorwaarden worden opgenomen om de voortgang en kwaliteit van de uitvoering te waarborgen.

Beëindiging van het project of de opdracht kan eveneens plaatsvinden in de volgende gevallen:

Budgetoverschrijding. Indien de offertes of inschrijvingen bij aanbesteding het geraamde en/of gereserveerde bedrag met meer dan 20% overschrijden, zal de aanbesteding worden geëvalueerd. Indien geen adequate financiële of inhoudelijke oplossing wordt gevonden, kan dit leiden tot beëindiging van de procedure of het project.

Juridische complicaties. Indien zich juridische kwesties voordoen die de uitvoering, planning of voortgang van het project aanzienlijk belemmeren, kan dit aanleiding zijn om het project tijdelijk op te schorten of definitief te beëindigen.

Prestatie van de aannemer. Indien de prestaties van de aannemer niet voldoen aan de contractueel vastgelegde eisen of kwaliteitsnormen, en herstel binnen redelijke termijn uitblijft, kan dit leiden tot voortijdige beëindiging van het werk.

Relevantie en strategische afstemming. Indien het project niet langer in lijn is met de actuele beleidsdoelen, strategische prioriteiten of de visie van het Land, behoudt de opdrachtgever zich het recht voor om het project stop te zetten.

418. *Hoe borgt de regering integriteit en aanbesteding (publicatie van aanbestedingsdocumenten, contracten, change-orders), en hoe wordt lokale midden- en kleinbedrijven deelname bevorderd?*

De regering borgt integriteit en transparantie bij aanbestedingen door toepassing van de geldende wet- en regelgeving en interne controlemechanismen. Aanbestedingsdocumenten en relevante informatie worden overeenkomstig de voorschriften gepubliceerd. De deelname van lokale midden- en kleinbedrijven wordt actief gestimuleerd door middel van toegankelijke procedures en voorlichting.

Ministerie van Justitie, Integratie en Openbaar Vervoer

Directie & Strategische visie

419. *Zonder een volwaardige Directie Justitie ontbreekt strategische visie, transparantie en continuïteit in beleid en uitvoering. Wanneer zal de Directie Justitie formeel worden ingericht, welke taken krijgt zij en hoe wordt geborgd dat hiermee consistentie, strategisch beleid en transparantie in het justitieel domein worden versterkt?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 138.

420. *Hoe wordt geborgd dat de nieuwe directie continuïteit en transparantie biedt, ook bij politieke of personele wisselingen?*

Gevangeniswezen & Resocialisatie

421. *Het Korrektie Instituut Aruba (KIA) voldoet niet aan de normen van het CPT en schiet tekort in secundaire preventie, resocialisatie en recidivebestrijding. Wanneer start de nieuwbouw, welke middelen zijn hiervoor in 2026 gereserveerd en wat is de concrete planning?*

Opgemerkt kan worden dat in januari 2026 levert UNOPS de businesscase voor een nieuwe gevangenis op. Vervolgens dient o.a. het aanbestedingsproces te starten. Het is het streven van de minister om vervolgens binnen 3 jaren een nieuwe gevangenis operationeel te hebben.

422. *Hoe garandeert de regering dat de nieuwe inrichting gericht is op resocialisatie, recidivepreventie en maatschappelijke re-integratie?*

Door ervoor te zorgen dat het ontwerp en de bouw zoveel mogelijk voldoen aan de internationale normen voor detentie, waaronder die van het CPT, en door voldoende middelen beschikbaar te stellen voor scholing, arbeid, activiteiten, trainingen gericht op resocialisatie en re-integratie, kan ook aan de internationale normen op dit gebied worden voldaan.

423. *Er ontbreekt een aparte inrichting en beleid voor jeugdigen met PIJ-maatregel, inclusief onderwijs, sport, mentale gezondheid. Hoe gaat de regering investeren in een aparte jeugdvoorziening die gericht is op onderwijs, sport, therapie en re-integratie zodat jongeren niet in het reguliere KIA-systeem ondergaan maar hun potentieel ontwikkelen?*

Dit wordt meegenomen in de businesscase en met lokale stakeholders besproken en uitgewerkt.

Samenwerking & Preventie

424. *Hoe wordt de samenwerking tussen justitie, onderwijs, volksgezondheid, verslavingszorg en sociale zaken concreet gefinancierd in 2026 om jeugdcriminaliteit preventief aan te pakken?*

De samenwerking tussen justitie, onderwijs, volksgezondheid, verslavingszorg en sociale zaken voor preventieve aanpak van jeugdcriminaliteit gefinancierd via gecombineerde overheidsmiddelen uit meerdere begrotingsposten.

425. *Fondsen uit NL en de EU worden ingezet voor de aanpak van ondermijning. In Nederland worden deze middelen ook gebruikt om te voorkomen dat jongeren betrokken raken bij ondermijnings- en georganiseerde criminaliteit. Aruba ontvangt eveneens ondermijningsmiddelen voor de preventie en bestrijding van ondermijning. Hoe garandeert de regering dat deze middelen ook lokaal effectief worden ingezet om de Arubaanse jeugd te beschermen tegen betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit?*

Korps Politie Aruba

426. *Binnen het Korps Politie Aruba (KPA) ontbreekt strategisch en tactisch leiderschap en uitvoering van visie. Wat is het plan om de topstructuur van het KPA te versterken zodat het korps een duidelijke strategische en operationele koers kan varen?*

Het ministerie werkt aan versterking van de topstructuur van het KPA door duidelijke positionering van strategische functies, gerichte werving en leiderschapsontwikkeling.

Cybercrime en bedreigingen

427. *Burgers, politici en vitale infrastructures worden bedreigd, maar de capaciteit van KPA en NCTVI is onvoldoende. Welke middelen worden in 2026 ingezet om KPA en NCTVI niet alleen financieel, maar ook qua kennis en technologie uit te rusten om cybercrime en bedreigingen structureel te onderzoeken en te bestrijden?*
428. *Burgers, politici en vitale infrastructures worden bedreigd, maar de capaciteit van KPA en NCTVI is onvoldoende. Welke middelen worden in 2026 ingezet om KPA en NCTVI niet alleen financieel, maar ook qua kennis en technologie uit te rusten om cybercrime en bedreigingen structureel te onderzoeken en te bestrijden?*
429. *Hoe wordt de Politieacademie versterkt qua opleidingsaanbod, met name rond cybercrime, forensische zorg en jeugdzorg?*
430. *Welke middelen zijn voorzien om een lokale cybercrime-unit op te richten en deze duurzaam te laten functioneren, zodat Aruba minder afhankelijk is van externe bijstand?*

Openbaar Ministerie & Rechtspraak

431. *Het Openbaar Ministerie neemt te lang de tijd om zaken voor de rechter te brengen, waardoor slachtoffers en hun families opnieuw worden belast en getraumatiseerd. Hoe garandeert de regering dat het recht op een eerlijk proces binnen een redelijke termijn, zoals vastgelegd in artikel 6 EVRM, wordt gewaarborgd, en welke maatregelen worden in 2026 genomen om de doorlooptijden van strafzaken te verkorten, inclusief de versterking van snelrecht?*

Dit heeft de aandacht van de minister. Het optimaal inzetten van mensen en middelen zal worden nagestreefd.

432. *Hoe wordt het systeem van snelrecht en due process in 2026 versterkt, zodat zowel slachtoffers, daders als de samenleving sneller duidelijkheid krijgen?*
433. *Hoe gaat de regering investeren in voldoende rechters, officieren en ondersteunend personeel om gerechtelijke achterstanden weg te werken?*

Verkeersveiligheid & Openbaar Vervoer

434. *Openbaar vervoer moet duurzaam, toegankelijk en preventief bijdragen aan verkeersveiligheid. Hoe wordt het openbaar vervoer ingericht zodat het toegankelijk is voor ouderen, jongeren en mensen met een beperking?*

Het openbaar vervoer wordt ingericht met het oog op toegankelijkheid, duurzaamheid en verkeersveiligheid.

435. *Welke plannen zijn er om het openbaar vervoer te gebruiken als preventief middel tegen verkeersincidenten (bijvoorbeeld het rijden onder invloed)?*

Het openbaar vervoer kan een preventieve rol spelen bij het terugdringen van verkeersincidenten, bijvoorbeeld door alternatieven te bieden voor risicovol gedrag zoals rijden onder invloed.

436. *Gezien het stijgende aantal fiets- en voetgangersongevallen: Welke middelen worden in 2026 gereserveerd voor verkeersveiligheidscampagnes en bescherming van kwetsbare verkeersdeelnemers?*

Migratie & Integratie

437. *Nieuw migratiebeleid heeft impact op onderwijs, zorg en infrastructuur. Er is risico op uitbuiting en marginalisering van migranten.*

Het risico voor marginalisering van migranten is relatief hoger indien men zich begeeft in de informele sector. Het huidige beleid beoogt juist een transitie van informeel naar de formele sector.

438. *Welke impactanalyse is gemaakt van de nieuwe migratiebeleid op onderwijs, gezondheidszorg en huisvesting?*

De registratie en regularisatie in het kader van arbeidsvoorziening is gericht op die migranten die zich al hier bevinden. Derhalve heeft dit geen gevolgen voor de huisvesting en onderwijs. Voor wat betreft gezondheid, draagt de regering reeds bij aan de kosten voor de irreguliere migranten welke urgente medische interventies nodig hebben of voor een medische uitzending, terwijl er geen inkomsten ontvangen worden. Door registratie en regularisatie wordt minimaal 30 miljoen aan sociale premies verwacht.

439. *Hoe wordt voorkomen dat migranten of hun kinderen in kwetsbare posities terechtkomen die leiden tot uitbuiting of criminele betrokkenheid?*

Migranten in een irreguliere positie hebben een hoger risico voor uitbuiting. Door regularisatie wordt dit risico deels afgedekt. De overheid zal uitbuiting of criminele betrokkenheid met sterke hand tegengaan.

440. *Welke middelen zijn in de begroting 2026 opgenomen om de integratie en bescherming van slachtoffers van migratiebeleid te waarborgen?*

Migratiebeleid zorgt juist dat er waarborgen zijn. Zie wenselijkheidsbegroting en de hierbij behorende beleidsvoornemens voor slachtoffers opvang en bescherming.

ADVIESSTUKKEN

Advies Raad van Advies

441. *De regering verklaart dat de vaststelling van de collectieve sector zich in de afrondende fase bevindt. Is de vaststelling inmiddels afgerond? Kan de regering de vaststelling met de Staten meedelen?*
442. *Op de opmerking van de Raad van Advies dat de toelichting omtrent de 'emergency fund' (noodfonds) ontoereikend zou zijn, legt de regering uit dat het fund die tegenvallers dekt, die niet binnen de eigen begroting van het ministerie die de tegenvaller ervaart, kan worden bekostigd. Kan de regering aangeven of het bedrag dat in de 'emergency fund' (noodfonds) wordt gestort vast en structureel van aard is of er een meerjarenplanning hiervoor bestaat?*

De beleidsintentie van het Kabinet AVP-FUTURO is om proactief, structureel en meerjarig te werk te gaan, zodat de bevolking niet wordt geconfronteerd met onverwachtse maatregelen vanuit de overheid. Een noodfonds is nodig om in noodsituaties een buffer te hebben, om deze op te vangen, zonder dat dit leidt tot ad hoc maatregelen, welke een negatief effect kunnen hebben op de samenleving noch ook op de resultaten van het te voeren beleid. Met andere woorden: de beleidsintentie is om het noodfonds als een structurele en meerjarige uitgavenpost van het Land te positioneren. Omdat het Land risico's actief

monitort, fungeert het noodfonds als een instrument om eventuele gerealiseerde risico's direct op te vangen zonder de begrotingsstabiliteit te ondermijnen.

443. *De regering is van oordeel dat Aruba haar 'carrying capacity' heeft bereikt met negatieve gevolgen op natuur, het milieu, de lokale bevolking en de kwaliteit van het toeristisch product als gevolg. Om dit tegen te gaan heeft de regering het voornemen om de uitbreiding van het aantal hotelkamers stop te zetten waarop de Raad van Advies adviseert om nader in te gaan op de toename van het verblijfstoerisme in alternatieve accommodaties en de verdere uitbreiding hiervan te regelen. Hoe wordt het beleid hiertoe zodanig geregeld dat voornamelijk lokalen en niet enkel buitenlandse investeerders van alternatieve accommodaties profiteren?*
444. *Fractie Futuro ondersteunt het bestaand beleid van de regering gericht op armoedebestrijding en koopkrachtverbetering. Echter, directe subsidies dienen van tijdelijke aard te zijn en niet structureel.*
445. *Wat wordt officieel als de armoedegrens in Aruba beschouwd?*
446. *Wat is volgens de regering de oorzaak van armoede in Aruba en hoe denkt de regering deze oorzaak structureel en holistisch te gaan aanpakken zodat niemand op of onder de armoedegrens moet leven?*

Arbeidsmarkt en verjonging

447. De Raad van Advies benoemt risico's van vergrijzing en braindrain. Hoe gaat de regering in 2026 inzetten op het aantrekken, behouden en ontwikkelen van jong talent, zodat Aruba voldoende menskracht heeft voor de nieuwe duurzame sectoren die we willen laten groeien?

Overheidsdeelnemingen

448. De Raad van Advies uit zorgen over de financiële situatie van overheids-NV's (zoals AAA, Post Aruba, Serlimar).

Overheids-NV's hebben jarenlang buiten het zicht en inzicht van de minister belast met Financiën gefunctioneerd, terwijl zij wel wezenlijke en structurele

financiële gevolgen hebben voor de begroting van het Land. De ministerraad van Aruba heeft inmiddels een deelnemingenbeleid goedgekeurd dat onder meer de basis legt voor een scherpere rol van de minister belast met Financiën bij de financiële aangelegenheden van deze bedrijven. Aruba heeft er baat bij het waarborgen van de duurzaamheid van deze bedrijven; innovatie speelt hierin een rol, maar hun financiële gezondheid staat centraal.

449. *Hoe waarborgt de regering dat deze bedrijven niet langer een structurele last blijven voor de overheidsfinanciën, maar juist bijdragen aan een duurzaam en innovatief Aruba?*

De bestemmingsreserve is één van de vele instrumenten die ingezet kunnen worden ter bescherming tegen de verborgen risico's voor het Land. Deze gedachte is, volledigheidshalve, reeds aangekondigd maar bevindt zich nog in de onderzoeksfase en dient nog nader te worden uitgewerkt.

450. *De regering heeft aangegeven een bestemmingsreserve te kunnen instellen voor verborgen risico's van openstaande vorderingen van het Land op de overheidsdeelnemingen. Gaat de regering een bestemmingsreserve hiervoor instellen? Indien wel, uit welke middelen? En om welke bedragen?*

De deelnemingen en dividendbeleid zal met de Staten worden gedeeld.

451. *Kan de regering het deelnemingen- en dividendbeleid met de Staten delen zodra dit geformaliseerd is?*

Subsidies en transparantie

452. *De Raad van Advies merkt op dat de cijfers voor subsidies niet altijd consistent zijn met het meerjarig kader.*
453. *Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat subsidies transparant en doelgericht worden ingezet, met focus op duurzame impact en meetbare resultaten voor de samenleving?*

Langetermijninvesteringen

454. *De Raad van Advies benadrukt dat structurele keuzes nodig zijn voor een weerbare economie.*
455. *Hoe borgt de regering dat de investeringen van vandaag niet alleen korte termijn rendement opleveren, maar bijdragen aan de structurele transitie naar een duurzame, inclusieve en innovatieve economie?*

De strategische, meerjarige investeringsprojecten zijn gericht op de beleidsterreinen:

- A. Stedelijke en regionale vernieuwing;
- B. Onderwijs en innovatie;
- C. Energietransitie en klimaatbestendigheid;
- D. Digitalisering en versterking van het ambtelijk apparaat;
- E. Duurzame huisvesting en infrastructuur;
- F. Economische diversificatie (waaronder de commerciële landbouw, de financiële technologie, de creatieve sector en de blauwe economie).

De welvaart en het welzijn van alle burgers vormen de uitgangspunten en de strategische doelen van de beleidsaanpak van het Kabinet AVP-FUTURO.

Advies College Aruba financieel toezicht

Lasten & Financiële druk

456. *Het College Aruba financieel toezicht (CAft) wijst erop dat de lasten sinds 2023 met circa AFL. 250 miljoen zijn gestegen, vooral door salarisindexeringen, onderwijsinvesteringen en hogere rentelasten. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat deze lasten beheersbaar blijven, zodat toekomstige generaties niet onevenredig worden belast?*

Sinds 2023 zijn deze noodzakelijke lasten inderdaad gestegen, maar tegelijkertijd is ook het middenkader van het Land toegenomen met circa 224 miljoen. Dit betekent dat deze lasten +structureel te dragen zijn door het Land, zonder schade te berokkenen aan toekomstige budgetruimte van de volgende generaties. Om deze reden wenst dit kabinet ook door te blijven voortbouwen op de successen van de Landspakketprojecten en deze verbeteringen waar nodig te institutionaliseren. Daarnaast wordt er gericht gewerkt om de schuldquote van Aruba eerder te doen verlagen dan wettelijk vereist is, met als gevolg een verdere

verlaging van de rente en het scheppen van een betere kredietwaardigheidspositie voor het Land.

457. *De personeelslasten blijven in de raming tot en met 2029 net onder het plafond van 10% van het BBP. Welke concrete beleidsmaatregelen neemt de regering om dit structureel te borgen, in plaats van alleen op aannames te vertrouwen?*

De 10%-bbp personeelsnorm is gebaseerd op een internationale richtlijn binnen de Caribische regio, en omvat een bredere definitie dan uitsluitend het personeel van het Land. De norm geeft ook zicht op de ontwikkelingen van het personeel bij de Hoge Colleges van Staat, DOW, gesubsidieerde onderwijsinstellingen en externe inhuur. Hiermee ontstaat een goed en breed inzicht over de personeelslasten. Dit gezegd hebbende biedt de richtlijn kansen om binnen acceptabele perken niet alleen efficiëntieslagen te maken in de vorm van structurele besparingen, maar ook om waar nodig huidige capaciteiten te versterken en of bundelen ten gunste van een betere dienstverlening naar de samenleving toe.

458. *De rentelasten blijven zwaar drukken: in 2026 gaat circa 16 cent van iedere verdiende florin naar rente. Welke strategie, anders dan de formalisering van de rijkswet, heeft de regering om deze druk structureel te verlagen en zo meer ruimte te scheppen voor sociale en economische investeringen?*

459. *Het CAft merkt op dat de regering per 1 januari 2026 de reparatietoeslag wederom gaat verhogen, welke de post overdrachten opnieuw verhoogt. Het CAft pleit voor de toepassing van een inkomenstoets.*

Voordat de reparatietoeslag wordt verhoogd, zal een inkomenstoets worden uitgevoerd, conform de aanbeveling van het CAft.

460. *Is de regering voornemens een inkomenstoets te gaan toepassen alvorens zij de verhoging van de reparatietoeslag invoert?*

Rekening houdend met de verleende antwoorden op de vragen 11,12,13 en 459, is het antwoord bevestigend te beantwoorden.

461. *Zo niet, hoe denkt de regering de doelmatigheid van de maatregel bij afwezigheid van een inkomenstoets te kunnen bevorderen?*

In zo'n scenario zal de focus liggen op de minst draagkrachtige groepen, namelijk gepensioneerden die alleen een AOW-uitkering en of een bestandsuitkering ontvangen. Verder hebben zij geen andere bronnen van inkomen.

Investerings- & Investeringsfondsen

462. *Het CAft vraagt om duidelijkheid over de status van het nieuwe investeringsfonds en de meerjarige investeringsagenda. Kan de regering concreet aangeven hoe deze investeringen ook worden ingezet om jongeren perspectief te bieden en hun betrokkenheid bij criminaliteit te voorkomen?*

Het kabinet onderschrijft het belang van investeringen in de jeugd. Ter ondersteuning van dit beleid zijn tevens structurele investeringen in basisvoorzieningen van groot belang. Daarom heeft het kabinet als beleidsprioriteit om via het Investeringsfonds diepte-investeringen te financieren en uit te voeren, met als doel de kwaliteit van de publieke randvoorwaarden, waaronder de basisvoorzieningen, structureel te verbeteren en te waarborgen. De allocatie van middelen voor beleidsterreinen gericht op de jeugd vindt plaats via goederen en diensten of via subsidies.

463. *Hoe wordt ervoor gezorgd dat het investeringsfonds niet alleen grote infrastructurele projecten in Oranjestad of San Nicolas financiert, maar ook investeert in mensen, onderwijs, preventieprogramma's en leefbare wijken op het hele eiland?*

Het kabinet onderschrijft het belang van investeringen in naschoolse programma's die gericht zijn op sport, cultuur, wetenschap en de persoonlijke ontwikkeling van de jeugd. Ter ondersteuning van dit beleid zijn tevens structurele investeringen in basisvoorzieningen van groot belang. Daarom heeft het kabinet als beleidsprioriteit om via het Investeringsfonds diepte-investeringen te financieren en uit te voeren, met als doel de kwaliteit van de publieke randvoorwaarden, waaronder de basisvoorzieningen, structureel te verbeteren en te waarborgen. De allocatie van middelen voor beleidsterreinen zoals naschoolse programma's vindt plaats via goederen en diensten of via subsidies.

464. *Kan de regering toezeggen dat de Staten jaarlijks inzicht krijgen in de voortgang, keuzes en effecten van dit investeringsfonds, inclusief duidelijke KPI's rond sociale impact en toekomstbestendigheid?*

Artikel 40 van Comptabiliteitsverordening 1989 (CV 1989) schrijft voor dat begrotingsfondsen afzonderlijk worden beheerd en jaarlijks de begroting en de jaarrekening van de begrotingsfondsen worden opgemaakt en vastgesteld overeenkomstig de bepalingen in de CV 1989. Dit bevordert de publieke verantwoording, onder andere via afzonderlijke begrotingen, rapportages en jaarrekeningen.

Inkomsten & Baten

465. *De indirecte belastingen nemen in 2026 toe met AFL. 22 miljoen, terwijl directe belastingen juist dalen met AFL. 5 miljoen. Hoe waarborgt de regering dat deze lastenverzwaring niet vooral de middenklasse en lagere inkomens treft?*

Vergeleken met de begroting zoals voorgesteld in de Najaarsnota 2025, stijgt de raming van de directe belastingen met Afl. 4,1 miljoen, terwijl de indirecte belastingen met Afl. 7 miljoen toenemen. Zoals eerder aangegeven, zijn deze stijgingen niet het gevolg van een lastenverzwaring, maar van de geprojecteerde economische groei en een strenger compliance beleid, waardoor meer belastingplichtigen hun aandeel eerlijk zullen bijdragen.

466. *De baten uit overheidsdeelnemingen nemen met AFL. 26 miljoen toe, maar de OB geeft onvoldoende toelichting. Kan de regering concreet aangeven welke deelnemingen deze hogere winsten genereren en hoe dit structureel houdbaar is?*

Bijgevoegd is een overzicht van de uitkeringen van de verschillende overheidsdeelnemingen. Afhankelijk van de behaalde resultaten van deze deelnemingen, zullen de winstuitkeringen in de begroting worden geraamd.

Beschrijving	Begroting 2025	Begroting 2026
Utilities N.V.	10,000,000	5,000,000
Setar N.V.	4,000,000	1,826,000
ATA SG	41,090,000	18,000,000
AAA N.V.	5,029,000	5,029,000
Centrale Bank van Aruba	27,900,000	59,380,000
Totaal	88,019,000	89,235,000

467. *De deviezenprovisie en afdrachten van de Centrale Bank zijn sterk gestegen. Hoe duurzaam is deze groei en welke risico's ziet de regering voor toekomstige jaren?*

Volgens de prognoses van de CBA zijn de deviezenprovisie en de uitkering op basis van het resultaat voor de komende jaren relatief stabiel.

Schuld & Overschotten

468. *De schuldquote daalt volgens de raming van 97% BBP in 2026 naar 57% in 2030. Welke aannames liggen hieraan ten grondslag en welke risico's ziet de regering dat deze daling niet wordt gehaald?*

Het inzetten van deze overschotten voor schuldafbouw houdt in dat gelden uit de fondsen worden onttrokken. De regering kan zich in de redenering van het College Aruba financieel toezicht (CAft) vinden, maar acht het op dit moment niet verstandig om deze middelen aan te wenden, omdat het nog niet duidelijk is of er op dit moment sprake is van tijdelijke dan wel structurele overschotten. De verzamelde signalen geven aan dat het hier om tijdelijke overschotten gaat. Het is daarom op dit moment niet prudent om deze fondsmiddelen te onttrekken. Zeker gezien het feit dat Aruba vooruitloopt op de afgesproken 'deleveraging path', ofwel het traject voor de verlaging van haar schuldpositie, is intensiveren en versnellen van het traject door het nemen van risicovolle maatregelen niet wenselijk. De regering neemt het waarborgen van de stabiliteit van deze fondsen hoog in het vaandel.

469. *Het CAft adviseert overschotten van AZV en SVB in te zetten voor schuldafbouw.*

Verwezen wordt naar het antwoord van vraag 468.

470. *Is de regering het met dit advies eens?*

Verwezen wordt naar het antwoord van vraag 468.

471. *Zo ja, hoe gaat de regering dit formaliseren en tegelijkertijd waarborgen dat er voldoende middelen overblijven voor goede zorg en sociale zekerheid?*

Welvaart, Welzijn & Duurzaamheid

472. *De begroting en het CAft-advies richten zich sterk op financiële discipline. Hoe gaat de regering ervoor zorgen dat er ook een gezonde balans blijft tussen welvaart en welzijn, zodat investeringen direct voelbaar zijn voor gezinnen, jongeren en ouderen?*

Het Kabinet AVP-FUTURO zet duurzame openbare financiën in als een strategisch instrument ter ondersteuning van de inclusieve en duurzame ontwikkeling van Aruba. Met handhaving van budgetdiscipline verankerd binnen een robuust financieel kader dient het realiseren van duurzaam openbare financiën continue bij te dragen aan het verbeteren van de welvaart en het welzijn van alle burgers. De welvaart en het welzijn van alle burgers vormen de uitgangspunten en de strategische doelen van de beleidsaanpak van het Kabinet AVP-FUTURO.

473. *Kan de regering garanderen dat de Staten tijdig en transparant worden geïnformeerd over de concrete effecten van dit beleid op armoedebestrijding, onderwijs, gezondheidszorg en jeugdbescherming en preventie?*

Uiteraard de regering heeft het voornemen de Staten continue en op transparante wijze over de ontwikkelingen te informeren.

474. *Hoe gaat de regering de Staten betrekken bij de monitoring van beleid dat niet alleen financieel houdbaar is, maar ook toekomstgericht en gericht op een samenleving waarin mensen zich veilig, gezond en verbonden voelen?*

Binnen de regeerperiode van het kabinet AVP-FUTURO zal een structurele hervorming plaatsvinden, voortvloeiend uit het Lands-pakket. Deze hervorming zal zich geleidelijk vertalen in de begroting en in de introductie van een meer beleidsgerichte begrotingssystematiek, oftewel policy based budgeting.

Dit houdt in dat de begroting niet langer uitsluitend wordt gebaseerd op historische uitgaven, maar op concrete beleidsdoelen. Daarbij staat centraal welke resultaten het kabinet wil bereiken en op welke wijze het beschikbare budget daaraan bijdraagt.

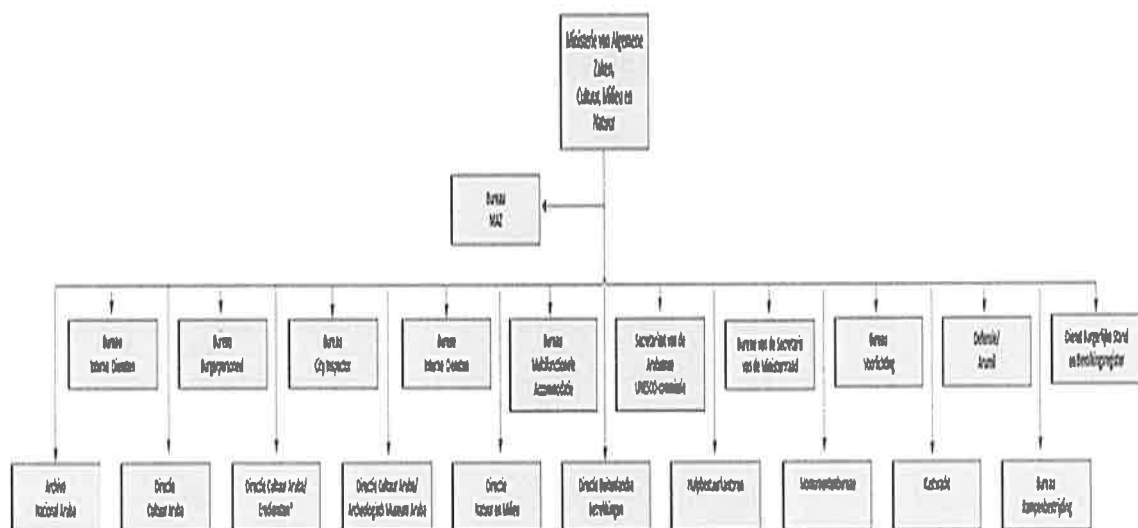
Het belangrijkste voordeel hiervan is dat de focus wordt aangescherpt op de te behalen resultaten en de verantwoording over de inzet van schaarse publieke middelen, onder meer via uitvoeringsrapportages, het jaarverslag en de jaarrekening. Bovendien biedt deze begrotingsmethode meer inzicht in de beschikbare budgetruimte en ondersteunt zij een doelmatiger allocatie van middelen.

De leden van de FUTURO-fractie behouden zich het recht voor om nadere vragen te stellen gedurende de openbare behandeling.

De leden van de MEP-fractie hebben de volgende vragen gesteld

Ministerie van Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur

475. Kunt u een actueel organogram van uw ministerie aan de Staten verstrekken?

476. Hoeveel werknemers zijn er momenteel werkzaam bij het ministerie en hoe zijn zij verdeeld per directie/bureau?

Departementen onder ministerie AZ	Ambtenaren	Contractanten	Totaal
Archivo Nacional Aruba	18	5	23
Bureau Interne Diensten	39	1	40
Bureau Multifunctionele Accommodaties	5	3	8
Bureau Rampenbestrijding	12	2	14
Bureau van de minister Algemene Zaken	13	9	22
Bureau van de secretaris van de ministerraad	10	22	32
Bureau Voorlichting	5		5
Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister	30	5	35
Directie Buitenlandse Betrekkingen	9	4	13
Directie Cultuur Aruba	34	13	47
Directie Natuur en Milieu	12		12
Gevolmachtigde minister van de VS	1		1
Hulpbestuurskantoor Noord	7		7
Hulpbestuurskantoor Paradera	5	1	6
Hulpbestuurskantoor San Nicolas	5	2	7
Hulpbestuurskantoor Santa Cruz	7		7
Hulpbestuurskantoor Savaneta	5	1	6
Kustwacht	60	1	61
Monumentenbureau	8	1	9
Overige Algemene Zaken	32	3	35
Secretariaat van de Arubaanse UNESCO-commissie	6	1	7
Secretariaat van de Sociaal Economische Raad	7		7
Totaal	330	74	404

Bron: PSA, payroll oktober 2025

477. Kunt u aangeven hoeveel van deze werknemers ambtenaren zijn en hoeveel contractanten?

Verwezen wordt naar de tabel bij vraag 476.

478. Welke functieniveaus (schaalindeling) zijn er en hoeveel medewerkers vallen er binnen elke schaal?

Tabel 2

Schaal	Aantal
2	6
3	14
4	19
5	24
6	22
7	33
8	21
9	45
10	34
11	15

Schaal	Aantal
C04	1
C13	1
GB	10
GD	4
GE	1
K01	9
K02	11
K03	10
K04	5
K05	7

12	18
13	23
14	7
15	6
16	3

K06	8
K07	1
K08	2
K10	1
K11	1
L	22
Bedong n	20
Totaal	404

479. *Kunt u per werknemer, de functie, het bruto maandsalaris en het totaal jaarsalaris aangeven?*

Verwezen wordt naar de onderstaande tabel.

R	N	Functie	Bezoldiging
	1	1e medewerker archiefselectie	6700
	2	1e medewerker archiefselectie	6700
	3	1e medewerker DIV	6210
	4	1e medewerker DIV	6210
	5	1e medewerker DIV	5305
	6	1e medewerker technische dienst	5965
	7	2e wachtofficier	6700
	8	administratief medewerker	3195
	9	administratief medewerker	3845
	10	administratief medewerker	4720
	11	administratief medewerker	4720
	12	administratief medewerker	3255
	13	administratief medewerker	4165
	14	administratief medewerker	3660
	15	administratief medewerker/ facilitair beheerder	2820
	16	advance team	4720
	17	allround medewerker documenten en inlichtingen	5120
	18	allround medewerker documenten en inlichtingen	4720
	19	allround medewerker documenten en inlichtingen	4720
	20	allround medewerker documenten en inlichtingen	4540
	21	allround medewerker documenten en inlichtingen	4165
	22	allround medewerker documenten en inlichtingen	3985
	23	allround medewerker documenten en inlichtingen	4540

24	allround medewerker documenten en inlichtingen	4540
25	allround medewerker documenten en inlichtingen	4345
26	allround medewerker documenten en inlichtingen	5760
27	allround medewerker documenten en inlichtingen	3985
28	allround medewerker documenten en inlichtingen	4720
29	allround medewerker gegevensverwerking	6210
30	allround medewerker gegevensverwerking	4905
31	allround medewerker gegevensverwerking	5305
32	allround medewerker gegevensverwerking	6210
33	archeoloog	7625
34	assistent centraal archieffselectie	3660
35	assistent centraal archieffselectie	4165
36	assistent in de administratie	3255
37	assistent in de administratie	3255
38	assistent medewerker presentatie en educatie	5760
39	assistent restauratie en depot	3255
40	audiovisuele- en digitaliseringsmedewerker	2500
41	baliemedewerker	3255
42	baliemedewerker	2604
43	baliemedewerker	2929,5
44	begrotingscoördinator	5760
45	beleidsadviseur	8190
46	beleidsadviseur	8190
47	beleidsadviseur	9990

48	beleidsadviseur	8190
49	beleidsadviseur	8190
50	beleidsadviseur	8190
51	beleidsadviseur	8190
52	beleidsmedewerker	8785
53	beleidsmedewerker	7625
54	beleidsmedewerker	8190
55	beleidsmedewerker	8190
56	beleidsmedewerker	9385
57	beleidsmedewerker	8190
58	beleidsmedewerker	8190
59	beleidsmedewerker	7625
60	beleidsmedewerker	7625
61	bevolkingscontroleur	4905
62	bevolkingscontroleur	5305
63	bode	4165
64	bureaumanager	5760
65	buurt- en welzijnswerk medewerker	6210
66	chef algemene ondersteuning	5760
67	chef beveiliging	5965
68	chef dekdienst	5120
69	chef DIV	6700
70	chef HBK	5760
71	chef HBK	6700
72	chef HBK	6700
73	chef HBK	6700
74	chef HBK	6445
75	chef protocol	6700
76	chief of staff	9990
77	communicatie deskundige	7160
78	communicatiemedewerker	3320
79	communicatiemedewerker junior	3320
80	content creator	4720
81	coördinator opleiding en oefening	4540

82	coördinator preventie en mitigatie	6210
83	digitaliseringsmedewerker	2820
84	directeur	9990
85	directeur	9385
86	directeur	9385
87	directiesecretaresse	4165
88	directiesecretaresse	4540
89	documentaire informatie medewerker	4905
90	documentaire informatie medewerker	5305
91	documentalist	6210
92	documentalist	4720
93	documentatieadviseur	5760
94	documentatieadviseur	6210
95	documentatieadviseur	6210
96	dominee	5960
97	facilitair beheer	6210
98	facilitair medewerker	2865
99	facilitair medewerker	5965
0	10 facilitaire medewerker	2500
1	10 facilitaire medewerker	3495
2	10 facilitaire medewerker	4165
3	10 facilitaire medewerker senior	4165
4	10 facilitaire zaken	6700
5	10 facilitaire zaken	6210
6	10 financieel administratief medewerker	4720
7	10 financieel controleur	7160

8	10	financieel medewerker	4720
9	10	financieel medewerker	5120
0	11	financieel medewerker	6445
1	11	functionaris CMO	4720
2	11	functionaris DBB	6700
3	11	functionaris MFA	6700
4	11	general intelligence officer	6445
5	11	general intelligence officer	7160
6	11	general intelligence officer	7160
7	11	general intelligence officer	5305
8	11	general intelligence officer	6700
9	11	general intelligence officer	6700
0	12	general intelligence officer	7625
1	12	general intelligence officer	4720
2	12	general intelligence officer	7625
3	12	general intelligence officer	7625
4	12	general intelligence officer	6700
5	12	general intelligence officer	5305

6	12	general intelligence officer	7625
7	12	general intelligence officer	7625
8	12	general intelligence officer	7160
9	12	general intelligence officer	6445
0	13	general intelligence officer	7625
1	13	Gevolmachtigde Minister Washington DC	9385
2	13	gezagvoerder	5965
3	13	gezagvoerder	5965
4	13	gezagvoerder	5760
5	13	gezagvoerder	5120
6	13	gezagvoerder	5965
7	13	gezagvoerder	4905
8	13	gezagvoerder	5965
9	13	hoofd advies en ondersteuning	7160
0	14	hoofd afdeling algemene zaken	6700
1	14	hoofd afdeling financiële zaken	8190
2	14	hoofd algemene dienst	5525
3	14	hoofd algemene ondersteuning	5965

4	14	hoofd archiefbehoud en - beheer	7160
5	14	hoofd BOT	5305
6	14	hoofd centraal archiefselectie	7160
7	14	hoofd dienstverlening	7160
8	14	hoofd documenten en inlichtingen	7160
9	14	hoofd educatie en presentatie	7625
0	15	hoofd gegevensverwerking	7625
1	15	hoofd implementatie	7625
2	15	hoofd onderzoek en monitoring	8190
3	15	hoofd PZ en algemene zaken	7160
4	15	hoofd steunpunt Aruba	8190
5	15	hoofd steunpunt Aruba	8785
6	15	hoofd van dienst	8785
7	15	hoofd van dienst	9385
8	15	hoofd van dienst	8190
9	15	hoofd van dienst	9990
0	16	hoofdwerktuigkundige	7160
1	16	inhoudelijk adviseur	8190

	16	inhoudelijk adviseur medior	7160
2	16	inhoudelijk adviseur medior	6210
3	16	inhoudelijk adviseur medior	6700
4	16	inhoudelijk adviseur senior	7835
5	16	inhoudelijk adviseur senior	7906,5
6	16	inhoudelijk adviseur senior	9385
7	16	inningcontroleur	4165
8	16	inningcontroleur	5965
9	17	inningcontroleur	6210
0	17	inningcontroleur	6210
1	17	inningcontroleur	5965
2	17	inningcontroleur	6210
3	17	inningcontroleur	6210
4	17	inningscontroleur	5760
5	17	inningscontroleur	5525
6	17	inningscontroleur	6210
7	17	inspecteur	6700
8	17	inspecteur	6925
9			

	18	interieurverzorger	2578,5
0	18	interieurverzorger	2805
1	18	interieurverzorger	2625
2	18	interieurverzorger	2235
3	18	interieurverzorger	2375
4	18	interieurverzorger	2625
5	18	interieurverzorger	2680
6	18	interieurverzorger	2625
7	18	interieurverzorger	2865
8	18	interieurverzorger	2255
9	19	interieurverzorger	2865
0	19	interieurverzorger	2625
1	19	interieurverzorger	2865
2	19	interieurverzorger	2865
3	19	interieurverzorger	2375
4	19	interieurverzorger	2375
5	19	interieurverzorger	2865
6	19	interieurverzorger	2310
7			

	19	interieurverzorger	2680
8	19	interieurverzorger	2680
9	20	interieurverzorger	2865
0	20	interieurverzorger	2495
1	20	IT- medewerker	5525
2	20	junior administratief	2650
3	20	medewerker	2565
4	20	junior bemanningslid	3195
5	20	junior bemanningslid	3195
6	20	junior bemanningslid	3660
7	20	junior bemanningslid	3055
8	20	junior bemanningslid	3055
9	21	junior bemanningslid	2565
0	21	junior bemanningslid	
1	21	junior bemanningslid	3195
2	21	junior bemanningslid	2650
3	21	junior bemanningslid	3660
4	21	junior bemanningslid	3055
5			

	21	junior bemanningslid	3660
6	21	junior bemanningslid	2565
7	21	junior bemanningslid	3660
8	21	junior bemanningslid	4165
9	22	junior bemanningslid	2565
0	22	junior bemanningslid	3195
1	22	junior bemanningslid	2565
2	22	junior bemanningslid	2650
3	22	junior bemanningslid	3660
4	22	junior bemanningslid	3055
5	22	junior bemanningslid	3660
6	22	junior bemanningslid	3660
7	22	junior bemanningslid	3660
8	22	junior bemanningslid	3660
9	23	junior bemanningslid	3055
0	23	junior bemanningslid	3660
1	23	junior bemanningslid	3055
2	23	junior bemanningslid	3055
3			

	23	junior bemanningslid	2650
4	23	juridisch adviseur	9385
5	23	juridisch adviseur senior	9385
6	23	juridisch beleidsmedewerker	8190
7	23	juridisch beleidsmedewerker	9990
8	23	juridisch beleidsmedewerker	6925
9	24	juridisch beleidsmedewerker	8190
0	24	juridisch- en beleidsadviseur	8190
1	24	juridisch- en beleidsadviseur	8190
2	24	juridisch medewerker	8190
3	24	kwartiermaker chief	5525
4	24	information officer	
5	24	landsarcheoloog	8190
6	24	lokaal informatie medewerker	7160
7	24	steunpunt	
8	24	medewerker administratie	3845
9	24	medewerker archief en	4540
0	24	verdragen	
1	24	medewerker archiefselectie	5760
	25	medewerker archiefselectie	4165
	25	medewerker archiefselectie	3195

2	25	medewerker audiovisuele en digitale technieken	6210
3	25	medewerker audiovisuele en digitale technieken	5525
4	25	medewerker bevoorrading	4720
5	25	medewerker BOT	5305
6	25	medewerker BOT	5305
7	25	medewerker BOT	5305
8	25	medewerker BOT	5305
9	25	medewerker BOT	5305
0	26	medewerker communicatie en voorlichting	6210
1	26	medewerker communicatie en voorlichting	6700
2	26	medewerker communicatie, educatie en voorlichting	6210
3	26	medewerker digitale toegankelijkheid	3195
4	26	medewerker DIV	5305
5	26	medewerker DIV	5305
6	26	medewerker DIV	3660
7	26	medewerker DIV	4720
8	26	medewerker DIV	6210
9	26	medewerker DIV	3495

0	27	medewerker DIV	4165
1	27	medewerker DIV	5305
2	27	medewerker DIV	3495
3	27	medewerker DIV	5305
4	27	medewerker educatie en presentatie	6210
5	27	medewerker educatie en presentatie	6210
6	27	medewerker expeditie/bodediensten	4165
7	27	medewerker expeditie/bodediensten	4165
8	27	medewerker expeditie/bodediensten	3660
9	27	medewerker expeditie/bodediensten	3845
0	28	medewerker financiële administratie	5760
1	28	medewerker financiële administratie archief	3255
2	28	medewerker gegevensverwerking	4345
3	28	medewerker gegevensverwerking	5305
4	28	medewerker HBK	2565
5	28	medewerker HBK	4345
6	28	medewerker HBK	3320
7	28	medewerker HBK	3120

	28	medewerker HBK	3660
8	28	medewerker HBK	4165
9	29	medewerker HBK	4345
0	29	medewerker HBK	4720
1	29	medewerker HBK	4540
2	29	medewerker HBK	4165
3	29	medewerker HBK	3320
4	29	medewerker HBK	3845
5	29	medewerker HBK	3660
6	29	medewerker HBK	4720
7	29	medewerker	6700
8		informatievoorziening en automatisering	
9	29	medewerker logistiek	4165
0	30	medewerker logistiek	4165
1	30	medewerker logistiek	4165
2	30	medewerker logistiek	4165
3	30	medewerker ondersteuning	4165
4	30	medewerker ondersteuning	3495
5	30	medewerker ondersteuning	3255

	30	medewerker protocol	4345
6	30	medewerker	6445
7		publieksvoorlichting PR	
	30	medewerker RADO	3985
8	30	medewerker reproductie	4165
9	31	medewerker restauratie en	5305
0		conservering	
	31	medewerker semi-statisch	6700
1	31	medewerker semi-statisch	6210
2	31	medewerker semi-statisch	6030
3	31	medewerker technische dienst	5760
4	31	medewerker voorlichting	3495
5	31	MFA manager	5760
6	31	MFA medewerker	4165
7	31	MFA medewerker	4345
8	31	monumentenwachter	4165
9	32	museummedewerker	5305
0	32	office manager	5760
1	32	onderinspecteur	6210
2	32	onderinspecteur	3985
3			

	32	ondersteuner	hoofd	3845
4		dienstverlening		
	32	ondersteuningsmedewerker		4540
5				
	32	onderzoeker		6700
6				
	32	onderzoeksleider		6445
7				
	32	onderzoeksleider		7625
8				
	32	onderzoeksleider		5525
9				
	33	perschef		6210
0				
	33	persoonlijk	beveiliger/	4165
1		chauffeur		
	33	persoonlijk	beveiliger/	4720
2		chauffeur		
	33	plv. gezagvoerder		5525
3				
	33	plv. gezagvoerder		5525
4				
	33	plv. gezagvoerder		
5				
	33	plv. gezagvoerder		5525
6				
	33	plv. gezagvoerder		5525
7				
	33	PR-	en	5120
8		communicatiemedewerker		
	33	predikant		5760
9				
	34	priester		3550
0				
	34	priester		3550
1				

	34	priester	3550
2	34	priester	3550
3	34	priester	3550
4	34	priester	3550
5	34	priester	3550
6	34	priester	3550
7	34	priester	5230
8	34	priester	3550
9	35	priester	3550
0	35	priester	6480
1	35	programma specialist	4914,09
2	35	programma specialist	6445
3	35	programma specialist	8785
4	35	programmaleider	6210
5	35	programmaleider	4720
6	35	programmaleider	5305
7	35	programmaleider	6210
8	35	programmamedewerker	5305
9			

	36	projectleider	8190
0	36	protocol medewerker	5305
1	36	rabbijn	5960
2	36	receptionist/telefonist	3120
3	36	restaurant architect	7625
4	36	restaurant technicus	6700
5	36	restaurant technicus	6700
6	36	restaurant technicus	6445
7	36	restaurant technicus	6700
8	36	scheepskok/verzorgers	5305
9	37	secretariële administratieve	5760
0	37	ondersteuning junior	3320
1	37	secretariële administratieve	5120
2	37	ondersteuning senior	4345
3	37	secretariële administratieve	6210
4	37	ondersteuning senior	9385
5	37	secretaris	8785
6	37	secretaris ministerraad	8785
7	37	secretaris-generaal	8785

8	37	senior administratief medewerker	5305
9	37	senior administratief medewerker	6700
0	38	senior bemanningslid	4905
1	38	senior bemanningslid	4540
2	38	senior bemanningslid	4345
3	38	senior medewerker documenten en inlichtingen	5525
4	38	senior medewerker documenten en inlichtingen	5760
5	38	senior medewerker gegevensverwerking	6700
6	38	senior medewerker voorlichting	5760
7	38	senior-hoofdtechnicus	6700
8	38	secretaris-generaal	9665
9	38	sociaal juridische medewerker	6700
0	39	sr. med. informatievoorziening en automatisering	8190
1	39	strategic intelligence officer	8785
2	39	strategic intelligence officer	7625
3	39	systeembeheerder	7160
4	39	technisch medewerker	2990
5	39	technisch medewerker	3660

	39	technisch medewerker	4905
6	39	technisch medewerker	3255
7	39	technisch medewerker	4165
8	39	technisch medewerker	3660
9	40	technisch medewerker	3660
0	40	technische ondersteuner	3120
1	40	medior	2990
2	40	telefonist	2691
3	40	telefonist/receptionist	4720
4	40	werktuigkundige	

480. *Hoeveel werknemers ontvangen een autotoelage en wat is de totale geraamde kostenpost hiervan in 2026?*

Binnen het ministerie ontvangen in totaal 56 overheidswerknemers een autotoelage. De maandelijkse kosten hiervan zijn Afl. 14.000,-.

481. *Hoeveel werknemers ontvangen een telefoontoelage en wat is het totaalbedrag hiervoor in 2026?*

Binnen het ministerie ontvangen in totaal 66 overheidswerknemers een telefoontoelage. De maandelijkse kosten hiervan zijn Afl. 15.058,-.

482. *Hoeveel werknemers ontvangen een representatietoelage en wat is het totaalbedrag hiervan in 2026?*

Slechts 1 overheidswerknemer binnen dit ministerie ontvangt een representatietoelage ten bedrage van Afl. 2.108,- per maand. Het betreft de Gevolmachtigde Minister te Washington D.C.

483. *Hoeveel overeenkomsten van opdracht of dienstverleningsovereenkomsten heeft het ministerie in 2025 afgesloten?*

484. *Wat is de totale financiële waarde van deze overeenkomsten voor 2026?*

485. *Met welke personen of bedrijven zijn deze overeenkomsten aangegaan?*

486. *Voor welke diensten of werkzaamheden zijn deze overeenkomsten precies afgesloten?*

487. *Wat is de gemiddelde duur van deze overeenkomsten?*

488. *Waarom is in bepaalde gevallen gekozen voor een dienstverleningsovereenkomst in plaats van aanstelling van een ambtenaar?*

Per geval wordt bekeken naar de aard en specificatie van de verzochte opdracht en ook de tijdsdimensie die eraan verbonden.

489. *Wat is de hoogte van de post “voorlichting en promotie” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*

Beschrijving	Ontwerp begroting 2026
<u>4361 Deskundig advies</u>	
0 Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur	
16000001 Bureau Minister-President	329,000

16011001 Bureau Burgerlijke Stand	1,000
16016001 Overig AZCMN	295,500
16023001 Directie Natuur en Milieu	10,000
16023002 Bureau City Inspector	15,000
16024001 Directie Cultuur	10,000
0 Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur	660,500
1 Infrastructuur en Telecommunicatie	
16120001 Bureau minister IT	791,400
16135001 DIP	300,000
16137001 Overig IT	50,000
16140001 Directie Telecommunicatie	63,600
1 Infrastructuur en Telecommunicatie	1,205,000
2 Toerisme, Transport en Arbeid	
16240001 Bureau minister TTA	665,000
16248101 Directie Luchtvaart	200,000
16248201 Meteorologische Dienst	135,000

16248301 Directie Scheepvaart	15,000
16248501 Directie Arbeid & Onderzoek	168,500
16248504 Departamento di Progreso Labor	5,000
2 Toerisme, Transport en Arbeid	1,188,500
5 Volksgezondheid, Sociale Zaken, Ouderenzorg en Verslavingszorg	
16560001 Bureau Minister van VSOV	642,500
16561001 Directie Volksgezondheid	190,000
16561006 Inspectie Volksgezondheid	16,000
16561007 Kwaliteitsinstituut gezondheid	26,000
16562004 Epidemiologie en Onderzoek	10,000
16562007 Dienst Gele Koorts	10,000
16567001 Directie Sociale Zaken	142,000
16567006 Bur. Adv. & Meldp. Kindermish.	12,000
16567007 Bur. CEDHM	5,000
16567010 Maatschappelijk zorg	5,000
16569001 Directie Ouderenzaken	142,000

5 Volksgezondheid, Sociale Zaken, Ouderenzorg en Verslavingszorg	1,200,500
7 Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport	
16770001 Bureau Minister van KOJIS	192,000
16771001 Directie Onderwijs	15,600
16771004 Traimerdia	272,000
16771009 Dienst Inspectie Onderwijs	10,000
16771010 Bur. Multidisciplinair Centrum	3,900
16771011 Dienst Uitv. Onderwijssubsidie	75,000
16788801 Directie voor Innovatie	25,000
16789001 Overig KOJIS	1,000,000
16789004 Departamento pa Mucha y Hoben	25,000
16789901 Kab vd Gevolm. min v AUA in NL	66,500
7 Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport	1,685,000
8 Justitie, Integratie en Energie	
16880001 Bureau minister van JIE	300,300
16881001 Korps Politie Aruba	50,000

16881003 IASA	5,000
16881004 NCB Interpol Aruba	25,000
16881005 Guarda Nos Costa	10,000
16882001 Dienst Brandweer	80,000
16883001 Korrectie Instituut Aruba	30,000
16884001 DWJZ	5,000
16884002 Bezwaaradviescommissie LAR	2,500
16884003 Casinowezen	10,000
16886001 Openbaar ministerie	260,000
16886002 Landsrecherche	15,000
16887001 Voogdijraad	38,900
16887002 Bur. Orthopedagogisch Centrum	2,500
16889001 DIMAS	324,600
16893001 Bureau Integriteit	25,000
16894001 Departamento Transporte Public	60,000
8 Justitie, Integratie en Energie	1,243,800

9 Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector	
16990002 FIU	33,800
16992001 Directie Financien	10,000
16994008 Departamento di Impuesto	4,550,000
16994009 Departamento di Aduana	270,000
16995001 Centrale Accountants Dienst	2,000
16997001 Overig FEPS	400,000
16998001 Directie Economische Zaken	40,000
16998004 Dienst Huur- en Consumentenzkn	25,000
16998401 Dienst Landb., Veeteelt en Vis	100,000
9 Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector	5,430,800
00001 Algemene Dienst	12,614,100

490. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*
491. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of producten?*
492. *Wat is de hoogte van de post “deskundig advies” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*

493. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*

494. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of adviezen?*

495. *Welke buitenlandse reizen zijn voorzien voor 2026 en met welk doel?*

Voor 2026 staan diverse buitenlandse reizen op de planning, die primair gericht zijn op internationale samenwerking, kennisuitwisseling en de vertegenwoordiging van Aruba.

496. *Hoe wordt gewaarborgd dat deze reizen geen "snoepreizen" worden zonder toegevoegde waarde, zoals de reis van minister Gerlien Croes in juni 2025?*

497. *Zal de minister zich houden aan de afspraak uit het regeerakkoord dat bij hotelkosten steeds drie offertes moeten worden opgevraagd en de laagste wordt gekozen?*

498. *Hoe wordt gecontroleerd dat reis- en verblijfskosten in lijn zijn met sober en doelmatig gebruik van publieke middelen?*

499. *Welke auto's worden momenteel door het ministerie geleased en tegen welke maandelijkse prijs?*

500. *Voor welke functies of doeleinden worden deze leaseauto's gebruikt?*

501. *Hoe verklaart de minister dat er nog steeds leasekosten worden betaald, terwijl de nieuwe regering AVP Futuro heeft aangegeven geen auto's te zullen leasen maar gebruik te maken van privé-auto's?*

502. *Recentelijk heeft de Commandant der Zeestrijdkrachten Liebregts verklaard dat Venezuela een ernstige dreiging voorstelt voor de ABC eilanden. Waarom heeft de regering de Staten niet geïnformeerd over de actuele veiligheidsdreiging vanuit Venezuela?*

Informatie over deze kwestie is tijdens meerdere persconferenties gedeeld

503. *Hoe beoordeelt de regering deze dreiging?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 502.

504. *Kan de Minister-President toelichten hoe groot het risico wordt ingeschat dat Venezuela daadwerkelijk militaire actie ondernemeemt richting de ABC-eilanden, en specifiek Aruba?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 502.

505. *Welke noodplannen bestaan er momenteel om de bevolking van Aruba te beschermen in geval van een militaire escalatie?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 502.

506. *Hoe wordt er samengewerkt met de Koninklijke Marine en de Nederlandse Defensie om de veiligheid van Aruba te garanderen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 502.

507. *Zijn er afspraken gemaakt over versterking van de militaire capaciteit in het Caribisch gebied?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 502.

508. *Op welke wijze zal de regering zorgdragen voor tijdige en transparante crisiscommunicatie richting de bevolking bij een verhoogde dreiging of directe aanval?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 502.

509. *Welke diplomatieke stappen heeft de regering reeds gezet richting Venezuela en internationale partners om de spanningen te verminderen en escalatie te voorkomen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 502.

510. *Welke inschatting heeft de regering gemaakt over de mogelijke gevolgen van deze dreiging voor het toerisme op Aruba?*

Er bestaan geen mogelijke gevolgen of dreigingen voor Aruba.

511. *Welke maatregelen worden genomen om het vertrouwen van bezoekers te behouden?*

Er bestaan geen mogelijke gevolgen of dreigingen voor Aruba.

512. *Op welke wijze wordt er samengewerkt met Curaçao en Bonaire, en eventueel andere Caribische partners, om gezamenlijke veiligheids- en noodmaatregelen te treffen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 510.

513. *Politieke aanstellingen zonder openstelling van de vacatures zijn aan de orde van de dag in dit kabinet. De nieuwe regering heeft bij monde van mevrouw Gerlien Croes (Futuro) en de heer Wendrick Cicilia (AVP) publiekelijk aangekondigd dat alle aanstellingen bij de bureaus van ministers plaatsvinden na een open sollicitatieprocedure. Was dit een afspraak die is gemaakt in de Ministerraad?*

Elke minister is vrij om te bepalen hoe zijn of haar wervings- en selectieprocedure verloopt.

514. *Kan de minister bevestigen dat dit in alle gevallen is geschied?*

Hierbij wordt verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 513.

515. *Indien ja, verzoek ik u de publieke aankondigingen van deze openstellingen in de lokale media te overleggen.*

Hierbij wordt verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 513.

516. *Indien nee, welk deel van de vervulde vacatures is dan wél via een open sollicitatieprocedure vervuld?*

Hierbij wordt verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 513.

517. *En ook in dat geval verzoek ik u de aankondigingen van de openstellingen in de lokale media te overleggen.*

Hierbij wordt verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 513.

518. *Hoeveel kandidaten van de AVP-lijst 2024 en van de Futuro-lijst 2024 inmiddels zijn benoemd in de regering?*

De vraag is niet relevant voor het onderhavige ontwerp. De benoemingen binnen de regering vinden plaats op basis van kwalificaties, ervaring en geschiktheid voor de functie, niet op grond van politieke affiliatie.

519. *Op welke posities zijn zij aangesteld?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 518.

520. *En welk salaris genieten zij in die functies?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 518.

521. *Binnen de beleidsartikelen van de Landsbegroting wordt expliciet verwezen naar "stadsvernieuwing met aandacht voor milieu en inheemse cultuur". Kan de minister toelichten welke concrete projecten of programma's in 2026 worden voorzien ter bescherming en bevordering van het Arubaanse cultureel erfgoed?*

In elk geval het project restauratie watertanks te Kibaima en restauratie Willem III Toren.

522. *Hoe wordt geborgd dat investeringen in stadsvernieuwing en infrastructuur niet leiden tot verdringing of aantasting van culturele en historische waarden, in het bijzonder in de binnenstad van Oranjestad en San Nicolas?*

Alle renovaties van monumenten vinden plaats onder begeleiding van het Monumentenbureau, dat hiervoor verantwoordelijk is.

523. *In welke mate wordt de culturele sector betrokken bij het proces van “policy based budgeting”, en welke meetbare doelstellingen zijn geformuleerd voor cultuurbeleid in de periode 2025–2028?*

Verwezen wordt naar punt 2.6 nader rapport waarin antwoord wordt gegeven op de vragen van de Raad van Advies naar aanleiding van de ontwerp-Landsbegroting 2026. Policy Based Budgeting is nog betrekkelijk nieuw in het begrotingsproces van Aruba. Voor het eerst in de begroting 2026 wordt hier aandacht aan besteed en de regering is voornemens om dit voor de begroting 2027 verder uit te werken. Dit geldt eveneens voor de culturele sector. Zo is de Directie Cultuur gevraagd om een aanzet te geven tot het formuleren van strategische en tactische doelstellingen en indicatoren om het bereiken van de doelstellingen te kunnen meten.

524. *Op welke wijze draagt de modernisering van het onderwijssysteem en de implementatie van e-government bij aan de versterking van culturele participatie en de bevordering van lokale kunst- en cultuurproductie?*

De modernisering van het onderwijssysteem stimuleert creativiteit, cultureel bewustzijn en digitale vaardigheden bij jongeren, wat de deelname aan kunst en cultuur versterkt. De implementatie van E-government vergemakkelijkt de toegang tot informatie, subsidies en samenwerking binnen de culturele sector. Beide ontwikkelingen dragen zo bij aan een inclusieve, innovatieve en beter verbonden culturele gemeenschap in Aruba.

525. *Welke samenwerking wordt gezocht met internationale partners (Nederland, EU en Caribische regio) om de Arubaanse cultuur internationaal te profileren en tevens economische meerwaarde te creëren via de creatieve industrie?*

Momenteel is er een samenwerking tussen Archivo Nacional di Aruba en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Nederland, ter bevordering en waarborging van het cultureel erfgoed.

526. *In de Landsbegroting 2026 wordt binnen de stedelijke vernieuwing expliciet verwezen naar aandacht voor milieu en inheemse cultuur. Kan de minister toelichten hoe in Oranjestad en San Nicolas de bescherming van cultureel erfgoed wordt geïntegreerd in de geplande revitalisatie projecten?*

Een voorbeeld hiervan is het restauratieproject van de Willem III toren te Oranjestad.

527. *Welke rol spelen lokale kunstenaars en culturele instellingen in de uitvoering van de revitalisatie van de binnensteden, met name bij de invulling van het voormalige postkantoor in San Nicolas en andere herbestemmingsprojecten?*

Het cultuurbeleid van de regering is momenteel in ontwikkeling met de verschillende stakeholders. Hierdoor kan op dit moment nog geen concreet antwoord worden gegeven op de vraag. Zodra het beleid verder is uitgewerkt, zal hierover nadere informatie worden verstrekt.

528. *Hoe wordt de Orange Economy concreet gepositioneerd als economische pijler, en welke meetbare doelstellingen zijn er voor 2026 gesteld voor de creatieve en culturele industrie?*

Het cultuurbeleid, inclusief de positionering van de Orange Economy als economische pijler, is momenteel in ontwikkeling. Nadere informatie zal worden verstrekt zodra het beleid verder is uitgewerkt.

529. *Welke strategie wordt gehanteerd om de internationale zichtbaarheid van Arubaanse cultuur en creatieve industrie te vergroten, mede in samenwerking met Nederland, de EU en de Caribische regio?*

Het cultuurbeleid van de regering is in ontwikkeling. In afwachting van de beleidsuitwerking wordt reeds gewerkt aan het versterken van internationale zichtbaarheid van de Arubaanse cultuur en creatieve industrie. De culturele ambassadeur van de regering is actief bezig met het opbouwen van netwerken op Aruba, in de regio en in Nederland ten gunste van dit doel.

530. *Hoe wordt de cultuursector betrokken bij de transitie naar een beleidsgerichte begrotingsmethode ("policy based budgeting"), en welke indicatoren zullen worden gebruikt om culturele prestaties en effecten te meten?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 523.

531. *Minister por duna nos di conoce si e tabatin aprobacion di Parlamentonan di Reino pa entrega e Geschillenregeling na Gobierno di Hulanda?*

Naar aanleiding van het verzoek van de Voorzitter van de Staten van Aruba is het Initiatiefvoorstel tot vaststelling van een geschillenregeling voor het Koninkrijk ter behandeling ingediend bij de Rijksministerraad. Voorts is het voorstel formeel aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer en ter kennisname toegezonden aan de Rijksministerraad. De procedure bevindt zich thans in afwachting van het advies en het nadere rapport van de Raad van State.

532. *Minister por duna nos di conoce si esaki a ser manda pa Raad van State?*

De procedure bevindt zich momenteel in de fase waarin wordt gewacht op het advies en het nader rapport van de Raad van State.

533. *Minister por duna nos e motibo pakico contra palabracion di IPKO 2022, Consejo di Raad van State toch a opta pa entrega e ley di Reino di HOFA na Gobierno Hulandes?*

Dit betreft een politiek besluit dat is voorgelegd aan der Raad van State ter advisering.

534. *Minister por duna nos di conoce pakico ta entrega e Geschillenregeling mientras den e ley di HOFA ta escoge un Kroonberoep cu ta net contrario di locual ta den e Geschillenregeling y contra principio di Motie van de Laar?*

De Rijkswet Geschillenregeling is een initiatief van de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten; de Rijkswet HOFA is een gezamenlijk ontwerp van Aruba en Nederland.

535. *Minister por duna nos den un uiteenzetting pa luna cuanto e proyecto di bario a sali cada luna y pa duna na cua compania a hasi e pagonan corespondiente? Minister por duna nos den cuadro di forestacion cua ta e gastonan haci y si por duna nos ta cua compania a haci e compra di e matanan uza?*

Waarschijnlijk doelt de vraag op de kosten van Bureau City Inspector in verband met de inzet van ploegen en de afvalverwerking vanuit Serlimar en het project Baki den Bario dat uitgevoerd wordt door Ecotech. De totale kosten gemoeid hiermee zullen ca. Afl. 900.000,- bedragen. Het planten van bomen is tot nu toe is gefinancierd door individuen en NGO's. Het plan voor het herbebossingsproject wordt nog verder uitgewerkt in samenwerking met de private sector en NGO's.

536. *Na IPKO den cuadro di presentacionan y tambe ta core rond cu Gabinete actual lo bay aumenta e edad di pensioen. Minister por duna nos di conoce si esaki ta un posibilidad pa por zorg pa e fondo di pensioen por sobrebibi despues di 2030?*

Op dit moment zijn er geen concrete plannen binnen het kabinet om de pensioenleeftijd te verhogen. Het onderwerp maakt deel uit van bredere discussies over de toekomstbestendigheid van het pensioenstelsel, maar er is nog geen besluitvorming daarover.

537. *Minister por duna nos un uiteenzetting di e gasto di Minister su biahe di 2 siman na Hulanda? Den e gastonan aki nos kier un uiteenzetting den tabel di gastonan di pasashi di Minister y esposa, conseheronan, gasto di hotel pa Minister y conseheronan y e tres ofertanan, cuanto placa a ser gasta na representatiekosten, daggeldvergoeding total, gastonan di transporte, gastonan pa por tabata den prensa Hulandes y shownan Hulandes, y gastonan den cuadro di uzo di prensanan local?*

Verwezen wordt naar de Richtlijnen Dienstreizen.

538. *De regering claimt "koopkrachtversterking" als topprioriteit. Kan de minister aangeven welke exacte inkomensgroepen er netto op vooruitgaan in 2026, uitgesplitst naar minimumloonverdieners, alleenstaande ouders en gepensioneerden?*
539. *In de Memorie van Toelichting wordt 1,7% economische groei voorspeld. Welke maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat dit een "statistische groei zonder reële vooruitgang voor de burger" wordt?*

540. *De regering zet zwaar in op begrotingsoverschotten en schuldreductie. Hoe verantwoordt zij dat beleid wanneer tegelijkertijd mentale gezondheidszorg, openbaar vervoer en ouderenzorg structureel ondergefinancierd blijven?*

541. *De regering zegt “beleidsgericht te willen begroten” kan zij per beleidsdoel (koopkracht, zorg, ouderen, OV) concreet aangeven welke meetbare resultaten in 2026 gerealiseerd moeten zijn, zodat de Staten dit volgend jaar kunnen toetsen?*

Policy Based Budgeting is nog betrekkelijk nieuw in het begrotingsproces van Aruba. Voor het eerst wordt hier in de begroting 2026 aandacht aan besteed en de regering is voornemens om dit voor de begroting 2027 verder uit te werken.

542. *De regering zegt “het Gemeenschappelijk Goed wordt de toetssteen voor alle beleidsprioriteiten”. Welke concrete indicatoren bepalen of een maatregel bijdraagt aan dit zogenaamde “Gemeenschappelijk Goed”? En wie bewaakt dit objectief?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 541.

543. *Is dit principe juridisch verankerd, of blijft het een retorisch kader zonder afdwingbare beleidsverantwoordelijkheid?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 541.

544. *De regering wil “nationale fora en participatiekaders” oprichten. Wordt beleid voortaan eerst aan het volk voorgelegd voordat het wordt uitgevoerd? Of blijft dit “participatie op papier”?*

Afhankelijk van het beoogde doel kunnen er stuurgroepen worden ingesteld die zich bezighouden met deze taken.

545. *Worden seniorenverenigingen, zorgorganisaties, jongerenplatforms en vakbonden expliciet betrokken in dit “maatschappelijk gesprek” of opnieuw enkel consultants en PR-bureaus?*

De bedoeling is om alle groepen vanuit de samenleving te betrekken.

546. *In de begroting stijgen personeelslasten nauwelijks (+36.000 florin), maar goederen en diensten +923.000 florin. Betekent "hartstocht en solidariteit" in de praktijk gewoon meer consultancy contracten?*

De lichte stijging onder de post "goederen en diensten" houdt verband met structurele uitgaven voor beleidsuitvoering en verbeterde dienstverlening, waaronder digitalisering, communicatie en onderhoud. Er is geen sprake van een toename van consultancy-contracten boven het gebruikelijke niveau. De inzet van de regering op "hartstocht en solidariteit" richt zich op versterking van publieke dienstverlening en maatschappelijke samenwerking.

547. *Hoeveel van het totale budget van AZCMN gaat naar direct uitvoerbare maatschappelijke impact, zoals:*

- a. Jeugdzorg;*
- b. Ouderenzorg;*
- c. Mentale gezondheid en;*
- d. Sociaal werk;*

ten opzichte van beleid, communicatie, cultuurproductie en promotie?

De genoemde beleidsterreinen, zoals jeugdzorg, ouderenzorg, mentale gezondheid en sociaal werk, vallen niet onder de directe verantwoordelijkheid van het ministerie van AZCMN. Deze onderwerpen behoren tot de portefeuilles van andere ministeries. Het budget voor deze beleidsterreinen is uiteraard in de begroting van de desbetreffende ministeries geraamd.

548. *De regering noemt "koopkrachtverbetering" en "progressieve inkomensverdeling". Kan de minister aangeven welke inkomensgroepen er in 2026 netto op vooruit gaan? Graag tabel met:*

- e. Groep*
- f. Netto koopkracht + / -*
- g. Maatregel die dit veroorzaakt.*

549. *Er wordt gesproken over "herijking van sociale toeslagen gebaseerd op bestaansminimum". Is er eindelijk een wettelijk vastgesteld bestaansminimum? Zo nee, hoe kunnen toeslagen daarop gebaseerd worden?*

Er bestaat vooralsnog geen wettelijk vastgesteld bestaansminimum. Toeslagen worden in beginsel toegekend ter bevordering van de levenskwaliteit.

Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

550. *Kunt u een actueel organogram van het ministerie aan de Staten verstrekken?*
551. *Hoeveel werknemers zijn er momenteel werkzaam bij het ministerie en hoe zijn zij verdeeld per directie/bureau?*
552. *Kunt u aangeven hoeveel van deze werknemers ambtenaren zijn en hoeveel contractanten?*
553. *Welke functieniveaus (schaalindeling) zijn er en hoeveel medewerkers vallen er binnen elke schaal?*
554. *Kunt u per werknemer, de functie en het bruto maandsalaris en het totaal jaarsalaris aangeven?*
555. *Hoeveel werknemers ontvangen een autotoelage en wat is de totale geraamde kostenpost hiervan in 2026?*
556. *Hoeveel werknemers ontvangen een telefoontoelage en wat is het totaalbedrag hiervoor in 2026?*
557. *Hoeveel werknemers ontvangen een representatietoelage en wat is het totaalbedrag hiervan in 2026?*
558. *Hoeveel overeenkomsten van opdracht of dienstverleningsovereenkomsten heeft het ministerie in 2025 afgesloten?*
559. *Wat is de totale financiële waarde van deze overeenkomsten voor 2026?*
560. *Met welke personen of bedrijven zijn deze overeenkomsten aangegaan?*
561. *Voor welke diensten of werkzaamheden zijn deze overeenkomsten precies afgesloten?*

562. *Wat is de gemiddelde duur van deze overeenkomsten?*
563. *Waarom is in bepaalde gevallen gekozen voor een dienstverleningsovereenkomst in plaats van aanstelling van een ambtenaar?*
564. *Wat is de hoogte van de post “voorlichting en promotie” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*
565. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*
566. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of producten?*
567. *Wat is de hoogte van de post “deskundig advies” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*
568. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*
569. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of adviezen?*
570. *Welke buitenlandse reizen zijn voorzien voor 2026 en met welk doel?*
571. *Hoe wordt gewaarborgd dat deze reizen geen “snoepreizen” worden zonder toegevoegde waarde, zoals de reis van minister Gerlien Croes in juni 2025?*
572. *Zal de minister zich houden aan de afspraak uit het regeerakkoord dat bij hotelkosten steeds drie offertes moeten worden opgevraagd en de laagste wordt gekozen?*
573. *Hoe wordt gecontroleerd dat reis- en verblijfskosten in lijn zijn met sober en doelmatig gebruik van publieke middelen?*
574. *Welke auto's worden momenteel door het ministerie geleased en tegen welke maandelijkse prijs?*

575. *Voor welke functies of doeleinden worden deze leaseauto's gebruikt?*
576. *Hoe verklaart de minister dat er nog steeds leasekosten worden betaald, terwijl de nieuwe regering AVP Futuro heeft aangegeven geen auto's te zullen leasen maar gebruik te maken van privé-auto's?*
577. *Minister Wever tin algun tempo trahando riba e koopkrachtmodel pa mehora e poder di compra. Frigidiarenan ta keto bay bashi na Aruba. Ki dia por spera cu poder di compra lo mehora? Por spera esaki despues di periodo di gobernacion of prome?*
578. *Ki accion concreto por spera pa reduci e costo di bida?*
579. *Ki accion concreto por spera pa maneha e aumento explosivo di prijsnan den supermercado?*
580. *Productonan manera lechi y coffee cu ta den canasta basico ta subi drasticamente. Con esaki por ta posibel?*
581. *Minister por informa ki tempo Aruba Investment Bank (AIB) a cumpra Arugas?*
582. *Minister Wever por comparti cu parlamento di Aruba e cuentanan anual di Arugas?*
583. *Den e ultimo cuenta anual di 2013 di AIB nos por a nota cu nan a haci un ganashi di 13 miyon florin. Minister Wever por confirma esaki?*
584. *Con minister Wever por hustifica e aumento di 30% di prijs di gas pa un compania cu a haci asina hopi ganashi?*
585. *E aumento di prijs di gas ta afectando famianan. Minister Wever tin pensa di introduci un compensacion pa famianan?*

586. *Kico ta e timeline pa por spera un reduccion di costo di bida y mehoracion di poder di compra?*
587. *Minister Wever por duna garantia cu prijsnan na Aruba lo baha?*
588. *Minister Wever por duna garantia cu NO lo tin inflacion mas, mirando e campaña cu a wordo hiba pa yena frigidiaire nan bek na Aruba?*
589. *E post di goederen en diensten di gobierno a conoce un aumento? Kico ta e motibo di e aumento aki?*
590. *Minister Wever por confirma cu ya na aña 2029 nos debe a baha bao di 50%?*
591. *Tin 9.4 miyon florin reserva pa “het bevorderen van betaalbare huisvesting” Minister Wever por duna splicacion con lo besteed e 9.4 miyon florin aki?*
592. *Gobierno lo bay cumpli cu a aumento di pensioen di 700 florin?*
593. *Cuanto extra pensionadonan por spera na aumento di reparatietoelag den e presupuesto 2026?*
594. *Cuanto fondo tin reserva pa huurtoelag?*
595. *Cuanto fondo tin reserva pa energietoelag?*
596. *Minister Wever kier instala un comision pa haci reformanan fiscal y introduci BTW. Ki percentahe minister Wever tin den mente?*
597. *Introduccion di BTW no lo haci Aruba aun mas caro?*
598. *Minister Wever a cualifica aumento di BBO y BBO aan de grens como medidanan pa pueblo. Ki dia minister Wever lo elimina BBO aan de grens como tambe reduci e BBO?*
599. *Ki dia pueblo por spera alivio den nan cartera?*

600. *Unda cu bo bira na Aruba tin sla di prijs. Con minister Wever tin pensa di adresa esaki y trece alivio?*

601. *Cuanto e reduccion di interes ta nifica den placa si acepta e Rijkswet HOFA?*

De fractie vraagt naar de omvang van de met de mogelijke invoering van de concept-ontwerp-Rijkswet HOFA gemoeide rentelastenbesparing. Hier zij allereerst gememoreerd dat de uitwerking van de financieringsstructuur met geldleningen in het huidig concept-ontwerp voor de Rijkswet HOFA conform de afspraken zoals opgenomen in het Bestuurlijk Akkoord van juni 2024 tot stand is gekomen. Dit levert een drietal transacties op waarover in juni 2024 tot afspraken tussen de toenmalige Regeringen waren gekomen en waarbij ook werd afgesproken dat deze transacties allemaal tot stand zullen komen na de inwerkingtreding van de met het akkoord afgesproken Rijkswet:

- Ten eerste het verlagen van de rentestand op de bestaande liquiditeitssteunlening met naar schatting 3,5 procentpunten
- Ten tweede een herfinancieringsoperatie voor (ten minste) een deel van de openstaande buitenlandse schulden van het Land.
- Tenslotte een vaste, doorlopende leenfaciliteit tegen preferente rente voor investeringen van het Land

Voor het bepalen van het besparingsbedrag zijn wel een aantal elementen nodig die vooralsnog niet bekend zijn omdat immers de afspraken die gemaakt zijn bij het Bestuurlijk Akkoord van juni 2024 nog niet allemaal zijn uitgewerkt. Om met de eerste transactie te beginnen moet bepaald worden of de aflossingsstructuur van de huidige lening aangehouden wordt of aangepast wordt. Afhankelijk hiervan kunnen de jaarlijkse besparingen oplopen tot bijna 30 miljoen florin. Ten aanzien van de tweede transactie zal de totale jaarlijkse besparing, naast aflossingsstructuur, afhangen van de omvang van het te herfinancieren bedrag. Des te groter het bedrag, des te groter de besparing. Dit bedrag kan ook oplopen tot iets meer dan 30 miljoen florin aan jaarlijkse besparingen. Tenslotte hangt de besparing bij de leenfaciliteit af van het investeringsgedrag van het Land. Des te groter de investeringsbehoefte, des te groter het besparingspotentieel welke jaar op jaar cumuleert. Uitgaande van een investeringsbedrag jaarlijks van rond 100 miljoen betekent dit dat jaarlijks ruim 3 miljoen bespaart wordt welk bedrag jaarlijks toeneemt met gelijke tred (dus elk jaar met 3 miljoen) indien elk jaar een gelijk bedrag van 100 miljoen geïnvesteerd wordt. Neemt dit investeringsbedrag

toe, dan neemt de toename in besparing ook zelf toe. De uiteindelijke omvang van deze laatste besparing is uiteraard ook afhankelijk van de aflossingsstructuur. Een voorzichtige voorlopige schatting levert dan op dat op termijn totale gecombineerde jaarlijkse besparingen van rond 50 miljoen florin mogelijk zijn. Op dit ogenblik is dit nogmaals nog niet met zekerheid te becijferen omdat, zoals net genoemd, de afspraken uit het Bestuurlijk Akkoord hieromtrent nog niet volledig zijn uitgewerkt. De aandacht ging tot nu toe vanaf juni 2024 naar het opstellen van de concept-wetgeving. Nu dit onderdeel vrijwel is afgerond kan de aandacht verlegd worden naar het afronden van het financieringsdeel van het Bestuurlijk Akkoord.

602. *Raad van Advies a señala cu tin rapport tras di rapport pa diversifica nos economia pero no tin accion. Ki accion nos por spera den cuadro di diversificacion economico?*
603. *Welke concrete maatregelen heeft de minister sinds zijn herintreden op 28 maart 2025 genomen om de economie van Aruba te diversifiëren, los van het toerisme?*
604. *Welke sectoren zijn volgens het ministerie prioritair voor diversificatie en welke projecten zijn daarvoor gestart?*
605. *Welke begrotingsmiddelen zijn in 2025 en 2026 vrijgemaakt voor diversificatie-initiatieven, uitgesplitst per sector?*
606. *Welke wet- en regelgeving is aangepast of in voorbereiding om investeringen buiten het toerisme aantrekkelijker te maken?*
607. *Hoeveel buitenlandse en binnenlandse investeringen zijn sinds 2025 aangetrokken in niet-toeristische sectoren, en wat is de waarde daarvan?*
608. *Welke samenwerkingen zijn aangegaan met internationale organisaties of landen ter stimulering van diversificatieprojecten?*
609. *Hoeveel arbeidsplaatsen zijn sinds 2025 gecreëerd in niet-toeristische sectoren, en hoe verhoudt dit zich tot de totale werkgelegenheidsgroei?*
610. *Welke specifieke programma's of subsidies biedt het ministerie om lokale ondernemers te ondersteunen in niet-toeristische sectoren?*

611. *Hoe monitort de minister de voortgang van diversificatie en welke meetbare doelen zijn voor 2026 vastgelegd?*
612. *Minister por duna nos Minister su plan di accion pa agricultornan local cu nan propio tereno?*
613. *Minister por duna nos di conoce ki ta Minister su plan pa Santa Rosa den e proyecto cu Hulanda?*
614. *Minister nos ta wak tur dia prijsnan ta subi desproporcional: ki ta Minister su plan pa contene esaki?*
615. *Minister por duna nos di conoce si pa presupuesto 2026 lo kita e BBO na frontera?*

Deze vraag kan ontkennend worden beantwoord. Er is geen voornemen om de BBO aan de grens af te schaffen met de begroting 2026. De heffing van BBO aan de grens vormt een belangrijk onderdeel van het huidige belastingstelsel en is een stabiele bron van inkomsten voor de overheid. De BBO wordt geheven bij de invoer van goederen en draagt bij aan een evenwichtige belastingdruk tussen binnenlandse en buitenlandse leveringen. Het afschaffen van de BBO aan de grens zou op dit moment aanzienlijke budgettaire consequenties hebben. Bovendien wordt binnen de Belastingdienst op dit moment sterk ingezet op het versterken van de compliance, de inning en de controlecapaciteit. In deze fase heeft het prioriteit om de uitvoering te stabiliseren en te versterken voordat grote wijzigingen in het heffingsstelsel worden doorgevoerd. De regering blijft de werking van de BBO aan de grens periodiek evalueren, met als doel te komen tot een eenvoudiger, rechtvaardiger en efficiënter belastingstelsel op de langere termijn.

616. *Si no ta kita esaki: ki ta e motibo cu no lo haci esaki?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 615.

617. *Den maneho ta para cu lo bin cu comision pa atende cu BTW. Minister por duna nos di conoce pa ki aña lo ta e intencion pa introduci e medida aki?*

De regering van Aruba overweegt nog steeds de invoering van een btw-stelsel om haar fiscale kader te versterken. In 2026 zal een breed maatschappelijk debat worden georganiseerd om de steun van het publiek te peilen. Een btw-stelsel zal alleen worden ingevoerd als (i) de inflatie laag blijft, (ii) werkgevers- en werknemersorganisaties het voorgestelde kader onderschrijven en (iii) aan robuuste administratieve, juridische en technische voorwaarden is voldaan.

Op basis van internationale ervaringen, met name het succes van Brazilië met digitale facturering en de recente uitdagingen bij de invoering in Suriname, zal de regering van Aruba prioriteit geven aan een gefaseerde, transparante en op consensus gebaseerde aanpak. Een gedigitaliseerd teruggaafproces, in overeenstemming met de aanbevelingen van het IMF, zal centraal staan bij het waarborgen van de naleving en het beschermen van de rechten van de belastingbetaler.

618. *Minister, den pasado tur cambio fiscal a percura pa inflacion. Minister ta kere cu introduccion di BTW no lo tin inflacion?*

Het klopt dat bij eerdere fiscale aanpassingen rekening is gehouden met mogelijke inflatie-effecten. Ook bij de invoering van de BTW wordt dit zorgvuldig meegenomen.

Internationale ervaringen tonen aan dat eventuele prijsstijgingen doorgaans tijdelijk en gering zijn. De regering zal de ontwikkeling van prijzen nauwgezet volgen en waar nodig passende maatregelen nemen om de koopkracht te beschermen.

619. *Si tin inflacion con Minister lo pensa di contene esaki cu introduccion di BTW den bista caba con prijsnan caba ta asotando e pueblo e ultimo 4 añanan?*

De regering is zich terdege bewust van de zorgen over de prijsstijgingen van de afgelopen jaren en begrijpt dat de invoering van de BTW bij veel mensen vragen oproept over de mogelijke effecten op de kosten van levensonderhoud.

Het is belangrijk te benadrukken dat de BTW niet bedoeld is om de prijzen verder te verhogen, maar om het belastingsysteem te moderniseren en eerlijker te maken. Bij de invoering wordt nadrukkelijk gekeken naar de invloed op inflatie en koopkracht, zodat de overgang zo evenwichtig mogelijk verloopt.

Indien er signalen zijn dat de BTW leidt tot extra prijsdruk, zal de regering gerichte maatregelen nemen om die effecten te beperken. Daarbij kan gedacht worden aan

tijdelijke verlichting voor basisgoederen of versterkte controle op prijsvorming, in samenwerking met relevante instanties.

Het doel blijft om de invoering van de BTW op een verantwoorde en sociaal evenwichtige manier door te voeren, zodat de lasten niet onevenredig bij de bevolking terecht komen.

620. *Minister por duna nos di conoce cual ta Minister su plan pa stimula pesca comercial na Aruba?*
621. *Minister por duna nos e impacto di reduccion di e 10 cent di accijns riba prijs di transporte publico?*
622. *Minister por duna nos e impacto di reduccion di accijns cu tabatin riba prijs di cuminda?*
623. *Minister por duna nos e cifra di inflacion riba cuminda den 2025?*
624. *Minister por duna nos un uiteenzetting completo di Ban Bek Caya pa cada edicion di esaki. Un uiteenzetting amplio cua companianan a brinda servicio, di mercadeo te cu bebida, imprenta di t-shirt, stage, banda etc y pagonan correspondiente na cada compania cu a brinda e servicionan y cuanto cada edicion a sali den su totalidad?*
625. *Minister como Minister di Finanzas por duna nos pa cada Ministerio cuanto persona ta trahando, cuanto ta ter beschikking, cuanto ta cu dvo?*
626. *Minister por duna nos e cantidad di trahador den Ministerraad total y cuanto ta cu dvo y cuanto ta ter beschikking?*
627. *Minister por duna nos un uiteenzetting cuanto a ser paga na deskundig advies den cada ministerio y un lista na cua rechtspersoon esakinan a ser paga y cuanto na cada rechtspersoon?*
628. *Por a wak cu lo aumenta pensioen via reparatietoelage: cuanto e aumento ta exacto pa luna?*
629. *Dicon Minister a scoge pa no haci e inkomenstoets?*

630. *Siguiendo riba e pregunta anterior, minister por duna dicon no a sigui e conseho di Raad van Advies y den presupuesto 2025 a bisa di lo implementa esaki y no a haci'e?*
631. *Minister por duna nos cuanto miyon ta proyecta cu e reparatietoeslag aki lo costa di 2027-2030?*
632. *Minister mirando e proyeccion di vergrijzing y tur presentacion ta demostra cu e manera con ta atende cu e fondo pa 2030 lo mester implementa un medida pa e fondo por sobrebibi. Ki ta e medidanan cu Minister lo por implementa y si aumento di edad di pensioen tambe ta parti di e pensamentonan?*
633. *Minister por duna nos pa Ministerio cuanto a gasta na biahenan di trabao y no solamente pa e Minister pero e totalidad di gasto pa conseheronan y gastonan di estadia, gasto di representacion y gasto di hotel?*
634. *Siguiendo riba e pregunta anterior, minister por comparti di tur e biahenan di trabou e tres ofertanan di hotel y alabes informa cua ta e oferta cu a bay cu ne?*
635. *Si no a kies pa e oferta mas economico, Minister por informa Parlamento e motibo di esaki?*
636. *Kan de minister de integrale strategie 2025–2030 voor de primaire sector (landbouw, veeteelt, visserij) openbaar maken, inclusief doelstellingen voor voedselzekerheid, importvervanging en exportkansen?*
637. *Hoe is de governance ingericht (rollen/mandaten) voor de uitvoering van de sectoragenda, inclusief de coördinatie met andere ministeries (economie, financiën, onderwijs, infrastructuur/milieu) en met het Landspakket?*
638. *Welke KPI's hanteert het ministerie in 2026–2028 (bv. lokale productie in ton, aandeel lokaal voedsel in consumptie, water- en energie-efficiëntie, aantal gecertificeerde bedrijven)?*
639. *Hoe ziet de risicoparagraaf eruit (droogte, ziekten/plagen, prijs- en wisselkoersschokken, stormen), en welke mitigerende maatregelen zijn begroot?*

640. *Wat is de tijdslijn (fase 1 ontwerp – reeds lopend; fase 2 vergunningen/bouw/technologie-installatie), met mijlpalen per kwartaal in 2026?*
641. *Welke selectiecriteria gelden voor toewijzing van percelen (ervaring, businesscase, duurzaamheid, water/energieplan) en hoe wordt transparante selectie gewaarborgd?*
642. *Welk technologiepakket (kassen, hydro/aquaponics, precisielandbouw, hergebruik proceswater) wordt gefaciliteerd en welke fiscale/importvoordelen gelden daarvoor?*
643. *Hoe wordt de nuts-infrastructuur (water, energie, koudeketen, toegangswegen) gefinancierd en geëxploiteerd; wat is het tarief kader voor gebruikers?*
644. *Wat is de planning voor fase 2 (vergunningen en bouw), inclusief opleverdatum en exploitatiemodel?*
645. *Welke eisen worden gesteld aan voedselveiligheid, traceerbaarheid en prijstransparantie voor aanbieders (25 vaste stands) en hoe worden kleine producenten begeleid?*
646. *Welke gronduitgifte-procedures worden versneld (met doorlooptijd-normen) specifiek voor eierproductie en tuinbouw, en hoeveel hectares worden in 2026 beschikbaar?*
647. *Het Agrifonds wordt met Afl. 500.000 versterkt. Welke kredietvoorwaarden (looptijd, rente, zekerheden) en hoeveel ondernemers kunnen hiervan in 2026–2027 realistisch profiteren?*
648. *Welke investeringssubsidies zijn voorzien voor zonne-energie en regenwateropvang op agrarische bedrijven; welke eigen-bijdrage wordt verlangd?*

649. *Welke keteninvesteringen (verwerking, verpakking, koeling, logistiek) worden ondersteund om kleine producenten naar commerciële schaal te brengen?*
650. *Bestaat er een concept exportstrategie (producten/markten, kwaliteitsstandaarden, fytosanitaire eisen) en welke KPI's gelden daarbij voor 2027–2029?*
651. *Hoe wordt de blauwe economie (duurzame visserij, mariene teelt) ingebed in de sectorstrategie; welke aanmeerpieren worden wanneer gerenoveerd en met welke faciliteiten?*
652. *Wanneer start het nationaal programma voor school- en buurttuinen, en hoeveel scholen/wijken doen in 2026 mee?*
653. *Hoe wordt het registratie- en certificeringssysteem voor niet-commerciële producenten ingericht (privacy, kosten, minimale eisen) en wat is het beleidsdoel van deze registratie?*
654. *Welke fiscale stimulansen of importvrijstellingen gelden in 2026 voor bewezen duurzame landbouwtechnologieën, en welke lijst van in aanmerking komende apparatuur wordt gepubliceerd?*
655. *Hoe worden kennisprogramma's (training/voorlichting) ingevuld via de Agri Business Academy en de Universiteit van Aruba; hoeveel deelnemers worden per jaar opgeleid?*
656. *Worden uitwisselingsprogramma's met regionale partners/Nederland in 2026 gelanceerd; wat zijn de selectiecriteria en beoogde output?*
657. *Wanneer wordt de evaluatie en actualisatie van wet- en regelgeving voor landbouw, veeteelt en visserij aan de Staten aangeboden; welke hoofdwijzigingen worden voorzien?*
658. *Welke route en tijdpad gelden voor brede implementatie van Good Agricultural Practices (GAP); streeft de minister naar een doelperscentage gecertificeerde bedrijven in 2027?*

659. *Hoe wordt pesticiden-/antibioticagebruik gereguleerd en gemonitord; welke sancties en ondersteuning zijn voorzien voor naleving?*
660. *Welke waterstrategieën (efficiëntie, hergebruik, ontzilting, teeltkeuze) en energie-maatregelen (PV, efficiëntie) worden vereist in bedrijfsplannen voor nieuwe projecten?*
661. *Hoe worden bodemkwaliteit en biodiversiteit geborgd bij uitbreiding van teeltoppervlakte; geldt er een no-net-loss of compensatieregel?*
662. *Hoeveel vakmensen zijn nodig voor de sectoropschaling t/m 2028 (profiel/competenties) en hoe wordt aansluiting met onderwijs en om-/bijscholing geregeld?*
663. *Sluit het terugkeerbeleid voor Arubaanse professionals aan op vacatures in de primaire sector (woonopties, inkomensprikkels, erkenning diploma's); hoeveel plaatsen in 2026?*
664. *Wat is de stand van zaken van de MoU met Suriname voor exclusieve groente-/fruitproductie; welke volumes en producten worden in 2026 verwacht?*
665. *Hoe wordt de verkenning van regionale logistiek (incl. ferry Aruba–Curaçao) benut voor input-import en food-export; welke kosten/baten zijn voorzien?*
666. *Welke budgetten binnen de Landsbegroting 2026 zijn specifiek geoormerkt voor AIP, Farmer's Market, Agrifonds, technologie-stimulansen en visserij-infrastructuur?*
667. *Komen er co-financieringsbronnen (TWO-NL, EU-programma's, IFI's) voor de verdere implementatie van het Nationaal Statistisch Systeem (NSS) t.b.v. sectorcijfers?*
668. *Hoe wordt de bijdrage van de primaire sector aan koopkrachtversterking en prijsstabiliteit van basisvoedsel gemeten; komt er een betaalbaarheidsmonitor?*

669. *Wanneer publiceert het ministerie een halfjaarlijkse voortgangsrapportage met KPI's, financiële realisatie en projectstatus (AIP, Farmer's Market, visserijpieren, Agrifonds)?*
670. *Hoe wordt het NSS-dataplatform benut om actuele cijfers over productie, prijzen en imports substitutie openbaar te maken voor overheid, sector en burgers?*
671. *Welke maatregelen waarborgen toegang van kleine producenten en starters (incl. vrouwen en jongeren) tot grond, financiering en markten; komt er een one-stop-loket?*
672. *Wordt voedselverspilling in de keten (teelt–distributie–retail–consument) specifiek aangepakt; welke pilots of regelgeving zijn in 2026 voorzien?*
673. *Wat is de status van FAD's (Fish Aggregating Devices) en het beheerplan (quota, seizoenen, soortenbescherming); hoe wordt illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij (IOO) bestreden?*
674. *Welke kwaliteit/koelketen-investeringen aan wal worden in 2026 gerealiseerd om productverlies te beperken en exportkwaliteit te halen?*
675. *Worden voor grote projecten openbare aanbestedingen toegepast; hoe worden integriteit en value for money geborgd?*
676. *Welke vergunnings- en inspectiestromen worden vereenvoudigd (doorlooptijdnormen) voor agrarische, visserij- en verwerkingsactiviteiten?*
677. *Hoe realistisch acht de Minister de groeiprognose van 1,7% BBP in 2026, gezien de geopolitieke onzekerheden?*
678. *Op welke manier worden de opbrengsten uit de regulering van vakantieverhuur en de legalisering van arbeidskrachten zonder verblijfsvergunning gemonitord en gecontroleerd?*

De opbrengsten uit de regulering van vakantieverhuur worden gevolgd via registratie- en meldingssystemen, terwijl het controle team en de FIOT periodiek controles uitvoeren om de juistheid en volledigheid van de gegevens te kunnen waarborgen.

679. *Kan de Minister nader toelichten hoe de +1.2% surplus (Afl. 85,9 miljoen) tot stand is gekomen en welke risico's dit resultaat bedreigen?*

Het gepresenteerde financieringssaldo van +1.2% is het resultaat van een sterkere middelenkader groei (vooral bij de indirecte belastingen) en in perken gehouden groei van het lastenkader (=groei altijd lager houden dan de middelengroei). Begrotingsrisico's worden geïdentificeerd en gemonitord zoals vermeld is in paragraaf I.3 Budgettaire risico's van de Memorie van Toelichting van onderhavig ontwerp.

680. *Welke concrete stappen worden gezet om de informele economie te formaliseren en hoe wordt handhaving gewaarborgd?*

681. *Wat is de verwachte jaarlijkse opbrengst van de regulering van korte termijn vakantieverhuur, en hoe wordt deze sector betrokken bij de uitvoering?*

682. *Hoeveel extra premie-inkomsten verwacht de regering uit de legalisering van "indocumentados", en welke risico's zijn er verbonden aan dit beleid?*

683. *Wat is de meerjarige financiële impact van de nieuwe salarisstructuur voor onderwijspersoneel en de verbetering van de rechtspositie van administratief kaderpersoneel?*

684. *Hoe wordt de effectiviteit van het "emergency fund" geëvalueerd en welke criteria gelden voor aanwending ervan?*

685. *Kan de Minister specificeren hoe de 14 beleidsprioriteiten zijn vertaald in concrete budgetposten, en welke prioriteit de hoogste financiële toewijzing heeft gekregen?*

686. *Op welke wijze wordt het begrotingssurplus ingezet voor schuldreductie, en welk deel van de schuld wordt hiermee concreet afgelost in 2026?*

Met behoud van de huidige economische groei en begrotingsdiscipline zijn de normeringen uit de Landsverordening Aruba Tijdelijk financieel Toezicht (LAFT) haalbaar, en wordt fiscale ruimte vrijgehouden voor investeringen in het onderwijs en het versterken van de koopkracht.

687. *Hoe wil de regering op middellange termijn (2026–2030) voldoen aan de LAft-normen en tegelijkertijd investeringen in koopkracht en onderwijs financieren?*
688. *Hoe worden burgers geïnformeerd over de effecten van de begroting op hun koopkracht en welvaart?*
689. *Welke mechanismen van tussentijdse evaluatie zijn er om de beleidsintensiveringen (zoals vacation rentals, legalisering en formalisering) bij te sturen indien de opbrengsten achterblijven?*
690. *Kan de minister toelichten welke aannames ten grondslag liggen aan de verwachte groei van de directe en indirecte belastingen in de periode 2026–2030?*

Voor 2026 zijn de economische projecties van DEZHI als uitgangspunt genomen. Voor de jaren 2027 tot en met 2030 wordt uitgegaan van een stabiele economische groei conform de prognoses van het IMF.

691. *Hoe realistisch acht de minister de structurele stijging van de belastinginkomsten, gelet op de huidige economische vooruitzichten van Aruba?*

De verwachte structurele stijging van de belastinginkomsten is gestoeld op de economische groeiprognoses van DEZHI. Historische gegevens tonen aan dat deze prognoses in voorgaande jaren grotendeels zijn uitgekomen. Op basis hiervan bestaat er geen aanleiding om te veronderstellen dat de realisatie in 2026 significant zal afwijken van de huidige verwachtingen.

692. *In de collectieve sector zien we een forse daling van de uitgaven van AZV en SVB. Op basis van welke beleidsmaatregelen of hervormingen is deze daling ingeboekt?*
693. *Kan de minister aangeven of er risico's bestaan dat deze besparingen niet gerealiseerd worden, en welke consequenties dit zou hebben voor de overheidsfinanciën?*

694. *De lasten voor het Land nemen volgens het meerjarenkader toe van ca. 85 miljoen in 2026 naar ruim 217 miljoen in 2030. Welke verklaringen liggen hieraan ten grondslag?*

Wellicht berust deze stelling op een misverstand. Niet de lasten van het Land, maar het verwachte financieringsoverschot neemt toe van Afl. 85,9 miljoen in 2026 naar Afl. 217,6 miljoen in 2030. Volgens het meerjarig kader zullen de totale lasten van het Land stijgen met Afl. +45,4 miljoen over de periode 2026-2030 (i.e. van Afl. 1827,9 miljoen naar Afl. 1873,3 miljoen). Deze stijging van Afl. +45,4 miljoen over 2026-2030 kan verklaart worden door een verwachte toename van Afl. +16,4 miljoen in overdrachten (door een jaarlijkse toename van Afl. +4,6 miljoen aan reparatietoeslag vanwege vergrijzing en jaarlijkse daling van Afl. -0,5 miljoen aan duurtetoeslag), circa Afl. +10 miljoen in rentelasten (waarbij rekening is gehouden met de aflossingsschema van het Land en is uitgegaan van een gemiddelde rente van 6,5% voor herfinanciering), Afl. +10 miljoen in investeringen en Afl. +8,9 miljoen in goederen & diensten door inflatie-effecten.

695. *Hoe wordt voorkomen dat deze stijgende lasten de begrotingsruimte voor investeringen en sociale programma's in de komende jaren beperken?*

696. *Kan de minister bevestigen of deze cijfers zijn afgestemd met het College Aruba financieel toezicht (CAft), en zo ja, wat waren hun kanttekeningen?*

697. *Welke alternatieve scenario's zijn doorgerekend voor het geval economische groei en belastingopbrengsten lager uitvallen dan geraamd?*

698. *Op welke wijze wordt gewaarborgd dat de beleidsmaatregel om de informele economie te bestrijden daadwerkelijk leidt tot structurele verbreding van de belastinggrondslag en niet slechts tot tijdelijke invorderingsopbrengsten?*

699. *Hoe wordt de personeelslastennorm van 10% bbp vanaf 2027 concreet bereikt, mede gelet op de extra uitgaven voor verbetering van de rechtspositie van onderwijs- en kaderpersoneel?*

700. *Kan de minister een tijdelijk schetsen voor de oprichting van het investeringsfonds, inclusief de juridische vorm, governance-structuur en verantwoordingsmechanismen?*
701. *Welke criteria zullen worden gehanteerd bij de selectie en prioritering van projecten die via het investeringsfonds gefinancierd zullen worden, en hoe wordt dit afgestemd met de uitvoeringscapaciteit van de diensten?*
702. *Hoe worden de aanbevelingen van het CAft met betrekking tot de schuldontwikkeling en de inzet van overschotten van AZV en SVB concreet geïmplementeerd in de begrotingsuitvoering van 2025 en 2026?*

Er bestaat geen scenario waarin Nederland de schuldportefeuille van Aruba volledig herfinanciert. Nederland zou, in een gunstig scenario, hooguit de rente op de leningen die Aruba bij Nederland heeft lopen aanpassen. Mocht Aruba niet aan de voorwaarden voldoen, dan zullen ook de Nederlandse leningen door commerciële leningen moeten worden vervangen. De renteontwikkeling valt dan ongunstiger uit. In dat geval is het van wezenlijk belang om te benadrukken dat Arubaanse schuldinstrumenten nog altijd zeer in trek zijn op de internationale kapitaalmarkt, en Aruba ook bij het uitblijven van preferente leningen in staat blijft haar schuldendienst te betalen.

703. *Welke scenario's liggen klaar indien de renteontwikkeling ongunstiger uitvalt dan thans aangenomen, met name ten aanzien van de herfinanciering van de schuldenportefeuille en de leningen via Nederland?*
704. *Kan de minister de voortgang schetsen van de vereenvoudiging van het belastingstelsel en toelichten welke scenario's worden overwogen in de fiscale dialoog over de mogelijke transitie naar een btw-stelsel?*

De regering van Aruba overweegt de invoering van een btw-stelsel als onderdeel van de vereenvoudiging van het belastingstelsel en ter versterking van het fiscale kader. Voor 2026 staat een breed maatschappelijk debat gepland om de steun van het publiek te peilen. Een eventuele invoering zal alleen plaatsvinden indien de inflatie laag blijft, werkgevers- en werknemersorganisaties het voorgestelde

kader onderschrijven, en de noodzakelijke administratieve, juridische en technische voorwaarden zijn gewaarborgd. Bij de voorbereiding wordt rekening gehouden met internationale ervaringen, zoals het succes van Brazilië met digitale facturering en de recente uitdagingen in Suriname, met prioriteit voor een gefaseerde, transparante en op consensus gebaseerde aanpak. Een gedigitaliseerd teruggaafproces, in lijn met de aanbevelingen van het IMF, staat centraal bij het waarborgen van naleving en het beschermen van de rechten van belastingbetalers.

705. Hoe wordt geborgd dat de overgang naar een btw-stelsel, mocht daartoe besloten worden, niet leidt tot een onevenredige lastendruk voor lagere inkomensgroepen?

De regering is zich terdege bewust van de zorgen over de prijsstijgingen van de afgelopen jaren en begrijpt dat de invoering van de BTW bij veel mensen vragen oproept over de mogelijke effecten op de kosten van levensonderhoud.

Het is belangrijk te benadrukken dat de BTW niet bedoeld is om de prijzen verder te verhogen, maar om het belastingstelsel te moderniseren en eerlijker te maken. Bij de invoering wordt nadrukkelijk gekeken naar de invloed op inflatie en koopkracht, zodat de overgang zo evenwichtig mogelijk verloopt.

Indien er signalen zijn dat de BTW leidt tot extra prijsdruk, zal de regering gerichte maatregelen nemen om die effecten te beperken. Daarbij kan gedacht worden aan tijdelijke verlichting voor basisgoederen of versterkte controle op prijsvorming, in samenwerking met relevante instanties.

Het doel blijft om de invoering van de BTW op een verantwoorde en sociaal evenwichtige manier door te voeren, zodat de lasten niet onevenredig bij de bevolking terechtkomen.

706. *Hoe wordt de transparantie en uitvoerbaarheid van het belastingstelsel concreet verbeterd, en welke gevolgen heeft dit voor de belastingopbrengsten vanaf 2026?*

De transparantie en uitvoerbaarheid van het belastingstelsel worden versterkt door vereenvoudigde regels, gestandaardiseerde procedures en digitale systemen voor aangifte, aanslagregeling en teruggaaf. Dit maakt het voor burgers en bedrijven makkelijker om aan hun fiscale verplichtingen te voldoen, terwijl de administratieve lasten voor de overheid worden verminderd. Vanaf 2026 wordt hierdoor een stabielere en beter voorspelbare inkomstenpatroon verwacht, doordat verbeterde naleving en efficiëntere controles bijdragen aan een

effectievere inning van de belastingopbrengsten zonder disproportionele lasten voor belastingplichtigen.

707. *Kan de minister aangeven welke maatregelen worden getroffen om 'wholesale de-risking' effectief te beperken, zodat vooral kleine en middelgrote ondernemingen niet de dupe worden van strengere bankregels?*
708. *Wat is de verwachte impact van de invoering van de basisbetaalrekening op de bancaire sector en op de kostenstructuur van financiële instellingen?*
709. *Welke waarborgen worden getroffen om de implementatie van een kredietregistratiestelsel in lijn te laten verlopen met de internationale richtlijnen van de Wereldbank, en hoe wordt de privacy van consumenten beschermd?*
710. *Op welke wijze wordt het "Nationaal Kinderspaarprogramma" gemonitord op effectiviteit en in hoeverre wordt verwacht dat dit programma daadwerkelijk bijdraagt aan financiële inclusie en vermogensopbouw voor toekomstige generaties?*
711. *Hoe wordt fiscaal en arbeidsmarktgericht beleid vormgegeven om de inzet van gepensioneerden te stimuleren, en welke fiscale prikkels worden hierbij overwogen?*
712. *Hoe verhoudt de structurele inzet van gepensioneerden zich tot de langetermijnstrategie voor de arbeidsmarkt, met name op het gebied van onderwijs, zorg en techniek?*
713. *In hoeverre kan de minister toelichten welke concrete maatregelen worden getroffen om de meerjarige schuldafbouw te versnellen, rekening houdend met de risico's op rentestijgingen?*
714. *Kan de minister duidelijk maken welke rol externe expertise speelt bij de uitvoering van de Proposal Investment and Fiscal Incentives en hoe wordt gewaarborgd dat de fiscale stimulansen in lijn zijn met OESO-normen?*

715. *Op welke wijze wordt gewaarborgd dat investeringen in economische diversificatie (waaronder de creatieve industrie en stedelijke revitalisering) in balans blijven met de bescherming van Arubaanse culturele waarden?*
716. *Hoe worden de opbrengsten van het investeringsfonds verdeeld tussen economische projecten en culturele/maatschappelijke projecten, en welke criteria worden daarbij gehanteerd?*
717. *Kan het kabinet een geïntegreerde visie presenteren waarin economische groei, financiële inclusie en culturele ontwikkeling in samenhang worden bevorderd, conform de doelstelling van inclusieve en duurzame vooruitgang?*
718. *Constaterende dat de regering spreekt over een “integraal koopkrachtplan”, belastinghervorming, een basisbetaalrekening, verhoging van pensioen en inzet van gepensioneerden als arbeidskracht, overwegende dat er geen duidelijke definiëring is van de doelgroep, dekkingsbronnen en verwachte koopkrachtimpact:*
719. *Kan de minister definiëren wat wordt verstaan onder “koopkrachtversterking” en aangeven welke inkomenscategorieën hieronder vallen?*
720. *Wordt overwogen om de inkomstenbelasting of BBO/BAVP/BAZV-tarieven voor lage- en middeninkomens te herzien? Zo ja, per wanneer? Zo nee, waarom niet?*

Op dit moment wordt niet overwogen om de inkomstenbelasting of de BBO/BAVP/BAZV-tarieven voor lage- en middeninkomens te herzien. De regering richt zich primair op het verbeteren van de efficiëntie en uitvoerbaarheid van de fiscale bedrijfsvoering, door het belastingstelsel te vereenvoudigen en digitaliseren. Eventuele toekomstige tariefaanpassingen zullen zorgvuldig worden afgewogen binnen het bredere fiscale beleid, met aandacht voor stabiliteit en voorspelbaarheid voor alle belastingplichtigen.

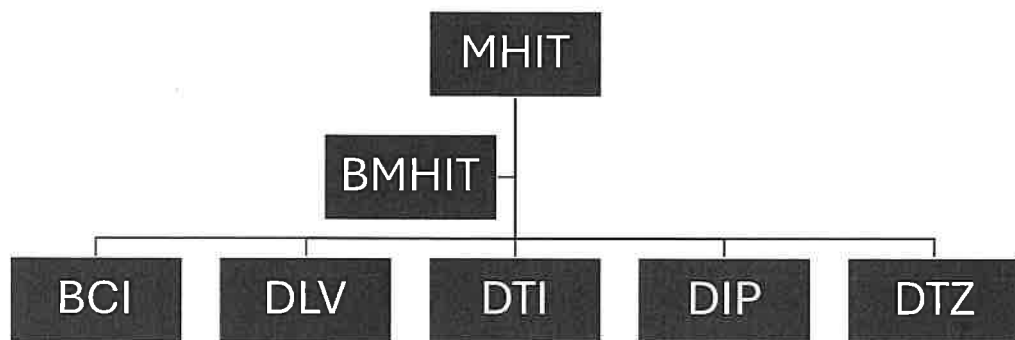
721. *Wat is de status van de aangekondigde basisbetaalrekening voor alle burgers? Bestaat hiervoor al wetgeving, overleg met lokale banken of een uitvoeringsmodel?*

722. *Hoeveel gepensioneerden zijn momenteel actief in de arbeidsmarkt, en hoeveel extra inzet verwacht de regering hiervan?*
723. *Wordt de verhoging van pensioenen structureel gekoppeld aan inflatie-indexatie?*
724. *Kan de minister verklaren waarom de niet-belastingopbrengsten van het Ministerie van VSZOV dalen van 44,8 miljoen naar slechts 750 duizend florin (-98%) in 2026?*
725. *De regering wil inzetten op digitale infrastructuur en e-government. Kan de minister een planning geven wanneer burgers eindelijk alle overheidsdiensten online kunnen afhandelen zonder fysiek bezoek of papierwerk?*
726. *Er wordt gesproken over AI Readiness Assessments en digitale volwassenheid. Welke instanties of burgers worden niet meegenomen in deze digitalisering, en hoe wordt digitale uitsluiting voorkomen?*
727. *De regering wil een "Kenniscentrum / Futures Lab" oprichten met jongeren, ondernemers en onderzoekers. Is hiervoor al een fysieke locatie, governance-structuur en budget vastgelegd? Zo nee, waarom wordt dit dan al als beleidsfeit gepresenteerd?*
728. *Innovatie wordt omschreven als een "co-evolutie tussen mens en technologie". Hoe wordt gewaarborgd dat innovatie niet enkel grote bedrijven, maar ook kwetsbare groepen, ouderen, mensen zonder internet, laaggeletterden, ten goede komt?*
729. *De drie beleidsdelen samen (Onderwijs, Jeugd, Innovatie) beloven grote transformatie, maar geven geen tijdsplan, KPI's of begrotingsimpact per onderdeel.*
730. *Kan de regering per thema een overzicht geven met: Beleidsdoel, Budget 2026, Eindverantwoordelijke, Resultaat dat in 2026 aantoonbaar moet zijn?*
731. *De regering claimt "koopkrachtversterking" als topprioriteit. Kan de minister aangeven welke exacte inkomensgroepen er netto op vooruitgaan in 2026, uitgesplitst naar minimumloonverdieners, alleenstaande ouders en gepensioneerden?*

732. *In de Memorie van Toelichting wordt 1,7% economische groei voorspeld. Welke maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat dit een “statistische groei zonder reële vooruitgang voor de burger” wordt?*
733. *De regering zet zwaar in op begrotingsoverschotten en schuldreductie. Hoe verantwoordt zij dat beleid wanneer tegelijkertijd mentale gezondheidszorg, openbaar vervoer en ouderenzorg structureel ondergefinancierd blijven?*
734. *De regering zegt “beleidsgericht te willen begroten” kan zij per beleidsdoel (koopkracht, zorg, ouderen, OV) concreet aangeven welke meetbare resultaten in 2026 gerealiseerd moeten zijn, zodat de Staten dit volgend jaar kunnen toetsen?*
735. *De regering zegt “het Gemeenschappelijk Goed wordt de toetssteen voor alle beleidsprioriteiten”. Welke concrete indicatoren bepalen of een maatregel bijdraagt aan dit zogenaamde “Gemeenschappelijk Goed”? En wie bewaakt dit objectief?*
736. *Is dit principe juridisch verankerd, of blijft het een retorisch kader zonder afdwingbare beleidsverantwoordelijkheid?*
737. *De regering noemt “koopkrachtverbetering” en “progressieve inkomensverdeling”. Kan de minister aangeven welke inkomensgroepen er in 2026 netto op vooruit gaan? Graag tabel met:*
Groep
Netto koopkracht + / -
Maatregel die dit veroorzaakt.
Er wordt gesproken over “herijking van sociale toeslagen gebaseerd op bestaansminimum”. Is er eindelijk een wettelijk vastgesteld bestaansminimum?
Zo nee, hoe kunnen toeslagen daarop gebaseerd worden?

Ministerie van Infrastructuur, Energie en Telecommunicatie

738. *Kunt u een actueel organogram van het ministerie aan de Staten verstrekken?*

739. *Hoeveel werknemers zijn er momenteel werkzaam bij uw ministerie en hoe zijn zij verdeeld per directie/bureau?*

Verwezen wordt naar de onderstaande tabel.

Departementen onder dit ministerie	Ambtenare n	Contractante n	Totaa l
Bureau City Inspector	9	1	10
Bureau van de minister	3	1	4
Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie	25		25
Dienst Technische Inspecties	31	5	36
Directie Infrastructuur en Planning	31	8	39
Directie Telecommunicatiezaken	14		14
Totaal	113	15	128

*Bron: PSA, payroll
oktober 2025*

740. *Kunt u aangeven hoeveel van deze werknemers ambtenaren zijn en hoeveel contractanten?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 743.

741. *Welke functieniveaus (schaalindeling) zijn er en hoeveel medewerkers vallen er binnen elke schaal?*

Tabel 2

Schaal	Aantal
2	1
3	5
4	8
5	7
6	16

Schaal	Aantal
DAD06	1
L	3
Z	1
Bedongen	1

7	17
8	16
9	14
10	10
11	9
12	9
13	7
14	1
16	2

Totaal	128

Bron:

PSA

742. *Kunt u per werknemer, de functie, het bruto maandsalaris en het totaal jaarsalaris aangeven?*

Verwezen wordt naar de tabel bij vraag 745.

743. *Hoeveel werknemers ontvangen een autotoelage en wat is de totale geraamde kostenpost hiervan in 2026?*

Binnen dit ministerie ontvangen in totaal 4 overheidswerknemers een autotoelage. De totale maandelijkse kosten hiervan zijn Afl. 1.000,=.

744. *Hoeveel werknemers ontvangen een telefoontoelage en wat is het totaalbedrag hiervoor in 2026?*

745. *Hoeveel werknemers ontvangen een representatietoelage en wat is het totaalbedrag hiervan in 2026?*

Geen enkele werknemer binnen dit ministerie ontvangt een representatietoelage.

746. *Hoeveel overeenkomsten van opdracht of dienstverleningsovereenkomsten heeft het ministerie in 2025 afgesloten?*

747. *Wat is de totale financiële waarde van deze overeenkomsten voor 2026?*
748. *Met welke personen of bedrijven zijn deze overeenkomsten aangegaan?*
749. *Voor welke diensten of werkzaamheden zijn deze overeenkomsten precies afgesloten?*
750. *Wat is de gemiddelde duur van deze overeenkomsten?*
751. *Waarom is in bepaalde gevallen gekozen voor een dienstverleningsovereenkomst in plaats van aanstelling van een ambtenaar?*
752. *Wat is de hoogte van de post “voorlichting en promotie” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*
753. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*
754. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of producten?*
755. *Wat is de hoogte van de post “deskundig advies” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*
756. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*
757. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of adviezen?*
758. *Welke buitenlandse reizen zijn voorzien voor 2026 en met welk doel?*
759. *Hoe wordt gewaarborgd dat deze reizen geen “snoepreizen” worden zonder toegevoegde waarde, zoals de reis van minister Gerlien Croes in juni 2025?*

760. *Zal de minister zich houden aan de afspraak uit het regeerakkoord dat bij hotelkosten steeds drie offertes moeten worden opgevraagd en de laagste wordt gekozen?*
761. *Hoe wordt gecontroleerd dat reis- en verblijfskosten in lijn zijn met sober en doelmatig gebruik van publieke middelen?*
762. *Welke auto's worden momenteel door het ministerie geleased en tegen welke maandelijkse prijs?*
763. *Voor welke functies of doeleinden worden deze leaseauto's gebruikt?*
764. *Hoe verklaart de minister dat er nog steeds leasekosten worden betaald, terwijl de nieuwe regering AVP Futuro heeft aangegeven geen auto's te zullen leasen maar gebruik te maken van privé-auto's?*
765. *Parlamento a aproba presupuesto di DOW pa aña 2025 y unda a duna un lista di camindanan cu lo ser renoba of traha y sigur enfoke ta riba caminda grandi manera e hoofdweg di paradera, piedra plat, drive inn, franse pas: Minister por duna nos con leu ta cu ehecuracion di locual Parlamento di Aruba a aproba pa 2025?*

In de Najaarsnota 2024 was een bedrag van ongeveer Afl. 16 miljoen voorzien voor investeringen in het onderhoud van asfaltwegen in 2025, waarvoor reeds een planning was opgesteld. Het bedrag is niet opgenomen in de investeringsuitgaven van 2025, maar is in plaats daarvan gebruikt voor de aflossing van schulden.

In de goedgekeurde begroting van de Dienst Openbare Werken (DOW) voor 2025 is een bedrag van Afl. 2,5 miljoen opgenomen voor deze werkzaamheden. De uitvoering hiervan heeft vertraging opgelopen als gevolg van leveringsproblemen van asfalt bij de Arubaanse Wegenbouw Maatschappij (AWM), veroorzaakt door openstaande betalingen uit 2024. De uitvoering zal thans worden hervat.

Overzicht Planning Asfaltwegen

Uijt Asfaltwegen 2025												
Locatie	Distict	Wegtype	Conditie	Palch frequentie	m2	Lengte (m)	Onderhoud methode	Ton asfalt	Kosten asfalt	Kosten machines	Kosten emulsie	Totaal M&M kosten (Afl.)
Isaac Wagemakerstraat 1- 81	San Nicolas				5.000	500	Frezen	605.00	197,841.05	15,272.83	25,000.00	238,113.88
Otaheillstraat 1-17 & Jlm Bluejacketstrat	San Nicolas				2.700	450	Frezen	326.70	106,834.17	8,881.21	13,500.00	129,215.38
Mauritstraat	San Nicolas				1.050	175	Frezen	127.05	41,546.62	4,295.92	5,250.00	51,092.54
Sabana Bosora 25 - duiker2 Franse Pos	Pas chikito	Ontsluiting	Matig	Matig	4.200	700	Frezen	508.20	166,186.48	13,049.66	21,000.00	200,236.14
Barcadera Dtl- Bolashi WEB	Noord	Ringweg	Zeerslecht	Hoog	12.000	1.500	Frezen	1,452.00	474,818.52	34,725.60	60,000.00	569,544.12
Rolande Santa Cruz- Santa Cruz 172	St. Cruz	Wijkweg	Slecht	Matig	2.220	370		268.62	87,841.43	7,547.31	11,100.00	106,488.73
Piedra Plat - kruising Sero Rfo					7.200	1.200		871.20	284,891.11	21,386.56	36,000.00	342,277.67
Pardera 89 C- Koeriboerl 12					9.000	1.500		1,089.00	356,113.89	26,388.70	45,000.00	427,502.59
Paardenbooistraat 2 - 12		Ontsluiting	Zeerslecht	Hoog	2.250	225	Frezen	326.70	106,834.17	8,881.21	11,250.00	126,965.38
Kipstraat (zara)- Oranjestraat (kuk optica)	Noord	Ontsluiting	Matig	Matig	1.620	270		196.02	64,100.50	5,879.93	8,100.00	78,080.43
Calliri 1- Calliri 22B					1.800	300	Frezen	217.80	71,222.78	6,380.14	9,000.00	86,602.92
Rolande Palm Beach- Rolande Super Food West	Noord	Hoofdweg	Zeerslecht	Hoog	14.800	1.850	Frezen	3,223.44	1,054,097.11	75,409.67	74,000.00	1,203,506.79
Saliña Cerca 2A- Caya Fransisco D.												
Figaroa 32	Noord	Toeristisch	Zeerslecht	Matig	10.500	1.500	Frezen	1,270.50	415,466.21	30,557.15	52,500.00	498,523.36
Momott Resort - I-kruising Palm Beach Plaza	Noord	Toeristisch	Zeerslecht	Matig	4.550	650	Frezen	550.55	180,035.36	14,022.30	22,750.00	216,807.65
Huur Extra frees machine								-	-	704,970.00	-	704,970.00
Totale Kosten					78,890	11,190			3,607,829.39	977,648.18	394,450.00	4,979,927.57

766. *Si no a logra Minister por duna nos e motibo di con y Minister por duna nos con lo percura pa haal in e retrasonan aki?*

Door de logistiek (twee ploegen, twee asfaltcentrales en de coördinatie van de werkzaamheden – het is niet mogelijk om alle wegen tegelijk aan te pakken) kan de huidige achterstand niet eenvoudig worden ingehaald. De planning voor 2025 zal daarom verschuiven naar 2026. In de Najaarsnota 2024 was een bedrag van circa Afl. 16 miljoen voorzien voor investeringen in het onderhoud van asfaltwegen in 2025, waarvoor reeds een planning was opgesteld. Het bedrag is niet opgenomen in de investeringsuitgaven van 2025, maar is in plaats daarvan gebruikt voor de aflossing van schulden.

In de goedgekeurde begroting van de Dienst Openbare Werken (DOW) voor 2025 is een bedrag van Afl. 2,5 miljoen opgenomen voor deze werkzaamheden. De uitvoering hiervan heeft vertraging opgelopen als gevolg van leveringsproblemen van van asfalt bij de Arubaanse Wegenbouw Maatschappij (AWM), veroorzaakt door openstaande betalingen uit 2024. De uitvoering zal thans worden hervat.

767. *Minister por duna nos e lista di camindanan banda di esnan di 2025 cu lo ser renoba of basha?*

Het plan is bedoeld om de werkzaamheden uit de periode 2022–2024 (achterstanden) voort te zetten en af te ronden. Vervolgens wordt verdergegaan

met de lijst van 2025, waarvoor nieuwe middelen moeten worden toegewezen. Voor de jaren 2026–2029 kan worden verwezen naar het meerjarenplan in de DOW-begroting 2025 (pagina 92–95).

768. *Minister por duna nos e status di AWSS pa locual ta e planta nobo cu mester bini?*

Het lopende tenderproces voor de ontwikkeling van de nieuwe rioolwaterzuiveringsinstallatie is voorlopig stop gezet. Deze beslissing is genomen op basis van nieuwe inzichten en aangepaste regeringsplannen met betrekking tot de toekomstige inrichting van rioolwaterzuivering, in het bijzonder in de nabijheid van de toeristische zones. De huidige focus ligt op het optimaliseren van de bestaande installaties om de geurhinder te verminderen en de kwaliteit van het gezuiverde effluent te verbeteren en beter te monitoren. Parallel hieraan zullen wij de mogelijkheden voor nieuwe technologieën en toekomstige uitbreidingen blijven onderzoeken, zodat toekomstige investeringen goed aansluiten op de langetermijnvisie van de overheid. Met deze aanpak beogen wij een evenwichtige transitie: directe verbeteringen aan de operationele prestaties en milieukwaliteit, terwijl we strategisch blijven werken aan duurzame oplossingen voor de toekomst.

769. *Minister por duna nos e status di incenaratornan cu e director nobo di AWSS a duna di conoce cu lo ta na caminda pa Aruba pa yuda e problematica di sushi medico y desperdicio humano?*

Midden september heeft de Factory Acceptance Test van de incinerators in Engeland plaatsgevonden. Daarna is het proces gestart om de apparatuur te verpakken en in te schepen voor transport naar Aruba. De eerste container met de apparatuur is inmiddels aan boord en onderweg naar Aruba, en de volgende container zal in november worden ingescheept.

770. *Minister por duna nos di conoce e status di e molinanan nobo pa Vader Piet y e proyecto di solar panel nobo?*

- Repowering van Wind Park Vader Piet (WPVP) naar ~45 MW.
- Uitbreiding 'Sunrise Solar Park' (fase II) met opslag voor netstabiliteit.

Tijdlijnen zijn indicatief opgenomen (roadmap 2025–2030).

771. *Minister por duna nos e proyectonan nobo cu lo bin den 2026 pa locual ta sostenibilidad y energia limpi banda di locual e gobierno anterior a laga atras?*

De prioriteiten voor 2026 zijn onder andere:

- Start nieuw windpark 'Rincón' (~45 MW, ~250 GWh/jr) en repowering Vader Piet;
- Sunrise Solar Park fase II + grootschalige Battery Energy Storage System (BESS);
- Realisatie van een gecentraliseerd substation voor toekomstige hernieuwbare integratie;
- Voorbereiding brandstofswitch (van HFO naar schonere brandstof) en conversie van RECIP-motoren naar aardgas.

772. *Minister por duna nos con leu DOW ta cu su meerejarenplan pa grote beurt di diferente scolnan aproba den presupuesto 2025?*

Wat betreft de meerjarenplanning heeft DOW de regie over het klein onderhoud van de DPS-scholen. Elke vijf jaar wordt er een groot onderhoudsproject uitgevoerd, waarbij de scholen volledig worden geschilderd en de verlichting op de paden en buitenruimtes wordt vervangen.

Voor alle andere scholen die onder een stichting vallen, zoals SKOA, dient de stichting zelf een aanvraag in bij DOW en stelt vervolgens de benodigde middelen beschikbaar, zodat DOW deze scholen ook in de planning kan opnemen en de werkzaamheden kan uitvoeren.

Een overzicht van de werkzaamheden aan scholen is opgenomen in de DOW-begroting 2025 en wordt geïllustreerd in de volgende tabel.

Project	Financier	Begrotingsjaar	Kosten / raming (A.R.)	Kwartaal	Status
Scol Prep. Nio Paraiso: Verven schoolgebouw	DOW	2025		Q1	Uitgevoerd
Mon. Plainir College: Verven schoolgebouw	DOW	2025		Q1	Uitgevoerd
Colegio Sagrado Curason - Bevenbouw:	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
Colegio Sagrado Curason - Onderbouw:	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
St. Paulus School: Verven schoolgebouw	DOW	2025		Q3	Uitgevoerd
Julianaschool H&T lokaal: Verven van het gebouw ter voorbereiding op gebruik als kantoor.	DOW	2025		Q3	Uitgevoerd
Scol Prep. Turchilus: Verven schoolgebouw	DOW	2025		Q3	In uitvoering
Scol Prep. Prome Paso: Verven schoolgebouw	DOW	2025		Q4	In uitvoering
Scol Prep. Aurora: Verven schoolgebouw	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
Linear Park: Vervangen 2 plankiers	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
High Rise Hotels: Vervangen van alle lampen (77x) in de verlichtingsmasten.	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
Spiraalrotonde: Vervangen van alle lampen (35x) in de verlichtingsmasten.	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
Monumenten 18 di Maart: Vervangen van de huidige verlichtingsmasten (9x) door Fumagalli-modellen.	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
Lagoon: Vervangen van de huidige verlichtingsmasten (11x) door Fumagalli-modellen.	DOW	2025		Q3	Uitgevoerd
Plaza Henry Eman: Vervangen van de huidige verlichtingsmasten (3x) door Fumagalli-modellen.	DOW	2025		Q4	Planned
Looppad Noord: Vervangen van alle lampen (31x) in de verlichtingsmasten.	DOW	2025		Q4	Planned
Bushiri Wijk: Vervangen van alle lampen (8x) in de verlichtingsmasten.	DOW	2025		Q4	Planned
Plaza di Cultura: Plaatsen vlaggenmast.	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
Plaza di Cultura: Construeren poeren kunstwerken.	DOW	2025		Q2	Uitgevoerd
Plaza di Cultura: Plaatsen verlichting (40x)	ATA/DOW	2025		Q4	Planned

773. *Minister nos por a tuma nota cu no a renoba e contracto cu Eagle LNG pero por tuma nota cu ainda ta den disputa: Minister por duna nos e status di esaki?*

774. *Ki ta e plan di Minister pa den caso e contracto no sigui pa remplasa esaki pa por supera e parti di transicion pa energia limpi?*

775. *Minister a inaugura e Recip nobo na WEB: minister por duna nos desde ki tempo a bestel e Recip aki?*

Dat is sinds oktober 2024.

776. *Minister lo sigui e ampliacion di Recip den Minister su plannan y si e Recipnan aki busca por traha tambe riba gas liquido?*

Jazeker dat is mogelijk en er zijn uitbreidingsplannen. Al met al is voorzien dat de capaciteit in de komende jaren verder zal worden uitgebreid.

777. *Minister por duna nos di conoce si a usa e LNT norm pa e director nobonan den Utilities?*

De LNT is niet toegepast. De norm zal worden aangepast.

778. *Minister por duna nos di conoce si e directornan aki a busca auto nobo y cual ta e balor di e autonan aki?*

Elke directeur heeft een nieuwe auto gekregen ter waarde van Afl. 120.000.

779. *Minister, constaterende dat er een structureel tekort aan betaalbare huur- en koopwoningen bestaat voor starters, alleenstaanden, jonge gezinnen en ouderen; Arubanen massaal afhankelijk zijn van hoge energieprijzen, terwijl duurzame alternatieven traag worden uitgerold; Digitalisering en e-government door de regering worden gepresenteerd als prioriteit, maar burgers nog steeds fysiek in de rij staan voor basisdocumenten of vergunningen; Internet- en datakosten op Aruba tot de hoogste van de regio behoren, waardoor digitale participatie, onderwijs en innovatie worden beperkt. Verzoekende om beantwoording van de volgende vragen:*

780. *Wat is het actuele woningtekort op Aruba, uitgesplitst naar inkomensgroep en leeftijdscategorie (starters / gezinnen / ouderen)?*

Op basis van de huidige registraties blijkt dat bij de Dienst Infrastructuur en Planning (DIP) circa 8.000 woningverzoeken zijn geregistreerd. Daarnaast staan bij de Fundacion Cas pa Comunidad Arubano (FCCA) ongeveer 4.000 woningaanvragen ingeschreven. Aangezien aannemelijk is dat er een zekere mate van overlap bestaat tussen beide registraties, wordt uitgegaan van een geschat gecombineerd totaal van circa 8.000 tot 11.000 unieke woningverzoeken.

Uit een voorlopige analyse van de beschikbare gegevens blijkt dat naar schatting ongeveer 40% van de betrokken huishoudens beschikt over een maandelijks huishoudinkomen van Afl. 5.000 of hoger. Uitgaande van een maximale hypotheeklast van 30% van het inkomen, betekent dit dat deze groep in beginsel een hypotheek van ten minste Afl. 270.000 zou kunnen dragen. De resterende 60% van de woningzoekenden, hetgeen neerkomt op circa 4.800 tot 6.600 huishoudens, behoort tot de groep die in de praktijk is aangewezen op betaalbare woningbouw. Hieronder staat de verdeling van de woningaanvragen bij de FCCA, uitgesplitst naar inkomensgroep en leeftijdscategorie (starters, gezinnen en ouderen:

Leeftijd	Aantal	Gem. Ink
<20	5	2022
20-30	320	1920
30-40	655	2028
40-50	607	2043
50-60	732	1973
>60	1575	1644
Grand Total	3894	1856

Inkomen	Aantal	Gem. Leeft.
<1000	872	58
1000-2000	1401	55
2000-3000	1195	50
3000-4000	259	51
>4000	167	51
Grand Total	3894	54

781. *Hoeveel sociale huurwoningen zijn in 2023 opgeleverd en hoeveel staan er gepland in 2024-2026?*

Hieronder tabel van opgeleverde huurwoningen vanaf 2017 door FCCA:

Jaar	Wijk		Aantal
2017-2018	Cunucu Abao	FCCA	22
2017-2019	Savaneta	FCCA	42
2016-2017	Caya Binti Binti	FCCA	15
2019	Santa Cruz	FCCA	7
2019	Isaac Wagemakerstraat (fase 1)	FCCA	7
2019	Mabon	FCCA	2
2019-2020	Tanki Leendert (fase 3,4 en 5)	FCCA	36
2021	Kiviti	FCCA	71
2021	Hato	FCCA	8
2022	Isaac Wagemakerstraat (fase 2)	FCCA	8
2022-2023	Wegkustbatterij (fase 8+9)	FCCA	24
2024	Boegoeroei Residencia Blenchi	FCCA	48
Totaal			290

Hieronder volgt een overzicht van de woningbouwprojecten die de FCCA momenteel in voorbereiding heeft, afhankelijk van de beschikbaarheid van financiering. Door versnelling van bepaalde trajecten kan de aangegeven doorlooptijd van deze projecten worden verkort.

Projecten in Voorbereiding					
Aantal	Type		Project	Begin	Eind
71	Woningen	Huur	Rijties Woningen te Rooibosol	2026	Nov-27
50	Appartementen	Huur	Kas Paloma	2026	Nov-27
45	Appartementen	Huur	Oud Tivoli - 45-60 appartementen en 160 parkeerplaatsen	2027	2028
94	Appartementen	Huur	Kas Paloma	2027-2028	2029
30	Appartementen	Huur	Woning on the Hill- WegKustBatterij	2027	2028
290					

Het proces van het ontwerpen van een verkavelingsplan tot aan de oplevering van de woningen is momenteel opgedeeld in twee fasen. De eerste fase betreft het verkavelingstraject, dat gemiddeld twaalf maanden in beslag neemt voordat de bouwvergunning wordt verleend. De tweede fase omvat de uitvoering van zowel de infrastructurele als de bouwkundige werkzaamheden, met een gemiddelde duur van veertien maanden.

De overheid streeft ernaar om beide trajecten aanzienlijk te verkorten. Het verkavelingstraject zal worden teruggebracht van twaalf naar zes maanden door verbeterde coördinatie en digitalisering van procedures. De uitvoeringsfase zal worden verkort van veertien naar tien maanden, onder meer door het stimuleren van alternatieve en duurzame bouwsystemen. Hierdoor kan de totale doorlooptijd van ontwerp tot oplevering worden teruggebracht tot circa zestien maanden, waarna de woningen daadwerkelijk bewoonbaar zijn. De huidige projectkosten bestaan uit bouwkosten van gemiddeld Afl. 2.850 per vierkante meter en infrastructurele kosten van circa Afl. 400 per vierkante meter, wat resulteert in totale kosten van Afl. 3.250 per vierkante meter. Op basis van deze cijfers blijkt dat de reservering van Afl. 20 miljoen door de vorige regering ontoereikend is voor de bouw van 200 woningen. Met dit bedrag zouden slechts ongeveer 87 woningen gerealiseerd kunnen worden. Gezien de werkelijke veel grotere behoefte aan sociale woningen, zal het Kabinet AVP-Futuro niet volstaan met de bouw van 87 woningen. Het kabinet is voornemens een meerjaren huisvestingsbeleid te voeren, te beginnen in 2026, gericht op het voorzien in de behoefte aan woningen voor de diverse inkomensgroepen en leeftijdscategoriën woningzoekenden.

De FCCA – dat zich primair zal richten op de bouw van sociale woningen – heeft momenteel 68 woningen in aanbouw en streeft ernaar jaarlijks circa 200 woningen te realiseren. Het merendeel van de geregistreerde woningzoekenden bij de FCCA behoort tot de lagere inkomensgroepen en tot de oudere leeftijdscategorie, waardoor de vraag naar huurwoningen aanzienlijk groter is dan naar koopwoningen. Aangezien de FCCA over onvoldoende eigen middelen beschikt, is externe financiering noodzakelijk. Met de huidige commerciële rente van circa 5,5% per jaar is sociale woningbouw zonder overheidssteun financieel niet haalbaar. Daarom wordt onderzocht of de overheid een zachte lening van Afl. 23 miljoen aan de FCCA kan verstrekken. Deze lening zou kunnen worden aangevuld met commerciële financiering, waarmee een totaal investeringsbudget van circa Afl. 46 miljoen beschikbaar komt. Met dit bedrag kan naar verwachting de realisatie van ongeveer 200 sociale woningen worden verzekerd.

782. *Zijn projectontwikkelaars wettelijk verplicht om bij nieuwe bouwprojecten een percentage betaalbare woningen te realiseren? Zo nee, waarom niet?*

Projectontwikkelaars zijn niet wettelijk verplicht om betaalbaar woningen te realiseren op Aruba. Wel kan de overheid – via grondbeleid en bestemmingsplannen sturen op het aandeel betaalbare woningen in nieuwbouwprojecten. Wanneer de overheid zelf gronden uitgeeft, kan zij voorwaarden stellen aan het type woningen dat gerealiseerd moet worden. Dit biedt kansen om – in samenwerking met partijen zoals de FCCA – niet alleen te focussen op perceeluitgifte, maar ook om particuliere projectontwikkelaars actief te betrekken bij het realiseren van betaalbare woningbouw. Dit vraagt om beleidsvorming waarin betaalbaarheid structureel wordt meegenomen als voorwaarde bij gebiedsontwikkeling.

783. *Wordt overwogen om leegstaande gebouwen of hotels tijdelijk of permanent beschikbaar te stellen als betaalbare woonunits, bijvoorbeeld voor jongeren of alleenstaande ouderen?*

Zolang deze panden in particuliere handen zijn, is het niet mogelijk om ze tijdelijk of permanent beschikbaar te stellen als betaalbare woonunits, aangezien er geen wettelijke basis bestaat om dit af te dwingen. De regering zou kunnen overwegen om wetgeving te ontwikkelen die dit mogelijk maakt, bijvoorbeeld via stimulansen of samenwerking met eigenaren.

784. *Hoeveel procent van Aruba's energieproductie is momenteel duurzaam (zonne- of windenergie) en wanneer verwacht de regering de doelstelling van 100% duurzame energie te halen zoals eerder beloofd?*

Ongeveer 13,4%. Zie www.webaruba.com/renewable-energy-dashoard/aruba

785. *Wat is de gemiddelde maandelijkse energierekening voor huishoudens, uitgesplitst naar inkomensgroep? En hoeveel % van het inkomen gaat bij lage inkomens naar nutsvoorzieningen?*

Er is een geïntegreerde aanpak via 'Smart grid tools' en 'Smart Utility Systems', met nadruk op digitale transformatie van water- en energieproductie, lekdetectie en vraagsturing (Demand Side Management). Deze lijn ondersteunt het verlagen van systeemkosten en daarmee woonlasten, maar er zijn nog geen concrete tariefcijfers of huishoudelijke besparingspercentages genoemd.

786. *Waarom bestaat er nog steeds geen nationaal subsidieprogramma voor zonnepanelen en energie-efficiëntie voor particulieren en huurders?*

Het elektriciteitsnet heeft slechts een beperkte capaciteit voor zonnepanelen. De vraag overstijgt het beschikbare aanbod, waardoor het niet nodig is om de vraag verder te stimuleren.

787. *Hoeveel overheidsdiensten kunnen op dit moment volledig digitaal worden afgehandeld, zonder fysiek bezoek? Welke diensten worden in 2024 toegevoegd?*

788. *Welke concrete maatregelen worden genomen om internet en dataverkeer goedkoper en toegankelijker te maken voor gezinnen met kinderen in het onderwijs?*

789. *Heeft de regering een publiek inzichtelijk dashboard waarop burgers de voortgang kunnen volgen van grote infrastructuur-, huisvesting- en digitaliseringsprojecten? Zo nee, is zij bereid dit op te zetten?*

Er is momenteel geen publiek dashboard beschikbaar, maar de overheid is voornemens om dit in de toekomst te ontwikkelen en te implementeren.

790. *Hoe vergevorderd zijn de voorbereidingen van de herziening van de ROP/ROPV?*

Er wordt momenteel gewerkt aan de evaluatie van het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan van Aruba (ROPv) met het doel de geldigheidsduur te verlengen. Dit gebeurt via het wettelijke verlengingsproces. Noodzakelijke kleine aanpassingen worden doorgevoerd via het wijzigingstraject, zodat het plan actueel blijft en de basis wordt gelegd voor een toekomstige herziening.

791. *Wanneer zullen de eerste stakeholder sessies concreet plaatsvinden en met wie?*

De eerste stakeholder-sessies vinden plaats in december. Tijdens deze sessies gaan we in overleg met een brede groep betrokkenen, waaronder overheidsinstanties, semipublieke instellingen, maatschappelijke organisaties, de FCCA, particuliere ontwikkelaars en andere relevante partijen binnen de ruimtelijke ordening en woningbouw.

Het doel is om input te verzamelen voor de evaluatie en verlenging van het ROPv en samen richting te geven aan de toekomstige herziening van het ruimtelijk beleid.

792. *Op welke termijn kunnen de Staten de voorgestelde wijzigingen in behandeling verwachten?*

Er wordt gewerkt aan de verlenging van het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan van Aruba met voorschriften (ROPv). Het voorstel tot verlenging wordt naar verwachting in de eerste helft van 2026 aan de Staten voorgelegd. De verlenging houdt het plan juridisch actueel, terwijl de voorbereiding van een bredere herziening doorgaat. Noodzakelijke aanpassingen kunnen tussentijds via het wettelijke wijzigingstraject worden doorgevoerd.

793. *Hoeveel erfpachtterreinen zijn uitgegeven in 2025 (tot en met heden)? Gaarne specificeren naar commerciële erfpacht en residentieel. Wat is het aantal dat gepland staat voor 2026?*

Volgens de data van de Dienst Infrastructuur en Planning (DIP), tot en met heden in 2025 zijn er in totaal 95 erfpachtterreinen uitgegeven, verdeeld als volgt:

- o Residentieel (woningbouw): 71 terreinen
- o Commercieel: 2 terreinen
- o Bestemmingswijzigingen: 22 terreinen

De regering erkent dat de achterstanden bij de DIP onaanvaardbaar zijn en bereidt maatregelen voor om de dienstverlening te verbeteren. Er wordt gewerkt aan een plan voor versnelde afhandeling van dossiers, met inzet van extra middelen, tijdelijk personeel en sterkere managementcontrole. De verwachting is dat deze aanpak zal leiden tot kortere doorlooptijden en betere communicatie met aanvragers. Op korte termijn zal een taskforce van start gaan die de achterstanden weer op peil zal dienen te brengen. Voor de goede orde vermelden wij dat het dan gaat om aanvragen die betrekking hebben op bestemmingswijzigingen, precarios, e.a., behalve de residentiele uitgifte van erfpachten. Dit laatste zal de regering ook weer op pakken doch niet eerder dan nadat het beleid hieromtrent is goedgekeurd door de ministerraad en afgekondigd. Niet vergeten die te worden dat het om schaarse goed betreft, dat vereist een planmatige bestendige aanpak.

Ten slotte kan worden vermeld dat de digitalisering van werkprocessen en de implementatie daarvan zal worden opgepakt. De laatste jaren is deze

digitalisering in de kinderschoenen gelaten, hetgeen o.a. heeft geleid tot die enorme achterstanden. Een algehele implementatie van gedigitaliseerde werkprocessen en een systeem die daarbij aansluit is van vitaal belang. Dit traject zal ook zo spoedig mogelijk in gang worden gezet.

794. *Hoeveel nieuwe huurgronden zijn uitgegeven in 2025 (tot en met heden) en hoeveel zijn verlengd? Wat is het aantal dat gepland staat voor 2026?*

In 2025 zijn tot nu toe 20 nieuwe huurpercelen uitgegeven. Het aantal verlengde huurgronden is momenteel nog in verwerking, aangezien dit onderdeel eveneens vertraging heeft opgelopen door de eerdere capaciteitsproblemen. Voor 2026 is het streven om het proces verder te normaliseren en te intensiveren, ondersteund door een verdere versterking van de afdeling. De planning richt zich op een structurele werkwijze, waarbij zowel nieuwe uitgaven als verlengingen tijdig en conform beleid worden afgehandeld.

795. *Kan de minister een overzicht geven van de actuele woningnood op Aruba, inclusief de geschatte tekorten aan sociale woningen en betaalbare koopwoningen?*

Op basis van de huidige registraties blijkt dat bij de Dienst Infrastructuur en Planning (DIP) circa 8.000 woningverzoeken zijn geregistreerd. Daarnaast staan bij de Fundacion Cas pa Comunidad Arubano (FCCA) ongeveer 4.000 woningaanvragen ingeschreven. Aangezien aannemelijk is dat er een zekere mate van overlap bestaat tussen beide registraties, wordt uitgegaan van een geschat gecombineerd totaal van circa 8.000 tot 11.000 unieke woningverzoeken. Uit een voorlopige analyse van de beschikbare gegevens blijkt dat naar schatting ongeveer 40% van de betrokken huishoudens beschikt over een maandelijks huishoudinkomen van Afl. 5.000 of hoger. Uitgaande van een maximale hypotheeklast van 30% van het inkomen, betekent dit dat deze groep in beginsel een hypotheek van ten minste Afl. 270.000 zou kunnen dragen. De resterende 60% van de woningzoekenden, hetgeen neerkomt op circa 4.800 tot 6.600 huishoudens, behoort tot de groep die in de praktijk is aangewezen op betaalbare woningbouw.

796. *Hoeveel verzoeken om erfpachtterreinen voor woningbouw zijn er in 2025 ingediend bij de Directie Infrastructuur en Planning (DIP)?*

Het aantal verzoeken is tot nu toe 251.

797. *Hoeveel van deze verzoeken zijn tot op heden behandeld en hoeveel zijn nog in behandeling of op de wachtlijst?*

Deze verzoeken zijn op de wachtlijst geplaatst.

798. *Welke gemiddelde doorlooptijd geldt momenteel bij de behandeling van erfpacht verzoeken voor woningbouw?*

Momenteel is de doorlooptijd 10/11 jaar.

799. *Kan de minister aangeven welke concrete maatregelen worden genomen om de achterstanden bij de DIP in te lopen?*

De regering erkent dat de achterstanden bij de Dienst Infrastructuur en Planning (DIP) onaanvaardbaar zijn en bereidt maatregelen voor om de dienstverlening te verbeteren. Er wordt gewerkt aan een plan voor versnelde afhandeling van dossiers, met inzet van extra middelen, tijdelijk personeel en sterkere managementcontrole. De verwachting is dat deze aanpak zal leiden tot kortere doorlooptijden en betere communicatie met aanvragers. Op korte termijn zal een taskforce van start gaan die de achterstanden weer op peil zal dienen te brengen. Voor de goede orde vermelden wij dat het dan gaat om aanvragen die betrekking hebben op bestemmingswijzigingen, precarios, e.a., behalve de residentiele uitgifte van erfpachten. Dit laatste zal de regering ook weer op pakken doch niet eerder dan nadat het beleid hieromtrent is goedgekeurd door de MR en afgekondigd. Niet vergeten die t te worden dat het om schaarse goed betreft, die vereist een planmatige bestendige aanpak. Ten slotte kan worden vermeld dat de digitalisering van werkprocessen en de implementatie daarvan zal worden opgepakt. De laatste jaren is deze digitalisering in de kinderschoenen gelaten, hetgeen o.a. heeft geleid tot die enorme achterstanden. Een algehele implementatie van gedigitaliseerde werkprocessen en een systeem die daarbij aansluit is van vitaal belang. Dit traject zal ook z.s.m. in gang worden gezet.

800. *Welke plannen bestaan er om nieuwe terreinen beschikbaar te stellen voor woningbouw in de komende vijf jaar?*

In dit kader is de regering bezig met een grondige herziening van de procedures voor gronduitgifte. Het doel is om deze processen niet alleen sneller en

transparanter te maken, maar ook om te zorgen voor een eerlijkere verdeling van kansen, met name voor inwoners die hun eerste woning willen realiseren.

Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het uitgifteproces 'Didam-proof' moet zijn: dat wil zeggen dat het voldoet aan de beginselen van gelijke behandeling en transparantie bij de toewijzing van schaarse publieke middelen, zoals grond. Door deze juridische waarborgen te integreren in het beleid, wordt voorkomen dat willekeur of bevoordeling optreedt.

Daarnaast wordt het beleid zodanig aangepast dat een bredere groep inwoners in aanmerking komt voor gronduitgifte, met specifieke aandacht voor starters en huishoudens met een lagere inkomenspositie. Dit sluit aan bij de bredere beleidsombuiging waarbij de focus verschuift van commerciële uitgifte naar betaalbare woningbouw.

Tegen deze achtergrond zet de regering zich actief in voor het realiseren van 900 nieuwe wooneenheden, waarmee zij inspeelt op de dringende behoefte aan betaalbare huisvesting. Ook de FCCA bereidt momenteel aanvullende projecten voor, waarmee het woningaanbod verder wordt versterkt.

801. Hoe wordt bij de toewijzing van terreinen rekening gehouden met jonge gezinnen en starters op de woningmarkt?

Het beleid dat momenteel wordt geformuleerd, is gericht op de behoefte die thans blijkt. Redenen waarom dit ook in kaart wordt gebracht op dit moment. Reeds is dat ook gebleken en kan worden vermeld dat bij het opstellen van het beleid, bij de toewijzing van terreinen, in toenemende zal worden afgestemd op de behoeften van jonge gezinnen en starters op de woningmarkt. De regering erkent dat deze groepen vaak te maken hebben met een beperkte financiële draagkracht en een beperkte toegang tot de reguliere woningmarkt, waardoor zij in de praktijk moeilijker in staat zijn een eigen woning te verwerven. Om deze reden worden jonge gezinnen en starters nadrukkelijk aangemerkt als doelgroepen die bijzondere aandacht verdienen binnen het volkshuisvestingsbeleid.

Bij de uitgifte van kavels wordt daarom gewerkt aan het opstellen van transparante selectiecriteria, zodat het proces eerlijk en doelgericht verloopt. In het herziene beleid wordt nadrukkelijk prioriteit gegeven aan:

- Starters op de woningmarkt
- Huishoudens met een middeninkomen
- Personen zonder eigen woning of grondbezit

De selectiecriteria zullen onder meer gebaseerd zijn op inkomensgegevens, gezinssamenstelling, woonbehoefte en het ontbreken van

alternatieve huisvestingsmogelijkheden. Daarnaast wordt gekeken naar sociale binding met de gemeenschap en de mate waarin het project bijdraagt aan duurzame en betaalbare woningbouw.

802. *Hoeveel sociale woningen zijn er sinds 2020 gerealiseerd en hoeveel staan er gepland voor de periode 2025–2028?*

Zie het antwoord op vraag zoals eerder vermeld.

803. *Welke rol ziet de minister voor de private sector bij het verlichten van de woningnood, en hoe ondersteunt de overheid dit?*

De minister ziet een cruciale rol weggelegd voor de private sector bij het aanpakken van de woningnood op Aruba. Private partijen, zoals projectontwikkelaars, bouwbedrijven, financiële instellingen en in het bijzonder institutionele beleggers, worden geacht actief bij te dragen aan het realiseren van voldoende, kwalitatieve en betaalbare woonvoorzieningen voor de bevolking. De overheid faciliteert deze betrokkenheid door te zorgen voor duidelijke en efficiënte vergunningprocedures, zodat private partijen hun projecten effectief kunnen ontwikkelen.

804. *Kan de minister aangeven op welke termijn de Staten de beleidsvoornemens en eventuele wetsvoorstellen met betrekking tot woningbouw en erfpacht kunnen verwachten?*

De regering streeft ernaar het beleid met betrekking tot de uitgifte van erfrechten, zowel commercieel als residentieel, vóór het einde van dit jaar af te ronden. Na afronding en goedkeuring zal het beleid worden gepubliceerd. De verwachting is dat het beleid per april 2026 in werking kan treden.

Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat de taskforce de komende maanden bezig zal zijn met het wegwerken van de bestaande achterstanden. Naar verwachting bevindt de taskforce zich in maart in de afrondingsfase, waardoor het wenselijk is het nieuwe beleid kort daarna te laten ingaan.

De regering zal de DWJZ instrueren om onder meer de volgende regelgeving aan te passen, namelijk de Retributieverordening, en de hieruit vloeiende retributie en leges besluiten, de woon- en sloopverordening, door het opnemen van afwijzingsgronden en de Landsverordening grensregeling, die geactualiseerd dient te worden. De huidige Landsverordening grensregeling is verouderd en sluit

onvoldoende aan bij moderne technologische hulpmiddelen zoals drones en GPS-coördinaten. Hoewel de essentie van de landsverordening ongewijzigd blijft, zal een update noodzakelijk zijn om het gebruik van deze technologie mogelijk te maken. Daarmee kan het werk van DLV beter worden gefaciliteerd, wat zal bijdragen aan het verminderen van achterstanden, het oplossen van deelpercelenproblematiek en het verbeteren van de algehele bedrijfsvoering.

805. *Gaarne een gedetailleerde stand van zaken te geven van de reorganisaties van DOW, DIP en de infradiensten, alsmede een tijdslijn waarbinnen deze reorganisaties afgerond moeten zijn.*

De reorganisaties van de Dienst Openbare Werken (DOW), de Dienst Infrastructuur en Planning (DIP) en de Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie (DLV) bevinden zich nog in een pril stadium.

Voor DLV werkt de regering momenteel aan de implementatie van het nieuwe systeem TERENO, dat volgens de afspraken per 1 januari 2026 operationeel moet zijn. Daarnaast zijn inmiddels vier vacatures vervuld om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Er ligt een herinrichtingsplan van DRH, maar de regering geeft er de voorkeur aan DLV eerst weer volledig operationeel te krijgen wat betreft werkprocessen en dienstverlening voordat verdere organisatorische stappen worden gezet. Daarbij wordt ook de mogelijkheid van verzelfstandiging onderzocht, zoals reeds het geval is op Curaçao en Sint-Maarten. Een vervolgtraject zal hierop nog worden uitgewerkt. Voor DIP ligt de huidige focus op het versterken van de interne processturing, verdere digitalisering en uitbreiding van de capaciteit. Deze trajecten lopen parallel aan het wegwerken van de bestaande achterstanden. Vaststaat dat er een fundamenteel vernieuwde DIP zal komen. op Curaçao als op Sint-Maarten is hun "DLV" verzelfstandigd. De regering wil deze optie nader bestuderen. Dus vervolg hierop zal komen.

806. *Wat is de stand van zaken met betrekking tot het onderzoek naar mogelijke frauduleuze handelingen Colony-huizen? Welke actie heeft deze minister ondernomen om hierin duidelijkheid te brengen.*

Bij het aantreden van de minister werd vastgesteld dat binnen meerdere onder het ministerie ressorterende diensten sprake was van aanzienlijke organisatorische en administratieve knelpunten. Dit maakte een strikte prioritering van de werkzaamheden noodzakelijk. In eerste instantie is daarom ingezet op het

herstellen van de basisprocessen bij DLV en het weer op gang brengen van de reguliere werkzaamheden bij DIP, waaronder het wegwerken van substantiële achterstanden en het opstellen van nieuw beleid inzake gronduitgifte en erfpacht. Tegen deze achtergrond is het onderzoek naar mogelijke onregelmatigheden rond de Colony-huizen nog niet verder opgepakt. De minister benadrukt echter dat transparantie en integriteit leidend zijn en dat dit dossier geenszins uit het zicht is geraakt. Zodra de interne stabilisatie binnen de betrokken diensten is bereikt, zal de minister de voortgang van het onderzoek opnieuw laten beoordelen. Eventuele bevindingen zullen vervolgens met de Staten worden gedeeld, zodat volledige helderheid over de gang van zaken kan worden verschaft.

807. *Welke maatregelen neemt de minister concreet om de integriteit binnen het ministerie en de onder haar vallende diensten te waarborgen, en hoe wordt voorkomen dat corruptieschandalen zoals die in het verleden onder meer rond voormalig minister Benny Sevinger zich opnieuw voordoen?*

De regering hecht groot belang aan integriteit, transparantie en verantwoord bestuur. In dat kader wordt binnen de regering gewerkt aan een versterkt integriteitskader dat bestaat uit:

- de invoering van een gedragscode voor alle medewerkers en functionarissen;
- de instelling van een meldpunt voor vermoedens van misstanden, met duidelijke waarborgen voor vertrouwelijkheid;
- versterkte interne controlemechanismen binnen de financiële en administratieve processen, waarbij het systeem zodanig wordt ingericht dat manipulatie in de praktijk wordt uitgesloten doordat er altijd een digitale “trace” aanwezig is; en
- de implementatie van beleidskaders op diverse terreinen. Beleidsvorming vormt een essentieel instrument om willekeur tegen te gaan. Het huidige gebrek aan beleid wordt als zorgelijk ervaren, reden waarom de minister ernaar streeft om het benodigde beleid zo spoedig mogelijk te presenteren.

808. *Hoe ver staat de regering met de uitwerking van dit nieuwe energiebeleid?*

Er is een ‘Energy Policy’, ‘National Energy Policy’ en WEB heeft aangegeven aan de minister, dat beleidslijnen en projectpijplijnen zijn uitgewerkt op strategisch

niveau. Er zijn op dit moment nog geen formele ministeriële besluiten genomen c.q. beschikbaar.

809. *Kunt u toelichten wat de inhoudelijke hoofdlijnen van dit nieuwe beleid zullen zijn?*

Hoofdlijnen van dit nieuwe beleid zijn als volgt:

- Decarbonisatie via wind (repower WPVP; nieuw park Rincón) en zon (Sunrise fase II) met grootschalige opslag (BESS).
- Netversterking: gecentraliseerd substation; smart grids; DSM/DER; tariefprikkel (Time of Use).
- Brandstofswitch richting schonere brandstof en conversie van RECIP motoren naar aardgas.
- Doelen: ~50% hernieuwbaar in 2030; net zero in 2050.

810. *Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen dit nieuwe beleid en het reeds bestaande National Energy Policy?*

Het verschil lijkt te zitten in concretisering: 'Energy Policy' bevat projectgerichte elementen (Rincón ~45 MW, repower WPVP, Sunrise II, BESS, substation), terwijl 'National Energy Policy' het raamwerk/roadmap en doelen (50% in 2030; net zero 2050; DSM/DER; tariefprikkel) beschrijft.

811. *Hoe vaak, en op welke manier, is er reeds overleg gevoerd met de betrokken stakeholders omtrent dit nieuwe beleid?*

Er vindt regelmatig overleg plaats met de betrokken stakeholders.

812. *Was u op de hoogte van de voorgeschiedenis van de heer Hoevertsz van wanbeheer bij FCCA en Utilities Aruba N.V. op het moment van zijn benoeming als lid van de Raad van Commissarissen bij Utilities Aruba NV? Zo ja, op basis van welke overwegingen achtte u hem desondanks geschikt?*

We hebben kennisgenomen van de vraag maar zijn niet op de hoogte van enig wanbeheer door de door u genoemde persoon.

813. *Is er een integriteitstoets uitgevoerd voordat de benoeming werd goedgekeurd? Zo nee, waarom niet? En zo ja, wat was de uitkomst van deze toets?*

De benoeming is mede afhankelijk van goedkeuring van de lenders. Deze goedkeuring is verkregen.

814. *Bent u bekend met de publieke beschuldigingen van seksueel misbruik van een minderjarig meisje die thans tegen hem circuleren, en welke maatregelen acht u gepast zolang deze zaak niet is opgehelderd?*

De persoon in kwestie heeft een verklaring omtrent goed gedrag ontvangen van het OM.

815. *Hoe verhoudt deze benoeming zich tot het door uw regering herhaaldelijk beleden streven naar goed bestuur, transparantie en zero tolerance voor corruptie?*

Er is voldaan aan de doelstellingen.

816. *Bent u bereid deze benoeming te heroverwegen of in te trekken, gezien de maatschappelijke impact en het risico voor de reputatie van het overheidsbedrijf?*

Daar is geen enkele reden voor.

817. *Kunt u bevestigen dat alle recent benoemde leden van de Raad van Commissarissen van Utilities Aruba N.V. eerst waren afgewezen door de financieringsinstellingen van Utilities? Zo ja, op welke gronden heeft deze afwijzing plaatsgevonden? Zijn deze leden inmiddels geaccepteerd?*

Alle voorgedragen en thans zittende leden van de Raad van Commissarissen zijn door de financieringsinstellingen van Utilities goedgekeurd.

818. *Welke instanties of personen waren betrokken bij de voordracht en benoeming van deze Raad van Commissarissen-leden? Waren hierbij adviezen van de Corporate Governance Commissie betrokken, en zo ja, wat was het oordeel?*

De benoeming is gegaan volgens de good corporate governance normen.

819. *Is het juist dat de voltallige vorige Raad van Commissarissen is ontslagen, ondanks hun goed functioneren, en dat zij zijn vervangen door personen met geen of beperkte ervaring in energiebedrijven of met een dubieuze reputatie? Hoe rechtvaardigt u dat in het licht van de corporate governance verplichtingen?*

De leden van de Raad van Commissarissen zijn ontslagen aangezien er onderzoek gedaan naar hun functioneren in de periode dat deze leden hun taak als toezichthouder hadden moeten uitoefenen. Derhalve is het vertrouwen in deze leden opgezegd.

820. *Hoe verhoudt deze gang van zaken zich tot de toezegging in het regeerakkoord om te werken volgens de principes van good corporate governance? Ziet u in dat deze benoemingen juist het vertrouwen in het overheidsbeleid ondermijnen?*

Op dit moment functioneert de Raad van Commissarissen naar behoren.

821. *Wat is nu de status van de Raad van Commissarissen van Utilities Aruba N.V.? Functioneert het bedrijf op dit moment zonder een geldige raad van commissarissen, en zo ja, wat zijn de gevolgen voor de bedrijfsvoering en de kredietrelaties?*

Op dit moment functioneert de Raad van Commissarissen naar behoren.

822. *Bent u bereid om de lijst met afgewezen commissarissen en de motieven voor hun afwijzing openbaar te maken, in het belang van transparantie en publieke controle? Zo nee, waarom niet?*

Zoals reeds eerder aangegeven zijn alle op dit moment zittende leden door de financierders goedgekeurd.

823. *Welke stappen gaat u ondernemen om deze situatie te corrigeren en te voorkomen dat politieke benoemingen zonder deugdelijk proces de continuïteit van vitale nutsbedrijven in gevaar brengen?*

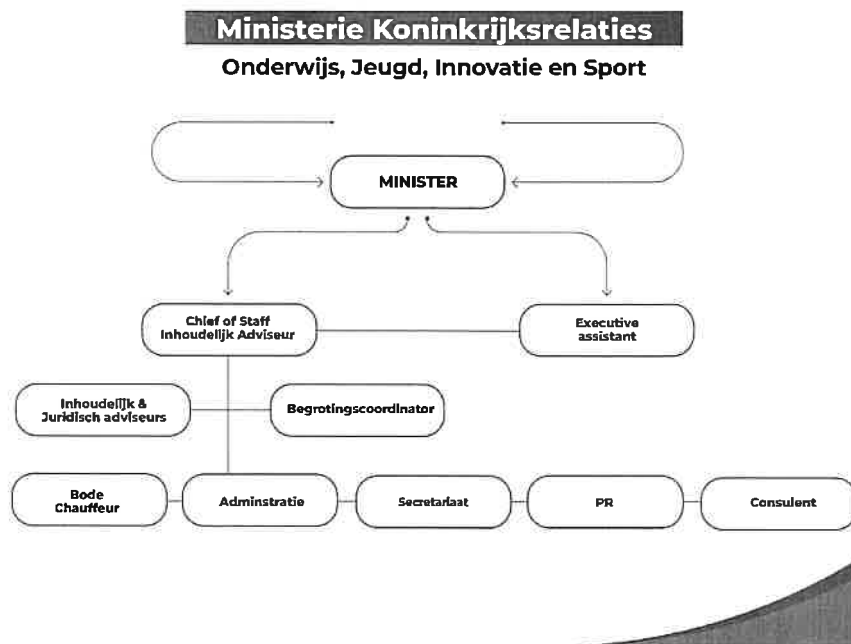
De huidige Raad van Commissarissen functioneert prima nu het vertrouwen in de voormalige bestuursleden is opgezegd.

824. *Gelieve de Staten te voorzien van de lijsten van de commissarissen in Utilities Aruba, Elmar, WEB, AWSS, RdA, TDEA, FMSA, alsmede hun expertise en in hoeverre zij voldoen aan de profielschetsen, alsmede het aftreedschema*

De lijst zal tijdens de openbare vergadering ter inzage voor de Statenleden worden gesteld.

Ministerie van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport

825. Kunt u een actueel organogram van het ministerie aan de Staten verstrekken?

826. Hoeveel werknemers zijn er momenteel werkzaam bij het ministerie en hoe zijn zij verdeeld per directie/bureau?

Departementen onder dit ministerie	Ambtenare n	Contractante n	Totaal l
Bureau Leerplicht	8		8
Bureau Multidisciplinair Centrum	17	2	19
Bureau Traimerdia	50	3	53
Bureau van de minister van Onderwijs en Sport	8	12	20
Departamento di Enseñansa Aruba	47	1	48
Departamento di Mucha y Hoben	1		1
Dienst Inspectie van het Onderwijs	10		10
Dienst Publieke Scholen	13		13
Dienst Uitvoering Onderwijssubsidies	4		4
Directie Informatievoorziening en Automatisering	16		16
Directie voor Innovatie	2		2
Enseñansa pa Empleo	5	1	6
Instituto Biba Saludabel y Activo	20	9	29
Kabinet van de Gevolmachtigde minister van Aruba in Nederland	3		3
Openbare Bibliotheek	46	8	54
Totaal	250	36	286

Bron: PSA, payroll oktober

2025

827. *Kunt u aangeven hoeveel van deze werknemers ambtenaren zijn en hoeveel contractanten?*

Het team bestaat uit 7 ambtenaren en 13 contractanten.

828. *Welke functieniveaus (schaalindeling) zijn er en hoeveel medewerkers vallen er binnen elke schaal?*

De functies kunnen op MBO-, HBO- en WO-niveau worden geclassificeerd en ingeschaald overeenkomstig de door de DRH geadviseerde schaalindeling.

831. *Hoeveel werknemers ontvangen een telefoontoelage en wat is het totaalbedrag hiervoor in 2026?*

Binnen dit ministerie ontvangen in totaal 35 overheidswerknemers een telefoontoelage. De maandelijkse kosten hiervan zijn Afl. 7.102,-.

832. *Hoeveel werknemers ontvangen een representatietoelage en wat is het totaalbedrag hiervan in 2026?*

Geen enkele overheidswerknemer binnen dit ministerie ontvangt een representatietoelage.

833. *Hoeveel overeenkomsten van opdracht of dienstverleningsovereenkomsten heeft het ministerie in 2025 afgesloten?*

Er zijn 9 dienstverleningsovereenkomsten afgesloten.

834. *Wat is de totale financiële waarde van deze overeenkomsten voor 2026?*

De daarmee gepaard gaande totale kostenpost is op dit moment nog niet bekend. Deze gegevens worden momenteel geïnventariseerd.

835. *Met welke personen of bedrijven zijn deze overeenkomsten aangegaan?*

De overeenkomsten zijn aangegaan met verschillende externe bedrijven en organisaties. Vanwege privacy overwegingen worden de namen van deze partijen niet individueel benoemd.

836. *Voor welke diensten of werkzaamheden zijn deze overeenkomsten precies afgesloten?*

De overeenkomsten hebben betrekking op juridische advisering, schoonmaakdiensten, wervingsactiviteiten, promotionele ondersteuning en onderzoek naar infrastructuur.

837. *Wat is de gemiddelde duur van deze overeenkomsten?*

De gemiddelde duur is 6 maanden.

838. *Waarom is in bepaalde gevallen gekozen voor een dienstverleningsovereenkomst in plaats van aanstelling van een ambtenaar?*

De specifieke expertise die nodig is.

839. *Wat is de hoogte van de post "voorlichting en promotie" in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*

De hoogte van de post "voorlichting en promotie" in de begroting 2026 bedraagt Afl. 200.000.

840. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*

Vanwege privacy overwegingen worden de namen van de partijen niet individueel benoemd.

841. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of producten?*

Bedrijven die voornamelijk diensten leveren aan voorlichting en informatievoorziening betreft ontwikkelingen in onderwijs en sportbeleid.

842. *Wat is de hoogte van de post "deskundig advies" in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*

De hoogte van de post deskundig advise bedraagt Afl. 192.000.

843. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*

Vanwege privacy overwegingen worden de namen van de partijen niet individueel benoemd.

844. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of adviezen?*

Voor juridische adviezen, publiciteit, voorlichting en mediagerelateerde activiteiten.

845. *Welke buitenlandse reizen zijn voorzien voor 2026 en met welk doel?*

De kosten zijn gerelateerd aan deelname aan de Rijksministerraad (RMR).

846. *Hoe wordt gewaarborgd dat deze reizen geen “snoepreizen” worden zonder toegevoegde waarde, zoals de reis van minister Gerlien Croes in juni 2025?*

Reizen van de minister vinden alleen plaats als er een beleidsmatig of bestuurlijk doel is. Derhalve is er geen sprake van snoepreizen.

847. *Zal de minister zich houden aan de afspraak uit het regeerakkoord dat bij hotelkosten steeds drie offertes moeten worden opgevraagd en de laagste wordt gekozen?*

Deze vraagstelling kan bevestigend worden beantwoord.

848. *Hoe wordt gecontroleerd dat reis- en verblijfskosten in lijn zijn met sober en doelmatig gebruik van publieke middelen?*

Conform de richtlijn dienstreizen.

849. *Welke auto's worden momenteel door het ministerie geleased en tegen welke maandelijkse prijs?*

Deze vraagstelling is niet van toepassing voor het ministerie.

850. *Voor welke functies of doeleinden worden deze leaseauto's gebruikt?*

Verwezen wordt naar het antwoord op de voorgaande vraag.

851. *Hoe verklaart de minister dat er nog steeds leasekosten worden betaald, terwijl de nieuwe regering AVP Futuro heeft aangegeven geen auto's te zullen leasen maar gebruik te maken van privé-auto's?*

Verwezen wordt naar het antwoord op de voorgaande vraag.

852. *Kan de regering een volledig overzicht geven van alle bestuurlijke (dus niet ambtelijke) overleggen die sinds het aantreden van het kabinet AVP-Futuro gevoerd zijn over de Rijkswet HOFA?*

853. *Op welke data hebben deze bestuurlijke gesprekken plaatsgevonden?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 858.

854. *Zijn de overleggen in persoon gevoerd of virtueel?*

Dit overleg heeft persoonlijk plaatsgevonden.

855. *Wie hebben namens de regering deelgenomen aan elk van deze gesprekken?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 858.

856. *Welke rol heeft u specifiek vervuld, als de minister belast met Koninkrijks aangelegenheden in elk van deze gesprekken?*

De minister belast met Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor onder andere de uitvoering van Koninkrijksaangelegenheden, zoals samenwerking binnen het Koninkrijk, het uitvoeren van besluiten van de Rijksministerraad en het ontwikkelen van beleid betreffende de Koninkrijksrelaties.

857. *Met welke personen en/of instanties (zowel in Aruba als in Nederland) heeft de regering deze gesprekken gevoerd?*

858. *Hoe vaak is er op bestuurlijk niveau onderhandeld over de Rijkswet HOFA sinds het aantreden van het kabinet AVP-Futuro?*

859. *Wanneer is een akkoord bereikt met Nederland?*

860. *Welke instructies heeft de regering meegekregen of zelf geformuleerd voorafgaand aan deze gesprekken?*

861. *Is hierbij in lijn gehandeld met de moties van de Staten?*
862. *Waarom zijn de Staten van Aruba niet vooraf geïnformeerd dat de regering voornemens was de Rijkswet in te dienen in Nederland?*
863. *Waarom heeft de regering tijdens de behandeling van de suppletoire begroting 2025 op 25 augustus 2025 de Staten geïnformeerd dat de onderhandelingen nog gaande waren, terwijl de goedkeuring van de rijkswet reeds op de agenda van de RMR stond?*
864. *Hoe beoordeelt de regering zelf de discrepantie tussen de technische briefing van 4 juli 2025 waarin geen antwoorden konden worden gegeven en het feit dat de regering enkele weken later reeds akkoord is gegaan met de Rijkswet?*
865. *Kan de regering alle notulen, verslagen en correspondentie overleggen van de bestuurlijke overleggen die betrekking hadden op de Rijkswet HOFA sinds 28 maart 2025?*
866. *Tijdens de IPKO vergaderingen in 2022 hebben de Parlementen van alle vier landen van het Koninkrijk afspraken gemaakt over de voorbereiding van consensusrijkswetten vanaf dat moment. Was u deelnemer aan deze vergaderingen?*

In mijn hoedanigheid als lid van de delegatie van de Staten van Aruba was ik deelnemer tijdens het IPKO 2022.

867. *Kunt u zich herinneren dat deze afspraken zijn gemaakt?*

De gemaakte afspraken zijn bevestigd en zijn openbaar beschikbaar in de afsprakenlijst.

868. *Zo ja, welke rol hebben de afspraken gemaakt tijdens IPKO 2022 gespeeld in dit proces, en op welke wijze zijn deze afspraken volgens de regering nageleefd of juist geschonden?*

Het proces is volledig nageleefd, waarbij de Statenleden gedurende alle fases actief zijn geïnformeerd.

869. *Indien deze niet of niet geheel zijn nageleefd, kunt u uitleggen waarom u zich niet heeft gehouden aan de gemaakte afspraken?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 874.

870. *Het simpel feit dat u, als minister belast met Koninkrijksaangelegenheden, de tussen de Parlementen van het Koninkrijk gemaakte afspraken, waar u nota bene zelf deel van maakte, schendt, schaadt het vertrouwen dat men in Nederland moet hebben in de regering van Aruba, en met name de minister belast met Koninkrijksaangelegenheden. Deelt u deze mening?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 874.

871. *Zo niet, waarom niet?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 874.

872. *Hoe verklaart de regering dat een Rijkswet van dit gewicht reeds is ingediend en behandeld terwijl de Staten als hoogste orgaan nog geen enkel moment de gelegenheid hebben gehad een formeel standpunt in te nemen?*

873. *Vind u dat u, als de minister belast met Koninkrijksaangelegenheden, enige toegevoegde waarde heeft gehad in dit proces?*

De toegevoegde waarde van de minister belast met Koninkrijksrelaties ligt in het waarborgen van een evenwichtige structurele en gelijkwaardige samenwerking tussen Aruba en Nederland binnen het Koninkrijk, met respect voor het Statuut en het consensuele karakter van gezamenlijke regelingen.

874. *Sinds het aantreden van het kabinet AVP Futuro op 28 maart 2025 is de functie van gevolmachtigde minister in Nederland vacant. Juist nu is de aanwezigheid van een gevolmachtigde minister in Nederland van groot belang in verband met de lopende onderhandelingen tussen Aruba en Nederland over de verlaging van de rente op de covid-leningen. Bovendien kan het kabinet van de gevolmachtigde*

minister in Den Haag in de huidige omstandigheden niet langer zonder leiding functioneren. Het voortduren van deze vacature schaadt de belangen van Aruba in Nederland en ondermijnt de geloofwaardigheid van het kabinet.

875. *Waarom is nog niet voorzien in deze vacature?*

Er is voorzien in deze vacature.

876. *Hoe worden de werkzaamheden en verantwoordelijkheden thans opgevangen?*

De werkzaamheden en verantwoordelijkheden worden uitgevoerd door de minister-president en de inister van Koninkrijksrelaties in nauw samenwerking met het Kabinet van de Gevolmachtigde Minister van Aruba in Nederland.

877. *Welke stappen worden ondernomen om deze vacature te vervullen?*

Om de gelijkwaardigheid binnen het Koninkrijk te bevorderen, de besluitvorming te versnellen en Aruba als volwassen en politiek verantwoordelijke partner direct te betrekken bij het Koninkrijksbeleid, zijn gerichte stappen ondernomen. In het kader van deze ontwikkeling is ervoor gekozen de Arubaanse minister van Koninkrijksrelaties rechtstreeks te laten deelnemen aan de Rijksministerraad.

878. *Binnen welke termijn zal deze vacature worden vervuld?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 883.

879. *Welke concrete beleidsmaatregelen heeft de minister sinds 28 maart 2025 genomen ter uitvoering van de innovatiedoelstellingen in haar portefeuille? Geef datum, korte omschrijving en bijbehorend begrotingsbedrag per maatregel.*

We onderzoeken samenwerkingsmogelijkheden met TWO voor centralisatie van ICT - Deze samenwerking heeft tot doel de gezamenlijke inkoop, standaardisatie en het beheer van ICT-middelen binnen de overheid te structureren. De financiële uitwerking en verdeling van kosten worden momenteel voorbereid.

Beleidsontwikkeling voor ICT Architectuur, software- en API-ontwikkeling – Dit beleidstraject omvat de inventarisatie van technische en juridische vereisten en de coördinatie van feedback vanuit de departementen DIA, DIMP, DBSB, DEACI

en DIMAS. Doel is te komen tot een breed gedragen, herbruikbare en schaalbare strategie voor softwareontwikkeling binnen de overheid. De financiële uitwerking en verdeling van kosten worden momenteel voorbereid.

Procesharmonisatie via BPMN-modellering – Deze maatregel richt zich op de beschrijving en standaardisatie van interdepartementale werkprocessen als basis voor interoperabiliteit en toekomstige digitalisering. De financiële uitwerking en verdeling van kosten worden momenteel voorbereid.

880. *Welke (nieuwe) begrotingsmiddelen zijn in 2025/2026 specifiek gereserveerd voor innovatie-programma's (inclusief Edutec, SISSTEM, incubator-of-startup-subsidies)? Geef artikel/hoofdstuk en bedragen.*

Voor het dienstjaar 2026 zijn binnen de begroting middelen gereserveerd voor innovatieprogramma's, waaronder initiatieven op het gebied van onderwijstechnologie, wetenschappelijk onderzoek en innovatie (o.a via SISSTEM), en de ontwikkeling van een startup- en incubatorprogramma ter stimulering van ondernemerschap en technologische innovatie.

De exacte bedragen per programma en begrotingsartikel worden momenteel geëvalueerd en afgestemd in het kader van de bredere innovatie- en digitaliseringsstrategie. De beschikbare middelen zullen worden ingezet voor capaciteitsopbouw, technologische infrastructuur en innovatie bevorderende projecten, met prioriteit voor trajecten die direct bijdragen aan kennisontwikkeling, economische diversificatie en digitale inclusie. Zodra de financiële toewijzingen definitief zijn vastgesteld, zal de regering de gespecificeerde budgetverdeling per hoofdstuk en artikel aan de Staten voorleggen.

881. *Welke acties zijn ondernomen om voortzetting van SISSTEM en de Maria Convent STEM-hub te waarborgen en te koppelen aan arbeidsmarktvraagstukken? Geef afspraken, partners en financiering.*

Nog voor de afloop van de EU EDF Funding fase van SISSTEM zijn er diverse acties opgestart om de toekomst van dit programma te waarborgen. Aan de academische kant zijn er samenwerkingsovereenkomsten met verschillende Universiteiten (KU Leuven, Oregon State University, Prince Edward Island University, Wageningen University) en dit netwerk groeit nog verder. Daarnaast heeft SISSTEM stappen gezet richting verdere financiering, met name (maar niet

uitsluitend) voor onderzoek, dit zijn vooral financieringsmogelijkheden via de EU, OCW en NWO.

Op maatschappelijk vlak zijn er collaboraties met diverse Arubaanse en regionale entiteiten zoals ACF, Carmabi, SETAR, etc. Met de bouw en inrichting van het laboratorium zo goed als klaar, zal SISSTEM zich ook richten op het uitvoeren van betaalde werkzaamheden, zoals testen van bodem en water samples en andere biochemische processen.

SISSTEM wordt door de EU bestempeld als een Flagship project en geniet daarom veel aandacht. Dit creëert ook nieuwe kansen voor toekomstige samenwerking en financiering.

882. *Worden de eerder georganiseerde 'vacation camps' en STEM-kampen (inclusief activiteiten gericht op meisjes) voortgezet in 2025/2026? Zo ja: hoeveel, wanneer, welke doelgroep, wie is uitvoerder en wat is het geraamde budget?*

De regering onderzoekt momenteel de mogelijkheden om de vakantie- en STEM-kampen opnieuw op te starten in samenwerking met Code Clubs en andere naschoolse programma's.

883. *Is de regering voornemens om het project Edutec voort te zetten?*

Het project EduTech is tot en met cyclus 8 uitgevoerd, waarbij in totaal 24 scholen werden ondersteund met digitale leermiddelen zoals e-boards, tablets en laptops. De regering beschouwt het programma als succesvol in het stimuleren van innovatie binnen het onderwijs.

Na de afronding eind 2024 wordt het project geëvalueerd om te bepalen op welke wijze de behaalde resultaten kunnen worden geïntegreerd in het beleid van het ministerie belast met Onderwijs. De regering is voornemens de digitalisering van het onderwijs voort te zetten, maar niet noodzakelijk in dezelfde vorm als het oorspronkelijke EduTech-project.

884. *Welke KPI's en monitoring-instrumenten gebruikt de minister om te meten of innovatie uitgaven doelmatig zijn en daadwerkelijk bijdragen aan economische diversificatie? Geef concrete KPI's en baseline-cijfers.*

Op dit moment beschikt de regering nog niet over vastgestelde KPI's of monitoring-instrumenten specifiek voor de doelmatigheid van innovatie-uitgaven. Aruba bevindt zich nog in de fase van fundamentele opbouw van haar innovatie-

en digitaliseringsstructuur. De prioriteit ligt daarom op het creëren van een duurzame basisinfrastructuur, governance en interoperabiliteit, waarna meetbare prestatie-indicatoren kunnen worden geïntroduceerd. De minister is voornemens om vanaf 2026 een monitoringskader te ontwikkelen met indicatoren die zowel de operationele efficiëntie van de overheid als de maatschappelijke en economische impact van innovatie meten. Daarbij wordt gedacht aan:

- Gemiddelde doorlooptijd van overheidsdiensten (baseline: huidige wachttijden bij vergunningen, DIMAS en DBSB);
- Afname van achterstanden in dossiers door digitalisering;
- Burgersatisfactie en digitaal gebruik van overheidsdiensten (bijv. % burgers dat online transacties uitvoert);
- Aantal studenten en afgestudeerden in technische en ICT-opleidingen, waaronder EPI Techniek en SISSTEM (baseline: huidige inschrijvingsaantallen);
- Nieuwe initiatieven of bedrijven in de technologiesector als indicatie van economische diversificatie.

Zodra de basisstructuur voor digitalisering is voltooid, zal het ministerie deze KPI's formaliseren en jaarlijks rapporteren om de doelmatigheid en maatschappelijke opbrengst van innovatie-investeringen te kunnen beoordelen.

885. *Welke nieuwe of lopende samenwerkingen met internationale partners (UNDP, UN-ECLAC, EU, NWO/Horizon etc.) zijn in 2025 aangegaan of voortgezet om innovatie en onderzoek te versterken? Geef doelen en financiële afspraken.*

In 2025 zijn geen nieuwe internationale samenwerkingen formeel aangegaan via UNDP of andere multilaterale organisaties met betrekking tot innovatie. De enige actieve trajecten betreffen het EU E-Governmentprogramma, dat zich nog in de voorbereidingsfase bevindt, en het UN-ECLAC Fintech-onderzoek, dat uitsluitend de vorm had van een analytische studie zonder uitvoeringscomponent of financiële bijdrage van Aruba.

Er lopen op dit moment geen contractuele of financiële afspraken met internationale partners voor de uitvoering van innovatie- of onderzoeksprojecten. Wel wordt voorzien dat in 2026 verdere samenwerking wordt verkend voor kennisuitwisseling, capaciteitsopbouw, standaardisatie en centralisatie binnen het bredere innovatiebeleid.

886. *Zijn er specifieke maatregelen/programma's gelanceerd om STEM-deelname onder meisjes te vergroten? Zo ja: welke en met welke concrete resultaten tot nu toe?*
887. *Welke instrumenten gebruikt het ministerie om startups en jonge ondernemers (innovators) te ondersteunen? Geef aantallen en budgetten.*
888. *Is er een actuele innovatie strategie of road map (met tijdslijnen) gepubliceerd door het ministerie na 28-03-2025? Zo ja: graag een kopie of verwijzing; zo nee: wanneer wordt die verwacht?*

Er is op dit moment geen actuele innovatiestrategie of roadmap gepubliceerd door het ministerie na 28 maart 2025. De regering werkt aan een geactualiseerde en realistische roadmap voor e-governmentimplementatie en innovatie, die naar verwachting in het eerste kwartaal van 2026 wordt gepresenteerd.

Deze roadmap zal een beleidsmatige en samenhangende aanpak moeten bieden voor innovatie in de publieke sector en bevat onder meer:

- Het opzetten van een raamwerk met principes, regels en richtlijnen die het burgergerichte ontwerp van publieke dienstverlening sturen.
- Het ontwikkelen van basisrechtelijke eisen voor veilige en interoperabele publieke diensten.
- Het definiëren van de technische architectuur voor digitale identiteit en een roadmap voor de implementatie van digitale identiteit.
- De centralisatie van ICT-beheer en -inkoop binnen de overheid;
- de ontwikkeling van software- en API-standaarden voor veilige, herbruikbare en interoperabele toepassingen;
- capaciteitsopbouw en training van ambtenaren en docenten op digitale en technologische vaardigheden;
- de integratie van innovatie en technologie binnen het onderwijssysteem;
- de uitrol van interoperabiliteitsprojecten (zoals Conexion) om datadeling tussen departementen te verbeteren;
- initiatieven voor digitale vaardigheden en bewustwording onder burgers en ondernemers;
- een beleidskader voor verantwoord gebruik van AI en data, inclusief privacy- en ethieknormen.

Met deze roadmap wordt voor het eerst een coherente beleidsstructuur gecreëerd waarin technologische innovatie, digitale inclusie en overheidsmodernisering in samenhang worden ontwikkeld.

889. *Wat is de connectie tussen het innovatiebeleid en het FINTECH-onderzoek/adviezen die door UN-ECLAC zijn uitgevoerd, wie is verantwoordelijk voor de implementatie van de aanbevelingen en wat is de planning?*

Het innovatiebeleid van Aruba is rechtstreeks verbonden met de fintech-onderzoeken en adviezen van UN-ECLAC. Deze studies, uitgevoerd in samenwerking met het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling, vormen de inhoudelijke basis voor beleidsvorming op het gebied van digitale betalingen, blockchain en kunstmatige intelligentie.

De regering beschouwt fintech en digitale betaalsystemen als hoekstenen van toekomstige innovatieprojecten en als sleutel tot economische diversificatie. Zij vormen de technologische infrastructuur waarop nieuwe diensten, ondernemerschap en financiële inclusie kunnen groeien.

De implementatie van de aanbevelingen uit de UN-ECLAC-rapporten ligt bij het ministerie van Economische Zaken, in nauwe afstemming met de Centrale Bank van Aruba (CBA). De planning voorziet dat deze aanbevelingen in 2026 worden geïntegreerd in de vernieuwde innovatie- en digitaliseringsroadmap, samen met beleid voor digitale betalingen, API-standaarden en dataveiligheid. Op deze wijze wordt fintech niet als losstaand thema benaderd, maar als structureel onderdeel van Aruba's innovatie- en e-governmentstrategie.

890. *Welke middelen en personele capaciteit heeft het ministerie specifiek ingezet voor onderzoek & ontwikkeling (R&D) en kennisoverdracht naar onderwijs/bedrijven? Geef FTE's, budgetten en afdelingen.*

Er wordt op dit moment samengewerkt met IPA voor advies op het gebied van onderwijs. IPA beschikt over een eigen onderzoeksafdeling. Er zijn verschillende onderzoeken gaande op taalgebied. De IPA faciliteert de overheid met op onderzoek gebaseerde adviezen. Aan de Universiteit van Aruba (UA) wordt momenteel een Research Lab opgezet, waarin maatschappelijke vraagstukken van verschillende departementen, ministeries en andere stakeholders kunnen worden ingediend voor onderzoek en advies. Het is de bedoeling dat deze

afdeling ook verder onderzoek verricht en adviezen uitgeeft op basis van anticiperende methodiek en governance. Het aantal FTE's is in deze fase nog niet bekend. Verder houdt de PEL zich bezig met onderzoek op het gebied van arbeidsmarkt en onderwijs. De PEL wordt vanaf 2026 opgericht als een afdeling van een andere dienst. Er vindt hier een verbreding in FTE's plaats. Het gaat in deze fase om 2 tot 4 FTE's.

891. *Welke aanbestedingen of contracten zijn in 2025 afgesloten voor deskundig advies of uitvoering met betrekking tot innovatieprojecten (naam leverancier, doel van opdracht, looptijd, contractwaarde)? Geef volledig overzicht.*

Contract met ASDC Ass.Sustain.Dev. Van juli tot en met december 2025.

892. *Hoe borgt de minister dat innovatie uitgaven sociaal inclusief en doelgericht zijn (bv. dat onderwijs initiatieven meisjes en kansarme groepen bereiken)? Welke evaluaties/impact metingen zijn gepland?*

De minister borgt sociale inclusie door bij alle innovatie-uitgaven te eisen dat projecten gelijke toegang en participatie bevorderen, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen.

893. *Wat is de stand van zaken van de e-Government project, en de EU-fondsen?*

De EU-fondsen voor het e-Governmentproject zijn nog niet ontvangen maar posten worden alvast opgenomen in begroting. De huidige fase betreft de voorbereiding en implementatie planning, inclusief het opstellen van contracten, technische specificaties en juridische kaders. De uitvoering bevindt zich dus nog in de voorbereidingsfase, zoals eerder toegelicht bij de geplande werkzaamheden en aanbestedingen.

894. *Waarom is DIA uitgesloten van de commissie die belast is met e-Government?*

De DIA is niet structureel uitgesloten van de e-Governmentcommissie, maar wordt regelmatig geconsulteerd voor alle innovatie- en digitaliseringsgerelateerde werkzaamheden, waaronder E-Government. De formele commissie bestaat uit uitvoerende departementen met directe projectverantwoordelijkheid, terwijl DIA als inhoudelijk adviseur en coördinator optreedt op het gebied van innovatie, standaardisatie en digitale strategie.

895. *De regering stelt dat onderwijs “geworteld in lokale waarden en internationale kwaliteitsnormen” moet zijn. Aan welke internationale normenkaders wordt concreet gerefereerd (OECD? UNESCO? Europees Referentiekader)?*
896. *Het beleid erkent zelf dat eerdere onderwijsvernieuwingen faalden door gebrek aan uitvoering, monitoring en middelen. Waarom worden nu opnieuw grote hervormingen aangekondigd zonder eerst een audit van eerdere mislukkingen te publiceren?*

Er worden op dit moment geen grote hervormingen aangekondigd. Er wordt gewerkt aan het optimaliseren van geïmplementeerde projecten. Momenteel wordt gewerkt aan het vervullen van de randvoorwaarden, teneinde een solide basis te creëren voor de implementatie van innovaties.

In september is een commissie ingesteld die de invoering van Papiamentu als alfabetiseringstaal en Nederlands met vreemde taaldidactiek te evalueren. Eind november zal de commissie haar bevindingen delen.

897. *Hoeveel leerkrachten ontbreken momenteel in het basisonderwijs, middelbaar onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs? Graag harde cijfers per sector.*

Uit onderzoek gedaan door het bedrijf ECORYS (2024) (Manpowerplanning Onderwijssector op de ABC-eilanden) blijkt dat er heden en in de nabije toekomst voldoende leerkrachten in het onderwijs aanwezig zullen zijn. Dit mede vanwege het lage geboortecijfer op Aruba.

Op dit moment wordt gewerkt aan het efficiënter inrichten van het onderwijssysteem. In het primair onderwijs, dient rekening gehouden worden met het efficiënt inzetten van docenten. Het aantal docenten die ontbreekt hangt af per schoolbestuur. Door analyses op diezelfde schoolbesturen blijkt dat er bepaalde scholen het leerlingaantal aan het dalen is. Een efficiëntere inzet van de leerkrachten en mogelijke samenvoeging (merging) van scholen kan het tekort aan leerkrachten verhelpen.

In het voortgezet onderwijs is er een tekort aan 1ste graads docenten. Momenteel wordt een analyse uitgevoerd, inclusief een prognose per vak, waarna een plan van aanpak zal worden opgesteld om deze situatie te verbeteren..

898. *De regering belooft zorgstructuren te versterken, maar erkent tegelijk wachttijden tot twee jaar.*

Om aan deze wachttijden te werken zijn er middelen beschikbaar gemaakt voor een extra psycholoog te MDC.

899. *Hoe kan er gesproken worden over “gelijke kansen” terwijl kinderen met leerproblemen of dyslexie letterlijk twee jaar vastlopen?*

Er zijn middelen beschikbaar gemaakt voor ondersteuning in cluster 1 tot en met 4, extra psycholoog MDC, extra inspecteur van het onderwijs, extra beleidsmedewerker DEA, beleidsondersteuning DEA. Dit allemaal ter ondersteuning van het verhogen van gelijke kansen.

900. *De implementatie van Papiamento en Nederlands als Vreemde Taal (NVT) wordt genoemd als probleem.*

Educatieve middelen voor zowel Papiamento als Nederlands met een vreemde taaldidactiek worden doorontwikkeld met een nieuwe focus op digitalisering. De vernieuwde focus zal gebaseerd zijn op basis van het onderzoek van de commissie ter evaluatie van de invoering van Papiamento en Nederlands met een vreemde taaldidactiek en worden de leermethoden waar nodig gereviseerd en aangevuld met een nieuwe focus op digitalisering. Het grootste gedeelte van de financiering van de activiteiten voor 2026 wordt aangevraagd bij TWO. De professionalisering is gericht op taaldidactiek en wordt vanuit de landsbegroting gefinancierd.

901. *Wanneer worden er eindelijk uniforme methodes, didactische ondersteuning en leermiddelen ingevoerd? En wie financiert de training?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 906.

902. *De regering spreekt van “Brain Gain”, maar voert zij bindingsovereenkomsten met afgestudeerden in het buitenland zodat investeringen niet verloren gaan?*

Op dit moment wordt gewerkt aan een voorstel Brain Gain. Daarnaast wordt samengewerkt met de overige eilanden om gezamenlijke initiatieven te verkennen.

903. *Wat is de jaarlijkse uitstroom van leerlingen zonder diploma of startkwalificatie, en welke budgetten zijn gereserveerd om voortijdig schoolverlaten terug te dringen?*

904. *Constaterende dat het regeerprogramma inzet op digitalisering van het onderwijssysteem, burgerschapsvorming, Skol Saludabel en samenwerking met jeugdzorg-instanties, overwegende dat er geen duidelijke tijdslijn, budgettaire toewijzing of uitvoeringsverantwoordelijkheid zichtbaar is voor deze projecten:*

In principe hebben alle schoolbesturen en scholen de aandacht op onderdelen die gericht zijn op het creëren van een veilig en gezond schoolklimaat en kunnen als zodanig als aan gezondheid werkende scholen worden opgemerkt. Totaal zijn 17 scholen verbonden aan het programma van Scol Saludabel. De bedoeling is om dit initiatief uit te breiden. Het zal begroot moeten worden samen met collega Wyatt-Ras gezien het een programma is op het gebied van gezondheid, sociale sector en onderwijs.

905. *Kan de minister per onderwijsniveau aangeven hoeveel scholen momenteel deelnemen aan Skol Saludabel, hoeveel er in 2026 zullen worden toegevoegd, en welk budget daarvoor is vrijgemaakt?*

906. *Hoeveel leerlingen krijgen momenteel psychosociale of preventieve zorg op school, en hoeveel FTE's zijn daarvoor beschikbaar?*

907. *Kan de minister toelichten of er structurele samenwerking bestaat tussen schoolmaatschappelijk werk en jeugd-GGZ, en zo ja, hoeveel casussen zijn er in 2023/2024 doorverwezen?*

Er bestaat een structurele samenwerking tussen JGZ (schoolverpleegkundigen en -artsen), SMW en de zorgteams van DPS, SKOA en SPCOA (IB'er, schoolhoofd, wnd. hoofd). De JGZ voert preventieve gezondheidsonderzoeken uit op lichamelijk, mentaal, sociaal-emotioneel vlak en bepaalt op basis van de verzamelde data — met oudertoestemming in samenwerking met het zorgteam en SMW — bij welke leerlingen specialistische jeugdhulp nodig is. In 2023–2024 registreerde JGZ 74 casussen met ondersteuning via het zorgteam of SMW. Het doel is het tijdig signaleren en snel passende hulp inzetten. De samenwerking

versterkt ook de basisondersteuning via consultatie aan leerkrachten, ondersteuning bij gesprekken met kinderen/ouders en preventieve activiteiten (workshops, voorlichting).

908. *Wordt digitalisering van het onderwijssysteem uitsluitend gezien als ICT-upgrade, of omvat dit ook didactische innovatie, AI-gebruik en ouderparticipatieplatformen?*

Digitalisering van het onderwijssysteem wordt niet beperkt tot een ICT-upgrade, maar omvat ook didactische vernieuwing, verantwoord gebruik van AI en de ontwikkeling van ouder- en leerlingparticipatieplatformen. Het beleid richt zich op een geïntegreerde aanpak waarbij technologie het onderwijsproces, communicatie en betrokkenheid versterkt, en niet enkel de infrastructuur moderniseert.

909. *Kan de minister verklaren waarom er geen meetbare output- of succesindicatoren zijn opgenomen voor de aangekondigde innovatieprogramma's?*

De prioriteit ligt op het leggen van een solide beleids- en systeemfundament. Zodra de uitvoeringsfase start in 2026, worden concrete KPI's en succesindicatoren vastgesteld — gericht op dienstverleningsefficiëntie, gebruikersbereik, digitale inclusie en maatschappelijke impact.

910. *Welke beleidsmaatregelen worden genomen om voortijdige schooluitval te voorkomen specifiek onder jongeren uit kwetsbare gezinnen?*

De implementatie van verschillende beleidstukken waaronder een sterke zorgstructuur bevindt zich momenteel in de voorbereidingsfase.

911. *De regering erkent dat het huidige jeugdbeleid versnipperd en onsamenvattend is. Wie wordt de centrale eindverantwoordelijke bewindspersoon of instantie voor jeugdbeleid?*

Jeugdbeleid is een integrale verantwoordelijkheid die meerdere ministeries en uitvoeringsinstanties raakt. De coördinatie en eindverantwoordelijkheid liggen bij bijvoorbeeld de minister van Onderwijs en Jeugd, de minister van Volksgezondheid en Sociale Zaken en de minister van Justitie, in nauwe samenwerking met de betreffende beleidsdirecties en betreffende maatschappelijke organisaties. Daarmee wordt geborgd dat jeugdbeleid breed

wordt gedragen en effectief kan worden uitgevoerd. Er zal binnenkort worden gewerkt aan de totstandkoming van een landelijk integraal jeugdbeleid. Indien er wijzigingen of nadere preciseringen komen in de bestuurlijke verantwoordelijkheid, zal het Parlement hierover worden geïnformeerd.

912. *Er wordt gesproken over naschoolse opvang voor jongeren ouder dan 12 jaar. Wat is de beoogde capaciteit, waar komen deze centra, en welk budget is hiervoor in 2026 uitgetrokken?*

Er bestaan reeds bepaalde bestaande programma's die vanuit de centro di bario's worden uitgevoerd. Daarnaast wordt ook onderzocht of scholen en overheidsgebouwen die we beschikbaar kunnen stellen voor naschoolse opvang activiteiten. De overheid is voornemens deze initiatieven te ondersteunen met het oog op uitbreiding van de capaciteit. Zodra er meer duidelijk is over het beschikbare budget zullen de Staten hierover worden geïnformeerd.

913. *De regering belooft mentale ondersteuning binnen scholen en jeugdcentra. Hoeveel kinder- en jeugdpsychologen zijn momenteel actief in het publieke systeem, en hoeveel zijn extra nodig?*

Huidige capaciteit (op basis van aangeleverde gegevens)

SKOA (46 scholen):

- 0 psychologen momenteel.
- 6 schoolmaatschappelijk werkers (SMW) verdeeld over onder- en bovenbouw, mavo en speciaal onderwijs.

SKOA geeft aan dat er behoefte is aan minstens 1 psycholoog voor alle 46 scholen.

DPS (scholen & jeugdzorg):

- 1 HBO-psycholoog vast op school Dornasol (cluster 4).
- 1 psycholoog (Falconi) in het multidisciplinair team.
- 1 GZ-psycholoog in opleiding in het team.
- 12 SMW verdeeld over 20 scholen (kleuter, basis, mavo/havo, speciaal, cluster 4, (speciaal) beroepsonderwijs).

Werkveld: de DPS-psychologen geven hulp aan leerlingen (en ouders) én aan leerkrachten/docenten.

Stichting Hunto (diverse):

- 5 psychologen.
- 4 sociale werkers

Voor Stichting Hunto is niet uitgesplitst welk deel primair kinder- en jeugdcasussen doen.

914. *Veel jongeren vallen uit onderwijs of arbeidsmarkt. Wat is het percentage NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training) op Aruba?*

Het is de bedoeling dat er onderzocht wordt hoe geïnvesteerd kan worden deze data te verzamelen en bij te houden.

915. *Worden jongeren zelf betrokken via formele adviesraden met stemrecht, of blijft participatie beperkt tot “enquêtes en workshops”?*

Het is essentieel dat jongeren niet alleen geraadpleegd worden via enquêtes en workshops, maar ook een formele stem krijgen in beleid dat hen direct raakt. De regering is voornemens om een jongerenraad op te richten, waarin zij structureel advies kunnen geven. Daarnaast wordt onderzocht hoe jongeren ook in andere bestaande of nieuwe adviesraden een formele rol kunnen krijgen. Hiermee willen wij hun participatie verdiepen en versterken.

916. *De overheid draagt de verantwoordelijkheid om ieder kind minimaal voeding, veiligheid en toegang tot ontwikkeling te garanderen. Is de regering bereid om een nationaal schoolmaaltijdprogramma op te starten voor alle basisscholen, al dan niet gefaseerd, naar voorbeeld van Curaçao en Latijns-Amerikaanse landen? Zo nee, waarom niet?*

De overheid is bereid om de benodigde inventarisatie uit te voeren, om indien mogelijk te starten met zo'n project.

917. *Hoeveel meldingen van kindermishandeling, verwaarlozing of huiselijk geweld zijn er in 2023 geregistreerd via:*

- a) onderwijs,
- b) politie,
- c) Bureau Jeugdzorg?

918. *Kan worden aangegeven hoeveel daarvan daadwerkelijk hebben geleid tot interventie?*

919. *Welke opvangmogelijkheden bestaan er voor kinderen die acuut uit huis geplaatst moeten worden? Hoeveel noodbedden zijn beschikbaar buiten Casa Cuna?*

Opvangmogelijkheden bij acute uithuisplaatsing van kinderen

Wanneer een kind op Aruba acuut uit huis geplaatst moet worden, betreft dit doorgaans een situatie binnen het kader van kinderbescherming. Een dergelijke maatregel kan zowel op vrijwillige basis plaatsvinden, met instemming van ouders of verzorgers, als gedwongen worden opgelegd door de bevoegde autoriteiten wanneer de veiligheid of ontwikkeling van het kind ernstig wordt bedreigd.

Bij een acute uithuisplaatsing wordt allereerst onderzocht of opvang binnen het eigen gezinssysteem of sociaal netwerk mogelijk is. Deze benadering sluit aan bij internationaal erkende uitgangspunten van kinderbescherming, waarin het behoud van vertrouwde relaties en continuïteit van zorg centraal staan. Onderzoek wijst uit dat plaatsing binnen het eigen netwerk (familie of bekenden) over het algemeen gunstiger is voor de emotionele stabiliteit, hechting en herstel van kinderen dan opname in een residentiële voorziening (Berrick, J.D., Dickens, J. & Pösö, T., *Child & Family Social Work*, 2023).

Pas wanneer er geen veilige of passende opvang binnen het netwerk beschikbaar is, wordt overgegaan tot plaatsing in een residentiële voorziening. Op Aruba zijn hiervoor drie erkende instellingen beschikbaar die elk opvang en begeleiding bieden aan een specifieke leeftijdsgroep: Stichting Casa Cuna Progreso (0–8 jaar), Stichting Kinderhuis Imeldahof (6–18 jaar) en het Orthopedagogisch Centrum Aruba (12–18 jaar). Deze instellingen vormen gezamenlijk het formele vangnet voor minderjarigen die, al dan niet tijdelijk, niet in hun thuissituatie kunnen verblijven.

Beschikbare noodbedden buiten Stichting Casa Cuna Progreso

Op Aruba zijn drie residentiële voorzieningen die opvang bieden aan minderjarigen die tijdelijk niet in hun thuissituatie kunnen verblijven: Stichting Casa Cuna Progreso, Stichting Kinderhuis Imeldahof en het Orthopedagogisch Centrum Aruba (OC). Deze instellingen beschikken gezamenlijk over een beperkt aantal residentiële plaatsen, variërend van kinderopvang tot gespecialiseerde jeugdzorg.

Bij Stichting Casa Cuna Progreso is er een totale capaciteit van 36 bedden. Deze capaciteit bestaat uit maximaal 4 zuigelingen (0–6 maanden) en 6 dreumesen (6 maanden – 2 jaar) binnen de babygroep, wat neerkomt op een totaal van 10

plaatsen. Daarnaast kunnen maximaal 10 peuters worden opgevangen in de peutergroep en 16 kinderen in de kleutergroep.

Bij Stichting Kinderhuis Imeldahof bedraagt de maximale capaciteit 52 kinderen. Het Orthopedagogisch Centrum Aruba beschikt over een capaciteit van circa 30 plaatsen, verdeeld over drie leefgroepen van ongeveer tien jongeren.

Voor actuele gegevens over de beschikbaarheid van pleeggezinnen en noodpleegplaatsen dient contact te worden opgenomen met Fundacion Guia Mi, die verantwoordelijk is voor de werving, screening en begeleiding van pleeggezinnen op Aruba.

920. *Worden armoede en gezinsproblemen systematisch gescreend bij jongeren die in aanraking komen met politie of onderwijsuitval? Zo ja, hoe? En zo nee, waarom niet?*

921. *Aruba beschikt sinds kort over een Ombudsman en binnenkort ook een Kinderombudsman. Kunt u ons een update geven over de voortgang van dit departement, in het bijzonder met betrekking tot de benoeming, de inrichting van het bureau, en de uitvoering van de taken?*

De Ombudsman is een onafhankelijke instantie en geen onderdeel van de regering. Daarom is het niet aan de regering om inhoudelijk te rapporteren over de uitvoering van de taken van de Ombudsman. De verdere operationele invulling en taakuitvoering vallen onder de verantwoordelijkheid van de Ombudsman zelf. Voor nadere toelichting over het actuele werkprogramma en de uitvoering van de taken kan men zich rechtstreeks wenden tot het Bureau van de Ombudsman.

922. *Kan de regering de Staten informeren hoeveel volwassenen en kinderen momenteel dakloos zijn (incl. verborgen dakloosheid zoals couchsurfing)?*

Momenteel is er geen volledig, actueel overzicht beschikbaar van dakloze volwassenen en kinderen. Het Korps Politie Aruba beschikt wel over een indicatief beeld dat onder andere in de verslavingszorg wordt gebruikt. Dit beeld is echter niet uniform en dekt verborgen dakloosheid niet volledig.

923. *Hoeveel alleenstaande moeders zonder formeel inkomen zijn momenteel afhankelijk van financiële steun, en hoe wordt voorkomen dat deze gezinnen structureel in armoede blijven hangen?*

Momenteel is geen volledig, actueel overzicht beschikbaar van dakloze volwassenen en kinderen. Het Korps Politie Aruba beschikt wel over een indicatief beeld dat onder andere in de verslavingszorg wordt gebruikt, maar dit is niet uniform en dekt verborgen dakloosheid niet volledig.

Momenteel ontvangen 149 alleenstaande moeders zonder formeel inkomen financiële bijstand vanuit de Directie Sociale Zaken (DSZ). Deze groep bestaat voornamelijk uit vrouwen die geen vast werk of ander structureel inkomen hebben en daardoor tijdelijk afhankelijk zijn van hulp om in hun basisbehoeften te voorzien.

Om te voorkomen dat deze gezinnen langdurig in armoede blijven, werkt de DSZ samen met partners (onder andere DPL, Stichting Ja-Ik, ADRA, Fundacion Stima mi Guia Mi), aan begeleiding richting zelfstandigheid en werk.

Alleenstaande moeders worden ondersteund bij het vinden van passende opleidings- of werktrajecten, zodat zij op termijn zelf in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Daarnaast helpt de DSZ om praktische drempels weg te nemen die deelname aan werk of opleiding kunnen bemoeilijken. Wanneer nodig kan er materiële hulp worden geboden, zoals een bijdrage in transportkosten, kinderopvang of werkkleding. Andere vormen van materiele ondersteuning is het bemiddelen bij de voedselbank voor voedsel of ondersteuning met een voedselbon.

Er is ook aandacht voor het emotionele en sociale welzijn: maatschappelijk werkers en psychologen van de DSZ bieden hierbij gerichte begeleiding, ondersteuning en behandeling. Met deze combinatie van financiële hulp, begeleiding en praktische ondersteuning streeft de DSZ ernaar om niet alleen acute armoede te verlichten, maar vooral duurzame zelfredzaamheid te bevorderen en de vicieuze cirkel van armoede te doorbreken.

924. *Is de regering bereid om armoede en kinderbescherming wettelijk als mensenrechtelijke verantwoordelijkheid te erkennen, zoals in andere landen via een Kinderrechtenwet of Armoedewet gebeurt?*

De regering is altijd bereid om aan te sluiten bij internationale wetgeving en verplichtingen op dit gebied. Wel dient te worden gegarandeerd dat de noodzakelijke voorwaarden op lokaal niveau op orde zijn, zodat kan worden voldaan aan de vereisten voor een eventuele Kinderrechtenwet of Armoedewet.

925. *Uw beslissing om het Departamento di Mucha y Hoben (DMH) op te heffen roept grote zorgen, zeker gezien het cruciale belang van dit instituut voor de bescherming van kinderen, de uitvoering van deCodigo di Proteccion, landsverordening kinderopvang en de samenwerking met partners zoals UNICEF Nederland.*

926. *Op basis van welk onderzoek of evaluatie is besloten om het DMH op te heffen en kunt u deze onderbouwing delen met de Staten?*

Op basis van adviezen van DRH, en een interne evaluatie over het instellingsbesluit en de wijze waarop de DMH was ingericht, is besloten om de uitvoering van de Landsverordening kinderopvang te herinrichten met een meer holistische aanpak. In dat kader is DMH opgeheven en de uitvoering opnieuw ingericht.

927. *Is dit besluit besproken en goedgekeurd in de Ministerraad en zo ja, op welke datum?*

Deze vraag kan ontkennend worden beantwoord.

928. *Waarom is de Staten hierover niet geïnformeerd?*

Het traject bevindt zich nog in de fase van oprichting en herinrichting.

929. *Bent u bereid deze beslissing te heroverwegen, gezien de nationale en internationale implicaties voor de kinderbescherming?*

Verwezen wordt naar het eerdere antwoord bij vraag 932.

930. *Welke instantie neemt de taken van het DMH over, in het bijzonder toezicht en implementatie van de landsverordening kinderopvang?*

De taken van het Departamento di Mucha y Hoben (DMH), waaronder het toezicht en de implementatie van de Landsverordening kinderopvang, zullen worden overgenomen door het Bureau Kinderopvang dat momenteel in oprichting is.

931. *Hoe wordt de samenwerking met UNICEF Nederland en andere internationale partners gewaarborgd na de opheffing?*

De samenwerking met UNICEF Nederland en andere internationale partners wordt gecontinueerd. Momenteel worden er gesprekken en overleggen gevoerd met het ministerie van Sociale Zaken over het verdere vervolg en de borging van deze samenwerkingen.

932. *Hoe garandeert u dat de opgebouwde kennis, protocollen en programma's niet verloren gaan?*

Er wordt voortdurend gewaarborgd dat de opgebouwde kennis, protocollen en programma's behouden blijven, in overleg met de betrokken partners.

933. *Welk bedrag is bespaard met de opheffing van DMH, en waaraan wordt dit nu besteed?*

De opheffing van DMH was niet gericht op kostenbesparing. De herinrichting had tot doel de uitvoering van de Landsverordening kinderopvang te versterken en te optimaliseren met aandacht voor een goede onderwijskundige ontwikkeling en de garantie voor elk kind.

934. *Erkent u dat het wegvallen van DMH de preventie van kindermishandeling en de kwaliteit van kinderopvang ernstig onder druk zet?*

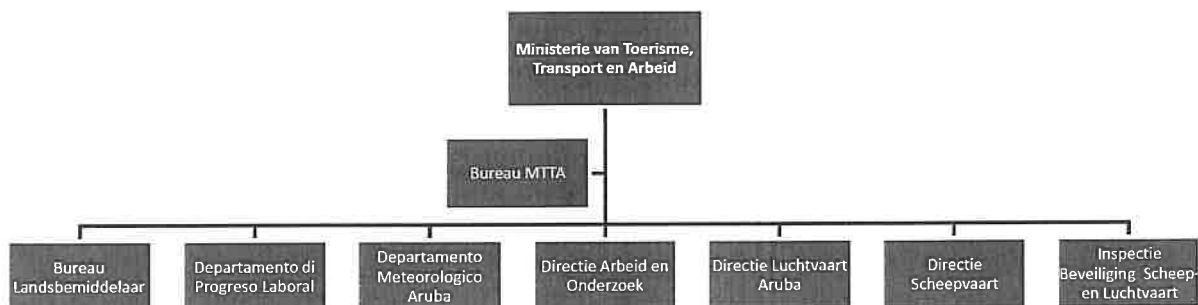
Met de herinrichting is nadrukkelijk geborgd dat de taken op het gebied van kwaliteit van kinderopvang worden voortgezet. Continuïteit van het algemeen beleid voor preventie van kindermishandeling ressorteert bij het ministerie van sociale zaken.

935. *Bent u bereid in de begroting 2026 opnieuw middelen vrij te maken om de taken van het DMH te continueren?*

De continuïteit van de taken zal worden geborgd binnen het nieuwe Bureau Kinderopvang, zodat bestaande verantwoordelijkheden en kwaliteitseisen behouden blijven.

Ministerie van Toerisme, Transport en Arbeid

936. Kunt u een actueel organogram van het ministerie aan de Staten verstrekken?

937. Hoeveel werknemers zijn er momenteel werkzaam bij uw ministerie en hoe zijn zij verdeeld per directie/bureau?

Departementen onder dit ministerie	Ambtenaren	Contractanten	Totaal
Bureau Landsbemiddelaar	1		1
Bureau van de minister van Toerisme en Volksgezondheid	3	9	12
Departamento di Progreso Laboral	27	5	32
Departamento Meteorologico Aruba	8	2	10
Directie Arbeid en Onderzoek	40	2	42
Directie Luchtvaart Aruba	34	3	37
Directie Scheepvaart	15		15
Inspectie Beveiliging Scheep- en Luchtvaart	6	1	7
Totaal	134	22	156

Bron: PSA, payroll oktober 2025

938. Kunt u aangeven hoeveel van deze werknemers ambtenaren zijn en hoeveel contractanten?

Verwezen wordt naar de onderstaande tabel.

NR	Functie	Bezoldiging
1	administratief medewerker	3255
2	administratief medewerker	3255
3	administratief medewerker arbeidsgeschillen	3985
4	administratief medewerker secretariaat	3985
5	adviseur arbeidsbemiddeling	6210
6	adviseur arbeidsbemiddeling	6700
7	adviseur arbeidsbemiddeling	5965
8	adviseur arbeidsbemiddeling	3495
9	adviseur arbeidsbemiddeling	6210
10	adviseur arbeidsbemiddeling	6445
11	adviseur arbeidsbemiddeling	6700
12	adviseur arbeidsbemiddeling	6700
13	adviseur toelating arbeidsmarkt	5120
14	adviseur trajectbemiddeling	7160
15	adviseur trajectbemiddeling	6925
16	arbo-beleidsmedewerker	7160
17	archiefmedewerker	4165
18	assistent bureaumanager	3985
19	bedrijfscontroleur	5305
20	bedrijfscontroleur	5760
21	bedrijfscontroleur	5760
22	bedrijfscontroleur	5760
23	bedrijfsinspecteur	5760
24	bedrijfsinspecteur	5760
25	bedrijfsinspecteur	3120
26	bedrijfsinspecteur	5760
27	bedrijfsinspecteur	4905
28	bedrijfsinspecteur	5120
29	bedrijfsinspecteur	5305
30	beleidsmedewerker	8190
31	beleidsmedewerker communicatie	6445
32	bemiddelaar arbeidsgeschillen	6700
33	bemiddelaar arbeidsgeschillen	3985
34	bemiddelaar arbeidsgeschillen	6445
35	bemiddelaar arbeidsgeschillen	6700
36	bemiddelaar arbeidsgeschillen	6700
37	bemiddelaar arbeidsgeschillen	6210
38	bode	2565
39	bureau medewerker	5305
40	bureaumanager	7160
41	chef brevettering	6700
42	chief of staff	9990
43	communicatiemedewerker medior	4165
44	conciërge/bode	2500
45	data- en informatiemedewerker	4905
46	data- en informatiemedewerker	3660

939. *Welke functieniveaus (schaalindeling) zijn er en hoeveel medewerkers vallen er binnen elke schaal?*

940. *Kunt u per werknemer, de functie en het bruto maandsalaris en het totaal jaarsalaris aangeven?*

Verwezen wordt naar de tabel bij voorgaande vraag.

941. *Hoeveel werknemers ontvangen een autotoelage en wat is de totale geraamde kostenpost hiervan in 2026?*

Binnen dit ministerie ontvangen in totaal 12 overheidswerknemers een autotoelage. De totale maandelijkse kosten hiervan zijn Afl. 3.000,-.

942. *Hoeveel werknemers ontvangen een telefoontoelage en wat is het totaalbedrag hiervoor in 2026?*

Binnen dit ministerie ontvangen in totaal 16 overheidswerknemers een telefoontoelage. De totale maandelijkse kosten hiervan zijn Afl. 3.794,-.

943. *Hoeveel werknemers ontvangen een representatietoelage en wat is het totaalbedrag hiervan in 2026?*

944. *Hoeveel overeenkomsten van opdracht of dienstverleningsovereenkomsten heeft het ministerie in 2025 afgesloten?*

945. *Wat is de totale financiële waarde van deze overeenkomsten voor 2026?*

946. *Met welke personen of bedrijven zijn deze overeenkomsten aangegaan?*

947. *Voor welke diensten of werkzaamheden zijn deze overeenkomsten precies afgesloten?*

948. *Wat is de gemiddelde duur van deze overeenkomsten?*

949. *Waarom is in bepaalde gevallen gekozen voor een dienstverleningsovereenkomst in plaats van aanstelling van een ambtenaar?*

950. Wat is de hoogte van de post “voorlichting en promotie” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?
951. Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?
952. Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of producten?
953. *Wat is de hoogte van de post “deskundig advies” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*
954. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*
955. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of adviezen?*
956. *Welke buitenlandse reizen zijn voorzien voor 2026 en met welk doel?*
957. *Hoe wordt gewaarborgd dat deze reizen geen “snoepreizen” worden zonder toegevoegde waarde, zoals de reis van minister Gerlien Croes in juni 2025?*
958. *Zal de minister zich houden aan de afspraak uit het regeerakkoord dat bij hotelkosten steeds drie offertes moeten worden opgevraagd en de laagste wordt gekozen?*
959. *Hoe wordt gecontroleerd dat reis- en verblijfskosten in lijn zijn met sober en doelmatig gebruik van publieke middelen?*
960. *Welke auto’s worden momenteel door het ministerie geleased en tegen welke maandelijkse prijs?*

Hoewel het Bureau van de minister momenteel niet over een dienstwagen beschikt, wordt diens begroting maandelijks belast onder de post 4334 Huur/lease voertuigen voor Afl. 3.752,12 per maand. Dit bedrag drukt op de begroting voor een Ford Edge SE 2022, die door de vorige regering is ingeleverd.

Dit leverde een verlaging van Afl. 2047.80 ten opzichte van het oorspronkelijke maandelijkse bedrag op, maar waarvoor een boete van de huur van drie maanden moest worden betaald. Helaas staat dit voertuig al voor onbekende looptijd foutief dubbel als contract geboekt waardoor onterecht tot het eind van het jaar in het eerstgenoemde bedrag ten onrechte Afl. 2067.12 wordt afgeboekt (dit is reeds via email gemeld bij DirFin). Daarnaast drukt er voor Afl. 1.685,= een Hyundai Tucson GL 2.0 (2023) op de begroting van MinTTA, die echter vanaf het aantreden van deze regering wordt gebruikt door de minister van VSOV.

961. *Voor welke functies of doeleinden worden deze leaseauto's gebruikt?*

Het Bureau van de minister maakt momenteel geen gebruik van een dienstwagen.

962. *Hoe verklaart de minister dat er nog steeds leasekosten worden betaald, terwijl de nieuwe regering AVP Futuro heeft aangegeven geen auto's te zullen leasen maar gebruik te maken van privé-auto's?*

Het Bureau van de minister maakt momenteel geen gebruik van een dienstwagen.

963. *Kan de minister bevestigen dat er inderdaad 16 schepen onder de zogenaamde Arubaanse vlag varen die feitelijk deel uitmaken van de Russische schaduw vloot?*

Recentelijk ontving Directie Scheepvaart een aantal e-mails van maritieme contacten over schepen die gebruik zouden maken van valse Arubaanse scheepsregistratie papieren. Dit suggereert dat Aruba een internationaal scheepsregister zou hebben (een zogenaamde vlaggestaat zou zijn), waarin internationaal varende schepen geregistreerd zouden kunnen worden. In werkelijkheid gaat het om valse registraties aangezien Aruba niet over een internationaal scheepsregister beschikt. Elk land binnen het Koninkrijk heeft op het moment met deze modus operandi te maken. Ook gesanctioneerde schepen blijken hieraan mee te doen. Volgens relevante maritieme counterparts binnen het Koninkrijk zou dit te maken kunnen hebben met de zogenaamde Shadowfleet, waarbij Rusland sancties probeert te omzeilen.

964. *Erkent u dat deze situatie ernstige reputatieschade kan toebrengen aan Aruba zowel in internationaal maritiem verkeer als in diplomatieke relaties?*

Deze situatie is voor geen enkel land wenselijk en kan nadelige gevolgen met zich mee brengen voor een land indien niet snel en effectief hierop gereageerd wordt. De samenwerking binnen de gehele maritieme sector is hierbij zeer belangrijk. De maritieme administratie van Aruba heeft bij ontdekking van dit fenomeen zeer snel gehandeld en ervoor gezorgd dat deze direct onder de aandacht van het bestuur en de relevante instanties, zowel lokaal als werd gebracht.

965. *Welke directe acties heeft u sinds de publicatie van dit bericht ondernomen?*

De meldingen, die voornamelijk via elektronisch berichten binnen komen worden meteen doorgeleid naar relevante Arubaanse overheidsautoriteiten zoals, VDA, KPA, DBB, FYI, NCTVI, IC Grens, Info Desk. In het verlengde hiervan worden ook internationale instanties zoals het Interpol) en de Caribbean Memorandum of Understanding (CMOU) waar Aruba lid van is. De CMOU zorgt ervoor dat dit doorgestuurd wordt naar alle landen aangesloten bij de CMOU. Vanuit het Koninkrijk wordt tevens de IMO van de gevallen op de hoogte gesteld. Gelet op de brede wereldwijde samenwerking en aanpak is door deze aanpak de kans nihil dat Aruba in verband gebracht wordt met de sanctie ontwijking door Rusland.

De relevante maritieme autoriteiten binnen het Koninkrijk zijn in nauw contact als gevolg van deze nieuwe fenomeen. Er heeft reeds overleg binnen de ministerraad plaatsgevonden en relevante autoriteiten werken wereldwijd nauw samen als gevolg van deze nieuwe trend. Ook bij het Openbare Ministerie is door de maritieme administratie van Aruba reeds een dossier van de bekende gevallen ingeleverd. De Procureur Generaal geeft aan, dat het een ingewikkeld geval is. Tijdens meerdere overleg door de maritieme administraties binnen het Koninkrijks Maritieme Administratie (KMA) werd aangegeven dat men ook in Nederland niet precies wist hoe dit nieuwe fenomeen aangepakt kon worden. Daar wordt momenteel intensief onderzoek naar verricht, waarbij ook de justitiële keten actief betrokken is.

966. *Bent u reeds in contact getreden met de autoriteiten in Nederland en/of Curaçao over deze kwestie?*

De relevante maritieme autoriteiten binnen het Koninkrijk onderhouden nauw contact en werken samen als gevolg van dit nieuwe fenomeen. Via de vertegenwoordigers van het Koninkrijks Maritieme Administratie KMA (onder andere leden van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in Nederland), worden de ontdekte gevallen gemeld aan de International Maritime Organization (IMO). Autoriteiten in Nederland werken nauw samen met Aruba, Curaçao en Sint Maarten in verband met dit nieuw fenomeen.

967. *Heeft Aruba momenteel een mechanisme om het onrechtmatig gebruik van de Arubaanse vlag door buitenlandse schepen te signaleren en tegen te gaan?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 944.

968. *Zo nee, bent u bereid met spoed een dergelijk mechanisme te ontwikkelen, al dan niet in samenwerking met Curaçao en Nederland?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 944.

969. *Bent u voornemens om publiekelijk afstand te nemen van het misbruik van de Arubaanse vlag door deze schaduw tankers?*

De overheid is momenteel bezig met de opmaak van een persbericht.

970. *Welke mogelijkheden bestaan er volgens u om via internationale organisaties bezwaar te maken tegen het frauduleus gebruik van onze vlag?*

Via de vertegenwoordigers van het Koninkrijks Maritieme Administratie (waar onder leden van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat), worden de ontdekte gevallen gemeld aan de International Maritime Organization (IMO). Aruba is lid van de Caribbean Memorandum of Understanding CMOU en meldt hier ook hier de ontdekte gevallen. De verstrekte informatie wordt vervolgens wereldwijd binnen de maritieme sector verspreid.

971. *Heeft u reeds navraag gedaan bij buitenlandse havenautoriteiten om deze schepen te identificeren en mogelijk tegen te houden?*

Dit nieuwe fenomeen wordt in Koninkrijksverband behandeld, aangezien de nationaliteit van schepen een Koninkrijksaangelegenheid is en gezien de complexiteit van de materie.

972. *Bent u voornemens om, net als Curaçao, samen met Nederland met speed concrete maatregelen te treffen om dit probleem te bestrijden?*

Dit probleem geniet wereldwijde aandacht. De samenwerking tussen de Maritieme Administraties binnen het Koninkrijk en wereldwijd is zeer intensief.

973. *Hoe schat u het risico in dat Aruba door deze praktijken indirect in verband wordt gebracht met sanctie ontwijking door Rusland?*

De meldingen die voornamelijk via elektronisch berichten binnen komen worden meteen doorgeleid naar relevante Arubaanse overheidsautoriteiten zoals VDA, KPA, DBB, FYI, NCTVI. IC Grens, Info Desk. In het verlengde hiervan worden ook internationale instanties geïnformeerd zoals het Interpol, en de Caribbean Memorandum of Understanding (CMOU) waar Aruba lid van is. De CMOU zorgt ervoor dat dit doorgestuurd wordt naar alle landen aangesloten bij de CMOU. Vanuit het Koninkrijk wordt tevens de IMO van de gevallen op de hoogte gesteld. Dankzij deze brede wereldwijde samenwerking en aanpak is de kans zeer klein dat Aruba in verband gebracht wordt met de ontwijking van sancties door Rusland.

974. *Kunt u toezeggen dat u op korte termijn een plan van aanpak opstelt en dit aan de Staten zult voorleggen?*

Het plan van aanpak zal nagenoeg gelijk blijven. Dit betreft een zeer ingewikkelde affaire waarbij onderzoek en samenwerking van essentieel belang zijn. Ook binnen het Koninkrijk ligt nog geen definitieve oplossing voor handen. Ook binnen het KMA wordt door Nederlandse vertegenwoordigers aangegeven dat dit een zeer uitdagend problematiek is waarvoor nog geen oplossing beschikbaar is. De meldingen die voornamelijk via elektronische berichten binnenkomen worden direct doorgeleid naar relevante Arubaanse overheidsautoriteiten zoals VDA, KPA, DBB, FYI, NCTVI. IC Grens, Info Desk. In het verlengde hiervan worden ook internationale instanties geïnformeerd zoals het Interpol en de Caribbean Memorandum of Understanding (CMOU) waarvan Aruba lid is. De CMOU zorgt ervoor dat de informatie wordt gedeeld met alle landen die aangesloten zijn bij de

CMOU. Vanuit het Koninkrijk worden daarnaast de gevallen gemeld bij de International Maritime Organization (IMO).

975. *Welke middelen en expertise heeft uw ministerie momenteel beschikbaar om dit vraagstuk adequaat aan te pakken?*

De meldingen die voornamelijk via elektronisch berichten binnenkomen worden direct doorgeleid naar relevante Arubaanse overheidsautoriteiten zoals de VDA, KPA, DBB, FYI, NCTVI. IC Grens, Info Desk. In het verlengde hiervan worden ook internationale instanties geïnformeerd zoals het Interpol, en de Caribbean Memorandum of Understanding (CMOU) waar Aruba lid van is. De CMOU zorgt ervoor dat dit doorgestuurd wordt naar alle landen aangesloten bij de CMOU. Vanuit het Koninkrijk wordt tevens de IMO van de gevallen op de hoogte gesteld. Dankzij deze brede wereldwijde samenwerking en aanpak is de kans zeer klein dat Aruba in verband gebracht wordt met de ontwijking van sancties door Rusland.

976. *Welke stappen bent u bereid te nemen om de internationale reputatie van Aruba op dit vlak actief te herstellen en te beschermen?*

In dit kader wordt verwezen naar de antwoorden bij vragen 952 tot en met 954. Recentelijk is het 19e sanctiepakket aangenomen, met daarin sanctionering van Aruba Maritime Administration & Offshore Company Registry (AMAOCR), de entiteit achter het valse vlagregister van Aruba. Deze sanctionering houdt in dat individuen en entiteiten binnen de EU geen zaken meer mogen doen met deze gesanctioneerde entiteit.

De begeleidende tekst bij de sanctionering luidt als volgt: Aruba Maritime Administration & Offshore Company Registry is an entity that claims to provide the non-existent flag of Aruba to vessels. That false flag of Aruba is provided to three oil tankers subject to Union restrictive measures under Regulation (EU) No 833/2014 for transporting crude oil or petroleum products from Russia while practicing irregular and high-risk shipping practices. That false flag provides the appearance of certification, thereby enabling those vessels to continue operating. Therefore, Aruba Maritime Administration & Offshore Company Registry is an entity that provides material support to vessels that transport crude oil or petroleum products, originating in Russia or exported from Russia, while

practicing irregular and high-risk shipping practices as set out in the International Maritime Organisation General Assembly resolution A.1192(33).

De sanctionering is publiekelijk bekend, daar zal dus ook namens Aruba publiekelijk op gewezen worden.

977. *Turismo ta nos unico pilar economico y den e presupuesto 2026 di pais Aruba nos ta mira solamente 1 alinea cu ta adresa turismo. Nos ta haya falta di maneho, vision y accion con ta adresa e retonan cu tin den turismo. Pa den henter un presupuesto tin 5 zin pa turismo ta lamentabel. E ta duna un indicacion cu turismo no ta importate y cu no tin vision y pio maneho. Minister Cecilia por comparti su vision, maneho y accionan cu Parlamento con ta adresa retonan den turismo?*

Voor het jaar 2026 is de visie van de minister belast met Toerisme er één die zich richt op het zelf sturen van beleid om duurzame toerismeontwikkeling en marktdiversificatie te bevorderen, in lijn met het model high value, low impact. Dit model legt de focus op een balans tussen economische groei, de kwaliteit van de ervaring voor de bezoeker en het behoud van het milieu (natuur) en de gemeenschap.

Een belangrijk onderdeel hiervan wordt de zogenaamde replacement strategy genoemd: Aruba herdefinieert haar bezoekersgroep. Deze groep wordt niet alleen geëvalueerd op basis van leeftijd of koopkracht, maar ook op hun waarden, normen en mentaliteit wanneer het gaat om het naleven en respecteren van de regels van ons eiland.

De herdefiniëring van de high value bezoeker betekent: toeristen met een hogere koopkracht, die voor een langere periode verblijven en die onze gezamenlijke visie op verantwoord toerisme en bestemming delen.

978. *Ki accionan minister Cecilia lo tuma pa garantiza cu nos no ta sigui crece den cantidad pero den calidad?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 983.

979. *Di un banda minister Cecilia ta papia di un crecimiento balansa den turismo y di otro banda Aruba Airport Authority N.V (AAA N.V) ta papia di un crecimiento record den turismo. Esaki ta un tiki contradictorio. Cual di dos e ta? Nos turismo*

ta sigui crece manera minister Cecilia mes a bisa na un manera desproporcional of nos lo tin un crecimiento mas modera y balansa?

Dit zal staande de openbare vergadering worden beantwoord.

980. *Cual ta e accionan cu lo tuma pa percura pa un crecimiento mas balansa?*

Een van de stappen die wij nemen om een meer gebalanceerde groei te bevorderen, is het stabiliseren van het totaal aantal bezoekers. Vanuit marketingperspectief ligt de nadruk minder op het aantrekken van meer bezoekers en meer op onze “replacement strategy”, waarbij wij de definitie van onze doelgroep uitbreiden om een groter aandeel high-value bezoekers aan te trekken — bezoekers die langer blijven, meer uitgeven en onze visie op verantwoord toerisme delen.

Voor 2026 is het doel een groei van 3% in toeristische inkomsten, terwijl het aantal overnachtingen stabiel blijft op +2%. Vanuit het oogpunt van diversificatie omvat dit een groei van 1% vanuit Noord-Amerika, 9% vanuit Latijns-Amerika en 6% vanuit Europa.

981. *E crecimiento balansa lo nifica cu no lo tin ampliacion mas di buelonan?*

Een gebalanceerde groei betekent dat wij evalueren welke luchtverbindingen ontwikkeld zullen worden. Hiermee richten wij ons op marktdiversificatie en het aantrekken van high-value bezoekers. Dit betekent niet dat er geen verdere uitbreiding zal zijn, maar wel dat toekomstige luchtverbindingen op een verantwoorde en strategische manier blijven worden aangetrokken, in lijn met onze doelstelling van kwalitatieve groei.

982. *Tin varios proyecto di hotel cu ta den pipeline. Tin un maneho nobo cu a ser publica pa ex minister di turismo sr. Dangui Oduber pa para construccion di mas camber di hotel no obstante e desaroyador tin su derecho di erfpacht como tambe su bouwvergunning. Minister Cecilia lo uza e instrument aki pa frena desaroyo of lo sigui permiti pa mas camber di hotel wordo construi?*

Op basis van strategie en segmentatie investeert A.T.A. al geruime tijd in de markt van Latijns-Amerika in het aantrekken van affluent bezoekers. Binnen dit strategisch kader werkt A.T.A. samen met Mastercard om dit elk kwartaal te

meten. Op basis van de gedeelde gegevens van Mastercard is een gemiddelde groei van 17% in uitgaven te zien vanuit de markten van Brazilië, Argentinië, Colombia en Chili.

In Chili geeft een gemiddelde credit card houder USD 681 per dag uit, terwijl een Amerikaanse toerist gemiddeld USD 687 per dag uitgeeft per credit card houder. Samengevat, hoewel de economie van de Verenigde Staten niet direct vergelijkbaar is met die van Latijns-Amerika, kan de conclusie worden getrokken dat naarmate de regio Latijns-Amerika groeit, ook de uitgaven van toeristen uit deze regio doen toenemen.

983. *Minister Cecilia a indica cu lo bay stop cu desaroyo di proyectonan hotelero. Nos sigur ta aplaudi esaki. Con minister Cecilia lo bay haci esaki? Cual ta e accionan concreto cu por spera? Ki instrumento minister Cecilia lo bay uza?*

De regering van Aruba bevestigt haar inzet om de hotelbouwstop te handhaven, conform het regeeringsprogramma. Wij geloven in het stimuleren van alternatieve vormen van toeristische ontwikkeling die bijdragen aan het welzijn van de lokale gemeenschap en aan de diversificatie van het toeristisch product van Aruba. De focus ligt op culturele en educatieve initiatieven, waaronder creative hubs, musea, natuurgerichte recreatieprojecten en de duurzame herontwikkeling van bestaande infrastructuur, met name in Oranjestad en San Nicolas.

984. *Ex minister Oduber a laga atras un proyecto di ley pa regula vacation rentals y instrui Aruba Quality Hospitality Authority. Minister Cecilia tin intencion di continua cu e regulacion aki of lo cuminsa un otro trayecto? Please splica.*

Deze vraag zal staande de openbare vergadering worden beantwoord.

985. *Minister Cecilia a indica cu lo bay regula short term vacation rentals. Con lo haci esaki? Por comparti informacion riba esaki?*

De regulering van short-term vacation rentals kent drie belangrijke punten:

Registratie en naleving van de registratievoorschriften

Naleving van belastingwetten en toeristenbelasting

Het ontmoedigen van buitenlanders om deze accommodaties te kopen en te exploiteren. Dit is goedgekeurd in de ministerraad. Het besluit van de ministerraad is bijgevoegd. Dit is verankerd in het regeeringsprogramma AVP-Futuro.

986. *Aruba a experiencia un crecimiento grandi for di turismo for di Latino America. Esaki ta cuadra cu e strategia di diversificacion di Aruba Tourism Authority N.V (ATA N.V). Di otro banda e crecimiento aki ta trece mas cantidad di menos calidad. Minister Cicilia por comparti cuanto placa un turista di latino america ta gasta vs e turista americano?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 988.

987. *Minister Cicilia por informa si mayoria di e turistanan latino americano ta hospeda na hotel of na vacation rental?*

In de markten waarin A.T.A. het meest investeert, namelijk in lijn met de strategie om te groeien vanuit Argentinië, Brazilië en Chili, verblijft de meerderheid van de toeristen in hotels in plaats van in short-term vacation rentals, volgens de meest recente beschikbare gegevens (ARG 61%, BRA 48%, CHI 64%).

988. *Cuanto di e turistanan di latino america no ta bolbe nan pais despues di nan estadia na Aruba? Por comparti e datonan aki cu Parlamento?*

Deze vraag zal staande de openbare vergadering worden beantwoord.

989. *Minister Cicilia por informa cuanto e tourism receipt tawata durante e promer 2 kwartaalnan di aña 2025?*

Deze resultaten zijn nog niet beschikbaar.

990. *Minister Cicilia por duna un update di e negosacionan entre Royal Schiphol Group y AAA N.V?*

De onderhandelingen met Schiphol zijn nagenoeg afgerond en zeer recentelijk is de benoeming van een nieuwe CEO voor AAA N.V. aangekondigd.

991. *Minister Cicilia por comparti cu Parlamento kiko ta e condicionan cu shareholder Land Aruba a pone pa continua e relacionan cu Schiphol?*

Voor Land Aruba zijn de belangrijkste overwegingen geweest: de afronding van het Gateway project binnen een versnelde periode (van 7 à8 jaar naar maximaal 4 jaar. Schiphol en Land Aruba zullen samenwerken aan het promoten van Aruba

als leercentrum voor Airport Management Executives voor Aruba en de regio. Daarnaast zullen Aruba en Schiphol gezamenlijk werken aan de ontwikkeling van lokale talenten voor executieve posities binnen AAA N.V.

992. *Minister Cecilia lo kier un professional Arubiano como CEO di AAA N.V?*

Deze vraag kan positief worden beantwoord. Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 997.

993. *Nos a tuma nota cu promer minister Eman a discuti bendemento di shares di AAA N.V na Schiphol. Minister Cecilia por splica dicon si of dicon no ta sostene e pensamiento aki?*

Deze stelling klopt niet. Schiphol heeft een vraag gesteld, waarop het antwoord is afgewezen.

994. *AAA N.V lo bay bende accionan na Schiphol?*

Deze vraag kan ontkennend worden beantwoord.

995. *Dicon AAA N.V kier bende accionan na Schiphol?*

Deze vraagstelling kan ontkennend worden beantwoord.

996. *Prome minister Eman a anuncia e proyecto Port Town pa Portcity y a bisa cu esaki a bini di un inspiracion di proyecto Brandevoort na Hulanda.*

997. *E pensamiento/idea aki a wordo discuti of presenta na Aruba Ports Authority N.V (APA N.V) caba? Si esaki ta e caso, kico ta e pensamiento di APA N.V riba e idea aki?*

Dit is besproken met de directie van APA, maar er wordt gewacht op het bezoek van de vertegenwoordigers van Brandevoort aan Aruba om over dit onderwerp uitgebreider te spreken. Er is nog geen beslissing genomen over een concreet plan.

998. *E idea aki a ser presenta na ATA, AHATA y gremionan commercial riba e proyecto aki di Port Town?*

Deze vraagstelling kan ontkennend worden beantwoord, aangezien dit zich nog niet in een fase bevindt waarin concrete beslissingen zijn genomen die gedeeld kunnen worden.

999. *Minister Cicilia encarga cu APA N.V a institui un comision pa evalua e factibilidad di proyecto di casnan di clase medio riba un tereno cu tin asina tanto balor?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1004.

1000. *Minister Cicilia a haci un estudio caba pa cu e proyecto aki?*

Hierbij wordt verwezen naar het antwoord bij vraag 1004.

1001. *Si e contesta ta si, por comparti e estudio aki cu Parlamento di Aruba?*

Deze kwestie is niet van toepassing.

1002. *Con minister Cicilia lo scoge e grupo di desaroyadornan pa e proyecto di Port Town?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 1004.

1003. *Desaroyadoman local lo bin na remarke?*

Deze kwestie is niet van toepassing.

1004. *Desaroyadoman internacional lo bin na remarke?*

Deze kwestie is niet van toepassing.

1005. *Lo tin un proceso habri y transparente of ya tin algun desaroyador cu ta goza di e preferencia di minister Cicilia?*

Deze vraag zal staande de openbare vergadering worden beantwoord.

1006. *Minister por comparti cu parlamento kico lo ta e criterionan pa bin na remarke?*

Deze vraagstelling is niet van toepassing.

1007. *Minister Cicilia lo percura di tene un destaho publico pa e proyecto aki?*

Deze vraagstelling is niet van toepassing.

1008. *Tin un comision cu lo guia e destaho publico?*

Deze vraagstelling is niet van toepassing..

1009. *Kendenan lo forma parti di e comision aki?*

Deze vraagstelling is niet van toepassing.

1010. *Con lo scoge esnan cu lo forma parti di e comision?*

Deze vraagstelling is niet van toepassing.

1011. *Inspiracion di Brandevoort ta cla, pero con Minister Cicilia lo sigura cu Port Town tin un identidad berdaderamente Arubiano y no simplemente copia di un barrio Hulandes?*

Deze vraagstelling is niet van toepassing.

1012. *Minister Cicilia a indica cu lo bay haci un investigacion riba un holdingstructuur pa AAA N.V y APA N.V. Kico ta e aanleiding pa crea un holdingstructuur?*

Dienaangaande kan worden opgemerkt dat deze stelling onjuist is.

1013. *Minister por splica parlamento kico ta e necesidad pa crea e holdingstructuur?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1012.

1014. *APA N.V y AAA N.V a wordo informa di e intencion aki?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1012.

1015. *Si e contesta ta si, minister por informa Parlamento kico ta posicion di APA N.V y AAA N.V riba e intencion aki pa crea un holdingstructuur? Si esaki a keda vastgelegd den un reunion, ta posibel pa comparti e notulanan cu Parlamento?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1012.

1016. *Minister por splica Parlamento kico ta e impacto financiero di e holdingstructuur aki? E lo bay crea mas gasto innecesario si of no?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1012.

1017. *Minister ta keda bisa cu e holdingstructuur aki ta pa ta creativo y crea funcionan nobo pa acomoda campañador y amistadnan. Minister por duna un statement riba esaki?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1012.

1018. *Con Minister ta planea pa scoge e personanan indica pa dreña e holding aki? Por favor brinda Parlamento un plan detaya.*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1012.

1019. *Minister por duna nos con lo brinda proteccion na nos localnan den bista di e maneho nobo di haya hasta permiso sin doño di trabao?*

Bescherming zal worden geboden aan onze lokale arbeidsmarkt door middel van verschillende aanpassingen in het beheer, zoals het stimuleren van de voortdurende ontwikkeling van het Departamento di Progreso Laboral (DPL), met specifieke aandacht voor arbeidsbemiddeling (job center). Het DPL zal een traject volgen voor training in de effectiviteit van arbeidsbemiddeling (job coaching) en ontvangt specifieke opleidingen om hun vacaturelijst verder uit te breiden. Daarnaast werkt het Ministerie van Arbeid samen met het DPL aan het herzien van de arbeidsmarkttoetsing om er op verantwoorde wijze voor te zorgen dat lokale werknemers de sleutelposities in onze arbeidsmarkt behouden.

Deze beheersmaatregelen zullen garanderen dat de overheid, samen met het DPL, ervoor zorgt dat onze lokale bevolking toegang krijgt tot duurzame werkplekken.

1020. *De regering kondigt een tijdelijke bouwstop voor hotels aan. Betreft dit een volledige moratorium of enkel een pauze voor nieuwe vergunningen?*

Er is geen bouwstop aangekondigd maar een dialoog over dit onderwerp.

1021. *Wat gebeurt er met reeds ingediende hotelprojecten?*

Vooralsnog is hierover geen beslissing genomen.

1022. *Er wordt gesproken over “groei met de natuur” en het herstel van ecosystemen.*

Deze constatering door de fractie correct.

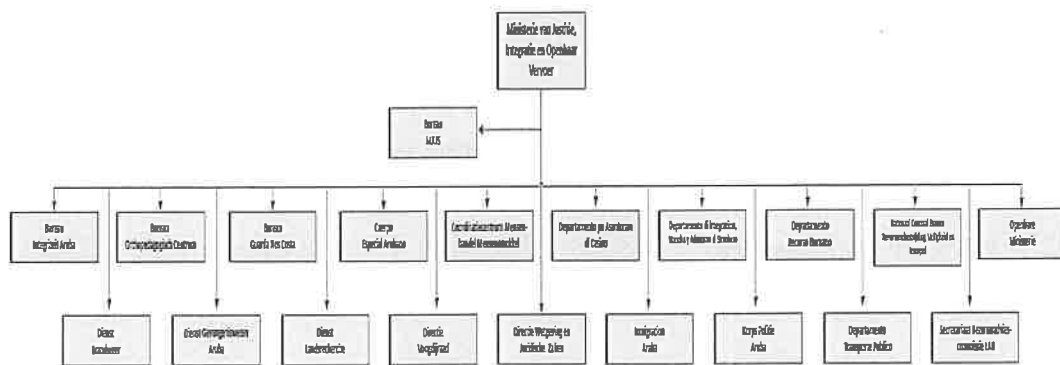
1023. *Welk budget gaat in 2026 naar biodiversiteit en natuurbeheer vergeleken met toeristische promotie en marketing?*

De A.T.A. is betrokken bij diverse commissies die zich buigen over dergelijke vraagstukken en verleent hierbij haar perspectief en expertise, o.a. via de ‘National Climate Resilience Council (NCRC)’ in het kader van CORVI-onderzoek. Daarnaast zal de A.T.A. opnieuw een strategische overeenkomst sluiten met de Aruba Conservation Foundation (ACF), waarbij budget wordt vrijgemaakt voor specifieke initiatieven op het gebied van zowel terrestrische- als maritieme biodiversiteit en natuurbeheer/conservering.

Het budget dat bijvoorbeeld wordt besteed voor onderhoud, plaatsing en reparatie aan boeien, mountainbike trails (waarbij paardrijroutes (horse trails) zullen worden toegevoegd), heeft als doel de conservering van de natuur te waarborgen en te reguleren waar mensen faciliteiten gebruiken. Alle mogelijke ontwikkelingen op het gebied van toeristische producten worden zonder meer getoetst door relevante (overheids-)instanties ter verificatie van verantwoord en duurzaam investeren.

Ministerie van Justitie, Integratie en Openbaar Vervoer

1024. *Kunt u een actueel organogram van het ministerie aan de Staten verstrekken?*

1025. Hoeveel werknemers zijn er momenteel werkzaam bij het ministerie en hoe zijn zij verdeeld per directie/bureau?

Departementen onder dit ministerie	Ambtenaren	Contractanten	Totaal
Bureau Guarda Nos Costa	41	1	42
Bureau Integriteit Aruba	3	2	5
Bureau Orthopedagogisch Centrum	43	5	48
Bureau van de minister	7	11	18
Cuerpo Especial Arubano	101	8	109
Departamento di Integracion, Maneho y Admision di Stranhero	61	13	74
Departamento pa Asuntonan di Casino	19	1	20
Departamento Recurso Humano	58	7	65
Departamento Transporte Publico	27	1	28
Dienst Brandweer	137	1	138
Dienst Gevangeniswezen Aruba	155	3	158
Dienst Landsrecherche	15		15
Directie Voogdijraad	34	5	39
Directie Wetgeving en Juridische Zaken	25	3	28
Gerecht in Eerste Aanleg/Griffie	3	1	4
Inmigracion Aruba	64	1	65
Korps Politie Aruba	527	8	535
Nationaal Centraal Bureau Terrorismebestrijding, Veiligheid en Interpol	4		4
Openbaar Ministerie	59	16	75
Overtolligheidspool	8		8
Secretariaat van de Bezwaaradviescommissie LAR	4	1	5
Totaal	1.395	88	1.483

Bron: PSA, payroll oktober 2025

1026. Kunt u aangeven hoeveel van deze werknemers ambtenaren zijn en hoeveel contractanten?

Er kan verwezen worden naar de tabel bij vraag 1029.

1027. Welke functieniveaus (schaalindeling) zijn er en hoeveel medewerkers vallen er binnen elke schaal?

Tabel 2

Schaal	Aantal	Schaal	Aantal
2	10	C01	41
3	46	C03	23
4	49	C04	59
5	56	C05	142
6	138	C06	43
7	161	C07	88
8	118	C08	23
9	77	C09	25
10	70	C10	20
11	22	C12	5
12	18	C13	1
13	43	C14	3
14	17	D34	1
15	5	L	19
16	4	OM01	1
B01	12	OM02	2
B02	16	OM03	8
B03	31	Z	1
B04	52	Bedongen	19
B05	8		
B06	6		
		Totaal	1.483

Bron: PSA

1028. Kunt u per werknemer de functie en het bruto maandsalaris en het totaal jaarsalaris aangeven?

NR	Functie	Bezoldiging
1	(juridisch) beleidsmedewerker	8190
2	1e medewerker documentatie	3320
3	1e medewerker documentatie	3845
4	1e medewerker financieel beheer	5120
5	1e medewerker Payroll	5965
6	1e medewerker publicatie	5305
7	1e medewerker registratie en documentatie	5305

8	1e medewerker verblijf en toelating	5305
9	1e medewerker verblijf en toelating	4540
10	1e medewerker verblijf en toelating	6700
11	1e medewerker verblijf en toelating	5120
12	1e medewerker verblijf en toelating	6700
13	1e medewerker verblijf en toelating	6700
14	1e medewerker verblijf en toelating	5965
15	1e medewerker verblijf en toelating	6030
16	1e medewerker verblijf en toelating	4540
17	1e medewerker verblijf en toelating	4540
18	1e medewerker verblijf en toelating	4540
19	1e medewerker verblijf en toelating	4540
20	1e medewerker verblijf en toelating	6700
21	1e medewerker verblijf en toelating	5965
22	1e medewerker verblijf en toelating	6700
23	1e medewerker verblijf en toelating	4540
24	1e medewerker verblijf en toelating	6700
25	1e medewerker verblijf en toelating	3807,65
26	2de ICT-medewerker	5120
27	2e medewerker Payroll	3985
28	2e medewerker Payroll	4540
29	2e medewerker registratie en documentatie	5305
30	2e medewerker registratie en documentatie	4165
31	2e medewerker registratie en documentatie	5305
32	2e medewerker verblijf en toelating	5305
33	2e medewerker verblijf en toelating	5305
34	2e medewerker verblijf en toelating	3845
35	2e medewerker verblijf en toelating	3985
36	2e medewerker verblijf en toelating	3660
37	2e medewerker verblijf en toelating	4720
38	2e medewerker verblijf en toelating	3845
39	2e medewerker verblijf en toelating	3845
40	2e medewerker verblijf en toelating	5760
41	activiteitenbegeleider	3255
42	activiteitenbegeleider	5305
43	administratief medewerker	4248
44	administratief medewerker	4165
45	administratief medewerker	3660
46	administratief medewerker	5305
47	administratief medewerker	4345
48	administratief medewerker	4165
49	administratief medewerker	3985
50	administratief medewerker	4165

51	administratief medewerker	4720
52	administratief medewerker	3660
53	administratief medewerker vergunningen	6700
54	adviseur toelating arbeidsmarkt	6700
55	adviseur toelating arbeidsmarkt	5305
56	adviseur toelating arbeidsmarkt	7160
57	adviseur toelating arbeidsmarkt	4345
58	Advocaat Generaal	20565
59	afdelingscoördinator JOB	7160
60	afdelingscoördinator MOB	5760
61	afdelingshoofd	5760
62	afdelingshoofd detentie	6445
63	afdelingshoofd detentie	6445
64	afdelingshoofd detentie	6445
65	afdelingshoofd detentie	6700
66	afdelingshoofd detentie	6445
67	afdelingshoofd detentie	6700
68	agent in opleiding	2565
69	agent in opleiding	3495
70	agent in opleiding	3495
71	agent in opleiding	4345
72	agent in opleiding	4345
73	agent in opleiding	2565
74	agent in opleiding	2565
75	agent in opleiding	2565
76	agent in opleiding	2565
77	agent in opleiding	2565
78	agent in opleiding	4345
79	agent in opleiding	2565
80	agent in opleiding	2565
81	agent in opleiding	3320
82	agent in opleiding	2565
83	agent in opleiding	2565
84	agent in opleiding	2565
85	agent in opleiding	2565
86	agent in opleiding	3320
87	agent in opleiding	3495
88	agent in opleiding	4345
89	agent in opleiding	3495
90	agent in opleiding	2565
91	agent in opleiding	3495
92	agent in opleiding	3495
93	agent in opleiding	3495

94	agent in opleiding	3495
95	agent in opleiding	3495
96	agent in opleiding	2565
97	agent in opleiding	2565
98	agent in opleiding	2565
99	agent in opleiding	2565
100	agent in opleiding	4345
101	agent in opleiding	2565
102	agent in opleiding	2565
103	agent in opleiding	2565
104	agent in opleiding	3495
105	agent in opleiding	4345
106	agent in opleiding	3320
107	agent in opleiding	4165
108	agent in opleiding	2565
109	agent in opleiding	3495
110	agent in opleiding	2565
111	agent in opleiding	2565
112	agent in opleiding	2565
113	agent in opleiding	2565
114	agent in opleiding	2565
115	agent in opleiding	4345
116	agent in opleiding	3320
117	agent in opleiding	3495
118	agent in opleiding	4345
119	agent in opleiding	3495
120	agent in opleiding	2565
121	agent in opleiding	3495
122	agent in opleiding	4345
123	agent in opleiding	4345
124	agent in opleiding	2565
125	agent in opleiding	2565
126	agent in opleiding	4345
127	agent in opleiding	2565
128	agent in opleiding	2565
129	agent in opleiding	3495
130	agent in opleiding	2565
131	agent in opleiding	2565
132	agent in opleiding	2565
133	agent in opleiding	2565
134	agent in opleiding	4345
135	agent in opleiding	4345
136	agent in opleiding	2565

137	agent in opleiding	2565
138	agent in opleiding	3495
139	agent in opleiding	4345
140	agent in opleiding	4345
141	agent in opleiding	3495
142	agent in opleiding	3495
143	agent in opleiding	2565
144	agent in opleiding	4345
145	agent in opleiding	2565
146	agent in opleiding	2565
147	agent in opleiding	2565
148	agent in opleiding	4345
149	algemene coördinator strandpolitie DII	7865
150	algemene coördinator grenspolitie en Vreemdelingen	9055
151	alimentatiebemiddelaar	5760
152	alimentatiebemiddelaar	5760
153	alimentatiebemiddelaar	5760
154	alimentatiebemiddelaar	5525
155	alimentatiebemiddelaar	5120
156	alimentatiebemiddelaar	4344,58
157	alimentatiebemiddelaar	5760
158	analist	4165
159	analist	5305
160	archiefmedewerker	3660
161	asielhoorder	6210
162	asielhoorder	7625
163	asielhoorder	5589
164	asielhoorder	5760
165	aspirant manschap (in opleiding)	2685
166	aspirant manschap (in opleiding)	2685
167	aspirant manschap (in opleiding)	2685
168	aspirant manschap (in opleiding)	2685
169	aspirant manschap (in opleiding)	2685
170	aspirant manschap (in opleiding)	2685
171	aspirant manschap (in opleiding)	2685
172	aspirant manschap (in opleiding)	2685
173	aspirant manschap (in opleiding)	2685
174	aspirant manschap (in opleiding)	2685
175	aspirant manschap (in opleiding)	2685
176	aspirant manschap (in opleiding)	2685
177	assistent administratie	3255
178	assistent in de administratie	2929,5
179	assistent in de administratie	3660

180	assistent in de administratie	3120
181	assistent medewerker facilitaire zaken	4720
182	assistent medewerker facilitaire zaken	4165
183	assistent medewerker facilitaire zaken	4720
184	baliemedewerker	2650
185	baliemedewerker/telefonist Oranjestad	3120
186	baliemedewerker/telefonist Oranjestad	4720
187	baliemedewerker/telefonist Santa Cruz	3845
188	barioregisseur Oranjestad	6925
189	barioregisseur Oranjestad	6925
190	barioregisseur San Nicolas	5965
191	barioregisseur San Nicolas	6445
192	barioregisseur San Nicolas	6925
193	barioregisseur San Nicolas	5965
194	barioregisseur Santa Cruz	7160
195	barioregisseur Santa Cruz	6925
196	barioregisseur Santa Cruz	6445
197	bedrijfsmaatschappelijk werker	6700
198	begrotingscoördinator	8785
199	beleidsmedewerker	4540
200	beleidsmedewerker	8190
201	beleidsmedewerker	8190
202	beleidsmedewerker	8190
203	beleidsmedewerker	5118,69
204	beleidsmedewerker	8190
205	beleidsmedewerker	8190
206	beleidsmedewerker	6925
207	beleidsmedewerker	8190
208	beleidsmedewerker	8190
209	beleidsmedewerker	6925
210	beleidsmedewerker	8190
211	beleidsmedewerker	8190
212	beleidsmedewerker	8190
213	beleidsmedewerker A	8190
214	beleidsmedewerker B	7160
215	beleidsmedewerker/juridische medewerker 2de lijn	5965
216	beleidsmedewerker/juridische medewerker 2de lijn	8785
217	beleidsmedewerker/juridische medewerker 2de lijn	5965
218	beleidsmedewerker/juridische medewerker 2de lijn	8190
219	beleidsmedewerker/juridische medewerker 2de lijn	6142,62
220	bevelvoerder	6260
221	bevelvoerder	6260
222	bevelvoerder	6260

223	bevelvoerder	6260
224	bevelvoerder	6260
225	bevelvoerder	6045
226	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
227	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4540
228	bewakings- en beveiligingsmedewerker	2990
229	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3660
230	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
231	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3845
232	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
233	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3845
234	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
235	bewakings- en beveiligingsmedewerker	2990
236	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
237	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3985
238	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3845
239	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
240	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3985
241	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
242	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3660
243	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3985
244	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3985
245	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
246	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
247	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
248	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4540
249	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3845
250	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3055
251	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3845
252	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3660
253	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3660
254	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3845
255	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
256	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
257	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3845
258	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3495
259	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3985
260	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
261	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3660
262	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3845
263	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3495
264	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3495
265	bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165

266	bewakings- en beveiligingsmedewerker	3985
267	bode	3255
268	bode	2990
269	bode	3255
270	boekhoudkundig controleur	6210
271	bureauhoofd	8785
272	capaciteitsbeheerder	6210
273	capaciteitsbeheerder	5305
274	centralist	4720
275	centralist	5570
276	centralist	5370
277	centralist	5570
278	centralist	4560
279	centralist	4540
280	centralist	4540
281	centralist	4185
282	centralist	4185
283	chef administratie	5305
284	chef administratie	5760
285	chef alarm centrale	6765
286	chef bedrijfsvoering	6700
287	chef bedrijfsvoering	5525
288	chef controle	6210
289	chef DIV	6210
290	chef logistiek	6260
291	chef politie bedrijfsvoering	5760
292	chef politie bedrijfsvoering Oranjestad	5760
293	chef politie bedrijfsvoering San Nicolas	5760
294	chef politie bedrijfsvoering Santa Cruz	5760
295	chef publieke zaken	5120
296	chef uitrukdienst	6260
297	chef van dienst Noord	7865
298	chef van dienst Oranjestad	7160
299	chef van dienst Oranjestad	7865
300	chef van dienst Oranjestad	7865
301	chef van dienst San Nicolas	7865
302	chef van dienst San Nicolas	8190
303	chef van dienst Santa Cruz	8190
304	chef van dienst Santa Cruz	7865
305	chef van dienst strandpolitie DII	7865
306	chef van dienst strandpolitie DII	8190
307	chef verblijf en toelating	7160
308	chef verblijf en toelating	6925

309	conciërge	3255
310	consulent	2395
311	consulent	3660
312	consulent	5305
313	consulent scholing en arbeid	5760
314	consulent slachtofferhulp	6210
315	controleur	5120
316	controleur	5305
317	controleur	4720
318	controleur	5525
319	controleur	5305
320	controleur	5305
321	controleur	4720
322	controleur	5305
323	controleur	5305
324	controleur	5120
325	controleur	5305
326	controleur	5305
327	controleur	4165
328	coördinator	7085
329	coördinator	5525
330	coördinator	5525
331	coördinator	5525
332	coördinator bariozorg Santa Cruz	8190
333	coördinator beveiliging	5525
334	coördinator beveiliging	5525
335	coördinator beveiliging	6210
336	coördinator beveiliging	5525
337	coördinator bijzondere verordeningen Santa Cruz	7865
338	coördinator BOE	7865
339	coördinator BOT/ K-9	5305
340	coördinator bureau communicatie, voorlichting en p	8190
341	coördinator centrale post	7865
342	coördinator DAR unit Noord	7865
343	coördinator facilitaire zaken	6700
344	coördinator grenspolitie haven	7625
345	coördinator ICT	7160
346	coördinator kwaliteit en beheer	8190
347	coördinator maritieme politie	7865
348	coördinator planning Noord	7865
349	coördinator planning Santa Cruz	7865
350	coördinator ploegen Oranjestad	7865
351	coördinator speciale bewaking en beveiliging	5760

352	coördinator speciale bewaking en beveiliging	5760
353	coördinator unit Oranjestad	7865
354	coördinatoren alternatieve sancties	6445
355	counterpartner van de korpschef	10975
356	directeur	9385
357	directeur	9990
358	directeur	10975
359	directeur	8785
360	directeur	9385
361	directeur	9990
362	directeur	9385
363	directeur (oud)	10975
364	directiesecretaresse	4720
365	directiesecretaresse	4345
366	districtchef Noord	8190
367	districtchef Oranjestad	8190
368	districtchef Oranjestad	9055
369	districtchef San Nicolas	8190
370	districtchef Santa Cruz	8190
371	docent basisopleiding	8190
372	docent basisopleiding	8190
373	executiecoördinator	7625
374	facilitair medewerker	3255
375	financieel administratief medewerker	5305
376	financieel administratief medewerker	5305
377	financieel- en personeelsmedewerker	3985
378	financieel medewerker	5760
379	financieel medewerker	5760
380	financiële medewerker	6210
381	financiële medewerker	5760
382	forensische deskundige specialist	6700
383	functionaris kwaliteitsbewaking	7625
384	garagemeester	5760
385	gedragsdeskundige	5525
386	generalist basispolitiezorg	5120
387	generalist basispolitiezorg Noord	5120
388	generalist basispolitiezorg Noord	5305
389	generalist basispolitiezorg Noord	5120
390	generalist basispolitiezorg Noord	5525
391	generalist basispolitiezorg Noord	5120
392	generalist basispolitiezorg Noord	5305
393	generalist basispolitiezorg Noord	5120
394	generalist basispolitiezorg Noord	6700

395	generalist basispolitiezorg Noord	6925
396	generalist basispolitiezorg Noord	4905
397	generalist basispolitiezorg Noord	5120
398	generalist basispolitiezorg Noord	4905
399	generalist basispolitiezorg Noord	6925
400	generalist basispolitiezorg Noord	5120
401	generalist basispolitiezorg Noord	5120
402	generalist basispolitiezorg Noord	5305
403	generalist basispolitiezorg Noord	5120
404	generalist basispolitiezorg Noord	5305
405	generalist basispolitiezorg Noord	5525
406	generalist basispolitiezorg Noord	5305
407	generalist basispolitiezorg Noord	5965
408	generalist basispolitiezorg Noord	5965
409	generalist basispolitiezorg Noord	5120
410	generalist basispolitiezorg Noord	4720
411	generalist basispolitiezorg Noord	5525
412	generalist basispolitiezorg Noord	4165
413	generalist basispolitiezorg Noord	5305
414	generalist basispolitiezorg Noord	5305
415	generalist basispolitiezorg Noord	5305
416	generalist basispolitiezorg Noord	4720
417	generalist basispolitiezorg Noord	4905
418	generalist basispolitiezorg Noord	6700
419	generalist basispolitiezorg Noord	5305
420	generalist basispolitiezorg Noord	5525
421	generalist basispolitiezorg Noord	5120
422	generalist basispolitiezorg Noord	4905
423	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5760
424	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5120
425	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5120
426	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5760
427	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4905
428	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5120
429	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5965
430	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5120
431	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5965
432	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5965
433	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4905
434	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4905
435	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5305
436	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4905
437	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5965

438	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5305
439	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4720
440	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4905
441	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5305
442	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4345
443	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5525
444	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5525
445	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5965
446	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4720
447	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4905
448	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5120
449	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5525
450	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4905
451	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5760
452	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4905
453	generalist basispolitiezorg Oranjestad	4540
454	generalist basispolitiezorg Oranjestad	5305
455	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5120
456	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5120
457	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5120
458	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5305
459	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5525
460	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5525
461	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5525
462	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5965
463	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5305
464	generalist basispolitiezorg San Nicolas	4720
465	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5305
466	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5305
467	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5120
468	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5305
469	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5120
470	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5120
471	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5305
472	generalist basispolitiezorg San Nicolas	4540
473	generalist basispolitiezorg San Nicolas	5305
474	generalist basispolitiezorg San Nicolas	4905
475	generalist basispolitiezorg San Nicolas	4905
476	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5120
477	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5305
478	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5120
479	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5120
480	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5120

481	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5525
482	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	4905
483	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	4905
484	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5525
485	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5965
486	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5525
487	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5525
488	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	4720
489	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5120
490	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5525
491	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5120
492	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5525
493	generalist basispolitiezorg Santa Cruz	5120
494	generalist basispolitiezorg strandpolitie DII	4720
495	generalist basispolitiezorg strandpolitie DII	5120
496	generalist basispolitiezorg motorrijder	4905
497	generalist basispolitiezorg motorrijder	5120
498	generalist basispolitiezorg motorrijder	5525
499	generalist basispolitiezorg motorrijder	5965
500	generalist basispolitiezorg motorrijder	5965
501	generalist basispolitiezorg motorrijder	5965
502	generalist basispolitiezorg motorrijder	5965
503	generalist basispolitiezorg motorrijder	4905
504	generalist basispolitiezorg motorrijder	5965
505	generalist BFO	5525
506	generalist BFO	5760
507	generalist BOE	5525
508	generalist BOE	5525
509	generalist BOE	5965
510	generalist BOE	5305
511	generalist BOE	5965
512	generalist CID	5760
513	generalist CID	5760
514	generalist DAR unit Noord	5120
515	generalist DAR unit Noord	5305
516	generalist DAR unit Noord	5120
517	generalist DAR unit Noord	5305
518	generalist DAR unit Oranjestad	5120
519	generalist DAR unit Oranjestad	5120
520	generalist DAR unit Oranjestad	5305
521	generalist DAR unit Oranjestad	5305
522	generalist DAR unit Oranjestad	5120
523	generalist DAR unit San Nicolas	5305

524	generalist DAR unit San Nicolas	5120
525	generalist DAR unit San Nicolas	5965
526	generalist DAR unit San Nicolas	4905
527	generalist DAR unit Santa Cruz	5305
528	generalist DAR unit Santa Cruz	5965
529	generalist DAR unit Santa Cruz	5120
530	generalist grenspolitie luchthaven	5525
531	generalist grenspolitie luchthaven	4720
532	generalist grenspolitie luchthaven	5525
533	generalist grenspolitie luchthaven	5760
534	generalist infodesk	5305
535	generalist infodesk	5965
536	generalist JZP	5965
537	generalist JZP	5965
538	generalist JZP	5965
539	generalist JZP	5305
540	generalist maritieme politie	5525
541	generalist team bijzondere projecten	5120
542	generalist team bijzondere projecten	5965
543	generalist team bijzondere projecten	5305
544	generalist team bijzondere projecten	5525
545	generalist team bijzondere projecten	5965
546	generalist team bijzondere projecten	5965
547	generalist UGC	5965
548	generalist UGC	5525
549	generalist UGC	5525
550	generalist verkeer	5965
551	generalist verkeer	5965
552	generalist verkeer	5965
553	generalist verkeer	5525
554	gerechtsdeurwaarder	3255
555	gerechtsdeurwaarder	3255
556	gerechtsdeurwaarder	3255
557	gerechtsdeurwaarder	2900
558	groepsopvoeder WAW	5965
559	groepsopvoeders DB	6210
560	groepsopvoeders DB	6210
561	groepsopvoeders DB	6210
562	groepsopvoeders DB	5965
563	groepsopvoeders open en besloten JOB	6210
564	groepsopvoeders open en besloten JOB	5525
565	groepsopvoeders open en besloten JOB	6210
566	groepsopvoeders open en besloten JOB	4905

567	groepsopvoeders open en besloten JOB	6210
568	groepsopvoeders open en besloten JOB	5965
569	groepsopvoeders open en besloten JOB	4905
570	groepsopvoeders open en besloten JOB	5120
571	groepsopvoeders open en besloten JOB	4905
572	groepsopvoeders open en besloten JOB	4720
573	groepsopvoeders open en besloten JOB	4905
574	groepsopvoeders open en besloten MOB	5120
575	groepsopvoeders open en besloten MOB	6210
576	groepsopvoeders open en besloten MOB	4905
577	groepsopvoeders open en besloten MOB	4905
578	groepsopvoeders open en besloten MOB	6210
579	groepsopvoeders open en besloten MOB	5760
580	groepsopvoeders open en besloten MOB	4905
581	groepsopvoeders open en besloten MOB	3660
582	groepsopvoeders open en besloten MOB	5305
583	groepsopvoeders open en besloten MOB	4905
584	groepsopvoeders open en besloten MOB	5305
585	groepsopvoeders open en besloten MOB	5965
586	groepsopvoeders open en besloten MOB	4165
587	groepsopvoeders open en besloten MOB	4165
588	groepsoudste JOB	6210
589	hondengeleider	5120
590	hondengeleider	5965
591	hondengeleider	4905
592	hondengeleider	4905
593	hondengeleider	5305
594	hoofd administratie	4905
595	hoofd afdeling administratie	5120
596	hoofd algemene ondersteuning	7625
597	hoofd AOP	6210
598	hoofd bedrijfsvoering	7395
599	hoofd bedrijfsvoering	7625
600	hoofd bedrijfsvoering	6700
601	hoofd beleid en advies	8785
602	hoofd beleid en strategie	8785
603	hoofd beleid en strategie	8785
604	hoofd divisie algemene recherche	8190
605	hoofd divisie centrale recherche	9055
606	hoofd divisie opleiding en ontwikkeling	8190
607	hoofd divisie opleiding en ontwikkeling	9055
608	hoofd executie en justitiële documentatie	8190
609	hoofd financiële afdeling	6925

610	hoofd preparatie	6765
611	hoofd recherche diensten	9990
612	hoofd recherche diensten	8190
613	hoofd rechtszaken en vergunningen	8785
614	hoofd re-integratie	7160
615	hoofd stafkorpschef	9055
616	hoofd technische dienst	4165
617	hoofd van dienst	7395
618	hoofd van dienst	7625
619	hoofd van dienst	8785
620	hoofd van dienst	8785
621	hoofd vergunningen	5760
622	hoofdagent 1ste klasse	6925
623	hoofdofficier van justitie	20565
624	hoor- en beslismedewerker verdragsbescherming	6210
625	hoor- en beslismedewerker verdragsbescherming	5760
626	HR-functionaris	5760
627	ICT-functionaris	7625
628	ICT-medewerker	5305
629	ICT-specialist	5760
630	inhoudelijk adviseur medior	7160
631	inhoudelijk adviseur medior	7160
632	inhoudelijk adviseur senior	8190
633	inhoudelijk adviseur senior	5305
634	inhoudelijk adviseur senior	9385
635	inhoudelijk adviseur senior	4995,29
636	inrichtingsarts	8785
637	inrichtingsarts	8785
638	inrichtingspsycholoog	6445
639	inrichtingspsycholoog	7625
640	inrichtingsverpleegkundige	5760
641	inrichtingsverpleegkundige	6210
642	inrichtingsverpleegkundige	6700
643	inrichtingsverpleegkundige	5760
644	inrichtingsverpleegkundige	5760
645	intaker	3845
646	intaker sociale afdeling	6700
647	interieurverzorger	2560
648	interieurverzorger	2375
649	interieurverzorger	2375
650	interieurverzorger	2625
651	interieurverzorger	2255
652	interieurverzorger	3135

653	interieurverzorger	2680
654	interieurverzorger	1781,29
655	interieurverzorger	2865
656	interieurverzorger	2680
657	interieurverzorger	2495
658	interieurverzorger	2310
659	interieurverzorger	2865
660	interieurverzorger	2625
661	interieurverzorger	2680
662	interieurverzorger	2865
663	interieurverzorger	2865
664	interieurverzorger	2375
665	interieurverzorger	2625
666	interieurverzorger	2865
667	interieurverzorger/bode	2820
668	interne bode	2990
669	interne controleur	8190
670	jr. docent	6925
671	jr. IBT docent fysieke en mentale vorming	5965
672	jr. ICT medewerker	5760
673	jr. ICT medewerker	3495
674	juridisch adviseur medior	8190
675	juridisch adviseur senior	8785
676	juridisch beleidsmedewerker	8190
677	juridisch beleidsmedewerker	8190
678	juridisch medewerker	9385
679	juridisch medewerker	5525
680	juridisch medewerker	5525
681	juridisch medewerker (ondermijning)	5120
682	juridisch medewerker 1e lijn	4096,17
683	juridisch secretaresse	5305
684	jurist	7160
685	jurist	8190
686	jurist	8190
687	jurist	5965
688	jurist	7028
689	jurist	8190
690	jurist	5525
691	jurist	8190
692	jurist	8190
693	jurist	5525
694	jurist	8190
695	jurist	8190

696	jurist	8785
697	jurist	8190
698	jurist	8190
699	jurist	8190
700	jurist	5760
701	jurist	8190
702	jurist	8190
703	jurist	8190
704	kassier	3660
705	kassier	3495
706	kok	3255
707	kredietbewaker	5305
708	kwartiermaker	7160
709	landsrechercheur	6210
710	landsrechercheur	6210
711	landsrechercheur	6210
712	landsrechercheur	6925
713	landsrechercheur	6210
714	landsrechercheur	7160
715	landsrechercheur	6210
716	landsrechercheur	6210
717	landsrechercheur	6210
718	landsrechercheur	5760
719	landsrechercheur	6700
720	landsrechercheur	6210
721	landsrechercheur	6210
722	maatschappelijk bemiddelaar	4905
723	maatschappelijk werker	6700
724	maatschappelijk werker	7160
725	maatschappelijk werker	5965
726	magazijn beheerder	4720
727	magazijn beheerder	5305
728	magazijnbeheerder	4720
729	magazijnbeheerder	4720
730	magazijnmedewerker	3660
731	magazijnmeester	4720
732	management assistant	3660
733	management assistant	4244
734	management assistent	6700
735	management ondersteuner	4720
736	manager beleid	8785
737	manager gedetineerdenzorg	8190
738	manager operationele zaken	8785

739	medewerker administratiebeheer en planning	5525
740	medewerker AO/IC	5305
741	medewerker automatisering en facilitaire diensten	4345
742	medewerker basis brandweezorg	4185
743	medewerker basis brandweezorg	4185
744	medewerker basis brandweezorg	4375
745	medewerker basis brandweezorg	4185
746	medewerker basis brandweezorg	4185
747	medewerker basis brandweezorg	4185
748	medewerker basis brandweezorg	4185
749	medewerker basis brandweezorg	3665
750	medewerker basis brandweezorg	4560
751	medewerker basis brandweezorg	3350
752	medewerker basis brandweezorg	4185
753	medewerker basis brandweezorg	3350
754	medewerker basis brandweezorg	4185
755	medewerker basis brandweezorg	4030
756	medewerker basis brandweezorg	4560
757	medewerker basis brandweezorg	4185
758	medewerker basis brandweezorg	4185
759	medewerker basis brandweezorg	4560
760	medewerker basis brandweezorg	3350
761	medewerker basis brandweezorg	3350
762	medewerker basis brandweezorg	3350
763	medewerker basis brandweezorg	3350
764	medewerker basis brandweezorg	3350
765	medewerker basis brandweezorg	4375
766	medewerker basis brandweezorg	3350
767	medewerker basis brandweezorg	4375
768	medewerker basis brandweezorg	5795
769	medewerker basis brandweezorg	3350
770	medewerker basis brandweezorg	4030
771	medewerker basis brandweezorg	4185
772	medewerker basis brandweezorg	4375
773	medewerker basis brandweezorg	3350
774	medewerker basis brandweezorg	4765
775	medewerker basis brandweezorg	4185
776	medewerker basis brandweezorg	4185
777	medewerker basis brandweezorg	4185
778	medewerker basis brandweezorg	4185
779	medewerker basis brandweezorg	4955
780	medewerker basis brandweezorg	4560
781	medewerker basis brandweezorg	4955

782	medewerker basis brandweezorg	4185
783	medewerker basis brandweezorg	4955
784	medewerker basispolitiezorg Noord	4720
785	medewerker basispolitiezorg Noord	4540
786	medewerker basispolitiezorg Noord	4720
787	medewerker basispolitiezorg Noord	4345
788	medewerker basispolitiezorg Noord	4720
789	medewerker basispolitiezorg Noord	4345
790	medewerker basispolitiezorg Noord	4540
791	medewerker basispolitiezorg Noord	4345
792	medewerker basispolitiezorg Noord	4720
793	medewerker basispolitiezorg Noord	4540
794	medewerker basispolitiezorg Noord	4345
795	medewerker basispolitiezorg Noord	4540
796	medewerker basispolitiezorg Noord	4345
797	medewerker basispolitiezorg Noord	4540
798	medewerker basispolitiezorg Noord	4720
799	medewerker basispolitiezorg Noord	4540
800	medewerker basispolitiezorg Noord	4540
801	medewerker basispolitiezorg Noord	4720
802	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
803	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
804	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4345
805	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
806	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
807	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4345
808	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	6925
809	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
810	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4720
811	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
812	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
813	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
814	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	3495
815	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
816	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4540
817	medewerker basispolitiezorg Oranjestad	4345
818	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4720
819	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4720
820	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4540
821	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4540
822	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4540
823	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4345
824	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4540

825	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4540
826	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4540
827	medewerker basispolitiezorg Santa Cruz	4540
828	medewerker beleid en juridische ondersteuning	7160
829	medewerker beveiliging	5305
830	medewerker beveiliging	4540
831	medewerker beveiliging	4165
832	medewerker beveiliging	4720
833	medewerker beveiliging	4345
834	medewerker beveiliging	4720
835	medewerker beveiliging	4540
836	medewerker beveiliging	5305
837	medewerker bob administratie zittingsvoorbereiding	6700
838	medewerker BOT/ K-9	3985
839	medewerker BOT/ K-9	3845
840	medewerker BOT/ K-9	3985
841	medewerker BOT/ K-9	3985
842	medewerker BOT/ K-9	3985
843	medewerker brandweezorg	5795
844	medewerker brandweezorg	5570
845	medewerker brandweezorg	5570
846	medewerker brandweezorg	5370
847	medewerker brandweezorg	5795
848	medewerker brandweezorg	5370
849	medewerker brandweezorg	4955
850	medewerker brandweezorg	5570
851	medewerker brandweezorg	5795
852	medewerker brandweezorg	4560
853	medewerker brandweezorg	5370
854	medewerker brandweezorg	4765
855	medewerker brandweezorg	5795
856	medewerker brandweezorg	4955
857	medewerker brandweezorg	4955
858	medewerker brandweezorg	5795
859	medewerker brandweezorg	5370
860	medewerker brandweezorg	5150
861	medewerker brandweezorg	4955
862	medewerker brandweezorg	4955
863	medewerker brandweezorg	5570
864	medewerker brandweezorg	5795
865	medewerker brandweezorg	4955
866	medewerker brandweezorg	5370
867	medewerker brandweezorg	5370

868	medewerker brandweezorg	5370
869	medewerker brandweezorg	4955
870	medewerker brandweezorg	5570
871	medewerker brandweezorg	4955
872	medewerker brandweezorg	5795
873	medewerker brandweezorg	4185
874	medewerker brandweezorg	5795
875	medewerker brandweezorg	5370
876	medewerker brandweezorg	5370
877	medewerker brandweezorg	4955
878	medewerker brandweezorg	5795
879	medewerker brandweezorg	5795
880	medewerker brandweezorg	4030
881	medewerker brandweezorg	5150
882	medewerker brandweezorg	4955
883	medewerker brandweezorg	5370
884	medewerker brandweezorg	5795
885	medewerker brandweezorg	4955
886	medewerker brandweezorg	5370
887	medewerker brandweezorg	4955
888	medewerker brandweezorg	5370
889	medewerker brandweezorg	5370
890	medewerker brandweezorg	4185
891	medewerker brandweezorg	4765
892	medewerker brandweezorg	
893	medewerker brandweezorg	5570
894	medewerker centrale post	4165
895	medewerker centrale post	4345
896	medewerker DIV	5525
897	medewerker DIV	4720
898	medewerker documentatie	5305
899	medewerker documentatie	5305
900	medewerker documentatie	4345
901	medewerker documentatie	5305
902	medewerker documentatie	4248
903	medewerker documentatie	3985
904	medewerker documentatie en informatie	4720
905	medewerker executie	5305
906	medewerker executie	5525
907	medewerker executieve ondersteuning	5305
908	medewerker facilitaire zaken	5305
909	medewerker facilitaire zaken	5120
910	medewerker facilitaire zaken	4720

911	medewerker financiën en administratie	4540
912	medewerker financiën en administratie	5120
913	medewerker financiën en administratie	4720
914	medewerker gedetineerdeninformatie	5120
915	medewerker grenscontrole	5120
916	medewerker grenscontrole	4720
917	medewerker grenscontrole	3660
918	medewerker grenscontrole	4165
919	medewerker grenscontrole	5120
920	medewerker grenscontrole	3255
921	medewerker grenscontrole	4720
922	medewerker grenscontrole	3120
923	medewerker grenscontrole	5120
924	medewerker grenscontrole	4720
925	medewerker grenscontrole	4905
926	medewerker grenscontrole	5120
927	medewerker grenscontrole	3660
928	medewerker grenscontrole	4720
929	medewerker grenscontrole	4720
930	medewerker grenscontrole	5305
931	medewerker grenscontrole	5120
932	medewerker grenscontrole	4720
933	medewerker grenscontrole	4720
934	medewerker grenscontrole	4905
935	medewerker grenscontrole	4165
936	medewerker grenscontrole	5120
937	medewerker grenscontrole	4540
938	medewerker grenscontrole	4414,5
939	medewerker grenscontrole	5305
940	medewerker grenscontrole	4720
941	medewerker grenscontrole	5305
942	medewerker grenscontrole	4345
943	medewerker grenscontrole	4720
944	medewerker grenscontrole	3120
945	medewerker grenscontrole	5305
946	medewerker grenscontrole (oud)	2820
947	medewerker grenscontrole (oud)	2820
948	medewerker grenscontrole (oud)	2820
949	medewerker grenscontrole (oud)	2650
950	medewerker grenscontrole (oud)	2820
951	medewerker grenscontrole (oud)	2565
952	medewerker grenscontrole (oud)	2820
953	medewerker grenscontrole (oud)	2650

954	medewerker ICT	4905
955	medewerker in beslaggenomen voertuigen	4720
956	medewerker infodesk	4165
957	medewerker infodesk	3660
958	medewerker infodesk	6445
959	medewerker informatie	3845
960	medewerker informatie	3255
961	medewerker informatie	4720
962	medewerker informatie	5305
963	medewerker inspectie	4165
964	medewerker inspectie	5305
965	medewerker inspectie	4165
966	medewerker justitiële documentatie	3845
967	medewerker justitiële documentatie	5525
968	medewerker justitiële documentatie	6210
969	medewerker klantenservice	3660
970	medewerker klantenservice	2990
971	medewerker magazijn	3255
972	medewerker managementondersteuner	5760
973	medewerker managementondersteuning	3845
974	medewerker managementondersteuning (ondermijning)	5305
975	medewerker maritieme politie	5305
976	medewerker maritieme politie	4720
977	medewerker maritieme politie	4720
978	medewerker onderhoud/bode	3660
979	medewerker ondersteuning	3120
980	medewerker ondersteuning (ondermijning)	4720
981	medewerker ondersteuning (ondermijning)	7160
982	medewerker ondersteuning executie (ondermijning)	5760
983	medewerker onderzoek	4905
984	medewerker onderzoek	5305
985	medewerker onderzoek	5305
986	medewerker onderzoek	5305
987	medewerker onderzoek BIV	7625
988	medewerker onderzoek BIV	7625
989	medewerker onderzoek BIV	8190
990	medewerker onderzoek BIV	6445
991	medewerker onderzoek BIV	7160
992	medewerker planning en control	5120
993	medewerker politie bedrijfsvoering Oranjestad	3985
994	medewerker politie bedrijfsvoering Santa Cruz	3985
995	medewerker preventie	6765
996	medewerker preventieve bewaking	5760

997	medewerker preventieve bewaking	5760
998	medewerker publieke zaken	4720
999	medewerker publieke zaken	4720
1000	medewerker publieke zaken	4165
1001	medewerker publieke zaken	4720
1002	medewerker publieke zaken	4165
1003	medewerker publieke zaken	4720
1004	medewerker rechtspositie	6210
1005	medewerker rechtspositie	5760
1006	medewerker rechtspositie	4345
1007	medewerker rechtszaken en vergunningen	5760
1008	medewerker registratie proces-verbaal	4345
1009	medewerker registratie proces-verbaal	5305
1010	medewerker slachtofferzorg	5760
1011	medewerker taakstraffen	4345
1012	medewerker technische dienst en garage	4165
1013	medewerker technische dienst en garage	4720
1014	medewerker technische dienst en garage	4165
1015	medewerker toelating arbeidsmarkt	4345
1016	medewerker toelating arbeidsmarkt	5760
1017	medewerker unit examen rijbewijzen	5305
1018	medewerker verblijf en toelating	4720
1019	medewerker verblijf en toelating	2650
1020	medewerker verblijf en toelating	4540
1021	medewerker verblijf en toelating	4720
1022	medewerker verblijf en toelating	4165
1023	medewerker verblijf en toelating	4720
1024	medewerker vergunningen	5760
1025	medewerker vergunningen	5760
1026	medewerker vergunningen	5120
1027	medewerker vergunningen	6700
1028	medewerker vergunningen	4345
1029	medewerker vergunningen	5760
1030	medewerker voorlichting, communicatie en scholing	6700
1031	medewerker vreemdelingentoezicht	2990
1032	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1033	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1034	medewerker vreemdelingentoezicht	4905
1035	medewerker vreemdelingentoezicht	4720
1036	medewerker vreemdelingentoezicht	3320
1037	medewerker vreemdelingentoezicht	4165
1038	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1039	medewerker vreemdelingentoezicht	5305

1040	medewerker vreemdelingentoezicht	4720
1041	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1042	medewerker vreemdelingentoezicht	2880
1043	medewerker vreemdelingentoezicht	4905
1044	medewerker vreemdelingentoezicht	3845
1045	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1046	medewerker vreemdelingentoezicht	3055
1047	medewerker vreemdelingentoezicht	3660
1048	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1049	medewerker vreemdelingentoezicht	4540
1050	medewerker vreemdelingentoezicht	6925
1051	medewerker vreemdelingentoezicht	5120
1052	medewerker vreemdelingentoezicht	4165
1053	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1054	medewerker vreemdelingentoezicht	5120
1055	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1056	medewerker vreemdelingentoezicht	4540
1057	medewerker vreemdelingentoezicht	4165
1058	medewerker vreemdelingentoezicht	4165
1059	medewerker vreemdelingentoezicht	3195
1060	medewerker vreemdelingentoezicht	3055
1061	medewerker vreemdelingentoezicht	5305
1062	medewerker wetgevingszaken	5760
1063	medewerker zittingsvoorbereiding en procesbewaking	4905
1064	medewerker zittingsvoorbereiding en procesbewaking	5305
1065	medewerker zittingsvoorbereiding en procesbewaking	6210
1066	monteur	5305
1067	non-actief	6210
1068	non-actief	4720
1069	non-actief	8190
1070	non-actief	8785
1071	non-actief	5305
1072	non-actief	5305
1073	non-actief	2604
1074	non-actief	7625
1075	non-actief	5305
1076	office manager	6210
1077	officier van justitie	15786
1078	officier van justitie	19090
1079	officier van justitie	19090
1080	officier van justitie	19090
1081	officier van justitie	17128
1082	officier van justitie	19090

1083	officier van justitie	19090
1084	officier van justitie	19090
1085	onderhoudsmedewerker	3660
1086	onderhoudsmedewerker	3660
1087	onderzoeker	7625
1088	parketsecretaris/juridisch medewerker 1e lijn	5525
1089	parketsecretaris/juridisch medewerker 1e lijn	5760
1090	parketsecretaris/juridisch medewerker 1e lijn	8190
1091	parketsecretaris/juridisch medewerker 1e lijn	6210
1092	parketsecretaris/juridisch medewerker 1e lijn	8190
1093	payroll master	4720
1094	payroll master	6210
1095	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1096	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1097	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1098	penitentiair beveiligder (PB)	3195
1099	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1100	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1101	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1102	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1103	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1104	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1105	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1106	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1107	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1108	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1109	penitentiair beveiligder (PB)	3195
1110	penitentiair beveiligder (PB)	3195
1111	penitentiair beveiligder (PB)	2820
1112	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1113	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4165
1114	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4720
1115	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	5120
1116	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4905
1117	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3195
1118	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4905
1119	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1120	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	2820
1121	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1122	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	5120
1123	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4720
1124	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	5305
1125	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4345

1126	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3660
1127	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4905
1128	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3195
1129	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3195
1130	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4540
1131	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1132	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4540
1133	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1134	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3195
1135	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4540
1136	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4540
1137	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3195
1138	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1139	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3195
1140	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	2929,5
1141	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	5305
1142	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1143	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3660
1144	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3660
1145	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1146	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4905
1147	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4540
1148	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	5120
1149	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4540
1150	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4905
1151	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4720
1152	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4540
1153	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1154	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3845
1155	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3195
1156	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4540
1157	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	5305
1158	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1159	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3195
1160	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1161	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	5120
1162	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4345
1163	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	3985
1164	penitentiair inrichtingswerker (PIW)	4720
1165	personeelsconsulent	5760
1166	personeelsfunctionaris	6700
1167	personeelsfunctionaris	6700
1168	personeelsfunctionaris	5760

1169	personeelsfunctionaris	5760
1170	personeelsfunctionaris	5760
1171	personeelsfunctionaris	5965
1172	personeelsfunctionaris JZP	6210
1173	personeelsfunctionaris OZ	7160
1174	personeelsfunctionaris OZ	5965
1175	personeelsfunctionaris OZ	6700
1176	personeelsfunctionaris OZ	6700
1177	personeelsfunctionaris OZ	6700
1178	personeelsfunctionaris OZ	7625
1179	personeelsfunctionaris OZ	5525
1180	personeelsfunctionaris OZ	5305
1181	personeelsfunctionaris OZ	6700
1182	personeelsfunctionaris OZ	5120
1183	personeelsfunctionaris OZ	3632,16
1184	personeelsfunctionaris OZ	3867,07
1185	personeelsfunctionaris OZ	6700
1186	personeelsfunctionaris OZ	5525
1187	personeelsfunctionaris OZ	4905
1188	personeelsfunctionaris OZ	5120
1189	personeelsfunctionaris OZ	6210
1190	personeelsfunctionaris OZ	6700
1191	personeelsfunctionaris OZ	6700
1192	personeelsfunctionaris OZ	6700
1193	personeelsspecialist	7160
1194	plaatsvervangend secretaris	8785
1195	planner	5120
1196	planner	3255
1197	planner	5305
1198	planner	3660
1199	ploegchef	6765
1200	ploegchef	6765
1201	ploegchef	6765
1202	ploegcommandant detentie	5120
1203	ploegcommandant detentie	5305
1204	ploegcommandant detentie	5525
1205	ploegcommandant detentie	5525
1206	ploegcommandant detentie	5120
1207	ploegcommandant detentie	6210
1208	ploegcommandant detentie	5305
1209	ploegcommandant detentie	5525
1210	ploegcommandant detentie	5120
1211	ploegcommandant detentie	6210

1212	ploegcommandant detentie	5120
1213	ploegcommandant detentie	5760
1214	ploegcommandant detentie	4905
1215	ploegcommandant detentie	5525
1216	ploegcommandant detentie	5525
1217	ploegcommandant detentie	4608
1218	ploegcommandant detentie	5305
1219	ploegcommandant detentie	5305
1220	ploegcommandant detentie	5305
1221	ploegcommandant detentie	6210
1222	ploegcommandant detentie	5305
1223	ploegleider	5760
1224	ploegleider	5305
1225	ploegleider	5305
1226	ploegleider	5760
1227	ploegleider	5760
1228	ploegleider bewaking en beveiliging	4720
1229	ploegleider bewaking en beveiliging	4720
1230	ploegleider bewaking en beveiliging	4720
1231	ploegleider inspectie	5305
1232	ploegleider inspectie	4540
1233	ploegleider inspectie	3495
1234	ploegleider speciale bewaking en beveiliging	5305
1235	ploegleider speciale bewaking en beveiliging	5305
1236	ploegleider speciale bewaking en beveiliging	5305
1237	ploegleider speciale bewaking en beveiliging	4244
1238	ploegleider unit motorrijder	6925
1239	ploegleider unit motorrijder	6445
1240	Procureur-Generaal	22040
1241	professional basispolitiezorg Noord	6925
1242	professional basispolitiezorg Noord	7160
1243	professional basispolitiezorg Noord	6445
1244	professional basispolitiezorg Noord	6925
1245	professional basispolitiezorg Noord	6925
1246	professional basispolitiezorg Noord	6445
1247	professional basispolitiezorg Noord	6925
1248	professional basispolitiezorg Noord	6445
1249	professional basispolitiezorg Noord	7395
1250	professional basispolitiezorg Noord	6445
1251	professional basispolitiezorg Oranjestad	6445
1252	professional basispolitiezorg Oranjestad	6925
1253	professional basispolitiezorg San Nicolas	6925
1254	professional basispolitiezorg San Nicolas	6445

1255	professional basispolitiezorg San Nicolas	4720
1256	professional basispolitiezorg San Nicolas	4720
1257	professional basispolitiezorg San Nicolas	6700
1258	professional basispolitiezorg San Nicolas	4540
1259	professional basispolitiezorg San Nicolas	6445
1260	professional basispolitiezorg San Nicolas	4720
1261	professional basispolitiezorg San Nicolas	7395
1262	professional basispolitiezorg San Nicolas	6925
1263	professional basispolitiezorg San Nicolas	4540
1264	professional basispolitiezorg San Nicolas	4540
1265	professional basispolitiezorg San Nicolas	6925
1266	professional basispolitiezorg San Nicolas	4720
1267	professional basispolitiezorg San Nicolas	4720
1268	professional basispolitiezorg San Nicolas	6445
1269	professional basispolitiezorg San Nicolas	7395
1270	professional basispolitiezorg San Nicolas	4540
1271	professional basispolitiezorg Santa Cruz	6925
1272	professional basispolitiezorg Santa Cruz	6445
1273	professional basispolitiezorg Santa Cruz	6445
1274	professional basispolitiezorg Santa Cruz	7160
1275	professional basispolitiezorg Santa Cruz	7160
1276	professional basispolitiezorg Santa Cruz	5965
1277	professional basispolitiezorg strandpolitie DII	6925
1278	professional basispolitiezorg strandpolitie DII	6925
1279	professional basispolitiezorg strandpolitie DII	6925
1280	projectcoordinator	6552,28
1281	projectleider	6700
1282	projectleider UGC	7865
1283	projectvoorbereider	6445
1284	psycholoog	7160
1285	psycholoog	8190
1286	psycholoog	7625
1287	raadsonderzoeker	6700
1288	raadsonderzoeker	4540
1289	raadsonderzoeker	6700
1290	raadsonderzoeker	6700
1291	raadsonderzoeker	6700
1292	raadsonderzoeker	5525
1293	raadsonderzoeker	4720
1294	raadsonderzoeker	6700
1295	raadsonderzoeker	5305
1296	raadsonderzoeker	5965
1297	raadsonderzoeker	4540

1298	raadsonderzoeker	5305
1299	raadsonderzoeker	6445
1300	raadsonderzoeker	5965
1301	raadsonderzoeker	6210
1302	raadsonderzoeker	6700
1303	raadsonderzoeker	5965
1304	reclasseringsmedewerker	5305
1305	reclasseringsmedewerker	4905
1306	reproductiemedewerker	3660
1307	secretaresse	4165
1308	secretaresse	5305
1309	secretariële administratieve ondersteuning junior	3495
1310	secretariële administratieve ondersteuning senior	3985
1311	secretariële administratieve ondersteuning senior	5305
1312	secretariële administratieve ondersteuning senior	3320
1313	sectiechef grenscontrole	6210
1314	sectiechef grenscontrole	5305
1315	sectiechef grenscontrole	5305
1316	sectiechef grenscontrole	6210
1317	sectiechef grenscontrole	4720
1318	sectiechef grenscontrole	6210
1319	sectiechef grenscontrole	6210
1320	senior analist	6700
1321	senior beleidsmedewerker	8190
1322	senior IBT-docent	6700
1323	senior inspectie medewerker	4905
1324	senior inspectie medewerker	5525
1325	senior inspectie medewerker	4905
1326	senior inspectie medewerker	3845
1327	senior inspectie medewerker	4905
1328	senior inspectie medewerker	5760
1329	senior inspectie medewerker	5305
1330	senior inspectie medewerker	4905
1331	senior medewerker inspectie	4540
1332	senior/junior recherche assistent	5120
1333	senior/junior recherche assistent	5760
1334	senior/junior recherche assistent	3845
1335	sociaal maatschappelijke werker	7625
1336	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1337	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1338	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1339	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1340	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4540

1341	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1342	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1343	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1344	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1345	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1346	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	2928
1347	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1348	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1349	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1350	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4540
1351	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1352	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1353	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4345
1354	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1355	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1356	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4345
1357	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4540
1358	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
1359	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1360	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1361	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
1362	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1363	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4345
1364	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1365	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1366	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1367	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1368	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1369	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1370	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1371	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1372	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4345
1373	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	3985
1374	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1375	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1376	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1377	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4165
1378	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1379	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1380	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1381	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1382	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1383	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720

1384	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1385	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1386	speciale bewakings- en beveiligingsmedewerker	4720
1387	specialist BFO	7160
1388	specialist BFTO	6700
1389	specialist BFTO	6445
1390	specialist bijzondere verordeningen Noord	6925
1391	specialist bijzondere verordeningen Noord	6700
1392	specialist bijzondere verordeningen Noord	6925
1393	specialist bijzondere verordeningen Oranjestad	6445
1394	specialist bijzondere verordeningen Oranjestad	5965
1395	specialist bijzondere verordeningen San Nicolas	6925
1396	specialist bijzondere verordeningen San Nicolas	7395
1397	specialist bijzondere verordeningen San Nicolas	6445
1398	specialist bijzondere verordeningen Santa Cruz	6445
1399	specialist bijzondere verordeningen Santa Cruz	5525
1400	specialist bijzondere verordeningen Santa Cruz	5525
1401	specialist BOE	6925
1402	specialist centrale post	6925
1403	specialist centrale post	6445
1404	specialist centrale post	7395
1405	specialist centrale post	7395
1406	specialist centrale post	6925
1407	specialist CID	6925
1408	specialist CID	7395
1409	specialist communicatie, voorlichting en preventie	6925
1410	specialist DAR unit Noord	6925
1411	specialist DAR unit Oranjestad	6445
1412	specialist DAR unit Oranjestad	6445
1413	specialist DAR unit Oranjestad	6445
1414	specialist DAR unit San Nicolas	6445
1415	specialist DAR unit Santa Cruz	6925
1416	specialist DAR unit Santa Cruz	5965
1417	specialist DAR unit Santa Cruz	6925
1418	specialist DAR unit Santa Cruz	6925
1419	specialist DAR unit Santa Cruz	6925
1420	specialist digitale en interceptie	6925
1421	specialist digitale en interceptie	6445
1422	specialist digitale en interceptie	5965
1423	specialist grenspolitie haven	6445
1424	specialist grenspolitie haven	6925
1425	specialist grenspolitie luchthaven	6925
1426	specialist grenspolitie luchthaven	6445

1427	specialist info desk	6925
1428	specialist info desk	6925
1429	specialist info desk	6700
1430	specialist JZP	6925
1431	specialist maritieme politie	6925
1432	specialist maritieme politie	6925
1433	specialist team bijzondere projecten	6925
1434	specialist team bijzondere projecten	7160
1435	specialist team bijzondere projecten	5760
1436	specialist UGC	6445
1437	specialist UGC	6445
1438	specialist UGC	7160
1439	specialist UGC	6925
1440	specialist UGC	6925
1441	specialist UGC	7160
1442	specialist UGC	6925
1443	sportinstructeur	3195
1444	sportinstructeur	6700
1445	strafdeurwaarder	5760
1446	strafdeurwaarder	5525
1447	substituut officier van justite	9990
1448	substituut officier van justite	9990
1449	tapsysteem beheerder	6925
1450	teamchef bijzondere projecten	7865
1451	teamchef grenscontrole	6210
1452	teamchef grenscontrole	6210
1453	teamhoofd misdrijfzaken (ondermijning)	7160
1454	telefonist	2990
1455	toezichthouder	6700
1456	toezichthouder	5965
1457	toezichthouder	6700
1458	unithoofd	8190
1459	unithoofd	8190
1460	unithoofd financiën en administratie	5525
1461	vakinstructeur	5305
1462	verkeerscoördinator	8190
1463	verkeersspecialist	7395
1464	verkeersspecialist	6700
1465	verkeersspecialist	6445
1466	verkeersspecialist	7395
1467	verkeersspecialist	6445
1468	verkeersspecialist	6445
1469	verkeersplanoloog	6445

1470	verkeersplanoloog	6925
1471	verkeersplanoloog	7160
1472	verkeersplanoloog	6925
1473	verkeersplanoloog	6925
1474	verkeersplanoloog	7395
1475	werkmeester	3294
1476	werkmeester	5120
1477	werkmeester	4720
1478	zaakbeheerder DAR unit Noord	7625
1479	zaakbeheerder DAR unit Oranjestad	7865
1480	zaakbeheerder DAR unit San Nicolas	7160
1481	zaakbeheerder DAR unit San Nicolas	7865
1482	zaakbeheerder DAR unit Santa Cruz	7865
1483	zedenspecialist	7395

1029. *Hoeveel werknemers ontvangen een autotoelage en wat is de totale geraamde kostenpost hiervan in 2026?*

Binnen dit ministerie ontvangen in totaal 20 werknemers een autotoelage. De maandelijkse kosten hiervan zijn Afl. 4.969,-.

1030. *Hoeveel werknemers ontvangen een telefoontoelage en wat is het totaalbedrag hiervoor in 2026?*

Binnen dit ministerie ontvangen in totaal 40 werknemers een telefoontoelage. De maandelijkse kosten hiervan zijn Afl. 6.498,-.

1031. *Hoeveel werknemers ontvangen een representatietoelage en wat is het totaalbedrag hiervan in 2026?*

Slechts 1 overheidswerknemer binnen dit ministerie ontvangt een representatietoelage ten bedrage van Afl. 400,- per maand.

1032. *Hoeveel overeenkomsten van opdracht of dienstverleningsovereenkomsten heeft het ministerie in 2025 afgesloten?*

1033. *Wat is de totale financiële waarde van deze overeenkomsten voor 2026?*

1034. *Met welke personen of bedrijven zijn deze overeenkomsten aangegaan?*

1035. *Voor welke diensten of werkzaamheden zijn deze overeenkomsten precies afgesloten?*
1036. *Wat is de gemiddelde duur van deze overeenkomsten?*
1037. *Waarom is in bepaalde gevallen gekozen voor een dienstverleningsovereenkomst in plaats van aanstelling van een ambtenaar?*
1038. *Wat is de hoogte van de post “voorlichting en promotie” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*
1039. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*
1040. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of producten?*
1041. *Wat is de hoogte van de post “deskundig advies” in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*
1042. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*
1043. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of adviezen?*
1044. *Welke buitenlandse reizen zijn voorzien voor 2026 en met welk doel?*
1045. *Hoe wordt gewaarborgd dat deze reizen geen “snoepreizen” worden zonder toegevoegde waarde, zoals de reis van minister Gerlien Croes in juni 2025?*
1046. *Zal de minister zich houden aan de afspraak uit het regeerakkoord dat bij hotelkosten steeds drie offertes moeten worden opgevraagd en de laagste wordt gekozen?*

1047. *Hoe wordt gecontroleerd dat reis- en verblijfskosten in lijn zijn met sober en doelmatig gebruik van publieke middelen?*

1048. *Welke auto's worden momenteel door het ministerie geleased en tegen welke maandelijkse prijs?*

1049. *Voor welke functies of doeleinden worden deze leaseauto's gebruikt?*

1050. *Hoe verklaart de minister dat er nog steeds leasekosten worden betaald, terwijl de nieuwe regering AVP Futuro heeft aangegeven geen auto's te zullen leasen maar gebruik te maken van privé-auto's?*

1051. *Hoeveel florin is er concreet gereserveerd voor de inrichting en operationele kosten van de centrale meldkamer?*

Investeringskosten ten behoeve van de meldkamer dienen nog in beeld te worden gebracht. Los van de personele kosten bedragen de operationele kosten voor 2026 AFL 20,000.

1052. *Wat is de planning voor de volledige operationele inzet van de meldkamer in 2026, en hoe wordt vertraging voorkomen?*

De meldkamer is ook in 2026 operationeel, dat wil zeggen dat de telefoon wordt opgenomen en de voertuigen van brandweer en ambulance dienst worden gealarmeerd. De uitvoering van de vereiste professionalisering en kwaliteitslag, eventuele integratie met de politie-meldkamer en bijbehorende planning is afhankelijk van de besluitvorming en beschikbaarstelling van benodigd budget.

1053. *Zijn er risicobuffers ingebouwd voor technische storingen of vertragingen bij de implementatie van ICT systemen?*

Dit heeft de benodigde aandacht.

1054. *Hoe wordt de integratie van AI in meldkamerprocessen getest op betrouwbaarheid en veiligheid?*

AI wordt vooralsnog niet ingezet in de medlkamerprocessen.

1055. *Welke protocollen zijn ontwikkeld voor menselijke supervisie van AI besluiten, zodat fouten en bias worden voorkomen?*

AI wordt vooralsnog niet ingezet in de meldkamerprocessen.

1056. *Hoe wordt gegarandeerd dat alle hulpdiensten snel en effectief informatie ontvangen van de meldkamer?*

Informatie wordt via de telefoon, portofoon of mobilofoon doorgegeven. Er wordt geen gebruik gemaakt van mobiele data terminals of digitale informatie-overdracht.

1057. *Welke maatregelen zijn genomen om cyberaanvallen op de meldkamer te voorkomen?*

Het IT-systeem van de meldkamer is voorzien van een dubbele fire-wall.

1058. *Hoe wordt personeel getraind om adequaat te handelen bij een combinatie van AI-ondersteuning en noodsituaties?*

AI wordt vooralsnog niet ingezet in de meldkamerprocessen.

1059. *Hoeveel extra personeel is nodig om de meldkamer 24/7 operationeel te houden, en is dit structureel gefinancierd?*

Uitgangspunt is een bezetting van 3 centralisten in de dag- en avonddienst en 2 in de nachtdienst in een 3x 8 uren rooster (roosterfactor 6). Huidige bezetting is 12 personen, terwijl er 17 noodzakelijk zijn. De dekking voor deze 5 vacatures is aangevraagd in de begroting 2026. Scholing en training (o.a. medische scholing) vraagt nadrukkelijke aandacht. Is momenteel onvoldoende.

1060. *Hoe wordt de effectiviteit van de meldkamer gemeten en welke KPI's zijn opgesteld?*

Dit heeft de nodige aandacht.

1061. *Welke investeringen zijn voorzien in onderhoud, updates en vervanging van meldkamerapparatuur?*

Geplande investeringen voor 2026-2030 zijn: vervanging stoelen, tafels en ICT voorzieningen.

1062. *Hoe wordt de interoperabiliteit met regionale meldkamers en internationale partners gewaarborgd?*

Dit heeft de nodige aandacht.

1063. *Wat is het back up plan bij uitval van kritische ICT systemen in de meldkamer?*

Dit heeft de nodige aandacht.

1064. *Hoe wordt de privacy van burgers gegarandeerd bij gegevensverwerking binnen de meldkamer?*

De gegevens worden verwerkt met inachtneming van de Arubaanse privacy wetgeving.

1065. *Zijn er scenario-analyses gemaakt voor grootschalige rampen, en hoe presteert de meldkamer daarin?*

Hier wordt aan gewerkt.

1066. *Hoe worden burgers en media geïnformeerd over meldingen en preventiecampagnes?*

Via het Crisis Management Office.

1067. *Welke evaluaties zijn gepland voor de eerste operationele fase van de meldkamer?*

Hier wordt aan gewerkt.

1068. *Hoe worden lessons learned uit andere landen geïntegreerd in de opzet en procedures van de meldkamer?*

Alhoewel er veel lessen te leren zijn uit andere landen en organisaties wordt hier nog de nodige aandacht aan geschonken.

1069. *Zijn er voldoende middelen voorzien voor continu scholing van meldkamerpersoneel op nieuwe technologieën?*

Dit heeft de nodige aandacht.

1070. *Hoe wordt voorkomen dat AI systemen de besluitvorming in kritieke situaties overnemen zonder menselijke toetsing?*

AI wordt vooralsnog niet ingezet in de meldkamerprocessen.

1071. *Hoeveel florin is concreet gereserveerd voor de oprichting en operationele kosten van de lokale cybercrime unit?*

1072. *Hoeveel gespecialiseerd personeel (FTE) is voorzien, en is dit voldoende gezien de groei van digitale dreigingen?*

1073. *Welke strategieën zijn er om cybercriminaliteit proactief te voorkomen in plaats van enkel reactief op te treden?*

Het NCTVI richt zich op het proactief voorkomen van cybercriminaliteit door de digitale weerbaarheid van met name de overheid en vitale infrastructuur te versterken. Hiertoe worden trainingen en technische standaarden ontwikkeld, gecombineerd met publiek-private samenwerking om tijdige uitwisseling van dreigingsinformatie mogelijk te maken. Daarnaast bevordert het NCTVI bewustwording via voorlichtingscampagnes. Gezien de grensoverschrijdende aard van cyberdreigingen onderhoudt het NCTVI tevens nauwe samenwerking met internationale partners ten behoeve van de preventieve aanpak van digitale incidenten.

1074. *Hoe wordt de cybercrime unit gekoppeld aan internationale partners voor realtime informatie uitwisseling?*

1075. *Welke beveiligingsmaatregelen worden genomen om te voorkomen dat gevoelige data van de cybercrime unit zelf wordt gehackt?*

1076. *Hoe wordt de effectiviteit van cyberveiligheidscampagnes bij jongeren gemeten?*
1077. *Welke preventieve tools en software worden beschikbaar gesteld aan overheid en bedrijfsleven, en wie onderhoudt deze?*

Het ministerie van Justitie in Aruba stelt zelf direct geen specifieke preventieve tools of software beschikbaar. Via de diensten binnen de rechtshandhaving en veiligheidsketen worden echter wel adviezen gegeven over het gebruik van bestaande preventieve middelen en richtlijnen. Deze instanties ondersteunen de overheid en de vitale infrastructuur door actuele informatie over dreigingen te delen, aanbevelingen te doen voor beveiligingsmaatregelen zodat digitale veiligheid proactief kan worden versterkt.

1078. *Hoe wordt het bewustzijn van burgers over digitale veiligheid structureel vergroot?*

Het vergroten van het bewustzijn van burgers over digitale veiligheid heeft tot nu toe voornamelijk plaatsgevonden binnen overheidsdiensten van de rechtshandavingsketen. Voor het begrotingsjaar 2026 is gepland dat de voorlichtingsactiviteiten worden uitgebreid.

1079. *Zijn er risicoprofielen opgesteld voor de meest voorkomende cyberaanvallen op Aruba, en hoe actueel zijn deze?*

Door de oprichting van een gespecialiseerde Cybercrime Unit wordt het mogelijk om op structurele en systematische wijze een overzicht van cyberaanvallen te genereren, dat als basis kan dienen voor het opstellen van risicoprofielen.

1080. *Hoe wordt continu scholing en training van cybercrime-personeel gegarandeerd om bij te blijven met nieuwe aanvalstechnieken?*

Ten aanzien van cybercrime is de rol van het NCTVi voornamelijk gericht op incident response, met name bij incidenten die de nationale veiligheid raken. Binnen de beschikbare financiële middelen en mogelijkheden wordt ernaar gestreefd het kennis- en expertiseniveau zoveel mogelijk op peil te houden. Dit gebeurt door deelname aan trainingen, cursussen en opleidingen op zowel lokaal als internationaal niveau.

1081. *Welke wettelijke kaders worden gecreëerd of aangepast om digitale criminaliteit adequaat te kunnen vervolgen?*

Aruba is in relatieve zin goed op niveau wat betreft de strafbaarstelling van digitale misdrijven. Het Wetboek van Strafrecht van Aruba bevat reeds diverse bepalingen die voorzien in de vervolging van cyber gerelateerde delicten. De bestaande strafbaarstellingen hebben ertoe bijgedragen dat Aruba zich op een gedegen niveau bevindt om toe te treden tot het Cybercrime Verdrag (Verdrag van Boedapest). Het NCTVI heeft in dit proces een leidende rol vervuld bij de voorbereiding en coördinatie van dit traject dit in samenwerking met de Dienst Buitenlandse Betrekkingen en de Directie Wetgeving en Juridische Zaken. Aruba bevindt zich thans in de eindfase van toetreding tot het verdrag. De toetreding zal belangrijke voordelen opleveren, waaronder verbeterde internationale samenwerking, snellere informatie-uitwisseling met andere landen, en versterking van de juridische en operationele mogelijkheden om digitale criminaliteit effectief te vervolgen.

1082. *Hoe wordt voorkomen dat de cybercrime unit afhankelijk wordt van buitenlandse expertise voor routinezaken?*

1083. *Welke maatregelen zijn genomen voor de privacybescherming van slachtoffers en verdachten bij digitale opsporing?*

1084. *Hoe wordt samengewerkt met telecom- en internetproviders om digitale criminaliteit te monitoren en te bestrijden?*

1085. *Welke scenario's zijn uitgewerkt voor grootschalige cyberaanvallen op cruciale infrastructuur?*

Vanuit de overheid wordt, met name vanuit het Crisis Management Office (CMO) de rechtshandavingsketen en het veiligheidsdomein structureel gewerkt aan dit vraagstuk. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met private partners in het kader van publiek-private samenwerking, waaronder vitale infrastructuurbeheerders en financiële instellingen. Deze partijen oefenen regelmatig met uiteenlopende scenario's en voorbereidingsplannen om de continuïteit van essentiële processen te waarborgen in het geval van een cyberaanval.

1086. *Hoe wordt de continuïteit van de cybercrime unit gewaarborgd bij ziekte of vertrek van sleutelpersoneel?*

1087. *Zijn er evaluatiemomenten ingepland om te controleren of de cybercrime-unit daadwerkelijk leidt tot snellere en effectievere opsporing?*

1088. *Hoe wordt de balans bewaakt tussen opsporing en preventie binnen cyberveiligheidsbeleid?*

1089. *Welke budgettaire risico's zijn voorzien als de unit niet binnen de geplande termijn operationeel is?*

1090. *Hoe worden lessons learned en best practices uit andere landen structureel geïntegreerd in beleid en uitvoering?*

1091. *Welk bedrag is beschikbaar gesteld voor het opstellen en operationaliseren van de Nationale Veiligheidsstrategie?*

Er is geen specifiek bedrag afzonderlijk gereserveerd voor het opstellen en operationaliseren van de Nationale Veiligheidsstrategie. De werkzaamheden die hiermee samenhangen, worden momenteel uitgevoerd binnen de bestaande begrotingskaders en beschikbare middelen van de betrokken diensten binnen het rechtshandhavingsdomein.

1092. *Hoe wordt bepaald welke dreigingen prioriteit krijgen binnen de strategie?*

Bij de totstandkoming van de Arubaanse Nationale Veiligheidsstrategie (NVS) zal onder andere aansluiting worden gezocht bij de Koninkrijksbrede Veiligheidsstrategie (RbVS). In dit kader zullen ook de in voorbereiding zijnde criminaliteitsbeeldanalyse van Aruba en bestaande analyses binnen het rechtshandhavings- en veiligheidsdomein worden meegenomen. Op basis hiervan zal worden bepaald welke dreigingen prioriteit krijgen binnen de strategie.

1093. *Welke methodologie wordt gebruikt voor de nationale veiligheidsanalyse en risico-inventarisatie?*

Dit dient nog afgestemd te worden binnen de rechtshandhaving en veiligheidsketen.

1094. *Hoe wordt de samenwerking met internationale partners (zoals Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) gestructureerd en bewaakt?*

De samenwerking met internationale partners verloopt voornamelijk gestructureerd via de bijbehorende counterpart in Aruba. Zo verloopt bijvoorbeeld de samenwerking met de Nationale Politie via het Korps Politie Aruba. De samenwerking met de Nederlandse NCTV via het NCTVI als centrale counterpart. Deze samenwerkingen vinden veelal plaats op basis van formele afspraken en de uitwisseling van informatie en best practices.

1095. *Op welke manier worden verschillende ministeries betrokken bij de strategieontwikkeling?*

Door te voorzien in verschillende sturingslagen en afstemmingslagen waarbij de verschillende ministeries in vertegenwoordigd zijn.

1096. *Hoe wordt de strategie afgestemd op zowel traditionele als nieuwe dreigingen zoals cybercrime en georganiseerde misdaad?*

De strategie zal worden afgestemd op de dreigingen die (kunnen) gelden voor Aruba. Daarbij wordt gebruikgemaakt van beschikbare informatie uit het justitiële en veiligheidsdomein, zowel lokaal als internationaal. Daarnaast wordt rekening gehouden met opkomende trends en fenomenen die zich kunnen voordoen en van invloed kunnen zijn op de nationale veiligheid.

1097. *Wordt er een onafhankelijke evaluatie van de strategie uitgevoerd en hoe frequent?*

In het proces van de totstandkoming van de nationale Veiligheidsstrategie wordt een vast evaluatiemechanisme vastgesteld. Dit mechanisme dient nog te worden afgestemd binnen het rechtshandavings- en veiligheidsdomein. Daarbij zal worden gezien hoe onafhankelijke toetsing en de frequentie van evaluaties het best kunnen worden vormgegeven.

1098. *Hoe wordt de effectiviteit van communicatie- en voorlichtingscampagnes gemeten bij burgers en bedrijven?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij een eerdere soortgelijke vraag.

1099. *Zijn er concrete KPI's opgesteld om de uitvoering van de strategie te monitoren?*

De KPI's zullen worden vastgesteld in het kader van de verdere ontwikkeling van de strategie.

1100. *Hoe wordt voorkomen dat de strategie alleen reactief blijft en niet proactief inzet op preventie?*

De Nationale Veiligheidsstrategie zal zich zowel op de reactieve als op de proactieve dimensie richten, met de nadruk op het versterken van de weerbaarheid van Aruba in het kader van de nationale veiligheid. De strategie fungeert als een strategische agenda waarin dreigingen en risico's voor de nationale veiligheid worden geïdentificeerd en beoordeeld, en waarin wordt nagegaan in hoeverre bestaande structuren en capaciteiten voorzien in een integrale en gecoördineerde aanpak. De NVS beoogt de weerbaarheid van Aruba structureel te vergroten, met nadruk op flexibiliteit en aanpasbaarheid aan veranderende omstandigheden.

1101. *Wordt de strategie periodiek geactualiseerd op basis van veranderende geopolitieke of sociale omstandigheden?*

Ten behoeve van de implementatie van de strategie zullen vaste overlegstructuren worden ingebed. De strategie zal zodanig worden opgesteld dat deze voldoende flexibiliteit biedt om te kunnen worden aangepast aan veranderende geopolitieke of maatschappelijke omstandigheden.

1102. *Welk bedrag is gereserveerd voor strategische werksessies, stakeholderconsultaties en interministeriële afstemming?*

Idem aan het antwoord op vraag 1095, met de kanttekening dat indien additionele financiële middelen hiervoor noodzakelijk blijken, vanuit het ministerie de benodigde inspanningen zullen worden verricht om deze te realiseren.

1103. *Hoe wordt de samenwerking met lokale veiligheidsinstanties, zoals politie en brandweer, gewaarborgd?*

1104. *Op welke manier wordt de burger geïnformeerd over hun rol en verantwoordelijkheid binnen nationale veiligheid?*

Burgers zullen worden geïnformeerd over hun rol en verantwoordelijkheid binnen de nationale veiligheid via publieke voorlichtings- en bewustwordingscampagnes. Bij het opstarten van het proces voor het opstellen van de Nationale Veiligheidsstrategie zal dit communicatieve en bewustwordingsaspect structureel worden ingebed.

1105. *Hoe wordt de implementatie van de strategie geborgd bij personeelstekorten of wisselingen binnen ministeries?*

Personeelstekort blijft een uitdaging voor de overheid, waarvoor de nodige aandacht wordt besteed. De implementatie van de Nationale Veiligheidsstrategie wordt geborgd door taken en verantwoordelijkheden te verankeren in vaste werkprocessen en duidelijk toe te wijzen aan betrokken diensten.

1106. *Zijn er scenario oefeningen of simulaties gepland om de strategie in praktijk te toetsen?*

De insteek is dat de strategie voornamelijk functioneert als een strategische agenda, waarin ruimte wordt gecreëerd voor de implementatie. Dit biedt adaptief vermogen om in te spelen op bijvoorbeeld wijzigingen in dreigingen. Binnen het implementatieproces zal toetsing van de strategie plaatsvinden.

1107. *Hoe wordt de balans bewaakt tussen burgerrechten en veiligheidsmaatregelen binnen de strategie?*

De ontwikkeling en implementatie van de strategie zal plaatsvinden binnen de nationale en internationale wettelijke kaders, in samenhang met beginselen zoals proportionaliteit en doelmatigheid.

1108. *Wordt er een aparte budgettering voorzien voor crisisbeheersing en noodsituaties binnen de strategie?*

De financiële middelen voor crisisbeheersing en noodsituaties vallen onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Algemene Zaken.

1109. *Welke mechanismen zijn er om lessons learned uit incidenten structureel te integreren in de strategie?*

Incidenten worden geëvalueerd en geanalyseerd om verbeterpunten te identificeren, die vervolgens worden vertaald naar aanpassingen in beleidsmaatregelen en werkprocessen.

1110. *Hoe wordt de strategie vertaald naar concrete beleidsmaatregelen en operationele protocollen binnen veiligheidsdiensten?*

De Nationale Veiligheidsstrategie wordt vertaald naar concrete beleidsmaatregelen en operationele protocollen door doelstellingen, prioriteiten en taken duidelijk toe te wijzen aan de betrokken overheidsdiensten.

1111. *Welk bedrag is beschikbaar gesteld voor de oprichting van de Directie Justitie?*

1112. *Hoe wordt geborgd dat de nieuwe directiestructuur onafhankelijk en effectief kan opereren?*

1113. *Welke functies en verantwoordelijkheden vallen exact onder de Directie Justitie?*

1114. *Hoe wordt de continuïteit van beleid gegarandeerd bij personele wisselingen binnen de directie?*

1115. *Worden bestaande beleids- en uitvoeringsprogramma's integraal overgedragen aan de nieuwe directie?*

1116. *Welke maatregelen worden genomen om fragmentatie van beleid te voorkomen tijdens de oprichting?*

1117. *Hoe wordt de samenwerking tussen de Directie Justitie en andere ministeries gestructureerd?*

1118. *Op welke manier worden lange termijn trajecten en beleidsdoelen gemonitord en geëvalueerd?*

1119. Welk bedrag is gereserveerd voor huisvesting, ICT en operationele ondersteuning van de directie?
1120. Wordt er een organigram en een duidelijk mandaat voor de directie opgesteld?
1121. Hoe worden verantwoordelijkheden voor toezicht en verantwoording binnen de justitiële keten belegd?
1122. Welke procedures worden ingericht voor crisismanagement en snelle beleidsaanpassing?
1123. Wordt de Directie Justitie belast met het coördineren van internationale samenwerking en uitwisseling?
1124. Hoe wordt de effectiviteit van beleidsimplementatie door de directie gemeten?
1125. Wordt er een extern audit- of reviewmechanisme ingesteld voor de prestaties van de directie?
1126. Hoe worden medewerkers getraind en begeleid om de nieuwe directiestructuur optimaal te benutten?
1127. Zijn er risicoanalyses uitgevoerd met betrekking tot mogelijke beleidsinconsistenties tijdens de overgang?
1128. Welke rol speelt de Directie Justitie in het signaleren van onderbezetting of capaciteitsproblemen?
1129. Hoe wordt de transparantie en toegankelijkheid van beleidsinformatie door de directie gewaarborgd?
1130. Wordt er een plan opgesteld voor een toekomstbestendige financiering van de directie, onafhankelijk van jaarlijkse begrotingen?
1131. Welk bedrag is beschikbaar gesteld voor de oprichting van het gespecialiseerde handhavingsteam?

1132. *Hoe wordt geborgd dat het team voldoende bevoegdheden krijgt om effectief toezicht te houden?*
1133. *Wordt er een duidelijke afbakening gemaakt tussen dit team en bestaande handhavingsdiensten?*
1134. *Hoeveel extra handhavers worden structureel aangetrokken?*
1135. *Welke criteria worden gehanteerd bij de werving en selectie van handhavers?*
1136. *Wordt er een plan opgesteld voor doorlopende training en bijscholing van handhavers?*
1137. *Hoe worden juridische en communicatieve vaardigheden structureel ontwikkeld binnen het team?*
1138. *Welke middelen zijn beschikbaar voor de aanschaf van uniformen, voertuigen en handterminals?*
1139. *Wordt er een centrale meldstructuur opgezet, en hoe wordt deze operationeel geïntegreerd?*
1140. *Hoe wordt de samenwerking met andere overheidsdiensten en politie georganiseerd?*
1141. *Wordt er een publiek communicatieplan ontwikkeld om burgers bewust te maken van handhavingsregels?*
1142. *Hoe wordt de effectiviteit van het handhavingsteam gemeten en geëvalueerd?*
1143. *Zijn er concrete doelstellingen geformuleerd voor het verminderen van geluidsoverlast, illegale bouwwerken en zwerfvuil?*
1144. *Welke procedures worden gehanteerd bij overtredingen en handhavingsacties?*
1145. *Hoe wordt voorkomen dat de inzet van handhavers leidt tot overbelasting of burn-out?*

1146. *Welke rol spelen technologische hulpmiddelen bij toezicht en registratie van overtredingen?*
1147. *Wordt er samengewerkt met buurtorganisaties of maatschappelijke partners om handhaving te versterken*
1148. *Hoe wordt transparantie en verantwoording gewaarborgd bij het opereren van het handhavingsteam?*
1149. *Zijn er evaluatie- en feedbackmechanismen om beleid en uitvoering voortdurend te verbeteren?*
1150. *Hoe wordt een duurzaam budget gegarandeerd voor personele inzet, materiaal en operationele kosten van het team?*
1151. *Hoe kan de regering spreken van “inclusieve groei” terwijl burgers zonder auto nergens kunnen komen? Wordt openbaar vervoer eindelijk erkend als economisch fundament in plaats van luxevoorziening?*

Het beleid rond openbaar vervoer weerspiegelt de prioriteit die in eerdere jaren is gelegd op het waarborgen van basiscontinuïteit. Arubus N.V. ontvangt jaarlijks Afl. 8 miljoen aan Landsbijdrage (totale Landsbijdrage bedraagt Afl. 10.5 miljoen), een bedrag dat op verzoek van de toenmalige minister is afgestemd op het absolute minimumniveau om de dienstverlening operationeel te houden.

Hoewel dit toereikend is voor dagelijkse exploitatie, laat de beperkte ruimte voor noodzakelijke investeringen, onderhoud en structurele verbeteringen. De huidige minister heeft aangegeven het openbaar vervoer breder te willen positioneren als onderdeel van een duurzaam en inclusief groeibeleid. De verdere uitwerking hiervan maakt deel uit van de lopende beleidsherziening

1152. *Is er een kosten-batenanalyse van een gemoderniseerd (eventueel elektrisch) bussysteem uitgevoerd? Zo ja, waarom wordt die niet gepubliceerd?*

Er is geen formele kosten-batenanalyse uitgevoerd voor een volledig gemoderniseerd of elektrisch bussysteem. In het kader van de Service Level Agreement (SLA) is wel bepaald dat de vloot vóór 2030 emissievrij dient te zijn.

In 2024 werden oriënterende gesprekken gevoerd met busfabrikanten, waarbij enkel Yutong een concrete aanbieding heeft uitgebracht. Op basis daarvan werd een globale investeringsbehoefte van circa USD 50 miljoen geraamd, inclusief voertuigen, laadinfrastructuur en opleidingen voor het personeel (monteurs en chauffeurs). Deze raming is opgesteld zonder overleg met ELMAR N.V. over de capaciteit van het huidige elektriciteitsnet, dat mogelijk niet toereikend is voor de vereiste laadinfra-structuur.

Gezien de omvang van de investering, de huidige financiële positie van Arubus N.V., en het feit dat openbaar vervoer doorgaans niet kostendekkend is, is tot op heden afgezien van een formele kosten-batenanalyse. Indien het Land besluit dit traject te realiseren, zal dit aanzienlijke publieke investeringen vereisen.

1153. Hoeveel werknemers en studenten staan jaarlijks financieel onder druk door transportkosten, en waarom ontbreekt openbaar vervoer volledig in de koopkrachtparagraaf?

Er zijn momenteel geen officiële gegevens beschikbaar over het aantal werknemers en studenten dat financieel onder druk staat door transportkosten. Arubus N.V. hanteert sinds jaar en dag gesubsidieerde tarieven, met gereduceerde prijzen voor scholieren, studenten en 60+ reizigers. De impact van vervoerskosten op de koopkracht wordt tot op heden niet afzonderlijk geanalyseerd binnen beleidsdocumenten, maar zal in toekomstige evaluaties van het sociaal-economisch beleid en de mobiliteitsstrategie kunnen worden meegenomen.

1154. De regering zegt “beleidsgericht te willen begroten”. Kan zij per beleidsdoel (koopkracht, zorg, ouderen, OV) concreet aangeven welke meetbare resultaten in 2026 gerealiseerd moeten zijn, zodat de Staten dit volgend jaar kunnen toetsen?

De regering werkt aan de verdere uitwerking van beleidsgericht begroten, waarbij voor ieder beleidsterrein stapsgewijs meetbare doelstellingen worden vastgesteld. De exacte indicatoren en streefwaarden worden in de komende begrotingscyclus verder geconcretiseerd, zodat de Staten de voortgang volgend jaar kunt toetsen.

1155. Waarom blijven jongeren en werknemers afhankelijk van high priced privétaxi's, terwijl in vergelijkbare landen openbaar vervoer wordt gesubsidieerd als economische motor?

Het openbaar vervoer op Aruba wordt reeds gesubsidieerd door het Land Aruba via de jaarlijkse Landsbijdrage aan Arubus N.V., ter dekking van het grootste deel van de exploitatiekosten. De huidige subsidie waarborgt de basisdienstverlening, maar laat beperkte ruimte voor uitbreiding of tariefsverlaging. Verdere versterking van het openbaar vervoer als economisch instrument vereist aanvullende beleidskeuzes en structurele financiering door het Land.

1156. Hoeveel AFL. wordt jaarlijks besteed aan grensbewaking met betrekking tot drugspreventie?
1157. Hoeveel drugs wordt jaarlijks in beslag genomen aan de grens?
1158. Hoeveel van deze inbeslagnames leiden tot vervolging?
1159. Hoe groot is de capaciteitstekort bij politie en douane voor grensbewaking?
1160. Hoeveel AFL. extra is nodig om dit tekort weg te werken?
1161. Hoe wordt de effectiviteit van repressief optreden gemeten?
1162. Hoeveel mensen worden jaarlijks gearresteerd voor drugshandel en hoeveel voor gebruik?
1163. Hoeveel verslaafden komen herhaaldelijk in aanraking met justitie?

Minister van Volksgezondheid, Sociale Zaken en Ouderenzorg en Verslavingszorg

1164. Kunt u een actueel organogram van het ministerie aan de Staten verstrekken?

1165. Hoeveel werknemers zijn er momenteel werkzaam bij uw ministerie en hoe zijn zij verdeeld per directie/bureau?

Departementen onder dit ministerie	Ambtenaren	Contractanten	Totaal
Bureau Ondersteuning Verslavingszorg	5		5
Bureau Ondersteuning Verslavingszorg/ Opvangcentrum Drugsbestrijding	15		15
Bureau Sostenemi	6	2	8
Bureau van de minister	8	7	15
Centro di Desarojo di Hende Muhe	4	1	5
Directie Ouderenzaken	5	2	7
Directie Sociale Zaken	65	5	70
Directie Volksgezondheid	56	20	76
Directie Volksgezondheid/Dienst Besmettelijke Ziekten	7	2	9
Directie Volksgezondheid/Dienst Gele Koorts en Muskieten Bestrijding	29	1	30
Directie Volksgezondheid/Dienst Warenkeuring en Hygiëne	8		8
Directie Volksgezondheid/Veterinaire Dienst	7		7
Inspectie voor Volksgezondheid Aruba	18	4	22
	233	44	277

Bron: PSA, payroll oktober 2025

1166. Kunt u aangeven hoeveel van deze werknemers ambtenaren zijn en hoeveel contractanten?

Verwezen wordt naar het antwoord bij de voorgaande vraag.

1167. Welke functieniveaus (schaalindeling) zijn er en hoeveel medewerkers vallen er binnen elke schaal?

1171. *Hoeveel werknemers ontvangen een representatietoelage en wat is het totaalbedrag hiervan in 2026?*

Geen enkele werknemer ontvangt een representatietoelage.

1172. *Hoeveel overeenkomsten van opdracht of dienstverleningsovereenkomsten heeft het ministerie in 2025 afgesloten?*

Er zijn in totaal drie afgesloten.

1173. *Wat is de totale financiële waarde van deze overeenkomsten voor 2026?*

De totale financiële waarde bedraagt Afl. 510.000,-.

1174. *Met welke personen of bedrijven zijn deze overeenkomsten aangegaan?*

Wegens privacy redenen wordt hier geen melding over gedaan.

1175. *Voor welke diensten of werkzaamheden zijn deze overeenkomsten precies afgesloten?*

Voor juridische ondersteuning en voor beleidsondersteuning op het terrein van volksgezondheid en verslavingszorg.

1176. *Wat is de gemiddelde duur van deze overeenkomsten?*

Voor de duur van de kabinetsperiode.

1177. *Waarom is in bepaalde gevallen gekozen voor een dienstverleningsovereenkomst in plaats van aanstelling van een ambtenaar?*

Met het oog op het behoud van de slagkracht van de betreffende diensten, is besloten om, naast de reeds ingezette ambtenaren, externe ondersteuning aan te trekken.

1178. *Wat is de hoogte van de post "voorlichting en promotie" in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*

Dit betreft een bedrag van Afl. 100.000,- dat gebaseerd is op het budget van 2025.

1179. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*

Er zijn geen contracten die ten laste komen van deze begrotingspost.

1180. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of producten?*

Verwezen wordt naar het antwoord op de voorgaande vraag.

1181. *Wat is de hoogte van de post "deskundig advies" in de begroting 2026 en waarop is dit bedrag gebaseerd?*

Dit betreft een bedrag van Afl. 642.500,-. Dit bedrag is gebaseerd op nog te contracteren deskundigen voor diverse projecten gedurende het jaar 2026.

1182. *Kunt u een overzicht geven van de lopende contracten die uit deze post worden betaald?*

De lopende contracten zijn voor deskundig advies op het gebied van volksgezondheid, voor algemeen juridisch advies en voor juridisch advies.

1183. *Aan wie zullen deze uitgaven worden gedaan en ter zake van welke diensten of adviezen?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 1188.

1184. *Welke buitenlandse reizen zijn voorzien voor 2026 en met welk doel?*

Deze informatie is nog niet voorhanden.

1185. *Hoe wordt gewaarborgd dat deze reizen geen "snoepreizen" worden zonder toegevoegde waarde, zoals de reis van minister Gerlien Croes in juni 2025?*

1186. *Zal de minister zich houden aan de afspraak uit het regeerakkoord dat bij hotelkosten steeds drie offertes moeten worden opgevraagd en de laagste wordt gekozen?*

De minister van VSOV houdt zich aan alle regels, richtlijnen en processen met betrekking tot dienstreizen.

1187. *Hoe wordt gecontroleerd dat reis- en verblijfskosten in lijn zijn met sober en doelmatig gebruik van publieke middelen?*

Essentieel voor het doelmatig gebruik van landsmiddelen is het beschikken over een budget, het zorgvuldig bijhouden van inkomsten en uitgaven en het prioriteren van financiële doelen. De controle vindt plaats door de bevoegde overheidsinstanties die belast zijn met het toezicht op deze uitgaven.

1188. *Welke auto's worden momenteel door het ministerie geleased en tegen welke maandelijkse prijs?*

Momenteel zijn er geen dienstwagens die geleased worden bij het Bureau van de minister VSOV.

1189. *Voor welke functies of doeleinden worden deze leaseauto's gebruikt?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 1194.

1190. *Hoe verklaart de minister dat er nog steeds leasekosten worden betaald, terwijl de nieuwe regering AVP Futuro heeft aangegeven geen auto's te zullen leasen maar gebruik te maken van privé-auto's?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 587.

1191. *Wat is de concrete doelstelling (SMART) voor het terugdringen van wachtlijsten in de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) in 2026?*

Momenteel kan nog geen volledig SMART-geformuleerde doelstelling worden vastgesteld voor het verkorten van de wachttijden in de GGZ. Dit komt door de huidige versnippering van verantwoordelijkheden, het gebrek aan betrouwbare data en de beperkte transparantie tussen uitvoeringsinstanties. Samen met de

GGZ-stuurgroep wordt gewerkt aan het verbeteren van dataverzameling en monitoring, zodat gedurende 2026 meer duidelijkheid ontstaat en de doelstellingen concreet en meetbaar kunnen worden vastgesteld.

1192. *Welke financiële middelen zijn specifiek gereserveerd voor het verminderen van wachtlijsten?*

Het verkorten van wachttijden binnen de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg betreft primair een operationele verantwoordelijkheid van de betrokken uitvoeringsinstanties, zoals Respaldo, HUNTO en andere zorgaanbieders binnen de GGZ-keten. Het beheren van budget, capaciteit, personele inzet en doorstroom vormt een kerntaak binnen hun reguliere bedrijfsvoering en kwaliteitsbeleid. Vanuit het ministerie van Toerisme, Volksgezondheid en Sport wordt dit proces beleidsmatig ondersteund en gemonitord, onder meer via de GGZ-stuurgroep. Wanneer blijkt dat de voortgang stagneert of dat structurele knelpunten ontstaan, wordt gericht ingegrepen door middel van aanvullende ondersteuning, herprioritering van middelen of specifieke beleidsinterventies. Er wordt dus niet gewerkt met een afzonderlijk, vast budget uitsluitend voor het terugdringen van wachttijden, maar binnen het bredere begrotingskader voor GGZ en verslavingszorg worden middelen flexibel ingezet om capaciteit en kwaliteit te versterken waar dat het meest noodzakelijk is.

1193. *Welke indicatoren meten of “toegankelijkheid” in de eerstelijns GGZ daadwerkelijk verbetert?*

Indicatoren voor beoordeling zijn onder meer de wachttijd, efficiënte aanmeldingsprocedures en correcte doorverwijzingen vanuit de huisarts.

1194. *Hoeveel extra huisartsen-uren of POH-GGZ capaciteit wordt er binnen 12 maanden gegarandeerd?*

De regering erkent het belang van voldoende huisartsenzorg en POH-GGZ-capaciteit als eerste schakel in toegankelijke geestelijke gezondheidszorg. Op dit moment wordt, in samenwerking met de GGZ-stuurgroepen en de Directie Volksgezondheid, gewerkt aan het verzamelen en analyseren van actuele data binnen de eerstelijnszorg. Parallel hieraan wordt binnen het nieuwe Beleid voor GGZ en Verslavingszorg beleid ontwikkeld dat de rol van huisartsen en POH-GGZ structureel versterkt. Pas na afronding van deze data-analyse kunnen

concrete uitbreidingsscenario's en begrotingsvoorstellen worden uitgewerkt. Het uitgangspunt is dat eventuele uitbreiding van uren of capaciteit gefaseerd en op basis van reële behoefte plaatsvindt, zodat beschikbare middelen doelmatig en duurzaam worden ingezet.

1195. *Is er een personeelsplan dat het tekort aan psychologen/psychiaters adresseert, inclusief opleidingstijd en wervingsstrategie?*

Het tekort aan psychologen en psychiaters is een bekend knelpunt binnen de geestelijke gezondheidszorg. In dit kader is het de bedoeling dat werkgroep 3: Health Workforce & Health Information aan een integraal personeelsplan werkt dat de huidige capaciteit, toekomstige behoefte en de knelpunten in instroom en behoud van personeel in kaart brengt. De verdere activering van deze werkgroep is een volgende stap die binnenkort wordt opgepakt, zodat de werkzaamheden voortgang kunnen vinden binnen het bredere kader van de versterking van de GGZ.

1196. *Hoe worden kwaliteitscriteria voor nieuwe laagdrempelige inloopvoorzieningen vastgelegd en gecontroleerd?*

Voor de beoordeling van kwaliteit worden de volgende criteria gehanteerd: kwartaalrapportages, interne audits en feedback van klanten.

1197. *Welke triage protocollen komen er om suïcidale of ernstig psychotische patiënten snel te identificeren?*

De vraag lijkt te veronderstellen dat suïcides voornamelijk voorkomen onder cliënten die reeds in behandeling zijn binnen de geestelijke gezondheidszorg. In de praktijk blijkt echter dat een aanzienlijk deel van de mensen met suïcidaal gedrag niet bekend is bij professionele hulpverleners. Binnen de geestelijke gezondheidszorg wordt bij elke intake en tijdens de behandeling, wanneer daar aanleiding voor is, structureel aandacht besteed aan suïciderisico, wat bijdraagt aan vroegtijdige signalering en het creëren van een veilig behandeltraject. Daarnaast worden protocollen voor risicotaxatie en opvolging voortdurend aangescherpt om het risico verder te beperken. Ernstige psychotische klachten worden herkend door zorgprofessionals die specifiek zijn opgeleid in het signaleren van afwijkingen in waarneming, denken en gedrag. Een psychiatrisch onderzoek vormt een vast onderdeel van de intake, waardoor psychoses tijdig

kunnen worden herkend en behandeld. De regering blijft inzetten op preventie, vroege detectie en ketensamenwerking om suïciderisico's zo veel mogelijk te beperken en de toegang tot passende zorg te versterken.

1198. *Wie is bestuurlijk verantwoordelijk bij falende door- en terugverwijzing (ministerie, directie, uitvoerder)?*

De bestuurlijke verantwoordelijkheid ligt in eerste instantie bij de uitvoerende zorginstellingen, die moeten zorgen voor een correcte door- en terugverwijzing volgens vastgestelde protocollen en verwijdbeleid. Het ministerie van Volksgezondheid en de Directie Volksgezondheid dragen een systeem- en toezichthoudende verantwoordelijkheid om te waarborgen dat deze ketenafspraken goed functioneren en tijdig worden bijgestuurd indien knelpunten ontstaan.

1199. *Welke IT infrastructuur (registratie/doorverwijzing) wordt ingevoerd om zorgpaden te monitoren?*

De ontwikkeling van een geïntegreerd IT-systeem bevindt zich nog in een voorbereidende fase. Eerst wordt een inventarisatie uitgevoerd van bestaande systemen binnen de zorgketen, waarna in een volgende stap de synchronisatie en koppeling van deze systemen zal plaatsvinden. Pas daarna kan worden overgegaan tot de implementatie van een gezamenlijk registratiesysteem voor monitoring van zorgpaden. Het onderwerp zal te zijner tijd worden opgepakt binnen Project 4.2 – Digital Medisch Cliënt System, dat onderdeel vormt van dezelfde GGZ-structuur en gericht is op digitale integratie en gegevensuitwisseling binnen de geestelijke gezondheidszorg.

1200. *Hoe wordt privacy en gegevensbeveiliging geregeld in dat nieuwe doorverwijssysteem?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1205.

1201. *Welke nulmeting methodiek is gekozen voor prevalentie onderzoek en is die wetenschappelijk gevalideerd?*

Deze vraagstelling is niet geheel duidelijk.

1202. *Wie voert de nulmeting uit (onafhankelijk instituut of ministerie) en hoe wordt bias voorkomen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1207.

1203. *Binnen welke termijn (maanden) worden de resultaten van de nulmeting openbaar gemaakt en welke opvolg stappen volgen direct?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1207.

1204. *Hoe wordt verzekerd dat nulmeting ook moeilijk bereikbare groepen (onverzekerden, migranten) omvat?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1207.

1205. *Welke budgettaire prioriteit krijgt GGZ ten opzichte van andere posten in de Landsbegroting 2026?*

Deze vraagstelling is niet duidelijk.

1206. *Hoe wordt continuïteit van zorg gegarandeerd als een subsidie partner stopt?*

Deze vraagstelling is niet geheel duidelijk.

1207. *Welke afspraken zijn er met private GGZ-aanbieders over tarief beheersing en kwaliteit?*

In dit geval niet van toepassing.

1208. *Hoe worden huisartsen gefinancierd voor extra screeningstaken, structureel of tijdelijk?*

Deze vraagstelling is niet duidelijk.

1209. *Is er een evaluatiekader met korte en lange termijn KPI's en wie publiceert de resultaten?*

Eerst worden de noodzakelijke inventarisaties en voorbereidende stappen met betrekking tot de KPI's uitgevoerd, voordat de verdere ontwikkeling in samenwerking met ketenpartners en de uiteindelijke implementatie kan plaatsvinden.

1210. *Wat is de beoogde doorlooptijd van eerste contact tot passende behandeling voor lichte klachten?*

Het is op dit moment moeilijk om dit eenduidig te bepalen, aangezien de verantwoordelijkheden en uitvoeringsprocessen per ketenpartner verschillen en afhankelijk zijn van hun specifieke rol binnen de zorgketen.

1211. *Hoe worden kinderen en jeugdigen expliciet meegenomen in de doorverwijzing (school-GGZ samenwerking)?*

Vanwege het hoge aantal gevallen dat via verschillende scholen en ngo's op het eiland bij de stichting binnenkomt, zijn er op verschillende scholen proefprojecten opgezet op het gebied van geestelijke gezondheid en verslaving bij jongeren. Maandelijks organiseert de stichting lezingen en presenteert zij thema's op het gebied van geestelijke gezondheid en verslaving, op basis van verzoeken van scholen en ngo's. Ook door middel van direct contact met de scholen voor verschillende casussen via maatschappelijk werkers van de stichting.

1212. *Welke maatregelen bestaan er tegen stigmatisering binnen de gezondheidszorg en op scholen?*

FADA biedt informatie d.m.v. lezingen en workshops aan scholen, organisaties hetzij overheid 's anderzijds Ngo's, sportverenigingen (buurthuizen) en (jeugd) organisaties omtrent mentale gezondheid. Er wordt gebruik gemaakt van audiovisuele apparatuur om illustraties te presenteren en "influencers", zowel lokaal als internationaal.

1213. *Hoe worden mantelzorgers en families ondersteund binnen de nieuwe GGZ-structuur?*

Stichting Hunto ondersteunt gezinnen en mantelzorgers d.m.v.: familiegebreken, ouders gesprekken, groep sessies (ook specifiek voor Autisme).

1214. *Welke samenwerkingsovereenkomsten met het onderwijs bestaan of worden gepland voor vroegsignalering?*

FADA biedt diverse trajecten zoals Paga Tino, Be Smart en Moti-4 om kinderen en jongeren te motiveren om voor zichzelf op te komen en het leren omgaan met de verschillende uitdagingen die de puberteit met zich meebrengt. Waaronder Peer Pressure en mentale gezondheid. FADA heeft 2 preventiemedewerkers in dienst en dit is een tekort aan mankracht voor alle werkzaamheden. De stichting Hunto heeft een project met EPB San Nicolas (dit project loopt al twee jaar) en een pilotproject met SPCOA ARUBA om jongeren, ouders en docenten te ondersteunen bij verslavingsproblematiek.

1215. *Hoeveel extra budget is er voor crisisinterventieteams en 24/7 bereikbaarheid?*

Er is een totaal van Afl. 118.600, - als basisraming in de begroting 2026 opgenomen voor de Afdeling Rampen Beheer. Specifiek voor de inzet van crisisinterventies en 24/7 bereikbaarheid (benodigdheden) Afl. 90.400,00.

1216. *Wat is de rol en financiering van bemoeizorg en hoe wordt effectiviteit gemeten?*

Bemoeizorg richt zich op mensen die zorg mijden, met als doel hen opnieuw in contact te brengen met passende hulp. De effectiviteit wordt gemeten via het aantal succesvolle toe leidingen, vermindering van crisissituaties en verbetering van continuïteit in zorg.

1217. *Hoe wordt de capaciteit voor acute psychiatrische opname gewaarborgd zonder onnodige overplaatsingen?*

De capaciteit voor acute psychiatrische opnames wordt gewaarborgd door nauwe ketensamenwerking tussen Respaldo, het HOH en andere zorgpartners binnen de Crisisdienst. Via gezamenlijke triage en duidelijke opnamecriteria wordt onnodige overplaatsing voorkomen, terwijl continuïteit en patiëntveiligheid worden gegarandeerd.

1218. *Wordt er ingezet op ambulante of op gesloten zorg en wat is de ratio/reden daarvoor?*

Er wordt ingezet op een combinatie van ambulante en gesloten zorg, afhankelijk van de aard en ernst van de problematiek. De precieze ratio tussen beide vormen is moeilijk vast te stellen, aangezien dit per patiëntengroep en zorgbehoefte varieert.

1219. *Welke incentives bestaan er om uitval van personeel (burnout) in de GGZ te remmen?*

Men is zich bewust van de toegenomen werkdruk en het belang van personele duurzaamheid, en worden in samenwerking met de betrokken instellingen stappen gezet om werkdruk, teamondersteuning en professionalisering structureel te verbeteren.

1220. *Hoe worden private en NGO initiatieven structureel ingebed en niet alleen projectmatig gefinancierd?*

Deze vraag is onduidelijk.

1221. *Welke evaluatie is er van de bestaande Codice di Protezione en waarom is uitbreiding noodzakelijk?*

Codice di Protezione ressorteert momenteel niet officieel onder de DSZ. Uitvoer van de CdP viel onder het Departamento di Mucha y Hoben welke is opgeheven. Er zijn geen bestaande evaluatie-instrumenten bekend bij de DSZ. Indien de uitvoer van de CdP onder de DSZ zal ressorteren dan zal inherent hieraan ook meetinstrumenten worden ontwikkeld ter monitoring en evaluatie. Indien de CdP onder de DSZ zal vallen dan is uitbreiding van fte's noodzakelijk door de diverse en specifieke werkzaamheden die de CdP vergt om zo optimaal mogelijk te kunnen functioneren. De werkzaamheden rondom CdP zijn o.a. de volgende en geven een beeld waarom fte uitbreiding onontbeerlijk is:

Betrokken ministeries/beroepssectoren en beroepsgroepen CdP (niet limitatief):

1. De Directie Sociale Zaken
 - Pedagogen;
 - Psychologen;
 - Jeugd- en gezin professionals,
 - Welzijnswerkers;
 - Maatschappelijk werkers;

- Internaten (Casa Cuna, Imeldahof);
 - Stichtingen ressorterend onder de DSZ, m.n. beroepskrachten die met kinderen werken.
2. De Directie Volksgezondheid
- Gedragsdeskundigen;
 - Huisartsen;
 - Specialisten;
 - Verpleegkundigen;
 - Verzorgenden;
 - Verloskundigen;
 - Paramedici (fysiotherapeuten, logopedisten);
 - Beroepskrachten die met kinderen werken (o.a. WGK);
3. Sector Onderwijs (breed)
- Directie Onderwijs;
 - Basisonderwijs;
 - Inspectie Onderwijs;
 - Voortgezet onderwijs;
 - Kinderopvangcentra (voorschools- en naschools, huiswerkbegeleiding, Bureau Tramerdia, e.a.);
 - Docenten/leerkrachten;
 - Leerplichtfunctionarissen;
 - Schoolmaatschappelijk werkers;
 - Interne begeleiders;
4. Sector Justitie
- Reclasseringsmedewerkers;
 - KPA;
 - Raadsonderzoekers;
 - Gezinsvoogden;
5. Sportsector
- IBISA;
 - AVB met de daaronder vallende voetbalverenigingen/clubs ($\pm$ 62);
 - ASU (sportclubs en sportverenigingen Aruba algemeen);
 - Sportinstructeurs Aruba;
 - Sportdocenten (scholen).

6. Recreatiesector
 - Vakantiekampen;
 - Scouting;
 - Diverse stichtingen waaronder YMCA, ATHA, e.a.;

Interministeriële- en internationale samenwerking en aanspreekpunten

- Vaststellen vaste aanspreekpunten vanuit de vier sectoren interministerieel, stuurgroep, trajectgroep, sectorleiders, jaarplanningen;
- Technische ondersteuning vanuit UNICEF;
- Samenwerking, MOU opstellen met partners AUGEO Foundation en LVAK (Nederland);
- Samenwerkingsverbanden aangaan en uitbreiden inter-eilandelijk Caribisch gebied (Curaçao, St. Maarten e.a.).

Capaciteitsontwikkeling/ Trainingen/Bijbscholing

- Train de Trainers over de rol van Supervisoren diCodigo;
- Bijbscholing Supervisor diCodigo: 67 deelnemers;
- Bijbscholing Trainers (8 trainers);
- Nieuwe trainingen t.b.v. werving Supervisor diCodigo;
- Werving nieuwe Trainers Codigo.;
- Inpassen “Signs of Safety” in de trainingen;
- Regelen dat Supervisoren diCodigo en de Trainers bijgeschoold worden en blijven in en met de “Signs of Safety” (via CEDE).

Informatie, voorlichting, bewustwording en communicatie

- Voorlichtings- en bewustwordingscampagnes tezamen met relevante stakeholders o.a. Tienda di Educacion en Fundacion pa Nos Muchanan, Fundacion Respetami;
 - Linken Codigo di Proteccion met “Positive Parenting”;
 - Website Codigo di Proteccion onderhouden en up to date houden;
 - Digitale nieuwsbrieven;
 - Facebook Page en andere social media platforms gebruiken specifiek voor Codigo di Proteccion;
 - 2x per jaar online magazines (interviews organiseren);
 - Uitbreiding en up to date Online Toolkit (www.codigodiproteccion.com).
- #### Verduurzaming en wetenschap
- Verbinding met de UA (wetenschappelijk onderzoek gebied Kindermishandeling);

- Terugkerende prevalentieonderzoek kindermishandeling UA (C. Eugene);
- Om de twee jaren evaluatie gebruik CdP (zie UA-rapportage 2024);
- Ontwikkeling online kennis /expertisecentrum (tezamen met LVAK en AUGEO-foundation).

Jongerenparticipatie (inhoud geven)

- Tezamen met relevante stakeholders opzetten van participatief (meedenk)systeem voor jongeren waar aandacht wordt besteed aan kindermishandeling, het voorkomen ervan en bewustwording, te denken aan samenwerking met o.a. Parlamento Hubenil, ATHA, etc.;
 - Jongeren betrekken bij ontwikkeling online toolkit en online magazine CdP.
- Onderwijs
- Ontwikkelen en opnemen Codice di Protezione in curricula van verschillende opleidingen: IPA, EPI, EPB, UA, Scol di Polis, etc.

Platform Supervisoren di Codice

- Opzet platform voor de Supervisoren di Codice.

Doelen van het platform zijn:

- Bevordering van samenwerking tussen de Supervisoren di Codice;
- Netwerken tussen de verschillende supervisoren stimuleren om samenwerking en onderlinge ondersteuning te bevorderen;
- Monitoren van de kwaliteit en effectiviteit van de toepassing van Codice in het werkgebied;
- Deskundigheidsbevordering door middel van opzetten expertisecentrum;
- Vragen ophalen bij het werkveld waarop DSZ-adviezen en ondersteuning kan geven;
- Feedback en evaluatie uit het werkveld ophalen om de Codice als dynamisch project te blijven evalueren en ontwikkelen in het werkgebied.

Concept middelen platform

- Viermaal per jaar een fysieke bijeenkomst waarin de volgende onderdelen aan bod komen;
- Procesmatige casusbespreking (MDO) (bijvoorbeeld over de werking van het documentatieformulier in de praktijk);
- Vragen vanuit het werkveld inventariseren en beantwoorden;
- Deskundigheidsbevordering (opzetten/inhoud geven aan expertisecentrum);
- Feedback vanuit het werkveld ophalen en evalueren;
- Digitaal platform waar deelnemers gedurende het hele jaar terecht kunnen voor informatie en ondersteuning bij de uitvoering van de Codice. Hierbij valt te denken aan een mailgroep voor eenzijdige informatieverstrekking

vanuit DSZ voor bijvoorbeeld uitnodigingen, adviezen, nieuwsbrieven e.d. en een whatsappgroep voor de onderlinge interactie.

Expertisecentrum/Digitale Bibliotheek/Online Toolkit

- Ontwikkelen digitale bibliotheek;
- Uitbreiding online Toolkit;

Expertisecentrum ontwikkelen kindermishandeling, Codice di Protezione en Relationale geweld.

- Administratieve werkzaamheden (niet limitatief)
 - Telefonisch bereikbaar en aanspreekbaar voor alle sectorale stakeholders, SdC's en trainers CdP;
 - Verzamelt, verstrekt en verwerkt gegevens, overzichten en samenvattingen op (algemeen), zoals o.a. spreadsheets bijhouden van planningen inzake trainingen, voorlichtingen, workshops, bezoeken stakeholders, etc.;
 - Organiseert en bereidt uiteenlopende vergaderingen voor en completeert vergaderstukken en indien nodig toevoegen relevantie (achtergrond)informatie;
 - Organiseren van diverse bijeenkomsten SdC's en regelen van locaties;
 - Offertes opvragen en vergelijken;
 - Verrichten van archiefwerkzaamheden en documentenbeheer;
 - Legt zelfstandig dossiers aan met inachtneming van de wettelijke richtlijnen hiervoor;
 - Notuleert zo nodig bij vergaderingen, bewaking van voortgang en afdoening van gemaakte afspraken en genomen besluiten;
 - Correspondenties met sectorale stakeholders, SdC's, trainers CdC, etc;
 - Bijhouden en inplannen afspraken;
 - Verstrekken van inlichtingen omtrent de CdP zowel intern als extern;
 - Is 1e aanspreekpunt voor sectorale stakeholders e.a. zowel intern als extern;
 - Bijhouden van social media platforms inzake Codice di Protezione;
 - Alle bijkomende administratieve taken en handelingen.
- Hulpverlenende, coördinerende en ondersteunende werkzaamheden (niet limitatief)
 - Bijstaan van de Supervisoren di Codice in diens taken als Supervisor;
 - Werkt samen en ondersteuning collega's/beroepskrachten in het veld bij complexe signalen;

- Bijstaan de Supervisoren diCodigo en beroepskrachten bij het documenteren van de stappen van deCodigo diProteccion;
 - Ontwikkeling en aanpassing van het (digitale) documentatieformulier van de vijf stappen van deCodigo diProteccion;
 - Hulp bieden aan alle beroepskrachten bij- en in complexe gevallen van casussen waar kindermishandeling aan de orde is;
 - De beroepskrachten bijstaan in- en bij het zoeken van hulpverleningstrajecten zonder melding bij Bureau Sostenemi;
 - Structureel contact houden en afstemming met Bureau Sostenemi i.h.k.v. meldingen en diens adviesfunctie;
 - Neemt sectoraal deel aan overleggen rondom veiligheid van cliënten/kinderen;
 - Begeleidt bij het doorlopen van de vijf stappen van deCodigo diProteccion.
 - Weegt signalen en risico's in samenwerking met betrokken professionals/beroepskrachten.
 - Ondersteunt bij het nemen van beslissingen over het wel/niet doen van een melding bij Bureau Sostenemi;
 - Adviseert en motiveert medewerkers en beroepskrachten om deCodigo diProteccion daadwerkelijk te hanteren;
 - Neemt zelfstandig beslissingen omtrent het advies en begeleiden van medewerkers en beroepskrachten bij de te nemen stappen van deCodigo diProteccion;
 - Adviseert medewerkers over het zorgvuldig vastleggen en documenteren van de stappen van deCodigo diProteccion;
 - Draagt zorg dat deCodigo diProteccion in de (daartoe geldende) privésector wordt geïmplementeerd en begeleidt dit proces.
- Beleidsmatige taken en werkzaamheden
 - Zorgt voor een actuele en organisatiebreed gedragen ProtocolCodigo diProteccion;
 - Adviseert directie/management over wettelijke kaders en verbeteringen;
 - Ontwikkelt en actualiseert beleid, protocollen en werkprocessen i.h.k.v. deCodigo diProteccion;
 - Borgt aansluiting bij landelijke wet- en regelgeving.
 - Opzetten van onderzoek i.s.m. de UA;
 - Opzet van monitoringssystemen;

- Zorgdragen voor verkrijgen relevante data omtrent het gebruik en effectiviteit van deCodigo di Proteccion op landelijk niveau;
- Het continu verbeteren van de processen inzake deCodigo di Proteccion om de dienstverlening naar medewerkers en beroepskrachten algeheel te optimaliseren;
- Het inventariseren, analyseren en evalueren van bestaande en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van Kindermishandeling en Relatieve Geweld, en het ontwikkelen van beleids-, begeleidings- en beheersplannen hiervoor;
- Het ontwikkelen en implementeren van beleid en procedures voor kwaliteitssystemen en procedures;
- Het zelfstandig voorbereiden van standpunten, adviezen en (beleid)notities op het gebied van kindermishandeling en relationeel geweld;
- Het als (deel)projectleider tot stand brengen van beleidsvernieuwingen;
- Het verrichten en/of begeleiden van onderzoeks- en analysewerkzaamheden, e.e.a. in samenwerking met de UA en UNICEF.

1222. *Hoeveel van de budgetten voor kinderbescherming is gericht op nazorg en lange termijn herstel?*

Momenteel zijn er, voor zover bekend, geen specifieke budgetten vrijgemaakt voor kinderbescherming gericht op nazorg en langetermijnherstel. De beschikbare middelen worden hoofdzakelijk ingezet voor het waarborgen van directe veiligheid. Op Aruba bestaat er geen aparte instantie die structureel nazorg aanbiedt; eventuele hulpverlening na afloop van een casus gebeurt op doorverwijzing en verschilt per situatie.

1223. *Waarom hebben eerdere meldsystemen gefaald bij opvolging en wat verandert structureel nu?*

Men kan niet spreken dat eerdere meldsystemen gefaald zijn omdat er geen sprake was van een meldsysteem. Dankzij de introductie vanCodigo di proteccion is er een systeem gekomen om meldingen te structureren en aan te geven hoe het proces dient te verlopen. Hetgeen er structureel is veranderd is dat er een duidelijk stappenplan is waarbij iedere professional die te maken heeft met gevallen van kindermishandeling kan weten welke verantwoordelijkheid zijzelf dienen te nemen voordat het gemeld wordt bij Bureau Sostenemi.

1224. *Wie draagt de operationele verantwoordelijkheid voor het centrale meldpunt (Bureau Sostenemi of directie)?*

Het aangewezen meldpunt is Bureau Sostenemi, dat wordt geleid door een hoofd van dienst dat verantwoording aflegt aan de minister belast met Sociale Zaken.

1225. *Hoe wordt de capaciteit van het meldpunt gemeten en verhoogd (FTE, call-centers, caseworkers)?*

De operationele verantwoordelijkheid voor het Centrale Meldpunt ligt bij de Directie human resources (DRH), die verantwoordelijk is voor personele bezetting en organisatie. Bureau Sostenemi, dat verantwoordelijk is voor de behandeling van meldingen, kampt al geruime tijd met onderbezetting, hetgeen de tijdige opvolging van meldingen bemoeilijkt. Binnen het kader van lopende herstructureringsplannen wordt gewerkt aan versterking van de capaciteit.

1226. *Is er een Service Level Agreement voor opvolgstermijnen na een melding van kindermishandeling?*

Er is geen formele Service Level Agreement (SLA) voor de opvolging van meldingen van kindermishandeling. Bureau Sostenemi werkt op basis van een vastgelegd handelingsprotocol, dat het proces en de termijnen voor opvolging beschrijft. De wettelijke grondslag hiervan is opgenomen in artikel 243 onderdelen a t/m c van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba. Sinds 2019 hanteren de betrokken ministeries de 'Signs of Safety'-methode, vastgelegd in een Memorandum of Understanding. Hoewel het protocol duidelijke termijnen bevat, blijkt naleving in de praktijk niet altijd haalbaar door factoren zoals onderbezetting, complexe gezinssituaties en beperkte hulpbronnen op het eiland.

1227. *Hoe worden meldingen gedocumenteerd, gearchiveerd en geauditeerd?*

Meldingen bij Bureau Sostenemi worden geregistreerd en gearchiveerd in een intern systeem, waarbij elke melding een uniek casusnummer krijgt gekoppeld aan het jaartal van ontvangst. Meldingen worden beoordeeld door twee medewerkers en geclassificeerd als advies, interventie of onderzoek. Indien een melding niet binnen de criteria van kindermishandeling valt, wordt deze doorverwezen naar de passende instantie. Het huidige registratiesysteem voldoet

aan de basisvereisten voor documentatie en archivering, maar kan verder worden geoptimaliseerd door de aanschaf van een gespecialiseerd systeem, vergelijkbaar met dat van Veilig Thuis in Nederland. Alle registraties worden uitgevoerd met inachtneming van privacywetgeving en het recht op family life.

1228. *Welke sancties of corrigerende maatregelen bestaan als opvolging bij meldingen uitblijft?*

Bureau Sostenemi volgt alle meldingen op, hetzij door middel van advies, interventie of een onderzoek, eventueel met doorverwijzing naar passende hulpverlening. Indien een melding niet direct kan worden opgepakt, wordt de melder hiervan op de hoogte gesteld met het verzoek de situatie te blijven monitoren en nieuwe ontwikkelingen te melden. Het Landsbesluit meldcode kindermishandeling voorziet in mogelijke sancties voor professionals die niet conform de voorschriften handelen bij signalen of vermoedens van kindermishandeling. De praktische toepassing van deze bepalingen vereist nadere uitwerking en afstemming tussen de betrokken instanties.

1229. *Hoe wordt de samenwerking tussen Justitie, Jeugd, Onderwijs en Sociale Zaken juridisch verankerd?*

De samenwerking wordt juridisch vastgelegd via samenwerkingsprotocollen, overeenkomsten en relevante landsverordeningen.

1230. *Welke onafhankelijke toezichtmechanismen (ombudsman, externe audit) bestaan voor follow-up van meldingen?*

Er bestaat momenteel geen formeel onafhankelijk toezichtmechanisme specifiek voor de opvolging van meldingen van kindermishandeling. De interne kwaliteitsbewaking vindt plaats binnen Bureau Sostenemi zelf, dat periodiek rapporteert aan de verantwoordelijke directie en het ministerie. In het kader van de verdere versterking van het jeugdbeschermingsstelsel wordt onderzocht hoe onafhankelijk toezicht in de toekomst kan worden ingericht.

1231. *Wat is het exacte budget en de doelgroepafbakening voor de verhoging van pensioenen?*

Er zijn momenteel geen officiële cijfers beschikbaar over het aantal gepensioneerden dat onder de armoedegrens leeft. Wel is bekend dat de AOV inclusief reparatietoeslag gemiddeld ongeveer 56% van het bestaansminimum bedraagt. Dit betekent dat gepensioneerden die volledig afhankelijk zijn van de AOV nog steeds onder het bestaansminimum leven.

1232. *Op welke berekeningsgrondslag berust de voorgestelde pensioenhervorming?*
1233. *Hoe wordt het risico van inflatoire erosie van pensioenen in latere jaren gemitigeerd?*
1234. *Hoe wordt “gezinnen met buitengewone uitgaven” gedefinieerd en gecontroleerd?*
1235. *Welke toetsing voorkomt misbruik van extra vergoedingen voor zorgkosten van kinderen met beperkingen?*

Op dit moment kent Aruba geen specifieke vergoedingsregeling voor zorgkosten van kinderen met een beperking. Wel wordt momenteel gewerkt aan de ontwikkeling van een kindergehandicaptenuitkering. De toetsingswijze en uitvoeringscriteria van deze regeling worden nog uitgewerkt.

1236. *Hoe worden huursteunmaatregelen vormgegeven, middels voucher, subsidie of directe huurbijdrage?*
1237. *Wat is de verwachte marktimpact van huursteun op huurprijzen in kwetsbare wijken?*
1238. *Hoe wordt de toegang tot betaalbare kinderopvang gefinancierd en gecontroleerd op kwaliteit?*

In Aruba bestaat er op dit moment geen structurele overheidsfinanciering of brede subsidie voor alle kinderopvangcentra om de kosten zodanig af te dekken dat kinderopvang voor alle ouders betaalbaar is. De kinderopvangcentra functioneren als privé-entiteiten, waarbij de prijs door de kinderopvangcentra zelf wordt bepaald. Het mechanisme voor kwaliteitscontrole – via inspecties en handhaving – bevindt zich nog in de ontwikkelingsfase in het kader van de implementatie van de Landsverordening kinderopvang. Daarbij geldt dat de noodzakelijke

uitvoeringsregelingen, waaronder ministeriële regelingen en bepalingen voor de toepassing van handhavingsinstrumenten zoals bestuurlijke boetes en lasten onder dwangsom, volgens de beschikbare bronnen nog niet volledig zijn gerealiseerd.

1239. *Welke maatregelen bestaan om te voorkomen dat kinderopvang wachtlijsten creëert die ouders uitsluiten?*

Het binnenkort op te richten Bureau Kinderopvang zal het register van kinderopvangcentra beheren, waardoor ouders inzicht krijgen in welke centra er zijn, waar ze gevestigd zijn, hoeveel capaciteit er beschikbaar is en welke plaatsen vrij zijn. Dit draagt eraan bij dat wachtlijsten minder snel tot uitsluiting leiden. Transparante en actuele informatie maakt het mogelijk dat ouders beter kunnen spreiden, de overheid sneller kan ingrijpen bij tekorten, centra onderling kunnen afstemmen en ouders duidelijkheid hebben over hun kansen op plaatsing. Zo verkleint zichtbaarheid van data indirect het risico op wachtlijsten en uitsluiting.

1240. *Hoe wordt “stille armoede” operationaliseerbaar gemaakt in onderzoek (indicatoren, steekproef)?*
1241. *Welke tijdshorizon en budget is gepland voor dat stille armoede onderzoek?*
1242. *Hoe worden migranten, seizoensarbeiders en ongedocumenteerden meegenomen in armoedemonitoring?*
1243. *Welke maatregelen volgen op het onderzoek naar stille armoede en hoe snel?*
1244. *Hoe worden familieleden die bijverdienen beschermd tegen inkomensafsnijding zonder perverse prikkels?*

Bij de vaststelling van de korting op arbeidsinkomen wordt een zorgvuldige afweging gemaakt tussen het waarborgen van bestaanszekerheid en het stimuleren van arbeidsparticipatie. Het uiteindelijke doel is dat mensen in staat worden gesteld om onafhankelijk te worden van overheidssteun. Wanneer arbeidsinkomen volledig zou worden gekort, zou werken geen financieel voordeel opleveren en daarmee ontmoedigend werken. Door slechts een deel van het arbeidsinkomen in mindering te brengen op de uitkering, blijft werken lonend. De

uitkeringsgerechtigde behoudt een deel van het verdiende inkomen en kan dit gebruiken als aanvulling op de uitkering, wat de stap naar (meer) arbeidsparticipatie bevordert.

1245. *Is er een kosten-batenanalyse gemaakt van het niet straffen van bijverdiensten versus de druk op budgetten?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1250.

1246. Hoeveel extra middelen krijgen wijkteams en hoe wordt effectiviteit op wijkniveau gemeten?

De Directie Sociale Zaken (DSZ) beschikt niet over een afzonderlijke begrotingspost voor wijkteams. Wijkgerichte werkzaamheden worden bekostigd uit de algemene begrotingspost Goederen en Diensten. Daarnaast wordt de post Overige overdrachten aan gezinnen aangewend voor de directe hulpverlening aan cliënten, zoals voorzien in ~~onder meer artikel 10 van~~ de begroting. Op uitvoeringsniveau maken de wijkteams gebruik van de Zelfredzaamheidsmatrix (ZRM) en de Goed Genoeg Ouderschap (GGO)-matrix om de verschillende leefdomeinen van cliënten in kaart te brengen en een integraal beeld van hun situatie te verkrijgen. Op basis van deze beoordeling wordt een hulpverleningsplan opgesteld. Vervolgens wordt per kwartaal, aan de hand van de ZRM en de GGO-matrix, geëvalueerd in hoeverre de cliënt vooruitgang heeft geboekt en of bijstelling van het plan noodzakelijk is.

1247. *Wat zijn concrete KPI's voor wijk- en buurtwelzijn (veiligheid, participatie, onderhoud)?*

In oktober 2023 heeft binnen de Directie Sociale Zaken een QuickScan plaatsgevonden ter voorbereiding op de start van het ISO-certificeringstraject. In maart 2024 is het ISO-traject formeel van start gegaan. Na een intensieve implementatie- en auditperiode is de Directie Sociale Zaken op 13 juni 2025 officieel ISO-gecertificeerd. Gedurende de eerste fase van het traject lag de nadruk primair op de interne organisatie en de primaire werkprocessen. Dit hield in dat de audit zich heeft gericht op onder meer de interne procesinrichting, bedrijfsveiligheid, functiestructuur en organisatiestructuur, alsmede op het ontwikkelen van KPI's ter ondersteuning van de interne sturing en kwaliteitsborging. De voor het jaar 2025 vastgestelde KPI's zijn in eerste instantie

intern georiënteerd en dienen ter monitoring en verbetering van de algehele bedrijfsvoering en de primaire processen. De afdeling Eerstelijns hulpverlening Guia Social heeft specifieke KPI's die gericht zijn op het monitoren van het gebruik van de Zelfredzaamheidsmatrix (ZRM). In deze matrix worden verschillende leefdomeinen meegenomen, waaronder ook de participatie van gezinnen die hulp vragen bij de Directie Sociale Zaken. Voor het jaar 2026 is het voornemen om de set KPI's te herzien, waarbij zal worden beoordeeld in hoeverre aanvullende of aangepaste indicatoren ook een externe gerichtheid kunnen krijgen. Voor het jaar 2025 is hiervan nog geen sprake geweest.

1248. *Hoe worden vrijwilligers en buurtorganisaties structureel ondersteund en niet alleen projectmatig?*

Vrijwilligers en buurtorganisaties vormen een belangrijke basis van onze samenleving. Daarom wordt ingezet op hun duurzame versterking en continuïteit. Er wordt gekeken naar structurele ondersteuning, bijvoorbeeld door het verbeteren van samenwerking, deskundigheidsbevordering en continuïteit in begeleiding. Op deze manier kunnen organisaties effectief blijven bijdragen aan het welzijn en de veiligheid van gezinnen, ook op de langere termijn.

1249. *Welke maatregelen verminderen bureaucratische barrières voor buurtinitiatieven om subsidies te krijgen?*

Er wordt geëvalueerd op welke wijze administratieve belemmeringen voor buurtinitiatieven kunnen worden verminderd en hoe samenwerking tussen betrokken organisaties verder kan worden gestimuleerd. Het doel is om initiatieven vanuit de gemeenschap beter te ondersteunen en hun inzet zo effectief mogelijk te laten bijdragen aan de leefbaarheid in de wijken.

1250. *Hoe wordt er gezorgd dat interministeriële samenwerking (Algemene Zaken, Sociale Zaken, Volksgezondheid en Justitie) niet blijft steken in intenties?*

Om te waarborgen dat de interministeriële samenwerking tussen Algemene Zaken, Sociale Zaken, Volksgezondheid en Justitie niet beperkt blijft tot intenties, is het noodzakelijk deze samenwerking structureel te institutionaliseren. Er zijn (interministeriële) taskforce ingesteld met een formeel mandaat, er wordt geïnvesteerd in gezamenlijk leiderschap trainingen. Enkele voorbeelden hiervan zijn de Commissie Rechten van het Kind, Scol Saludabel, SDG Indicators

Working Group, Commissie voortgezet ouderschap, Indicatie- en toewijzingscommissie opname SABA en mensen met beperkingen.

1251. *Welke financiële prikkels zijn er voor scholen om inclusie (autisme begeleiding) daadwerkelijk te leveren?*

Voor wat betreft inclusie wordt gewerkt aan het versterken van de ondersteuningsmechanismen binnen scholen. Voor cluster 1 tot en met 3 zijn middelen beschikbaar gemaakt voor extra personeel om leerlingen te begeleiden. Voor wat betreft cluster 4 is er op dit moment een verbeterplan in uitvoering voor de Scol Basico Dornasol. Bij dit verbetertraject gaat het om het optimaliseren van (leer)processen en verhogen van onderwijskwaliteit. Waar nodig zijn er middelen beschikbaar gemaakt voor de optimale uitvoering van dit verbetertraject. Voor wat betreft het versterken van de zorgstructuur op scholen is op randvoorwaarden niveau gewerkt aan het uitbreiden personeel bij de beleidsafdeling Directie onderwijs zodat er aan beleid voor speciaal en inclusief onderwijs gewerkt kan worden. Voor de uitvoering hiervan zijn er middelen beschikbaar gemaakt voor het aanstellen van extra personeel om leerlingen te testen en te behandelen.

1252. *Hoe wordt de capaciteit voor schoolbegeleiders en speciaal onderwijs opgeschaald?*

Op dit moment wordt onderzocht welke scholingsaanbod noodzakelijk is voor verschillende onderwijstypen. Het gaat hierbij om het uitbreiden en specialiseren van kennis en handelen gericht tot de doelgroep. Voor scholen wordt gewerkt aan de randvoorwaarden voor professionalisering. Er is al geïnvesteerd in training voor het basis speciaal onderwijs. Daarnaast wordt ook gewerkt aan de infrastructuur en het curriculum voor de oprichting van een voortgezet speciaal onderwijs.

1253. *Wat zijn concrete doelen voor re-integratietrajecten in de verslavingszorg (werk, opleiding, huisvesting)?*

Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige en financiële kaders. De uitvoeringsdetails vallen binnen het domein van de betreffende instanties.

1254. *Wie financiert en beheert de re-integratieprogramma's (publiek, NGO, private partners)?*

Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige en financiële kaders. De uitvoeringsdetails vallen binnen het domein van de betreffende instanties. Samenwerking tussen publiek, NGO en private partners is noodzakelijk voor het slagen van re-integratieprogramma's.

1255. *Hoe wordt effectiviteit van rehabilitatie gemeten (retentie, terugval, betaalde arbeid)?*

Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige en financiële kaders. De uitvoeringsdetails vallen binnen het domein van de betreffende instanties. Tot op dit moment zijn er geen onderzoeken op dit gebied.

1256. *Waarom ligt de nadruk op engineering/technologie in re-integratie, is dat marktgericht en realistisch?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 1259.

1257. *Hoe sluit arbeidsmarktbeleid aan op de capaciteiten en opleidingstijd van re-integranten?*

De aansluiting tussen opleiding en reële arbeidskansen is een uitdaging. Opleidingen leiden niet automatisch tot banen of beroepstrajecten die beschikbaar zijn. Hierdoor blijft de re-integratie kwetsbaar. Re-integranten hebben extra ondersteuning nodig zoals job coaching, begeleiding bij solliciteren, herstelondersteuning en nazorg. Er is tot nu toe gebrek aan data hierover.

1258. *Welke middelen zijn beschikbaar voor detox/medische behandeling versus enkel psychosociale interventies?*

Er bestaan grofweg twee categorieën van interventies bij verslaving of ontgiften, vaak gecombineerd voor betere resultaten:

Medische/biomedische interventies

- Ontgiften behandeling (detoxificatie) onder medisch toezicht, om ontwenningsverschijnselen te beheersen.
- Medicamenteuze behandeling zoals substitutie met bijvoorbeeld Methadon of Buprenorfine bij opioïde-afhankelijkheid.

- Medische behandeling van co- morbide aandoeningen (zoals psychiatrische of lichamelijke ziekten) en risicobeoordeling.

Psychosociale interventies

- Begeleiding/counseling: bijvoorbeeld individuele of groepsgesprekken om gedrag, motivatie, sociale omstandigheden en psychosociale factoren te adresseren.
- Structurele interventies zoals cognitieve gedragstherapie (CBT), motiverende gespreksvoering, familie- of gezinstherapie, ondersteuning bij huisvesting, werk, sociale integratie.
- Vrijwillige zelfhulpgroepen of 12-stappenprogramma's als aanvullend mechanisme voor herstel.

Belangrijke nuance

- Alleen medische detoxificatie is zelden voldoende: psychosociale interventies verhogen de kans op succesvolle doorvoering van behandeling, behoud in behandeling en voorkomen van terugval.
- De keuze voor combinatie van interventies hangt af van factoren zoals het soort verslaving, ernst, lichamelijke en psychische gezondheid, sociale situatie en voorkeur van de cliënt

Daar tot nu toe verslavingszorg onder het ministerie van Sociale Zaken en Justitie viel, werd verslavingszorg met name vanuit een juridische invalshoek benaderd. Er was weinig aandacht voor het psychosociale en (gezondheid)zorgaspect ervan, waardoor een robuuste (zorg-)infrastructuur ontbreekt. Nu dat verslavingszorg onder het ministerie belast met Volksgezondheid valt, is er ook aandacht voor het zorgaspect. Het belang van zowel medische als psychosociale interventies wordt onderkend en er wordt op dit moment geïnventariseerd op welke manier de medische behandeling kan worden gestructureerd dan wel versterkt. Detox behandeling vormt hier een belangrijk onderdeel van.

1259. *Hoeveel plekken voor klinische/ambulante verslavingszorg bestaan nu en hoeveel zullen er bijkomen?*

Stichting Hunto is de instantie welke zorg biedt voor verslavingsproblematiek. Centro Colorado heeft plaats voor 48 cliënten om een verslavingstraject te volgen. Daarnaast is er in het inloophuis plek voor 28 cliënten met verslavingsproblematiek. Stichting Adopt an Addict heeft plaats voor 16 cliënten

voor nazorg en resocialisatie in de vorm van begeleid wonen. Stichting Eliezer heeft plaats voor 25 cliënten voor nazorg in de vorm van beschermd wonen. Voor cliënten met ernstige verslavingsproblematiek of gecombineerde problematiek bestaat de mogelijkheid om zorg in het buitenland te ontvangen. Op dit moment wordt geïnventariseerd met welke concrete capaciteit en in welke vorm de lokale zorg moet worden uitgebreid.

1260. *Is er een plan om de beschikbaarheid van substitutiebehandelingen (bv. methadon) veilig en evidence-based te organiseren?*

Alvorens over te gaan op tot substitutiebehandelingen (bijv. methadon) is het noodzakelijk om een duidelijker beeld te hebben van de casuïstiek en de onderliggende psychologische trauma/stoornissen. Een beslissing dient hierover dient op een veilige en verantwoorde wijze te geschieden als onderdeel van een bredere, evidence-based aanpak.

1261. *Hoe worden de rechten en autonome keuze van verslaafden gewaarborgd bij bemoeizorg (vrijheidsbeperking)?*

Deze vraagstelling impliceert dat bemoeizorg een vorm van vrijheidsbeperking betreft, hetgeen onjuist is. Bemoeizorg is assertieve, ongevraagde hulp voor mensen die zelf geen hulp zoeken, maar die wel hulp nodig hebben en vaak in een crisissituatie terechtkomen. Bemoeizorgteams werken via motivering, outreach en samenwerking en benaderen op een proactieve manier de zogenaamde "zorgmijders" om contact te leggen, te zien wat ze nodig hebben, en hen toe te leiden naar reguliere zorg. Bemoeizorg richt zich op mensen met uiteenlopende problemen, zoals schulden, verslaving, psychische- of lichamelijke klachten of een gebrek aan huisvesting met als doel een band op te bouwen, zodat de persoon zich uiteindelijk wil laten helpen. Zo wordt geprobeerd verdere gezondheidsschade of maatschappelijke ontwrichting te voorkomen. Bemoeizorg kan worden gestart naar aanleiding van meldingen van bijvoorbeeld buurtbewoners, familie, de huisarts, de gemeente of politie. Het is een vorm van openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) en verslavingszorg. Deze vorm van zorg blijft in principe vrijwillig.

Vrijheidsbeperking vindt alleen plaats bij gevaar (bijv. agressie, destructie) en dan in samenwerking met justitie. In sommige gevallen is een onder curatele stelling noodzakelijk. In alle gevallen waarin vrijheidsbeperkende maatregelen, en de daarmee gepaard gaande beperkingen in de autonome keuzes, noodzakelijk zijn,

wordt de vigerende wet- en regelgeving toegepast. Denk daarbij aan de krankzinnigenverordening en het Burgerlijk Wetboek van Aruba. Door het naleven van de wet worden de rechten van personen met een verslaving gewaarborgd. Medische beoordeling is vereist, de maatregel is tijdelijk en de betrokkene behoudt het recht op juridische vertegenwoordiging en beroep (volgens mensenrechten verdragen waaraan Aruba via het Koninkrijk is gebonden).

1262. *Welke juridische toetsing is er bij mogelijk dwanginterventies voor dakloze verslaafden?*

Zoals bekend mag worden verondersteld, werkt Aruba met de vigerende wetgeving, waaronder de Krankzinnigenverordening en het Burgerlijk Wetboek. Bij overlast kunnen strafrechtelijke maatregelen worden genomen middels het Wetboek van Strafrecht. Hierbij laat de rechter toe een veroordeelde onder curatele te stellen of ter behandeling te plaatsen in een inrichting of faciliteit.

1263. *Welke opvangcapaciteit (slaapplekken, beschermde woonvormen) is gepland om dakloosheid te verminderen?*

Er bestaan reeds vormen van opvang voor daklozen. Bestaande zorg en interventies worden versterkt en waar nodig wordt de capaciteit uitgebreid.

1264. *Hoe wordt voorkomen dat beleid dakloosheid criminaliseert in plaats van hulp biedt?*

Internationaal onderzoek bevestigt dat criminalisering van verslavingsproblematiek averechts werkt. De eerdere positionering van verslavingszorg onder het Ministerie van Justitie weerspiegelde een repressieve aanpak, die niet tot afname maar tot verergering van de problematiek heeft geleid. De huidige beleidskeuzes, waaronder de overheveling naar het zorgdomein, getuigen van erkenning van wetenschappelijke inzichten en een verschuiving naar een menswaardig en duurzaam beleid.

1265. *Wordt er gewerkt met 'housing first' principes en zo ja, welke evidence-basis is gebruikt?*

Er zijn instanties welke met het 'Housing First'-principe werken. Deze aanpak is gebaseerd op internationale evidence die aantoonst dat stabiele huisvesting een voorwaarde is voor herstel en participatie, met bewezen effectiviteit bij mensen met meervoudige problematiek.

1266. *Hoe wordt overlastreductie afgewogen tegen individuele rechten en medische zorg van verslaafden?*

Hiervoor bestaan juridische kaders.

1267. *Welke wetgevingswijzigingen worden onderzocht en welke toetsing (mensenrechten, UN-verplichtingen) vindt plaats?*

Zoals bekend mag worden verondersteld, is nieuwe wetgeving in de maak en bevindt het zich in de afrondende fase. Vanzelfsprekend wordt rekening gehouden met supranationale kaders, eisen en wetgeving.

1268. *Welke resultaten uit eerdere pilots (bemoeizorg / outreach) zijn meegenomen in de beleidskeuzes?*

Het beleid wordt geformuleerd op basis van de beschikbare data en gegevens.

1269. *Hoe worden FADA en andere NGO's structureel gefinancierd en verantwoordelijk gehouden voor resultaten?*

FADA ontvangt jaarlijks een output subsidie en moet de ontvangen gelden jaarlijks verantwoorden aan de CBOS. Ter voorkoming van corruptie, inefficiëntie en belangenconflicten bij subsidie uitkering zijn wettelijke kaders, transparantie-eisen, onafhankelijke toetsing en audits, evenals strikte integriteitsprotocollen en meldingsmechanismen verplicht. Handhaving en sancties waarborgen naleving.

1270. *Welke mechanismen bestaan om corruptie, inefficiëntie of belangenconflicten bij subsidieuitkering te voorkomen?*

Sinds 2017 is de output subsidie ingevoerd en is het Coördinatie Bureau Subsidies opgericht die de financiële controle uitvoert op de subsidies. In de Subsidieverordening zijn er diverse mechanismen opgenomen die gebruikt kunnen worden ter voorkoming van misbruik.

1271. *Hoe is monitoring en rapportage van uitgaven aan GGZ/sociale zaken/verslavingszorg ingericht in de begrotingscyclus?*

Monitoring en rapportage van uitgaven aan GGZ, sociale zaken en verslavingszorg zijn geïntegreerd in de jaarlijkse begrotingscyclus via verplichte financiële verantwoording, periodieke voortgangsrapportages en audits. Dit gebeurt conform de geldende juridische- en beleidskaders, waarbij transparantie en doelmatigheid centraal staan.

1272. *Worden er externe, onafhankelijke evaluaties (ex ante en ex post) ingepland en gefinancierd?*

Deze vraagstelling is niet duidelijk.

1273. *Hoe wordt transparantie naar Staten en publiek gegarandeerd (open data over resultaten en bestedingen)?*

De Directie Financiën rapporteert elk kwartaal aan de CAFT, waarbij rekening wordt gehouden met de voortgang van het beleid van alle overheidsinstanties. Deze kwartaalrapportages zijn openbaar en voor iedereen toegankelijk.

1274. *Welke rol speelt preventie in scholen en gemeenschappen en hoe is dit gebudgetteerd versus curatieve zorg?*

Preventie speelt een cruciale rol. Gepaste budgettering hiervoor vindt plaats in overeenstemming met de gestelde en geldende eisen.

1275. *Hoeveel is gereserveerd voor lange termijn nazorg (reïntegratie, nazorg GGZ) per cliënt?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige en financiële kaders.

1276. *Hoe wordt rekening gehouden met demografische veranderingen (veroudering, migratie) bij capaciteitsplanning?*

Bij het plannen van personeel en voorzieningen wordt in de mate van het mogelijke - rekening houdend met de huidige middelen - de trend in de bevolkingsgroei meegenomen. De groeiende vergrijzing van de bevolking heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat de zorg voor ouderen anders dient te worden ingevuld.

1277. *Zijn er risico-analyses gemaakt van scenario's (meer vluchtelingen, economische crisis) en noodbudgetten?*

Ten aanzien van de vluchtelingen zijn de volgende risico-analyses gemaakt:

Aruba Needs Assessment on Migration Governance (Internationale Organisatie voor Migratie, VN), Study of the Impact of Venezuelan Migration in Aruba: Reality vs Potential (IOM, VN) en UNHCR-statistieken en reportages.

Ten aanzien van economische crisis zijn relevant: IMF Article IV rapporten, CBO-rapport. Er is ook een rapport van de Algemene Rekenkamer Aruba "Strong and Resilient National Public Health System (2023). Rapport "FASE-noodhulp laagdrempelig opgezet, maar diverse tekortkomingen geconstateerd. "Evaluatierapport liquiditeitsleningen. Caft-publicaties.

Daarin zijn risicoanalyses terug te vinden.

1278. *Hoe worden preventie-interventies op effectiviteit getoetst voordat ze op grote schaal uitgerold worden?*

Door middel van pilotprojecten. Aan de hand van een implementatieplan worden de preventie-interventies op effectiviteit getoetst.

1279. *Welke communicatie strategie bestaat om publieke steun en begrip te creëren en hoe meet je effect?*

Transparante communicatie, dialoog en participatie. Het gebruik van sociale media speelt een belangrijke rol om ook de jongeren te bereiken. De ouderen worden bereikt via TV en radio. Effect wordt gemeten met survey en polls en andere tussentijdse evaluaties.

1280. *Wat is het plan voor scholing en professionele ontwikkeling van sociaal werkers, agenten en hulpverleners?*

Aan de hand van een behoefteanalyse en competentieprofielen wordt een effectief plan voor scholing en professionele ontwikkeling opgezet. Belangrijk is samenwerking en partnerschappen met internationale partners.

1281. *Hoe waarborgt het beleid dat het geen 'project-jungle' wordt met fragmentarische financiering en overlap?*

Door centrale coördinatie te bewerkstelligen, mogelijk over de verschillende ministeries heen door middel van een coördinatieteam.

1282. *Welke sancties of herverdelingsmechanismen bestaan als doelen structureel niet worden gehaald?*

Subsidies kunnen worden ingetrokken of niet verlengd als niet aan de subsidiecriteria wordt voldaan. Wel kan een verbeterplan worden besproken.

1283. *Hoe wordt rekening gehouden met culturele competentie en taalbarrières in zorg- en hulpverlening?*

De meertaligheid is een essentieel kenmerk van onze Arubaanse samenleving. Zorg dient daar in de mate van het mogelijke op aan te sluiten. Aruba is deel van het Koninkrijk Nederland en dit heeft consequenties. Zowel hulpverleners als de bevolking dienen inspanningen te leveren om zich verstaanbaar te maken.

1284. *Welke mechanismen betrekken mensen met lived experience bij beleidsontwikkeling en evaluatie?*

Ervaringsdeskundigen worden ingezet als adviseurs. Deskundigen kunnen participeren in het ontwikkelen van beleid door middel van consultaties en werkgroepen.

1285. *Hoe wordt gezorgd dat budgetten naar uitvoering gaan en niet alleen naar beleidsontwikkeling/advies?*

Voor de uitvoering wordt een concreet stappenplan opgesteld waarin wordt vastgesteld hoeveel middelen beschikbaar zijn voor specifieke activiteiten en op welke wijze deze middelen efficiënt worden ingezet om de doelen te bereiken. Op deze manier wordt verzekerd dat de toegewezen budgetten daadwerkelijk

bijdragen aan de uitvoering en realisatie van beleid, en niet enkel aan beleidsvoorbereiding of adviesvorming.

1286. *Is er een tijdlijn met mijlpalen voor 2026 en wie rapporteert halfjaar/jaar aan Staten?*

De Directie Financiën rapporteert elk kwartaal aan de CAFT, waarbij rekening wordt gehouden met de voortgang van het beleid van alle overheidsinstanties. Deze kwartaalrapportages zijn openbaar en voor iedereen toegankelijk.

1287. *Welke provisions zijn getroffen om continuïteit te borgen indien politieke prioriteiten veranderen?*

Beleidsdoelen worden vastgelegd binnen de meerjarige strategische plannen en wettelijke kaders. Daarnaast wordt gewerkt met uitvoeringsplannen waarin verantwoordelijkheden, tijdslijnen en beschikbare middelen duidelijk zijn vastgelegd.

1288. *Hoeveel van de voorgestelde maatregelen zijn nieuw tegenover voortzetting van bestaand beleid en waarom zijn nieuwe maatregelen nodig?*

Het voortzetten van het bestaande beleid van de voormalige regering is geen optie. Het Kabinet AVP-Futuro heeft een eigen beleidsvisie en andere prioriteiten vastgesteld, die inspelen op de huidige sociaaleconomische realiteit en de lange termijn doelstellingen van duurzame ontwikkeling. Het is daarom noodzakelijk om beleid en uitvoering beter af te stemmen op de actuele behoeften van de samenleving, de beschikbare middelen en de gewenste resultaten.

1289. *Is er een integrale kosten- en effectiviteitsanalyse die per florin uitgegeven wat de verwachte maatschappelijke meerwaarde is?*

Een effectiviteitsanalyse van de verwachte maatschappelijke meerwaarde van het beleid van het Kabinet AVP-Futuro zal in de toekomst zichtbaar worden door de behaalde resultaten. De maatschappelijke meerwaarde van investeringen zal verder reiken dan alleen economische groei. Ze versterken ook welzijn, stabiliteit en duurzaamheid.

1290. *Hoe worden de rechten van kinderen, slachtoffers van geweld en kwetsbare volwassenen juridisch geborgd als uitvoering tekortschiet, wie is aanspreekbaar en welke reparatiemogelijkheden bestaan er?*

Borging:

De Código di Proteccion en de Taskforce Kinderrechten/Opvoedvisie vormen de minimale juridische en beleidsmatige basis voor de signalering, melding en bescherming van kinderen. Daarnaast borgt het NMMM de regionale normatieve afstemming met de Istanbulconventie inzake geweld tegen vrouwen en gezinnen.

Aanspreekbaarheid:

Professionals en instellingen zijn aanspreekbaar op naleving van de Código di Proteccion; directies en ministeries op hun stelselverantwoordelijkheid; en politie en Openbaar Ministerie op de strafrechtelijke handhaving.

Reparatie:

Reparatie vindt plaats door snelle ketenopschaling via de vijf stappen en jeugdbescherming, door klachten- en escalatieprocedures binnen de bestuurlijke keten, en door toepassing van strafrechtelijke en civielrechtelijke maatregelen (waaronder beschermings- en kinderbeschermingsmaatregelen).

1291. *Hoe groot is momenteel de gemiddelde wachttijd voor psychologische en psychiatrische zorg op Aruba, uitgesplitst per leeftijdsgroep?*

Voor kinderen en jeugdigen is er een wachtlijst van een paar maanden. De wachtlijst voor volwassenen is langer. Het grootste probleem op dit moment is het tekort aan psychiaters en het feit dat de vraag vele malen groter is dan het aanbod. Dit is wereldwijd een probleem in de zorg.

1292. *Hoeveel huisartsenpraktijken beschikken daadwerkelijk over voldoende capaciteit om vroegtijdige signalering van psychische klachten op te pakken?*

Vroege signalering van psychische klachten in de huisartsenpraktijk wordt ondersteund door richtlijnen zoals de NHG-standaard Depressie en de Zorgstandaard Psychische Klachten in de huisartsenpraktijk. De huisarts speelt hierin een centrale rol door het herkennen van symptomen, het voeren van een uitgebreide anamnese en het inschatten van risicofactoren zoals somatische oorzaken, medicatiegebruik en sociale omstandigheden. Bij vermoeden van

psychische problematiek wordt samen met de patiënt bepaald welke vervolgstappen nodig zijn, zoals afwachten, ingrijpen of doorverwijzen. Bij lichte tot matige klachten kan de huisarts zelf behandeling bieden, terwijl bij ernstigere klachten vaak doorverwijzing naar de GGZ noodzakelijk is. Wanneer er binnen een huisartsenpraktijk geen POH-GGZ beschikbaar is, wordt de huisarts geconfronteerd met extra uitdagingen. De POH-GGZ ondersteunt de huisarts bij het signaleren, begeleiden en behandelen van patiënten met psychische klachten. Zonder deze ondersteuning moet de huisarts deze taken zelf uitvoeren, wat kan leiden tot een hogere werkdruk en mogelijk minder tijd voor andere patiënten. Momenteel zijn er 6 gediplomeerde POH-GGZ op Aruba.

1293. *Op welke manier wordt de eerstelijns GGZ concreet versterkt door extra personeel, budget, of scholing?*

De eerstelijns GGZ wordt versterkt door gerichte inzet op scholing, samenwerking en capaciteitsuitbreiding binnen bestaande middelen. In overleg met AZV, huisartsen en de GGZ-stuurgroep wordt bekeken waar extra personeel of ondersteuning het meest effectief kan worden ingezet.

1294. *Hoeveel AFL. wordt structureel uitgetrokken voor de versterking van de eerstelijns GGZ?*

De beantwoording van deze vraag is afhankelijk van de interpretatie van het begrip "eerstelijns geestelijke gezondheidszorg (GGZ)". Indien hiermee wordt verwezen naar de werkzaamheden van Stichting Hunto, betreft dit met name de activiteiten van de Psycho-Sociale Afdeling, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Basis Geestelijke Gezondheidszorg (BGGZ). Voor de versterking van deze basis-GGZ wordt momenteel een bedrag van circa Afl. 1.500.000 per jaar uitgetrokken. Dit vertegenwoordigt naar schatting ongeveer 60% van de middelen die nodig zouden zijn om de BGGZ op een minimaal adequate wijze te laten functioneren en de continuïteit van zorg te waarborgen.

1295. *Wordt er bij de nulmeting ook gekeken naar verborgen problematiek zoals depressie onder jongeren en ouderen?*

De vraag is onduidelijk.

1296. *Hoe wordt voorkomen dat de nulmeting slechts een papieren werkelijkheid oplevert zonder daadwerkelijk beleidseffect?*

De vraagstelling is onduidelijk.

1297. *Hoeveel psychologen en psychiaters zijn er momenteel actief op Aruba en wat is de ratio per 100.000 inwoners?*

Respaldo heeft op dit moment 6 psychiaters, maar volgens onderzoek zou Aruba 15 psychiaters moeten hebben voor het aantal inwoners.

Respaldo heeft voorts 6 GZ psychologen, 4 psychologen in opleiding tot GZ-psychologen, 1 klinisch psycholoog. Per 1 januari 2026 krijgt Respaldo 2 psychologen erbij voor de volwassen zorg. Voor zover bekend is er 1 kinder- en jeugdpsychiater buiten Respaldo werkzaam in Aruba. Er zijn bij andere instellingen ook psychologen werkzaam en ook vrijgevestigde psychologen.

1298. *Hoe groot is het tekort aan gekwalificeerde GGZ-professionals?*

Het is de bedoeling dat Werkgroep 3: Health Workforce & Health Information aan een integraal personeelsplan werkt dat de huidige capaciteit, toekomstige behoefte en de knelpunten in instroom en behoud van personeel in kaart brengt. De verdere activering van deze werkgroep is een volgende stap die binnenkort wordt opgepakt.

1299. *Welke afspraken bestaan er met opleidingsinstituten om dit tekort terug te dringen?*

Er hebben reeds gesprekken plaatsgevonden met zowel bestaande als nieuwe opleidingsinstituten om het tekort aan GGZ-professionals terug te dringen. Daarbij wordt gewerkt aan structurele samenwerkingsafspraken gericht op stageplaatsen, lokale opleidingsprogramma's en doorstroommogelijkheden voor relevante zorgfuncties.

1300. *Hoe worden laagdrempelige inlooptmogelijkheden praktisch ingericht fysieke locaties, online portals, of mobiele teams?*

De vraagstelling is volstrekt onduidelijk.

1301. *Hoe wordt voorkomen dat inloopsprekuren overlopen en nieuwe wachtlijden ontstaan?*

De vraag is niet geheel duidelijk geformuleerd en vraagt om nadere toelichting.

1302. *Hoeveel AFL. is gereserveerd om screeningsinstrumenten beschikbaar te maken voor huisartsen?*

De vraag is niet geheel duidelijk geformuleerd en vraagt om nadere toelichting.

1303. *Hoe wordt de kwaliteit van screenings gegarandeerd bij niet-gespecialiseerd personeel?*

De vraag is niet geheel duidelijk geformuleerd en vraagt om nadere toelichting.

1304. *Hoe wordt bemoeizorg georganiseerd en wie is verantwoordelijk voor de uitvoering?*

Bemoeizorg wordt georganiseerd via ketensamenwerking tussen zorg- en welzijnsinstellingen onder coördinatie van Respaldo en Hunto. De uitvoering ligt primair bij de betrokken hulpverleners, terwijl de Directie Volksgezondheid en het Ministerie van Volksgezondheid toezien op beleidskaders en samenhang binnen de zorgketen.

1305. *Hoe wordt voorkomen dat bemoeizorg gezien wordt als betutteling in plaats van ondersteuning?*

De kern van bemoeizorg is niet het overnemen van regie, maar het herstellen ervan. Het doel is om mensen die tijdelijk de grip op hun leven zijn kwijtgeraakt, weer in staat te stellen zelfstandig keuzes te maken en passende zorg te ontvangen. Om te voorkomen dat bemoeizorg wordt ervaren als betutteling, wordt gewerkt volgens principes van respect, vrijwilligheid waar mogelijk en proportionaliteit waar nodig. Hulpverleners worden getraind in motiverende gespreksvoering, cultuursensitief handelen en het herkennen van grenzen van autonomie, zodat ondersteuning altijd in samenspraak met de betrokkene plaatsvindt.

Daarnaast wordt binnen instellingen en ketenpartners nadruk gelegd op transparantie, multidisciplinaire afstemming en evaluatie, zodat bemoeizorg blijft functioneren als een vorm van mensgerichte ondersteuning, niet als bevoogding.

1306. Hoe wordt privacy van cliënten geborgd bij outreachend werken?

De borging van privacy bij outreachend werken is in de praktijk complex, maar blijft een prioriteit binnen de GGZ. Hulpverleners volgen vastgestelde privacy- en beroepsrichtlijnen, werken met minimale gegevensdeling en stemmen zorgvuldig af binnen de keten om de vertrouwelijkheid van cliëntinformatie te waarborgen.

1307. Hoeveel middelen (in AFL.) worden er uitgetrokken voor de implementatie van bemoeizorg?

De financiële middelen wordt uitbetaald via de subsidie verstrekt aan Stichting Hunto. Stichting Hunto is van mening dat Bemoeizorg een essentieel traject vormt binnen het rehabilitatieproces van personen met verslavingsproblematiek. Op basis van de inhoudelijke en operationele vereisten heeft de stichting begroot dat er minimaal Afl. 1.225.835 nodig is om het project effectief te kunnen opstarten met twee multidisciplinaire teams.

1308. Hoe wordt de effectiviteit van bemoeizorg gemeten?

De effectiviteit wordt gemeten via het aantal succesvolle toe leidingen, vermindering van crisissituaties en verbetering van continuïteit in zorg.

1309. Hoeveel kinderen staan momenteel op een wachtlijst voor GGZ-hulp?

Respaldo als specialistisch GGZ kan geen uitspraken doen over de wachtlijst van de basis GGZ (HUNTO), hierdoor kan geen indruk gegeven worden over de GGZ breed. Er zijn wel verschillende initiatieven vanuit Respaldo om de doorverwijzingen vanuit de basis GGZ Kind en Jeugd naar de specialistisch GGZ Kind en Jeugd te verbeteren zodat deze beter afgestemd worden.

1310. Hoe wordt hun welzijn geborgd tijdens het wachten?

Bij een wachtlijst hanteren is het beleid gericht om elke maand contact op te nemen met de client terwijl hij of zij op een afspraak wacht. De cliënt wordt

geïnformeerd dat hij of zij onmiddellijk contact op kan nemen, indien de situatie verergert.

1311. *Hoeveel ouders hebben hun baan verloren of verzuimen door de psychische problemen van hun kinderen?*

De vraagstelling is onvoldoende helder en vereist verdere verduidelijking.

1312. *Welke concrete maatregelen worden genomen om het taboe rond mentale gezondheid te doorbreken?*

FADA biedt informatie d.m.v. charla's en workshops aan scholen, organisaties hetzij GO's anderzijds NGO's, sportverenigingen (buurthuizen) en (jeugd) organisaties omtrent mentale gezondheid. Er wordt gebruik gemaakt van audiovisuele apparatuur om illustraties te presenteren en influencers, zowel lokaal als internationaal.

1313. *Hoe wordt de samenwerking tussen scholen en GGZ versterkt?*

FADA onderhoudt in het kader van haar preventieve werkzaamheden een nauwe samenwerking met de scholengemeenschap. Er is een grote behoefte aan voorlichting en bewustwording op het gebied van mentale gezondheid, zowel voor leerlingen als voor het onderwijs- en ondersteunend personeel.

1314. *Hoeveel middelen zijn uitgetrokken voor schoolprogramma's gericht op mentale gezondheid?*

FADA biedt diverse trajecten zoals Paga Tino, Be Smart en Moti-4 om kinderen en jongeren te motiveren om voor zichzelf op te komen en het leren omgaan met de verschillende uitdagingen die de puberteit met zich meebrengt. Waaronder Peer Pressure en mentale gezondheid. FADA heeft 2 preventiemedewerkers in dienst en dit is een tekort aan mankracht voor alle werkzaamheden.

1315. *Hoe wordt de door- en terugverwijzing tussen huisartsen en specialisten beter georganiseerd?*

De door- en terug verwijzing tussen huisartsen en GGZ-specialisten wordt versterkt door het verwijfsbeleid GGZ Aruba, opgesteld door de Stuurgroep GGZ.

Dit beleid richt zich op een efficiëntere samenwerking binnen de keten door het hanteren van duidelijke verwijzingscriteria, zodat patiënten met psychische klachten direct worden toe geleid naar het juiste zorgniveau. Daarnaast wordt ingezet op verbetering van de informatie-uitwisseling tussen huisartsen en GGZ-aanbieders om zorgcontinuïteit te waarborgen. Tevens zijn er afspraken vastgelegd over terug verwijzing en nazorg, waarbij behandeladviezen en voortgangsrapportages met de huisarts worden gedeeld. Hierdoor wordt de samenhang binnen de zorgketen verstevigd en krijgen patiënten sneller de juiste zorg op de juiste plaats.

1316. *Bestaat er al een digitaal systeem voor verwijzing, en zo ja, functioneert dit naar behoren?*

Op dit moment vindt de verwijzing tussen zorgverleners nog hoofdzakelijk plaats via beveiligde e-mail. Dit werkt in de praktijk functioneel, maar wordt nog niet beschouwd als een volledig geïntegreerd digitaal verwijssysteem. In het kader van de verdere digitalisering van de zorgketen wordt gewerkt aan een gefaseerde verbetering en modernisering van deze processen, zodat in de toekomst een meer gestroomlijnd en keten breed digitaal systeem kan worden gerealiseerd.

1317. *Hoe wordt voorkomen dat patiënten van kastje naar de muur gestuurd worden?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1321.

1318. *Wordt er in het beleid rekening gehouden met culturele factoren die invloed hebben op hulpzoekgedrag?*

In het beleid kan rekening worden gehouden met culturele factoren die het hulpzoekgedrag beïnvloeden.

1319. *Hoeveel AFL. wordt er uitgetrokken voor publiekscampagnes over mentale gezondheid?*

FADA besteed jaarlijks Afl. 80.000,- aan publiekscampagnes over mentale gezondheid, in de vorm van workshops, expo's, conferenties en documentaires.

1320. *Hoe wordt het succes van die campagnes gemeten?*

Deze campagnes krijgen veel aandacht en reacties vanuit de Arubaanse samenleving door middel van aanwezigheid, betrokkenheid en schriftelijke/mondelinge reacties, hetzij op sociaal media of anderzijds tijdens interpersoonlijke interacties.

1321. *Hoeveel patiënten stoppen voortijdig met hun behandeling wegens kosten of wachttijden?*

De vraag is niet geheel duidelijk geformuleerd en vraagt om nadere toelichting.

1322. *Hoe wordt dit percentage verlaagd?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1327.

1323. *Hoeveel mensen met psychische klachten belanden uiteindelijk in het justitiële systeem wegens gebrek aan zorg?*

De suggestie dat psychiatrische patiënten door tekortschietende zorg in de justitiële keten terechtkomen, vergt een zorgvuldige en afzonderlijke analyse om oorzaken en verbanden op verantwoorde wijze vast te stellen. Bij het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) worden uitsluitend casussen aangemeld waarin sprake is van complexe Multi problematiek, waarbij keten overstijgende samenwerking noodzakelijk is om tot oplossingen te komen. Dit betekent dat slechts een beperkt deel van de psychiatrische patiëntenpopulatie bij het ZVH bekend is.

Binnen het ZVH worden casussen momenteel volgens vaste categorieën geregistreerd. Op basis van de beschikbare gegevens kan worden opgemerkt dat, naast risicojeugd (waar psychiatrische problematiek eveneens een rol kan spelen), psychiatrie (18 casussen) en verslavingsproblematiek (31 casussen) tot de meest voorkomende aanmeldingen behoren. De regering blijft zich inzetten voor een integrale en tijdige ondersteuning van deze doelgroep, in nauwe samenwerking met alle betrokken ketenpartners.

1324. *Welke afspraken zijn er gemaakt tussen GGZ en justitie om dit te voorkomen?*

Voor wat betreft personen die een onbegrepen gedrag vertonen, kan de politie de Crisisdienst van Respaldo telefonisch benaderen voor een consult. Als het een psychiatrische aandoening is en niet bijvoorbeeld een dronken persoon, zal de Crisisdienst ter plaatse komen en de nodige hulp te bieden.

1325. *Hoeveel AFL. wordt besteed aan nascholing van huisartsen op het gebied van GGZ?*

Huisartsen zijn primair zelf verantwoordelijk voor hun nascholing en bepalen hun scholingsbehoefte op basis van praktijkervaring en eventuele kennishiaten. Hoewel er de afgelopen periode geen specifiek GGZ-gericht scholingsprogramma is georganiseerd op Aruba, wordt GGZ-kennis in de praktijk wel onderhouden via bredere bij- en nascholing, zelfstudie en congressen. De regering ziet het belang van structurele en praktijkgerichte GGZ-nascholing voor huisartsen en zal dit, samen met de ketenpartners, verder verkennen binnen de versterking van de eerstelijnszorg.

1326. *Hoe wordt dit bedrag verantwoord in de begroting?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1331.

1327. *Hoe worden jongeren bereikt die geen contact hebben met huisartsen of scholen?*

FADA biedt informatie door middel van presentaties, lezingen en workshops aan scholen, organisaties hetzij GO's, hetzij NGO's, sportverenigingen (buurthuizen) en (jeugd) organisaties omtrent mentale gezondheid.

1328. *Wordt er samenwerking gezocht met sportverenigingen, kerken en buurthuizen?*
Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1318. Hierbij wordt opgemerkt dat de kerkgemeenschap interesse toont in informatie over middelengebruik en niet zozeer mentaal gezondheid.

1329. *Hoeveel mensen met lichte psychische klachten krijgen onnodig zware zorg, en omgekeerd?*

Op dit moment zijn er geen exacte kwantitatieve gegevens beschikbaar over het aantal personen met lichte psychische klachten dat onnodig zware zorg ontvangt, of omgekeerd.

1330. *Hoe wordt triage verbeterd om dit te voorkomen?*

De triage wordt verbeterd door een duidelijker verwijsbeleid en intensievere afstemming tussen ketenpartners, zodat informatie-uitwisseling, risicobeoordeling en opvolging beter op elkaar zijn afgestemd en onnodige vertraging wordt voorkomen.

1331. *Hoeveel AFL wordt jaarlijks verspild door inefficiënties in GGZ-verwijzing?*

De vraag is niet geheel duidelijk geformuleerd en vraagt om nadere toelichting. Er zijn op dit moment geen betrouwbare berekeningen beschikbaar over mogelijke jaarlijkse financiële verspilling.

1332. *Hoe wordt dit in 2026 teruggedrongen?*

De GGZ-stuurgroep werkt aan het verbeteren van dataverzameling en monitoring, zodat gedurende 2026 meer duidelijkheid ontstaat en de doelstellingen concreet en meetbaar kunnen worden vastgesteld.

1333. *Welke KPI's (prestatie-indicatoren) worden er gehanteerd voor een beter GGZ-systeem?*

Eerst worden de noodzakelijke inventarisaties en voorbereidende stappen met betrekking tot de KPI's uitgevoerd, voordat de verdere ontwikkeling in samenwerking met ketenpartners en de uiteindelijke implementatie kan plaatsvinden.

1334. *Hoe vaak wordt de nulmeting geüpdatet om trends te volgen?*

De nulmeting zal periodiek worden verbeterd om trends in zorgvraag en capaciteit te kunnen volgen. Op dit moment is dit echter nog niet het geval; eerst moeten de benodigde data worden verzameld en geanalyseerd. Binnen het nieuwe Beleid voor GGZ en Verslavingszorg wordt vervolgens beleid ontwikkeld dat de rol van huisartsen en POH-GGZ structureel zal versterken.

1335. *Hoe wordt de betrokkenheid van patiënten en cliëntenorganisaties bij beleid gewaarborgd?*

De regering hecht eraan te benadrukken dat signalen vanuit de bevolking en ketenpartners actief worden meegenomen bij de verdere beleidsontwikkeling.

binnen het nieuwe Beleid voor GGZ en Verslavingszorg. Helaas is dit traject nog niet volledig gerealiseerd.

1336. *Welke afspraken zijn er gemaakt met verzekeraars over vergoeding van GGZ-zorg?*

Er zijn op dit moment nog geen formele afspraken gemaakt met de verzekeraars over de vergoeding van de basis GGZ-zorg. Het onderwerp staat wel in de beleidsmatige overwegingen, maar nog niet formeel op de agenda, mede vanwege het huidige gebrek aan betrouwbare data en transparante kosteninformatie. Deze informatie is noodzakelijk om toekomstige afspraken zorgvuldig en onderbouwd vast te leggen.

1337. *Hoeveel patiënten betalen nu uit eigen zak voor psychologische hulp?*

Exacte cijfers over patiënten die uit eigen zak betalen zijn momenteel niet beschikbaar.

1338. *Hoeveel AFL. besteden burgers gemiddeld per jaar aan niet-vergoede GGZ-zorg?*

De vraag is niet geheel duidelijk geformuleerd en vraagt om nadere toelichting.

1339. *Hoe worden sociaal zwakkere gezinnen ondersteund?*

Sociaal zwakkere gezinnen vormen een belangrijke doelgroep binnen het sociaal beleid van Aruba. De Landsverordening Maatschappelijke Zorg vormt hiervoor het wettelijke kader en beoogt de bevordering van het maatschappelijk welzijn van personen en gezinnen die in een kwetsbare positie verkeren. Deze landsverordening legt de grondslag voor ondersteuning aan inwoners die door financiële, sociale of psychische omstandigheden niet (volledig) in staat zijn zelfstandig in hun levensonderhoud of maatschappelijke participatie te voorzien.

Binnen dit kader vervult de Directie Sociale Zaken (DSZ) een centrale rol in de uitvoering van het sociaal beleid. De directie biedt vier kerndiensten die direct bijdragen aan de versterking van sociaal zwakkere gezinnen:

1. Kosteloze rechtskundige hulp. Deze dienst waarborgt toegang tot rechtvaardigheid voor burgers die zich geen juridische bijstand kunnen

- veroorloven. Hiermee wordt niet alleen rechtszekerheid bevorderd, maar ook sociale rechtvaardigheid en bescherming van fundamentele rechten.
2. Financiële bijstand. Via deze voorziening worden werkzoekenden, personen met een tijdelijke of permanente medische afkeuring, en gezinnen in acute noodsituaties ondersteund.
 3. Psychosociale hulpverlening (maatschappelijk werkers) en basis GGZ-behandeling. Door professionele begeleiding en behandeling ondersteunt de DSZ de gezinnen bij het herstellen van hun psychisch en sociaal functioneren. Deze dienstverlening is gericht op het versterken van veerkracht, het bevorderen van gezinsstabiliteit en het doorbreken van intergenerationele problematiek.
 4. DSZ biedt tevens begeleiding en aansturing aan maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor specifieke doelgroepen, zoals slachtoffers van huiselijk geweld, ouderen, jongeren met gedragsproblemen en alleenstaande ouders. Hierdoor ontstaat een breed maatschappelijk vangnet waarin overheid en samenleving gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor kwetsbare burgers.

Daarnaast participeert de directie actief in interministeriële en interlandelijke taskforces en commissies die zich inzetten voor thema's als sociale gelijkheid, armoedebestrijding en gendergelijkheid. Door deze samenwerkingsverbanden wordt gewerkt aan beleid dat niet enkel gericht is op gelijkheid (equality), maar ook op rechtvaardige kansenverdeling (equity), waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke noden van sociaal zwakkere gezinnen.

1340. *Hoe wordt voorkomen dat mentale gezondheid alleen een thema wordt op papier maar niet in de praktijk?*

Mentale gezondheid is geen papieren thema maar praktijk. We hebben een interdepartementale Stuurgroep Mentale Gezondheid die stuurt op uitvoering. Stichting Hunto (preventie/vroeg signalering) en Stichting Respaldo (GGZ/crisis) draaien al programma's. De huidige basis staat en wordt gecontroleerd opgeschaald.

1341. *Hoeveel mensen op Aruba kampen met een drugs- of alcoholverslaving, en hoe actueel zijn deze cijfers?*

Tot op heden is er, ondanks het alom bekende cruciale belang ervan, verzuimd om het structureel verzamelen van data te implementeren. Het huidige ministerie is zich echter zeer bewust van het belang van deze structurele verzameling en heeft reeds concrete stappen gezet om dit duurzaam en toekomstbestendig te verankeren in het beleid.

1342. *Hoeveel van hen zijn jongeren onder de 25 jaar?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 1347.

1343. *Hoeveel AFL. wordt structureel uitgetrokken voor preventieprogramma's?*

Het ministerie is verantwoordelijk voor beleidsmatige en financiële kaders. Betrokken instellingen hebben hun beleidsvoornemens en gewenste begrotingskaders ingediend. De uitvoeringsdetails betreffende budgettering voor programma's valt buiten de reikwijdte van het ministerie.

1344. *Hoeveel procent van dat bedrag gaat daadwerkelijk naar voorlichting en niet naar overhead?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 1349.

1345. *Hoeveel jongeren experimenteren met drugs op de middelbare school?*

Het exacte aantal jongeren dat op de middelbare school met drugs experimenteert is niet vast te stellen. Verkrijgen van betrouwbare data wordt bemoeilijkt doordat veel jongeren, om uiteenlopende redenen, niet (volledig) meewerken of informatie onthouden. Dit vormt een structurele beperking voor het verzamelen van representatieve gegevens voor deze specifieke vraagstelling.

1346. *Welke concrete preventieprogramma's zijn er nu actief en wat is hun effectiviteit?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige en financiële kaders.

1347. *Hoeveel stichtingen werken mee aan de verslavingsaanpak en hoe worden zij gefinancierd?*

Er zijn meerdere stichtingen die meewerken. Het mag als bekend worden verondersteld dat stichtingen welke daarvoor in aanmerking komen, subsidie volgens de vigerende regels ontvangen.

1348. *Hoe wordt de samenwerking tussen publieke en private partijen concreet gemaakt?*

Door middel van afspraken en overeenkomsten.

1349. *Hoeveel AFL. wordt jaarlijks verspild aan recidivegevallen?*

Middelen besteed aan recidive zijn geen verspilling, maar een wettelijke plicht tot zorg en resocialisatie van kwetsbare personen binnen de samenleving. Het criminaliseren van deze groep ontkent hun menselijkheid en ondermijnt de effectiviteit van het beleid. Wie dat 'verspilling' noemt, miskent de fundamentele rechten en de maatschappelijke noodzaak tot ondersteuning.

1350. *Hoe wordt dit aangepakt via rehabilitatie?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1355.

1351. *Hoeveel mensen volgen jaarlijks een rehabilitatietraject?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige en financiële kaders.

1352. *Hoeveel van hen ronden dit succesvol af?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1357.

1353. *Hoe groot is het percentage terugval binnen één jaar na afronding?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1357.

1354. *Welke rol speelt werkgelegenheid bij succesvolle re-integratie?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1357.

1355. *Hoeveel ex-verslaafden vinden daadwerkelijk werk na hun traject?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1357.

1356. *Hoeveel AFL. wordt geïnvesteerd in beroepsopleidingen specifiek voor ex-verslaafden?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1357.

1357. *Waarom wordt specifiek gekozen voor engineering en technologie – sluit dit aan bij de arbeidsmarkt?*

Deze vraag is onduidelijk.

1358. *Hoe wordt gemeten of ex-verslaafden in die sector ook duurzaam aan het werk blijven?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1359. *Hoeveel dakloze verslaafden verblijven momenteel in Oranjestad en San Nicolas?*

Op beide locaties circa 50 verslaafden.

1360. *Hoeveel AFL. wordt jaarlijks besteed aan opvang en begeleiding van deze groep?*

1361. *Hoeveel procent van deze daklozen krijgt daadwerkelijk hulp?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige en financiële kaders.

1362. *Hoeveel procent valt weer terug op straat?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige en financiële kaders.

1363. *Hoe wordt overlast door dakloze verslaafden systematisch gemeten?*

Overlast door dakloze verslaafden wordt systematisch gemeten via registraties door het korps politie.

1364. *Hoe vaak wordt de effectiviteit van bestaande wetgeving geëvalueerd?*

Zoals bekend mag worden verondersteld, is nieuwe wetgeving in de maak en bevindt het zich in de afrondende fase.

1365. *Welke nieuwe wetgeving wordt concreet overwogen?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1370.

1366. *Hoeveel AFL. wordt besteed aan bemoeizorg voor chronisch verslaafden?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1367. *Hoeveel medewerkers zijn hiervoor beschikbaar?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1368. *Hoeveel cliënten kan één bemoeizorgmedewerker gemiddeld begeleiden?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1369. *Hoeveel verslaafden zoeken uit zichzelf hulp?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1370. *Hoe groot is de groep die nooit hulp zoekt?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1371. *Hoe wordt outreachende begeleiding georganiseerd om deze groep te bereiken?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1372. *Hoeveel AFL. wordt jaarlijks besteed aan preventie via FADA?*

FADA besteed jaarlijks een bedrag van Afl. 100.000,- aan publiekscampagnes over voorlichtingscampagnes, in de vorm van workshops, expo's, conferenties en documentaires.

1373. *Hoeveel jongeren bereikt FADA effectief?*

FADA bereikt jaarlijks 7.500+ jongeren effectief fysiek op scholen, carrousel en individuele gelegenheden.

1374. *Hoe wordt bepaald of de campagnes van FADA impact hebben?*

FADA krijgt veel aandacht en reacties vanuit de Arubaanse samenleving d.m.v. betrokkenheid, aanwezigheid en reacties, hetzij op social media of anderzijds tijdens interpersoonlijke interacties (schriftelijk/mondeling).

1375. *Hoeveel scholen doen mee aan preventieprojecten?*

FADA biedt diverse trajecten en projecten gedurende elk schooljaar.

1376. *Hoeveel ouders worden betrokken bij verslavingspreventie?*

FADA biedt workshops aan scholen tijdens ouderavonden, op instellingen en bedrijven, zowel GO als NGO's. Jaarlijks 1000+ ouders krijgen voorlichting vanuit FADA, hetzij op school of anderzijds op de werkvloer.

1377. *Hoeveel AFL. is opgenomen in de begroting voor de totale aanpak van verslaving?*

Hierna volgt een overzicht.

Instanties verslavingszorg Budget 2026

Stichting HUNTO	Afl. 5.510.000
Bureau Ondersteuning Verslavingszorg	Afl. 822.000
Opvang Centrum Drugbestrijding	Afl. 1.620.000
FADA	<u>Afl. 485.600</u>
TOTAAL	Afl. 8.437.600

1378. *Hoe wordt dat bedrag verdeeld over preventie, hulpverlening, repressie en rehabilitatie?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1379. *Hoeveel AFL. gaat naar overhead in plaats van directe zorg?*

Deze vraag gaat in op uitvoeringsdetails welke buiten de reikwijdte van het ministerie vallen. Het ministerie is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kaders.

1380. *Hoeveel externe consultants zijn ingehuurd en wat kost dit?*

1381. *Hoe wordt voorkomen dat verschillende instanties langs elkaar heen werken?*

Door beleid te implementeren en te communiceren.

1382. *Welke KPI's worden gehanteerd om te bepalen of de aanpak van verslaving daadwerkelijk effect heeft in 2026?*

Op beleidsniveau wordt het effect van de aanpak van verslaving gemonitord aan de hand van indicatoren, zoals een daling in maatschappelijke kosten, afname van overlast, en verbeterde toegankelijkheid van zorg. Tegelijkertijd blijft het beoordelen van effectiviteit afhankelijk van bredere maatschappelijke en regionale ontwikkelingen.

1383. *Minister por comparti minister su plan di accion cu lo mehora calidad di cuido y servicio?*

Via het Landspakket zetten we technische assistentie van Nederlandse experts in om het Kwaliteitsinstituut Gezondheidszorg (KIG) te versterken en duurzaam te verankeren in het Arubaanse zorgstelsel. Dit traject levert een adviesrapport voor de toekomstige inrichting en versterking van het KIG, formuleert randvoorwaarden voor een professioneel en toekomstbestendig instituut, en zorgt voor aansluiting bij internationale kwaliteits- en toezicht eisen. Zo kan het KIG zijn mandaat volledig uitvoeren en structureel bijdragen aan betere kwaliteit, doelmatigheid, productiviteit en toegankelijkheid van de zorg. Daarnaast speelt de IVA een belangrijke rol in toezicht en handhaving, zodat naleving en kwaliteitsverbetering in de praktijk geborgd worden.

1384. *Minister por informa cua accionan lo tuma pa reduce e wachttijden nan den e sector?*

Het verlagen van de wachttijd voor medisch specialistische zorg is een continue aandachtspunt en het oplossen van wachtlijsten wordt gemitigeerd door het verder definiëren, monitoren en rapporteren van normen voor wachttijden, het creëren van de juiste verwachtingen bij patiënten, versterking van de 1e lijn ter ontlasting van de 2e lijn, het efficiënter inrichten van het afsprakensysteem en het verlagen van het percentage no-shows, uitbreiding van het aantal fte van (medisch) specialisten en het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden met als doel het bevorderen van behoud van het huidige zorgpersoneel en het aantrekken van schaars zorgpersoneel.

Daar waar er grote uitschieters zijn, worden deze met de instellingen besproken en waar nodig worden er middelen beschikbaar gesteld om tijdelijke aanvulling te verzorgen teneinde de zorg te kunnen borgen. Bij structurele behoeften – als de wachtlijst structureel een uitschieter is – wordt dit ook besproken om dit binnen de begroting alsnog aan te passen.

1385. *Minister por informa con ta adresando e reto di esaces di personal di cuido?*

In het Zorgakkoord, dat in 2023 is ondertekend, hebben de zorgpartners personeelsbehoud benoemd als een van de geprioriteerde onderwerpen. In dat kader heeft het UO AZV, op basis van haar meerjarig financieel kader, structurele ruimte gecreëerd in de begroting van 2025 en 2026 ter bevordering van de

personele houdbaarheid. Het UO AZV is voornemens ook in het meerjarig financieel kader voor de komende jaren 2027–2029 ruimte te creëren voor het personeelsbehoud. Het UO AZV heeft recent met de organisaties gesproken over reeds gereserveerde middelen ter versterking van de positie van de medewerkers in de zorg. Dit verhoogt de arbeidssatisfactie en dus ook een positief effect op de gegeven zorg. Echter, het aantal zorgmedewerkers is en blijft een punt van aandacht, niet alleen op Aruba, maar wereldwijd. Er zijn namelijk wereldwijd onvoldoende zorgprofessionals. Dit is een situatie die een brede aanpak behoeft en er moet naar alternatieve gekeken worden die aan de zorg bijdragen rekening houdend met de doelmatigheid.

1386. *Minister por informa con ta atende cu kehonan di ciudadanonan?*

Elke zorgaanbieder is wettelijk verplicht een klachtenregeling te hebben en klachten zorgvuldig af te handelen. De Inspectie Volksgezondheid Aruba (IVA) ziet daarop toe en bewaakt of dit conform de Landsverordening kwaliteit in de gezondheidszorg (art. 9–13) gebeurt, inclusief het informeren van klagers over de uitkomst. De focus daarbij is op systeemverbeteringen op basis van signalen uit klachten. Het Meldpunt van de IVA is het centrale loket voor klachten, calamiteiten, meldingen en vragen van burgers, patiënten, nabestaanden en zorgverleners. Het registreert meldingen, begeleidt en informeert over rechten en routes (zoals de klachtencommissie, het medisch tuchtcollege of – waar passend – aangifte) en toetst of zorgaanbieders hun klachtenprocedure naleven. Afhankelijk van aard en ernst wordt de zaak zo nodig doorgezet naar de Inspecteur en de afdeling Cure & Care, bijvoorbeeld voor een calamiteitenonderzoek, onderzoek naar geweld in de zorgrelatie of een incidentonderzoek. Zo worden individuele klachten zorgvuldig afgehandeld én leiden ze tot structurele kwaliteitsverbeteringen.

1387. *Minister por informa cuanto e wachttijd ta na SEH?*

HOH: De wachttijd op de SEH varieert sterk per dag en seizoen, afhankelijk van toeristenstroom, calamiteiten, ongevallen en virussen. Op rustige dagen melden zich 20 patiënten, op drukke >200; volledige planning is deels niet mogelijk en in pieken ontstaat schaarste aan ruimte en personeel. Behandeling volgt triage: hoe urgenter, hoe eerder hulp, waardoor iemand die later binnenkomt soms vóórgaat. Extra wachttijd kan ontstaan door benodigde onderzoeken en beschikbaarheid van lab, radiologie en operatiekamers.

ImSan: SEH ImSan binnen 2 uren.

1388. *Minister por informa cuanto e wachttijden nan pa e diferente specialismonan?*

HOH:

Wachttijden verschillen per specialisme en worden o.a. beïnvloed door patiëntvoorkeur voor een specifieke specialist (waardoor diens lijst oploopt terwijl een collega sneller kan helpen). Het HOH werkt binnen een door UOAZV gefixeerd zorgbudget, met een beperkt aantal formatieplaatsen voor artsen en verpleegkundigen en vaste kosten voor apparatuur en middelen; binnen dit kader moeten veiligheid en kwaliteit worden geborgd. Er is op sommige vakgebieden, zoals radiologie, onvoldoende capaciteit om volledig aan de vraag te voldoen. Daarnaast verlengen no-shows zonder afmelding de wachttijden, omdat gereserveerde tijden onbenut blijven.

ImSan:

Voor radio-oncologie bedraagt de wachttijd voor een regulier consult circa 1–2 weken, terwijl urgente gevallen binnen dezelfde week worden gezien. Binnen de radiologie geldt voor röntgenonderzoek vrije inloop, met een wachttijd van ongeveer vier weken voor echografie en circa één week voor een CT-scan. Voor nefrologie is de wachttijd voor een regulier consult circa drie maanden; urgente consulten vinden binnen dezelfde week plaats. In de chirurgie wordt prescreening doorgaans binnen één week verricht en worden operaties ingepland conform de planning van de behandelend chirurg. Binnen de oogheekunde bedraagt de wachttijd voor een algemeen consult circa zes tot zeven maanden, terwijl urgente gevallen binnen dezelfde week worden gezien; voor retina-consulten is de wachttijd ongeveer zes maanden, met urgente consulten binnen dezelfde maand. Voor oogheekundige spoedgevallen is 24/7-dienstverlening beschikbaar, los van de reguliere wachttijden.

1389. *Den e presupuesto ta para cu un aandachtspunt ta remedinan cu pueblo mester paga. Nos tin cu interpreta esaki cu minister Wyatt Ras keti bai ta cobrando pueblo pa remedinan?*

Deze vraag kan ontkennend worden beantwoord. Het aandachtspunt in de begroting is er juist op gericht omte voorkomen dat mensen zelf moeten gaan betalen voor noodzakelijke en bewezen effectieve medicijnen. Door de middelen doelmatig in te zetten en keuzes te baseren op wetenschappelijke onderbouwing, borgen we de dekking van essentiële zorg en geneesmiddelen. Het proces volgt

de adviezen van de officiële commissies en wordt vervolgens via de DWJZ geformaliseerd.

1390. *Tin varios Proyecto exitoso den cuadro di prevencion. E proyectonan aki lo continua?*

Het is naar onduidelijk om welke succesvolle preventieve projecten het hierbij gaat.

1391. *Minister por duna un update di e zorgakkoord?*

Recent is dit besproken tijdens een vergadering. Er is een update gekregen over verschillende projecten die uit het Zorgakkoord zijn uitgerold, waaronder (maar niet beperkt tot) de door- en terugverwijsprotocollen, het contracten systeem voor de tweedelijnszorg en de samenwerking tussen HOH en ImSan. Een aandachtspunt is de “governance”- en overlegstructuur, zodat de voortgang van projecten beter kan worden gemonitord.

1392. *Minister por duna un update di e proyecto di digitalsering di cuida?*

Onduidelijk is over welk project het gaat. Indien het om het Aruba Health App-project gaat, kan het volgende worden gemeld. Recent heb ik een presentatie ontvangen van de stuurgroep. Hoewel de app potentie heeft, blijft het gebruik volgens de gepresenteerde cijfers helaas laag. De kosten en baten moeten op een rij worden gezet. Conform afspraak moet SETAR nog enkele functionaliteiten afronden. Ook de “governance” vraagt aandacht. Voor 2026 is via DVG een bedrag begroot om de app in stand te houden, maar te zijner tijd moet een goede evaluatie plaatsvinden.

1393. *Minister por duna un update ki dia e proyecto di hospital ta wordo entrega?*

Het is betreurenswaardig dat de twee voorgaande regeringen het ziekenhuis project niet hebben afgerond met alle gevolgen van dien.

1394. *Minister por informa parlamento ki dia personal di cuida lo wordo paga nan indexering di 11.7%?*

Deze uitbetaling had in feite onder verantwoordelijkheid van het vorige kabinet moeten worden gerealiseerd. Het nieuwe kabinet is recentelijk aangetreden. De planning is nu vooral afhankelijk van de snelheid waarmee de onderhandelingen tussen zorginstellingen en vakbonden worden afgerond..

1395. *Dicon ainda, apesar cu AZV tin mas di 250 miyon florin na reserva no a cumpli cu e personal di cuido y paganan nan indexering?*

AZV heeft, op basis van het meerjarig financieel kader, de instellingen wat extra ruimte gegeven om te kunnen onderhandelen met hun vakbonden. Die onderhandelingen vinden momenteel plaats.

1396. *Segun NOS nieuws tin un crisis den cuido pa nos grandinan na Aruba. Minister Wyatt -Ras por confirma cu tin un crisis?*

Overheidsdepartementen werken hard om duurzame oplossingen te vinden voor de uitdagingen die de vergrijzing van de bevolking van Aruba met zich meebrengt. Niet alleen Aruba staat voor deze uitdagingen, maar wereldwijd wordt geprobeerd oplossingen te vinden om het algemeen welzijn van oudere volwassenen te waarborgen. In Aruba werken overheidsdepartementen nauw samen met zorgverleners, verzorgingshuizen, organisaties die activiteiten en dagopvang voor ouderen aanbieden en de organisaties van ouderen zelf om betere ondersteuning, zorg en algemeen welzijn voor ouderen en hun informele verzorgers te realiseren.

1397. *Nos grandinan ta wordo negligha y maltrata y tin silencio. Minister ta na altura di e situacion aki y kiko minister lo bai haci pa atende cu esaki?*

Meldingen over de zorg van ouderen in verzorgingshuizen, kunnen worden doorgegeven aan bijvoorbeeld de Inspectie Volksgezondheid Aruba en die vervolgens worden beoordeeld door professionals op dit gebied. De meldingen worden onderzocht en er wordt een proces gestart samen met de verzorgingshuizen om te voorkomen dat soortgelijke situaties in de toekomst zich blijven herhalen. Om meer mogelijkheden te bieden om meldingen van misbruik van ouderen door te geven, werkt de Directie Ouderenzaken samen met andere afdelingen aan de opzet van een meldpunt voor misbruik van ouderen.

1398. *Kico ta minister Wyatt-Ras su intencion pa cu SABA? Lo percura pa aumenta e subsidio pa asina por adresa e dubbele vergrijzing?*

SABA zal een verpleeghuis worden dat zorg biedt aan ouderen (en andere personen met beperkingen) die gespecialiseerde zorg nodig hebben. De regering zal SABA ondersteunen bij deze verandering en zal ook alternatieven zoeken om de zorg voor ouderen die minder gespecialiseerde zorg nodig hebben te ondersteunen in de bestaande zorginstellingen.

1399. *Tin un rapport traha cu ta conseha pa SABA resorta bao di AZV. Kico ta minister su pensamento riba esaki?*

Bepaalde diensten die SABA aanbiedt vallen onder AZV, bijv. behandelingen die door huisartsen, fysiotherapeuten en specialisten worden gegeven (omdat deze al door AZV worden vergoed en de inwoners van SABA AZV-verzekerd zijn). Voor wat betreft de financiering van andere diensten die SABA aanbiedt, bijv. de huisvesting van degenen die zorg ontvangen, zal een onderzoek worden uitgevoerd om de beste financieringsvorm te bepalen die op een verantwoordelijke en duurzame manier kan worden gedragen.

1400. *Tin varios keho riba abuso di nos grandinan den casnan di cuida. Kico ta minister su plan di accion concreto pa evita cu abuso lo sigui tuma lugar?*

Momenteel worden incidenten onderzocht door de Inspectie Volksgezondheid Aruba (IVA) in samenwerking met experts op dit gebied. Op basis van gerapporteerde incidenten worden verzorgingshuizen nauwlettend gevolgd om te voorkomen dat soortgelijke gevallen zich in de toekomst herhalen. Daarnaast implementeert de Directie Ouderenzaken, samen met IVA, nieuwe kwaliteitsnormen om de kwaliteit van de zorg in verzorgingshuizen te verhogen. De Directie Ouderenzaken ondersteunt, samen met HOH Academy en Colegio EPI, ook de verzorgingshuizen door cursussen en opleidingsprogramma's voor hun personeel aan te bieden om de kennis en de kwaliteit van de zorg te verbeteren en te voorkomen dat misstanden plaatsvinden door gebrek aan kennis en expertise in de zorgsector.

1401. *Kan de regering de Staten informeren over het nieuwe overzicht van de totale kosten van het nieuwe Hospitaal project?*

Op dit moment beschikt de regering nog niet over deze gegevens. Het is echter betreurenswaardig dat de twee voorgaande regeringen het ziekenhuisproject niet hebben afgerond, met alle bijbehorende gevolgen.

1402. *Kan de regering de Staten informeren over hoeveel geld totaal is uitbetaald voor het Hospitaal project: in de planing- en design fase, en in de uitvoering?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1407.

1403. *Kan de regering de Staten informeren hoeveel het totale bedrag van de lening is dat is gemaakt voor het Hospitaal project?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1407.

1404. *Hoe beoordeelt u de signalen van mishandeling, verwaarlozing en onmenselijke behandeling van ouderen in particuliere tehuizen?*

Signalen en meldingen van mishandeling, verwaarlozing en onmenselijke behandelingen in tehuizen worden gemeld aan de Inspectie Volksgezondheid Aruba (IVA). De IVA onderzoekt de meldingen in samenwerking met experts in het veld en betreft de tehuizen bij het proces (terwijl de anonimiteit van de betrokkenen te allen tijde wordt bewaakt) om te voorkomen dat soortgelijke voorvallen zich herhalen.

1405. *Hoe vaak worden particuliere en openbare tehuizen door de Inspectie van Volksgezondheid gecontroleerd?*

Tehuizen worden gecontroleerd nadat een voorval is aangemeld bij de IVA.

1406. *Is het waar dat ouderen structureel met slaappillen rustig worden gehouden vanwege tekort aan personeel?*

Er is een schrijnend tekort aan personeel. Echter, de huisarts (en de medisch specialisten) van de bewoners van de verzorgingshuizen zijn de eindverantwoordelijken voor de medische zorg van de bewoners. De huisartsen/medisch specialisten schrijven de benodigde medicatie uit en het personeel voert het beleid uit dat is uitgestippeld door de huisarts/medisch specialist.

1407. *Welke maatregelen neemt u om voldoende, goed getraind en empathisch zorgpersoneel aan te trekken en te behouden?*

Directie Ouderenzaken, in samenwerking met HOH Academy, IVA, het Rode Kruis en andere experts op het gebied van de zorg, heeft in 2025 verschillende cursussen aangeboden aan medewerkers van verzorgingshuizen teneinde het niveau van kennis en expertise in verzorgingshuizen te verbeteren. De volgende cursussen zijn aangeboden:

- Cursus Tiltechnieken (HOH Academy)
- Cursus gezonde hydratatie en gezonde voeding voor ouderen (HOH Academy en diëtist)
- Cursus hygiënisch werken (IVA)
- Cursus CPR (Rode Kruis)
- Lezing Omgaan met verbale agressie
- Cursus basis wondzorg

Daarnaast zal in november, in samenwerking met Colegio EPI, worden gestart met een certificeringsprogramma voor medewerkers van verzorgingshuizen. Er zal worden gestart met twee onderdelen: (1) Helpende Plus en (2) Verpleegtechnisch Handelen.

1408. *Families geven aan dat ze bang zijn voor represailles wanneer ze klachten indienen. Wat gaat u doen om hen te beschermen en hun stem te versterken?*

Klachten die reeds worden ingediend worden anoniem behandeld teneinde de veiligheid van ouderen te waarborgen. Meer informatie zal worden verstrekt aan het publiek over de processen en procedures bij de in behandeling nemen van klachten, na de opzet van het meldpunt voor ouderenmishandeling.

1409. *Voelt u zich als minister politiek verantwoordelijk voor deze misstanden, ook in particuliere instellingen?*

Deze vraag wordt staande de openbare vergadering beantwoord.

1410. *Wanneer kan de samenleving een concreet actieplan verwachten met harde deadlines om de kwaliteit van ouderenzorg te verbeteren?*

Een rapport met voorgestelde nieuwe kwaliteitseisen is reeds aangeboden en het proces en de invoering van deze kwaliteitseisen wordt op dit moment besproken met de minister.

1411. *Er wordt gesproken over "welzijn en welvaart vergroten", maar waar in de begroting zijn middelen gereserveerd voor mentale gezondheidszorg, gezien de toename van depressie, burn-outs en jeugdproblematiek?*

De middelen zijn in deze begroting gereserveerd bij de overheidsdiensten en stichtingen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van deze taken.

De financiering van de geestelijke gezondheidszorg geschiedt hoofdzakelijk via de AZV.

1412. *Hoeveel inwoners staan momenteel op een wachtlijst voor psychologische of psychiatrische zorg, en hoeveel budget wordt vrijgemaakt om deze wachttijden te verkorten?*

Het verkorten van wachttijden binnen de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg betreft primair een operationele verantwoordelijkheid van de betrokken uitvoeringsinstanties, zoals Respaldo, HUNTO en andere zorgaanbieders binnen de GGZ-keten. Het beheren van budget, capaciteit, personele inzet en doorstroom vormt een kerntaak binnen hun reguliere bedrijfsvoering en kwaliteitsbeleid. Vanuit het ministerie van Toerisme, Volksgezondheid en Sport wordt dit proces beleidsmatig ondersteund en gemonitord, onder meer via de GGZ-stuurgroep. Wanneer blijkt dat de voortgang stagneert of dat structurele knelpunten ontstaan, wordt gericht ingegrepen door middel van aanvullende ondersteuning, herprioritering van middelen of specifieke beleidsinterventies. Er wordt dus niet gewerkt met een afzonderlijk, vast budget uitsluitend voor het terugdringen van wachttijden, maar binnen het bredere begrotingskader voor GGZ en verslavingszorg worden middelen flexibel ingezet om capaciteit en kwaliteit te versterken waar dat het meest noodzakelijk is.

1413. *Wordt er binnen het koopkrachtplan ook rekening gehouden met de verborgen kosten van mentale problemen (zoals ziekteverzuim en productiviteitsverlies)?*

Het koopkrachtplan versterkt de bestaanszekerheid van de samenleving door inkomensondersteuning en uitbreiding van sociale voorzieningen. De maatregelen verminderen financiële druk en bevorderen het algemeen welzijn.

Dit vormt een eerste stap richting een bredere benadering waarin ook aandacht kan worden gegeven aan sociale en mentale veerkracht.

1414. *Zo nee, waarom ontbreekt een nationaal preventieplan mentale gezondheid?*

Een plan dat niet op data is gebaseerd, heeft geen zin. Momenteel werkt een werkgroep onder de GGZ-stuurgroep aan het verzamelen en analyseren van gegevens over de geestelijke gezondheidszorg. Op basis van deze data kan vervolgens een evidence-based nationaal preventieplan mentale gezondheid worden opgesteld. Zodra de benodigde data beschikbaar is, zal deze worden meegenomen in de verdere uitwerking van het beleid. De regering erkent de aanhoudende uitdagingen binnen de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg en werkt via de GGZ-stuurgroep aan de uitvoering van het door PAHO begeleide actieplan. In samenhang met het vigerende en het nieuwe beleid voor GGZ en Verslavingszorg, worden gerichte stappen gezet om de wachttijden te verkorten, de continuïteit van zorg te versterken en de samenwerking tussen ketenpartners te verbeteren.

1415. *De regering zegt “beleidsgericht te willen begroten” — kan zij per beleidsdoel (koopkracht, zorg, ouderen, OV) concreet aangeven welke meetbare resultaten in 2026 gerealiseerd moeten zijn, zodat de Staten dit volgend jaar kunnen toetsen?*

Dit is wel de ambitie, maar zover zijn we nog niet. Beleidsgericht begroten met per beleidsdoel meetbare resultaten voor 2026 vereist een overheidbrede systeemaanpassing, van de uitvoerende diensten zowel als bijvoorbeeld de Directie Financiën.

1416. *Het ministerie benadrukt “hartstocht, zingeving en geestelijke herbronning” als beleidsrichting. Wat is het budgettair verschil tussen culturele storytelling en daadwerkelijke mentale gezondheidszorg?*

De vraagstelling is niet geheel duidelijk.

1417. *Hoeveel gaat naar culturele campagnes versus psychologische zorg, jeugdzorg en preventie?*

De vraagstelling is niet geheel duidelijk.

1418. *De regering wil “een gemeenschap van verbondenheid en solidariteit”. Hoeveel mensen leven op dit moment in eenzaamheid vooral ouderen en welk beleid bestaat er om sociaal isolement te verminderen?*

Momenteel woont ongeveer 20% van 65-plussers alleen. Dit betekent niet dat ze eenzaam zijn, maar wel dat ze een verhoogd risico lopen om in eenzaamheid te verkeren. Het beleid van de Directie Ouderenzaken is gericht op het financieel ondersteunen van groepen die (fysieke) activiteiten organiseren voor ouderen (en vaak door ouderen) en het subsidiëren van (halve-dag en hele-dag) Pasadia's waar ouderen kunnen worden ondersteund in een veilige omgeving waar ze samen met andere ouderen (uit de buurt) kunnen socialiseren.

1419. *Welke concrete indicatoren gebruikt de regering om te meten of sociaal beleid daadwerkelijk levenskwaliteit verbetert in plaats van enkel uitkeringen rond te schuiven?*

De regering wil het sociaaleconomisch beleid niet alleen richten op inkomensondersteuning, maar vooral op het verbeteren van de levenskwaliteit van de bevolking. Momenteel ontbreekt echter een breed gedragen armoededefinitie, armoedegrens en systematische monitoring van armoede en koopkracht op Aruba. Daarom wordt vanuit de ministeries belast met Economie, Algemene Zaken en Sociale Zaken gewerkt aan de ontwikkeling van een nationale armoededefinitie en bijbehorende armoedegrens, op basis van internationale richtlijnen en nationale inzichten. Deze zullen de basis vormen voor een periodieke meting van armoedeprevalentie en koopkrachtontwikkeling, zodat de impact van sociaal beleid op de levenskwaliteit voortaan eenduidig kan worden gemeten en geëvalueerd.

1420. *Hoeveel alleenstaande moeders en minima leven momenteel onder de armoedegrens volgens de laatste cijfers van CBS of SER, en welke structurele maatregelen zijn voorzien om hen uit afhankelijkheid te tillen?*

Volgens het CBS leeft 45.6% van de alleenstaande moeders onder het bestaansminimum. Het regeerprogramma 2025–2028 zet in op structurele hervormingen om armoede en afhankelijkheid te verminderen door inkomensversterking, werkgelegenheid, kinderopvang en huisvesting te

verbeteren, met bijzondere aandacht voor alleenstaande moeders en minima. De belangrijkste actiepunten zijn:

- Herziening van sociale uitkeringen en het sociaal minimum, met jaarlijkse indexering.
- Structurele verhoging van het minimumloon en gerichte koopkrachtmaatregelen.
- Omscholings- en activeringsprogramma's om de stap naar betaald werk te vergemakkelijken.
- Investerings- en naschoolse opvang en onderwijssteun.
- Uitbreiding van sociale woningbouw en integrale hulp (schuldhulp, zorg, begeleiding).

1421. *Waarom worden NGO's en stichtingen nog steeds gebruikt als structurele vangnetten, in plaats van een robuust sociaal zekerheidsstelsel vanuit de overheid zelf?*

De inzet van Ngo's en stichtingen als structurele vangnetten is gebaseerd op het subsidiariteitsprincipe. Dit principe gaat uit van een gedeelde verantwoordelijkheid tussen overheid en samenleving: de overheid waarborgt de basis van bestaanszekerheid, terwijl maatschappelijke organisaties aanvullend maatwerk en nabijheid bieden. De overheid treedt pas op wanneer burgers of maatschappelijke verbanden niet zelf in een behoefte kunnen voorzien en blijft eindverantwoordelijk voor het minimum aan bestaanszekerheid. Door samenwerking met maatschappelijke partners ontstaat een evenwichtig en duurzaam sociaal beleid dat zelfredzaamheid, betrokkenheid en inclusie versterkt.

1422. *Hoeveel Arubanen staan momenteel op een wachtlijst voor psychologische of psychiatrische zorg?*

Bij kinder- en jeugdpsychiatrie: er is geen sprake van wachtlijsten. Voor psychosociale hulp is er sprake van 128 Arubanen die momenteel op een wachtlijst staan voor psychologische hulp.

1423. *Bestaat er een nationaal preventieprogramma voor depressie, verslaving en jeugdzorg mentaal welzijn of blijft men pas ingrijpen als het crisiszorg is?*

Binnen het vigerende en nieuwe Beleid voor GGZ en Verslavingszorg wordt nadrukkelijk ingezet op vroeg signalering, preventie en continuïteit van zorg, om te voorkomen dat problemen pas in de fase van crisiszorg worden opgepakt. In dit kader loopt binnen "Working Group 2": Service Delivery de uitvoering van "Project 2.3 Youth and Adolescent Care en Project 2.7 Prevention and Promotion", die zich richten op het versterken van preventieve zorg, met nadruk op kwaliteit, toegankelijkheid en persoonsgerichte dienstverlening. Een belangrijk uitvoerend onderdeel hiervan is de inzet van FADA, die in nauwe samenwerking met scholen, sportverenigingen, buurtorganisaties en Ngo's actief bijdraagt aan mentale gezondheidsbevordering en verslavingspreventie. FADA organiseert lezingen, workshops en educatieve trajecten zoals Paga Tino, Be Smart en Moti-4, gericht op jongeren, ouders en onderwijsprofessionals om mentale veerkracht, weerbaarheid en bewustwording te versterken

1424. *Waarom wordt er miljoenen besteed aan infrastructuur, maar niet aan mensen zoals psychologen, maatschappelijk werkers en verslavingszorg?*

Overheidsbudgetten worden verdeeld over verschillende domeinen. Infrastructuur krijgt vaak grote, zichtbare investeringen, terwijl zorg en hulpverlening structurele en minder zichtbare, maar minstens zo belangrijke investeringen vergen.

1425. *De regering wil "inkomensverdeling evenwichtiger maken". Kan zij hardmaken hoeveel gepensioneerden nog steeds onder de armoedegrens leven na de reparatietoeslag?*

Deze vraag zal staande de openbare vergadering worden beantwoord.

1426. *Wat is de langetermijnvisie voor alleenstaande ouderen zonder familie of zorgondersteuning? Bestaat er een programma tegen vereenzaming?*

De visie van Directie Ouderenzaken is gericht op het opzetten van centra in wijken waar ouderen op een laagdrempelige manier kunnen meedoen aan activiteiten, waar ze met andere ouderen en jongeren kunnen socialiseren en waar ze hulp en ondersteuning kunnen krijgen in geval het nodig mocht zijn. Vanuit deze centra kunnen ook vrijwilligers worden ingezet om kwetsbare ouderen in de wijken te bezoeken om te voorkomen dat ze in een sociaal isolement geraken of de benodigde hulp niet ontvangen.

1427. *Waarom krijgen infrastructuur en rentelasten meer prioriteit dan zorg, dagopvang en huisvesting voor ouderen?*

Rentelasten moeten betaald worden omdat Land Aruba te maken krijgt met hoge boetes voor te late betaling en de rente kan doorlopen of zelfs verhoogd worden. Het niet nakomen van betalingsverplichtingen heeft een negatieve impact op de financiële reputatie van het Land wat kan leiden tot beschadiging van de kredietwaardigheid, wat het verkrijgen van leningen in de toekomst bemoeilijkt.

1428. *Hoeveel ouderen leven alleen zonder structurele zorg of toezicht, en hoeveel daarvan hebben geen toegang tot pensioen dat hun basisbehoeften dekt?*

Het is niet eenvoudig om precieze cijfers te geven voor hoeveel ouderen alleen leven zonder structurele zorg of toezicht. Dit aantal is daarom nog niet bekend.

1429. *Kan de regering aantonen hoeveel geld er jaarlijks besteed wordt aan verfraaiing van wijken versus zorg en waardigheid voor ouderen?*

Er is geen overzicht beschikbaar waarin je makkelijk kunt zien hoe geld besteed wordt aan de verfraaiing van de wijken versus geld voor zorg en waardigheid voor ouderen.

1430. *Waarom bestaat er geen nationaal programma tegen vereenzaming bij ouderen, terwijl dit internationaal erkend wordt als volksgezondheidskwestie?*

Directie Ouderenzaken is bezig met het opzetten van een nationaal programma, in samenwerking met andere overheidsdiensten en particuliere organisaties.

1431. *Structurele armoede en verwaarlozing op jonge leeftijd direct leidt tot schooluitval, criminaliteit, verslaving en dakloosheid op latere leeftijd; Hanteert de regering een officiële armoedegrens? Zo ja, wat is die grens in florin per huishouden per maand en hoeveel kinderen leven daaronder?*

De regering van Aruba hanteert geen wettelijk vastgestelde armoedegrens. Er bestaat dus geen officiële norm in florijn per huishouden per maand die formeel als armoedegrens wordt erkend. Wel wordt in beleidsmatige context gewerkt met het zogenoemde bestaansminimum, dat het inkomen weergeeft dat noodzakelijk

is om op Aruba in de basislevensbehoeften te kunnen voorzien. Volgens recente berekeningen bedraagt het bestaansminimum: voor een alleenstaande ongeveer Afl. 2.626 per maand.

1432. *Kan de regering bevestigen hoeveel kinderen momenteel geregistreerd staan bij de Voedselbank, Fundacion pa nos Comunidad, of andere hulpinstanties? Graag per leeftijdscategorie.*

Deze gegevens zijn momenteel niet beschikbaar.

1433. *Wat is volgens de regering het actuele bestaansminimum voor een alleenstaande oudere? Hoeveel AOV-gerechtigden leven daaronder?*

Het bestaansminimum voor een alleenstaande persoon (er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van de leeftijd van de persoon) was in augustus 2025 gelijk aan Afl. 2.628. Indien een alleenstaande persoon AOV als enig bron van inkomen heeft, dan leeft hij/zij van een inkomen onder het bestaansminimum. Echter, het bestaansminimum voor een alleenstaande oudere op Aruba dient eerst te worden bepaald voordat deze vraag op een correcte wijze kan worden beantwoord.

1434. *Is de regering bereid om de AOV automatisch te indexeren aan inflatie en koopkrachtverlies, zodat ouderen niet elk jaar achteruitgaan? Zo nee, waarom niet?*

Deze vraag wordt staande de openbare vergadering beantwoord.

1435. *Kan de regering inzicht geven in het huidige aantal beschikbare zorg- en verpleeghuisbedden, per instelling, en hoeveel ouderen op de wachtlijst staan?*

Per instelling kan inzicht worden gegeven over de maximale capaciteit aan bedden. De beschikbaarheid van bedden varieert sterk en is afhankelijk van het aantal bewoners dat per dag naar huis terugkeren, naar een ander verzorgingshuis verhuizen of komen te overlijden. De wens is om een periodiek overzicht te krijgen van het aantal beschikbare bedden en de wachtlijsten per instelling. Hiervoor dient een digitaal registratiesysteem te worden opgezet.

1436. *Wordt overwogen om naar Nederlands voorbeeld kleinschalige buurtzorghuizen of “kangoeroewoningen” te stimuleren, waarbij ouderen zelfstandig wonen met nabijheid van zorg en toezicht?*

Er wordt overwogen om de bouw van aanleunwoningen te stimuleren, waar ouderen zelfstandig wonen alsmede zorg en ondersteuning ontvangen waar nodig. Duurzame financiering van zulke projecten en het aantrekken en behouden van (bevoegd en bekwaam) personeel die de benodigde zorg kan leveren, zijn twee vraagstukken die nog dienen te worden onderzocht.

1437. *Welke ondersteuning bestaat er voor mantelzorgers die thuis hun ouders of grootouders verzorgen? Bestaat er een vergoeding, respijtzorg of sociale zekerheid voor mantelzorgers?*

Particuliere verzorgingshuizen hebben een beperkt aantal bedden voor respijtzorg. Daarnaast werkt Directie Ouderenzaken aan de subsidiering van halve-dag en hele-dag Pasadia's waar ouderen kunnen worden geactiveerd en ondersteund en waar ze kunnen socialiseren met leeftijdsgenoten (en jongeren).

1438. *Hoeveel ouderen wonen alleen zonder directe familie op het eiland, en hoe worden zij actief bereikt door overheid of NGO's?*

Dit aantal is niet bekend. Deze ouderen komen veelal in aanraking met de overheid en met Ngo's wanneer er sprake is van een hulpvraag of crisis.

1439. *Zijn de bussen van Arubus toegankelijk voor rollators, rolstoelen en visueel beperkte ouderen? Zo nee, wanneer worden deze aangepast?*

De bussen van Arubus zijn helaas niet toegankelijk. Met het bureau van de minister belast met Transport dienen hier afspraken over te worden gemaakt.

1440. *Hoeveel valincidenten en ziekenhuisopnames van ouderen zijn er geregistreerd in 2023 als gevolg van gebrekkige woningaanpassingen (gladde vloeren, trappen, slechte verlichting)? Wordt hier preventief beleid op gevoerd?*

Dit aantal is niet bekend. In mei is een expo georganiseerd door Directie Ouderenzaken met het doel aandacht te vestigen op het belang van het zich goed en tijdig voorbereiden op het (gezond) ouder worden. Het belang van het bouwen

van woningen met aandacht voor de eisen waaraan woningen moeten voldoen wanneer de bewoners ouder worden, maakte deel uit van de expo. In 2026 zal wederom hier aandacht aan worden besteed.

1441. *Is de regering bereid om een Nationaal Ouderenplan 2030 op te stellen met duidelijke doelen voor:*
- a) *huisvesting,*
 - b) *zorg / thuiszorg,*
 - c) *mobiliteit,*
 - d) *sociale participatie en eenzaamheid?*

Een Nationaal Ouderenplan zal eind 2026 aan de Staten worden gepresenteerd.

1442. *De begroting noemt “waarborging toegang tot medicijnen en kwalitatieve zorglijn”. Hoeveel patiënten zijn het afgelopen jaar geweigerd of uitgesteld wegens personeelstekort of medicijnschaarste?*

Opgemerkt kan worden dat niemand is geweigerd wegens personeelstekort of medicijn schaarste. Met “waarborging toegang tot medicijnen” wordt in de begroting bedoeld dat drempels, zoals moeten betalen, worden weggenomen en dat de beschikbaarheid van essentiële geneesmiddelen wordt geborgd. Voor enkele specialismen bestaan wel wachtlijsten (zie antwoord op vraag 1394), maar ook daar geldt dat niemand wordt geweigerd; zorg wordt ingepland naar medische urgentie.

1443. *Welk percentage van de zorgbegroting gaat naar preventie versus dure curatieve zorg, en hoe wil de regering die verhouding verbeteren?*

Hierbij is het nodig onderscheid te maken tussen curatieve zorg (gefinancierd via het AZV-fonds) en publieke gezondheidszorg (gefinancierd uit algemene middelen op de landsbegroting). Voor de curatieve zorg begroot AZV in 2026 uitgaven van Afl. 567,9 miljoen, bestaande uit Afl. 544,8 miljoen aan zorgkosten en Afl. 23,1 miljoen aan beheerskosten. Voor de publieke gezondheidszorg, waaronder preventie, bedraagt de raming voor 2026. De regering is voornemens sterker in te zetten op preventie.

1444. *Wat is de strategie om lokaal zorgpersoneel te behouden, zodat Aruba niet afhankelijk blijft van tijdelijke inhuur uit het buitenland?*

In het Zorgakkoord, dat in 2023 is ondertekend, hebben de zorgpartners personeelsbehoud benoemd als een van de geprioriteerde onderwerpen. In dat kader heeft het UO AZV, op basis van haar meerjarig financieel kader, structurele ruimte gecreëerd in de begroting van 2025 en 2026 ter bevordering van de personele houdbaarheid. Het UO AZV is voornemens ook in het meerjarig financieel kader voor de komende jaren 2027–2029 ruimte te creëren voor het personeelsbehoud. Het UO AZV heeft recent met de organisaties gesproken over reeds gereserveerde middelen ter versterking van de positie van de medewerkers in de zorg. Dit verhoogt de arbeidssatisfactie en dus ook een positief effect op de gegeven zorg. Echter, het aantal zorgmedewerkers is en blijft een punt van aandacht, niet alleen op Aruba, maar wereldwijd. Er zijn namelijk wereldwijd onvoldoende zorgprofessionals. Dit is een situatie die een brede aanpak behoeft en er moet naar alternatieve gekeken worden die aan de zorg bijdragen rekening houdend met de doelmatigheid.

1445. *Zijn er afspraken gemaakt om lokale verpleegkundigen, artsen en paramedici beter te behouden op het eiland, zodat we niet afhankelijk blijven van tijdelijke inhuur?*

Verwezen wordt naar het antwoord op vraag 1450.

1446. *De regering zegt “beleidsgericht te willen begroten” kan zij per beleidsdoel (koopkracht, zorg, ouderen, OV) concreet aangeven welke meetbare resultaten in 2026 gerealiseerd moeten zijn, zodat de Staten dit volgend jaar kunnen toetsen?*

Dit is wel de ambitie, maar zover zijn we nog niet. Beleidsgericht begroten met per beleidsdoel meetbare 2026-resultaten vergt een overheidsbrede systeemaanpassing van de uitvoerende diensten waaronder de Directie Financiën.

1447. *Hoeveel geld gaat er naar reactieve zorg (ziekenhuis, spoed, medicatie) versus preventieve zorg (screening, lifestyle, voeding, voorlichting)?*

Voor een zuivere vergelijking is het nodig onderscheid te maken tussen curatieve zorg (gefinancierd via het AZV-fonds) en publieke gezondheidszorg (gefinancierd uit algemene middelen op de Landsbegroting). Het is niet geheel duidelijk op welk

van beide de vraag precies doelt. Voor de curatieve zorg begroot AZV in 2026 uitgaven van Afl. 567,9 miljoen, bestaande uit Afl. 544,8 miljoen aan zorgkosten (3.4% meer dan 2025) en Afl. 23,1 miljoen aan beheerskosten (6.9% meer dan 2025). Voor de publieke gezondheidszorg bedraagt de raming voor 2026 Afl. 197. miljoen dit is in relatieve cijfers 3% minder dan 2025, toen dit Afl. 202,3 miljoen was

1448. *Waarom worden patiënten nog steeds weggestuurd wegens personeelstekort, terwijl er wel budgetten gaan naar consultants en buitenlandse reizen?*

Patiënten worden niet weggestuurd wegens personeelstekort, maar verwezen naar het buitenland omdat het om tertiaire zorg gaat die in Aruba niet beschikbaar is of niet kan worden geleverd.

1449. *Constaterende dat de regering de vergrijzing, obesitas, diabetes en druk op het zorgsysteem als urgentie erkent, overwegende dat de AZV sinds 2000 niet geactualiseerd is en dat wachtlijsten en medicijnkosten blijven toenemen, vraagt de minister: Wanneer wordt het AZV-zorgpakket geactualiseerd, wie voert deze herziening uit, en welke disciplines of voorzieningen komen in aanmerking voor opname (zoals psychologische zorg en tandheelkunde)?*

De minister erkent het belang van een concrete herziening van het AZV-zorgpakket. Een integrale actualisatie vergt echter de nodige tijd. Op dit moment wordt extern advies ingewonnen specifiek over het opnemen van de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) voor mensen met obesitas. Daarnaast is een bredere herziening van de gehele AZV-wet noodzakelijk, maar dit traject vraagt tijd. Zodra er besluiten zijn over scope, planning en betrokken uitvoerders, worden de Staten geïnformeerd.

1450. *Wat is de huidige omvang van het overschot in het AZV-fonds, en op welke wijze wordt dit juridisch en financieel geherinvesteerd in medische zorg?*

AZV begroot zorginvesteringen vooraf, los van eventuele overschotten. Over 2024 resteerde een overschot van Afl. 101,7 miljoen. Samen met de S.V.B. en het ministerie belast met Financiën werkt A.Z.V. aan een nota over 'schatkistbankieren' om, binnen de wettelijke kaders, vast te leggen hoe eventuele overschotten via de schatkist worden beheerd. Het CAFT wijst er in

breder zin op dat overschotten in de collectieve sector kunnen worden ingezet voor schuldafbouw.

1451. *Hoeveel patiënten staan momenteel op de wachtlijst voor MRI, oogzorg en MDL-behandelingen, uitgesplitst naar urgentiecategorie?*

Op dit moment zijn deze gegevens niet beschikbaar.

1452. *Kan de minister aangeven hoeveel procent van de totale zorgkosten op Aruba toe te schrijven is aan NCD's zoals diabetes, hartziekten en obesitas?*

Het exacte percentage is niet bekend. Wel staat vast dat een aanzienlijk deel van de totale zorgkosten toe te schrijven is aan NCD's zoals diabetes, hart- en vaatziekten en obesitas.

1453. *Bestaan er outcome-indicatoren om te meten of de preventiecampagnes werkelijk leiden tot gedragsverandering? Zo nee, waarom niet?*

Jazeker, volgens het nationale NCD-plan zijn enkele outcome-indicatoren vastgesteld; ook op het niveau van het Vierlandenoverleg is een set indicatoren afgesproken. Echter, bij dit type indicatoren duurt het lang voordat veranderingen zichtbaar worden, vaak 20 jaar of meer. Dit is wereldwijd zo.

1454. *Wie wordt verantwoordelijk voor interdepartementale coördinatie van leefstijlpreventie?*

De verantwoordelijkheid voor de interdepartementale coördinatie van leefstijlpreventie ligt doorgaans bij Directie Volksgezondheid.

1455. *Constaterende dat:*

Dit betreft geen vraagstelling.

1456. *•De wachttijden voor psychologische en psychiatrische zorg op Aruba oplopen tot meer dan twee jaar, zoals ook in regeringsdocumenten erkend;*

Deze constatering betreft geen vraag.

1457. •Jongeren, ouderen en mensen in kwetsbare posities hierdoor zonder behandeling blijven en risico lopen op verergering van klachten, uitval uit onderwijs of werk, of zelfs suïcide;

Deze constatering betreft geen vraagstelling.

1458. •De overheid wel investeert in fysieke gezondheidszorg, maar geen transparant plan heeft gepresenteerd voor het wegwerken van de mentale zorgachterstanden;

Deze constatering betreft geen vraagstelling.

1459. En de regering zelf stelt dat mentale gezondheid een essentieel speerpunt moet zijn voor jeugd, onderwijs en innovatie;

Voor de volledigheid, deze constatering betreft geen duidelijke vraagstelling.

1460. Verslavingszorg en preventie nog sterk versnipperd zijn tussen verschillende instanties zonder centrale regie; In veel gevallen mensen met middelenmisbruik of psychische nood in de gevangenis belanden in plaats van in behandeling; Kan de regering per categorie (jeugd / volwassenen / ouderen) aangeven wat de huidige gemiddelde wachttijden zijn voor:

- e) psychologische begeleiding,
- f) psychiatrische behandeling,
- g) klinische opname en
- h) verslavingszorg?

Dienaangaande wordt opgemerkt dat jongeren, volwassenen en ouderen kunnen psychologische begeleiding krijgen; psychiatrische behandeling heeft voor jongeren geen wachttijd en voor volwassenen en ouderen een wachttijd van ongeveer 1 tot 2 maanden; klinische opname is voor jongeren niet van toepassing en voor volwassenen en ouderen afhankelijk van de medewerking van Respaldo; verslavingszorg geldt niet voor jongeren en heeft voor volwassenen en ouderen geen wachttijd.

1461. Welk concreet actieplan heeft de regering om deze wachttijden binnen 12 maanden terug te brengen naar internationaal aanvaardbare normen (max. 6 weken)? Graag met tijdslijn, capaciteit en begroting.

De regering erkent de aanhoudende uitdagingen binnen de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg en werkt, via de GGZ-stuurgroep, aan de uitvoering van het door PAHO begeleide actieplan. In samenhang met het vigerende en nieuwe beleid voor GGZ en Verslavingszorg worden de komende jaren gerichte stappen gezet om de wachttijden structureel te verkorten, de continuïteit van zorg te waarborgen en de samenwerking tussen ketenpartners verder te versterken. De uitvoering van dit beleid vormt een duidelijke voortzetting en verdieping van eerdere inspanningen, met nadruk op integrale zorg, continuïteit, preventie en tijdige behandeling voor jeugdigen, volwassenen en ouderen.

1462. *Klopt het dat er geen 24/7 crisisdienst voor mentale noodsituaties bestaat buiten Samenwerkende Eestelijns Hulpverleners of KIA? Zo ja, wanneer komt die wel beschikbaar?*

Deze constatering is niet correct.

1463. *Hoeveel mensen met psychische problemen of verslaving zijn het afgelopen jaar via politie of justitie in detentie terechtgekomen, in plaats van in zorg? Kan dit per leeftijdscategorie worden uitgesplitst?*

Voor patiënten in crisissituaties bestaat een duidelijke werkwijze. Sinds 17 oktober 2024 beschikt Respaldo over een Crisisdienst die 24/7 bereikbaar is voor huisartsen, de Spoedeisende Hulp van het HOH en ImSan, de politie, de ambulance en Stichting Hunto. Op basis van triage wordt bepaald of en waar een patiënt direct moet worden beoordeeld, of dat dit op een later moment kan plaatsvinden. Verslaving wordt niet afzonderlijk door de Crisisdienst behandeld, tenzij het gaat om het voorkomen dat iemand zichzelf iets aandoet. Vanwege de gevoeligheid van persoonsgegevens en operationele data kan verdere inhoudelijke informatie over individuele gevallen of specifieke werkwijzen niet openbaar worden gedeeld. Dit is noodzakelijk om de privacy en veiligheid van patiënten te waarborgen.

1464. *Is de regering bereid om, naar internationaal voorbeeld, een multidisciplinaire "FACT-team / outreach team" op te zetten dat actief daklozen, verslaafden of ontspoorde jongeren op straat opzoekt en begeleidt, in plaats van te wachten tot zij zelf aankloppen?*

Deze vorm van zorg bestaat reeds op Aruba in de vorm van bemoeizorg.

1465. *Kan de minister aangeven hoeveel geld de overheid jaarlijks uitgeeft aan mentale zorg en verslavingszorg en hoeveel daarvan naar preventie gaat?*

Het volgende kan worden aangeven over de jaarlijkse uitgaven van de overheid aan mentale zorg en verslavingszorg, en het aandeel dat naar preventie gaat:

Mentale zorg: circa Afl. 18 miljoen wordt via AZV aan Respaldo besteed.

Sociaal Psychiatrische Dienst: Afl. 439.000;

Verslavingszorg: Afl. 8.437.600.

Kortom, de overheid investeert jaarlijks meerdere miljoenen in mentale zorg en verslavingszorg, waarbij preventie een belangrijk onderdeel vormt van deze uitgaven.

1466. *Welke afspraken heeft de regering met werkgevers, scholen en huisartsen over vroegsignalering en doorverwijzing bij stress, burn-out, trauma of depressie?*

Conform het vigerende en nieuwe verwijsbeleid, ontwikkeld door de GGZ-stuurgroep in nauwe samenwerking met de betrokken ketenpartners, zijn afspraken gemaakt om vroeg signalering en doorverwijzing door scholen, werkgevers en huisartsen te versterken. Dit beleid heeft tot doel om klachten zoals stress, burn-out, trauma en depressie in een vroeg stadium te herkennen en passende zorg te faciliteren. Daarnaast wordt via preventieve programma's, waaronder die van FADA, actief ingezet op bewustwording en educatie binnen scholen en gemeenschappen, zodat vroegtijdige interventie verder wordt bevorderd.

1467. *Wordt er overwogen om een nationaal hulplijnnummer (zoals 113 of 988) voor mentale crisis te introduceren? Zo nee, waarom niet?*

Verwezen wordt naar het antwoord bij vraag 1469.

1468. *Wanneer wordt mentale zorg volledig geïntegreerd in de basisverzekering, zoals de regering zelf stelt dat "gezondheid niet alleen fysiek maar ook mentaal is"?*

De minister ziet deze gesprekken als een belangrijke stap richting een toegankelijke en toekomstbestendige geestelijke gezondheidszorg. Of

bekostiging van de basis-GGZ via de AZV passend is, zal zorgvuldig worden geëvalueerd in het licht van duurzame volksgezondheid, beschikbare middelen en onderbouwende data. Beleidskeuzes zullen gebaseerd zijn op grondige analyses en afstemming met betrokken partijen.

1469. *Minister, recientemente Aruba a despedi di algun partera cu a yega edad di pensioen y cu esaki a crea un falta ('tekort') di partera na Aruba. Minister por informa Parlamento kico ta e plan pa yena e tekort aki?*

Volgens de informatie die is ontvangen van de AZV is er op dit moment geen sprake van een te kort aan verloskundigen. Het UO AZV blijft dit op basis van het aantal geboorten monitoren. De afgelopen jaren was er een sterke daling in het aantal geboortes. Op basis van de huidige data lijkt dat de steile daling van voorgaande jaren zich omzet in een vlakke ontwikkeling. Hieronder volgt een beeld van de geboortecijfers in Aruba.

Indicatie geboortecijfers CBS:

2017	1248
2018	1177
2019	1184
2020	1051
2021	1019
2022	915
2023	856
2024	820

1470. *Pakico Budget pa medisch profesional si ta un seguro so tini?*

Deze vraagstelling is volstrekt onduidelijk.

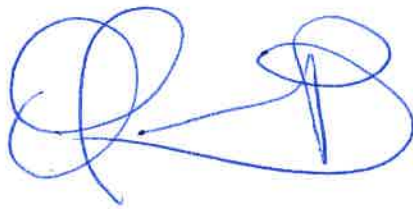
1471. *Nos mester di mas partera. Minister por informa dicon ta tarda pa busca mas?*

Deze vraag wordt staande de openbare vergadering beantwoord.

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijk Ordening,

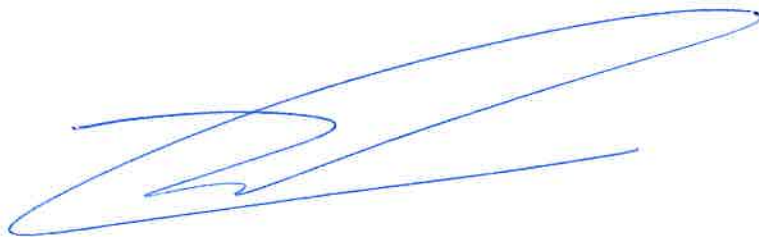
De minister van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken,

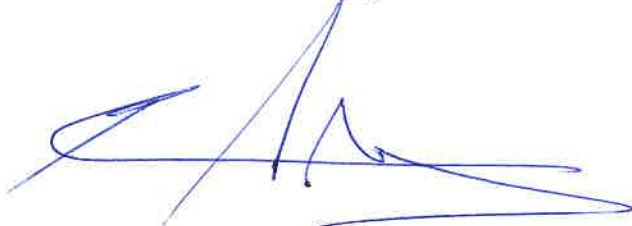
De minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling, *a.i.*

De minister van Toerisme en Volksgezondheid,

De minister van Arbeid, Energie en Integratie,

De minister van Onderwijs en Sport,

De minister van Justitie en Sociale Zaken,

De minister van Financiën en Cultuur,

9.11

